IOAN URBAN JARN1K şi ANDREI BÎRSEANU

DOINE ŞI STRIGATURI DIN ARDEAL

EDIŢIE DEFINITIVĂ
(studiu introductiv, inedite, note şi variante) de

ADRIAN FOCHI

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
Bucureşti — 1968

PARTEA I

Studiu introductiv

A. CARTEA ŞI OAMENII

în imul îss;> — o dată ui apariţia marii culegeri folclorice a lui G. Dem. Teodoreseu —, ^ m 9 1 1) a vi» port favorabil al lui Va si le Aleesandri, Academia Kornână publica prima cule- ^ folclor românesc apăiută sub auspiciile sale, respectiv volumul *Dome şi strigături din ^irdealj* dat la iveală do loan T'rban Jainik si Andrei Bîrseanu. în felul acesta. Academia inau-o-ura o act ivita te ce va deveni o constantă a preocupărilor sale editoriale ulterioare[1].

& c Colectiv este primită cu viu interes. O amplă recenzie a lui Ionescu-Gion[2], după ce arată că academia Eomână a priceput însemnătatea de căpetenie ce are şi va avea studiul limbii din poeziile si din proza literaturii populare pent-m constituirea definitivă a limbii române'[2], împărtăşeşte publicului larg informaţiile generale cuprinse în prefaţa editorilor (iniţiativa lui Ioan Micu-Moldovanu, metoda culegerii prin elevi, rolul lui Jarnik şi Bîrseanu, prezintă clasificare» pe care o consideră insuficient de riguroasă). Urmează o sumă de caracterizări estetice, care nu trec dincolo de noiaţia impresionistă. De pildă, el constată că ţăranul transilvănean nu are aceeaşi sprinteneală de inspiraţie" ca fratele său moldo-muntean, că ţăranul de dincoace de Cârpati este „mai poetic", că marea majoritate a creaţiilor din culegere au un aspect prozaic, în general, aprecierile sale sînt favorabile. E impresionat în mod deosebit de glosarul lui Jarnik, pe care îl socoteşte lucrare de benedictin" .

O recenzie nesemnată[3] este însă net defavorabilă. Recenzentul constată că dominanta culegerii este jalea Crezi că citeşti ziarul unei fiinţe nenorocite, care n-are să noteze pe fiecare zi deeit o nouă faţă a suferinţei sale". Creatorul acestor cîntece nu posedă „meşteşugul de a urinari sent imen tele pînă în cele mai adinei cute ale sufletului, de a prinde nuanţele rafinate, vede la suprafaţă, descrie numai ce vede". Consideră însă că materialul, l'psit de calităţi artistice superioare, „ne interesează ca expresiunea adevărată a unor sentimente sincere". O critică mai aspră dobîndeşte glosarul lui Jarnik, care e „foarte gros şi plictisitor", „îngreuiază volumul, scumpeşte cartea, împiedică răspîndirea ei".

între aceste două atitudini, una laudativă şi alta depreciativă, publicul românesc a ştiut să aleagă just. în organul oficios al Astrei[4] după ce se publică integral prefaţa lui Bîrseanu, într-o scurtă notă însoţitoare, se sublinia importanţa culegerii prin contribuţia preţioasă ce-o poate aduce la cercetările> etnografice, filologice şi istorice. Străinii au avut de asemenea numai

[1] Vezi I. Muştea, *Academia Romană si folclorul,* în ,,Auuarul Arhivei de folclor", 1 (1932). p. 1—7, şi idem, *Bibliografia lucrărilor cu caracter folcloric şi etnografic publicate de Academia Română,* în ,.Anuarul Arhivei de folclor", 2 (1933). p. 221 —227. De asemenea Ovidiu Bîrlea, *Academia Romană si cultura populară,* în Revista dc etnografie şi folclor", 11 (1966), p. 111 — 441. Meritul principal al înscrierii în bufetul Academiei a unei sume pentru publicarea de folclor literar şi muzical (instituirea unujipremiu pentru culegerea de „arii" populare) îi revine n12Q A l e c s a n . d r i -balele Academiei Române", t. V, p. 129—130 (din raportul secretarului general la închi-erea sesiunii generale). In I. t\ Jarnik, *Drumul pe* scîf T ... Bucureşti ?... 19.. - P- 34, se constată această minare m atitudinea Academiei faţă de folclor cînd se arată fericirea celor doi editori „văzînd că Academia, care pînă atunci s-a purtat cu atîta rezervă faţă cu productele muzei poporane române, in sfîrşit a renunţat la acest punct de vedere necorect şi că era tocmai această lucrare a noastră care pentru întiia dată a făcut o spărtură în zidul acesta de preocupaţiune şi neprietenie". Reia ideea şi în *Dragoste de grai şi de viers românesc,* Bucureşti, 1925, p. VII, unde arată că ,,noi insă [el şi Bîrseanu] cu lucrarea noastră avuserăm norocul să deschidem drumul altora".

[2] ,,Telegraful român", Sibiu, 33 (1885), nr. 135-136, p. 541—542 si 545 — 547; reprodusă fragmentar după „Românul", în Gazeta Transilvaniei", 48 (1885), nr. 283.

[3] „Naţiunea", 4 (1885), nr. 960.

[4] „Transilvania", 17 (1886), nr. 3-4, p. 27-29.

aprecieri bune la adresa culegerii („Ce reeueil . . . est precieux enlui-meme comme document sincere et riclie de langue et de folklore") şi mai ales la adresa glosarului lui Jarnik. Cartea este călduros recomandată acelora care ai* dori să cunoască limba poporului român, dar mai ales individualitatea etnică a cărei oglindă este tocmai această limbă[5].

Interesul pentru culegere este larg. Diferite ziare şi reviste reproduc fie prefaţa editorilor, fie rapoartele diverselor discuţii care au avut loc în şedinţele Academiei Eomâne, pasajele privind valoarea colecţiei, în general, sau a glosarului, în special[6]. Alte periodice reproduc din materiale [7] sau traduc din ele[8]. Dacă pînă la apariţia culegerii cîteva periodice transilvănene publicaseră unele din materialele cuprinse în ea[9], după apariţie republicările se ţin lanţ pînă către zilele noastre şi arată imensul succes de care s-a bucurat colecţia[10]. O dovadă concretă a acestui succes o constituie şi faptul că, la numai zece ani de la apariţie, s-a simţit nevoia unei reeditări — lucru unic în epocă — într-o formă şi o structură încă mai accesibilă maselor.

Cui i se datorează acest succes în epocă şi în ce constă trăinicia lui în veac ? Desigur, un rol însemnat în impunerea şi consacrarea cărţii 1-a avut apariţia ei, la acea dată, sub egida Academiei Eomâne, care pînă atunci nu se interesase de publicarea folclorului. Dar cîte alte cărţi publicate sub auspicii tot atît de favorabile au fost înghiţite de sorbul uitării! Pentru înţelegerea fenomenului, e mai normal să luăm în considerare doi factori principali: momentul apariţiei sale şi valoarea sa intrinseca. f~

într-adevăr, la data apariţiei, această carte a reprezentat o reală noutate. Pînă atunci, interesul folcloriştilor noştri mergea, în mod constant, către genurile mari, adică balada, basmul, obiceiurile, considerate a fi hotărîtoare în ce priveşte oglindirea veridică şi integrală a istoriei poporului nostru şi a individualităţii sale etnice, în ce priveşte păstrarea amintirii nobile latine a originii poporului şi a întregii sale culturi, în ce priveşte întemeierea unei literaturi cu adevărat naţionale. Cel care a exprimat această orientare cu mai multă pregnanţă a fost At. M. Marienescu. într-o scrisoare adresată lui I. Vulcan în 1874 scria limpede şi răspicat Doine şi hore nu-mi trebuiesc, numai balade, poveşti şi datini". Mai tîrziu, cu altă ocazie, dar într-un context ce vizează direct culegerea Jarnik-Bîrseanu, a dat glas indignării sale nestăpînite, constatînd că Academia Eomână a preferat să publice această colecţie, şi nu lucrarea sa *NovăceşUL* Şi scria despre doinele şi strigăturile din culegere: ,,Am frunzărit şi eu prin ele ; mai toate poeziile erau de 4—8 versuri, mai toate chiote sau strigături, puţine doine şi peste tot din acele de care erau foile române pline şi sînt de un interes literar cît de inferior în literatura populară. M-am indignat de asemenea procedură"[11]. Concepţia aceasta domina epoca, chiar dacă nu se exprima în formulări tot atît de drastice şi de categorice. într-o oarecare măsură, pare a fi contribuit la aceasta şi Vasile Aleesandri, în 1866, cînd publicase un număr considerabil de doine, cîntece

[5] „România", 15 (1886), p. 478.

[6] „Transilvania", 16 (1885), p. 44; „România liberă", 9(1885), nr. 2 281.

[7] „Gazeta Transilvaniei" 48 (1885), nr. 286 : *Strigături din Ardeal din colecţia Jarnik-Bîrseanu.* Se publică textele : 1, 3, 8, 44, 64,'142, 188, 195, 232, 241, 325, 152 şi 137 absolut exact, iar textul 240 cu o modificare : în loc de *junere* se scrie *muiere.*

[8] „Romănische Revue", 6 (1890), p. 105-106, 8 texte traduse de acelaşi A. Franken, care în 1889 va publica la Danzig (ed. A. W. Kafemann) un volum de cîntece şi balade populare româneşti în traducere germană.

[9] „Gazeta Transilvaniei", 45 (1882), nr. 6, publică balada *Marcu,* iar în nr. 10 baladele *Râducanu* şi *Calul Radului;* în nr. 42 se publică textele DCXVI, DCXLIV, DCV, DCXXXII, DCXL, DCXLIII, DCXLVIII; cu modificări însemnate la DCXVI, căruia îi adaugă drept final t. DCXLIV : *Râmîneţi cu toţii-n pace,jEu mă duc, că n-ăm ce face,ICâ-i poruncâ-mpârâtească. . ./ Trebuie, să se-mplinească* şi la DCXL, căruia îi adaugă drept final următoarele 6 versuri (din materialul inedit): *Vine vîntul dintre munţi[Şi-i cu dor de la părinţi;/Tare suflă vuiturile,!Râu mă strică gindurile ;/Tare suflă vinturi reci,IRău mă strică gînduri seci*; iar la DCXLVIII, la v. 1 şi 5, în loc de *mamă* scrie *maică.* în aceeaşi gazetă, din acelaşi an. la nr. 45 se publică întocmai textele CLXXXVII, CCXIX, XXI, CCXXXV,C GXXXIX, CGLIX, CGGXX, CCCXLII, GGCLXV. în „Familia", 19 (1883), nr. 34, p. 405, se publică absolut identic textul *Nevasta fugită.*

[10] I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 34, recunoaşte cu legitimă mîndrie „că nici una [nici o altă culegere de folclor] însă nu s-a citat în dicţionare relativ atît de des ca a noastră, ceea ce se explică foarte lesne". Nu este, de pildă, nefolositor să arătăm că B. P. Hasdeu citează din culegere de nu mai puţin de 285 de ori în *Magnum Etymologicum.*

[11] *Apud* Ovidiu Bîrlea, *Atanasie Marienescu folclorist,* în ^Analele Univerităţii .din Timişoara", seria Ştiinţe filologice, 1 (1963), p. 21.

şi strigături, că o întregire numai a marii sale culegeri
continua să rămînă cenuşăreasa folcloristicii noastre.
luţia sistemului de gen al folclorului nostru ea începuse
acest fel erau risipite şi rămîneau îngropate prin periodi
nene (,,Familia",,,Şezătoarea", „Gazeta Transilvaniei")
şi ziarele în care apăreau. Situaţia aceasta nu putea im
omului de ştiinţă acest capitol, atît de cuprinzător şi de
culegeri anterioare de lirică sau cuprinzînd şi lirică popu
Ş, FI. Marian (1875), nu au putut contribui la înlăturare
turi a genului, atît prin modestia lor generală, cît şi pri

Aşa se face că, la apariţia sa, volumul de *Doine ş*
contemporani o puternică şi îndreptăţită surpriză. Deşi
masivei culegeri de poezii populare munteneşti a lui G.
putut transforma, în scurt timp, în interes durabil şi în a

Ceea ce e impresionant în primul rînd a fost canti
tematică a volumului, fapte ce au modificat imediat opt
liricii în contextul general al folclorului nostru. Pentru p
marea bogăţie şi inepuizabila varietate de repertoriu
integral problematica de bază a liricii noastre, se pute
originalităţii noastre specifice. A impresionat, cu sigura
blicate, însuşirea sensibil antologică a culegerii, ceea c
rialele de lirică populară ce se publicau curent în gaze
ca un autentic monument de artă. A impresionat, desigu
terialului, care punea în lumină nesfîrşitul orizont liric
nesfârşită de a transforma viaţa în artă. A impresionat
ştiinţific ce însoţeşte lucrarea, amplele note ale lui Bîrsea
la terminologia locală, la fapte etnografice sau sociale, l
al lui Jarnik, care asigura culegerii o maximă accesibilit
asemenea, severa seriozitate filologică, ce conferea cărţi
vreme cînd în aer pluteau norii de furtună ai polemici
numai o cuprindere regională, cum se mărturisea în prefa
tivă pentru lirica populară romanească în genere, deţin
îl reprezintă aceeaşi situaţie tipică pe care o deţinea, şi
culegere a lui Aleesandri. Aceasta a fost posibil cu atît
lirică populară — lasă că nu au fost întocmite nici una
adăuga cu mult prea mult peste tematica ei şi, prin var
probat locul central, de nucleu poetic, al acestei culeger

Cartea aceasta, cu tot caracterul surprinzător al ap
născut în chip miraculos, din nimic. Ea are o istorie între
oameni şi de epocă, istorie pe care vom încerca s-o rec
unor noi materiale şi documente descoperite în arhivele
cît mai metodici, începem cu oamenii^respectiv cu autori

[12] întreaga discuţie pe această temă în excelenta prefaţă a lui Ovidiu Papadima, lâ ediţia din 1964 a culegerii, p. XII—XIV.

[13] „Foaia poporului", 1 (1893), p. 278: „Versuri rele însă nu aflăm într-însa, ceea ce ne face să credem că şi culegătorii ei aii dres ici colea versurile, deşi nu prea poţi cunoaşte Unde, şi nu aşa mult ca Aleesandri" (recenzie de Prier).

[14] Deoarece în cuprinsul acestei prezentări vom folosi în numeroase rînduri corespondenţa lui Jarnik; spre a

simplifica
mai impo
lui Jarnik
Filialei C
A. Bîrsea
Cluj; cea
nească di
materiale,
nr. Mm.
portante

Aceştia sînt îii număr de doi : cehul prof. dr. Ian Urban Jarnik şi braşoveanul prof. Andrei Bîrseanu. Numele lor ne întîmpină pe coperta cărţii, ca simpli editori, considerîndu-se numai a fi „dat la iveală" materialul, sau în diverse alte puncte ale cărţii (numele lui Bîrseanu, de pildă, apare la sfîrşitul prefeţei; cel al lui Jarnik se subînţelege în cuprinsul cuvîntului introductiv al glosarului).

Din prefaţă aflăm însă că autorul culegerii este prof. I. Micu-Moldovanu, canonic la Blaj, lui atribuindu-i-se de către cei doi editori „meritul de căpetenie pentru adunarea poeziilor populare cuprinse în colecţiunea de faţă". Numele lui îl mai aflăm şi în cuvîntul introductiv la glosar, Jarnik mulţumindu-i pentiu ajutorul dat în problema redactării glosarului. Şi tot din prefaţă aflăm că materialul propriu-zis a fost transcris de şcolarii cursului superior al liceului din Blaj. Numele lor nu ni se comunică. Deci editorii ţin să precizeze, în modul cel mai onest cu putinţă, că lucraiea are, înpiincipiu, două rînduri de autori: pe de o parte, elevii blăjeni, transcriitori ai textelor la iniţiativa, îndemnul şi organizarea lui Ioan Micu-Moldovanu, deci autori ai culegerii; iar pe de altă parte pe cei doi autori ai textelor culese, respectiv autorii cărţii.

Această situaţie destul de puţin obişnuită (lucrare colectivă în toate etapele sale) pune de la bun început o serie de probleme privind gradul de participare a tuturor sau numai a; unora la reuşitele sau nereuşitele funciare ale lucrării, în cazul de faţă mai ales la reuşitele ei teoretice şi metodologice. Pentru a lămuri aceste luciuri este necesar să aflăm cine au fost autorul culegerii şi autorii cărţii, ce pregătire ştiinţifică şi culturală au avut, ce îndemnuri spirituale au urmat, ce a reprezentat pentru viaţa şi activitatea lor această lucrare. Şi lucrul este cu atît mai necesar cu cît personalităţile de care trebuie să ne ocupăm — deşi în epoca lor au ocupat o situaţie proeminentă, precum se va vedea mai departe — sînt, din păcate,foarte puţin sau chiar de loc cunoscute de generaţia contemporană. Eeactualizarea lor apare astfel ca un act şi de gratitudine, şi de restituire. Vom începe, aşa cum ne îndeamnă editorii, cu Ioan Micu-Moldovanu, fără a cărui iniţiativă şi „merit" n-ai fi existat nici colecţia, nici cartea.

1. IOAN MICU-MOLDOVANU

S-a născut la 13 iunie 1833, în satul Moldoveneşti (Varfalău), comitatul Turda[15], din părinţi iobagi[16], Vasile Moldovanu şi Domnica Doeea[17]. Numele familiei era Moldovanu, dar, după o modă blăjeană a timpului, el şi-a adăugat şi numele de Micu[18]. Supranumele de Molj dovănuţ, după opinia lui N. îorga, i s-ar fi tras de la faptul că era mic de statură şi „fiindcă neamul lui se trăgea din moldovenii *3fiorițeV*.

Şi-a început studiile în satul natal, unde a fost remarcat de canonicul Vasile Eaţiu, paroh şi protopop al Turdei. Acesta îl aduse, în 1842, la Blaj, ca elev în clasa a II-a[20], făcîndu-1

[15] Nicolae Comşa, *Corespondenţa intre Ion Micu-Moldovanu şi Ion Bianu. Un capitol din colaborarea între Blaj şi Bucureşti,* Blaj, 1943, p. 8.

[18] Nicolae Comşa, *Dascălii Blajului. Seria lor cronologică eu date biobibliografice,* Blaj, 1940, p. 90.

[17] Ioan Raţiu, *Ioan M. Moldovan (1833—191f>)* în „Unirea", Blaj, 25 (1915), nr. 93.

[18] Ilie Dăianu, *Ion Micu-Moldovanu zis Moldovănul,* Cluj, 1937, p. 35—36, comentînd unele afirmaţii ale lui Alexiu Viciu referitoare la aceasta. Moda 1-a afectat şi pe acesta, care şi-a adăugat numele Fabriciu, aşa cum alt profesor blăjean şi participant la culegerea de faţă, Octavian Banfi, şi-a adăugat numele Bonfiniu.

[19] I. Lupaş, *Nicolae Popea şi Ioan M. Moldovanu. Discurs rostit la $ iunie 2920 în şedinţă solemnă. Cu răspuns de N. Iorga,* Bucureşti, 1920, p. 50.

[20] Ioan Raţiu, *op. cit.,* nr. 93; Nicolae Comşa, *Dascălii . . .,* p. 90.'

„credinţei*" al său. în această situaţie, copilul era obli
de la stăpînulsău, să careapă, să taie lemne, săşteargă
alte servicii mărunte, în afara orelor de clasă[21].

La izbucnirea revoluţiei din 1848, Ioan Micu-Mol
fie reţinut faptul că un frate al său, Ieremie, a plecat

Ioan Micu-Moldovanu (B.A.R., Ca

românească" şi nu s-a mai întors[22]. Prin 1851, reveni
care le termină în 1853. Studiile teologice, singurele p
sa, le începu la Budapesta (anul ij şi le continuă la Vi
la Blaj cu sănătatea pentru totdeauna zdruncinată.
numit profesor la seminarul teologic. în 1858, la cere
unde a funcţionat ca profesor de istorie, geografie, filo
25 de ani, între 1857 şi 1879, iar alţi patru ani ca dire

[21] Nicolae Comşa, *Corespondenta . . .,* p. 8, Ioan Bălan, *Ion Micu-Moldovanu,* în „Convorbiri literare", 49 (1915), p. 982. Pentru a ne face o idee despre viaţa reală a unui asemenea „credinţer", recomandăm lucrarea

lui I.
1939, t

[22] Ilie

[23] Nic

unei manifestaţii şcolăreşti cu ocazia aniversării zilei de 3/15 mai, calificată de autorităţi drept manifestaţie subversivă, a fost îndepărtat de la conducerea şcolii[24].

împiedicat, prin aceasta, să se consacre activităţii didactice, pentru care simţea o chemare specială[25], Ioan Micu-Moldovanu şi-a închinat toată viaţa ideii propăşirii culturale şi materiale a poporului român din Transilvania, folosind în acest scop tot mai bogata sa experienţă şi mai marea autoritate pe care i le conferea cariera sa preoţească, el devenind de-a lungul anilor unul din cei mai înalţi prelaţi ai românilor transilvăneni, adăugind o nouă strălucire la gloria unor mari antemergători, ca Varlaaţn, Dosoftei, Antim sau Inochentie Clain[26].

în această situaţie, el a continuat să slujească învăţămîntului, întemeind prima foaie pedagogică din Blaj[27], construind aripa cea nouă a liceului de băieţi[28], deschizînd o librărie „ca să provadă" pe şcolari cu cărţi şi rechizite[29], a făcut parte din „comisia scolastică]' arhidiecezană[30]. Pe elevii săraci şi sîrguincioşi îi încuraja în secret, oferindu-le hrană, haine, bani şi diverse alte ajutoare, ceea ce i-a dus vestea de binefăcător şi sprijinitor al şcolarilor. Pînă la zece elevi beneficiau anual de ajutorul şi îngrijirea sa. Desigur, îşi aducea aminte de multele privaţiuni şi umilinţe pe care a trebuit să le îndure el însuşi cît timp a fost „credinţer". Nu este, de pildă, nefolositor să arătăm că, după moartea sa, la Cluj, a luat fiinţă un „Fond I. M. Moldovanu", la care, printre mulţi alţii, a subscris 100 de coroane şi „unul care a beneficiat de ajutorul marelui repausat, ca o închinăciune faţă de memoria acestui mare binefăcător al celor săraci şi necăjiţi, cum am fost şi eu"[31]. La moartea sa, a lăsat şcolilor din Blaj şi altor fundaţii întreaga sa avere, cifrată la un milion de coroane[32].

Mare bibliofil[33], colecţionar de cărţi rare şi editor de documente[34], familiarizat cu problemele'culturii româneşti vechi, l-a ajutat în chip substanţial pe Ion Bianu, pupilul său, în întocmirea 'bibliografiei româneşti, întreprinzînd chiar o anchetă bibliografică oficială în Transilvania, ale cărei rezultate favorabile au fost comunicate Academiei Române. Instructive întru totul, pentru silinţa ce şi-a dat-o în această întreprindere, sînt scrisorile pe care i le-a trimis ani de-a rîndul lui'Ion Bianu[35]. Pe aceeaşi linie a muncii eu cartea se înscrie şi organizarea bibliotecii din Blaj, prin unificarea fondurilor (grupîndu-le de fapt în jurul bibliotecii lui T. Cipariu[36]) şi prin construirea palatului bibliotecii centrale arhidiecezane[37].

[24] Ioan Raţiu, *op. cit.,* nr. 1)8 ; I. Lupaş, *op. cit.,* p. 25.

[25] Pentru buna desfăşurare a învăţămîntului, a redactat un dicţionar şi mai multe manuale şcolare, din care cele de istorie şi geografie au fost interzise de autorităţi pentru spiritul lor patriotic.

[26] în 1879 a fost ales canonic mitropolitan *unanimi voto;* între 1892 şi 1895 a fost vicar capitulai', în care calitate a candidat la rangul de mitropolit, ieşind al doilea; între 1907 şi 1914 a împărţit, în mod efectiv, conducerea arhiepiscopiei cu mitropolitul, retrăgîndu-se la 10 mai 1914, în vîrstă de 81 de ani, după 57 de ani de serviciu bisericesc şi şcolar. I. Lupaş, *op. cit.,* p. 27—28; N. Comşa, *Corespondenţa.* . . , p. 11.

[27] „Foaia scolastică", între 1873 şi 1881, fiind redactor responsabil iar din 1877 proprietar şi editor. Publicaţia lui a fost urmată de alte două foi cu acelaşi titlu, scoase de I. Gherman şi I. Fekete-Negruţiu, alţi doi din foştii participanţi la culegerea de faţă.

[28] Nicolae Comşa, *Dascălii.* . . , p. 91.

[29] Ilie Dăianu, *op. cit.,* p. 19.

[30] Ioan Raţiu, *op. cit.,* nr. 96 ; Nicolae Comşa, *Dascălii* . . ., p. 90.

[31] „Gazeta Transilvaniei", 78 (1915), nr. 207.

[32] Ioan Bălan, *op. cit.,* p. 984. Vezi şi aprecierile deosebit de frumoase pe care le face Jarnik în scrisoarea sa din 10 noiembrie 1914, după ce a aflat din ziare despre această donaţie, scoţînd în evidenţă „pilda neîntrecută a unui trai simplu şi spornic".

[33] A. Lupeanu, *Călăuza Blajului. Cu însemnări şi. lămuriri istorice,* Blaj, 1922, p. 59, consideră rivna sa de colecţionar „mai mare decît a maestrului său" T. Cipariu ; Alexandru Melin, *Blajul şi biblioteca lui,* Blaj, 1932, p. 12.

[34] Ilie Dăianu, *op. cit.,* p. 12.

[35] Publicate de N. Comşa, *Corespondenţa* . .., p. 27--34.

[36] într~o scrisoare către Jarnik, din 22 mai 1878, pomeneşte despre preocupările sale biblîotecăreşti cu fondul ciparian : „Suni ocupat cu mutarea căiţilor bibliotecii cipariane în casele capitulare (a treia de la cornul platului despre gimnaz, unde este portiţa cea mică în zid) şi aranjarea ei. D. Cipariu adecă nu vrea să i se risipească niblioteca frumoasă, ce conţine cărţi romane de cele mai rari, asemenea arabice, grece etc, ci a întemeiat o bibliotecă, de care mult ne bucurăm. J. U. Jarrik, *Ioan Micu-Moldovan. Spicuiri din scrisorile lui,* în „Gazeta Transilvaniei", 78 (1915), nr. 205. Vezi situaţia bibliotecilor blăjene într-o scrisoare a lui Alexiu Viciu către Ion Bianu, din 20'februarie 1912 (B. A. R„ nr. 61 499), unde se plînge de starea proastă a lor : „Cea cipariană. . . nu se poate folosi absolute. . . Biblioteca d-lui Moldovanu, cu mutarea şi strămutarea, s-a deranjat, aşa că stau cărţile aruncate jos, grămadă pe faţa căsii, cum stă'porumbul toamna cînd îl trage din car în arie".

[37] Nicolae Comşa, *Corespondenţa.* . p. 11.

Ca „prefect" al tipografiei seminariale, a mo
vechiului şi cunoscutului tipograf şi editor sibian K
1878 adresată lui Jarnik transpare bucuria de a fi rea
ce-o aveam la Blaj s-a casat şi în locul ei este o tipog
aşa încît anevoie are pereche. Nu voiesc a zice că es
grija, de un om cu experienţă deplină în obiectul a
vară consistorul mi-a conferit mie prefectura tipog

Nu a fost folclorist, dar urmînd unor îndemnu
Cipariu şi desigur şi unor îndemnuri ale inimii lui
gere care a avut norocul să găsească apoi, în Jarnik
Metoda cipariană, de culegere prin elevi, ridicată
adevărat principiu metodologic în folcloristică, a răm
jeni şi a dat numeroase roade, creîndu-se un adevăr
Alexiu Viciu[40], pe Enea Hodoş[41], pe scriitorul Al. C
satelor", a profesorului Traian Gherman, care s-a biz
şi roditoare metodă. însuşi A. Bîrseanu a recurs pe
gerea celor 50 de colinde.

Dacă Ioan Micu-Moldovanu a cules personal,
cele 13 ghicitori aflătoare printre manuscrisele lui T
Cluj) ar fi fost culese de el din satul său de baştină, M
însemnări cu caracter şi de interes folcloric de pe c
care se păstrează astăzi la Cluj. Cert este că el a ma
problemele de folclor. Astfel, a intervenit într-o aprig
pe tema interpretărilor mitologice făcute de acesta la
pertinente, pe baze filologice, în cazul lui *sorb, n*

[38] Ioan Raţiu, *op. cit.,* nr. 96.

[39] I. U. Jarnik, *IoanMicu-Moldovan. Alte spicuiri din scrisorile lui,* „Unirea", Blaj, 25 (1915), nr. 104.

[40] Care îşi aminteşte de participarea sa la culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu, greşind însă datele. I. Muşlea, *Timotei Cipariu şi literatura populară. Studii de istorie literară şi folclor,* Cluj, 1964, p. 177, citează din ms. nr. 1 246 din „Arhiva de folclor — Cluj", *Din activitatea mea de folclorist* în care se spune că participarea ar fi avut loc prin anii 1868—1870, cînd era elev în clasa a IlI-a. în realitate lucrurile s-au petrecut, aşa cum vom arăta în continuare, în 1872, cînd Alexiu Viciu era în clasa a V-a.

[41] Enea Hodoş, *Din activitatea mea de folclorist,* în „Anuarul Arhivei de folclor", 7 (1945), p. 124 : „Ajungînd profesor. . . , am socotit să urmez neapărat exemplul, vrednic de laudă, al profesorului de la Blaj, în materie de folclor, Ion Micu-Moldovanu". „Am cules mai rar personal şi mai des prin mijlocirea elevilor şi elevelor institutului (Motivele pentru care am apelat la şcolărime sînt, în parte, indicate în publicaţia mea *Descîntece* publ. în 1911, Sibiu, cd. Asoc, p. 6)".

[42] Al. Ciura, *Colinde adunate de elevii de la şcoalele medii din Blaj sub conducerea profesorului.* . ., Orăştie, 1908, 62 p. Cuprinde 42 de texte, cu localitatea de culegere şi cu numele culegătorilor, dar fără numele informatorilor şi fără data culegerii. „Meritul acestei colecţii, oricît de minimal ar fi el, revine fără îndoială elevilor mei, care le-au a dunat, de aceea şi eventualul venit curat va trece la
fondu
Ciura
recen
autor
în rev
avut
de li
sa în
doar
că în
proce
elevi
unei
nimi

[43]
p. 1

[44]
(1873
nu i
grăbi
1868
ca să
serile
etc.
Blaju
drept
înder
însă,
-Mol

I

Cu toată asprimea polemicii şi inechitatea cu care a fost tratat de At. M. Marienescu atunci cînd Ion Bianu i s-a adresat pentru a-i recomanda un ardelean sau bănăţean vrednic a fi cooptat printre membrii Academiei la Secţia literară, Ioan Micu-Moldovanu 1-a propus totuşi pe Marienescu, făcîndu-i chiar un portret măgulitor : „Ziceai de membru în locul lui A. Eoman, în Secţiunea literară. Pare-mi-se că mai potrivit ar fi At. Marienescu, carele de mult s-a ocupat şi se ocupă cu lucruri de acele. Este un om foarte versat întru ale literaturii române, dară trăieşte retras şi este de tot modest. Puţini oameni de-ai noştri-1 cunosc şi pînă acum nu a scris pentru public. Din cauza aceasta, numirea lui ar fi o surprindere"[45].

Pentru activitatea sa multilaterală şi apreciindu-se cu deosebire lucrările sale de istorie şi publicaţiile de documente, a fost ales membru al Academiei Eomâne, în anul 1894, după o şedinţă destul de furtunoasă a Secţiei istorice. în şedinţa din 11 aprilie 1894, ţinută sub preşedinţia lui V. A. Urechia, D. Sturdza 1-a propus ca succesor la scaunul rămas văcart prin moartea lui George Bariţiu, prezentîndu-1 ca pe un „conluerător al răposatului canonic Timotei Cipariu în cercetările literare şi istorice ale acestuia". Propunerea a întîmpinat opoziţia lui V. Babeş, A. D. Xenopol şi V. Maniu, care au cerut amînarea chestiunii. Numai la intervenţiile lui N. Ionescu, I. Kalinderu şi Gr. G. Tocilescu propunerea a fost primită, obţinînd unanimitatea[46]. în aceeaşi zi, propunerea a trecut şi prin adunarea generală, întrunind 22 de voturi din cele 24 ale participanţilor[47], iar în ziua următoare secretarul-general al Academiei Eomâne, D. Sturdza şi citea în plenul adunării telegrama de mulţumire a lui Ioan Micu-Moldovanu : „Mulţumesc din toată inima pentru onoarea ce mi-a făcut Academia alegîndu-mă de membru al său"[48].

A doua zi, la 24 aprilie 1894, după celălalt stil, îi scria lui Ion Bianu următoarele : „Aseară la 9 ore am primit două depeşe : una de la dl. Sturdza, secretariul gen. al Academiei, alta de la domnia-ta, prin care eram avizat despre alegerea mea de membru al Academiei. M-am bucurat foarte pentru onoarea ce mi s-a făcut şi aş fi răspuns îndată, dară aici nu este serviciu de noapte"[49]. La şedinţele Academiei nu a participat. Nu şi-a redactat nici discursul de recepţie, făcînd, după uzanţele epocii, elogiul predecesorului său. A Reprezentat însă, în mod strălucit, interesele Academiei în Transilvania, tratînd cumpărări de documente şi cărţi rare, reglementînd executări testamentare în favoarea instituţiei[50].

Tot în locul lui George Bariţiu a fost ales preşedinte al Astrei, funcţie pe care a deţinut-o între 1893 şi 1901. Sub conducerea sa, asociaţia a făcut primul pas în afara Transilvaniei, trecînd în Banat, pentru care s-a modificat statutul şi s-a eliminat din titulatură termenul „transilvană". La următoarea adunare generală din 1896, de la Lugoj, prin cuvîntul bănăţeanului dr. Alexandru Moesony, viitorul său înlocuitor la conducere, constata că prin acţiunea aceasta se dărîma „un zid de despărţire între fraţii de acelaşi neam, setoşi de aceeaşi cultură. Asociaţiunea noastră, în această adunare, se dezbracă de caracterul ei provincial şi proclamă principiul solidarităţii naţionale pe terenul cultural"[51].

Paralel cu activitatea sa culturală, Ioan Micu-Moldovanu s-a manifestat şi pe terenul luptelor politice, el fiind unul din intelectualii care la 3/15 mai 1868, deci la cea de-a douăzecea aniversare a memorabilei zile a adunării românilor la Blaj în 1848, a semnat acel celebru protest public împotriva alipirii Transilvaniei la Ungaria, care s-a numit *Pronunciamentul de la Blaj.* Pentru participarea la acest act, el a fost tîrît, împreună cu Iacob Mureşan, redactorul „Gazetei Transilvaniei", şi cu Alexandru Eoman, redactorul foii „Federaţiunea", înaintea tribunalului din Tg.-Mureş, sub motivul de a fi „conturbat" pacea publică. Numai intervenţia directă a lui Francisk Deâk a putut stinge procesul[52].

[45] B. A. R., scrisoarea nr. 57 970, din 10 aprilie 1899.
[46] „Analele Acad. Rom.", seria a Il-a, t. XVI, Bucureşti, 1894, p. 292-293.
[47] Ibidem, p. 251.
[48] Ibidem, p. 255.
[49] B. A. R., scrisoarea nr, 57 960,
[50] Nicolae Comşa, *Corespondenţa.* . . , p. 24.
[51] I. Lupaş, *Andrei Şaguna şi conducătorii „Asociaţiunii transilvane" (1861—1922),* Bucureşti [f. d.] (Cunoştinţe folositoare. Seria C, nr. 11—12).
[52] *Din istoria Transilvaniei,* voi. II, Bucureşti; Edtt. Academiei, 1961, p. 233-234.

**în 1875, la Conferinţa electorală de la Sibiu a
nia, s-a impus linia politică a pasiviştilor ;„radicali"
A rămas celebră fraza în care, definind liniile direct
dical", cerea „pasivitate faţă de dieta din Budapest
vitatea politică nu înseamnă, deci, renunţarea la
Burghezia românească a depus în aceşti ani o apreci
şi în sensul cultivării în rîndurile maselor popular
naţional"[54]. în această privinţă, activitatea de ma
ducerea Astrei a fost continuarea directă a activităţ
lăm, ca o simplă coincidenţă deocamdată, faptu
zată tocmai în momentul cînd era angajat în lupte**

**A depus o vastă şi fructuoasă activitate ecor
şi economie poporul român din Transilvania îşi va pu
Pentru aceasta a fost unul din întemeietorii bănc
agent al ei[55]. Dintr-o scrisoare a lui Jarnik aflăm de
minte foarte bine cum în toate duminicile venea l
ca să-1 primeşti şi să-1 păstrezi pînă atunci cînd să
fel . . . ai contribuit la bunăstarea poporului sîrgu
stitutul bancar „Patria", al cărui director executiv
introdus aceleaşi deprinderi spre cumpătare şi econ
(ele fapt, e vorba de elevii din clasa a VUI-a a lice
mică „Delos"[58]. El însuşi a desfăşurat o multila
cu cereale, angajînd diferite operaţii financiare, ne
moşii etc.)[59], reuşind ca la sfîrşitul vieţii să fie pos
amarătat mai sus, a testat-o în folosul şcolilor şi al**

**A fost un om bolnăvicios[60] şi singuratic, a
Modest pînă la uitarea de sine, purta o haină sărăc
verzea şi pînă nu se mai ţinea pe el", mulţumindu-
frugale[61]. în repetate rînduri, Jarnik îşi aduce amin
tat de el, cu mămăligă şi ceapă, brînză şi vin[62]. C
pînă în cele mai mici amănunte ceremonia propri
de orice pompă inutilă şi zgomotoasă. Cînd în 1919
al strălucitului său maestru T. Cipariu, a fost impr**

**Toţi cei care l-au cunoscut sînt unanimi în
ale şi morale. Se spunea, de pildă, despre el că „ve
pătruns în intimitatea sa, îl descrie ca pe un „băr**

[53] I. Lupaş, *Nicolae Popea.* . . , p. 26—27; Nicolae Co:nşa, *Corespondenţa,* . . , . p. 13.
[54] *Istoria României,* voi. IV, Bucureşti ;Edit. Academiei, 1964, p. 678.
[55] I. Lupaş, *Nicolae Popea.* , p. 25 ; Nicolae Comşa, *Corespondenţa.* . ., p. 13.
[56] Scrisoare din 20 noiembrie 1914.
[57] Nicolae Comşa, *Dascălii.* . . p. 91.
[58] I. Lupaş, *Nicolae Popea.* . , p. 25.
[59] Ioan Bălan, *op. cit.,* p. 984.
[60] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan. Alte spicuiri* . . . . nr. 104, scrisoare din 25 IX 1876 : „După plecarea dv. am zăcut în pat două săptămîni, după aceea m-am tras cum am putut la şcoală şi mi-am văzut de lucrurile urgenţi, ce mi s-au fost adunat pe timpul morbului; "B. A. R., scrisoare către Ion Bianu din 7 mai 1914, nr. 57 998 : „. . . Puterile mele slăbesc pe zi ce merge. Am zăcut

rău
aces
mă
pen
disp
cu l
nu
ani
mai
de
ale
de

meț şi serios" în acelaşi timp, niciodată altfel de „cum îi era firea"[65]. Aprig cu adversarii săi şi ai maestrului său Cipariu[66], ca şi cu autoritățile duşmănoase idealurilor naționale ale românilor din Transilvania[67], era darnic cu prietenii săi personali şi generos cu prietenii poporului român. Am amintit despre marile servicii pe care l-a făcut lui Ion Bianu, ajutîndu-1 să redacteze *Bibliografia românească veche.* Cazul nu este izolat. Asemenea servicii, aflăm din corespondența sa, a făcut tuturor celor ce s-au interesat de cultura poporului nostru[68]. Jarnik a beneficiat într-o măsură atît de largă de generozitatea lui, încît l-a numit „părintescul meu ocrotitor"[69], „părintescul meu prieten şi ocrotitor"[70], „veneratul meu ocrotitor,"[71], „protectorul meu", recunoseînd a-i fi făcut „servicii nestimate"[72] şi, după moartea lui Ioan Micu-Moldovanu, numindu-1 „răposatul meu binefăcător"[73]. Cel mai frumos portret al său este însă, desigur, cel întocmit de Ion Agîrbieeanu[74], din care spicuim numai atît cît e necesar ca să ni-1 putem reprezenta Mărunt, uscat, cu barba rară şi lungă, c-o frunte largă şi priviri de oțel . . . , reverenda veche . . . bătea în verzui . . . , nu era iubitor de ospețe. Nu bea, nu mînca decît atît cît să-şi țină sufletul în trup. Trăia mai mult cu lapte şi miere de albine . . . , era cel mai aprig la minte între toți cărturarii blăjeni de pe vremea aceea. Toată lumea îl respecta . . . ". înțelegem atunci de ce vestea morții lui, în 1915, a produs o adevărată consternare. Necrologul redacției ziarului „Eománul" din Arad[75] exprimă limpede aceste sentimente. Cităm fragmentul inițial : „în milocul viforului îngrozitor, ce zguduie din temelii lumea, ne soseşte vestea mîhnitoare că din pădurea verde a neamului românesc s-a prăbuşit stejarul bătrîn, la care privisem întotdeauna cu mîndrie bucuroasă, ca la un puternic îndemn spre glorie românească şi ca la un drapel al statorniciei fără teamă în slujba idealului nostru național". Aceeaşi stupoare o mărturiseşte şi Jarnik, la vestea morții sale, într-o scrisoare către Victor Macavei, trimițîndu-i spre publicare „spicuiri" din corespondență : „Cu toate că de luni de zile îl ştiam culcat pe patul de durere şi cu toate că deznodămîntul fatal se putea privi ca dorita scăpare din nişte chinuri cumplite, vestea aceasta m-a umplut de jale adîncă, aducîndu-mi aminte mai viu decît orişicînd toate ce răposatul Domn a binevoit să facă pentru mine. Căci ee eram eu, cînd în vîrstă de 28 de ani, ca profesor suplinitor de limba franceză şi germană, am sosit într-o bună zi la Blaj, dorind să mă procopsesc în cunoştința limbii române?"[76].

Acesta a fost omul căruia îi datorăm marea colecție de care ne ocupăm. Piu de iobagi, ridicat prin muncă stăruitoare în rîndul celor mai reprezentativi conducători politici şi culturali ai românilor din Transilvania, Ioan Micu-Moldovanu şi-a închinat toată viața ridicării şi propăşirii poporului său. Mai mult decît a făicut el însuşi, a îndemnat şi ajutat pe alții să facă, împărtăşind tuturor cîte ceva din fanatismul obstinat al muncii sale nezgomotoase şi din patriotismul său lucid şi practic. A făcut parte din generația de cărturari care a moştenit insuccesul revoluției din 1848jji a fost obligată să caute drumuri noi pentru promovarea țelurilor naționale ale românilor. în această nouă luptă, prezența lui s-a dovedit atît de vie şi de inspirată, încît generația ce i-a urmat — combătînd cu alte mijloace şi urmărind alte obiective tactice — l-a, avut înaintea ochilor ea pe un simbol al statorniciei şi trăinicie! idealului

[65] I. U. Jarnik, *Dragoste de grai.* . p. 8.

[66] Vezi polemica sa cu Titu Maiorescu în privința ortografiei cipariene, la capătul căreia criticul de la Iaşi observa că I. Micu-Moldovanu şi-a „pierdut dreptul la o discuție cuviincioasă". în *Critice,* Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1966, p. 67, art. : *Observări polemice* (1869). Detalii în T. Lupaş, *Nicolae Popea.* . . , p. 41—43.

[67] Vezi anecdotele create pe seama lui.

[68] Cazul lui Moldovan Gergely, menționat într-o scrisoare din 25 februarie 1878. I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan. Alte spicuiri.* . . , nr. 105.

[69] I, U. Jarnik, *Doine şi strigături din Ardeal.* Extras din- „Calendarul revistei < Ion Creangă > pe anul 1912", Bîrlad, 1912, p. 5.

[70] Jarnik către Victor Macavei, scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Ileana Bozac, Cluj); A. Lupeanu, *Urban Jarnik,* „Comoara satelor", 1(1923), p. 17 (Necrolog).

[71] Jarnik către Victor Macavei, scrisoare din 14 august 1912 (col. Ileana Bozac, Cluj).

[72] I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 25.

[73] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan.* . . , nr. 105.

[74] *Licean.* . . *odinioară,* p. 141.

[75] „Românul", 5 (1915), nr. 196 din 22 septembrie,

[76] Scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Heana Bozac^ Cluj).

național al românilor transilvăneni. Nu este deci întîn
de'cea mai mare şi mai importantă culegere de folcl
jumătate a secolului trecut în Transilvania. Şi editori
aceasta, atunci cînd, scriind prefața colecției, au a
adunarea poeziilor poporale cuprinse în colecțiunea
metropolitan din Blaj, dl. Ioan M. Moldovanu. Dînsul
focular al culturii române, a îndemnat necontenit p
intereseze de literatura noastră poporală şi să caute a
etc. ce le vor auzi la vetrele părinteşti. îndemnările
mas nebăgate în seamă". Cel de-al doilea merit este d
oameni, în tînărul Jarnik pe singurul în stare să val
sa şi de a-1 fi ajutat din răsputeri s-o realizeze.

2. IOAN URBAN

Despre învățatul ceh cunoaştem nenumărat
prevederea, dar şi slăbiciunea, de a le împărtăşi în
ziarele şi revistele vremii şi, mai ales, de a le comun
Din mulțimea acestora reținem numai detaliile abso
de bază ale personalității sale, amănuntele suscep
zător scopurilor lucrării de față.

S-a născut în anul, „memorabil" cum îi plăce
de 25 mai[77], dintr-o familie săracă de muncitori. Ta
pînză[78]. Iată ce spune el despre mijloacele materia
țesător de pînză dintr-un orăşel al nord-estului Bo
bucate, de o curte în care se înghesuiau galițe de to
vaci, nu ; din contră : sărăcia se lega de noi ca scaiu
să ne saturăm cu pîne, fie şi neagră, cu zamă de va
cafea, care de proastă ce era sămăna mai mult a
cu nițel lapte"[79].

De originea sa muncitorească a făcut întotdea
toare. Nui plăcea formalismul şi convenționalismul
unui țesător[1] de pînză sărac, na primit o spoială din
că nimeni nu şi-1 putea imagina „făcînd la complimen

[77] I. U. Jarnik, *In memoriam,* în „Drepturile femeii", 1 (1912), nr. 2, p. 6. în acte a fost înscris însă ca fiind născut în ziua de 26 mai, după obiceiul local de a face înregistrările în ziua anunțării lor. Precizarea datei o face într-o scrisoare din 28 mai 1918 către Andrei Bîrseanu. *Coresp. Jarnik-Bîrseanu,* Cluj, Bibi. Univ. Babeş-Bolyai.

[78] I. U, Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 110.

[79] I. U. Jarnik, *Amintiri,* în „Drepturile femeii", 1 (1912); nr. 4. Despre această sărăcie a familiei sale îi scria in 28 septembrie 1888 lui Ioan Pop-Reteganul: Trebuie ştiut că şi eu m-am născut din nişte părinți

cu to
în vr
prune
ani,
la V
de I
tempo
[80]
brie
care
prive

în această privinţă avea ceva din caracterul mamei sale, care „ştia să vorbească cu orişicine, nesfiindu-se de ar veni împăratul însuşi"[81].

De altfel, dintre părinţi, mama este cea care a avut o influenţă hotărîtoare asupra soartei sale, atît prin firea ei aprigă şi îndrăzneaţă, pe care i-a transmis-o şi care s-a făcut vizibilă mai ales în cea de-a doua parte a vieţii sale[82], cît şi prin faptul că a înţeles marea lui dragoste

Ioan Urban Jarnik (Biblioteca Universităţii Babeş-Bol^ai, Cluj, şi B. A. R., Mm. 176).

de carte şi a făcut sforţări supraomeneşti să-i asigure învăţătura. într-o scrisoare către Ovid Densusianu pomeneşte : „Mama a jucat în viaţa mea un rol mai înseninat decît s-ar putea crede, căci de, fără ca dînsa să fi fost înzestrată cu un curaj şi o stăruinţă din cale afară de mare, nu deveneam ceea ce am devenit, căci fie iertatul tată al meu a fost un bărbat blajin, de acei despre care zice românul «să-1 pui la rană şi te vindecă », afară de aceasta însă lipsit cu desăvîrşire de curaj"[83]. într-altă parte arată că maica-sa, „văzînd că bărbatul său, cu toată

că nu doreşte să se „maimuţeze" după lume, din moment ce are o altfel de fire. Interesant de reţinut e faptul că dintre toţi cunoscuţii săi numai pe Caragiale i-l poate da drept exemplu de comportare simplă, cinsită, lipsită de convenţionalism.

[81] I. U. Jarnik, *In memoriam,* p. 7.

[82] *Ibidem,* p. 8 : „în ce mă priveşte pe mine, eu în copilărie şi tinereţele mele, eram tot atît de sfiicios ca şi tata şi unchiul; la gimnaziu conşcolarii îşi băteau joc de mine, numindu-mă fată mare. Mai tîrziu însă, cu cît înaintam în vîrstă, firea mamei începea să fie mai tare în mine". Despre- aceeaşi situaţie, într-o scrisoare din 9 „ebruarie 1912 către I. L. Caragiale (B. A. R., S — 1, ca şi în scrisoarea mai sus citată către Ioan Pop-Reteganul.

[83] B. A. R„ inv. 73.095, scrisoare din 22 octombrie 1922.

hărnicia sa, nu e în stare să cîştige cele trebuincioasa pe
eîndu-se de ceva ce ne-a scos din mizeria cea neagră"
de fructe.

După o copilărie lipsită de copilărie[85], pleacă în
la şcoală, într-un orăşel din împrejurimi. Acolo, printre s
cum fusese Ioan Micu-Moldovanu la canonicul Vasile
astfel, ci „famulus". Făcea însă aceleaşi servicii: mătu
cumpăra tutun, îşi însoţea stăpînul la liturghie. Trecînd
intră la un nou fel de slujbă. Despre aceasta scrie : „Per
pregătindu-le masa şi aducîndu-le mîncări din bucătă
cîte ceva pe talere şi tot acolo, de pe aceleaşi talere, tr

Cu toate aceste greutăţi, care l-ar fi descurajat
carte şi în ciuda unei sănătăţi care nu 1-a prea favorizat[87], a
şi umilinţe, să urce toată ierarhia şcolărească a vremii, t
ţăturii, cum îi plăcea să numească cele şapte oraşe în
Talentat şi harnic (de o hărnicie care mai tîrziu va
terminat în mod strălucit studiile de romanistică la U
a deveni un reputat profesor universitar la Praga.

Studiile pe care le-a realizat au un pronunţat cara
cît şi cele de editare de texte. De altfel, cele din prima
constituind preocuparea sa principală şi pasiunea sa co

[84] I. U. Jarnik, *în memoriam,* 1 (1912), nr. 2, p. 7.

[85] Pînă la 14 ani, cînd a putut merge la gimnaziu, a trebuit să-şi ajute tatăl şi unchiul la războiul de ţesut, pierzîndu-şi astfel cele mai frumoase zile ale copilăriei. Pasiunea lui pentru lectură şi-a satisfăcut-o citind pe rînd, „sleind", cum spunea el, toate micile biblioteci ale cunoscuţilor familiei, ale bisericii şi şcolii din Pottenstein, la lumina focului din sobă, deoarece a folosi un opaiţ pentru citit era o cheltuială de neconceput pentru familie.

[86] I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 151 — 152. Vezi şi p. 172.

[87] într-o scrisoare către Bîrseanu, care-1 felicita la împlinirea a 70 de ani, se autopersifla, vorbind despre o anumită „ipocondrie", de care ar fi suferit din „vîrstă fragedă" încă. Şi continuă: „Am nişte dovezi pentru aceasta. Chiar aseară, căutînd într-un caiet de notiţe din studiile mele gimnaziale, am dat de nişte însemnări din anii 1868 şi 1869, va să zică dintr-o vreme de acum 50 de ani, în care amar mă plîng de nişte simptome neliniştitoare cu privire la starea sănătăţii mele de atunci: scriu acolo de nişte junghiuri, de nişte dureri, de nişte vizite proiectate sau făcute cîtorva medici? de sfaturile şi îndrumările date mie de ei şi ţin minte căşimai tîrziu adeseori mă ţineam pierdut, osîndit la o moarte prematură. Şi iată, cu toate aceste simptome, iată-mă ajuns la o vîrstă pe care într-adevăr destul de puţini o ajung". Scrisoare din 28 mai 1918. Cu toate acestea, sănătatea lui n-a fost de loc prea bună. Amănunte numeroase în corespondenţa sa. Menţionăm scrisorile din 26 ianuarie 1880, 28 februarie 1908, 19 august 1910 şi 17 februarie 1911 către acelaşi Bîrseanu şi mai ales două scrisori către Horia Petra-Petrescu, din 13 august 1921 şi 22 decembrie, 1922.

[88] I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 47. Cele »şapte vămi" sînt: Hohenmauth, Rychnow, Krâlove Hradec, Viena, Paris, Blaj şi Bucureşti. în scrisoarea din

24 iulie
crare biog
crise şi cu
Visoke
Viena, Pa

[89] Cano
de aceast
lamburur
fost mai
Drumul pe
1901 către
să mă ch

[90] îşi fa
care le ţi
de roman
cîteva m
scris un f
besc cu p
Cihac şi a
acolo şi c
se găses
Scrisoare
Scrisoarea
A. Gorov
lecţia „Cu
Avea obi
important
a citit-o p
care l-au
le-a înţele
teganul, î
„cu conde
teresant ş
Şi contin
cuvinte ş

Menţionăm printre acestea indicele săn la marele dicţionar etimologic al limbilor romanice al lui Diez, care, cu cele două ediţii la interval foarte scurt, arată prestigiul ştiinţific de care s-a bucurat la vremea respectivă[91]. A doua lucrare de acest gen este însuşi glosarul ce însoţeşte culegerea de doine şi strigături din Ardeal, opera de „benedictin", cum o numea > Ionescu-Gion[91a]. Glosarul acesta i-a dat ideea unui dicţionar al limbii populare româneşti, idee pe care a înfăţişat-o Academiei Eomâne sub forma unui mare memoriu, oferindu-se a-l îndeplini, după modelul glosarului. Cum însă, între timp, Academia încredinţase lucrarea unui dicţionar general al limbii române lui B. P. Hasdeu, lucrare ce trebuia să cuprindă şi lexicul cu caracter folcloric, propunerea lui nu a fost acceptată. Problema se oglindeşte abundent în corespondenţa sa[92]. Mai tîrziu, a colaborat la extragerea de material pentru dicţio-

aceasta, mrştiu ; dar mie mi se pare, dacă vreau să cunosc specialitatea mea cu de-amănuntul, că trebuie neapărat să fac aşa cum fac". în acelaşi mod l-a citit pe C. Negruzzi, după cum aflăm dintr-o scrisoare din 8 iulie 1880 către A. Bîrseanu. Nu a urmărit niciodată să întocmească un dicţionar român-ceh, cum îl ispitea în 1917 Horia Petra-Petrescu. îi scrie acestuia că fişierele şi le-a întocmit pentru a putea găsi repede şi practic orice cuvînt pe care ar fi dorit să-1 cerceteze, pentru a cunoaşte cîte cuvinte şi locuţiuni stau la îndemîna cercetătorului (aşa a făcut bunăoară, şi cu dicţionarul lui Ghiţă Pop, apărut în colecţia Langenscheidt, pe care l-a fişat în întregime. Despre această lucrare şi într-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 24 august 1912, unde arată şi utilitatea sa). Cu un an mai înainte, la 30 aprilie 1916, îi dăduse aceluiaşi Horia Petra-Petrescu o probă despre însuşirile practice ale acestui instrument de lucru, oferindu-i sensurile cuvîntului a *se domui.* Corespondenţa dintre N. şi H. Petra-Petrescu. Acelaşi lucru îl făcuse şi pentru albaneză. în 1883 întocmise un indice la textele publicate de el (scrisoare către Bîrseanu din 14 august 1883), în 1918 lucra la un indice german-albanez din *Dicţionarul etimologic al limbii albaneze* întocmit de Gustav Meyer (scrisoare către acelaşi din 1 ianuarie 1918). Ajunsese chiar la unele deformaţii profesionale. în 16 noiembrie 1912, îi scria lui Victor Macavei că făcuse critica listei membrilor unei tovărăşii de meseriaşi din Blaj, pentru că nu era întocmită alfabetic (col. Ileana Bozac, Cluj).

[91] Un pasaj dintr-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu, datată 11 iulie 1877, este revelator pentru munca depusă de el la redactarea acestei lucrări: „Acuma sînt ocupat, cam de o lună de zile, cu copierea indicelui complet la dicţionarul etimologic [al] lui Diez. Am sosit la cuvînt [ul] «pozzolana» şi tot am scris deja mai mult decît 20 000 de cuvinte. [î]ţi poţi închipui foarte lesne ce lucru a fost aranjarea toatelor (sic !) cuvintelor aceste scrise pe bucăţele mici de hîrtie după ordinele alfabetic, cînd copierea singură ţine aşa de mult timp. Mă mîngîiez cu speranţa că, odată tipărită, lucrarea aceasta o să aducă un folos mare studiilor aceste. Acum eu cel puţin voi putea să mă folosesc de ceea ce am făcut, fiind în stare să găsesc dacă fiecare cuvînt din orice limbă romană se găseşte în dicţionarul lui Diez sau nu, şi în cazul întîi la ce loc". Cu cîteva luni mai înainte, lucrarea îl obosise într-un asemenea grad, încît se căia a o fi început (scrisoare către acelaşi din 5 ianuarie 1877). Despre mersul tipăririi lucrării, în scrisorile către acelaşi din 24 mai, 13 iulie şi 25 septembrie 1878. Despre ediţia a 2-a îi scrie la 10 decembrie 1888, arătînd ajutorul pe care i-1 oferă soţia. La 20 noiembrie 1888 îi scria şi lui Iacob Negruzzi despre munca la această a 2-a ediţie. I. E. Torouţiu, *Studii şi documente literare,* voi. I, Bucureşti, 1932, p. 432-434. La 13 aprilie 1889 îi scrie şi lui Bîrseanu, rugîndu-1 să publice o notiţă în gazetele braşovene, privitoare la apariţia lucrării.

[91a] Corespondenţa cu Bîrseanu este revelatoare cu privire la întregul proces de redactare, corectare şi tipărire a glosarului. în 20 de scrisori, redactate în decurs de 5 ani, problema e un adevărat lait-motiv al corespondenţei lor : 8 aprilie, 7 august, 29 august, 9 octombrie şi 30 octombrie 1881 ; 13 martie şi 11 decembrie 1882 ; 2 februarie, 22 mai şi 20 octombrie 1883 ; 1 februarie, 5 martie, 29 aprilie, 6 octombrie şi 15 decembrie 1884; 30 ianuarie, 4 aprilie, 25 mai, 10 august şi 16 august 1885. Menţionăm că a cerut, spre a se evita mulţimea greşelilor de tipar din culegere, ca glosarul să fie tipărit la Praga, sub directa sa supraveghere. O întreagă corespondenţă pe această temă se află în Arhivele Cancelariei Academiei. Facem trimitere la ea într-altă parte. Despre condiţiile în care a lucrat vorbeşte într-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu : „Puteţi să vă închipuiţi munca ce aveam cînd, acum doi ani, mă pusesem să scot toate cuvintele, fără nici o excepţie, din cîntecele ce voiam să tipăresc. Zile întregi şedeam într-o odaie a şcoalei de aici în care lucram, fiindcă acasă copiii nu mă lăsau să lucrez cum se cade". Informaţii şi în corespondenţa cu Livia Maiorescu, care îi scria despre primirea glosarului la Bucureşti, în 9/21 februarie 1883 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).

[92] Despre acesta scria întîiaşi dată la 25 ianuarie 1885, cînd trimitea şi prima coală tipărită a glosarului. Ni se pare interesant modul în care pledează cauza utilităţii unui asemenea dicţionar şi de aceea transcriem pasajul : „Cu un dicţionar complet al limbii române, în care s-înţelege ar intra şi neologismele, s-ar mai putea aştepta cîţiva ani, căci procesul în privinţa aceasta nu mi se pare încă terminat, modul în care se întrebuinţează cuvintele luate din alte limbi în anii cei din urmă nu s-a încă consolidat şi ar trebui lăsat să treacă o vreme oarecare pînă se va fi frămîntat bine. Alta este însă cu limba poporului; aceasta s-a statornicit de mult, fiecare cuvînt are înţelesul său hotărît, intră în nişte fraze ca un element care nu se poate despărţi de dînsele şi ar fi o lucrare temeinică dacă toate acestea s-ar pune la iveală la un loc, bine aranjate şi ilustrate cu fel de fel de citate din basmele, cîntecele populare, ghicitorile, cu un cuvînt din toate producţiunile muzei poporane române" (Arh.Canc.Acad. dos. VIII, voi. 14 — 16, f. 522 — 523). Textul integral al propunerii sale se află în aceeaşi arhivă, dos. VIII, voi. 17, f. 7 — 8, poartă data de 5 martie 1885 şi rezoluţia: „La secţ. lit." Răspunsul negativ al Academiei în ciorna din 22 martie 1885, cu nr. 2 767, dos. VIII, voi. 17, f. 9 r.-v. L. Şăineanu laudă

narul Academiei încredinţat la vremea aceea profesor doua grupă de preocupări menţionăm editarea une editarea unei culegeri de folclor albanez[95], precum şi ed ocupăm. Din corespondenţa lui aflăm date importante o crestomaţie românească, lucrare la a cărei realizar şi solicitase şi colaborarea lui Gaster. Cartea, pînă la care considera asemenea lucrări prea personale spre a din corespondenţa sa aflăm despre iniţiativa lui Jar macedoromân, care însă nu a văzut niciodată lumin

Desigur nu am avut intenţia să epuizăm problem aceasta depăşind cadrul lucrării de faţă şi interesînd mulţumit ca, în linii sumare, să indicăm direcţiile mai i subliniind, în primul rînd, caracterul ei didactic, lega universităţile unde a funcţionat.

A avut o fire sinceră şi deschisă, ducînd o caldă ş cu asiduitate şi convingere prietenia. Corespondenţa sa, d ventă a marii lui sociabilităţi. De altfel, nevoia de a se s ca, paralel cu munca sa ştiinţifică şi didactică, dar mai a variată şi bogată activitate obştească, fiind iniţiatorul ş (de înfrumuseţare a oraşelor din patria sa şi de cons

ideea, despre care spune că „germinează alminterea deja în monografia dv. despre psihologia basmelor române". 14/26 octombrie 1885. Titu Maiorescu îl înştiinţa numai de respingere. Scrisoare din 1/13 martie 1885 (col. Tr. Ionescu-Nişcov). Vezi şi *Drumul pe care am mers,* p. 48; A. Gorovei, *op. cit.,* p. 16, scrisoare din 2 ianuarie 1909.

[93] 2 ianuarie 1898 către A. Bîrseanu : excerptează „Şezătoarea" ; e remunerat cu 6011. pe lună, „ceea ce mă poate scăpa oarecum din veşnice[le] încurcături financiare". La 4 decembrie 1898 îi scria aceluiaşi că e foarte ocupat cu lucrarea „pentru Academie". Vezi şi *Drumul pe care am mers,* p. 48.

[94] Despre aceasta îi scria lui Bîrseanu la 5 martie 1884 din Paris, înştiinţîndu-1 la 2 octombrie 1892 despre terminarea lucrării. La 2 martie 1895 pomenea de lucrare într-o scrisoare către Ilarion Puşcariu. Vezi I. E. Torouţiu, *op. cit,* voi. VI, p. 96-97.

[95] La 19 ianuarie 1881 şi 14 august 1883, despre evoluţia muncii la culegerea aceasta (către A. Bîrseanu).

[96] Titu Maiorescu îi scria la 18 octombrie 1880 despre refuzul lui Gaster : „Mi-a spus acum definitiv că nu poate să lucreze cu cineva împreună la crestomaţii sau gramatici, fiind lucrări prea individuale" (col. Tr. Ionescu-Nişcov). Amănunte cu privire la această lucrare în Tr. Ionescu-Nişcov, *Corespondenţa dintre I. Urban Jarnik şi Petre Ispirescu,* în „Studii şi cercetări de istorie literară şi folclor", XII (1963), nr. 3-4.

[97] La 22 iulie 1909, 18 octombrie 1913 şi 24 iulie 1914, către A. Bîrseanu, despre provenienţa textelor, orînduirea colecţiei, elaborarea glosarului, editarea la Academie în seria „Din viaţa poporului român". Vezi şi *Drumul pe care am mers,* p. 53.

[98] într-o scrisoare către A. Bîrseanu din 28 februarie 1908 : „Nevasta mea merge bine şi ne iubim după 32 de ani tot aşa cum ne-am iubit cînd ne-am luat, va să zică am nimerit bine amîndoi". Lucruri asemănătoare îi scria şi lui

I. N. Pope
Vezi „Izv
Moldovan
adevăr p
poate de d
iubit în ce
cepţia lui
altă scriso
care vorbe
rătorii lui
aceasta, că
duşman n
una bine
căsătorit ş
singur mai

[99] Societ
aşa fel înc
toate orga
condus-o p
aluzie la pr
Amănunte
Micu-Mol
în scrisoril
1908, 11 a
1 septemb
Petrescu d
1921. Dou
toare în ace
(„Izvoraşu
deci acces
cative. Afl
pentru înf
mâni, fie
terialele ce
„Ţara nou
printre care

ca şi conducătorul unor asociaţii de sprijin a studenţilor săraci[100]. într-o scrisoare către Horia Petra-Petrescu, din 7 decembrie 1921, arăta că e preşedinte, vicepreşedinte, casier sau membru în consiliile de administraţie a nu mai puţin de 9 asemenea asociaţii (din care 7 studenţeşti , 1 de înfrumuseţare şi ultima Societatea de prietenie ceho-română).

Două rămîn problemele ce trebuie cercetate în contextul de care ne ocupăm : a) relaţiile lui Jarnik cu literatura, ştiinţa şi cultura românească a epocii şi b) concepţia sa despre folclor şi folcloristică. Ambele probleme luminează însuşi fondul culegerii pe care o studiem. în legătură cu prima problemă, Jarnik nu a fost de loc zgîrcit cu mărturisirile, lăsîndu-ne importante detalii privind modul cum a învăţat româneşte, privind activitatea sa didactică şi publicistică în această direcţie, privind dragostea ce a purtat poporului nostru şi limbii sale, precum şi prietenia ce l-a legat de numeroase personalităţi proeminente ale culturii noastre. Sinteza tuturor acestora se află în broşura sa, atît de sugestiv intitulată *Dragoste de grai şi de viers românesc* (extras din ,,Viaţa nouă"), Bucureşti, 1925. îsToi nu vom relua cele spuse de el, ci vom extrage din corespondenţa sa acele amănunte ce îi întăresc afirmaţiile.

Cel care avea să spună că nu e nici ceh, nici român, ci ,,un fel de corcitură din cele două neamuri"[101], şi că numai moartea va fi în stare să desfacă ce i-a făcut „de urmă" molima dragostei pentru limba română[102] a pus bazele cunoştinţelor sale de limbă română în perioada studiilor sale pariziene (toamna anului 1874), după terminarea universităţii la Viena[103]. La Paris l-a cunoscut pe tînărul Constantin Georgian, de la care a luat primele lecţii de limbă română şi cu care a corespondat apoi, ani de-a rîndul, într-un mod foarte profitabil pentru el. Georgian îi corecta scrisorile şi i le trimitea înapoi, Jarnik putînd astfel să-şi dea seama de greşelile făcute şi de corectarea lor. Georgian îi scria cît mai fonetic cu putinţă, „aşa ca scrisoarea să fie înfăţişarea credincioasă a vorbirii", cu dorinţa de „a goni cusururile în vorbire" pe care Jarnik le dobîndise în vremea primei sale şederi în Transilvania[104]. Acelaşi sistem îl va folosi mai tîrziu şi în corespondenţa cu fiul său Hertvik. Pentru exerciţiu, căuta tovărăşia românilor, lucru ce nu era prea dificil la Viena, unde exista o numeroasă colonie de studenţi români şi celebra societate a acestora „România jună". în scrisorile sale transpare regretul de a nu putea participa mai des la reuniunile societăţii şi la teama de a nu-şi primejdui, prin lipsa de conversaţie, cunoştinţele de română pe care le agonisise[105]. Şi pe fiul său, în vremea studiilor acestuia la Viena, i-a îndemnat să ţină un contact viu cu „România jună", ceea ce acesta a şi făcut[106]. După mutarea sa la Praga, conversaţia a devenit o problemă uneori de nerezolvat.

că a cotizat chiar la o societate de acest fel din Rucăr, localitate pe care o vizitase în 1879, cînd călătorise pentru a doua oară printre români. Cea de-a doua scrisoare are în anexă *Statutele societăţii pentru înfrumuseţarea şi apărarea vetrii din Potştyn (Pottenstein) în Boemia.*

[100] Societăţile pentru ajutorarea studenţilor săraci l-au preocupat cu aceeaşi intensitate de-a lungul anilor. Amănunte aflăm în aceleaşi fonduri de corespondenţă de mai sus : lui Ioan Micu-Moldovanu, la 3 august 1908; lui A. Bîrseanu la 4 iunie 1906 ; lui H. Petra-Petrescu la 30 aprilie 1916. Alte detalii au apărut în presa vremii. Ni se pare însă util să reproducem aici un fragment, revelator pentru acest capitol al vieţii sale, dintr-o scrisoare adresată la 25 februarie 1922 lui Victor Macavei (col. Ileana Bozac, Cluj), în care, scuzîndu-se pentru întîrzierea răspunsului, aruncă vina tocmai pe această activitate. Astfel, scrie : „La dreptul vorbind, de lucru am mult, parcă mai mult decît aceasta fusese pe cînd eram profesor activ, căci am luat asupra mea conducerea mai multor societăţi de binefacere pentru studenţii cei săraci şi atunci iată şedinţe de comitete mai în fiecare zi, căci dacă e o zi că nu e, atunci sînt altele în care ar trebui să fiu pe 2—3 locuri deodată şi, fiindcă după legile fizicale aşa ceva nu este cu putinţă, atunci trebuie să mă hotărăsc pentru una din ele, nebăgînd de seamă cealaltă (sau celelalte.) Dară chiar atunci, dacă nu se ţin şedinţe, tot nu scriu, căci nu sînt dispus la aşa ceva, avînd griji de toate felurile, cu sumedenia". Activitata lui în această direcţie îşi găseşte, desigur, o explicaţie în condiţiile grele ale propriei sale vieţi de şcolar şi student» pe care nu le putuse niciodată uita.

[101] Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 22 decembrie 1911.

[102] Scrisoare către V. Macavei din 13 aprilie 1913 (col. Ileana Bozac).

[103] Scrisoare către un anonim, din 24 august 1899, în cuprinsul corespondenţei cu A. Bîrseanu.

[104] Georgian către Jarnik, scrisoare din 4 februarie 1877 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).

[105] Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 5 ianuarie 1877. Ceruse conducerii societăţii să-i admită participarea ca oaspete la adunări şi să consulte cabinetul de îectură, ceea ce i s-a aprobat. *Dr. Ioan Urban Jarnik, Portret şi biografie [urmat de] Cum am învăţat româneşte,* Oradea/ 1898, p. 9.

[106] Scrisoare către A. Bîrseanu din 17 ianuarie 1901.

**Corespondenţa sa oglindeşte o sinceră şi vie bucurie
cum este, de pildă, cazul locotenentului Ioan Coravu,
o dată pe săptămînă, convorbind două-trei ore. în ace
cu care în acea perioadă se vedea însă mai rar[107]. în e
folosi de corespondenţă ca mijloc de întreţinere în stare
lui Titu Maiorescu, dar acesta, ocupat cu alte treburi,
care, o bună bucată de vreme, l-a ţinut la curent cu via
ţele Junimii[108], cu boala lui Emineseu etc.[109]. Soţia
ajunsese şi ea să înveţe îndeajuns de bine limba rom
în cîteva rînduri el aminteşte despre acest lucru în s
1911, ni s-au păstrat şi cîteva rînduri scrise de s
către I. Micu-Moldovanu, căruia îi mulţumeşte pen
alta către Bîrseanu, în care îi adresează mulţumiri p
timpul proaspetei sale călătorii prin Transilvania. De
Hertvik, ştia româneşte şi se pregătise pentru a-i u
munca începută de el nu mai trebuie discutat, deoarece l
să fie subliniat aici e faptul, cu totul insolit, de a î
care nu numai că reuşiseră să înveţe o limbă străin
ei (toată corespondenţa dintre tată şi fiu a fost purta
şi chiar pentru a se perfecţiona în utilizarea ei.**

**Pentru a dobîndi cunoştinţe de limbă română,
centre româneşti sau apropiate de ţările locuite de r
o docenţă de romanistică la Universitatea din Cern
la cea din Budapesta[112], fără a reuşi însă. Va regreta
se va fi arătat încîntat de stabilirea sa în patrie, la
mediu românesc în acest oraş, aşa cum fusese cel din
găsit la Cernăuţi sau Budapesta.**

**Tot pentru dobîndirea de cunoştinţe de limbă
prins două călătorii de studii printre români, în 1876 şi
călătorii în ţările locuite de români, din care două d
în 1911 şi ultima în 1919). Pentru prima călătorie de s
o bursă de 400 de coroane de la Ministerul învăţămî
vizita numai Blajul (nu s-a putut mişca decît în c
consulte pe Timotei Cipariu, pe care-l considera „patriar
însă de întîlnirea cu bătrînul învăţat, deoarece aces
inabordabil. L-a vizitat numai de două ori, la
însă, ca „pe un fiu al său"[114], directorul liceul**

[107] Scrisoare câtre A. Birseanu din 1 ianuarie 1912.

[108] Scrisori ale Liviei Maiorescu către Jarnik, din 27 noiembrie 1882, 9/21 ianuarie 1883,9/21 februarie 1883, 29/17 martie 1883, 23 iunie 1883, 22 noiembrie 1885, 30 noiembrie 1885 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).

[109] Scrisori ale aceleiaşi, din 19/31 august 1883 : „. . .A fost ceva nespus de dureros toată îmbolnăvirea acestui om genial" ; 3 octombrie 1883 : „La noi nu începe încă, e atît de penibil a face Junimea fără Emineseu" ; 31 octombrie 1883 (aceeaşi col.).

[110] Scrisoare către I. Pop-Reteganul din 14 august 1888 : soţia lui a înţeles aproape tot ce i-a scris, numai două-trei cuvinte a trebuit să i se explice; scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 2 septembrie 1911 : oferă mărturia lui A. Bîrseanu şi soţiei acestuia, a văduvei lui Aurel Mureşianu, a locotenentului Nicolescu şi a lui S, Mototo-
lescu că s
se lase vî
16 noiemb

[111] Scris
(col. Ilean

[112] Scris
1880, rugî
de Puşcar
deoarece „
şi să fac
decît am
blemă şi
Vezi I. E.

[113] *Drun*
p. 7.

[114] *Dr7U*

oferit ospitalitate, ajutor şi îndrumările după care venise. I-a pus la mdemina bibliotecile din Blaj şi i-a fost, în fapt, primul profesor adevărat de limba romana, purtind cu el conversaţii îndelungi zilnic. Tot atunci l-a cunoscut şi pe canonicul Ioan lekete-JNegruti şi a legat cunoştinţe utile cu două „domnişoare" din localitate, Ana Suciu şi Kusanu . în timpul acestei călătorii a fost si la Sibiu la adunarea „Asociaţiei"[116]. Mai tîrziu îşi va aduce cu nostalgie aminte de această călătorie, cînd, „neavînd bani", călătorise cu clasa a patra, dormind pe un cufăraş, înfofolit într-un pled[117]. Ioan Micu-Moldovanu, în timpul şederii sale în Blaj, îl împrumutase cu bani, pe care Jarnik îi restituie din Viena. Primele scrisori din corespondenţa amîndurora au, printre alte teme, şi acest subiect[118].

Cea de-a doua călătorie a fost mult mai lungă şi mai importantă. A petrecut printre români între 7 mai şi 26 august 1879[119] şi nu numai în Transilvania, ci şi m Muntenia, cunoscînd oameni şi locuri si dobîndind o imagine multilaterală şi temeinică despre mişcarea ştiinţifică şi culturală din Eomânia şi despre poporul român. într-o scrisoare nedatata către Ioan Micu-Moldovanu, dar după indicii lingvistice şi ortografice din prima perioada a corespondentei lor, îşi exprimă dorinţa de a revedea Blajul şi de a participa la adunarea generală a Astrei din acel an[120]. La 13 iulie 1878, îl înştiinţa pe prietenul său blajean ca a cerut un concediu de studii de un an de zile şi că, dacă îl va primi, va putea întreprinde călătoria între aprilie şi iulie-august anul următor. La 25 septembrie 1878 îi făcea cunoscut că obţinuse concediul şi scria: „ .. .Voi fi în stare să mă apuc serios de studiul limbii şi literaturii româneşti si, cine ştie, poate că la timpul său şi munca mea va da plod bun...JNimica nu mă va opri'să fac călătoria aceasta aşa de dorită şi de care îmi promit mult folos . La începutul anului următor, în preajma plecării, ii scria : „Desigur, voi trece şi prin Blaj, dar la ce timp anume nu ştiu, poate că numai în vară voi putea să-1 fac. Acum, va sa zică în jumătatea întîi a lunii aprilie, voi merge dirfect la Bucureşti şi te rog pe d-ta, daca - ai acolo nişte cunoscuţi, să-mi dai adresa lor, avîndu-le scris mai namte asupra mea . Ioan Micu-Moldovanu l-a îndrumat, dîndu-i adresa lui Ioan Bianu, căruia î-a şi scris la 14 aprilie, rugîndu-1 să-1 ajute, introducîndu-1 în lumea culturală a capitalei .

[115] Pe prima a vizitat-o, după ce se măritase, în Valea Sasului, în 1879; despre căsătoria celei de-a doua afla la Viena, la şedinţele „României june" (scrisoare către I Micu-Moldovanu din 28 decembrie 1877). Din cauza ultimei nu şi-a putut lua rămas bun de la profesorii din Blai şi-i cere, în două rînduri, prietenului său să-1 scuze faţă de aceia.

[116] I U. Jarnik, *între români. Scrisori din călătoria unui filolog,* Sibiu, 1917, p. 34.

[117] Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 2 septembrie

[118] Mai ales scrisoarea din 28 martie 1877, în care îi reproşează că nu i-a confirmat primirea unor mici sume de bani, trimise la 15 octombrie 1876, 6 ianuarie şi 3 martie 1377

[119] I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 101.

[120] , Aş dori ca să mă duc şi eu acolo, dar nu ştiu dacă-mi va fi cu putinţă".

[121] Scrisoare din 2 februarie 1879.

[122] „Cu începutul lui mai merge la Bucureşti dl. dr. Jarnik, profesorul din Viena, despre care am grăit cu tine. I-am scris că-ti voi comunica despre călătoria d-sale şi te voi ruga să-i fii de ajutoriu în cît va avea lipsă. Acum te şi rog pentru aceasta. Dl. Jarnik este un amic bun al nostru, om care-şi face cercetările conştiincios şi nu amestecă într-însele politica. Merită ca să-l ajutăm întru năzuinţele sale şi crez că tu bucuros vei preta acest ajutor. Mi-a scris să-i spun adresa ta, însă nu ştiu alta decît aceea de care mă folosesc şi, dacă în 10 zile nu voi primi de la tine alt aviz, va să-i împărtăşesc pe aceea« stud. la univers .». Ştiu eu că dl. Jarnik are şi alţi cunoscuţi, am aflat chiar şi numele unor dintr-aceştia şi m-am bucurat foarte înţelegînd că prin bărbaţii aceia va primi mformaţmm de cele mai bune. Totuşi, am cugetat la unele eventualităţi cari pot împiedeca pre acei domni, deci m-am folosit de ocaziunea ce mi-a dat dl. Jarnik şi te-am numit ca pe unul carele cu plăcere-1 vei ajuta în cercetările sale. Ergo". „B.A.R., inv. 57 948, I. Micu-Moldovanu către Ioan Bianu. Jarnik, în *Drumul pe care am mers,* p. 105, publica fragmente din scrisoarea de recomandare a lui Moldovanu din 6 aprilie 1879. Cunoaştem un fragment din scrisoarea lui I. Micu-Moldovanu către Jarnik, în care n vorbeşte despre I. Bianu : „Ai fost zis să te recomand sau mai bine să-ţi recomand pe cineva în Bucureşti, carele să-ţi fie de ajutor. Este un transilvan ce a studiat la noi, tînăr foarte diligent, versat bine în literatură şi cunoscut în Bucureşti, dl. Bianu, student la Universitate. Acestuia o săi scriu, ca să-ţi fie de ajutor şi poţi fi încredinţat că te vei folosi prea bine de dînsul, cu atît mai vîrtos că e prea de aproape cunoscut cu bibliotecile din Bucureşti şi om fără preget". Scrisoare din 6 aprilie 1879 în I. U Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Alte spicuiri.* . . , nr. 105. Intr-o a doua scrisoare spunea : „D-lui Bianu i-am scris şi mi-a răspuns că va împlini cu plăcere. Domnia-sa [î]ţi va pune la dispoziţiune bibliotecile de acolo şi te va prezenta oamenilor de litere de acolo ; dacă vei avea lipsă în de aceste, fii cu toată confidenţa şi-i cere ajutorul. Dl. Ioan Bianu e student la Universitate, însă e ocupat şi la Academie, de

Călătoria aceasta i-a fost înlesnită de redacţia u
îi solicitase un ciclu de articole despre Eomânia (care
Europei, după războiul din 1877—1878, cînd îşi cîşti
tînd viu şi colorat aspecte sociale, culturale şi pitor
traduse în româneşte abia în anul 1917, după ce fus
în limba celiă, în revista „Svetozor"[123].

în Bucureşti a fost găzduit timp de două lu
tuia din str. Mercur a participat la cîteva memorab
cînd V. Aleesandri a citit *Despot Vodă* sau I. L. Car
dar mai des în casa Kremnitz, l-a cunoscut pe Emine
despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute cul
Pe Aleesandri l-a vizitat acasă, în str. Verde, nr. 6
ocupa cu studiul baladei *Cucul şi turturica,* l-a invitat l
tea, prin manierele sale, „de grand seigneur", de Gasto
cut pe I. Slavici, I. Negruzzi, M. Kogălniceanu, A.D. X
Al. Eoman, G. Bariţiu, V. Babeş, I. Hodoş, S. Har
cel pe care i-a preţuit cel mai mult a fost Petre Isp
afectuoasă prietenie : „Ceasuri întregi aş fi fost în sta
iul şi aşa de bine ştia să vorbească"[129]; sau: „Rar în
bărbat atît de simpatic şi vrednic de laudă cum a f
tipografia lui Ispirescu[131], unde acesta îi citea din lu
sau răspundea la întrebările lui Jarnik cu privire
„un simţ din cale afară de fin" pentru limba popul
cunoască în amănunt metoda lui Ispirescu de culege
pe care el singur a descris-o într-una din lucrările
de adîncă, încît au încercat o lucrare în colaborare
Gaster) şLmaitîrziu Jarnik a ţinut la studii la Vie
Constantin. Socotelile dintre ei n-au fost niciodată l
a lui Ispirescu[134]. în 1919, cînd a revăzut Bucureştiu
scriitorului, interesîndu-se de familia lui[135].

A regretat întotdeauna că n-a putut merge la Ia
cător neîntrecut al graiului poporului moldovenesc"[13
tească, întra-aceeaşi vreme însă şi de bătaie de cap"[1
Pentru Jarnik, petrecerea în Bucureşti a deven
participat la şedinţele cînd fosta Societate Academică

aceea îl puteţi afla oricînd în salonul Academiei sau îi puteţi scrie unde să vă caute şi desigur va face". *Ibidem.*

[123] I. U. Jarnik, *Intre români.* . .

Titu Maiorescu, *însemnări zilnice,* vol.I (1855-1880), Bucureşti, 1936, p. 324.

Drumul pe care am mers, p. 105 ; *Dragoste de grai* . . .

Intre români. . . , p. 17. Aminteşte despre aceasta şi în semoarea sa din 9 februarie 1912 către I. L. Caragiale : B. A. R. — 1.

[126] *Drumul pe care am mers,* p. 109 — 110.

[127] *Ibidem,* p. 108; *Dragoste de grai.* . ., p. 14 - 15.

[128] *Drumul pe care am mers,* p. 105-106. A rămas impresionat de frumuseţea şi inteligenţa Iuliei Hasdeu. S-a păstrat invitaţia acestuia din urmă şi e publicată în I. E. Torouţiu, op. *cit,* voi. III, p. 168. La masă a participat Şi G. Dem. Teodoreseu.

[129] *Dr.* I
adaugă:
moarte a
cele mai a

[130] *Drag*
Trai

[132] *Dru*

[133] *Dru*

[134] Nume

rouţiu, *op*

[135] Notă
prof. Ion

Dru

[137] I- U
oferit de dl.

P- '6
îss *Drag*

fiind de față la elaborarea noilor statute şi la cea de-a treia lectură a lor în şedință plenară[139], în această împrejurare (prima şedință publică), a fost ales membru corespondent iii Academiei, la propunerea lui Al. Odobescu[140].

\ C u Academia participă la o excursie — memorabilă şi ea — la Curtea de Argeş, unde tocmai se isprăvise restaurarea catedralei. La Piteşti „ne oprirăm la o circiumă singuratică. Poetul Alecsandri descoperise acolo.un lăutar şi, îndemnîndu-1 să ne eînte ceva, acesta din urmă ne cîntă, acompaniindu-se cu vioara, balada *Toma Alirnoş,* dată la iveală şi în colecțiunea lui Alecsandri"[141].

De la Curtea de Argeş a trecut în Transilvania, pe valea Oltului. Dintr-o scrisoare, adresată din Sibiu lui Titu'Maiorescu în 13 iulie 1879, aflăm că a trecut prin Şuiei, Sălătrucel, Călimăneşti, Brezoi, Lotru, Cîineni, de unde pe la vechea vamă nemțească a ajuns la Turnu-Eoşu şi apoi la Sibiu. Aici a tras la hotelul „Mediascher Hof", dar cu o scrisoare de recomandare a lui I. Slavici a fost primit în ospeție de dr. Ilarion Puşcariu[142]. La Sibiu a zăbovit o săptămînă[143], vizitînd Săliştea, cu locuitorii săi „scutiți de iobăgie"; Eăşinarii, cu mormîntul marelui Şaguna[144], Cisnădia şi Cisnădioara[145], după care s-a îndrep-/tat' către Blaj, unde „părintescul" său ocrotitor, Ioan Micu-Moldovanu, s-a îngrijit de un cortel mai bun decît cel din 1876. Cu Moldovanu a fost la Simcel, unde trăia pe atunci tatăl său şi un frate cu familia sa[146], apoi la Valea Sasului, spre a o revedea pe Ana Suciu — vechea lui cunoştință din 1876 —, care se măritase între timp cu preotul Tudor Eadu[147], şi în cele din urmă la Sighişoara, la adunarea „Asociației". Cu aceasta ocazie a fost ales membru al Astrei, o dată cu Alecsandri[148]. „Peregrinul transilvan" Ion Codru-Drăguşanu, ale cărui preocupări folclorice au fost puse în lumină în vremea din urină[149], 1-a primit în ospeție la Făgăraş[150]. împreună au vizitat mănăstirea Sîmbăta [151], au prins păstrăvi[152] şi au ascultat, la Voila, execuția unei doine populare[153]. La Braşov 1-a cunoscut pe Aurel Mureşianu, redactorul „Gazetei Transilvaniei", iar la Dîrste a fost oaspetele familiei lui Andrei Bîrseanu[154]. Asupra acestui moment vom reveni mai tîrziu; acum e necesar doar să arătăm că Jarnik s-a simțit la Dîrste „ca printre ai săi" şi, mai tîrziu, după propria sa mărturisire, în scrisoarea prin care-1 consola pe Bîrseanu de pierderea mamei sale, în 1910: „... Nicăieri nu m-am simțit atît [de] acasă la mine (=chez moi) cum în casa părintească a d-tale"[155]. De aici, prin Bian, unde a fost găzduit de Iosif Puşcariu, tatăl viitorului filolog şi lingvist Sextil Puşcariu, a trecut — nu fără peripeții — la Eucăr şi Cîmpulung, pentru a reveni Ia Bucureşti, de unde trebuia să-şi ia bagajul şi pe fiul lui lspirescu[156].

139 *Jntre români. . .,* p. 21; *Dragoste de grai. . .,* p. 12.

140 *Dramul pe care am mers,* p. 30 şi 108, Arh. Cane. Acad., 29 mai 1879, nr. 437 : „Se alege dl. Jarnik membru corespondent. Sesiune extraordinară. Proees-verbal nr. 4 de la 28 mai; 1 iunie 1879, nr. 445 : Ex offieio. D-lui .1. U. Jarnik i se face cunoscut că Academia, prin votul său de la 30 mai a.c, 1-a ales de membru corespondent al său ; 4 iunie 1879, nr. 149: Jarnik mulțumeşte pentru onoare (dos. II, voi, 11, f. 42-43).

141 *între români. . . ,* p. 24 ; informații şi în *Drumul pe care am mers,* p. 115.

142 B.A.K. S 36/XIV 3.

143 *Dragoste de grai. .* p. 16 ; după o altă mărturisire *(Drumul pe care am mers,* p. 116—117) ar fi stat 10 zile, pentru a face „oarecare pregătiri cu privire la colecțiunea de cîntece" primită de la Ioan Micu-Moldovanu înainte de a ajunge la Blaj.

144 *Drumul pe care am mers,* p. 118; *Dragoste de grai. . .,* p. *iq^*

145 *între români. . . ,* p. 34,

146 *Drumul pe care am mers,* p. 119.

147 *Ibidem,* p. 119; *între români . . .,* p. 34.

148 *Drumul pe care am mers,* p. 120; *Dragoste de grai* p. 16; *între români. . .,* p. 34.

149 Dumitru Pop, *Ion Codru-Drăguşanu şi cultura populară,* in Anuarul Muzeului etnografie al Transilvaniei pe anii 1959-1961", Cluj, 1963, p. 283-291.

150 *Drumul pe care am mers,* p. 120—121. La 20 martie 1910, într-o scrisoare adresată lui A. Bîrseanu, se interesa dacă mai trăieşte, pentru a-i trimite un extras din lucrarea sa autobiografică *Drumul pe care am mers,* unde făcea mențiunea întîlnirii lor.

151 *Dragoste de grai. . . .,* p. 17.

152 *între români. . .,* p. 34.

153 *Dramul pe care am mers,* p. 122 ; *Dragoste de grai. . .,* p. 17; *între români.* p. 34

154 *Portret şi biografie. . .,* p. 15.

155 La Dîrste ar fi stat două săptămîni, după aceeaşi scrisoare.

156 *Dragoste de grai. .* p. 17.

Amîntîrziat asupra acestei călătorii, deoarece ea
viața şi cariera sa. într-adevăr, în acest răstimp de
şi locuri, instituții şi activități cultural-ştiințifice,
gînd traince prietenii şi puternice relații cu cele mai rep
din Transilvania, cît şi din Eomânia vremii, făurin
formele specifice ale individualității noastre națion
avea sub ochi toată viața şi în numeroase rînduri
din cele mai memorabile evenimente ale existenței

împrejurările vieții l-au ținut mult timp depa
în 1911 a putut reveni printre români. în 1888, cînd
celui său la dicționarul lui Diez îi va aduce un venit re
trăia cu speranța unei alte călătorii în Eomânia, ca
şi să adune cunoştințe noi, care să-1 ajute să facă,,ce
române" decît putuse realiza pînă atunci[157]. Se vede
scontat şi călătoria proiectată n-a mai avut loc, tot a
privind limba şi literatura română n-au depăşit prea m

Cele două călătorii din 1911 au avut din pu
o importanță mai mică. Prima a făcut-o pentru a pa
care împlinea 50 de ani de existență; cea de-a do
la serbările jubiliare ale Universității din Iaşi (fuse
Blaj a devenit memorabil mai cu seamă prin faptul că
rație de poeți şi scriitori români (O. Goga, G. Coş
lui Aurel Vlaieii pe Cîmpia Libertății[159]. Călătoria d
tînd de cită popularitate se bucura culegerea sa în
mai ales în rîndurile elevilor. Este elocventă o întî
de amănunte, într-o scrisoare către I. Micu-Molde
transcriem fragmentul respectiv. Stătea de vorbă în str
cînd „iată că, afară de alții, s-au oprit acolo şi doi
plezneşte prin cap d-lui Bărbulescu[160]: le spune ce
liceişti că iată dl. Urban Jarnik din Praga. Eu făc
să-mi ştie numele, pe cînd iată mă pomenesc cu t
indignațiune, ziceau: «Da, cum, domnule, ce crez
profesorului Jarnik, prietenul neamului nostru; îl cu
şcoală ! » Să mă credeți Măria-Voastră, că cuvinte
cere decît înştiințarea d-lui ministru Maiorescu că.. .
na Eomâniei» în rang de comandor. Căci decorațiu
patia şi dragostea ce am avut-o pentru limba romă
unui delegat străin... De aceea nu aceasta este ca
că m-am dus, ci semnele de dragoste şi de simpati
unuia dintre delegați, ci mie personal".

Călătoria din 1919, cînd s-a aniversat semicente
a fost ales membru onorific, a întreprins-o însoțit de f
oraşe din țară, unde a ținut conferințe, cu conținut

157 I. E. Torouțiu, *op. cit.,* voi. I, p. 432—434, scrisoare din 20 noiembrie 1888 către Iacob Negruzzi.

158 Amănunte în corespondența cu A. Bîrseanu : 19 august 1910 şi alte două scrisori din 1911, cu data neprecizată, de asemenea într-o scrisoare către V. MacaVei din 17 august 1911 (col. Ileana Bozac). în toate îşi exprimă dorința de a participa la serbările din Iaşi şi Blaj, regretă piedicile pe care i le pun sănătatea şi lipsa permanentă

de mijlo
ultimă

159 *Dr*

160 A

ar fi mem
brie 191
de ace

I

cunoscuți puțini mai supraviețuiau. Drumul lui a fost, în fapt, un drum la morminte. Eîndurile scrise despre cimitirul din Blaj, unde se odihnea prietenul său de odinioară Moldovanuț, alături de dascălul său T. Cipariu, sînt, în această privință, de o elocvență specială[161].

Din cele de mai sus s-a putut vedea cît de întinsă a fost rețeaua cunoștințelor sale printre români, cu care a întreținut apoi o statornică și interesantă corespondență. In *Drumul pe care am mers* pomenea un număr de 65 de corespondenți. Amintim dintre aceștia numele cele mai importante, fără a repeta pe cele menționate anterior : G. Bibicescu, I. Bogdan, T. Burada, I. Cihac, Aron și Ovid Densusianu, A. Gorovei, Em. Grigorovita, A. Lambrior, S. Fl. Marian, S. Mehedinți, D. Onciul, T. Onișor, Al. Philippide, G. Pitiș,' Sextil Pușcariu, E. Sbiera, L. Șăineanu, H. Tiktin, Gr. G. Tocilescu, I. Zanne. După călătoria din 1911, numărul acestora a sporit considerabil, după însăși mărturisirea sa[162]. In 1928, Artur Gorovei a făcut o vizită, la Praga, văduvei lui Jarnik. în păstrarea ei se aflau peste 1 000 de scrisori românești, primite de la 305 persoane[163]. Pînă astăzi nu se cunoaște însă întregul fond de scrisori trimis și primit de Jarnik, ceea ce constituie o lipsă însemnată pentru cunoașterea deplină a epocii. Numai cei care au frunzărit corespondența lui știu ce inepuizabil tezaur de informații privind viața culturală a Eomâniei în decurs de aproape o jumătate de secol reprezintă aceasta. Este de dorit ca o mînă recunoscătoare să adune toate aceste materiale, făcînd din ele un instrument de cercetare și studiu.

Bibliografia lucrărilor sale în românește nu este, de asemenea, întocmită pînă acum. In ultimii ani ai vieții el se preocupa de redactarea ei. Lui Bîrseanu — căruia îi comunica intenția de a întocmi o lucrare despre studiile sale în și despre limba română — îi vorbea la 25 ianuarie 1917 despre 150 de titluri, iar la 7 octombrie 1918 pomenea de 180. La 30 august 1917 îi cerea diverse completări de date bibliografice[164]. Lucrările sînt risipite într-un mare număr de reviste și gazete, dintre care cităm : „Convorbiri literare", „Viata nouă", „Șezătoarea",Ion Creangă", „Drepturile femeii", „Țara nouă", „Tribuna", „Eomânul", „Gazeta Transilvaniei", „Neamulromânesc", „Album macedoromân", „Almanahul «Eomâniei June»", „Familia", „Junimea literară", „Foaia Oravițeі", „Unirea", „Luceafărul", „Transilvania", „Viața românească", „Epigonii", „Viitorul romăncelor", „Viitorul" (Caransebeș, Cernăuți, Sibiu)[165]. Corespondența sa este plină de detalii privind aceste lucrări[166].

La Universitate, în cadrul cursului său de filologie romanică, a ținut și seminarii de limbă și literatură română, atît la Viena[167], cît și la Praga, pentru pregătirea cărora s-a împrumutat cu cărți de la I. Micu-Moldovanu, Ioan Bianu și Andrei Bîrseanu. în *Drumul pe care am mers*[168] dă bogate informații cu privire la temele abordate la cursurile ținute pînă la

[161] *Dragoste de grai. . .,* p. 27.

[162] Scrisoare din 19 martie 1912 către H. Petra-Petreseu : uneori scria cîte 3—4 scrisori pe zi.

[163] Artur Gorovei, *Dr. Ioan Urban Jarnik,* București [1937], „Cunoștințe folositoare", Seria C, nr. 69, p. 30—32.

[164] Același lucru i-1 cerea si lui H, Petra-Petrescu la 19 aprilie 1918.

[165] O listă de periodicele unde colaborase, foarte incompletă, i-o întocmea lui H. Petra-Petrescu la 19 martie 1912.

[166] Despre cele două traduceri ale sale din limba cehă în românește *(Pavel Cătană* și *Bunica)* avem ample informații în corespondența cu Bîrseanu : 5 noiembrie, 14 noiembrie și 23 decembrie 1891 și 9 iulie 1914 ; în corespondența cu I. Slavici : I. E. Torouțiu, *op. cit,* voi. III, p. 144-145, 148-152; voi. VII, p. 162-163; în corespondența cu H. Petra-Petrescu: 21 aprilie, 30 aprilie, 28 mai, 14 noiembrie 1916 și 31 august 1921; în corespondența cu G. Ibrăileanu din 17 decembrie 1921 (Bibi. Gentr. Univ. „M. Eminescu", Iași); în corespondența cu Ovid Densusianu (B.A.R., inv. 73 086- 73 096)/scrisori din 3 februarie, 18 aprilie, 6 iulie, 29 august, 22 octombrie 1922. Despre *Drumul pe care am mers,* corespondența cu S. Mehedinți din 4 ianuarie, 14 aprilie, 19 aprilie și 29 iunie 1909, în Torouțiu, *op. cit.,* voi. IX, p. 193-205. Despre alte lucrări științifice pentru care cerea ajutor (cărți, extrase de fișe etc), în corespondența cu Andrei Bîrseanu. Astfel, pentru *Beitrag zur Phraseologie des Verbums da ins Rumănischen* : 28 noiembrie, 8 decembrie, 21 decembrie 1897 și 2 ianuarie 1898; pentru articolul despre formarea pluralului la neutrele românești : 4 decembrie 1898 ; pentru articolul despre frazeologia verbelor *face* și *ținea* : 22 martie, 7 mai și 25 iulie 1899. Materialul pentru aceste lucrări fusese excerptat de elevii liceului din Brașov, sub supravegherea lui A. Bîrseanu și V. Onițiu, după indicațiile tehnice date de Jarnik.

[167] Cursul său de limbă română de la Viena era un curs liber. Pentru înființarea unei docențe de limbă română la Universitatea din Viena, vezi I. Grămadă, *Societatea academică socială — literară „România jună" din Viena (1871-1911),* Monografie istorică, Arad,' 1912, p. 20-22.

[168] P. 34-35.

acea dată ; corespondența sa e însă mult mai elocvent
perioada de după 1909[169].

Alte numeroase activități l-au făcut simpatic cer
la recunoștință unanimă. A ținut conferințe de popu
***Nunta la'români,* pentru care îi cerea lui Bîrseanu, ia**
și un hobot, a organizat șezători în folosul soldaților
Praga[170], pentru care a întocmit și un ghid practic de
asociație de prietenie ceho-română[172] și un cerc libe
sați, fără a reuși însă să aibă un număr prea mare de cu
plinise la Tribunalul țării din Praga funcția de tălmaci
pentru toți românii în trecere prin capitala Boemiei.
Praga s-au bucurat de ajutorul și sprijinul lui direct
cazul studentului macedoromân Staca, devenit o
cu Ioan Bianu[175]. S-a manifestat întotdeauna ca un
românilor, pentru care, la 12 ianuarie 1923, cînd a
de întregul nostru popor.

în ceea ce privește problema a doua (concepția
cloristică), trebuie să'spunem de la bun început că
în sensul în care era înțeles acest termen la vremea
El a fost ceea ce se numea pe atunci un „filolog"
iar folclorul 1-a interesat numai în măsura în care î
studiile sale de limbă. El nu s-a preocupat de proble
ba populară"[176].

Personal, n-a cules folclor decît întîmplător. Din
auzise la.Pitești balada lui *Toma Alimoș* ; la Voila auzis
în cadrul șezătorilor ostașilor români răniți, avusese oc
nești. Avea deci imaginea folclorică, sincretică, a creaț
că l-ar fi interesat aspectul concret al reproducerii pies
nici o însemnare despre execuția baladei amintite ; a f
privind textul. De altfel, elînsușirecunoaște lucrurile.

[169] Către I. Micu-Moldovanu : 24 mai, 13 iulie și 25 septembrie 1878. La 22 octombrie același an îi scrie : „Am să-ți spun că astăzi am început cursul meu de limbă românească la universitatea de aici. Numai păcat că în privința auditorilor m-am cam înșelat. Au fost acolo ca opt inși, dară numai doi mi-au adus indicele de subscris, ceilalți au asistat numai ca niște oaspeți". La 23 noiembrie 1887 îi anunță prelegeri despre gramatica română, cu explicarea bucăților alese din *Analectele* lui T. Cipariu, și-i cere cărțile de trebuință. Alte informații în scrisorile din 10 decembrie 1888, 3 august 1908, 11 iunie 1914. Către Andrei Bîrseanu la 19 mai 1908 : 3 ore săptămînale de gramatică și 2 de literatură populară cu explicarea textelor; la 17 octombrie 1917 : „voi citi cîntece din război. II. Dor și jale, adunate de dr. Dimitrie Cioloca". Către Ioan Bianu la 5 iunie 1908 (B.A.R., inv. 57 332). Către A. Gorovei la 2 noiembrie 1908, despre cursul din anul acela și despre apariția revistei „Ion Creangă" (A. Gorovei, *op. cit.,* p. 11—14).

[170] La 4 ianuarie 1916 îl invită pe H. Petra-Petrescu la un concert de „doine și colinde românești" ; la 30 aprilie 1916 îi comunică aceluiași intenția sa de a vorbi la o asemenea șezătoare despre plecarea sa la școală („am s-o povestesc ca și cum ar fi un fel de basm, un basm însă

care s-a
subiectu
dovănuț
Șezător ile

[171] Ar

[172] La
arată n
gazetelo
cesare p
1920 îi c
inv. 57 3

[173] Că

[174] Că

[175] B.
1906).

[176] Ve
bleme
mărchen
din 4/16
blicată
ca privi
„Ion Cr
și 226-

vei[177] mărturiseşte a nu fi avut parte să culeagă nici o „poezie populară" mai deosebită, într-altă parte arată cum s-a făcut de a cules, prin pură întîmplare, cîteva texte populare româneşti[178]. A procedat la fel şi în ce priveşte folclorul poporului celi. Un vecin al său din Potstyn ştia nenumărate legende, obiceiuri şi superstiţii populare locale. Jarnik a pus la cale culegerea acestui material, fără a participa însă şi el la culegere, şi 1-a publicat nu atît pentru cuprinsul său folcloric, cît „ca mostră a dialectului"[179]. Metodologic, a apreciat sistemul de culegere prin elevi, învăţători şi preoţi de ţară, exemplifieînd cu culegerea lui I. Micu-Moldovanu, dar uitînd — desigur — numeroasele dificultăţi pe care a trebuit să le învingă la editarea acesteia în 1885[180]. Aceasta pentru că, în fond, el a fost întotdeauna un simplu, dar conştiincios-..„editor" de folclor. Ajunge să arătăm că a editat prezenta culegere de folclor românesc, una de folclor albanez, alta de folclor boem şi intenţiona să editeze una de folclor macedoromân. Tot ceea ce ştie şi spune Jarnik despre folclor îşi are originea în experienţa sa specifică de editor şi nu este de mirare că, de pildă, unele opinii ale sale se aseamănă întru totul cu opiniile lui N". lorga, alt mare editor de acte şi documente[181]. Chiar atunci cînd discută despre problema autenticităţii textelor, se vede că ceea ce îl preocupă, în primul rînd, este exactitatea lingvistică : „Culegătorului nu-i este iertat să puie în gura povestitorilor alte cuvinte decît cele într-adevăr auzite de la ei... Textul însuşi trebuie să fie o neştirbită reproducere de ceea ce auzise şi cum o auzise". Pentru părerile sale, culegătorul trebuie să/ folosească sistemul trimiterilor prin note[182]. În acelaşi sens discută şi problema autenticităţii culegerii lui Alecsandri sau ale altor români, care au introdus în materialele publicate de ei „cuvinte care se potrivea[u] cu teoriile lor, mai cu seamă cu privire la păstrarea în poporul român de nişte aduceri aminte din ani ici lat ea clasică pînă în zilele noastre"[183].

Dintre genurile folclorice, 1-a interesat în special basmul, asupra căruia a gîndit mai îndelung'şi despre care a scris mai mult şi mai pertinent[184]. După o mărturisire a lui, pasiunea pentru basm a stat la baza prieteniei sale profunde cu Petre Ispirescu, a cărui muncă a observat o cu mare interes şi atenţie, lăsîndu-ne preţioase însemnări despre modul cum proceda acesta

[177] Scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Ileana Bozac, Cluj). Basmul *Poveste ţărănească,* publicat printre cele ale lui Ispirescu sub numele său, a fost cules de Ioan Socaciu, de la care 1-a primit Jarnik. Vezi *Dragoste de grai.* . ., ,). 11.

[178] „Acum cîţiva ani am cules cîteva poezii populare — — singurele ce-mi fu dat să strîng —, şi anume dintr-o comună vecină cu locul meu de naştere. A fost atunci pe la noi un mare belşug de prunc, veni deci chiar din fundul Ardealului un fabricant dibaci de ţuică. Aduse cu el cîţiva lucrători români şi de la ei am auzit şi înseninat cîteva poezii, pe care le-am tipărit în « Pagini literare» din Arad. Le dădui titlul *Dor de viers român,* cenzurii însă de bună seamă i-a mirosit a rău şi a trebuit deci ca titlul să se schimbe" *(Dragoste de grai...,* p. 28).

[179] I. U. Jarnik, *Amintiri,* II, în „Drepturile femeii", 1 (1912), nr. 7, p. 29. Puţinul material ceh publicat în „Şezătoarea", 15 (1915), p. 169-178 (studiu şi texte de *Vicleim)* nu-1 situează printre adevăraţii culegători de folclor boem. Despre culegerea folclorului a mai scris materialul *Prinos de dragoste şi altele,* publicat în „Ion Creangă", 5 (1912), p. 97-101.

[180] I. U. Jarnik, *Căinţa tîrzie,* în „Calendarul revistei de limbă, literatură si artă populară «Ion Creangă» pe anul 1911", p. 21.

[181] Adrian Fochi, *Nicolae lorga şi folclorul,* în „Revista de etnografie şi folclor", 11 (1966), p. 458-462.

182 *Drumiii pe care am mers,* p. 14.

[383] *Ibidem,* p. 15 : precum se vede, îl interesează din nou numai cuvîntul.

184 vezi, pentru aceasta, I. U. Jarnik, *O scrisoare şi un toast,* în „Şezătoarea", 12 (1912), p. 119-122, cuprinzînd o scrisoare-document despre studierea basmelor. De reţinut e faptul că deşi l-au interesat expresiile idiomatice, locuţiunile şi proverbele, că deşi cunoştea marea colecţie a lui Golescu — pe care Eminescu, în 1879, propunea să i-o împrumute pentru studiu (vezi Tr. loLiescu-Nişcov, *op. cil.,* p. 663 : Ispirescu îi comunică că a primit de la Eminescu proverbele lui Golescu) şi că deşi preţuia, In cunoscător, culegerea monumentală a lui luliu Zanne (scrisoare din 7 noiembrie 1900 către I. Bianu : „Mare merit într-adevăr şi-a cîştigat domnul acesta, jertfind atîta vreme şi atîta muncă acestei lucrări. Ceea ce este important pentru mine ca filolog sînt aceste glosare, adause la fiecare volum si care în volumul X poate vor fi împreunate într-un glosar minunat. Lucrarea aceasta mă interesează cu atît mai mult, fiindcă cu mai mulţi ani înainte visam şi eu de o asemenea lucrare. Şi încă modul cum s-a tipărit colecţiunea I Este şi în privinţa aceasta ceva ce cu greu se află şi la alte naţiuni, poate mai bogate şi cu o literatură mai veche decît este cea română", B.A.R., S. inv. 57 322), nu s-a încumetat la o lucrare mai amplă asupra lor, interesul lui mergînd — după cum se vede şi din pasajul citat mai sus — către „glosar", către instrumentul de lucru. Aceasta era semnificaţia pe care el o dădea muncii lui de filolog.

în culegerile sale. „Culegătorul tipograf" nu folosea
să povestească basmul de două-trei ori, notînd amănu
scria apoi schema, împănînd-o cu expresii metaforice
întregime basmul. Jarnik consideră procedeul acesta
îndreptăţit, pornind de la constatarea principială c
riante. Aceeaşi piesă folclorică este reprodusă diferit de
acelaşi executant modifică piesa atunci cînd o repetă.
de persoană şi de moment. Ispirescu era cu atît mai
autodidact. Creangă însuşi, deşi s-a îndepărtat m
prin faptul că şi-a îmbrăcat povestirile într-o limbă
„autenticul" folcloric[186]. În general, opiniile sale în
vremii, cînd nu fusese încă pe deplin clarificată poziţi
faţă de „romanticul" „suflet popular" ce domina î
riantele, după opinia lui Jarnik, acestea nu trebuie pu
economisirea spaţiului trebuie să ne mulţumim a le

Cea mai interesantă contribuţie a lui Jarnik la
basmul şi necesitatea întocmirii unor cataloage intern
direcţie, el poate fi considerat un veritabil protagonist
torii provine de asemenea din practica sa lexicografi
lucrului la colecţia de doine şi strigături din Ardea
folclorist german din Weimar, Eeinhold Kohler. Iată ce
şi răscitind la basme, băgăm de seamă că unele motive
tecindu-se cu altele, citeam ici şi colo şi nişte comp
ştiinţă, Kohler şi Liebrecht, şi aşa nu ştiu cum am
măreţ, şi anume : să studiez toate basmele cîte s-au ti
motivele şi, puind alăturea cele ce sînt la fel sau car
astfel o lucrare întinsă, de mai multe volume, în ca
putea afla motivele cu toate variantele lor. Am şi
extracte din mai multe basme, am chiar împărtăşit plan
arătînd un mare interes pentru proiectul meu" Cun
care putea să-1 şi descurajeze pe Jarnik, întrucît cu
anterioare de a întocmi asemenea lucrări în Eusia, Ang
aceasta — ca şi dintr-altele pe care le-a visat — nu

Din cele de mai sus, trebuie reţinut faptul se
s-a ocupat de folclor, a rămas filologul interesat de
este un diletant visător şi romantic, ci un învăţat car
nii ale folcloristicii — teoria şi metodologia de special
ticulozitatea, rigoarea şi scepticismul lingvistului. E
însuşirile trebuitoare pentru a valorifica marea cole
nu mică s-a dovedit priceperea la oameni a profesoru
şi le-a considerat o garanţie suficientă pentru realizar
priceperea la oameni a lui Jarnik atunci cînd — din
mâni — 1-a ales tocmai pe A. Bîrseanu părtaş la acea

[385] *Ibidem,* p. 157. Jarnik învăţase stenografia încă din liceu şi o folosise luînd note la prelegerile universitare. A folosit-o făcînd însemnări şi pe manuscrisul I. Micu-Moldovanu, cum se va vedea mai departe. Nu trage însă nici o concluzie utilă pentru metodica culegerilor de folclor din practica sa stenografică.

[186] *Ibidem,* p. 36-38.

[187] C
din 14

[188] I

189 F
ducere
scrisori
op. cit

3. ANDREI BÎRS EANU

E cel mai tînăr din grupul celor trei, cu 25 de ani mai tînăr decît I. Micu-Moldovanu şi numai cu 10 ani mai tînăr decît Jarnik. S-a născut la 17 octombrie 1858, în satul Dîrste de lîngă Braşov, dintr-o veche familie de preoţi ortodocşi, cu puţină dare de mînă, dar cu multă dragoste de popor[190]. Pînă la vîrsta de 12 ani a învăţat în satul natal, unde a avut prilejul să vină în contact direct şi statornic cu creaţia populară în toată multilaterala sa bogăţie şi diversitate. Imaginea folclorică a satului său natal nu l-a părăsit niciodată. în mod special, viu i-a rămas chipul unui bătrîn povestitor. al satului, „Moş Stoica", pe care-1 numeşte „meşterul poveştilor şi al glumelor de tot felul" şi pe care ni-1 evocă mai tîrziu cu înduioşare plină de admiraţie şi recunoştinţă, în introducerea la culegerea de snoave pe care i-o atribuie : „Tot urechi să fi fost, de sus pînă jos, şi să fi ascultat la voiosul bătrîn, atîtea ştia şi aşa de minunat le ştia el potrivi. Poveşti, pilde, gîcituri curgeau ca dintr-un izvor din gura lui, de nu te îndurai să te mai dezlipeşti de lîngă dînsul"[191].

în 1870 e trimis la gimnaziul din Braşov, locuind în casa unchiului său după mamă, Ioan Meşotă, profesor şi remarcabilă personalitate culturală locală. La liceu a suferit puternica şi binefăcătoarea' influenţă a profesorului Ioan Lapedatu, conducătorul societăţii de lectură a elevilor, om umblat prin lume (îşi făcuse studiile la Paris şi Bruxelles, cunoştea bine Bucureştiul cultural şi ştiinţific) şi format la şcoala romantică a epocii. El considera, la fel ca Bălcescu sau AlecuEusso, folclorul drept un izvor de documentare istorică şi îşi îndemna elevii să culeagă diversele materiale pe care le auzeau în satele lor în maniera lui I. Micu-Moldovanu, cerîndu-le ca notarea să respecte întocmai autenticitatea. După o mărturisire tîrzie a lui Bîrseanu (discurs comemorativ ţinut la împlinirea a două decenii de la moartea sa), pe această cale s-ar fi realizat o considerabilă culegere de folclor, despre a cărei soartă, din păcate, nu mai ştim astăzi nimic[192].

Nu mai puţină importanţă pentru orientarea de mai tîrziu a tînărului Bîrseanu o va fi avut şi atmosfera specifică ce domnea la cursurile de limbă română, în centrul cărora, ca în toate şcolile similare din Imperiul habsburgic, era pus studiul folclorului. Nu ştim cum se desfăşurau acestea la Braşov, în vremea cînd era Bîrseanu elev ; încercăm însă o apreciere prin similitudine. Astfel, la gimnaziul din Suceava, între 1867 şi 1891, s-au dat ca subiecte de lucrări scrise nu mai puţin de 23 de teme folclorice (cele mai multe referitoare la folclorul obiceiurilor)[193]. Nu este, de asemenea, inutil să arătăm că George Coşbuc a absolvit liceul din Nasăud tot cu o temă de folclor[194]. Putem presupune deci, fără a greşi prea mult, că contactul lui A. Bîrseanu cu literatura populară na fost nici întîmplător, nici superficial. Mediul sătesc al copilăriei sale, cu „Moş Stoica", ce polariza în jurul său viaţa folclorică

[190] Date numeroase privind familia, Ioan Broşu, *Amintiri din viaţa preoţească,* Braşov, 1936.

[191] Sandu Pungă-Goală, *Din traista lui Moş Stoica. O sută şi una minciuni poporale din Ţara Ardealului,* Sibiu, 1890.

[192] Pentru acest paragraf, prefaţa la ediţia din 1964 a lui Ovidiu Papadima, p. XIX-XX. în vremea din urmă, cercetările au scos la iveală o publicaţie a elevilor braşoveni („Conversatiuni, jurnal literar"), apărută în 1875, în condiţiile specifice ale epocii (revista e scrisă de mînă), avînd ca redactori pe Augustin Bunea şi Andrei Bîrseanu. Publicaţia cuprinde 97 de texte folclorice (cîntece şi strigături) culese de Augustin Bunea. E posibil, aşa cum sugerează şi autorul descoperirii, ca materialul să fi fost cules la îndemnul profesorului Ioan Lapedatu, reprezentînd, aşadar, o mică parte din ceea ce s-a colecţionat de societatea de lectură a elevilor la iniţiativa şi la îndemnul său. Virgiliu Florea, *Augustin Bunea, culegător de poezii populare,* în „Revista de etnografie şi folclor", 12 (1967), p. 61-73.

[193] *programm des gr.-or. Obergymnasiums in Suczawa,* Suceava-Cernăuţi, 1867-1891/

[194] *Reportu anuale despre gimnasiulu romanii greco-catholicu dein Naseudu,* Năsăud, 1884, p. 62.

a satului, şi mediul specific al liceului vremii, puter
în procesul de învăţămînt, cît şi în activitatea extraşc
şi mintea tînărului Bîrseanu interesul şi dragostea pe
îl va întîlni pe Jarnik, el se va dovedi bine pregătit
dacă nu va fi urmat la Universitate cursuri special

Andrei Bîrseanu (după „Luceafărul", Si

Studiile universitare şi le-a făcut la Viena şi M
licenţa în litere şi filozofie. Perioada sa vieneză a fost
Tînărul Bîrseanu s-a făcut remarcat la Societatea stu
„Eomânia jună", unde ajunge să ocupe postul de pr
cînd vicepreşedinte al societăţii era D. Onciul, viitor
urmă, ambii erau nelipsiţi de la şedinţele societăţii
hotărîri şi acţiuni[195]. Sînt cunoscute importantele int
ca atare în istoricul societăţii[196]. în acea vreme l-a cun
bescu, cu care a legat o trainică prietenie. Acesta înfiin
tet vocal, în care A. Bîrseanu era tenor doi. Scoţîndu-
scrise celebra sa poezie *Pe-al nostru steag e scris unir*

[195] D. Onciul, *Pro memoria. Cuvinte rostite de preşed. Acad. Rom______în şed. din 22 sept. 1922 în amintirea defuncţilor membri Andrei Bîrseanu şi Ila-* rion Pu p. 636.

[196] I. G

cîntece şi strigături introduse în amintita colecţie sînt simple accidente. Dar dacă n-a fost culegător, a avut o întinsă şi profundă cunoaştere a folclorului, precum o dovedesc notele la acea colecţie [213] sau, mai ales, studiul mai puţin cunoscut, în limba germană, *Die rumäniscJie Yolksdichiung* [214] în care — după o atentă discuţie asupra problemelor de prozodie şi procedee artistice folosite în creaţia populară românească — face o foarte competentă trecere în revistă a diverselor genuri folclorice româneşti (cîntecul epic ; lirica : doina şi strigătura ; poezia de ceremonial : colinda, oraţiile de nuntă, bocetul), precum şi o informată privire de ansamblu asupra folcloristicii româneşti (culegători şi cercetători). Subliniază, ca dominantă a culturii moderne româneşti, utilizarea folclorului ca sursă de inspiraţie în opera poeţilor şi scriitorilor de valoare [215]. Merită să fie reţinute aici cîteva din afirmaţiile sale, care probează capacitatea sa ele a disocia ideile şi de a-şi exprima în scris observaţiile. Astfel, Bîrseanu cunoaşte modul specific de execuţie („in einer Art Eezitativ") a cîntecului epic, precum şi ocaziile de cîntece şi importanţa profesionistului instrumentist [216]; cunoaşte caracterul comunitar sud-est european al tematicii epice, dar ştie în ce constă forma specific românească a acestor cîntece (în modul cum exprimă această relaţie îl premerge pe D. Caraeostea, care şi el va vorbi mai tîrziu despre „un material" sud-est european şi despre „o formă" românească)[217] ; relevă procesul veşnic viu de contemporaneizare a conţinutului cîntecului liric, exemplificînd din lirica de înstrăinare (poezia plecărilor în America)[218]; subliniază caracterul improvizatoric specific unor genuri folclorice (strigătura de pildă)[219]; şi funcţia socială a altora (bunăoară descînteeul)[220]. în articulaţiile sale generale, studiul trădează folosirea lucrării lui Ioan Slavici, *Die Bumänen in TJngarn, Siebenburgen und der Bukowina,* apărută la Viena în 1881 [221]. Uneori, înseşi definiţiile lui Bîrseanu par a fi influenţate de cele ale lui Slavici (definiţia strigăturii, de exemplu). Cu toate acestea, lucrarea este întru totul meritorie şi, desigur, nu numai pentru faptul de a fi popularizat într-o limbă internaţională problemele de bază ale folclorului şi folcloristicii noastre (chiar dacă la modul locului comun).

Mai cunoscută este culegerea sa de colinde [222], realizată între 1887 şi 1890, cu ajutorul elevilor, după modelul celei a lui I. Micu-Moldovanu, pe care cu puţini ani mai înainte o editase împreună cu Jarnik. Ca profesor de limbă română, şi-a îndemnat elevii, tot aşa cum făcuse şi Ioan Lapedatu — după cum singur scrie în prefaţa lucrării — să transcrie în vacanţele de iarnă colindele pe care le vor fi auzit acasă. Aproape toţi şcolarii dădură ascultare îndemnului său şi, la întoarcere, aduseră fiecare cel puţin cîte o piesă. Munca de selecţionare a materialului şi' de sistematizare a textelor a fost dusă în comun, la ea participînd culegătorii înşişi, elevii. Materialul a fost citit în clasă ; şcolarii au făcut compararea variantelor şi tot ei au ales piesele cele mai realizate artistic şi pe cele „mai puţin cunoscute", urmîndu-se deci, în selecţia materialului, două criterii: unul estetic, cel de-al doilea tematic. Prevăzută cu detaliile de culegere corespunzătoare, culegerea reprezintă — pentru metodologia vremii — o reuşită. A avut succes şi din punct de vedere editorial : publicată iniţial în paginile programei liceului, culegerea a văzut lumina tiparului a doua oară sub formă de broşură.

[213] Vezi notele la doine nr. 12, 30, 35, 39, 80 şi la strigături nr. 2, 3 pentru prozodie; la doine nr. 3, 10, 15, 23, 27, 55, 60, 66 şi la strigături nr. 15, 16, 39 pentru etnografie; notele la doine nr. 4, 7, 16, 41, 50, 61, 86 pentru expresii idiomatice şi locuţiuni proverbiale; notele la doine nr. 26 şi la strigături nr. 1, 20 pentru coregrafie etc.

[214] „Die Karpathen", 1 (1908), nr. 10, p. 292-297 şi 340-343.

[215] Ideea a exprimat-o şi într-alte împrejurări. Astfel, în *Discursul de deschidere ţinut la adunarea generală a „Asociaţiunii' din Şimleu,* la 7 august 1908, spune : „Literatura noastră, dacă voieşte să rămînă originală, trebuie să se hrănească din concepţiunile poporului şi să-şi îmbrace produsele în graiul vorbit de el. Arta noastră va produce lucruri de preţ numai sprijinindu-se pe motive păstrate în popor. Altfel, amîndouă nu vor fi altceva decît nişte imitaţiuni fără nici un preţ, nişte plante şubrede, care vor fi culcate la pămînt de cel mai mic vîntişor". *Apud* Ioan Bratu, *op. cit.,* p. 38—39.

[216] „Die Karpathen", 1 (1908), nr. 10, p. 293.

[217] Ibidem, p. 294.

[218] Ibidem, p. 295.

[219] Ibidem, p. 296.

[220] Ibidem, p. 297.

[221] Lucrare pentru care 1-a recomandat Jarnik editorului Prochaska din Teschen. Vezi *Drumul pe care am mers,* p. 29.

[222] *Cincizeci de colinde adunate de şcolarii de la şcoalele medii române din Braşov,* Braşov, 1890.

De un succes îndelungat s-a bucurat culegerea sa
nimul sugestiv *Sandu Pungă-Goată,* „dascăl şi fecior de p
lui Moş Stoica, face aluzie la bătrînul povestitor pe care-1
vrea să arate că materialul făcea parte din repertoriul său.
puternica şi interesanta personalitate a lui „Moş Stoica
în „Gazeta Transilvaniei"[225] dar în acelaşi an trece m
în broşură separată, lucrarea a cunoscut, pînă în 1930,

După moartea lui, în 1925, în „Biblioteca poporală
altă culegere atribuită lui, cuprinzînd 42 de cîntece şi s
paharul şi 1 snoavă [227].

Puţin cunoscută a rămas activitatea sa de specialist
îi solicita periodic rapoarte şi referate asupra manuscris
lumina tiparului în colecţia „Din viaţa poporului român
aceeaşi conştiinciozitate care 1-a caracterizat în toate a
din următorul fragment dintr-o scrisoare adresată lui Ioa
ţiile de literatură poporală ce mi s-au trimis spre examina
şi acum, în timpul sărbătorilor, fiind mai liber, le voi citi
de seamă ce mi se cer [228]. Cunoaştem şi două din rapo
în şedinţa Academiei din 26 mai 1912, iar cel de-al doilea p
au ca obiect culegerea de colinde transilvănene a lui A
această situaţie e faptul că profesorul blăjean Viciu parti
Micu-Moldovanu (după cum se va vedea mai departe), lu
însă. Culegerea fusese trimisă Academiei în ziua de 20
luni, la 26 mai, Bîrseanu respingea materialul, reproşînd
alături de el şi Jarnik — nu realizase la colecţia din 188
culegători sînt elevi, descoperă materiale fragmentare, tr
fuzii, expresii nepopulare şi, în unele cazuri, chiar contr
pentru îmbunătăţirea lucrării. Eaportul al doilea e favo
în 1914. Cu toate acestea, în iunie 1915, Alexiu Viciu nu ştia

Din aceste cîteva linii trebuie reconstituită imagine
cipant la opera pe care o studiem. E imaginea unui om c
atît de rară discreţie, şi-a dăruit energia, puterea de m
pentru ridicarea culturală a poporului său. în condiţiile
un ostaş talentat şi un conducător inspirat, contribuind la
naţională a românilor. Cel care, în anii avînturilor genero
mâniei june", acea vibrantă chemare de luptă pentru u

[223] *Din traista lui Moş Stoica. O sută şi una minciuni poporale din Ţara Ardealului.*

[224] Pseudonimul era mai vechi; îl descoperim încă în 1885 aplicat unei lucrări umoristice : *1884 şi 1885. Tragicomedie locală-naţională de . . . Jucată în preseara anului nou în vestitul oraş al Braşovului de mai mulţi pierde-vară şi fură-vreme. Muzica de Cobzărescu,* „Gazeta Transilvaniei", 48 (1885), nr. 3, 4, 5 şi 6.

[225] 52 (1889), nr. 46, 81, 97, 220, 226, 259 si 264; 53 (1890), nr. 225, 287 şi 291. Titlul se definitivează abia începînd cu nr. 287, pînă atunci materialele grupîndu-se sub titlul *Din traista cu minciunile.*

[226] „Gazeta învăţătorului", Craiova, 1 (1891), nr. 1-3 ; 14 texte.

[227] Andrei Bîrseanu, *Snoave, chiuituri, povestiri,* Sibiu, 1925.

[228] B.A.R.

[229] Ambele
din Ardeal.
reşti, 1914.

[230] Scrisoa
„Frate Ioan
ilustrei Acad
din Ardeal,
poporane pri
după planul
provedea. .
de ceva def
duhul blînde

[231] Scrisoa
19 iunie 191

cu mulţumire viaţa, cînd, după 40 de ani, idealul pentru care îşi încordase toate puterile minţii şi sufletului prinsese trup veşnic în memorabila adunare de la Alba-Iulia. In timpul luptelor sale, preocupările lui folclorice au reprezentat tot atîtea aplecări lîngă inima nemuritoare a poporului.

4. ISTORIA CĂRŢI

Aceşti trei oameni, atît de deosebiţi prin vîrstă, formaţie şi preocupări, şi-au încrucişat într-o vreme drumurile, şi rodul acestei întîlniri este cartea pe care o studiem. Ce i-a adus la un loc, ce i-a pus la unison, iată întrebări la care putem răspunde astăzi, descifrmd corelaţiile adînci de dincolo de întîmplare[232]. Să urmărim deci, în istoria acestei întîlniri, istoria însăşi a cărţii.

De la Jarnik aflăm că I. Micu-Moldovanu ar fi trimis colecţia la Academia Eomana spre publicare, dar că aceasta i-ar fi restituit-o, ca neavînd „nici o însemnătate"[233]. Din păcate, în afară de această afirmaţie a lui Jarnik nu avem nici un alt document ce ar putea proba plimbarea manuscrisului de la Blaj la Bucureşti şi aici printre diverşii academicieni. De altfel, în privinţa dobîndirii materialelor de la I. Micu-Moldovanu, Jarnik însuşi s-a contrazis în paginile aceleiaşi lucrări[234] şi sîntem îndreptăţiţi să credem că afirmaţiile sale — bazate mai mult pe memorie decît pe coroborarea realistă a documentelor — lasă loc la prea multe îndoieli, pentru a le putea accepta în bloc, fără un dublu control documentar. De altfel, problema aceasta nu are importanţa ce i s-a acordat, exploatîndu-se anecdota despre revenirea Academiei asupra deciziei sale anterioare (neconsemnată nicăieri!), publicînd în 1885 ceea ce refuzase să publice ca neavînd „nici o însemnătate" cîndva mai înainte. Nu cumva trebuie văzut aici un mod ocolit de a scoate în evidenţă meritul deosebit al editorilor, care au reuşit să facă publicabil un material odată respins ? Ar fi apelat oare editorii la sprijinul aceleiaşi instituţii care respinsese prima dată materialul, dacă lucrurile s-ar fi petrecut realmente aşa < Cîtă vreme vreun document nou nu se va adăuga la afirmaţiile lui Jarnik în legătură cu acest fapt, noi nu-1 putem lua decît din latura sa negativă.

Oricum, în anul 1876, la prima lor întîlnire, nu fusese între ei vorba despre aceasta colecţie. Pentru prima dată aflăm — în mod ocolit - despre ea într-o scrisoare a lui I. Micu-Moldovanu către Jarnik din 16 mai 1877. înainte de 9 mai 1877, Jarnik, încercînd să pregătească un studiu despre limba basmelor şi poveştilor populare româneşti (e vorba de *Spraeh--UcJies),* i se adresează cerîndu-i cu împrumut — cum făcuse şi într-alte ocazii — materialele corespunzătoare transilvănene pe care le consultase fugitiv cu un an mai înainte la Blaj. Materiale moldomuntene obţinuse de la Gr. G. Tocilescu (acesta îi împrumutase colecţiile de basme ale lui P. Ispirescu, D. Stăncescu, precum şi „Columna lui Traian"). La 16 mai (deci nu ca răspuns la scrisoarea lui Jarnik din 9 mai, cu care se încrucişase pe drum),

[232] însuşi Jarnik pare să fi crezut în întîmplare. Iată ce-i scria lui Bîrseanu la 1 aprilie 1883 : „Cine ar fi zis, cînd vorbeam pentru întîia dată cu d-ta într-o sală a Universităţii din Viena, că cunoştinţa noastră va produce un rod aşa de frumos 1".

233 *Drumul pe care am mers,* p. 31; *Doine şi strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912")» P- 14.

[234] *Drumul pe care am mers,* p. 31, afirmă că a primit culegerea în 1879, în timpul călătoriei sale la Blaj, devenită memorabilă tocmai prin aceasta, şi p. 88, unde se corectează, folosind corespondenţa cu I. Micu-Moldovanu şi recunoaşte a fi primit materialele înainte de a fi întreprins această călătorie, încă în 1878.

[285] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuiri din scrisorile lui,* în „Gazeta Transilvaniei", 78 (1915), nr. 205.

I. Micu-Moldovanu îi răspundea, trimiţîndu-i „Calend
Leonat, Legenda (?) şi *Duducuţa* (?). O dată cu acesta
manuscrise, pînă aci nepublicate. Toate acestea cu ru
restituieşti; apoi, dacă vei mai avea lipsă de ele, să-mi s
La 11 iulie 1877, Jarnik îi restituia cărţile împrumutat
respectiv, nu pomenea însă nimic despre manuscrisele pri
abia în scrisoarea din 28 decembrie 1877 : „Cu basmele şi
şi acuma foarte serios". Lucrul acesta este cu atît mai in
de la finele anului 1877 se discută pentru prima dată de

Astfel, Jarnik scrie : „Acuma să te rog şi eu ceva.
d-ta că ai la un amic din ţară o colecţiune [a] basmelor
dac-aş voi, le-ai pune la [a] mea dispoziţiune. Aş do
mele aceste [a] şi dacă şi acum eşti tot aşa dispus. Te r
Este cu putinţă că voi publica împreună cu dl. Ispiresc
colecţiunea sa şi, dacă voi izbuti a le obţine, aş dori sa
nind din alte părţi ale Eomâniei". Scrisoarea aceasta şi u
după care colecţia — respectiv altă parte a ei decît cea
din 9 mai 1877 — se găsea la necunoscutul „amic din

Schimbul de scrisori continuă şi, la 25 februarie 18
scriindu-i următoarele : „Chiar mi-a venit ştire că nu s
păta îndărăpt. Te asecur că, îndată ce-mi vor veni, ţi l
I. Micu-Moldovanu îi trimitea, în fine, materialul: „N
cauza întîrzierii atît de îndelungate. Nu, domnule ! Cau
şi-a ţinut cuvîntul, ci a întîrziat cu trimiterea pînă acum
tos, că după o revizuire fugitivă am aflat că lipsesc mai
reclamat"[238].

La 24 mai 1878[239], Jarnik îi răspundea, mulţumin
de material şi rugîndu-1 să-i trimită şi acelea care lipseau d
cul" în chestiune şi pe care I. Micu-Moldovanu scria că l
inimă pentru frumoasa colecţiune a basmelor şi a cîntec
de mi le-ai trimis. Acum într-adevăr sînt ocupat aşa de m
pentru mine, încît pînă la finea acestui an scolastic nici
în vacanţele viitoare citirea şi studierea documentelor ac
mine o adevărată odihnă după alte lucrări mai aride,
că d-ta vei putea să mi-o laşi cîteva luni; avîndu-le ex
eu vie mulţumire. Poate vei izbuti d-ta ca să obţii şi cele
voi ruga ca să mi le trimiţi şi pe acele". Materialul nu s-

Despre această problemă nu mai apare nici o informa
mulţi ani, aşa încît, pe baza documentelor raportate ma

a) tot ceea ce spune Jarnik despre regretul său, exp
de a fi intenţionat să înjghebeze „o mică colecţiune dr
cerea lui în Blaj, este de domeniul fanteziei sau, dacă
menea regret, e cert că el n-a avut nici un efect asupra s

[236] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Alte spicuiri din scrisorile lui,* în „Unirea", Blaj, 25 (1915), nr. 104.

[237] *Doine şi strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «I. Creangă» pe anul 1912"), p. 15; *Drumul pe care am mers,* p. 31,

[238] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuiri din scrisorile lui,* nr. 205. La această scrisoare face trimitere,
în 1909, cî
p. 88.

[239] E foar
distanţă de
cumva la m

b) despre culegere a aflat abia dintr-o scrisoare a lui I. Micu-Moldovanu, la care se referă atunci cînd i-o cere, în cazul că persoana la care se afla în acel moment ar renunța să se ocupe de publicarea ei;

c) mai înainte de a şti despre existența unei culegeri masive de folclor transilvănean, primise de la I. Micu-Moldovanu, în mai 1877, pentru cu totul alte scopuri decît editarea anume a colecției, unele manuscrise cuprinzînd „proză populară" şi „doine manuscrise" ;

d) culegerea propriu-zisă a primit-o abia după un an, în. i^JLl&^8, cînd făgăduieşte să se ocupe de ea în vacanța viitoare şi cere să-i trimită şi materialele rătăcite[240];

e) ideea editării acestui material pare să-i fi venit abia între 1877 şi 1878. Necunoscînd în întregime scrisorile lui I. Micu-Moldovanu, nu putem şti dacă el i-a sugerat lui Jarnik editarea textelor sau ideea îi va fi aparținut tînărului învățat ceh. înclinăm să credem totuşi că profesorul blăjean i-o va fi sugerat, deoarece ne aflăm în perioada cînd el l-a ajutat şi încurajat cel mai mult pe tînărul Jarnik, punîndu-şi foarte multe nădejdi în contribuția pe care acesta, ca străin[241], ar fi adus-o studiului limbii române peste hotare.

Perioada aceasta preliminară se încheie cu un hiat de circa un an de zile, timp în care nu ştim nimic despre soarta manuscrisului şi despre procesul de muncă. M-l putem însă imagina pe Jarnik, a cărui rîvnă şi al cărui zel sînt bine cunoscute, apucîndu-se temeinic de lucru, citind şi recitind textele (pentru minimum două lecturi cu condeiul în mînă pledează numerotarea dublă a unor texte), încercînd o clasificare provizorie a lor (menționată de noi în capitolul de descriere a manuscrisului), transcriindu-le pe fişe individuale, din care ni s-a păstrat un număr considerabil (unele chiar în cuprinsul manuscrisului, altele rătăcite în fondul I. Pop-Beteganul de la Biblioteca orăşenească din Sibiu). Dar, în acelaşi timp, ni-1 imaginam în luptă cu cele mai neaşteptate dificultăți, generate de lipsa de unitate tematică şi grafică a materialului, după cum va mărturisi apoi în repetate rînduri ori de cîte ori va simți t nevoia să justifice apelul său la un colaborator. în 1879, cînd întreprindea cea de-a doua călătorie printre români, copierea materialului nu era însă terminată. Se pare că ar fi intenționat restituirea manuscrisului proprietarului său la Blaj, deoarece de-a lungul întregului itinerariu îl vedem muncind la copierea lui. Mărturiseşte, de pildă, că a întîrziat la Sibiu mai mult decît intenționase să stea, pentru a face unele „pregătiri cu privire la colecțiunea de cîntece"[242].

într-adevăr, în călătoria din 1879 el avea manuscrisul asupra sa[243]. La Bucureşti yrusese să citească şi să discute basmele din colecție cu Petre Ispirescu, dar ştim că întîlnirea proiectată în acest scop a fost ratată[244]. îi vorbise lui Ispirescu şi despre culegere în general, respectiv şi despre lirică, se pare chiar că îi solicitase ajutorul, dar lucrurile rămaseră aici[245].

[240] Menționăm eă aceste materiale rătăcite nu i-au fost trimise niciodată, nu pentru că nu s-ar face nici o mențiune despre ele în corespondența lor,, deci folosind un argument *a silentio,* ci pentru că am dat de urma lor în lăsămîntul lui Moidoyănuț de la Blaj. Unele materiale din acest lâsămînt au fost în proprietatea prof. Traian—Ghernian din Blaj, care le-a publicat în revista sa „Comoara satelor", cum se va vedea mai departe (caietele lui Precup Vlase *din Maioreşti). Deci, după toate aparențele, manuscrisul inițial pare să fi suferit o întreită diviziune : partea întîi primită de Jarnik în 1877, partea a doua primită de.el în 1878 şi partea a treia rămasă în posesiunea lui I. Micu-Moldovanu, după recuperarea ei de la „amicul din țară".

[241] I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuiri din scrisorile lui,* nr. 205: ... Am văzut cu plăcere modul de. cugetare liber de prejudețele atît «de lățite la alți oameni erudiți,, ce se ocupa cil lucruri de-ale noastre. Aceasta m-a împlut de bucurie şi mă face să-ți gratulez pentru aceste începuturi de aşa bun augur" (despre *Sprachliches);* „Te asecurez că d-tâ" nu-ți doreşti succesul, întru propunerea studiului la care pînă acum desigur eşti denumit, mai tare de cum ți-1 doresc eu. Domnia-ta eşti singurul bărbat în toate regiunile Austriei şi ale Germaniei carele ai făcut studii asupra limbii române pe cît de întinse şi serioase pe atît de încoronate de succes. Domnia-ta ai rupt cu preocupațiunile şi prejudețele, care de comun întunecă pe străinii care se apucă de cercetarea limbii şi istoriei poporului român".

[242] *Drumul pe care am mers,* p. 117.

[243] în *Doine şi strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «I. Creangă » pe anul 1912") p. 15—16, afirmă că avea numai o parte a manuscrisului cu sine; în *Drumul pe care am mers,* p. 110, nu mai face o asemenea specificare limitativă: susține simplu că avea cu el colecția.

[244] Ti\ Ionescu-Nişcov, *op. cit,* p. 640 : *Ispirescu către Jarnik,* scrisoare din 4/16 mai 1879.

[245] Tr. Ionescu-Nişcov, *op. cit,* p. 647, scrisoare din 9/21 mai 1880, deci după ce se perfectase colaborarea cu Bîrseanu, despre acele „cîntece pop. ce ai adunat şi la care ziceai că puteam să-ți dau concursul meu; nu mi-ai mai scris nimic despre dînsele",

Pînă la întoarcerea sa acasă, după cum ne informează
reuşise întreaga transcriere (la Blaj n-o terminase înc
în scrisoare îi reaminteşte cum, la Bucureşti, se ocupa cu
adunate cam pe la 1864—1865 la îndemnarea d-lui Mo
a nu m-întoarce atunci acasă, am izbutit să le transcriu t
antele, aşa încît acuma numai se vedea că este ceva si c
ea"[246].

Nu ştim ce au discutat cei doi prieteni la Blaj, dar
sează Jarnik lui Bîrseanu prima scrisoare dintr-un şir ne
la D]i£ie şi îi solicita ajutorul. Iată cuprinsul acestui me
latea să vă înştiințez că pe la 6 aug. a. c. am să soses
pe la 20. Pe lîngă cunoştința cu bărbați[i] învățați de
țin foarte mult şi pentru care vă cer sprijinul d-voastră.
dispozițiune o mare colecțiune de cîntece pop. române
prin studenți[i] de acolo, şi anume prin foşti[i] şcolari[
minez pînă sîmbăta viitoare cu copierea cîntecelor aceste
altfel nu mă pot folosi nicidecum de ele. Cîteva cîntece
buie decis care variantă e cea mai bună şi este de tip
re[a]; apoi trebuie constituit şi textul cîntecelor şi idee
rînd. LucrarcsLaşțaLas vrea să o fac ajutat de d-voastră
d-voastre, şi vă rog deci sa-mi scrieți vreo cîteva rîndu
şi pe dl. Voina". Din scrisoare nu rezultă însă dacă era v
calității de coautor a lui Bîrseanu sau numai de un si
de muncă, aşa cum se obişnuise să ceară şi pînă atunci
rile acestea s-au definitivat abia la Dîrste, cînd a făcu
s-a „unit" cu el[248]. Altfel nu se explică de ce în 1880
despre acest lucru[249] ca despre un fapt împlinit. Dacă lu
la Blaj, în consultările dintre cei doi prieteni, nu er
ni^sg^ de atunci la Bîrseanu şi nu s-a mai înto
lăsămîntul său de la fosta bibliotecă a Astrei, azi Biblio

Din corespondența lui Jarnik către Bîrseanu afl
la procesul de muncă în comun. Astfel, dacă la 13
întoarcerea sa la Viena, se interesa dacă Bîrseanu a mai l
deze în aşa fel, încît să nu-şi neglijeze celelalte treburi,
neputîml să iasă din casă, îl poftea duminica următo
faptul că au lucrat împreună duminicile aflăm şi dint
Maiorescu[250]. Din 20 aprilie 1880, Jarnik îi propunea să
sîmbăta seara sau, dacă nu se poate, măcar pentru o b
de vară a anului 1880, materialul se afla din nou la Dîr
iar Jarnik îi scria, la 8 iulie : „Acuma n-am altă ceva să
ce ai vrut să mă sprijineşti; dacă n-ai fi d-ta, zău, nu ştiu
timpul e prea scurt şi mai trebuie să fac [şi] alte[le]

[246] B. A. R., s. ^ -9, scrisoare din 8 aprilie 1881.

[247] *Doine şi strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912"), p. 15—16.

[248] *Drumul pe care am mers,* p. 110.

[249] Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 4 martie 1880: ,,. . .Aranjarea edițiunii cîntecelor ce mi le-ai pus la dispoziție d-ta merge cam încet. însă tot merge, că m-am însoțit cu un[ul] dintre ascultătorii ai mei sau, să zic mai bine, l-am rugat să mă ajute la punerea lor

la rînd, şi
lucrul ce a
pe lingă B

[250] B.A.R
ocupă „cu
mâneşti, ca
la care mă
minecă cîte

Cluj 28. Iulie 1879.

...şi pe la Braşov,

...de

foarte

sprijinul vostru

mi s'a pus la

dispoziţiune o mare colecţiune de cântece pop.

româneşti culese împreună cu [illegible] din studenţii

de acolo şi anume şcolarii [illegible] Moldovan

[illegible]

cu copiarea cântecelor aceste pe câte o bucăţică

de hârtie fiind-că altfel nu mă pot folosi mai

de cum e ele. Câte-va cântece fiind culese

de mai mulţi inşi. Trebuie

e cea mai bună

de lucrat cu vedere

şi textul cântecelor

care s'ar pune la

să o fac ajutat de [illegible] Voastră

[illegible]

vă rog deci să mi [illegible]

[illegible] voastre

Sâmbăta [illegible]

[illegible], unde

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare din 28 iulie 1879, cuprinzînd propunerea de colaborare (Biblioteca Universităţii „Babeş-Bolyai", Cluj).

de a merge la Potstyn să-şi vadă tatăl pe moarte, Jarnik îi scrie lui Bî
pentru „notiţe" şi înştiinţîndu-1 căle^ra lua cu el, pentru ca să termi
noiembrie 1880 îi dă indicaţii privind transcrierea absolut fonetică a t
de Bîrseanu la Miinchen. Dintr-o scrisoare a lui Jarnik către Titu M
rialul a circulat într-adevăr şi pe la Mftnchen, unde Bîrseanu a urr
timp în care a transcris din nou toate cîntecele pe fişe separate „în r
îndată"[251]. La 2 ianuarie 1881, neprimind veşti de la Bîrseanu, Jarnik
nu mi-ai scris nimica asupra lucrării noastre : oare ai înaintat întruc
ilor populare şi fixarea definitivă a textului f Ştiu c-ai alte lucrări m
terminate şi nu vreau din cauza aceasta să te îndemn să te grăbeşt
ca să vezi că ţin la lucrarea aceasta, că nu-mi este tot una dacă una se fac
nu-ţi place să vorbeşti despre lucrările cu care te ocupi tocmai ş
să-mi spui numai c-aşa este şi-mi va fi destul convingerea că şi d-
ce ne-am învoit să o facem împreună să înainteze, să o aducem la
zile, la 12 ianuarie 1881, lua cu mulţumire act de progresele pe c
seanu („sînt foarte mulţumit cu modul în care ai de gînd să aran
o sănătate bună şi o răbdare nestrămutată care este de lipsă la
revenea asupra modului rigid în care privise problema transcrier
acceptînd rezervele lui Bîrseanu. La 8 aprilie 1881, îi comunica f
lucrul glosarului şi-i trimitea o scrisoare pentru T. Maiorescu[252], ru
el, în cazul că va fi de acord cu conţinutul. Scrisoarea către Ma
citat şi mai înainte — este importantă din patru puncte de vedere
gata de tipar, în urma transcrierilor făcute de Bîrseanu; b) face
pe care Jarnik intenţiona să-1 întocmească, motiv pentru care întî
rialelor ; c) sondează pe Maiorescu în privinţa unui editor şi suge
venţie la Academia Eomână, spre a hotărî să publice lucrarea; d)
materii a volumului acum gata întocmit. Tabla de materii pentru
tole şi cele 25 de subcapitole ale acestora, este întru totul identic
rior şi a fost scrisă de Jarnik în continuarea scrisorii. De la p
strigături) scrisul e al lui Bîrseanu şi sumarul nu e încă definitiva
există două neconcordanţe : la capitolul „Strigături satirice" lips
capitole „în ciuda fetelor şi nevestelor" şi „în ciuda feciorilor şi
totul „Deosebite" lipseşte cu totul. La despărţitura „Varia", conţ
cu totul general: „Balade, colinde, urări în versuri ş.a.". Precum
toată această parte de la sfîrşitul volumului nu era gata lucrată la ac
scrisoarea către Bîrseanu, Jarnik îl îndemna să se grăbească a
şi a-i aduce miercurea următoare măcar o parte din material ca să
tarea glosarului său. Maiorescu răspunde însă că propunerea lor p
prea tîrziu, după ce se votase bugetul pe 1881—1882, şi-i sfătuie
martie următor[253].

începînd cu august 1881, scrisorile lui Jarnik cuprind amănu
gresele glosarului[254] şi numai rareori fac aluzie la culegerea propr
11 octombrie 1881 să ceară să i se trimită înapoi toate poeziil
îndemînă şi să poată lucra fiecare „fără să ne împiedicăm unul p

[251] B.A.R., S. -9 din 8 aprilie 1881.
[252] Ibidem.
[253] Scrisoare din 24 aprilie 6 mai 1881 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).
[254] La 29 august 1881 terminase extragerea cuvintelor din doine (648 de numere), i-au rămas strigăturile (354 de numere) şi „adaosul", dec
strigături fusese definitivat,
„adaosul", viitorul cap. „Va
„. . . Cu un ceas mai îna
terea cuvintelor". Este de r
gături indicată de Jarnfk
volumului publicat, unde

indicații despre ce trebuie să mai tacă. La 30 octombrie 1881, îl îndeamnă să se pună „la lucrare cu hărnicie, ca să fim gata pînă la timpul hotărît, să nu mai pierdem un an". Ce înseamnă „timpul hotărît" şi pierderea încă a unui an se lămureşte prin scrisoarea

j

I. U. Jarnik către Titu Maiorescu, finalul scrisorii din 8 aprilie 1881, cuprinzînd primul sumar al culegerii, redactat parțial şi de A. Bîrseanu (B. A. R., S. 36/XIV/9).

lui Titu Maiorescu de care am pomenit mai sus şi prin scrisoarea următoare a lui Jarnik către Bîrseanu din 13 martie 1882, din care cităm fragmentar începutul: „Mene, Tekel, Fares ! aşa-mi vine să încep scrisoarea mea de astăzi, adică pe româneşte: iubitul meu, gîndeşte că Pastele s-apropie, că, dacă nu voim să pierdem un an întreg, trebuie neapărat

să trimitem poeziile cît se poate de curînd la Bucu
reînceapă *le sue* şedințe şi ar fi bine ca lucrarea s
unea literară să poată a-şi forma părerea şi veni cu
dinadinsul, fă să fii gata cît se poate de curînd şi a
ce voi putea. într-adevăr, nu cred c-oi putea să fi
de căpetenie aicea mi se pare poeziile înseşi, dacă
intrinsecă sau ba. Aşadar, trebuie, mai nainte ca
desluşirile şi introducerile estetice ce vrei d-ta să a
vîndu-mi însă să-1 isprăvesc cu tot[ul] în vremea
te-te că stă în interesul nouă (sic !) amîndurora să
şi mai mult în interesul d-tale ca român, şi ca romă
ziile aceste[a]". Materialul e important, fiindcă, dinc
se aflau la începutul anului 1882 lucrările, face p
anexele viitoarei cărți. Este pomenită astfel prefața
seanu a le întocmi. Dar cu acest moment intrăm într-o
1882, Jarnik scrie către T. Maiorescu : „într-acela
Braşov d-lui Bîrseanu, semnată de mine, o suplică
cerea cîntecelor din Axdeal, despre care vă şi scris
la Academie trei volumi de poezii scrise cu mîna ş
lor are să fie judecat aşa de mare, încît Academia s
şi să ne sprijinească în lucrul acesta"[255]. Şi, într-ad
reşti, fiind înregistrate la nr. 1 507 din condica de
Pe ziua de 15 martie 1882 (de ținut seama de dif
lui Jarnik şi Bîrseanu, împreună cu cele trei caiete,
dinția lui D. Sturdza şi a secretarului V.A. TJrechia.
aşa că nu stăruim asupra lor. Menționăm că încă
festat reaua-voință cu privire la această culegere.
să facă darea de seamă asupra culegerii, pe care
La 20 martie i se trimite lui Alecsandri acasă cul
Cancelariei se păstrează semnătura proprie a lui

Din acest moment începe ultimul act din ist
pitulăm liniile mari ale etapei străbătute pînă aici, s
tivă a fiecăruia din cei doi editori la întocmirea ei
toarele patru puncte :

a) în cea de-a doua călătorie a sa printre rom
sul culegerii cu sine„ atît în Bucureşti, cît şi în
fişe individuale (din care unele ni s-au păstrat) şi
acesta îl aflăm în persoana lui Andrei Bîrseanu şi
ile preliminare ale colaborării. Probabil, pînă la a
încercase diverse clasificări parțiale ce s-au dovedit ult
pe manuscris (indicații cu privire la copierea diverselo
baladelor, diverse note stenografice) şi terminase pr

b) La Dîrste, manuscrisul e încredințat lui B
pentru totdeauna. Putem presupune că acesta a p
prin peregrinările sale (Viena, Miinchen, poate şi
şurat pe setul de fişe extrase de Jarnik. Credem c
nentă-Jarnik .cînd îi cere lui Bîrseanu părți anum

[255] B.A.R. S- Tr^r40.
XIV

[256] „Analele Academiei Române" seria a Il-a, t. IV, Bucureşti, 1882, p. 133-134,

[257] A

[258] I

aceasta o constituie fişele lui Jarnik aflate în lăsămîntul Bîrseanu de la Sibiu, care — pentru că nu fuseseră incluse în culegere — nu trebuiau discutate în glosar, şi ca atare, nu-i fuseseră niciodată restituite, Bîrseanu a recopiat materialul pe un nou set de fişe, de data aceasta apte a fi publicate (presupunem însă că numai acel material ce a intrat în culegerea propriu-zisă şi în note, după clasarea fişelor lui Jarnik). Clasarea fişelor şi alegerea variantelor tipice s-a făcut de ambii editori în şedinţe săptămînale, în iarna anilor 1879—1880, după care Bîrseanu a continuat singur munca. La începutul anului 1881, volumul avea structura definitivă, rămînînd de împlinit capitolul de strigături şi de redactat în întregime capitolul „Varia".

c) în anul 1881 se iniţiază glosarul de către Jarnik şi încep primele tratative editoriale cu Academia. Pînă către sfîrşitul anului se precizează planul definitiv al lucrării, lui Bîrseanu revenindu-i, peste munca de terminare a culegerii, şi sarcina de a întocmi prefaţa şi notele. La începutul anului 1882, materialul este trimis la Bucureşti de către Bîrseanu (numai „suplica" însoţitoare, care nu ni s-a păstrat, din păcate, e a lui Jarnik, într-o formă nouă, pe care o cunoaştem din corespondenţă : trei caiete. Aceasta arată că, între timp, Bîrseanu a recopiat întregul material de pe fişele individuale în cele trei caiete expediate. La data trimiterii, prefaţa lui Bîrseanu şi glosarul lui Jarnik nu erau încă gata.

d) în privinţa muncii la culegere nu ne putem face o imagine prea precisă despre contribuţia fiecăruia dintre cei doi colaboratori nici din corespondenţă, nici din analiza culegerii (după cum se va vedea mai departe). Pe baza puţinelor indicaţii de care dispunem, credem că putem atribui fiecăruia dintre ei următoarele acţiuni: *pentru Jarnik* copierea integrală a manuscrisului într-o etapă iniţială a lucrului, participarea la munca de clasare „en gros" (cum spunea el însuşi) a materialului în şedinţele comune de lucru şi glosarul; *pentru Bîrseanu* copierea parţială a materialului într-o a doua etapă de lucru, după clasarea şi selecţionarea lui, participarea la munca de clasare în şedinţele comune de lucru, prefaţa, notele la cele trei capitole şi recopierea materialului pentru tipar. De asemenea a colaborat, dar nu se ştie în ce măsură, la glosar. Acesta, sub formă de proiect, a fost la el din 1881 pînă în 1883. De aci rezultă că la culegerea propriu-zisă contribuţia maximă a avut-o Bîrseanu. Jarnik a şi afirmat acest lucru, în mai multe rînduri, dar numai în scrisori. La 9 iulie 1914, recunoştea faptul într-o scrisoare către Bîrseanu : „Dacă editorii cîntecelor populare române în publicaţiunile lor se iau după împărţirea colecţiunii care poartă şi numele meu, nu al meu este meritul, ci al d-tale" sau la 29 septembrie 1915 îl mărturisea lui V. Macavei în ce priveşte rînduiala cîntecelor şi explicarea lor, partea leului era a d-lui Bîrseanu"[259].

Tot anul 1882 a trecut fără ca cei doi editori să afle ceva de soarta cărţii lor. La 23 septembrie 1882, Jarnik, nerăbdător ca întotdeauna, îl întreba pe Bîrseanu dacă ştia ceva în privinţa aceasta şi îl îndemna să termine ce mai era de isprăvit spre a apuca şedinţa Academiei din primăvara următoare. Abia la începutul lui decembrie află de la Livia Maiorescu — şi se grăbeşte să-i comunice vestea lui Bîrseanu la 11 decembrie — că Alecsandri ar fi luat manuscrisul cărţii cu două săptămîni mai înainte la ţară, probabil la Mirceşti, ca să pregătească raportul cu care se angajase pentru Adunarea generală a Academiei din primăvara anului 1883. îi mai împărtăşea că Academia n-are buget pentru asemenea publicaţii, dar cu sprijinul lui „papă", al lui Negruzzi şi al lui Alecsandri, publicarea pare posibilă. Le cere să trimită urgent şi anexele cărţii: prefaţa şi glosarul[260]. Faţă de acestea, Jarnik îl îndeamnă din nou la lucru şi îi cere proiectul de glosar. La 20 ianuarie 1883, îi cere din nou glosarul, folosind, cu regret, un ton ,,puţin mai aspru". Cam în acelaşi timp, Livia Maiorescu îl înştiinţa pe Jarnik că sînt speranţe bune la proxima

[259] Col. Ileana Bozac, Cluj.

[260] Col. Tr. Ionescu-Nişcov, scrisoare din 27 noiembrie 1882. Fragmentară în scrisoarea amintită a lui Jarnik.

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare din 11
fragment din scrisoarea Liviei Maiorescu, referitor
Academie (Biblioteca Universităţii „Ba

/k t

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare clin 1 aprilie, cuprinzînd înştiinţarea despre publicarea colecţiei de către Academie (Biblioteca^UnlveSî „Babeş-Bolyai", Cluj)

Adunare generală[261]. La începutul lumii următoare (2 februarie 1883
lui Bîrseanu că lucrează cu hărnicie la glosar; în a doua jumătate a
este trimis în cele din urmă la Bucureşti[262]. La 17 martie, Livia î
fost aprobată, graţie sprijinului cunoscut. Alecsandri, care fusese cu
şedinţa Junimii, se arătase bucuros aflînd glosarul care nu i se
deoarece tot se ştia că va veni la Bucureşti —, „fiindcă i se iviseră
nu le cunoştea". împărtăşind fragmentul acesta din scrisoarea ei lui B
turiseşte că s-a îndoit pînă în ultima clipă de reuşită, cunoscînd to
discuţiilor de anul trecut (primise „Analele" şi citise dezbaterile) şi îşi e
rie că munca lor nu a fost zadarnică.

Cum au decurs dezbaterile, de-a lungul numeroaselor şedinţe c
sare pentru admiterea publicării, se poate citi în „Anale"[263] şi nu înt
tului. Eeţinem doar liniile generale. Propunerea lui Alecsandri a fost f
El a profitat de ocazie ca să-şi exprime punctul de vedere referitor
şi publicării creaţiei populare, iar în ce priveşte culegerile regiona
că „din compararea acestora apare neîndoioasă unitatea de simţire
poporului", iar cît priveşte culegerea propusă spre publicare, în speţă,
dovedeşte că „geniul românesc este acelaşi peste Carpaţi ca şi pes
dincoace şi dincolo de Milcov". A discutat şi a aprobat clasificarea
trei piese din culegere, comparîndu-le cu piese similare din culegerea
de natură administrativă a lui G. Sion şi metodologică a lui Quintesc
a fost votată cu mare majoritate. Supravegherea publicării a fost încr
cel care se manifestase cu cea mai mare adversitate faţă de culegere

Cu toată bucuria pe care a simţit-o aflînd rezultatul votului, J
de aceasta pe I. Micu-Moldovanu decît după primirea înştiinţării o
la 18 iulie 1883 : „Cu cîteva zile mai înainte, am primit în sfîrşit în
Academiei din Bucureşti că s-a primit să se tipărească din partea Aca
cîntece populare din Ardeal pe care au făcut-o şcolarii d-voastiă, în
într-adevăr, ştiam de mai [de] mult că aşa stă lucru [1], aşteptam
cială si fiindc-o am primit, nu mai vreau să amînez (sic !) lucru[1]
fost expediată la 24 iunie 1883 cu nr. 2 108[264].

O dată cu aprobarea încep şi tracasările corespunzătoare. La 6
îl înştiinţează pe Jarnik că Sion e gata să înceapă tipărirea[265]. Lucru
inte de a fi primit înştiinţarea oficială. Speriat că lucrul s-ar p
fi consultaţi şi avînd dubii întemeiate cu privire la starea încă nepub
Jarnik îi scrie lui Bîrseanu, la 22 mai 1883, întrebîndu-1 : „Acuma
să tipărească aşa cum este, sau vei cere d-ta să ţi se înapoieze pentr
adaugi cîte ceva. Pentru glosarul (sic !) ştiu bine că mi seva înapoia, fi
şi nu se va completa decît într-acelaşi timp cu tipariul texturilor.
decît mine în ce stare se află texturile şi dacă pot să iasă aşa cum sînt
aş crede că şi nouă ni se datoreşte cel puţin o revizie înainte să se
fiindcă noi avem cea mai mare responsabilitate. Să faci aşa cum gîn
Bucureşti sau de-a dreptul lui Sion sau lui Maiorescu, însă trim
sorii d-tale să ştiu şi eu". La 4 iulie 1883 ştia, atît din partea lui Bîrs
că problema unei revizuiri a manuscrisului înainte de a fi înaintat tip

[261] Ibidem, scrisoare din 9/21 ianuarie 1883.

[262] Ibidem, scrisoare din 9/21 februarie 1883, confirmînd primirea glosarului ,,acum 3 zile".

[263] Seria a II-a, t. V, p. 38-40 şi 15-50.

[264] Arh. Cane. Acad. dos XVIII, p. 2 şi 44. Cu 13 zile mai de vreme, la 11 iunie 1883, cele 3 caiete fuseseră înmînate lui G. Sion, cu adr
XVIII, f. 2, şi 43.

[265] Tr. Ionescu-Nişcov, *op.*

[266] încă o dovadă că întrea
pare să fi căzut in sarcina lui

vată în favoarea lor. îşi manifesta satisfacţia : ,,[î]mi pare foarte bine c-am izbutit sa-i mai luăm din mînă manuscriptul, pînă a nu fi dat la tipografie". La 24 august se bucura că „cel puţin parte [din texte] are să fie gata de tipar şi că se va începe cu tipărirea", dar la 5 octombrie nu ştia încă dacă munca tipografică începuse sau nu şi-i cerea lui Bîrseanu să-1 lămurească. Ispirescu, la 10/22 octombrie 1883, îl asigura că tipărirea va începe în curînd, iar corectura o va face G. Sion[267].

între toamna lui 1883 şi vara lui 1885, cînd lucrarea a fost, în cele din urmă, terminată, nu mai puţin de şapte probleme s-au cerut soluţionate. Pentru a înţelege ce au reprezentat acestea, arătăm numai că ele au cerut o corespondenţă complexă şi complicată între Bucureşti şi Praga, Bucureşti şi Braşov, Praga şi Braşov, Praga şi Blaj şi invers. Cei doi editori n-au întreprins aproape nimic fără să se fi consultat în prealabil şi n-au expediat nici o scrisoare la Bucureşti fără să o fi văzut şi gîndit amîndoi. Nu stăm aici să detaliem toate aceste probleme, deoarece unele dintre ele îşi află locul în cuprinsul altor discuţii şi vor fi tratate cu mai mult folos şi eficienţă în alte contexte. Ne mărginim să facem aici doar menţiunea lor şi să indicăm direcţiile generale în care au evoluat şi soluţiile pe care le-au primit. Merită să se reţină faptul că, în acest răstimp, Bîrseanu a fost obligat să facă două călătorii la Bucureşti, îngrijindu-se direct de soluţionarea unora din aceste probleme.

a) Problema ce s-a pus cu cea mai mare acuitate, în această perioadă, priveşte prefaţa. Poate pentru că editorii nu fixaseră conţinutul ei exact, lucrarea pe care o vedem încă din 1882 atribuită lui Bîrseanu nu era gata nici în vara anului 1885, ea fiind, de fapt, ultima piesă a cărţii ce s-a trimis la Bucureşti. O bogată corespondenţă, adeseori plină de tensiune — între Jarnik şi Bîrseanu, Jarnik şi I. Micu-Moldovanu, Jarnik şi Bianu, Bianu şi Bîrseanu, Bîrseanu şi Maiorescu — ne stă la îndemînă pentru a reconstitui mersul chestiunii[268].

b) în conexiune cu prefaţa este şi chestiunea detaliilor de culegere. Nu ştim unde deciseseră iniţial editorii să le plaseze (poate în note). Pînă la urmă însă au hotărît să le introducă în cuprinsul prefeţei, ceea ce înseamnă că se resemnaseră la o prezentare foarte sumară a lor. Această soluţie ne întîmpină în ,,Anale"[269], dar editorii au fost preocupaţi de ea încă din 1883[270]. Pînă la urmă, aşa cum se va vedea dintr-altă parte, aceste detalii 3

[267] Tr. Ionescu-Nişcov, *op. cit.,* p. 678.

[268] La 8/20 aprilie 1884, Maiorescu îi scria lui Jarnik că l-ar fi întîlnit pe Bîrseanu la Bucureşti şi ca acesta făgăduise să redacteze prefaţa în sensul stabilit de comun acord cu Jarnik, în termenul cel mai scurt; la 29 aprilie 1884, Jarnik îi scria lui Bîrseanu că a aflat despre călătoria lui la Bucureşti, despre angajamentul pe care şi l-a asumat faţă de Maiorescu şi-1 îndemna să redacteze prefaţa cît mai curînd; la 9 mai 1884, Bîrseanu îi scria lui Maiorescu, scuzindu-se pentru întîrziere şi arătînd, pentru prima dată, că redactarea prefeţei e în funcţie de obţinerea detaliilor de culegere de la Blaj; la 28 septembrie 1884 i se cerea din partea Academiei, în termeni foarte precişi, îndeplinirea acestui angajament: „Domnul meu, Vă este cunoscut că colecţiunea de poezii poporale din Ardeal, adunate de d-voastre şi dl. prof. Jarnik din Praga şi tipărită de Academie, aşteaptă numai glosarul d-lui Jarnik şi prefaţa d-voastre spre a se pune la dispoziţia publicului, avem onoare a vă ruga, domnul meu, să binevoiţi a trimite manuscrisul prefeţei d-voastre cît mai iute, spre a se termina această publicaţiune". (Arh. Cane. Acad. dos. VIII, t. 14-16, f. 453 r.-v., ciornă). Cu acestea ajungem în anul 1885, deschis de o scrisoare a lui P. Ispirescu din 27 ianuarie 1885, cerînd prefaţa (Tr. Ionescu-Nişcov, *op. cit.,* p. 670), urmată de o somaţie a lui I. Bianu adresată lui Jarnik, care i-o comunică la 30 ianuarie 1885 lui Bîrseanu („lumea începe a pierde răbdarea") ; de o nouă intimare a lui Jarnik din 4 aprilie 1885 şi o nouă somaţie, dură de data aceasta, a aceluiaşi I. Bianu (comunicată de Jarnik lui Bîrseanu la 15 iulie 1885 : îi ameninţă că prefaţa va fi redactată de altcineva, la Bucureşti). La 26 iulie 1885, în desperare de cauză, Jarnik se adresează lui I. Micu-Moldovanu, încercînd să capete de la acesta informaţii despre eventualul stadiu al lucrării. în fine, la 10 august 1885, Jarnik era în posesiunea mult-disputatei prefeţe, căreia îi făcea unele modificări de circumstanţă (pe care le comunică lui Bîrseanu în scrisoare de la acea dată) şi o trimitea „oblu" la Bucureşti.

[269] T. VII, p.46—47 : „Colecţiunea se va precede atunci de o precuvîntare în care adunătorii ei vor explica cu de amănuntul cum, cînd şi din care anume regiuni s-au adunat poeziile poporale" (şedinţa din 19 februarie 1885).

[270] Jarnik către Bîrseanu : 4 iulie 1883, 29 aprilie 1884, 4 aprilie şi 5 iulie 1885; Jarnik către I. Micu-Moldovanu : 26 iulie 1885.

LY>n Ja H nfk C f trC Ion . Mic «-Moldovanu, pagina a treia a scri detaliile de culegere s. prefaţa iui A. Bîrseanu (Bibi. Fili -tsiaj şi B. A. R., Mm. 177).

n-au fost reconstituite şi lucrarea s-a publicat cu cunoscutele declaraţii vagi din prefaţa lui Bîrseanu.

c) Problema glosarului lui Jarnik a consumat şi ea cerneală, hîrtie şi nervi. Abia la 25 mai 1885 Jarnik putea trimite Academiei spre aprobare scurta introducere care-l premerge, iar din punct de vedere financiar chestiunea a fost închisă abia la 25 aprilie 1886[271]. Ceea ce trebuie reţinut în această privinţă e că la glosarul semnat de Jarnik a colaborat şi Bîrseanu, revăzînd proiectul, făcînd obiecţii (ce n-au fost luate în seamă de Jarnik)[272], întocmind la cererea acestuia un conspect de concordanţe cifrice, furnizînd informaţii lexicologice. Informaţii de aceeaşi natură i-a furnizat lui Jarnik şi Ioan Micu-Moldovanu[273]. La început, glosarul era proiectat să apară în limba germană, însă apoi Jarnik a cerut învoirea Academiei şi l-a redactat în limba franceză. De asemenea trebuie reţinut faptul că tipărirea glosarului s-a făcut la Praga, sub directa supraveghere a lui Jarnik, pentru a se evita greşelile de tipar. în problema aceasta, după corespondenţă, au intervenit Odobescu, Maiorescu, Bianu şi Ispirescu.

d) Lucrarea a fost dedicată ,,Asociaţiei", dar lucrul nu s-a făcut decît în urma unor lungi dezbateri, oglindite pe larg în corespondenţă. Jarnik este cel care a insistat pentru aceasta şi a dovedit o mare inventivitate cît priveşte argumentările. Problema s-a tărăgănat din 1883 pînă la mijlocul anului 1885, după ce deci fusese trimisă la Bucureşti şi prefaţa. E posibil ca lucrul să se fi rezolvat abia la cea de-a doua călătorie a lui Bîrseanu la Bucureşti, care a avut loc tocmai în august 1885, cînd s-a definitivat întregul proces tipografic[274].

e) Plină de supărări, enervări şi recriminări a fost problema corecturilor tipografice. O vom trata într-altă parte ; reţinem aici doar cîteva amănunte : cei doi editori au fost excluşi de la participarea la corectură; lui Jarnik, G. Sion i-a şi contestat competenţa în materie de limbă română ; Jarnik a intervenit violent, întocmind numeroase liste de greşeli, pe care le-a trimis la factori de răspundere (una din ele ni s-a păstrat în corespondenţa cu Bîrseanu). Ispirescu a făcut o corectură suplimentară, la intervenţiile lui Jarnik; pînă la urmă, Jarnik a găsit o soluţie de compromis, introducînd greşelile în glosar şi eliminînd erata.

f) în anul 1883, Jarnik a fost preocupat şi de unele probleme tehnice, de tipografie, discutînd despre format[275] şi despre numerotarea versurilor şi textelor, în funcţie de necesitatea de a simplifica sistemul de citare în glosar[276]. Pînă la urmă au prevalat condiţiile tipografice dictate de îngrijitorul de la Bucureşti al publicaţiei, G. Sion.

g) Ultima problemă de rezohat a fost neconcordanţa ce rezulta din munca împărţită între Praga, unde Jarnik îşi tipărea glosarul, şi între Braşov, unde Bîrseanu nu reuşea, pînă în ultimul moment să definitiveze conţinutul capitolului ,,Varia" şi structura prefeţei. Aceste neconcordanţe — ce duc chiar la o anumită tensiune între editori: la un moment dat Jarnik opreşte printr-o telegramă imprimarea prefeţei — apar la 25 mai 1885 şi se rezolvă abia la 1 septembrie 1885, cînd Bîrseanu adaugă la prefaţă o notă, explicînd că un anumit număr de texte din ultimul capitol nu se află excerptate în glosar, luînd vina asupra sa. Pentru învingerea tuturor acestor dificultăţi, Bîrseanu a întreprins pomenita călătorie la Bucureşti.

La capătul acestei analize putem încheia, stabilind următoarele : istoria cărţii a durat nu mai puţin de 8 ani, din mai 1878, cînd Jarnik a primit de la I. Micu-Moldovanu manuscrisul, pînă în septembrie 1885, cînd lucrarea s-a încheiat, în urma ultimei călătorii

[271] Arh. Cane. Acad. Registrul de intrări şi ieşiri, nr. 3 346, proces-verbal deleg. nr. 3.

[272] Scrisoarea lui Jarnik către Bîrseanu din 25 mai 1885.

[273] Scrisoarea lui Jarnik către I. Micu-Moldovanu din 12 ianuarie 1885.

[274] în .corespondenţa dintre Jarnik către Bîrseanu : 4 iulie şi 14 august 1883, 29 aprilie 1884, 25 mai şi 16 august 1885.

[275] Scrisoarea lui Jarnik către Bîrseanu din 14 august 1883.

[276] Scrisori din 14 august şi 20 octombrie 1883.

I. u. Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu, pagina a treia a
1885, prin care îi solicită informaţii lexicale (Bibl. Fi
Fondul Blaj).

a lui Bîrseanu la Bucureşti. în interiorul acestui răstimp am putut deosebi trei faze principale : prima fază ţine de la primirea manuscrisului pînă la încheierea convenţiei de colaborare cu Bîrseanu, cînd de altfel manuscrisul lui I. Micu-Moldovanu rămîne pentru totdeauna în posesiunea lui; cea de-a doua fază se caracterizează iniţial prin munca în comun a celor doi editori şi printr-o etapă succesivă, cînd are loc abandonarea întregii munci antologice pe seama lui Bîrseanu; în această fază se conturează deplin structura cărţii şi se împart definitiv sarcinile editorilor în raport cu această structură ; în faza a treia, antologia e acceptată spre publicare de Academia Eomână şi trimisă la tipografie, dar probabil din lipsa de precizie a calităţii de coautori se nasc lungi perioade de tensiune şi întârziere între diferiţii (21) participanţi la lucrare.

Documentele pe care le-am avut la dispoziţie au putut lumina drumul parcurs de carte, dar n-au putut lămuri întru totul participarea fiecăruia din cei doi editori la elaborarea ei. Ceea ce se desprinde însă din analiza tuturor datelor este faptul că Bîrseanu are o participare mult mai importantă decît o mărturisesc însemnările de pe carte. Se pare că, din momentul cînd în mintea lui Jarnik a germinat ideea glosarului (lucrare cu deosebire caracteristică pentru acest „filolog"), toate celelalte operaţii au căzut în sarcina lui Bîrseanu (care şi-a dat şi el aportul la întocmirea glosarului). De altfel, Jarnik a revendicat întotdeauna cu tărie întreaga paternitate a glosarului. Despre participarea la antologie n-a fost niciodată prea clar; în corespondenţă a arătat însă că „partea leului" îi aparţine lui Bîrseanu. Dar o dată cu publicarea cărţii au încetat şi motivele reale de tensiune dintre cei doi editori, pe care îi vedem în continuare întreţinînd o prietenie exemplară pînă la sfîrşitul zilelor lor.

Nu am stăruit asupra acestor detalii numai pentru caracterul lor pitoresc şi neobişnuit — menţionînd plimbarea acestei întru totul interesante cărţi de la Blaj la Viena, de la Bucureşti la Miinchen, de la Mirceşti la Praga, de la Dîrste la Paris şi pomenind pe toţi cei care, într-o măsură mai mare sau mai mică, direct sau indirect, au contribuit la realizarea ei: Ioan Micu-Moldovanu, Ioan Urban Jarnik, Andrei Bîrseanu, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Ioan Bianu, Alexandru Odobescu, Petre Ispirescu, George Sion şi alţii ci spre a arăta mulţimea şi forţa, varietatea şi importanţa tuturor factorilor care au înrîurit asupra genezei sale, făcînd din ea o operă cu adevărat reprezentativă pentru momentul respectiv al culturii româneşti şi dezvoltării conştiinţei noastre naţionale. Pentru că această carte, la vremea apariţiei sale, aducea un mesaj ce depăşea cu mult graniţele rinei simple discipline ştiinţifice (să ne gîndim la ecoul limitat al culegerii concomitente a lui G. Dern. Teodoreseu, tocmai din cauza strictei semnificaţii folclorice a operei!). Aşa cum arată Vasile Alecsandri, în memorabila şedinţă a Academiei Române din 18 martie 1883, colecţia aceasta — rod al unor îndelungate sforţări pentru a scoate la lumină creaţia populară românească din Transilvania — dovedea, cu contribuţia imparţială a unui învăţat străin, că „geniul românesc este acelaşi peste Carpăţi ca şi peste Dunăre, cum este dincoace şi dincolo de Milcov". Pentru că această carte, dincolo de importanţa ei ştiinţifică sau locală, proclama unitatea naţională a românilor şi devenea o armă în lupta pentru afirmarea ei. Şi nu este de loc întîmplător faptul că această carte editată de Academia Română este dedicată Asociaţiei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român precum nu fără semnificaţie e şi faptul că tocmai ea reprezintă începutul unei noi şi rodnice activităţi editoriale a Academiei.

B. MANUSCRISUL IOAN MICU-MO

Spuneam că manuscrisul culegerii nu a fost nicic
Ioan Micu-Moldovanu, ci că a rămas în posesiunea lui A
editorilor şi cel care a avut în sarcina sa alcătuirea antolo
1879, cînd presupunem că s-a petrecut transferul man
une, cît de sumară, cu privire la el. Jarnik nu l-a reclar
Micu-Moldovanu nu i l-a mai reclamat lui Jarnik. Prob
carea cărţii, respectiv o dată cu extragerea materiale
editorii l-au considerat lipsit de valoare, cu toate că —
— manuscrisul nu-şi dezvăluise atunci decît o mică par
o mică parte din interes. Grija lui Bîrseanu pentru hîrtiil
scrisul să se păstreze pînă astăzi în lăsămîntul său, lao
vitatea sa de preşedinte al Astrei la fosta bibliotecă a „A
nească din Sibiu (B.O. — Sibiu).

Dacă, în forma de astăzi, este sau nu complet, n
— pornind de la identificarea conţinutului cărţii în cuprin
complet, cu toată dezordinea în care se află şi, mai ale
au fost sigur în compunerea lui : un număr important d
găsesc rătăcite în cuprinsul altor fonduri din acea bib

Pachetul, purtînd cota nr. 2 197/941, cuprinde
descoperire şi catalogare le-am notat cu : *1. Colecţie de p*
dr. Ioan Petranu, prof. la Teologia şi Preparandia di
Astrei de către dr. Coriolan Petranu, prof. univ. Sibiu, 1
rului) şi : *11. Culegeri folclorice efectuate de elevii şco*

Partea întîi cuprinde 22 de caiete improvizate, cu
I. 1—22), conţinînd diverse producţii populare (doine,
dialectale) culese la începutul secolului nostru[1], de urm
George, Blagoe Antoniu, Cădariu Ioan, Chiu Petru, Cîrle
Doichiţă Mcolae, Drincu Mcolae, Fărcaş Emanoil, Gan
Ispravnic George, Lupaş Petru, IancuA., Petcu Dimitrie
Popovici Sinesiu, Şevici Ioan şi Vulpe Iulian. Materialele
piate de Arad (zona de unde se recrutau în genere elevi
nu sînt localizate[3], altele poartă numai date sumare pri
mari, comparînd textele acestei culegeri cu ce s-a r
ţinînd seama de data cînd a avut loc iniţiativa, materiale

[1] Ms. nr. 2 197. L 6, 19, 21: 1902 ; 2 197. I. 4:1903; 2 197. I. 1 : 1903/4. E posibil ca şi celelalte să se încadreze în^aceeaşi perioadă.

Sînnicolau Mare, Cenad[ul Sîrbesc], Pesac, Nerău, Pecica, Semlac, Secusigiu» Siria, Socodor, Gherechiu, Drauţ; Hă
jud. Alba.

3 Ms. nr.

[4] Banat: m

nu sînt de loc interesante şi nu ne oprim asupra lor. De altfel, ele n-au nici o legătură cu subiectul ce ne interesează, un simplu accident bibliotecăresc unind cele două fonduri atît de deosebite într-un singur pachet. Accidentul a avut totuşi unele consecinţe asupra întregului material aflat la aceeaşi cotă : cum partea a doua nu purta titlu propriu, părea să continue materialele donate de prof. Coriolan Petranu şi, ca atare, nu a trezit interesul pe care îl merita, rămînînd îngropată pînă la recenta ei descoperire şi identificare.

Partea a doua cuprinde 190 de caiete improvizate (sigla ms. nr. 2 197.11. 1—190), întocmite ad-hoc din coli de hîrtie de diverse dimensiuni, culori, calităţi şi provenienţe, unele cusute, altele cu foile libere. Toate sînt scrise cu cerneală, în genere decolorată. Scrisul e peste tot neformat şi stîngaci, cu trăsături caracteristic şcolăreşti, adeseori neglijent şi pătat, plin de greşeli şi'ştersături. Unele au titlu individual, altele nu ; cîteva poartă semnătura elevilor, însemnarea clasei în care se aflau la data redactării materialului sau chiar şi menţiunea datei precise cînd a fost realizată culegerea. într-unele, textele poetice sînt scrise pe o singură coloană, într-altele pe două; în fine, în cîteva din ele versurile sînt scrise în şiruri continue pe toată lăţimea paginii[5]. Unele — cele mai multe — cuprind materiale versificate; altele, materiale în proză. Ortografia e rebarbativă, nu numai prin faptul ca oglindeşte tendinţele etimologizante ale şcolii de la Blaj, ci mai ales prin caracterul ei total inconsecvent şi pestriţ. Toate caietele poartă însemnări făcute de mina lui Jarnik. Astfel, pe fiecare din ele, în colţul din dreapta sus, Jarnik a însemnat cu cerneală numele culegătorului; în colţul din stînga sus dă informaţii cu privire la textele reţinute şi copiate (uneori note stenografice indescifrabile); face numerotarea textelor poetice[6] (adeseori dublă, ceea ce presupune minimum două lecturi consecutive ale textelor); încearcă clasificarea provizorie a materialelor (cu creionul de cele mai multe ori), clasificare ce nu aduce însă cu viitoarea clasificare din carte[7]; subliniază expresii, notează sinonime, pune semne de întrebare sau alte semne cu înţeles strict personal (acolade etc). Unele din glosele sate au fost ulterior incluse în culegere (trimiteri bibliografice cu caracter tematic, de pildă).

Important de menţionat e faptul că în cuprinsul manuscrisului, la nr. 2 197.11.115, s-au păstrat peste 70 de fişe personale ale lui Jarnik, cuprinzînd copii individuale de pe materiale, trimiteri la variante, note filologice, glosar (acelaşi fond din care o parte a ajuns în cuprinsul manuscrisului I. Pop-Reteganul, B.O.—Sibiu).

Sînt indicii că materialele, respectiv caietele, au fost iniţial aşezate în ordinea alfabetică a numelor de culegători[8], astăzi însă o dezordine totală domneşte în aranjamentul lor[9].

în general, manuscrisul nu face o impresie bună ; nu îndeamnă la răsfoirea lui. Aceeaşi impresie a avut-o şi Jarnik acum aproape o sută de ani[10] şi probabil şi acel delegat al Academiei Române care 1-a caracterizat drept lipsit de însemnătate şi a întîrziat cu aproape un deceniu valorificarea lui[11].

Oferim, în continuare, descrierea materialului, reţinînd ca detalii de recunoaştere şi control: numărul, formatul, titlul, cuprinsul, însemnările lui Jarnik, însemnările culegătorilor[12], precum şi observaţiile sugerate de piesele individuale.

[5] Ms. nr. 2 197.11. 13, 61, 117, 127.

[6] Numerotarea culegătorilor numai în 26 de cazuri, la ms. nr. 2 197. II. 1, 14, 17, 19, 20, 48, 63, 65, 66, 72, 78, 128, 133, 136, 137, 145, 148, 149, 159, 161, 168, 169, 172, 175, 182, 186.

[7] Ms. nr. 2 197. II. 10, 15, 50, 52, 58, 78, 81, 83, 94, 108, 126, 130, 137, 139, 144, 177, 180, 183, 184.

[8] Literele i: ms. nr. 2 197. II. 1-5, *d:* 50-57, *b:* 58-63, 80-85; c: 64-75, *v:* 107-110, *s* : 119-123, *p:* 131-151^153-162: *m:* 169-180 etc,

[9] Noi le-am lăsat exact în aceeaşi ordine, numerotîndu-le astfel cu creion roşu.

[10] ... Halul în care se înfăţişau aceste texturi nu era tocmai ademenitor; era material brut, care trebuia înainte de toate prelucrat, căci numai atunci se putea vedea dacă este vrednic să vază lumina zilei ori ba". *Apud* Ovidiu Papadima, prefaţa la ediţia 1964, p. XXII.

[11] *Drumul pe care am mers,* p. 31.

[12] Ms. nr. 2 197. II. 19, 26, 45, 46, 49, 50, 60, 67, 75, 79, 82, 93, 106, 108, 109, 110, 113, 114, 116, 118,119, 121, 124, 125, 127, 129, 134, 139, 147, 148, 152, 154, 157, 160, 162, 164, 166, 173, 178, 180. 183,

2 197. II. 1:

Format: 20 x 16 cm. 2 f. Hîrlia îngălbenită, cerneala decolorată.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 8 cîntece şi strigături.
Omise: 1 text (f. 1'-~'-) de natură cultă, despre Avram Iancu.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Iancu,* st. sus : *Cop. 1,2*; încercuieşte nr. de ordine la nr. 1 şi 2 ; renumerotarea dublă a nr. 4 b.
Obs., numerotarea culegătorului.

2 197. II. 2:

Format : 17 x 10 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Cuprins : 22 de cîntece şi strigături.
Omise : nr. 11, ca fiind în stil folcloric.
însemnări Jarnik : f. 1'* dr. sus numele culegătorului: *Ignat,* st. sus : *Cop.* 7, 8, 9, 10, 11, 14, 21 ; numerotarea.
Intervenţia noastră: transcris textele 2—3 şi 7—9 la un loc.

2 197. II. 3:

Format : 17 x 10 cm. 16 f. Hîrtia gri-bleu decolorată, caiet cusut.
Titlu : *Colecţiune de poesii populare dein Roşia.*
Cuprins : 103 cîntece şi strigături.
Omise : 1 text (nr. 74, f. 16'-~v.) „ fiind nepopular : studentul de la Blaj îşi mîngîie iubita, promite că se va întoarce după examene şi se va căsători cu ea.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Ionaş,* st. sus: *Copp.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 13 b, 14 b, 33 b, 35 b, 43 b, 44 b, 47 b, 47 c, 47 d, 47 e, 48 b, 59 b, 59 c, 65 b, 66 b.
Intervenţia noastră : am despărţit în două textele : 7 şi 7 b, 8 şi 8 b, 25 şi 25 b, 46 şi 46 b ; în 4, textul 41 şi 41 b, 41 c, 41 d. De asemenea am numerotat textele 42 b, 42 c, 42 d, 42 e, 42 f, ce nu fuseseră numerotate de Jarnik, din cauza dezordinii paginilor; Jarnik a sărit, după indicaţia culegătorului, de la f 10'- (resp. 18 a culeg.) la i 1' - (resp. 20 a culeg.) : „de la 18 vene la *20".*

2 197. II. 4:

Format: 16,5 x 10 cm. 4 f. Hîrtia galbenă, cerneala decolorată.
Titlu : *Cântece populare.*
Cuprins : 1 baladă + 14 cîntece şi strigături.
Omise : 1 text (nr. 5, f. 2'-) ca fiind nepopular,
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Ionaş N.,* st. sus: *Cop.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 2 b, 2 c, 11 b, 11 c.
Intervenţia noastră: transcris textele 3—4 si 8—9 la un loc.

2 197.II.5:

Format: 17 x 10,5 cm. 3 f. +1 f. albă. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Titlu : *Poesii populare.*

Cuprins : 1
Omise : 1 t
însemnări
Isaile, st.
clusiv cea

Format: 21
decolorată
Titlu : *Ca*
Cuprins : 3
însemnări
Lazaru, st.
21 ca bala
Intervenţia
(şi 21 b).

Format: 21
cusut.
Titlu : *Po*
Cuprins : 1
Obs. : De
George Er
cu alt scri

Format: 21
Titlu : *Str*
Cuprins : 38
însemnări
Macaveu, st
merotarea.

Intervenţia

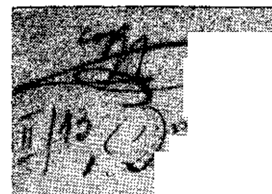
Format: 17
spălăcită.
Titlu : *Ca*
Cuprins : 10
însemnări J
Galantu, st
Intervenţia
Jarnik a
scrise sub

Format : 17
nită.
Titlu genera
tulu si serac
f. 5 r. pîn
Cuprins : 1
însemnări J
Georgitia, st
,,p. 56 în
tulu copil
4 b.
Intervenţia

2 197.II.11:

Format : 20,5 x 16 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cer-
i neală întinsă.
Titlu : *Poesie populare* ; fiecare piesă nenumerotată e introdusă de : „Altul" şi încheiată de un : ,,Fine".

text dat de culegător ca atare, prin însemnările : „Altul" şi ,,Fine".
Intervenţia noastră : transcris la un loc textele 16 şi 16 b, rectificînd greşala lui Jarnik şi respectînd indicaţia culegătorului.

• ~ * * & A f ' ^ ^ * f I.jA *********

****

tifii

fiii

7.11.13, pagina de titlu a culegerii lui Folea Vasile. De remarcat nume-
lui Jarnik şi barele despărţind textele şi versurile (Biblioteca Orăşenească,. Sibiu).

Cuprins : 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Giurgiu,* st. sus : *Copp. 8 (Ball);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 16 b, despărţind, în mod greşit, un

2 197.II.J2:

Format : 37,5 x 11,5 cm. 6 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.

Titlu general n-are ; la cîntece: *Candu gandescu mandro la lene;* de la f. 3 '- pînă la sfîrşit : *Una poveste.*
Cuprins : 28 de cîntece şi strigături + 1 poveste.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Goga,* st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea; f 2 '- adaugă la t. 25 : „Mandr'a" (vers 2).

2 197.11.13:

Formal : 21 X 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Titlu : *Piuiture.*
Cuprins : 38 de strigături.
Omise : textul 32 b, nenumerotat de Jarnik, ca neartistic (obscen).
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Folea B.,* st. sus: *Copp.* indescifrabil; textul nefiind transcris în formă versificată, Jarnik desparte versurile prin bare verticale simple şi textele prin bare verticale duble ; numerotarea.

2 197.11.14:

Format : 23 x 19 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 1 baladă -ţ-27 de cîntece şi strigături,
însemnaii Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Hosu,* st. sus : *Cop. 10 (Ball).*
Intervenţia noastră : numerotarea textului [6b], nenumerotat de Jarnik nici de culegător, deşi acesta scrie : ,,Alta poesie".
Obs. : numerotarea culegătorului, cu cifre romane.

2 107.11.15:

Format: 20,5 x 17 cm. 1 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu general n-are, ci numai subtitluri pe capitole; f. 1 '-~2'- : *Poveste;* f. 2 '-—2 '- : *Poesii populare.*
Cuprins: 10 cîntece şi strigături +1 poveste,
însemnări Jarnik : cu creionul clasificarea provizorie : *blaslemu, dorn, romana e frumosa, blastemu, puterea umorului;* la t. 9, f. 2 '- corectează *seară* in *secară ;* numerotarea.

2 197.11.10:

Formal : 20,5 x 17 cin. G f. Hirtia îngălbenită, cer neala spălăcită.
Titlu general n-are, ci dă la două basme numirile lor (f. 1 '*—6'\), la cap. de versuri: *Poesii populare* (f. 6 v.).
Cuprins : 2 cîntece +2 basme.
înseninări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Aldea,* st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea.

2 197.11.17:

Format : 26 X 21 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală spălăcită.
Titlu general n-are, ci ia unele texte : 2, 4, 7, 8, 12, 13, 19,

Cuprins : 2
Omise : 1 te
raportul au
însemnări J
Cop. 12 (2
2 b, 7 b,
sublinieri,
pe margine
le-oi face s
Intervenţia
2 şi 2 b (
18 b, 20 şi
dr'a credi
dublează n
el şi le-a
Jarnik. La
Obs. : nume
nată.

Format : 17,
neală spăl
Titlu : *Ch*
Cuprins : 12
însemnări J
N.N., st. s

Format : 26
vechită şi
cerneală n
Titlu gener
11, 13, 26,
Cuprins : 8
linde.
Omise : tex
(f. 21 '--^-
portul au
însemnări J
N., st. sus
la piesele
16 b, 16 c,
21 d, 21 e
36 b, 43
creionul :
subl. : *dng*
ori, sicriu s
şi scrie *S*
călămăr, m
bolandulu,
Pare că-i u
ghemuleliu
girebea; t.
t. 44 subl
Obs. : num
torului : f.
BCD şî E
de la f. 1 '-
fată ,,A" ;
urma vr'o

pre la oi pre la fenatia preintra aluni; dupa cumu se vede sî dein chiuiturele ei" ; f. 21 '-~'-. : note patriotarde, 2 texte maghiare şi 1 prov. german.

2 197.11.20:

Format : 24 x 19 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală spălăcită.
Titlu : *Ocuparea lui Ioanne Nemeş st. V. cl.*
Cuprins : 2 balade + 16 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Nemeş jun.* st. sus : *Copp. 1,9 (Ball.)*; încercuieşte nr. de ordine la balade (nr. 1,9); numerotarea dublă la piesele : 2 b, 8 b, 8 c, 10 b.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.21:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f. +4 f albe. Hîrtia îngălbenită.
Titlu : *Viersuri populare ;* subcapitol: *La ospeţie* (f. 3 '- - 4 »).
Cuprins : 20 de cîntece şi strigături de nuntă.
Omise : t. 6 şi 18 fiind indescifrabile (pentru t. 18 s-a păstrat fişa personală a lui Jarnik : ms. nr. 2 197.11.115» fişa nr. 12) şi nr. 11 şi 12, ca fiind neartistice (obscene).
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus sigla culegătorului : *N',* st. sus: *Copp.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă.
Intervenţia noastră: am transcris textele 14 şi 15 la un loc.

2 197.11.22:

Format: 26 X 21 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită şi pătată.
Titlu : *Ocupatiune.*
Cuprins : 19 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Popu Corist,* st. sus. : *Copp.* indescifrabil; numerotarea textelor.

2 197.11.23:

Format: 21 x 17 cm. 2 f.
Titlu : *Ocupatiune.*
Cuprins : 17 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Sava,* st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 9 b, 10 b, 10 c.
Intervenţia noastră: am transcris textele 4 şi 5 la un loc; am numerotat textul [15].

2 197.11.24:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Titlu : *Poesie popularie.*
Cuprins : 12 cîntece şi strigături.
Omise: text 6, care e scris total dezordonat şi prozaic (Dragă mi-i crîşma-n pădure).

însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Siateu,* st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea.
Intervenţia noastră : am transcris textele 3 şi 4 la un loc.

2 197.11.25:

Format : 21 x 17 cm. 3 f. +1 f. albă. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu general n-are, ci pe capitole : *Fabula* (f. 1'-—3'-) şi *Poesia* (f. 3 '-).
Cuprins : 1 cîntec şi 1 poveste.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Sabadiusiu* ; st. sus : *Copp.* indescifrabil.
Obs. : materialul nenumerotat.

2 197.11.26:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.
Titlu : *Versiuri.*
Cuprins : 3 balade +2 cîntece.
însemnări Jarnik : f 1'' dr. sus numele culegătorului : *Mihaltianu* ; st. sus : *Copp. 2, 3 (Ball.),* numerotarea.
Obs. : culegătorul pune în faţa fiecărui text: „Alta".

2 197.11.27 :

Format: 17 x 21 cm. 126 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală spălăcită.
Titlu general n-are, ci titluri pe capitole sau titluri individuale (piese singulare).
Cuprins: miscelaneu (poezii culte, poezii populare, basme, legende, tradiţii, snoave, colăcării, ghicitori, descîntece, reţete gospodăreşti, aforisme etc), din care am reţinut : 206 cîntece şi strigături, 6 balade, 2 colăcării, 4 descîntece, 7 poveşti, 1 bocet, 42 de ghicitori.
Omise : poezii culte f. 1'--2'', 2'--4'-, 8'--9'-, , r.-v., T., i\ v._, r., isr.-v.^ r., V. -19'-, 20'--21'-, 21'-, 21'--22'-, 22'>~'-, 24'--'-, 25'-, 26'-, 27'-~'-, 28'-, 32'--33'-, 34 r-, 37 r.-v., 33 r., r.-V., v., v._39 r., 39'--'-., 39'--40'-, 42'-~'-, 42'--43'«, 44'-, 46 62'--63'-, 85'-, 86'-, 86'-, 87'--88'-, 88'--89'-, 89'--90'% 90'\ 90'', 92'-, 96'-~'-,113'- (printre care merită a fi menţionate: *Limba noastră* a lui George Sion. *Mortua est* a lui Eminescu, *Marşul lui Ştefan cel Mare, Eu sint vivandiera cu suflet voinicel,* la care Jarnik adaugă în final: *Ce-n duşman suflă moarte şi fraţilor noroc,* romanţe, cîntece de dragoste şi de pahar, texte patriotice etc.) ; poezii populare degradate : f. 12'-, 13'', 31', 91'- ; Poezii populare contrafăcute : 19'-, 25'-—26r. : „Cântece populare de sub revolutiunea din anulu 1848" (3 texte); poezii în stil popular : 23'-—24'-, 32'-, 47'--48'-, 52'-, 55'--60'-, 83'--'- snoave cu conţinut cult sau dubios : (110 texte) : 7'' 7'--'-, 7'-,'10'--'-, 11 12'--'-, 13'- 14 r._, r., v._, t., i, r., 20'-, 21'-, 21'- 22'-, 22 24'--25'-, 26'-, 26 28'- 28'-~'-, 31'-, 33'<-34 36'-, 36'--'-, 37'-, 39'- 40'-, 40'-, 43'-, 44'-, 44'-'\ 48'-, 48'-

r.-v. 52'-, 55'-, 61'--62'-, 62'-~'-, 62'-, v._4'-, 64'--65'-, 70'--71'-, 80'-~'-, 80''-82'-, 86'-, 86'-, 86'--87'-, 87'--'-, 91 v._92'-, 97'--98'-, 99'-~'-, 100'--101'-, 1'-, 102'-, 102'-, 103'--103'% 103 *--104'-, 105'--105'- 106'-, 109'--110'-, r.__no'-, 112'-, 112'--113'-, 113'--114'-, 114 v._n5 115'-, 116'-, 116^-117'-, 118'-, U8'--'-, 119'-, 119'-~'-, 119'-, 120 121'--'> 121'^ 122'-, 122'--'-. 123'-, 123'-, 124'-—125'-; 8 reţete gospodăreşti: f. 5'-, 44'-, r., 92 v.. 2 ghicitori culte: f. 23'-, 26'-; aforisme despre beţie: f. 99 *--100'-; 1 tradiţie livrescă despre familia Rotschild : f. 123 r. ; 1 cîntec popular secuiesc.
însemnări Jarnik : foarte puţine; unele numerotări de texte.
Intervenţia noastră : am transcris textele 1 şi 1 b (de la f. 13'--14') la un loc.

2 197.11.28:

Format : 21 X 17 cin. 8 f. Hîrtia liniată cu creionul, cerneala decolorată, caiet cusut.
Titlu : *Strigări populare dein Lodromanu.*
Cuprins : 57 de strigături.
Omise : textul 10 (f. 2'-) dubios ca provenienţă; parţial apare şi în Teculescu, S. 246.
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Trifu,* st. sus. ; *Copp.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 33 b.

2 197.11.29:

Format : 22 x 18 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Titlu : *Versulu colacului.*
Cuprins : 1 colăcărie.

2 197.11.30:

Format : 17 X 11 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită.
Titlu : *Colaculu.*
Cuprins : 1 colăcărie.

Obs. : Numele culegătorului cu alt scris, la f. 4'-

2 197.11.31:

Format: 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită şi pătată.
Titlu : *Versu la trecerea lui Hanibalu preste Alpi compusu si scrisu prein Theodoru Poppu.*
Cuprins : 1 poezie cultă (16 catrene).
Omise : in totalitatea sa.
Obs. : la f. 2'- : „Theodoru Poppu, stud. de a V1-a clase gimnasi. in Blasiu 5/4 1863".

2 197.11.32:

Format: 21 x 17 cm. 1 f. Hîrtia pătată, cerneala decolorată.
Titlu : *Viersu de amoru.*

Cuprins : 3
Omise : în
Obs. : La
gimn." ;
„bine".

Format : 2
neala spăl
Titlu : *C*
Cuprins :

Format : 2
neala dec
Titlu : *Co*
Cuprins : 1

Format : 2
neală dec
Titlu : *Cu*
Cuprins :
şi muzica

Format : 2
spălăcită.
Titlu gene
Cuprins :
obiceiuri.

Format : 2
decolorat
Titlu : *C*
Cuprins :

Format:
neală în
Titlu gen
Tânguirea
bucurie.
Cuprins :
Omise : t.
Obs. : La
unei insc
legătură
Intervenţ
părţit t
(1 şi 1 b)

2 197.11.39:

Format : 33 x 16,5 cm. 2 f. Hîrtie albastră, cu ciupercă, cerneală spălăcită.
Cuprins : 1 cîntec.
Omise : 6 texte culte, printre care *Deşleaplă-le române, Măria din Bezdat,* o parodie după *Boul şi viţelul.*

2 197.11.40:

Format: 20,5 x 17 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită cu ciupercă.
Titlu : *Traditiune.*
Cuprins : 1 tradiţie populară.

2 197.11.41:

Format : 23,5 x 19,5 cm. 2 f. Hîrtie galbenă, cerneală spălăcită.
Titlu general n-are, ci pe subcapitole; f 1 '-—2 '- : *Naraţiune* ; f. 2 '- : *Strigări popularie.*
Cuprins : 8 cîntece şi strigături + 1 poveste -f 13 ghicitori.
însemnări Jarnik : f. 2 '- dr. sus numele culegătorului : *Crisianu',* st. sus : *Cop.* indescifrabil; numerotarea textelor de cîntece.

2 197,11.42:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneala mult decolorată.
Titlu : *Ocupatiune. Poesii populare.*
Cuprins : 25 de cîntece şi strigături.
Omise : text. 1, ca nefiind folcloric,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Gramma,* st. sus : *Cop.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 4 b, 22 b ; semne de întrebare pe margine.

2 197.11.43:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie bleu,li mată cu creionul.
Titlu : *Strigări dein comuna Curticapului.*
Cuprins : 10 cîntece şi strigături.
Omise: text. 6 (f. 1 '- ~'-) şi text. 7 (f. 1 prima ca nefolclorică, cea de-a doua fiind total degradată,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Graur,* st. sus: Copp. 6 (?), 8, 9, 11; numerotarea.

2 197.11.44:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie albastră, liniată cu creionul, cerneală mult decolorată.
Titlu : *Strigări de pre la Stragea.*
Cuprins : 13 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Gruianu,* st. sus : *Cop.* indescifrabil; numerotarea.

2 197.11.45:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală întinsă.
Ţjtlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 15 cîntece şi strigături.
Omise: text. 4 (f. ² ') şi 14 (f. 3 ' - 4 '), complet degradate.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Handra,* st. sus : *Copp. 14 ;* numerotarea.
Obs. : Culegătorul înseamnă fiecare text cu : „Alta", uneori şi cu „Fine" : 7, 11, 15, 16, 17.

2 197.11.46:

Format: 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtie albastră, liniată cu creionul.
Titlu : *Strigări popularia dein Ognisiora.*
Cuprins : 35 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Herceaga,* st. sus : *Cop ;* numerotarea.
Obs. : la text. 14 (f. 2 '-), culegătorul dă sensul lui *ciustarelu* „vasu de mulsu in elu", iar deasupra cuvîntului e scrisă şi o a doua formă *siustarelu,* tăiată ulterior cu o linie.

2 197.11.47:

Format : 17,4 x 10,5 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 2 balade -f 9 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Folea,* st. sus: *Copp. 10,11 (Ball.);* numerotarea; la text. 10 (f. 2 '-) dă explicaţii pentru *cetera* „violina", *datu* „maritatu", (f. 3 '-) *veslu* „vediutu" ; la t. 11 (f. 4 ') subl. : *zăbrea.*

2 197.11.48:

Format : 20,5 x 17 cm. 1 f. -f 1 f. albă.
Cuprins : 2 cîntece.
însemnări Jarnik : f. 1 '« dr. sus numele culegătorului : *Echimu,* st. sus : *Cop.*
Obs. : numerotarea culegătorului, cu cifre romane.

2 197.11.49:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Flirtie îngălbenită, cerneală întinsă.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 1 baladă + 15 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Florianu,* st. sus : *Cop. 12;* încercuieşte nr. de ordine la baladă (nr. 12); numerotarea, inclusiv cea dublă : 1 b, 3 b, 3 c, 3 d, 7 b.
Intervenţia noastră: am transcris textele 1 şi 1 b, după indicaţia culegătorului, la un loc.
Obs. : culegătorul scrie „fine" la textele 2, 12.

2 197.11.50:

Format: 20,5 x 17 cm. 3 f. + 1 f. albă cu semnătura culegătorului, „Ioane Dregiciu". Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : \% cîntece şi strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Dregiciu,* st. sus : *Copp. 9;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 1 b ; cu creionul clasificarea provizorie a textelor, t. 1 „doru", t. 2 „calugarulu fara chiamare", t. 7 ,,batj." ; subliniază cu creionul, la t. 2 „apa nu se", t. 8 „deacu"; scrie pe margine *popia* după ce şterge *pochia* (t. 3), *udela* în dreptul lui *ogheala* (t. 0).
Obs. : culegătorul scrie „altul", înainte de t. 4, 8, 9, 10 şi 11 şi „fine" după t. 2, 3, 10 şi 11.

2 197.11.51:

Format: 21 X 17,5 cm. 33 f. -f 2 f. albe. Hîrtia îngălbenită.
Titlu general n-are, ci pe capitole reluate. Astfel, povestirea : *Doi pecurari,* care poartă subtitlul „Sujetul acestei fabule e istoricii, ea ne representa ocuparea Daciei prein Traianu. Lupi se intielegu omenii lui Barione = Dacii", se continuă de la f. 1 '- — 3 '« la 4 '--5 '-, 8 '--20 '-, 22 '--23 '-, 26 '--26 '-, 28 '-— 29 '-, 32 ' - ' - , culegerea *Dein strigările ce le dicu junii romani celebrandu faimosulu saltu a lui Bomulu, strabunului lorii* se continuă de la f. 3 '-, „ e r.__6 '-, 21 '-, 23 ' — 25 '- ; culegerea *Colinda* de la f. 5 '- —5 '-, 21 '-, 23 '--~'-; *Descanlature :* 7 '- (de durere la ochi); *Cantecu popularîu in memoria bătăliei de la Solferino, in 24J6 1859:* f. 25 '-~'-; *Cântece populare:* f. 26 '--27 '-, 29 '--31 '-; *Lacrimiore* (romanţa). *O copila la cmiversaria mamei sale:* f. 27 '-, *Cantecu populariu compusa de J. :* f. 32 ''-33 '-
Cuprins : 30 de cîntece şi strigături j 2 colinde f 1 deseîntec.
Omise : povestirea *Doi pecurari,* romanţa şi cîntecul popular „compus"de culegător. De asemenea de la f. 29 '«—30 '- : textele 1, 7, 8 şi parţial 6.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Draghic.* st. sus : *Cop.*
Intervenţia noastră : numerotarea pe capitole a pieselor.

2 197. TI. 52:

Format : 21 X 17 cm. 2 f. Hîrtie galbenă, cerneală decolorată.
Titlu : *Colecţiune de cântece populare.*
Cuprins ; 12 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik: f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Draghicescu,* st. sus : *Cop. 12 ;* numerotarea ; Clasificarea provizorie la t. 1, 2 ; glose filologice t. 9 *Yest-vediutu*; încercuieşte (greşit) nr. de ordine al t. 12, ca fiind baladă.

2 197.11.53:

Format : 16,5 x 10 cm. 4 f. Hîrtie galbenă, cerneală spălăcită.
Titlu : *Cântece popularie.*
Cuprins : 3 balade.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Dancu,* st. sus: *Ballade 1.3. fabula 2;* numerotarea.

Format: 21
întinsă.
Titlu : *Cl*
Cuprins : 5
însemnări
Deacu, st.
44 b ; glo
nosta, la t.
Intervenţia
un loc.

Format : 1
neala înti
Titlu : *Po*
Cuprins : 5
însemnări
torului :

Format: 1
Titlu :
Cuprins :
însemnări
rului : *D*
nr. 1 înc

Format : 1
culegător
Titlu gen
şi apoi f
Cuprins :
Omise : t
fiind un
inseninări
Dune, st.
clusiv ce
Intervenţi
un loc.

Format : 2
spălăcită
Titlu :
ospetia (f
Cuprins :
însemnări
Bozac. st.
7 b, 8
t. 1, 8
logice : t

2 197.11.59:

Format: 21 x 17 cm. 3 f. + 1 f. albă. Hîrtie îngălbenită.
Titlu : *Strigări de pre sate.*
Cuprins : 22 de strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Busdugan,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea ; note filologice : t. 3.
Intervenţia noastră : am transcris textele 6—7 la un loc.

2 197.11.60:

Format: 22,5 x 15 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită.
Titlu : *Ocupatiune domestica. Chiuituri poporale.*
Cuprins : 20 de strigături.
Omise : t. 18 ca dubios în ce priveşte autenticitatea folclorică.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Bucurescu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea.
Obs. : Culegătorul scrie „Finea va urma pre 11 maiu".

2 197.11.61:

Format: 21 X 16,5 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală întinsă.
Titlu : *Viersuri popularie.*
Cuprins : 11 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Busoniu,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea pînă la t 6. şi dublă la 3 b ; subl. t. 1 : *verde.*
Intervenţia noastră : numerotarea de la t. 7—10.
Obs. : Culegătorul scrie t. 7—10 în formă de proză, nu în versuri.

2 197.11.62:

Format: 20,5 X 16 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală întinsă.
Titlu : *Poesii populare. Citeva chiuituri.*
Cuprins : 17 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Butnariu A.,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b ; subl. cu creionul t. 7 : *Pomii pre costa,* t. 8: *Pânza, amnariu;* glose filologice: la t. 10 adaugă silaba de completare *re,* la t. 14 desparte versul în două emistihuri.

2 197.11.63:

Format : 21 X 17 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită cu ciupercă.
Titlu : *Poesie populare (Din giurulu Reginului sasescu).*
Cuprins : 12 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Butnariu J.* ; st. sus : *Copp.* ; numerotarea dublă : 3 b, 4 b, 4 c, 5 b, 6 b; note filologice : la t.3 b şterge *te duci* şi scrie cu creionul *mergi.*
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.64:

Format: 21 x 17 cm. 4 f.
Titlu : *Chiuituri poporali.*
Cuprins : 1 baladă + 25 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Calutiu,* st. sus: *Copp. 26 (Ball);* numerotarea; note filologice : la t. 3 şterge *pădure* şi scrie *turma.*

2 197.11.65:

Format : 21 x 17 cm. 8 f.
Titlu : *Cântece si strigature poporali depre Murasiu.*
Cuprins : 30 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Ceausianu;* st. sus: *Copp. 4 (Ball). 25.27 (Ball);* numerotarea dublă : 5 b ; note filologice : subl. la t. 15. pe *hunu ;* încercuieşte nr. de ordine la t. 4, 25 şi 27, considerîndu-le balade.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.66:

Format: 17 x 10,5 cm. 6 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala întinsă.
Titlu : *Strigări popularie.*
Cuprins : 28 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Cioba,* st. sus : *Copp.* ; diverse sublinieri : t. 5, 6. 7, 11, 13, 18.
Intervenţia noastră: am despărţit textele [2 b] şi [2 c].

Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre latine.

2 197.11.67:

Format : 20,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.
Titlu : *Cântece popularie.*
Cuprins : 2 balade + 5 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Costea N.,* st. sus: *Copp. 1.4 (Ball);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 2 b, 3 b ; încercuieşte nr. de ordine la cele două balade.
Obs. : culegătorul dă 5 texte, ultimele 4 introduse de „Al tu lu".

2 197.11.68:

Format : 21 X 17 cm. 6 f. Hîrtie albă-gri învechită, liniată.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 1 baladă + 47 de cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Costea Al.,* st. sus: *Cop. 48 (Ball);* numerotarea; încercuieşte nr. de ordine la baladă, nr. 48.

2 197.11.69:

Format : 16,5 X 10 cm. 8 f. Caiet cusut, hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.
Titlu : *Viersuri si chiuituri popularie a lui Alesandru Ciura;* t. 1 *V iersu populariu,* 2—13 *Chiuituri,* 14 *Viersu populariu,* 15—22 *Alte chiuituri.*
Cuprins : 2 balade + 19 cîntece şi strigături.
Omise : t. 1 ca nefolcloric (rimele încrucişate).
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Ciura,* st. sus : *Copp. 1,14;* numerotarea.

2 197.11.70:

Format : 17 X 10,5 cm. 4 f. Caiet cusut, hîrtie îngălbenită cu ciuperci, cerneală spălăcită.
Cuprins : 2 balade + 9 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Cocovanu,* st. sus : *Cop. 1 ;* numerotarea, inclusiv cea dublă: 5 b.

2 197.11.71:

Format : 21 X 17 cm. 4 f. Cerneala mult decolorată.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 1 baladă + 23 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Ciunganu,* st. sus: *Copp. 23 (Ball);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 21 b ; încercuieşte nr. de ordine la baladă, nr. 23.

2 197.11.72:

Format : 21 X 17 cm. 3 f. + 1 f. albă. Hîrtia liniată cu creionul.
Titlu : *Chiuituri poporale.*
Cuprins : 1 baladă + 26 de cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Circa,* st. sus : *Copp. 16 ;* încercuieşte nr. de ordine la t. 16, ca baladă.
Obs. : numerotarea culegătorului ; culegătorul repetă 2 texte, pe care noi le-am omis (t. 12 şi t.13 de pe f. 1v).

2 197.11.73:

Format: 22,5 X 18 cm. 4 f. Cerneala pe alocuri întinsă.
Titlu general n-are; f. 1r—3r *Fabula poporala;* f. 3v—4r *Strigări poporali.*
Cuprins : 26 de cîntece şi strigături + 1 colind + 1 poveste.
Omise : t. 25 evident cărturăresc.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Ciortea,* st. sus : *Copp. 11.* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă: 19 b; nr. 11 încercuit ca baladă.

2 197.11.74:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 8 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1r dr. sus numele culegătorului : *Costin,* st. sus : *Copp. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 2b.

Format : 20 X
Titlu general
f. 3 r—4 r
Cuprins : 6 cî
însemnări Ja
Crisian T., s
Obs. : culegăt
„Alta".

Format : 34 x
Titlu : *Păcal*
Cuprins : 1 p
însemnări Jar
anecdote. Va

Format: 21 x
neala spălăc
Titlu : *Chiu*
Cuprins : 11
însemnări Ja
Banfi, st. sus

Format: 23,5
Titlu genera
românesci f.
Cuprins : 2
poveşti.
însemnări Ja
Alutanu, st. s
9 ; clasificar
„de dor" ;
t. 11 „desc
„escusatoria
Obs. : numer

Format : 23.5
Titlu : *Ceva*
Cuprins : 16
însemnări Ja
Alutanu, st.
clusiv cea d
Obs. : notac
„Amicele b
dreptul lui
pardonare f
atâtea că i
morbosu si
petiore anf
preia fetiori
mai multe"

2 197.11.80:

Format: 20 x 16,5 cm. 4 f. Cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 20 de cîntece şi strigături.
Omise : t. 20, 21 şi 22 ca fiind de origine cărturărească (de fapt un singur cîntec împărţit de .larnfk în 3).
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Bârna G.,* st. sus: *Copp. 20, 21, 22;* numerotarea; încercuieşte nr. 20, 21, 22.

2 197.11.81:

Format : 21 x 17 cm. 4 f.
Cuprins : 3 balade + 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ' dr. sus numele culegătorului : *Biteas,* st. sus: *Cop. 1 (Ball) 7 (indescifrabil) 12.13 (Ball). ;* numerotarea; încercuieşte nr. de ordine la 1, 7, 12, 13 că fiind balade; sublinieri de cuvinte: 1, 12, 13 şi 18 ; clasificarea provizorie : t. 1 „semena cu fet'a Banului dein Hatiegu la Marienescu", 3 ,,dorulu mândrului dein catane", 4 ,,la ospetin", 6 ,,fet'a cadiendu", 7 „măritata reu", 13 „Iancu beutoriulu şi murgulu", 14 nevasta lenosa", 19 "necăjilulu", 20 „batj.", 21 „fet'a cadula".

2 197.11.82 :

Format : 23,5 x 19 cm. 4 f.
Titlu : *Poesii populare de pe Câmpie.*
Cuprins : 8 balade + 2 cîntece.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Blaga,* st. sus: *Copp. 1 — 5,8,9 (Ball);* numerotarea; încercuieşte t. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 ca fiind balade; sublinieri de cuvinte: t. 1, 6, 9; despărţiri de cuvinte: t. 9 ; note filologice: şterge *dusa* şi scrie *ducea* la t. 1 ; la t. 2 şterge şi adaugă *Si-n pahar o sprijinesce,* „vasele de lemnu nu tienu apa"; la t. 8 taie *asta* şi scrie *arsa.*
Intervenţia noastră : numerotat t. [2 b] care poartă însemnarea culegătorului „Alta poesie populara", dar nenumerotată de Jarnik.
Obs. : adaugă la fiecare text note de circulaţie. Astfel la l. 1 : „pene pe câmpie e in usu", t. 2 : „e in usu pe câmpie in jurulu Faragaului", t. [2 b] : „pe câmpie e in usu mai desu", t. 3 — 8: „pe câmpie e in usu", t. 9 : „e in usu pe câmpie'. Textele sînt introduse de „Alta" (t. 2, 3, 5, 6, 7, 8) sau de „Alta poesie populara (t. [2 b], 4, 9).

2 197.11.83:

Format : 23 x 19 cm. 4 f. Cerneala spălăcită şi întinsă.
Titlu general n-are; f. 1 '- —3 '- *Poesii populari;* f. 3 '- —fine *Strigări la jocu.*
Cuprins: 5 balade + 27 de cîntece şi strigături+1 datină.

însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Barbu,* st. sus : *Cop. 29. Fab. oltean,* indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 11 b, 19 b; încercuieşte nr. de ordine al baladelor: t. 1, 29; sublinieri de cuvinte : t. 6 ; cu creionul, clasificarea provizorie : t. 6. : „mar. reu se plânge", t. 8„de dom", 9 ,,mergi nu-mi da pace", 23 — 24 „batj"., 26 „măritata se plânge", 28 „Doiosia in urma parasirei", 29 „fabula", 30 „junele despărţiţii de am"..
Intervenţia noastră : am unit textele 14 şi 15.

2 197.11 84 :

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtie albastră liniată.
Titlu : *Strigări populare dein Lodromanu.*
Cuprins : 32 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Bacila,* st. sus : *Copp.* numerotarea, inclusiv cea dublă : 8 b, 10 b.

2 197.11.85:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie albă-gri liniată.
Titlu : *Ocupatiune domestica.*
Cuprins : 19 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f 1 '> dr. sus numele culegătorului : *Banfi,* st. sus. *Copp.* ; numerotarea.

2 197.11.86:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.
Cuprins : 8 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Avrama ;* numerotarea : subl. t. 1 „mohangiatia" şi pune semn de întrebare.

2 197.11.87:

Format: 20,5 x 16,5 cm. 2 f.
Titlu : *Strigări popularie.*
Cuprins : 14 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Bârna,* si. sus : *Copp.* : cu creionul numerotarea, inclusiv cea dublă : i b, 4 b.
Intervenţia noastră : ani unit textele 6 şi 7.

2 197.11.88:

Format: 21,5 x 18 cm. 4 f (două coaie îndoite independent). Cerneala foarte decolorată.
Titlu : *Povesti poporale. Voinicii dein flori înfloritu.*
Guprins : 1 poveste.

2 197.11.89:

Format: 21 x17 cm. 4 f. Cerneala întinsă.
Titlu : *Fabula poporala.*
Cuprins : 1 poveste.

I

3

2 197.11.90:

Format : 20 x 16,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată.
Titlu general n-are; f. 1 '.-4 '- *Fabula;* f. 4 '- *Chiuituri.*
Cuprins : 10 strigături + 1 poveste.
însemnări Jarnik : f. 4 '' dr. sus numele culegătorului : *Deacu AL,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea.

2 197.11.91:

Format : 20 x 16 cm. 6 f.
Titlu : *Povesci.*
Cuprins : 2 texte.

2 197.11.92:

Format : 23 x 19 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită, cu ciupercă.
Titlu : *Prosa populara.*
Cuprins : 1 poveste.

2 197.11.93:

Format: 21 x 17,5 cm. 2 f.
Titlu : *Colacaria.*
Cuprins : 1 colăcărie.

2 197.11.94:

Format : 21 x 17 cm. 8 f. Hîrtie gri.
Titlu general n-are; f. 1 '* —4 '- *Poveste;* f. 4 v *Cântece populari.*
Cuprins : 5 cîntece şi strigături + 1 poveste.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Germânus,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea ; cu creionul, clasificarea provizorie la t. 1 „necajîtulu", t. 3 „plângere".
Obs. : culegătorul introduce unele texte prin „x\ltu" (t. 2) sau „Altulu" (t. 3, 4).

2 197.11.95:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Cerneala întinsă.
Cuprins : 1 poveste.

2 197.11.96:

Format: 21 X 15 cm. 4 f. Hîrtie albastră-verzuie.
Titlu : *Poveste.*
Cuprins : 1 poveste.

2 197.11.97:

Format: 20 x 16,5 cm. 6 f. Cerneala mult decolorată.
Titlu : *Una fabula de pre Muresiu scrisa de I. Rad, octavan.*

Cuprins : 1 poveste.

Format : 2
Titlu : *F*
Guprins :

Format : 2
pendent)
Titlu :
Guprins :

Format :
Cuprins :

Format :
Titlu :
Cuprins :

Format :
depende
Ti'du :
urîta.
Cuprins :

Format :
depende
Cerneala
Titlu :
Cuprins :

Format :
dependen
Titlu :
Guprins :
însemnă
rului :
Intervenţ
Obs. : L
întreagă
numai u
câţi vor
casa.

Format:
ştearsă.
Titlu :
Guprins:

însemnări Jarnik: acoladă v. 15—16, 98—108; subliniază: ,,Pastare (= parti tare) v. 55; „fugeti" v. 84; „indresnetî" v. 85; adaugă „Deci" în chip de anacruză v. 114; subliniază v. 69 „Intru o dî ne plena de para" şi îl înlocuieşte pe margine cu „Intro dî de primavera". Alte semne marginale la v. 23-27, 49, 114, 118.

2 197.11.106 :

Format: 21 x 17 cm. 12 f. Cerneala mult decolorată.
Titlu : *Versuri populari.*
Cuprins : 3 balade + 35 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik: f. 1. ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Stancu,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea; acoladă t. 36, v. 3—4 ; diverse note filologice : t. 32 *diacu = studentu, cantorii*; t. 30 ; *cinasiu = csinos* ; t. 29 *scoverdi = plăcinte* şi stenogramă; t. 13, v. 9 adaugă *si*; t. 15 şterge *valiti* şi înlocuieşte cu *florid*; subliniază t. 7 *revenela, colopu, perdu* ; t 19 ᵛ- 6 şterge *u* din *onu,* v. 8 corectează pe margine *'n* în locul lui *in* şi încercuieşte pe *ea* ; t. 20 subl. *Altulu* ; t. 21, v. 5 desparte prin bare verticale cuvintele : *de cu gele,* v. 26 *gentitia = zar + urda.*
Intervenţia noastră: numerotat dublu textul 17 b, la f. 7ᵛ-
Obs. : culegătorul marchează toate cîntecele cu un *Altulu,* criteriu respectat de Jarnik ; de altă mînă decît a culegătorului t. 37, f. 13 ʳ.

2 197.11.107:

Format: 26 x 21 cm. 6 f. (3 coaie duble alăturate).
Cuprins : 10 descîntece şi farmece.

2 197.11.108:

Format : 17,5 x 10,5 cm. 8 f. Cerneala spălăcită.
Titlu : *Culegerea poesieloru populare de Ioane Vulcanu, 1863.*
Cuprins : 2 balade + 13 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ• dr. sus numele culegătorului : *Vulcan,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea; acoladă t. 1, v. 55—59 şi „pietate catra muma rea" ; subliniază t. 8 ultimul vers, titlul textului 9 ;)i v. 6, adaugă *fire* deasupra cuvîntului *trăire* la t. 12 ; clasificarea provizorie : t. 10 „catana", t. 5 „doru", t. 6 „remasu bunu, catana", t. 7 „catana in Italia".
Obs. : culegătorul introduce unele texte cu *Altulu* (t. 2, 5, 7, 10) şi cu *Altele,* un singur titlu, t. 11—15.

2 197.11.109:

Format : 21,5 x 17 cm. 4 f. Caiet cusut, hîrtie liniată cu creionul.
Titlu : *Chiuiture poporale adunate dein Agristeu (langa Ternav'a mica) si giuru de Alesiu Viciu st. in a V cl. g. in. Blasiu in 1872;* pe f. 2 ʳ- : „Chiuituri poporale culese de... in Agristeu sî giuru".
Cuprins : 58 de cîntece şi strigături.
Omise : t. 6 (f. 2 ʳ-) şi t. 39 (f. 3 ᵛ-) ca fiind nefolclorice.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului *Viciu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea; la t. 56 scrie pe margine cu creion albastru *impăca-te* şi pune în paranteză în text *te vei impaca.*
Obs. : la t. 5, 15, culegătorul pune alături de *degete* şi *deşte.*

2 197.11.110:

Format : 17,5 x 10,5 cm. 4 f. + 2 f. albe. Cerneala decolorată.
Titlu : *Versuri populare.*
Cuprins : 14 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Vod'a Siganu,* st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 5 b, 7 b.
Obs. : Culegătorul transcrie textul 1 dialogat şi la acelaşi t. versul 11 scrie : „in locu de *ca, am* am scurtatu *cam"*; titluri individuale la t. 9 („Versulu luarei la cătănie a fecioriloru") şi t. 10 („Versulu amorului"); la t. 6, v. 3 scrie : „la imperatulu rosiu".

2 197.11.111:

Format: 16 x 10 cm. 7 f. + 1 f. albă. Cerneala decolorată şi întinsă.
Titlu : *Versuri populari.*
Cuprins : 28 de cîntece şi strigături.
Omise: t. 24—29 nefiind populare (rimă prin încrucişare).
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Urzica,* st. sus : *Copp. 24. 29 (Stenograma);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 19 b, 20 b, 20 c.

2 197.11.112 :

Format : 20,5 x 16,5 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită.
Titlu : *Cev'a dein chiuiturele românilor (noştri).*
Cuprins : 39 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Tohati,* st. sus: *Copp. 17 (Ball);* numerotarea; încercuieşte t. 17 ca fiind baladă; note filologice: t. 25, v. 2 *ludele, mitele ;* t. 30 înconjură cu creionul subst. *Craie;* t. 33 întregeşte metrul, adăugind o silabă *tiu (=* tu).

Intervenţia noastră : am unit textele 11 şi 12.

2 197.11.113:

Format: 23,5 x 19,5 cm. 5 f. (2 coaie îndoite în formă de caiet şi 1/2 coală ca foaie volantă). Hîrtia gri, cerneala spălăcită.
Titlu : *Cev'a dein chiuiturele românilor (nostre).*
Cuprins : 34 de cîntece şi strigături.
Omise : text 11 ca nefolcloric, improvizaţie trivială t.
însemnări Jarnik : f 1 ʳ* dr. sus numele culegătorului : *Tohati*, st. sus : *Copp. 17 (stenogramă);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 10 b, 10 c, 13 b, 19 b, 21 b, 22 b ; la t. [4 c] şterge *numai* şi pune în loc *mai,* versul devenind : *Ca diece ani de-oru mai trece ;* t. 13 subliniază la v. 18 : *locu se me.*

Intervenţia noastră: numerotarea textelor [4 b] şi [4 c].
Obs. : culegătorul pune titlu individual la t. 13 : *Chiuitura;* lat. 17, v. 26 notează: *Fetior* ca introducere la reluarea dialogului.

2 197.11.114 :

Format : 29 x 23 cm. 4 f. Hîrtia foarte degradată', marginile rupte, lipsind cuvinte, cerneala pe alocuri decolorată.
Titlu : *Ocupatiune. Unele culegeri de poesii si piuituri populare.*
Cuprins : 3 balade + 54 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ* dr. sus numele culegătorului : *Todoran,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 20 b, 21 b, 24 b, 24 c, 25 b, 32 b ; încercuieşte nr. de ordine al t. 43 ca fiind baladă.
Intervenţia noastră : unit textele 25 şi 25 b.
Obs. : culegătorul notează la t. 22 (balada) : „Acest'a a fostu o intemplare" ; pune titlu individual la t. 23 : „Altu versu popularii"; de la t. 26 pînă la t. 52, subtitlul : „Alte ciuituri".

2 197.11.115:

Format : 17 x 10,5 cm.
Cuprins : 74 de fişe personale Jarnik, copii de texte, excerpte, trimiteri la variante, glosar, note. Analizate de noi în notele lucrării.

2 197.11.116:

Format : 16,5 x 10,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Poesii popularie.*
Cuprins : 2 balade + 1 cîntec.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Dancea,* st. sus : *Copp. ;* numerotarea.
Obs. : Culegătorul marchează ultimele 2 texte cu „Alta".

2 197.11.117:

Format : 21,5 x 17 cm. 5 f. + 1 f. albă. Hîrtia albăgri. 3 coaie îndoite independent, nu sub formă de caiet.
Titlu : *Piuiture.*
Cuprins : 64 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ʳ- dr. sus numele culegătorului : *Romanu,* st. sus : *Copp. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă ; 42 b ; bare verticale după fiecare vers, textul nefiind transcris în formă versificată; bare duble după fiecare text.
Intervenţia noastră: am numerotat textul [16].
Obs. : culegătorul transcrie versurile în formă de proză.

2 197.11.118 :

Format: 17,5 x 10 cm. 4 f. Caiet cusut, cerneala decolorată.
Titlu : *Poesii populare.*

Cuprins
Omis: t
titlu).
însemn
lui : *I*
cea du
Obs. : C
„Altul

Format:
albăstr
Titlu :
Cuprins
însemn
lui :
inclusi
11 c, 1
Interve
[22 b]
Obs. : C

Format
lorată.
Titlu:
dateni
Cuprins
cîntec.
însemn
lui : *S*
cul), n

Format
Titlu g
ᵛ-—4 ᵛ
Cuprins
însemn
lui :
Obs. : T
t. 3 „

Format
Titlu :
(f. 2 ʳ-)
Guprins
însemn
lui :
numer

Format
Titlu :
Guprins
Omise :

însemnări Jarnik : f. 1 '" dr. sus numele culegătorului : *Suciu,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 4 b, 14 b.

2 197.11.124:

Format : 23,5 X 19,5 cm. 6 f. (3 coaie duble independente.
Titlu : *Strigări populare.*
Cuprins : 32 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Tamasiu,* st. sus: *Cop.;* numerotarea; greşală, sare peste cifra 12.
Intervenţia noastră : am despărţit textul [1 b] ; am unit textele 30 şi 31.
Obs. : Nota culegătorului la f 6 '* : „de ele mocanesci".

2 197.11.125:

Format: 17,5 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare culese de Teodorii Tatu dein Ciugiidiu de diosu.*
Cuprins : 1 baladă -f 8 cîntece.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Tatu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b, 3 c.
Intervenţia noastră : am unit textele 7 şi 8.
Obs. : culegătorul marchează textele 3 — 5 cu „Altulu".

2 197 JI. 126:

Format : 20,5 x 16 cm. 4 f. Cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 37 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Tiereanu,* st. sus : Copp. *3, 15;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 6 b, 17 b, 21 b ; greşală de numerotare prin repetarea cifrei 5 ; sublinieri : t. 18, 27, 28; adaugă la t. 24: *strigandu* pentru *Sî striga;* cu creion, clasificarea provizorie; t. 1 ,,superarea unuia dein am.," t. 2 „num'pasa de tene", t. 3 „muma ce imp. casatori'a sî urm.," t. 4 şi 10 „sărutare", t. 5 stenogramă, t. 12 „cand petrece cu mandra", t. 15 „fetele scumpe", t. 16 „refusu", t. 20 „batj.," t. 24 „doru", t. 25 „mândria", t. 26 „înfruntare", t. 31 ,,de dom", t, 32 „doru după mandra ce s'a maritatu".
Intervenţia noastră : am rectificat numerotarea t. [5 bj.

2 197.11.127:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f. Prima pagină liniată cu creionul.
Titlu : *Poesii populari.*
Cuprins : 1 baladă + 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Todea,* st. sus: *Copp. 3 (Ball);* numerotarea; încercuieşte nr. de ordine al baladei.
Obs. t. 1 şi 2 nu sînt transcrise in versuri, ci sub formă de proză; culegătorul marchează textele nr. 2 — 7, 9-14 şi 16-17 cu „Alta".

2 197.11.128:

Format : 21 x 17 cm. 6 f. (3 coaie îndoite independent).
Titlu : *Chiuituri culese dein Teleculu Romanii.*
Cuprins : 1 baladă + 21 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus. numele culegătorului : *Radu,* st. sus : *Copp. 3 (Solferino) ;* numerotarea dublă : 7 b, 9 b, 14 b ; încercuieşte nr. de ordine al t. 3, ca fiind baladă.
Intervenţia noastră: am despărţit textul [5 b] de t. 5 şi textul [7 c] de t. 7 b.
Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre romane.

2 197.11.129:

Format : 17 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populare.* Subtitlu *Strigări* (f. 5 '' ~ 6 '').
Cuprins: 3 balade + 11 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik: f. 1 '* dr. sus numele culegătorului: *Radu Sim.,* st. sus: *Cop. 1 — 4 (Ball);* numerotarea; încercuieşte nr. de ordine al textelor 1—4, considerîndu-le pe toate balade.
Intervenţia noastră : am despărţit textul [4 b] de t. 4.
Obs. : la textele 2 — 6 culegătorul scrie : „Alta poesia frumosa".

2 197.11.130:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu : *Strigări popularie.*
Cuprins : 13 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Raicu,* st. sus: *Copp. 15 17 (stenogramă);* numerotarea ; încercuieşte nr. 15 şi 17 greşit considerate balade ; la t. 4 şterge *baetulu* şi scrie *prunculu* (vers. 2); clasificare provizorie la t. 15 : *colan'a.*
Intervenţia noastră : am transcris t. 4 — 6, 7 — 8 şi 9 — 10 la un loc.

2 197.11.131:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f.
Titlu : *Versurii popularie.*
Cuprins : 22 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Popu sen.,* st. sus : *Copp. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 5 b, 6 b, 8 b, 14 b, 18 b.
Intervenţia noastră : am transcris t, 18 şi 18 b la un loc.

2 197.11.132:

Format : 17 x 10,5 cm. 6 f. Cerneala pe alocuri foarte decolorată.
Titlu : *Strigări in jocu.*
Cuprins : 45 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Popul,* st. sus : *Copp. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 15 b, 20 b, 33 b.

2 197.11.133:

Format : 17 x 10,5 cm. 8 f. Hîrtia atacată de ciupercă.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 41 de cîntece şi strigături.
Omise : f. 7 '' textele 32 şi 33 ca fiind nefolclorice.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Precupu,* st. sus : *Cop. ;* Numerotarea, dublă : 7 l), 8 b.
Intervenţia noastră: ani rectificat numerotarea culegătorului : [31 b|.
Obs. : pînă la nr. 3, culegătorul foloseşte cifre romane, de la 3 — 26 cifre arabe; greşeşte numerotarea: de două ori nr. 31.

2 197.11.134:

Format : 34 x 10,5 cm. 8 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Poesiore popularie culese de Blasiu Precupu st. de a* T' *cl. gimn. 1863.*
Cuprins : 1 baladă + 28 de cîntece şi strigături + + 1 poveste + 1 descriere de datină.
însemnări Jarnik : f. 1 '" dr. sus numele culegătorului : *Precupu B.,* st. sus: Copp. *5 (Ball). 24 — 26 (stenogramă);* numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b, 4 b ; încercuieşte t. 5, 21, 25, 26 ca balade.
Intervenţia noastră : am transcris ia un loc t. 11 şi [12j şi t. 25 şi 26.
Obs. : t. 9 introdus prin „Alta", t. 8 — 9 prin „Altele".

2 197.11.135:

Format : 18,5 x 14,5 cm. 3 f + 1 f. albă.
Titlu : *Chiuituri poporale culese dein Vingardu sî giuru".*
Cuprins : 27 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Punteanul,* st. sus : *Cop. 17 (stenogramă)* numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b.

2 197.11.136:

Format : 21 x 17 cm. 1 f. Hîrtie gri, cerneală decolorată.
Titlu : *Piuiture.*
Cuprins : 22 de cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Popu,* st. sus : *Copp.*
Intervenţia noastră : am unit t. 7 şi 8.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.137:

Format : 21 x 17 cm. 4 f.
Titlu general n-are ; de la t. 5 *Poesii populare;* de la 26 — 27 *Nesce colinde.*
Cuprins : 2 balade + 17 cîntece şi strigături + 1 colind.
Omise: t. 1 — 5 indescifrabile, t. 7 ca nefolcloric, t. 27 colind religios din care reţinem : *Iar la masă cine sede? I Şede si jupînul gazdă. / Tot închină c-un pahar,*

/ C-un
| Scris
| Scris
/ Cesto
Cu c
însemn
clasific
meritat
verb".,
la t. 2
t. 16,
Obs. :

Format
Titlu :
Cuprins
însemnă
lui : A
cea du
Interve

Format
Titlu :
Cuprins
colinde
Omise :
degrad
însemn
lui :
20 — 2
zorie:
„doru
mama
Obs. :
„Nepă
celu de
. . . N
s. vec
seau n
t. 10:
şi 23 ,
închin
tiorulu
m. ve
t. 20
tului
mesei
colind

Format
Titlu :
Cuprins
colind

însemnări Jarnik : f. 1 '. dr. sus numele culegătorului : *Precupu',* st. sus : *Copp. 2.3 (Descânt) 21 (Ball. stenogramă)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 9 b, 9 c, 41 b, 41 c, 45 b.
Intervenţia noastră : am unit t. 31 si 32.

2 197.11.141:

Format: 21 x 17,5 cm. 8 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Datine poporale.*
Cuprins : 16 cîntece şi strigături 4 2 poveşti f 1 datină.
însemnări Jarnik : f. 1 '. dr. sus numele culegătorului : *Popu Georg.,* st. sus: *Copp.;* numerotarea.
Intervenţia noastră: am unit t. 14 şi 17.

2 197.11.142 :

Format: 21,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtia albă-gri, atacată de ciupercă.
Titlu : *Strigature poporali.*
Cuprins : 15 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '. dr. sus numele culegătorului : *Popu Bas.* st. sus : *Copp. ;* numerotarea.

2 197.11.143:

Format : 22 x 18 cm. 2 f. Hîrtia albastră.
Titlu : *Poesii populare depre Ternava cei Mare (fundulu regescu)*
Cuprins : 6 cîntece şi strigături.
Omise : t. 4 (f. 1 fiind dubios ca autenticitate folclorică.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Poppu,* st. sus : *Copp.*

2 197.11.144:

Format: 21 x 13 cm. 7 f. + 1 f. albă.
Titlu general n-are; f. 1 '- —4 '- *Colacaria. Alta;* f. 5 '- *Strigări.*
Cuprins : 3 cîntece şi strigături + 2 colăcării.
Omise : t. 1, 2, 3 şi 7, fiind dubioase ca autenticitate.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Popu Petru,* st. sus : *Copp.* 1. 4. 5. 7 (Ball); numerotarea; încercuieşte nr. de ordine la t. 1, 7; clasificare provizorie la t. 1 ,,Barbatulu se plânge asupra m. urite sî len".

2 197.11.145:

Format : 21,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtie gri învechită.
Titlu : *Poesii populare de pre valea Sieului.*
Cuprins : 27 de cîntece şi strigături.
Omise: t. 12 fiind dubios ca autenticitate.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Popu Mat.* ;st. sus : *Copp.* 12 *(Ball);* numerotarea dublă: 17 b, 17 c,
Obs. : numerotarea culegătorului

2 197.11.140:

Format : 21 x 13,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Chiuituri dein marginea Câmpiei.*
Cuprins : 1 baladă + 26 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Popu Joane,* st. sus : *Cop. 10 (Ball);* numerotarea, inclusiv cea dublă; 8 b, 19 b.
Intervenţia noastră: am transcris textele 1—2 şi 3—4 la un loc.

2 197.U.147:

Format: 16,5 x 10,5 crn. 3 f. } 1 f. albă.
Titlu : *Cântece populariu.*
Cuprins : 3 balade + 1 cîntec.
însemnări Jarnik : f. 1 '* dr. sus numele culegătorului : *Popu Ios.,* st .sus : *Copp. 1. 2. 3;* numerotarea ; încercuieşte nr. de ordine al celor 3 balade.
Intervenţia noastră: am transcris textele 4—5 la un loc.
Obs.: textele 2—4 introduse de ,,Altulu".

2 197.11.148 :

Format : 21 x 17 cm. 4 f.
Titlu: *Ocupatiune. Poesii populari.*
Cuprins : 1 baladă -f 2 cîntece.
însemnări Jarnik : f. 1 '° dr. sus numele culegătorului : *Popu Lad.,* st. sus: *Copp. 1. 2 (Ball);* numerotarea ; încercuieşte nr. de ordine la cele 2 balade.
Intervenţia noastră : am transcris la un loc textele 3 + 4.
Obs. : culegătorul pune cifre romane după fiecare catren, de unde numerotarea lui Jarnik cuprinde la t. 1 : I-VII ; la t. 2, introdus de „Altu" : I-VI şi la t. 3 : VII-VIII.

2 197.11.149:

Format : 16,5 x 10 cm. 8 f. Hîrtie galbenă, cerneală decolorată.
Titlu : *Posesii popularia* (f. 2 ').
Cuprins : 1 baladă + 30 de cîntece şi strigături.
Omise : t. 10 dubios sub raportul autenticităţii.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului *Popu* jun., st. sus : *Copp.,* numerotarea dublă la 5 b.
Obs. : numerotarea culegătorului; textul 27 (incomplet) îl repetă la nr. 30.

2 197.11.150:

Format: 17,5 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala decolorată.
Titlu : *Versuri popularie a lui Joachimu Popu V cl. gim.*
Cuprins : 1 baladă + 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Popu Ioach.,* st. sus: *Cop. 20;* numerotarea; încercuieşte nr. 20.
Intervenţia noastră: am unit textele 9+10.

2 197.11.151:

Format: 21 X 17,5 cm. 2 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Versuri populare.*
Cuprins : 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Oresanu,* st. sus. : *Cop. ;* numerotarea.
Intervenţia noastră: am despărţit textele [2 b] şi [9 b]. '

2 197.11.152:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f.+4 f. albe. Cerneala decolorată.
Titlu : *Viersuri populariu.*
Cuprins : 1 baladă + 9 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Orga,* st. sus : *Cop. ;* Numerotarea.
Obs. : la nr. 2 : „Altulu".

2 197.11.153:

Format: 17 X 10,5 cm. 8 f. Caiet cusut.
Titlu : *Strigări populari scrise de Ioane Pantea studente in VUI-a clase a Gimnasiului de aici Blasiu 22 Ianuariu 1863.*
Cuprins : 26 de cîntece şi strigături.
Omise : t. 10 şi 11 b, dubioase ca autenticitate.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Pantea,* st. s-us : *Cop. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b, 8 b, 11 b, 18 b.

2 197.11.154:

Format: 20,5 X 17 cm, 4 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Viersuri populare.*
Cuprins : 1 baladă + 10 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Petrutiu,* st. sus : *Cop.,* numerotarea, inclusiv cea dublă: 8 b.
Obs. : textele 2—9 introduse de „Altulu".

2 197. II. 155:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtia atacată de ciupercă.
Titlu : *Strigări poporali.*
Cuprins: 1 baladă + 26 de cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Popu Art.,* st. sus: *Cop. 17 (Ball);* numerotarea.

2 197.11.156:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Cerneala decolorată.
Titlu: *Poesii populare.*
Cuprins : 27 de cîntece şi strigături.
Omise : t. 2, dubios cît priveşte autenticitatea.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Popescu,* st. sus: *Cop.,* numerotarea, inclusiv cea dublă : 1 1 b .
Intervenţia noastră: am unit t. 12+13.

Format:
decolor
Titlu :
Cuprins :
însemnă
lui : *F*
rea, înc
Obs. : to

Format :
Titlu g
t. 6
Cuprins
însemnă
lui : *P*

Format :
Titlu :
de Ioa
1863.
Cuprins :
Omise:
însemnă
Popescu
Numer
Obs. : n

Format
decolor
Titlu :
Cuprins
însemn
lui : *P*
încercu
Interve
părţit.
Obs. : t
L. 3 şi

Format
întinsă
Titlu:
Cuprins,
Omise:
f. 4
însemn
lui :
numer
Obs. : n

2 197.11.162:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f. Cerneala decolorata"
Titlu : *Versuri populare* cu subcapitolul *Strigări de jocu* t. 13-15 f. 3 '- .
Cuprins : 16 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Petrutiu* Al., numerotarea., st. sus : *Copp.*
Intervenţia noastră : am despărţit textul [2 bj.
Obs. : textele 2, 3,5, 6, 7 şi 9 introduse de ,,Altulu".

2 197.11.103:

Format : 23 x 15 cm. 2 f.
Titlu : *Unele piuituri.*
Cuprins : 19 strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '. dr. sus numele culegătorului : *Orbeanu,* st. sus : *„Cop.* ; numerotarea.
Intervenţia noastră: am unit textele 11 şi 12.

2 197.11.104:

Format: 17 x 10,5 cm. 14 f. Cerneala decolorată.
Titlu : *Culegerea poesieloru popularie.*
Cuprins : 7 balade + 56 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '. dr. sus numele culegătorului : *Olteanu,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă: 8 b, 10 b, 11 b, 25 b.
Intervenţia noastră : am unit textele 10 + 10 b şi am renumerotat cu 58, 59, 60 textele 30, 31, 32 dublate de culegător.
Obs. : textele 2 — 10 introduse de „Alt'a", t. 11 de „Altele".

2 197.11.165:

Format: 17 x 10,5 cm. 7 f, + 1 f. albă.
Titlu : *Strigări (poesii) populari.*
Cuprins : 46 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Novac,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 18 b, 33 b.
Intervenţia noastră : am unit textele 9 -|- 10.

2 197.11.166:

Format : 17 x 10 cm. 4 f. Caiet cusut, cerneală spălăcită.
Titlu : *Descântece.*
Cuprins : 15 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Nemeş m.,* st. sus : *Cop.,* cu creionul numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b.
Obs. : La fiecare text nou : „Alt'a".

2 197.11.167:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. (o coală îndoită). Cerneala spălăcită.
Titlu : *Poesii populari.*
Cuprins : 3 balade.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Moldoveanu,* st. sus: *Ball,* numerotarea; încercuieşte nr. de ordine,

2 197.11.168:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Caiet cusut. Cerneală străbătută.
Titlu : *Chiuituri naţionali dein Sucutardu.*
Cuprins : 21 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Negrutiu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea dublă la : 15 b.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.169:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. (o coală îndoită). Cerneală străbătută.
Titlu : *Strigări la joculu romanu.*
Cuprins : 21 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Moldovan L,* st. sus : *Cop.*
Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre romane.

2 197.11.170:

Format : 21 X 17 cm, 4 *î. (2* coli îndoite), Cerneala spălăcită.
Titlu : *Strigaturi.*
Cuprins : 17 strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '' dr. sus numele culegătorului : *Muntearui,* st. sus: *Cop.*; numerotarea cu creionul.

2 197.11.171:

Format: 21 x 17 cm. 6 f. (2 coaie îndoite la un loc şi 1 independent). Cerneala spălăcită.
Titlu: *Ocupatiune;* f. 1 '— 5 '- *O poveste;* f. 5 '- pînă la fine : *Vreo câteva chiuituri dein vieti'a populara.*
Cuprins : 12 cîntece şi strigături -f 1 poveste,
însemnări Jarnik : f. 5. '- dr. sus numele culegătorului : *Margineanu N.,* st. sus: *Cop. ;* numerotarea.

2 197.11.172:

Format : 17 x 10 cm. 8 f. Cerneala spălăcită, hîrtia străbătută.
Titlu : *Strigări populari.*
Cuprins: 37 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik: f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Micu,* st. sus : *Cop.*
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.173:

Format : 17x10 cm. 12 f. Caiet cusut. Cerneală spălăcită.
Titlu: *Strigări populari, de pre Câmpia, dein cerculu Modului in comitatulu Clusiului culese de Simeonc Micu, studente gimnasiale 1863.*
Cuprins : 35 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Micu* [2], st. sus : *Cop. ;* numerotarea.
Qbş, : fiecare text introdus de „Alta",

2 197.11.174:

Format: 21 X 17 cm. 4 f. Hîrtia bună, cerneala neagră.
Titlu : *Poesie. popolarie.*
Cuprins : 2 balade -|- 18 cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 ' dr. sus numele culegătorului : *Milaciu,* st. sus: *Cop. 5.7.9.12;* numerotarea.

2 197.11.175:

Format: 21 X 17 cm. 6 f. Caiet cusut, cerneală spălăcită.
Titlu : *Colecţiune de piuiture alui Josefu Moisc student in VI cl. gimns. in Blasiu 515.872.*
Cuprins : 63 de cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Moise,* st. sus : *Copp.;* numerotarea dublă la : 2 b, 9 b, 18 b, 20 b.
Intervenţia noastră : am despărţit t. [30 bj.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.170:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.
Titlu : *Chiuituri dein vieti'a populare.*
Cuprins : 1 baladă 4- 20 de cîntece şi strigături.
înseninări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *N. Margineanu,* st. sus : *Cop. 1 (Ball);* numerotarea.

2 197.11.177:

Format : 21 x!7 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită şi pătată.
Cuprins : 35 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Margineanu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea, inclusiv cea dublă : 27 b ; clasificarea provizorie, la t. 1 „doiosîa", t. 2 „necasu", t. 6 şi 17 „imputare", 8 „speciele de anioru", t. 10. „se corn. atentiunei", t. 11 „lenea si batj." 1 3 „amenitiare", t. 14 „frica de pop'a", t. 15 „poterea amorului", 16 „superare", t. 20, 28, 29, 30 „batj.", t. 26 „fet'a betrana", 27 „vtud amorosu", t. 31 „si la Precupu", 32 „batj. grose".

Intervenţia noastră : am unit textele 23 şi 24.

2 197.11.178:

Format : 17 x 10 cm. 6 f. Caiet cusut, birtia străbătută.
Titlu : *Poesii populari adunate de I. Marculetiu.*
Cuprins : 1 baladă -f 10 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Marculetiu,* st. sus: *Cop. 1.2. (Ball);* numerotarea ; încercuieşte nr. baladelor.
Obs. : titluri individuale la t. 2 „Altu viersu", t. 3, „Blastamulu mandrutiei", t. 4 ,,Dorulu mandrei", t. 5. „Altulu", t. 6-10 „Diversiuni", t. 11 „Viersulu unui pruncii orfanii".

Format :
spălăcită.
Titlu :
Cuprins :
însemnăr
lui : *Ma*
tarea; în
fiind ba

Format:
tată.
Titlu :
Cuprins :
însemnăr
lui : *Ma*
tarea ; c
lata" ; n
Obs, : fie

Format :
neală.
Titlu :
Cuprins :
însemnăr
lui : *Alb*
dublă :

Interven

Format:
Titlu :
Cuprins :
Omise: t
Mare".
însemnă
lui : *Aro*
Obs. : nu

Format:
truie.
Titlu :
Marc ia n
Cuprins :
însemnă
lui : *Ma*
nr. 11),
clasificar
t. 12 „
sî podar
t. 21 „
bulu" ;
la texte

Intervenţia noastră : am unit textele 26 b şi 26 c.
Obs.: subtitlu t. 1—17 „Strigări seau chiuituri"; titluri individuale lat. 18 „Cantecu populam de pre Târnava", t. 19 „Hora de pre Muresiu", t. 21,, Chiuitura", t. 23 „Hora de pre Somesiu", t. 24 „Hora de pre Târnava", t. 25 „Chora dela Osiorheiu", t. 26 „Străinătatea" ; pe f. 8 '- : „Tempulu e scurtu si nu am potutu scria mai multe, barem ca nesce povesci asi mai ave de scrisu".

2 *107.ll.l8i:*

Format: 20 X 13 cm. 21 f. Caiet cusut. Hîrtie albăstruie groasă.
Titlu : *Strigări seau chiuituri culese dein Transilvania de .Ioane B. Marcianulu octavan 1863. Strigări populare.*
Cuprins: 118 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Marcianul,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă; 63 b, cu creion clasificarea provizorie la t. 1 „Laudatorie", t. 2 „nedesp.", t. 3 „nedesp.", t. 4 „dechiararea", t. 5 „junia si-o plânge", t. 6 „blastemu", t. 7 „nefericire dein blast. mumei", t. 9 „asupr'a barb. uritu" ; t. 10 „f. lenose", t. 12 „catan'a se plânge", t. 13 „de doru", t. 14 „specie de amorese", t. 15 „nev. beutoria", t. 16, 17, 59 „doru", t. 18 „tema de catania", t. 19 „cene-i de luatu", t. 20 „zelotipia", t. 21 „mundr'a se fia cautâ", t. 22 „fragedîme", t. 23 „cautume", t. 24 „descriere", t. 66 „voiniculu de munte", t. 71 „cere dichiarare", t. 73 „nu se mărita fora volia", t. 79 „îndemnare", t. 87 „doru de maritatu", t. 88 „dto", t. 90 „refusu", t. 101 „in Revista romana dein Iaşii nu se afla", t. 25 „escusare", t. 26 „statornicea căsătoriei", t. 27 „rogare", t. 36, 60 „economia", t. 38 „nu lia pre cene nu i place", t. 39 „de doru", t. 40, ,,credentia casat.", t. 42 „mandra amagitoria", t. 43 „idem", t. 44 „nedespartîre", t. 46, 47, 58 „batj.", t. 49 „stud.", t. 50 „superatulu ca i s-a maritatu „mundr'a se mang.", t. 52 „zelotipia", t. 53 „lauda de sene", t. 56 „la nevesta-lu pieptenâ", t. 61 „f. leneosa si p. urm. la fel", t. 63 b „leneosa", t. 64 >,dupacene seva mărita?", t. 77 „lelea pecatosa", t. 82 „parasit'a si bl. rival'a", t. 89 „zelot." t. 96 „sub busuioce si trandafire" ; adaugă la t. 59 vers. 1 *plena* în locul lui *bene,* versul devenind astfel : *De cu sera-i luna plena.*
Intervenţia noastră : am unit textele 36 şi 37, 56 şi 57, 64 şi 65; am separat textul [43 bj.
Obs. : culegătorul repetă primele 2 versuri ale t. 26 şi la t. 40.

2 *197.11.185:*

Format: 20x16 cm. 20 f. (10 coaie îndoite, dispuse în 5 caiete necusute). Scrisul foarte neglijent.
Titlu : *Bucati de literatura poporaria diversa,* cu subtitlurile *Basm. Rosmarinu şi Trandafiru* (f. 1 '—f. 17 '-), *,,Cantece poporaria* (f. 17 '-), *Strigări st descântaturi in saltu* (f. 19 '')-
Cuprins: 17 cîntece şi strigături -j- 1 poveste.
Omise : t. 9 dubios ca autenticitate.
însemnări Jarnik : f. 17 '- dr. sus numele culegătorului *Strasianu,* st. sus; *Cop. 9.19 (Iancu) Ball.;* numerotarea.

Intervenţia noastră : am unit textele 6 şi 7.

2 *197.11.186:*

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia galbenă, cerneala decolorată.
Titlu : *Poesii populare.*
Cuprins : 12 cîntece şi strigături.
Omise : t. 2 neautentic.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Ternaveanu,* st. sus : *Cop.* ; numerotarea dublă la t. 5 b.
Intervenţia noastră : am unit textele 5 şi 5 b.
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 *197.11.187:*

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala neagră.
Titlu : *Cântecele poporului.*
Cuprins : 29 de cîntece şi strigături.
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Cordescu',* numerotarea, inclusiv cea dublă: 1 b, 1 c, 1 d, 1 e, 2 b, 2 c.

2 *197.11.188:*

Format : 21 x 17 cm. 8 f. (4 coaie îndoite, dispuse în 2 caiete necusute).
Titlu general n-are; f. 1 '--f. 8 '- *Fabula;* f. 8 ''~'- *Viersu.*
Cuprins : 3 cîntece -f 1 poveste.
Omise: t. 1—2 şi 5—6 ca nefolclorice,
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Cordescu,* st. sus : *Cop. ;* numerotarea.

2 *197.11.189:*

Format : 21 X 17 cm. 1 f. răzleaţă, pătată. Cerneala decolorată.
Cuprins : 7 cîntece şi strigături,
însemnări Jarnik: numerotarea.

2 *197.11.190:*

Format: 25 X 19 cm. 2 f. răzleţe. Hîrtie verde-albăstruie.
Cuprins : 1 baladă -f- 3 cîntece.
Omise : t. 3 ca nefolcloric.
însemnări Jarnik : numerotarea; la t. 2 adaugă: *Si la patu firu de macu / St in fereşti flori domneşti;* încercuieşte nr. de ordine al baladei (t. 5).

Din prezentarea descriptivă a manuscrisului se desprind o sumă de observaţii cu caracter totalizator, pe care le notăm în continuare.

a) în primul rînd, ceea ce surprinde, chiar pe cititorul denta de aspecte particulariste pe care le aduce cu sine fie tuind practic un caz aparte, atît din punctul de vedere din cel al conţinutului şi valorii sale folclorice. Manusc de detalii tehnice comune, de unde şi dificultatea Această dificultate a şi făcut ca, la vremea editării parţia să nu poată depăşi simpla şi vaga notaţie impresionistă pe care o cunoaştem din prefaţă.

b) într-al doilea rînd, surprinde marca bogăţie de în colecţie şi marea sa varietate de gen şi de specie. Fără manuscrisul constituie — cu toată starea neademenitoare î tic tezaur folcloric. în epocă, o singură culegere o depă despre aspectul ei valoric). Este vorba de culegerea lui Ioan de texte poetice, adunate în decurs de două decenii, public? patru ani după apariţia *Doinelor si strigăturilor* cine este familiarizat cu manuscrisele de folclor aflate în ţară (mss. B.P. Hasdeu, ST. Densusianu, Th. D. Spera absolut clar că manuscrisul lui^ Ioan Micu-Moldovanu co si mai importante fonduri folclorice din ţară. Menţionăr însumează 1 088 de file de folclor (deci 2 176 de pagini mare are o vechime mai mare de o sută de ani, plasîndu put a activităţii folclorice din ţara noastră.

c) Beţine', de asemenea, atenţia caracterul improvi materialul ca avînd un anumit scop şi ca fiind izvorît Nu este vorba de o lucrare alcătuită'din caietele în c de altfel, îşi notau cîntecele preferate, spre a le memora al problemei vom reveni într-un alt context; aici ne mulţum bare a caietelor (din coli de hîrtie îndoite sau împăturite) at exterior, ce n-are nimic de-a face cu însemnarea reper nu mai puţin de 42 de caiete cuprind numai două file, ceea coală de hîrtie îndoită; alte 80 de caiete cuprind cîte pat împăturită), 20 de caiete cîte şase file şi 17 caiete cu au un număr mai mare de file şi presupun mai multe şe de transcriere mai îndelungat : două caiete au cîte 12 are 14, 15, 16, 20, 24, 33 şi 126 de file. Asupra ultimul ani în şir, vom discuta mai departe.

d) Compoziţia de gen şi specie a materialului atrage manuscrisul cuprinde :

3 670 de doine, cîntece
115 balade
44 de basme, poveşt
14 colăcării
24 de descîntece
55 de ghicitori
13 colinde
1 bocet
5 descrieri de obicei

3 941 de piese total

[11] Vezi Gazeta poporului", Timişoara, 5 (1889), nr. *Varietăţi.* 53 : *Anunţ literar,* şi „Gulinul", Baia Mare, 2 (1890), nr. 2 :

Beprezentarea inegală a diverselor genuri şi specii pare să arate că la data culegeri producţiile lirice ocupau partea cea mai întinsă a repertoriului viu din zona acoperită de culegere. Este, de fapt, şi ceea ce au confirmat culegerile ulterioare, dar important de consemnat este că fenomenul se definitivase încă acum un secol, structura sistemului de gen a repertoriului din zonă indicînd neta preeminenţă a producţiilor cu caracter liric. Este clar că nu se poate vorbi în cazul culegerii de faţă despre o intenţionată, premeditată, culegere de lirică populară ; prezenţa celorlalte genuri (balada şi basmul) arată că s-a urmărit adunarea întregului repertoriu folcloric din zonă şi că metodologia folosită si forţele utilizate n-au izbutit să reţină decît ceea ce era mai viu, mai pregnant şi mai bogat reprezentat în cadrul acestui repertoriu, deci ceea ce se putea transcrie cu mai puţin efort. Din cuprinsul materialului se desprinde, prin importanţa numerică şi istorică, fondul de proză pQpulară (rămas inedit pînă acum), format din 44 de texte diverse (basme, poveşti, snoave, legende). într-adevăr, pînă în 1863 — cea mai veche'dată menţionată în manuscris — , abia dacă se poate vorbi la noi în ţaiăde culegerea şi publicarea basmelor populare. Dacă excludem culegerile, numai tematic folosibile, ale fraţilor Schott din 1845[14]. traducerile lui Alfred Poissonnier din 1856[15], ale lui Franz Obert din 1859[16], ale lui G. Karcsai din 1861[17] sau unele publicări absolut întîmplătoare[18], pînă la data culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu nu s-au publicat decît broşura întîi a culegerii lui Emeric Baziliu Stănescu-Arădanu[19], cele trei basme ale lui Mcolae Filimon[20] şi primele două basme ale lui Ispirescu[21], care îşi începe cariera de editor de folclor abia în 1862. Aşa încît culegerea masivă de 44 de texte, adunate ncepînd cu 1863, reprezintă, fără îndoială, din toate punctele de vedere, un material deosebit de important pentru toţi cei care se ocupă cu studierea basmului popular românesc, în general, trebuie reţinut faptul că antologia lui Jarnik şi Bîrseanu reprezintă abia un sfert din materialul aflat în manuscris (circa 1000 faţă de aproape 4 000 de texte).

e) Pentru întocmirea ediţiei ele faţă am folosit aproape întregul conţinut de material al manuscrisului. Am operat unele omisiuni — în sensul că nu am transcris anumite texte şi nu le-am inclus în cuprinsul capitolului ele material inedit şi nici în note —, ce reprezintă abia cu puţin peste doi la sută (2,29%), fiind vorba (aşa cum se poate vedea şi din descrierea materialului) de texte culte, aparţinînd literaturii profesionale, de texte cu caracter net apocrif, creaţii ale respectivilor elevi culegători, de texte indescifrabile. Ceea ce lipseşte nu impietează în nici un caz asupra fondului specific — artistic si tematic — al culegerii în general. Şi cei doi editori, după propria lor mărturisire, au înlătuiat din antologia lor piesele care li s-au părut ,,că nu sînt scrise întocmai cum au fost auzite în popor sau că au fost chiar alcătuite de vreun tînăr prea zelos", dînd astfel selecţiei lor un caracter destul de subiectiv ; noi am restrîns numărul acestor omisiuni la expresia sa minimă, străduindu-ne să introducem criterii selective cît mai precise şi, dacă se poate, obiective.

f) La descrierea manuscrisului am arătat cu precizie cazurile cînd am intervenit personal în transcrierea textelor, operînd modificări faţă de original şi, mai ales, faţă de intervenţiile celar doi editori. Toate aceste intervenţii le-am menţionat între croşete. De altfel, numărul intervenţiilor de acest fel este atît ele redus, încît nu ar merita o discuţie aparte, dacă nu

[14] Artluir şi Albert Schott, *Walacliische Marcheri,* Stuttgart şi Tiibingen, 1 845 : 43 de texte.

[15] ,,Le courrier de Bucarest", Bucureşti, 1 (1856). nr. 8-9, 11 şi 35-36.

[16] Franz Obert, *Romănische Mărchen,* în ,,Magazin fur Geschichte, Literatur und alte Denk- und Merkwiirdigkeiten Siebenbiirgens", Braşov, 1 (1859), p. 112—121 : 10 texte.

[17] „Delejtii", Timişoara, 4 (1861), p. 76-78.

[18] Publicaţiile de snoave din ,,Albina românească", 12 (1841), p. 365-367, 369-371 şi 373-374 (un ciclu despre Pepelea) ; dr. T. Stamati, *Pepelea secta tradie iutii năciutiarc româneşti,* Iaşi, 1851; „Kronstädter Zeitung", Braşov, 13 (1863), p. 315 şi 323-324: Tschiperusch ; „Transilvania. Beiblatt zum Siebenbiirger Boten", Sibiu, 1 (1861), p. 65-70.

[19] *Povesci culese şi corese de. . .,* t. I, Timişoara, 1860. 7 texte.

[20] „Ţeranul român", Bucureşti, 1 (1862), nr. 10 ; nr. 34, 37-38 şi 40.

[21] „Unirea", Bucureşti, 4 (1862), p. 33-35, 57-58 si 61-62.

fi vorba de un sistem care a definitivat numeric conţi fJsle modificări se ridică la proporţia de3,80% şi const *a* fpxte pe baza conţinutului lor de idei, după ce fusese ftP independent de Jarnik[22]; 20 de cazuri de secţionări reţinutului lor, texte ce fuseseră arbitrar transcrise la un l T i'Tiik[23] • 18 cazuri de renumerotări de texte[24]. Toate ace rialii 1 ca atare ; de altfel, ele nici nu au fost trecute pe manus

Cu aceste precizări trecem la cercetarea manuscrisului ilor folclorice de culegere (stabilirea culegătorilor, locali care a fost efectuată culegerea), cercetare ce foimează

[22] Ms. nr. 2 197.11.2, 4, 8, 9, 11, 17, 21, 23, 21, 27, 49, 54, 57, 59, 83, 87, 104, 112, 114, 119, 124, 125, 130, 131, 134, 136, 140, 141, 146, 147, 148, 150, 156, 163, 164, 165, 177, 181, 183, 184, 185, 186.

Ms. nr. 2 162, 175, 18

[24] Ms. nr. 117, 119, 12

C. CULEGĂTORI, LOCALIZARE, DATARE

Esențială pentru determinarea localităților de unde s-a cules materialul și pentru precizarea datei cînd a avut loc culegerea este rezolvarea problemei culegătorilor. Problema și-au pus-o și editorii, însă n-au ajuns la soluționarea ei. încă din 1884, Andrei Bîrseanu, căruia îi revenise sarcina de a întocmi prefața colecției — lucrare ce trebuia să cuprindă, în primul rînd, detaliile de culegere[1] — se scuza față de Titu Maiorescu (sprijinitorul intereselor celor doi editori în fața Academiei ia București), scriindu-i: „După făgăduiala făcută în București, prefața poeziilor populare date la iveală de dl. Jarnik și de mine ar trebui să fie deja la d-voastră. Aceasta n-a fost cu putință, deoarece mai am necesitate de cîteva informațiuni din Blaj, pe care încă nu le-am primit. îndată ce voi avea însă la-ndemînă aceste informațiuni, voi stiliza în grabă notițele ce mi le-am făcut și, după ce le voi comunica și d-lui Jarnik, care acum se află în Praga, îmi voi permite a vi le espeda fără nici o amînare. Cred că totul nu va dura mai mult de 15 — 20 zile"[2].

Se vede însă că aceste ,,informațiuni" nu-i sosiseră nici la începutul anului următor, deoarece Jarnik se arată neliniștit, neprimind răspuns la trei din ultimele sale scrisori și fiind hărțuit cu solicitări din ce în ce mai insistente din partea Academiei, respectiv a lui Ion Bianu[3]. Trebuie spus că textele erau la data aceea gata tipărite, că însuși glosarul lui Jarnik era în curs de imprimare la Praga și că singura parte ce mai lipsea pentru ca lucrarea să fie încheiată era această prefață.

La 1 aprilie 1885, Jarnik explică necesitatea acestor ,,informațiuni". ,,Fiindcă poeziile aceste nu au fost culese de noi înșine, trebuie să ne și gîndim cum să facem ca și pe titlu să fie vădit cum stă treaba ; poate s-ar putea pune așa : Poezii populare din Ardeal (sau din Transilvania?), adunate din gura poporului. Date la lumină de B. A. și J. TJ. J., însoțite de un glosar de J. U. J. în prefața aceasta s-ar putea da o listă atît de nume de persoane ce le-au cules, cît și a localităților, cel puțin cît se poate vedea din caieturi. Sînt și cazuri, după cum mi-aduc eu aminte, unde culegătorul nu și-a indicat satul unde le-a adunat, ci numai numele său și clasa în care se afla într-un anume an. Dacă așa o listă s-ar trimite d-lui Moldovan, el de bună seamă cu mare plăcere ar face să ni se completeze în sensul acesta, după catalogii (sic !) gimnaziului din Blaj. Și fiindcă asta cere vreme, de care d-ta nu dispui, te rog să-mi trimiți toate aceste, ce de bună seamă se mai află la d-ta și eu singur am s-o fac".

[1] Scrisoare de la Paris, din 29 aprilie 1884 : ,,Și apoi in introducere trebuie să spunem cum s-a făcut colecțiunea, nu numai să spunem ce parte are dl. Moldovan la adunarea materialului, ci într-același timp să spunem și numele acestora cari au luat parte la lucrarea la care le au fost îndemnat dl. Moldovan. Atuncea ar trebui să și adaugem numirile satelor așa cum sînt numite în caieturi și unde nu este scris s-ar putea întreba la Blaj, aducînd în ce clasă a fost într-un anume an, pentru ca cercetările în sensul acesta să se poată face. în introducere, s-înțelege, s-ar pune numai numele colectanților și numele satului".

[2] B. A. R., Coresp. inv. 3 089. Scrisoare din 9 mai 1884.

[3] Ibidem, Coresp. inv. 57 306. Scrisoare a lui Jarnik către I. Bianu din 6 februarie 1885. Petre Ispirescu, în tipografia căruia s-a efectuat tipărirea, era și el alarmat, la începutul anului 1885, de întîrzierea prelungită a „introducerii". Scrisoare adresată lui Jarnik la 27 ianuarie 1885. Traian Ionescu-Nișcov, *Corespondența dintre Jan Urban Jarnik și Petre Ispirescu,* în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor", 12 (1963), p. 680. '

întrе timp, solicitările Academiei devin tot mai pr
e (je o parte, să protesteze împotriva amenințării lui Ion B
o prefață ad-hoc la București, spre a se isprăvi publicare
să se adreseze din nou lui Andrei Bîrseanu, rugîndu-1 să se
dezvăluindu-i primejdia de a-și vedea cartea înzestrată cu
cută", îi scrie și despre protestul său împotriva amenințării
Dacă din întîmplare cauza zăbovirii așa de lungi din p
Moldovan nu ți-ar fi trimis deslușirile cerute în privința
te rog scrie-mi și eu aș stărui la el să facă așa de curînd"

La puține zile după aceasta, Jarnik îi scrie și lui Ioan
cum să fac, cum să dreg, ca să aduc pe dl. Bîrseanu să sc
Ardeal, mă adresez cătră d-voastră. [î]mi scrise adică dl.
înainte că s-a rugat de d-voastră să-i dați indicațiuni d
cîntecele noastre, că de unde sînt și alte as. [î]mi făgădu
„greșit are să-mi trimită prefața s-o văz și pînă acuma nu
nici nu răspunse nici la o depeșă telegrafică ce i-am t
scrisoare ce-i trimiteam din Potenstein, unde petrec vara
d-voastră, dacă ați și dat deslușirile cerute d-lui Bîrsean
ca să fac cea din urmă încercare să-1 aduc să se ție de cuv
se poate de curînd, ca în privința aceasta să nu aibă nici

Prefața a fost în cele din urmă întocmită de A. B
ale lui Jarnik privind punerea în acord a capitolului,,Varia
august 1885 la București[7]. Dar precum bine se știe, pref
acele detalii de culegere pentru care s-a cheltuit atîta ene
Ioan Micu-Moldovanu, din motive pe care nu le cunoaștem
si „deslușirile" cerute, sau că cele trimise de el nu au fost
cert este că, în desperare de cauză, editorii au renunțat la
rea lor cu detaliile de culegere corespunzătoare și s-au mulțu
nu angajau probitatea lor științifică, dar nici nu servesc la
de importante colecții.

Dificultățile întîmpinate de editori în întocmirea
toate caietele școlarilor, pe care le aveau în păstrare și fol
tivele detalii de culegere și că pentru completarea acestora e
la Blaj, fie colaborarea lui Ioan Micu-Moldovanu, spre a
actele din arhiva liceului. Editorii au ales soluția a doua

De altfel, Jarnik, obișnuit cu metodologia folclorica
riguroasă a filologiei comparate, deplînge faptul că materialel
respectiv caietele culegătorilor, nu au avut însemnarea
cîntecele, nici persoanele care le-au cîntat sau măcar vîrsta
peste aceste lipsuri și să inițieze pregătirea materialului p
mația sa, a fost calitatea artistică și cantitatea impresi
raritate a unora dintre ele[8].

Ceea ce nu s-a putut realiza atunci — din motive,
editorilor — s-a putut realiza astăzi, cînd arhiva școlară din
tele sale mistere.

[4] Arh. Cane. Acad. Rom. dos. VIII, voi. 17, f. 39—40, scrisoarea lui Jarnik către Academie din 7 iulie 1885.

[5] Scrisoare din 15 iulie 1885.

[6] Scrisoare din 26 iulie 1885 către I. M.-Moldovanu.

[7] „îți mulțu
și pe care o exp

[8] I. U. Jar
1909, p. 33.

1. CULEGĂTORI

Cît priveşte culegătorii, caietele sînt în general prevăzute eu semrătura proprie a fiecăiui elev. Numai în trei cazuri (ms. nr. 2 197. II. 17, 39, 190) caietele nu poartă nici un nume, excluzînd astfel, de la bun încexjut, orice tentativă de anchetă în jurul materialelor, în alte trei cazuri (ms. nr. 2 197. II. 18, 19, 21), caietele cuprind sau iniţialele numelor culegătorilor, sau sigle generale obişnuite în formularistica vremii (în ordinea de mai sus a caietelor : îs., N~"). Unul din caietele ce compun manuscrisul, respectiv 2 197. II. 115, nu aparţine elevilor, ci, aşa cum am arătat într-altă parte, cuprinde fişele personale ale lui Jarnik. Eespectiv deci, din cele 190 de caiete ce formează manuscrisul, 183 cuprind însemnarea precisă a numelui culegătorilor. Cele trei caiete lipsite de orice indicaţie relativă la culegători reprezintă în fapt 30 de texte ; celelalte trei, însoţite de iniţiale sau sigle, reprezintă 114 texte, ceea ce dă împreună cifra de 144 de texte lipsite, din capul locului, de cea mai elementară posibilitate de circumstanţiere. Faţă de totalul textelor cuprinse în manuscris, 3 942, proporţia este neglijabilă (3,55 %).

Cele 183 de caiete semnate au putut fi, cu folos, confruntate cu cataloagele şi controalele liceului, stabilindu-se următoarele:

a) La culegere au participat, în diferite etape, 168 de elevi.

b) Din aceştia, 11 au redactat cîte două caiete (Alutanu : 78, 79 ; Banfi : 77, 85 ; Deacu Al. : 54, 90 ; Diăghicescu : 51, 52 ; Gherman : 94, 104 ; Margineanu N. : 171, 176 ; Pocanu : 32, 158), iar alti patru cîte trei caiete (Ciortea : 73, 89, 103; Cordescu : 36, 187, 188; Precup Via se[9] : 134,' 139, 140 ; Tohati : 91, 112, 113).

c) Au putut fi precis identificaţi nu mai puţin de 160 de şcolari, respectiv nu am putut descoperi în controale numele următorilor: Căianu Dim. F. : 35 (datat, dar nelocalizat, materialul nu e transilvănean); Ciăciun Ioan : 30 (nedatat, localizabil „ele pe lîngă Braşov"); Marcu George : 179 (databil, dar nu şi localizabil); Micu M. : 172 ; Moldovan: 38; Novacu Al. : 165 (clasa a VUI-a); Popovici George I. : 76 ; Stancu Negru Ioan : 106 (1868 ?). în acest fel, rămîn parţial nelocalizabile şi nedatabile un număr de 151 de texte, ceea ce reprezintă, faţă de numărul total al textelor, proporţia de 3,83 %.

d) Se refuză deci unei anchete circumstanţiate cele 6 caiete nesemnate, cu 144 de texte (3,55%), şi cele 8 neidentificabile în controale, cu 151 de texte (3,83%), ceea ce ridică proporţia materialelor lipsite de detalii de culegere la 7,38% (265 de texte).

ej Au fost, în general, folosiţi elevi din clasele superioare, ceea ce corespunde întru totul afirmaţiei autorilor. Din cei 168 de elevi, 61 sint din cl. a V-a, 40 din ci. a Vl-a, 28

[9] în ce priveşte acest culegător, putem afirma cu certitudine că el este autorul şi al unui al patrulea caiet, ce n-a fost în posesiunea celor doi editori, ci sau a rămas în stăpînirea lui Ioan Micu-Moldovanu, sau i-a fost restituit acestuia, la reclamaţia sa, de către acel necunoscut prieten al său căruia ii încredinţase la un moment dat manuscrisul. Vezi Dr. Ioan Urban Jarnik, *Ioan M. Moldonanu. Spicuiri din scrisorile lui,* în ,,Gazeta Transilvaniei", 78 (1915), nr. 205, fragmentul de scrisoare din 22 mai 1878 : „Nu cugeta că lenea sau uitarea ar fi cauza întîrzierii atît de îndelungate. Nu, domnule ! Cauza este amicul de care am grăit : nu şi-a ţinut cuvîntul, ci a întirziat cu trimiterea pină acum. Aceasta m-a supărat cu atît mai virtos, că după o reviziune fugitivă am aflat că lipsesc mai multe piese interesante, care le-am reclamat". Despre acel prieten „din ţară" la care fuseseră materialele şi unele au continuat să rămînă şi după trimiterea fondului principal din manuscris, vezi şi scrisoarea lui Jarnik către I. Micu-Moldovanu din 24 mai 1878, în care solicită să i se trimită şi acele materiale de îndată ce voi-fi recuperate. O notă mai sumară asupra aceleiaşi probleme şi într-o scrisoare din 28 decembrie 1877. Acest caiet al lui Precup Vlase, aflat în lăsămîntul lui Ioan Micu-Moldovanu, a fost utilizat de Tr. Gherman şi A. Lupeanu în „Comoara satelor", publicîndu-i trei texte de proză populară (1 poveste, 1 legendă şi 1 snoavă).

din cl. a Vll-a, 29 din cl. a VIII-a ; unul singur pare a fi
e absolvent, respectiv teolog. în 6 cazuri nu avem nici o
(30, 35, 38,76, 106, 172) şi în 2 cazuri (132, 189), situaţi
mai răstimpul cînd elevii respectivi au fost în clasele superi
inegală a claselor se concretizează în următoarele cifre : cl. V
el. VH-a-16,66%; cl. VIII-a -17, 26 %, iar ceilalţi -5,
ţii îşi are importanţa ei în ceea ce priveşte aprecierea cali
cl. V —VI sînt în genere mai conştiincioşi; cei din cl. VII
stăpînesc mai bine ortografia latinizantă a epocii; primii
şi strigături şi se caracterizează prin piudeiie excesivă, c
par s-o cultive chiar) şi atacă repertoriul de proză popula
scrieri de datine, descîntece).

f) Trebuie remarcat faptul că în nici una din etapele
întregul efectiv al claselor respective, ci numai o parte a lo
s-a făcut pe bază de obligativitate şcolară[10], ci pe bază
au participat cîte două clase a V-a şi a Vl-a şi cîte una s
în privinţa claselor a V-a, din 52 +39 de elevi, au participat
53,84% şi, respectiv, 76,92%; în privinţa claselor a Vl-a
numai 28 + 11, adică 52,83% şi, respectiv, 64,70%. Din
elevi din 45, adică 62,22%, iar din clasa a VIII-a, din 3
Oricum, de semnalat, ca o curiozitate ce merită a fi reţin
participat, împreună cu colegii săi din clasa a Vl-a, în
culegător de folclor şi istoric.

Pentru orientare în problematica generală a detaliilor
a elevilor culegători, prevăzută cu absolut toate indicaţiile c
cum şi cu unele sumare date privind cariera lor ulterioară

LISTA ALFABETICĂ A CULEGĂTORI

1. ALBU NICOLAE (Albu Nicolau), din PĂNADE, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864. Detaliile de culegere în ms. 20 1 1863, deci cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 181.
2. ALDEA IACOB (Jacobu Aldea), „auditoriu de cl. VIII". Nu apare în ISC. Identificările efectuate după CC: cl. VI 1860/1861 abs. 19/IX, 22/IX, 1/X,

3/X, 20/
tare („as
7/XII, 1
4-5/II,
se arată
cl. VII 1
redactat î

[10] Ne menţinem opinia, cu toate că în trei cazuri culegătorii se scuză că : a fost bolnav în vacanţă şi n-a putut umbla prin sat după cîntece (79 : Alutanu), că n-a avut hîrtie îndestulătoare (35 : Crişan I.), că timpul a fost prea scurt pentru a mai transcrie şi nişte poveşti (183 : Marţian V.).

[11] Pentru acest paragraf al lucrării folosim o listă specială de abreviaţii privind diversele categorii de acte şcolare din Arhivele statului Filiala Blaj şi privind anuarul liceului din Blaj, după cum urmează :

AAB == Acte arhiva liceului din Blaj.
CC = Condici de clasă [Protocolu pentru cl. . . a gimn. pe anulu. ...].
IEM Informaţiuni speciali despre esamenulu de matu* ritate tienutu la Blasiu in. . .
ISC = Info... gimn... siu p...
PNC - Prot... siulu...
PPO Proto... cat.de...
PSS Proto... 1870...
RF = Repo... anul...
SVC — Siem... ritul... a Alb... re m...

apare nici un IEM 1863, la un loc cu colegii săi Ieronim Bozac, Paul Blaga etc. Materialul nelocalizabil. Nr. culegerii : 16.

3. ALUTANUI [OAN] (J. Alutanu), din or. FĂGĂRAŞ» jud. Braşov. ISC: cl. IV 1859/1860; cl. VIII 1863/ /1864. Identificări : AAB teza de absolvire din 10 VI 1864 ; CC : cl. V 1860/1861 abs. cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care se cere aspra pedepsire a tuturor elevilor; IEM : trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 20; SVC, p. 229, în 1869 e cooperator în Cianul Mare. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl VII. Nr. culegerii. 78,79. După Nicolae Brînzeu, *Şcoalele din Blaj. Studiu istoric,* Sibiu, 1898, p. 104—105, la acea dată era preot. La nr. 79 adaugă următoarea notă explicativă : ,,Me rogu pentru pardonare fiendcă pentru aceea am scrisu numai atâtea că in totu tempulu ferieloru am fostu forte morbosu sî dein lontru er mai alesu am patimitu de petiore anflandumise. Sî asia nu am potutu amblâ pre la fetiori, sî acestea acasă mi le spuse. Dealtadata mai multe" (f. 2^{v}).

4. ARON DIONISE (Aronu Deonisiu), din BUIA, jud. Sibiu. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305, în 1876 teolog anul I., SVC p. 676, născut în BUIA în 1855, absolv. Seminarul domestic în 1879, între 1879 şi 1892 a fost învăţător, în 1900 învăţător pensionar, notar tractual al districtului Sibiu în 1882. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 182.

5. AVRAM IOAN (Ioane Avramu), din MINŢIU GHERLEI, jud. Cluj. ISC: cl. VI 1863/1864, cînd a fost ,,inrolatu la miliţia". Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 86.

6. BANFI OCTAVIU (Octaviu Banfi), din ŞOMOŞTELNIC, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873; IEM : trece examenul de maturitate la 1-3 VII 1875, nr. 30; SVC p. 678, născut în ŞOMOŞTELNIC la 21 III 1856, absolv, gimn. la Mureş-Oşorhei, liceul la Blaj, maturitatea în 1875, absolv. Seminarul central din Budapesta în 1879, studiază filologia clasică la Budapesta şi Viena (1879-1882), în 1900 e profesor diplomat. Sumară biografie în Nic. Comşa, *Dascălii Blajului. Seria lor cronologică cu date biobibliografice,* Blaj, 1940, p. 113, care completează ceea ce ştiam de mai sus cu detaliile : în toamna lui 1882 e numit profesor de filologie clasică la Blaj, unde funcţionează pînă în 1918. Contradicţii între diferiţii ani daţi de autor. Detaliile de culegere în ms. : 10 mai 1872, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 77,85. Culegerea 85 e intitulată *Ocupatiune domestica.*

7. BARBLI 1ZIDOR (Tsidoru Barbu), din VEŞEUŞ, jud. Mureş. ISC : cl. VII 1862/1863, cl. VIII 1863/1864; SVC p. 152, teolog anul I în 1865; SVC p. 37, in 1896 paroh în Păgida; SVC 1900, p. 678, născut în VEŞEUŞ la 26 V 1843, absolv, liceul din Blaj în 1864 şi Seminarul domestic în 1868, cînd devine adm. par. în Sîntămăria, de unde e mutat în Păgida; SVC 1911, p. 30 era paroh în Păgida. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 33.

8. BARBU PATRICIU P. (Patriciu P. Barbu), din GALTIU, jud. Alba. ISC: cl. V 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; AAB; teza de absolvire din 10.VI.1864; CC: cl. V 1860/1861 lipseşte cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care se cere aspra pedepsire a tuturor elevilor. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 104—105, în 1898 era avocat. Datarea în ms. : 7 I [1863] şi cl. VII. Nr. culegerii: 83.

9. BÂRNA GEORGE (Georgiu Bârna), din ICLOD, jud. Alba. ISC : cl. V 1859/1860, cl. VIII 1862/1863; CC: cl. VIII 1862/1863 abs. 9/III „escusatu", 31/III ,,dispensatu"; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul II; SVC, p. 43-44, în 1868, paroh în satul natal. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 80.

10. BÂRNA VASILE (Basiliu Bârna), din ICLOD, jud. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: la 1 IV 1865 semnează o cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; la 29 IV 1865, prof. Ion Micu-Moldovanu se îndoieşte de capacitatea elevului; IEM : trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 5 ; SVC, 1896, p. 64, adm. par. în Sîntămăria ; SVC, 1900, p. 679, născut în 1843, hirotonit în 1869, a funcţionat şi în Micăsasa, înainte de Sîntămări, Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul e în cl. VI. Nr. culegerii : 87.

11. BĂCILĂ V[ASILE] (Basiliu Bacila), din LODROMAN, jud. Alba. ISC : cl. V 1871/1872, el. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/ 1875; CC: cl. V 1871/1872 abs. 6/XI, 13/XII, 9/III, U/III, 15/Vl; IEM : trece examenul de maturitate la 30 VI - 3 VII 1875, nr. 7 ; SVC, p, 305, în 1876, teolog anul I. SVC, 1896, p. 71, paroh în Lodroman; SVC, 1900, p. 677, născut în LODROMAN la 11 noiembrie 1853, absolv, liceul Blaj în 1875, Seminarul domestic în 1879, în 1879, par. în Lodroman; SVC, 1911, p. 60, era paroh în Lodroman. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în el. V. Nr. culegerii : 84.

12. BTTEA IOAN (Joannes Biteas), din CUT, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 21; PPO obţine tonsura şi lectoratul, ipodiaconatul, diaconatul şi presbiteratul la 30 IV 1869, nr. 23 ; SVC, 1896, p. 222, paroh în Cut; SVC, 1900, p. 680, născut la 11 ianuarie 1840, absolv. în 1864, teologia în 1869 ; SVC, 1911, p. 207 era paroh în Cut. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 81.

13. BLAGA PAUL (Paulu Blaga), din FĂRĂGĂU, jud. Mureş. ISC: cl. V 1859/1860; CC: cl. VII 1861/1862 abs. 31/XII; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 27 ; SVC, p. 152, în 1865 teolog anul II. După Nicolae Brîr.zeu, *op. cit.p.* 104, în 1898 nu mai era în viaţă. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Detaliile culegerii în ms : 20 I 1863. Nr. culegerii : 82.

14. BOZAC IERONIM (Eronimu Bozacu), din RĂZOARE, jud. Mureş. CC : cl. Vil 1861/1862 abs. 26/X, 14/XII, 17/XII, 1/1, 24/1,27/1, 29/1,3-5/11; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 9. După Nicolae Briuzeu, *op. cit.,* p. 104, în 1898 era „proprietar". Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 58.

15. BUCUR [ESCU] VASILE (Basiliu Bucurescu), din PĂNADE, jud. Alba. ISC : Basiliu Bucurii cl. V 1871/1872, dar repetă cl. V în 1872/1873, cînd este bolnav primul semestru ; CC : cl. a V-a 1871/1872 abs. 23/X. Materialul a fost scris în 1872, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 60. Titlul ei : *Ocupatiune domestica;* încheierea : „finea va urma pre 11 maiu", de unde datarea.

16. BUGN
jud. A
1863/18
clasa
pedepsi
13/X;
IEM:
1864, n
SVC,
PPO:
SVC,
1900, p
pînă a
idem.
era în

17. BUSO
TĂUN
cl. V
cl. IV
cerere
în rez
capacit
maturi
tonsura
moare
de und
61.

18. BUTN
SUSE
ritate î
După
preot.
elevul
culeger

19. BUTN
jud. M
cl. V
1872,
Nr. cu

20. BUZD
ALECU
VI 1
1874/1
înscris

de pline [12]; IEM: trece examenul de maturitate la 30 VI-3 VII 1875, nr. 28; PPO: obține diaconatul și presbiteratul în decembrie 1879, nr. 304; SVC, 1896, p. 187-188 e paroh în Captalanul de Mureş ; SVC, 1900, p. 687, născut în ALECUȘ la 17 februarie 1855, în 1877 termină cursul teologic de doi ani, din 1878 funcționează în Captalanul de Mureș; SVC, 1911, p. 169, idem. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 59.

21. CĂIANU DIM. F. (Dem. F. Caianu). Neidentificat în matricolele școlare. Materialul redactat la 30 VII 1874 și nu este scris de o mînă de elev. Pare a fi copiat de Ion Micu-Moldovanu. Nr. culegerii : 35; nu cuprinde material transilvănean.

22. CĂLUȚ CANDID (Canditu Calutiu), din CERGHIZEL, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874 sem. II „a desertatu"; AAB: în cl. III, 1869/1870, a fost înscris printre elevii ce dispuneau de beneficiul de pîine la nr. 129; CC: cl. V 1871/1872 abs. 16/IX, 23/IX, 30/IX, 9/X, 11/X, 13-14/X, 21-22/XI, 24-25/XI, 23/XII, 25/XII, 27/XII, 29/XII, 2/11, 28/11, 5/III, 15/VI. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 64.

23. CEAUȘEANU ALEXANDRU (Alesandru Ceusianulu), din PORUMBENI, jud. Harghita. Este unul și același cu *Alesandru Ceavasi,* vezi ISC: cl. III 1868/1869, cl. IV 1869/1870, cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874. Pentru identificare, prin similitudine (Ceaușeanu = Ceavasi), vezi ISC cl. V 1867/1868, unde întîlnim un: „Nicolau Ciavasi a. Ceusianu din Golombâ ct. Turdei". După AAB, pe anul 1871/1872 stipendiatul Alesandru Ceusianul este trecut în cl. V, după RF din același an, el obține stipendiul „Bobian", dar e trecut în cl. VI. IEM: trece examenul de maturitate la 18 VII 1874, nr. 3. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 65.

24. CIOBA GAVRIL (Gavrilu Cioba), din NADĂȘA, jud. Mureș. ISC : cl.Vl 1865/1866, cl. VII 1866/1867, cl. VIII 1867/1868; CC: cl. VIII 1867/1868 abs. 4/IX, 8/X, 20/IV, 25/IV; AAB: trece examenul oral de maturitate la 5 VII 1868, nr. 9; SVC, p. 278, în 1871 e teolog anul III; SVC, 1900, p. 690, născut la Nadășa la 8 noiembrie 1846, absolv. în 1868, pînă în 1896 e preot în Beica și Nadășa, în 1896 transferat la Orșova; SVC, 1911, p. 193 idem. Materialul a fost redactat între anii 1867 și 1868, cînd elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 66.

25. CIORTEA GEORGE (Geor[giu] Ciortea), din PEȚELCA, jud. Alba, ISC: cl. V 1864/1865, cl. VI 1865/1866, cl. VII 1866/1867, cl. VIII 1867/1868; CC: cl. III 1867/1868 abs. 4/IX, 23/X, 28/X, 12/11, 18/11, 25/1V, 13/V; AAB: 5.VII. 1868 proba orală la maturitate, nr. 11; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1868, nr. 11; SVC, p. 278, în 1871 e teolog anul III; PSS: membru al Societății „S. Micu-Clain" în 1870/1871 și 1871/1872, iar la 20 IV 1872 e președinte al societății. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 108, în 1898 nu mai era în viață. Materialul a fost redactat în 1865, după cum urmează : la 5 IV 1865, culegerea nr. 103; la 14 V 1865 culegerea nr. 73 ; culegerea nr. 89 poartă numai mențiunea clasei a V-a, ceea ce ne duce la același an 1865, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerilor : 73, 89, 103.

26. CIRCĂ IOAN (toane Circa), din DEAJ, jud. Mureș. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875. Marialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 72.

27. CIUNGANU ILARIU (Ilariu Ciunganu, Hilarius Ciunganu), din CIUNGA, jud. Alba ISC: cl. V 1870'1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, ci VIII 1873/1874 ; CC : cl. V 1871/1872 abs. 11/111, 19/111, 22/III, 6/V; IEM: trece examenul de maturitate la 18 VII 1874, nr. 4; SVC, p. 305, în 1876 e teolog anul II; PPO : obține tonsura, diaconatul și presbiteratul în 1880, nr. 375; SVC, 1896, p. 38, paroh în Tîmpăhaza; SVC, 1900, p. 691, născut CIUNGA la 22 mai 1854, absolv. în 1874, Seminarul arhidiecezan în 1878, funcționat în Aiudul de Sus, Silvașu, Tîmpăhaza și Booș. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii ; 71.

28. CIURA ALEXANDRU (Alexandru Ciura), din BUCIUM, jud. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864; SVC, 1900, p. 691, născut la ABRUD la 11 februarie 1846, absolv. în 1865, învățător între 1868 și 1870, apoi preot în Abrud, din 1899 viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 69.

29. COCOVANU ȘTEFAN (Stefanu Cocovanu), din CIUGUDUL DE SUS, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB : 27 III 1866, cerere colectivă de admitere la maturitate, cu rezoluția lui I. Micu-Moldovanu din 12 IV 1866 că se îndoiește de capacitatea lui; IEM : trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 33. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 107, în 1898 era „subjude". Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 70.

30. CORDESCU NICOLAE (Nicolau Cordescu), din ALECUȘ, jud. Alba. Este unul și același cu *Nicolau Cordea,* vezi ISC : cl. IV 1859/1360, cl. VII 1862/1863, cl. **VIII**

1863/186
30 I 18
a tuturo
27/IX, 7
2/III, 1
5/VI; A
IEM: t
1864, nr
în 1898
redactat
culegerii

31. COSTE
jud. Al
cl. VII
în 1876
născut
în Spini
54); PP
în 1880
1872, cî
Nr. culeg

32. COSTE
RADE,
„a dese
cînd elev

3a. COSTIN
jud. M
1864/186
cerere co
p. 17, în
1900, p.
aprilie
funcțion
petru de
obține p
rialul a f
(mențiun

34. CRĂCIU
vania de
dovanu.
Ioane Cra
I—III 1

35. CRIȘAN
NEDIC,
cLVIII

[12] Pentru instituția „beneficiului de pîine" există o bibliografie impresionantă. Oferim aici numai cîteva din referințele cele mai importante. Alesandru V. Grama, *Istoria basericei românesci unite cu Roma de la inceputulu creştinismului pana in dilele nostre,* Blaj, 1884, p. 147 : atribuie fundațiunea ep. Maior; M. Străjan, *începutul renașterii naționale prin școli,* Craiova, 1891, p. 16—17: numărul celor ce beneficiau de acest ajutor; Nicolae Brînzeu, *Școalele din Blaj. Studiu istoric,* Sibiu, 1898, p. 144—145 : atribuie fundațiunea ep. Rednic, „țipăii se împart la fiecare 5 zile în table mari ori mici" ; Ioan Rațiu, *Studii și biografii.* Blaj, 1904, p. 46 și 52 : beneficiul de pîine „încă a fost un motiv ponderos, care îndemnă studenții la Blaj" ; Ioan Rațiu, *Dascălii noștri. Scurte notițe din viața și activitatea lor literară. 1764-1848,* Blaj, 1908, p. 12 : „Ca episcop, Maior a zelat mult pentru biserică și pentru sf. unire, iar în ce privește școalele din Blaj, s-a făcut nemuritor cu regularea beneficiului de pîne, prin care la sute și mii de școlari săraci s-a deschis calea spre lumină și învățătură" ; Ioan Rațiu, *Blajul. Scurte notițe informative,* Brașov, 1911, p. 41 : „Și cum toți erau săraci, veneau de-a dreptul în nădejdea *țipăilor.* Țipăii erau cel dintîi ajutor pentru studențimea săracă de la acest gimnaziu" ; A. Lupeanu, *Călăuza Blajului. Cu însemnări și lămuriri istorice,* Blaj, 1922 : „Tot la cinci zile cîte 200 table de *țipai* pentru tot atîția școlari" ; Ștefan Manciulea, *Patronul liceului „Sf. Vasile cel Mare",* în *Studii și articole,* Blaj, 1938, p. 18 : atribuie fundațiunea ep. Maior, contribuitori fiind domeniul episcopesc, mănăstirea Sf. Treimi și Seminarul teologic, fiecare cu cîte 200 găleți anual; Ștefan Manciulea, *Ctitorii școalelor din Blaj,* Blaj [1939], p. 35. Pentru viața școlărească a Blajului e indispensabilă lectura cărții autobiografice a scriitorului I. Agîrbiceanu, *Licean. . . odinioară,* București, 1939, unde la p. 42 sînt pomeniți și țipăii.

CC: cl. V 1860/1861 abs. 15-16/1, 21-23/1, 25--26/1, 28/1, 30/1; cl. VI 1861/1862 abs. 5/X; AAB: 14 VI 1862 şi 11/23 I 1863, testimonii cu note la religie, elevul fiind ortodox, eliberate de parohul şi catihetul Georgiu Popp (sau Popoviciu) din Beşineu; teza la examenul de maturitate din 10 VI 1864. După Nicolae Brînzer, *op. cit.,* p. 105, în 1898 era avocat. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 41. De reţinut nota cu care încheie: ,,Va mai urma de alta data ne avendu papiru" (f. 2v*).

36. CRIŞAN T[EODOR] (T[eodoru] Crisianu), din SÎNBENEDIG, jud. Alba. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 32; SVC, p. 279, în 1871 era teolog anul I. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era cl. VIII. Nr. culegerii: 75.

37. DANC ŞTEFAN (Stefanu Dancu), din ŢAPU, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune în ms.), cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 57.

38. DANCEA GHEORGHE (Giorgie Dancia), din GIRBOVA, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863,1864, sem. II fiind eliminat. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune in ms.), cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 56.

39. DANCEA VASILE (Basiliu Dancea), din GÎRBOVA, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; SVC 1896, p. 33, paroh în Gîrboviţa; SVC, 1900, p. 697, născut în GÎRBOVA la 10 martie 1839, absolv. în 1865, între 1866 şi 1870 „a servit la miliţie", absolv, teologia în 1872 la Seminarul greco-ortodox din Sibiu, a funcţionat în Sîncrai, Ciumbrud şi din 1875 în Gîrboviţa, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 28). Materialul a fost redactat în 1865 (menţiune în ms.), cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 116.

40. DANCU PETRU (Petru Dancu), din ŢAPU, jud. Aba. ISC: cl. VI 1863/1864, cînd a şi „deşertat". Materialul a fost redactat la 14 I 1863, cînd elevul era în cl. V (menţiune ms.). Nr. culegerii: 53.

41. DASCĂLU M[IRON] (M[ironu] Dascălu), din CETATEA DE BALTĂ, jud.. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 29-30 VI 1866, nr. 27; PPO: obţine tonsura şi lectoratul la 7 XI 1869, nr. 19; SVC, 1896, p. 120, paroh în Cetatea de Baltă; SVC, 1900, p. 698, născut la 30 VIII 1843 la CETATEA DE BALTĂ, maturitatea în 1866, absolv. Seminarul domestic în 1870, funcţionează la Silea, Sîntămăria şi din 1878 în Cetatea de Baltă, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 102). Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. a V-a. Nr. culegerii: 55.

42. DEACU ALEXE (Alessiu Deacu), din DOŞTAT, jud. Alba. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; SVC, p. 152, în 1865 era teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871 era teolog absolut nehirotonit; SVC, 1896, p. 104, paroh la Bothaza; SVC, 1900, p. 698, născut la DOŞTAT la 13 februarie 1844, absolv. Seminarul domestic în 1867, paroh în Sîngătin, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 210). Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII (menţiune în ms..). Nr. culegerii: 54, 90.

13. DRĂGHICESCU I[OACHIM] (Dragicescu şi Draghicescu I. şi I.C.), din BLĂJEL, jud. Sibiu. Este unul şi acelaşi cu *Ioachim Draghiciu,* vezi ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: cl. V 1860/1861, lipseşte cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 2/X, 24/X, 28/XII, 30/XII, 1/1; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la* 4—5 VII 1864, nr. 32. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 105, în 1898 era medic în România. Din informaţiile păstrate la catedra de Istoria medicinii de la Institutul medico-farmacentic din Bucureşti, aflăm că s-a născut la 8 septembrie 1844 la Blajel, că şi-a făcut studiile superioare la Budapesta, Graz şi Torino, şi că a funcţionat în mai multe oraşe din ţară (Craiova 1877, Constanţa 1880, Ploieşti 1883, Rîmnicul-Sărat 1884, Constanţa 1886, jud. Olt 1892, Brăila 1895, jud. Dolj 1896; în 1912 era pensionar la Craiova; din 1913 i se pierde urma. A colaborat la „Familia" între 1876 şi 1883 şi ar fi editat ziarul „Oltenia". Şi-a schimbat numele în *Drăgescu.* Biobibliografie în dr. Ilie Dăianu, *Forţele latinităţii regeneratoare. Un suflet eroic uitat: dr. Ioachim C. Drăgescu,* Cluj, 1938 (Retipărit din „România eroică", nr. 8).

Materialul a fost redactat după cum urmează: culegerea nr. 51 la 6/18 I 1863 şi 27 I 1863 (culegerea nr. 52 nu... VII (men...

Ms. 2197.11.52, ultima pagină a culegerii lui Ioachim Dr... şi scriitor (Biblioteca Orăşenească, ...

44. DRĂGHICI IOAN (Ioane Dregiciu), din OARDA DE SUS, jud. Alba. ISC: cl. V 1859/1860; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 11; SVC, p. 152, ... fost reda... Nr. cule...

45. EREMIA GEORGE (George Eremia), din BUCURESCI, jud. Hunedoara. ISC: cl. VI 1873/1874, cînd a şi „desertatu". Nu figurează nici în ISC anterioare, nici posterioare datei de mai sus. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V. Ms. poartă însemnarea: ,,cetitu de George Eremia". Nr. culegerii: 7.

46. FLOREA IOAN (Ioane Floria), din IAŞI, jud. Braşov. ISC: cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 23. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 98.

47. FLO[RIAN] G[EORGE] Georgiu Florianu), din VIŞUIA, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC: cl. V 1863/1864, cl. VI 1864/1865, cl. VII 1865/1866, cl. VIII 1866//1867; CC: cl. VI 1864/1865 abs. 31/V, 6/VI, 10/VI; IEM: trece examenul de maturitate la 4—6 VII 1867, nr. 11; SVC, 1900, p. 703, născut în VIŞUIA, la 23 aprilie 1845, cursul gimnazial la Bistiiţa, liceul la Blaj, maturitatea în 1867, absolv. Seminarul domestic în 1870, pînă în 1880 preot in Balda, apoi paroh la Sînger. Datarea relativă: 1863-1867. Identifica' ea nesigu' ă. Nr. culegerii: 189.

18. FLOR1AN ILIE (Elia Florianu), din RĂZOARE, jud. Mureş. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Alte detalii de culegere: ,,Aceste — su culesa dein m. multe tienuturi şi m cusama dein tienutu Blasiului si chiaru dein Blasiu inca" (f. 4 ``). Nr. culegerii: 49.

49. FLORIAN IOAN (Ioane Florienu), din MĂDĂRAŞ, jud. Mureş. ISC: cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 24: Ioane Floreanu: SVC, p. 152, in 1865 era teolog anul 1. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIL Nr. culegerii: 105.

50. FOLEA N[ICOLAE] (N[icolauj Folea), din LUPU, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturi-' tate; PPO: obţine tonsura şi lectoratul la 17 VII 1870, nr. 20; SVC, p. 262, în 1871 **era** teolog absolut nehirotonit. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 47.

51. FOLEA VASILE (Basiliu Folea), din MICĂSASA, jud. Sibiu. ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, sem. II a „desertatu" şi repetă cl. VII în 1873/1874; cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305, în 1876 era teolog anul I; SVC, 1896, p. 128 paroh în Giuluş; SVC, 1900, p. 705, născut în MICĂSASA, la 30 septembrie 1856, maturitatea în 1875, absolv. Seminarul domestic în 1879, pînă **în** 1896 adm. parohial în Silea, apoi în Giuluş, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 108). Materialul **a** fost redactat în 1872, cînd elevul era în **cl.** VI. **Nr.** culegerii: 13.

52. GALANTU CONSTANTIN (Constantinii Galantu), din ILVA MARE, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC: **cl.** VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: stipendiat cu 20 fl. ca ceilalţi năsăudeni (printre care şi fratele lui George Coşbuc, Leone) la 4 III 1866 (semnează vicarul G. Moisil) şi la 11 III 1866 (semnează stipendiaţii de primire a sumelor); RF: stipendiul năsăudean pe 1864/1865; IEM: trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 7. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 106, în 1898 era profesor. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr culegerii: 9.

53. GHEORGHIŢĂ N[ICOLAE] (**N**[icolauj Georgitia), din or. BISTRIŢA, jud. Bistriţa-Năsăud. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 23; CC: cl. VII 1861/1862 abs. 1/I; PNC 1862/1863, nr. 56, canonicul Anderko din Gherla trimite stipendiul elevului. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 104, în 1898 era ,,propr[ietar]". Materialul a fost scris în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 10.

54. GHERMAN IOAN (Ioane Germanu, Ioannes Germanus), din ASINIP, jud. Alba. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: 30 I 1861 lipseşte cu toată cl. V, pentiu care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 25; SVC, 1900, * p. 707-708, născut la ASINIP la 9 aprilie 1841, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, după care pînă în 1870 e protocolist în **cancelaria** mitropolitană, în 1870 **devine profesor gimnazial de română şi greacă, în** 1877 **devine asesor la tribunalul matrimonial arhidiecezan de instanţa II,** In 1880 membru al esactoratului arhidiecezan, în 1884 asesor consistorial şi viceprotopop onorific; între 1883 şi 1886 redactează „Foaia scolastică"; în 1900 e pensionat şi numit protopop onorific; moare în 1909 (SVC, 1911, p. 257). O sumară biografie în Nic. Comşa, *op. cit.,* p. 101, cu mult mai puţine date. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII (menţiune în ms. culegerea nr. 104). Nr. culegerii: 94, 104.

55. GIURGIU TEODOR (Theod. Giurgiu), din LUNA, jud. Cluj. CC: cl. VII 1861/1862 abs. 10/XI; SVC, p. 152, în 1865 era teolog în anul II; SVC, 1896, p. 103, paroh în Aruncuta; SVC, 1900, p. 709, născut în LUNA la 1 februarie 1839, absolv. Seminarul domestic în 1866, din 1867 funcţionează în Aruncuta. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 11.

56. GOGA [I]LIE (Elia Goga), din HĂGHIG, jud. Covasna. ISC: cl. VIII 1863/1864; CC: cl. V 1860/1861, lipseşte la 30 I 1861 cu toată clasa, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 28/1X, 14/X, 5/XI întîrziat; AAB: 14/27 XII 1861, 11/23 I 1862 şi 2/17 VI 1862, testimoniu cu notele la religie, fiind ortodox, semnate de parohul şi catihetul Georgiu Popp (sau Popoviciu) din Beşineu; teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4_**5 vil** 1864, nr. 15. După Nicolae Brînzeu, *op. cit,* p. 105, in 1898 era jurist. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 12.

57. GOGÎŢĂ T. (T. Gogâtia sau Gogitia), din DOŞTAT, jud. Alba. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: cl. V 1860/1861 absentează cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 17/IX; AAB: teza la examenul de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 43. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 100.

58. GRAMA AMBROZIU (Ambrosiu Gramma), din MANIC, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873 şi repetă anul: cl. VI 1873/1874, cînd, în sem. II, a „desertatu"; AAB: cl. III 1869/1870, nr. 123, înscris **la** beneficiul de pîine; **CC: cl. V** 1871/1872 abs. 30/IX, 23/X, 23/11 „**n'are**

incalt."
dactat
ms.).

59. GRAU
jud. M
cl. V
trece
3 VII
şi 27
nr. 33
SVC,
1854,
din 18
(SVC,
1872, c

60. GRUI
jud. A
AAB:
de pîin
elevul
44.

61. HAND
RADE
cl. VI
mată,
sem. I
admite
a lui I
Materi
când el
gerii:

62. HĂMB
basian,
CC:
23-24
28/X,
13/26
ortodo
ISC:
Nicola
în via
elevul

63. HERŢ
din O
cl. V
1874/1

24/11, 26-28/11, 1/III, 4/HI, 8/III, 12/111, 15-16/111, 18/111; IEM: 30 VI şi 1-3 VII 1875 examenul de maturitate: nr. 12. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 46.

64. HORŞIA IOAN (Horsia Ioane), din SINMICLĂUŞ, jud. Alba. GC:cl. VII 1861/1862 abs. 21/IX, 5/X; IEM: cl. VIII 1863, nr. 12; SVC, p. 152: teolog anul II în 1865; SVC, 1896, p. 61 adm. parohial în Biia; SVC, 1900, p. 713 născut în SÎNMICLĂUŞ la 23 martie 1842, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867 la Gherla, cînd devine coop. în Biia, notar districtual în 1896, viceprotopop în 1898, cum îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 52). Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Numărul culegerii: 15.

65. HOSU CONSTANTIN (Hozu Constantin), din LIVADA SOMEŞ, jud. Cluj. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Numărul culegerii: 14.

66. IANCU C. DIMITRIE (Demetriu C. Iancu), din BOBÎLNA, jud. Hunedoara. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Numărul culegerii: 1.

67. ICHIM SIMEON (Simeone Echimu), din MONOR, jud. Bistriţa-Năsăud RF: stipendiat pe 1862/1863 act. 92/862-3 din 6 VI 1863 şi pe 1864/1865 din partea Năsăudului; ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: 4 III 1866 şi 11 III 1866, stipendiat năsăudean (vicarul G. Moisil); IEM: 29—30 iunie 1866, examenul de maturitate nr. 31. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 107, în 1898 era jurist. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Numărul culegerii: 48.

68. IGNAT SIMION (Simione Ignatu), din BOGATA, jud. Mureş. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; SVC, p. 17: teolog absolut nehirotonit în 1871; SVC, 1896, p. 156, paroh în Ciugud; SVC, 1900, p. 714, născut BOGATA la 13 februarie 1842, absolv. Seminarul domestic în 1869, din 1872 paroh în Ciugud. Materialul a fost scris în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 2.

69. IONAŞ ANDREI (Andreiu Ionasiu), din ROŞIA DE SECAŞ, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305: teolog anul I pt. dieceza Lugojului în 1876. Probabil identic cu preotul *Andrei Ionaş* din *Clopotiva,* fost coleg de clasă cu *Alexiu Viciu,* cu care a participat de altfel la culegerea lui *Ioan Micu-Moldovanu* din 1872, şi pentru care **a** cules, din parohia sa, un număr de 14 colinde (religioase: t. XL, CXII, CXVIII, CXXVII, CXXXV, CXLVI; sociale: t. VIII, XVII, LIX; urări: t. XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX), publicate în Alexiu Viciu, *Colinde din Ardeal. Datini de Crăciun şi credinţe poporane,* Bucureşti, 1914. Materialul a fost scris în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 3.

70. IONAŞ NICOLAE (Nicolau Ionasiu), din ROŞIA DE SECAŞ, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: cerere colectivă pentru admiterea la maturitate la 1 IV 1865, şi rezoluţia lui Ioan Micu-Moldovanu din 29 IV 1865, care se îndoieşte de capacitatea lui; SVC, p. 17: teolog absolut nehirotonit în 1871; SVC, 1900, p.715, născut la ROŞIA DE SECAŞ la 12 octombrie 1842, absolv, al liceului în 1865 şi **al** Seminarului clerical arhidiecezan în 1869, cînd e numit profesor de canto la toate institutele din Blaj. Sumară biografie în Nic. Comşa, *op. cit.,* p. 95—96, de unde aflăm că s-a pensionat în 1900/1901 şi **a** murit în 1906. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Numărul culegerii: **4**[13].

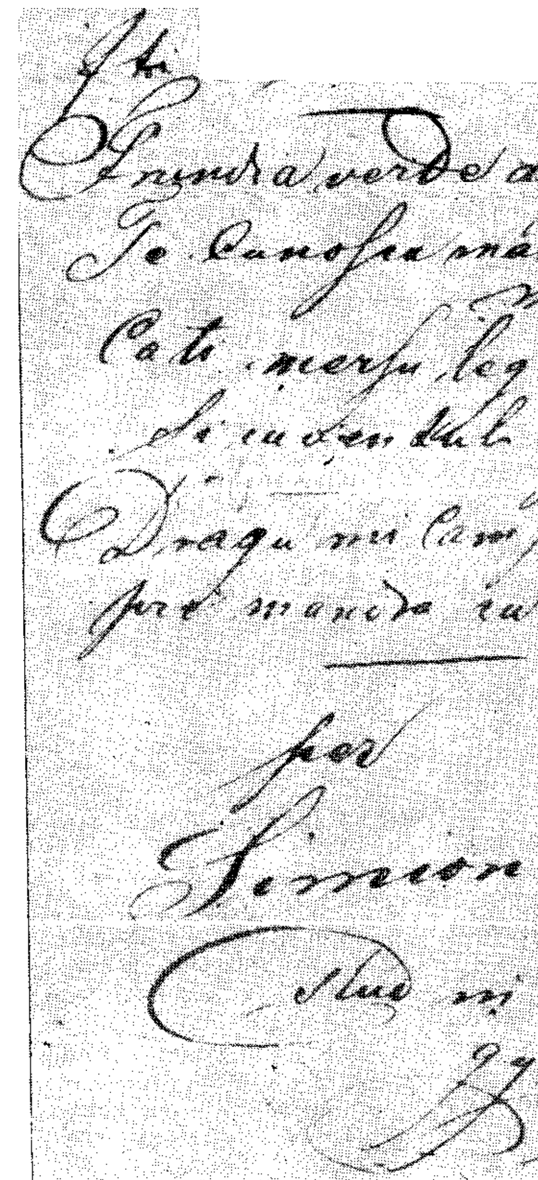
71. ISAC G[EORGE] (Isacu Georgiu), din ILIŞUA, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC: cl. I 1872/1873, cl. II 1873/1874, cl. V 1876/1877, cl. **VI** 1877/1878; AAB: 2 XII 1879 şi 20 III 1880, cînd e în cl. VIII, dă chitanţă pentru banii primiţi drept „curatore". Datarea relativă între 1876 şi 1878. Nr. culegerii: 88.

72. ISAILĂ S[AMUILĂ] (S[amuila] Isaile), din LUPU, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cînd **a** „deşertat"; AAB: 2 VI 1862, notă la religie, **ca**

[13] Pe unul din aceşti doi *Ionaş* l-a putut întîlni şi cunoaşte J.U. Jarnik în 1879 la Blaj (primul era atunci teolog în anul al IV-lea şi Jarnik pomeneşte pe teologii *Ionaş* şi *Pojar ;* cel de-al doilea era profesor de canto şi frecventa cercurile didactice, al căror familiar a fost învăţatul boem). Vezi J. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* p. 96.

fiind ortodox, de la Georgiu Popp, paroh şi catihet în Besineu. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V (ambele menţiuni în ms.). Nr. culegerii: 0.

73. LAZĂ
jud.
1871/18
1874/18

Ms. 2 197.II.2, ultima pagină a culegerii lui S
elevului si numerotarea lui Jarnik (Biblioteca

SVC, 1900, p. 717, născut în ALĂMOR la 21 martie 1850, absolv. în 1875, termină cursul teologic de doi ani în 1877, cînd e numit preot în Alămor. Materialul a fost scris în 1872, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 6.

74. LOBONȚIU NICOLAE (Nicolau Lobontiu), din or. CLUJ, jud. Cluj. ISC: cl. V 1859/1860; IEM: cl. VIII 1863, absolvește cu nr. 24. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 104, în 1898 era „proprietar]". Materialul a fost scris în 1863 (mențiune în ms.), cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 93.

75. MACAVEI I[OANJ (Macaveu I[oaneJ), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC : cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874; SVC, p. 305: teolog anul II în 1876; SVC, 1896, p. 131-132, paroh în Archiud; SVC, 1900, p. 720, născut în TĂTÎRLAUA la 13 aprilie 1853, absolv. Seminarul domestic în 1880, adm. par. în Smtu în 1881, iar din 1883 paroh în Archiud, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 112). Materialul a fost redactat în anul 1872, cînd elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 8.

76. MANIU GAVRILĂ (Gab[riele] sau Gavrile Maniu), din ZAGRA, jud. Bistrița-Năsăud. ISC: cl. III 1859/1860 : Gabriele Man, cl. VII 1863/1864 ; AAB : 6 VI 1863, stipendiat pe 1862/1863; IEM: trece examenul de maturitate la 5-6 VII 1865, nr. 10. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 nu mai era în viață ; fusese avocat. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 34.

77. MARCU GEORGE (Georgiu Marcu), neidentificat. Materialul nelocalizabil. CC : cl. IV 1861/1862 abs. 30/XII, deci în 1862/1863 trebuie să fi fost în cl. V. Lipsește însă din toate controalele ulterioare. Nr. culegerii: 179.

78. MARCU SIMION (Simeone sau Simeonu Marcu), din DUMITRA, jud. Alba. CC.- cl. VII 1861/1862 abs. 1/1, 21/1; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 30; SVC, p. 152, în 1865 era teolog anul II; SVC, 1900, p. 723, născut în DUMITRA la 5 septembrie 1840, maturitatea în 1863, hirotonit în Gherla, paroh în Dumitra. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr, culegerii: 180.

79. MARȚIAN IOAN B. (Ioane B. Marcianulu), din OCNA DEJULUI, jud. Cluj. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 13. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), cînd elevul era în cl. VIII (mențiune în ms. : „octavan"). Nr. culegerii : 184."

80. MARȚIAN VASILE (Vasiliu Marcianu), din OCNA DEJULUI, jud. Cluj. ISC: cl. V 1859/1860; CC: cl. VII 1861/1862 abs. 14,'IX, 18/IX, 21/IX, 23-24/IX, 1/X, 12/X; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 3. După Nicolae Brînzeu, *op. nit.*, p. 104, în 1898 era profesor. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 183.

81. MĂLAI I[OAN] (Ijoane] Malaiu), din LEȘU, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 6 VI 1863, stipendiat năsăudean pe 1862/1863; 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 14. A fost profesorul lui George Coșbuc la liceul din Năsăud. Vezi dr. Leon Scridon sen., *Notițe biografice. Amintiri din viața de elev a lui George Cosbuc,* în *Omagiu lui George Coșbuc cu ocazia dezvelirii bustului in Năsăud,* Bistrița, 1926, p. 63-80 *(apud* Al. Husar și G. Dulgheru, *Coșbuc văzut de contemporani,* București, 1966, p. 30) și Naghiu losif. *George Coșbuc, candidat la eliminare în clasa a IIt-a liceală,* în „România nouă", Cluj, 2 (1934), nr. 217 *(apud* G. Scridon și I. Domșa, *George Coșbuc, Bibliografic,* București, 1965, nr. 1 622). Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 29.

82. MĂRCULEȚ I[OAN] (J. Marculetiu), din CERGĂU MARE, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate: IEM: trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 15 ; SVC, p. 17, în 1870, profesor de greacă și germană la Gimnaziul superior din Blaj. Sumară biografie în Nic. Comșa, *op. cit,* p. 101, de unde aflăm că anul I de teologie l-a urmat la Viena (Sf. Barbara) și că după 9 ani de profesorat la Blaj a trecut in Moldova, fiind profesor la Bîrlad. Vezi și Orga Ioan. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 178.

83. MARGINEANU NICOLAE (Nicolau Margineanu), din DOȘTAT, jud. Alba, IȘC: cl. VI! 1862/1863, cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, 1900, p. 723, născut în DOȘTAT la 6 februarie 1846, matur în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, preot în Ungureiși apoi în Gbirbon. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, cînd elevul era în cl. VII (mențiune în ms.). Nr. culegerii-: 171, 176.

84. MARGINEANU VASILE (Basiliu Margineanu), din OBREJA, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1864 ; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864: SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871, teolog absolut nehirotonit. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 177.

85. MICU M. (M. Micu), neidentificat. Materialul nelocalizabil și nedatabil. Nr. culegerii: 172.

86. MICU SIMEON (Simeone Micu), din SĂRMĂȘEL, jud. Mureș. ISC: cl. V 1859/1860; PNC: nr. 72, din 1861/1862 candidează la „pedelat" ; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 31 ; SVC, p. 153, teolog în anul II la Seminarul greco-catolic central de la „S. Barbara" din Viena ; SVC, 1900, p. 727, născut la SĂRMĂȘEL la 12 mai 1841, maturitatea în 1863, absolv, studiile teologice la Viena în 1867, profesor de religie la Gimnaziul inferior între 1867 și 1886; între 1879 și 1885 a fost și prefect al tipografiei, din 1886 protopop al districtului de Alba. Sumară biografie în Nic. Comșa, op. *cit.,* p. 98, unde nu se dau date mai numeroase (nu se cunoaște data morții). Materialul a fost redactat la 6 I 1863, cînd elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 173.

87. MIHĂLȚEANU ȘTEFAN (Stefanu Mihaitianu), din OHABA, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl.VII 1863/ 1864, cl. VIII 1864/1865 ; CC : cl. V 1861/1862 abs. 1/XI. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 26.

88. MILACIU VASILE (Basiliu Milaciu), din ȘARD, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872; CC: cl. V 1871/1872 abs. 18/IX, 22-23/IX, 25/IX, 27/IX, 29-30/IX, 6-7/X, 13/X, 15/XI, 25/XI, 27/11, 18/111, 15/VI. Materialul a fost redactat în 1872 (mențiune în ms.), cînd elevul era în cl V (mențiune în ms.). Nrrculegerii : 174.

89. MOISE
jud. A
1871/18
(mențiu
în ms.)

90. MOLD
și neda
Nr. cu

91. MOLD
DEA
1859/1
exame
1900, p
1865, a
și 1873
Sus și
1863,

92. MOLD
BUNC
CC:
AAB
fiind c
giu Po
1864;
1864,
elevul

93. MOL
din TO
cl. I
nu, ma
și 18
27.

94. MUN
BĂGA
cl. V
/1875
1900,
tatea
paroh
1872,
Nr. c

95. NEG
SUCU
/1872
1874/

grafie: născut în SUCUTARD, la 12 septembrie 1854, ca fiu de ţărani (Simion şi Ana), maturitatea în 1875, absolv. Seminarul din Gherla în 1877, devine profesor în 1880; colaborează la diverse publicaţii locale, fiind din 1899 redactor la ,,Foaia scolastică", redactează numeroase lucrări didactice, printre care un manual de stilistică, şi lucrări ce economie rurală; membru activ şi întemeietor a numeroase asociaţii culturale din Blaj. Din biografia oferită de Nic. Comşa, *op. cit.,* p. 111, aflăm că a profesat din 1882 la preparandia din Blaj, al cărei director a devenit în 1909/1910. O altă biografie în Dr. I. Raţiu, *Profesorii Institutului pedagogic din Blaj,* în „Unirea", Blaj, 25 (1915), nr. 101, p. 7-8. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 168[14].

96. NEMEŞ IOAN (Ioanne Nemesiu junior), din POIANA, jnd, Cluj. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 20.

97. NEMEŞ .IOAN (Ioane Nemesiu maior), din LUNA, jud. Cluj. ISC: cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 166.

98. NOVACU AL. (Al. Novacu), neidentificat. Materialul nelocalizabil. Datarea relativă: 1863, elevul fiind în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 165.

99. OLTEANU PAUL (Paulu Olteanu), din GALTIU, jnd. Alba. ISC : cl. VII 1863/1864; 1864, ca privatist. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune în ms.), cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 164.

100. ORBEANU R[OMUL] (Romul Orbeanu), din ICLĂNZEL, jnd. Mureş. ISC : cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873,1874; IEM: trece examenul de maturitate ia 18 VII 18741 nr. 12; SVC, p. 305, în 1876, teolog anu, II; SVC, 1896, p. 158, paroh în Iclănzel; SVC, 1900, p. 740-741, născut în ICLĂNZEL la 4 ianuarie 1855, maturitatea în 1874, absolv. Seminarul domestic în 1877, funcţionează ca învăţător în Oroiu şi Iclănzel, iar în 1879 devine preot în Iclănzel, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 142); PPO : obţine presbiteratul în 1879, nr. 307. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 163.

101. ORĂŞAN G[HEORGHE] (Oresanu sau Orasanu Georgiu), din PETRILACA, jud. Mureş. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; CC: cl. VIII 1864/1865 abs. 17/IX, 29/XI, 7/XII, 13 - 14/XII, 21/XII, 26/XII, 15/11, 8/III, 27/TII, 3/V, 30-31/V, 21/VI ; ÂAB : 27 III 1866, cerere colectivă pentru admitere la maturitate ; IEM : trece examenul de maturitate la 29-30 VI 1866, nr. 15 : Georgiu Orasanu. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 106, în 1898 nu mai era în viaţă, după ce trecuse în România şi se ocupase cu ziaristica. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 151.

102. ORGA I[OAN] (I. Orga), din BUCERDEA GRÎNOASĂ, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; IEM : trece examenul de maturitate lâ 5-6 VII 1865, nr. 21 ; PPO : obţine tonsura, diaconatul şi presbiteratul la 30 IV 1869, nr. 24; SVC, 1900, p. 741, născut în 1841, maturitatea în 1865, absolv. Seminarul domestic, a funcţionat ca preot coop. în Bucerdea Grînoasă pînă în 1879, cînd a fost numit vicerector la Seminarul teologic arhidiecezan din Blaj ; membru în esactoratul arhidiecezan; viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul a fost în cl. VI. Nr. culegerii : 152[15].

[14] Nu trebuie confundat cu omonimul său, canonicul I. Fekete-Negruţiu, pe care l-a cunoscut J. L. Jarnik in 1876 şi 1879 şi l-a considerat întotdeauna printre „protectorii" săi. Bătrînul canonic, văzînd silinţa ce şi-o dădea tînărul învăţat ceh, îl poreclise Harnik (Vezi *Drumul pe care am mers,* p. 91 şi 93). in corespondenţa eu Ioan Micu-Moldovanu, numele lui Fekete-Negruţiu intervine de două ori : într-o scrisoare din 23 noiembrie 1887, cînd se interesează de cunoscuţii din Blaj şi notează : „Dintre colegii de acuma ai d-vstre mi aduc cel mai bine aminte de dl. Fekete-Negruţi. Tot mai este aşa de vioi cum era în vremea petrecerii mele acolo?" şi în scrisoarea din 10 decembrie 1888, cînd află de moartea fostului său protector : „După d-vstră, dl. canonic Negruţi s-a arătat faţă de mine cu cea mai mare prietenie din toţi cei ce m-au cunoscut la Blaj şi am să-i păstrez pentru totdeauna în inima-mi sentimentul de recunoştinţă nepieritoare".

[15] Este acel *Ioan Orga,* care, fiind teolog anul I în 1866, l-a cunoscut pe Mihail Eminescu în timpul petrecerii acestuia la Blaj şi a lăsat cîteva sumare amintiri despre poet. Vezi Flie Dăianu, *Eminescu în Blaj. Amintiri de-ale contemporanilor,* Blaj, 1914 (p. 13 : citea în grădina seminarului din „Familia" ; şcolarii şi teologii se adunau în jurul lui, ascultîndu-l citind ; a citit şi o poezie proprie ; p. 15 : date cu privire la înfăţişare, îmbrăcăminte şi mod de manifestare ; p. 18 — 19 : despre participarea lui *Eminescu* la adunarea Asociaţiei de la Alba-Iulia din 27 — 28 august 1866, întîlnirea cu el la podul umblător de la Mihalţ ; împreună cu *Ioan Mărculei,* profesorul de mai tîrziu la Blaj şi Bîrlad (vezi nr. 82), care în vremea aceea era teolog absolvent, l-a şăzduit o noapte în comuna sa natală Bucerdea-Grînoasă). In legătură cu *Eminescu,* menţionăm că nu am găsit, în foarte bogata arhivă a şcolilor din Blaj, nici o urmă a trecerii sale prin acest oraş. Ca o ciudăţenie, ce poate interesa pe istoricul literar, menţionăm existenţa, în controalele liceului din Blaj (Informaţiune despre şcolarii dein , ... clase a gimnasiului gr.-catolicii dein Blasiu pre anulu scolasticii...), a unui *Ioanu Eminescu,* elev de cl.

•*102.* PANTEA IOAN (Ioane Pantea), din HARŢAU, jnd. Mureş. ISC: cl. V 1859/1860, cl. VIII 1862/1863; CC: cl. VIII 1862/1863 abs.23-26/111, 3/IV; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 15; SVC p. 152, în 1865 e teolog anul II: SVC 1900, p. 741 născut la HĂRŢĂU la 23 X 1840, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867, funcţionează în Fălfălău şi Rîciu, din 1900 viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat la 22 I 1863, cînd elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 153.

104. PETRUŢ ALEXANDRU (Alesandru Petrutiu). CC : cl. IV 1860/1861 abs. 10,X, 28-29/XII, 31/XII, 1/1, 2/III, 13/V. Nu apare în ISC a anilor respectivi, deci materialul nelocalizabil. Redactat la 19 I 1863 cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 162.

105. PETRUŢ AXENTE (Auxentiu Petrutiu), din CIUFUD, jnd. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863 1864, cl. VIII 1864/1865; CC: cl. V 1861/1862 abs. 27/IX; IEM: trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 4. Materialul a fost redactat la 20 I 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 154.

106. PINCIU P[ETRU] (Petru Pinciulu), din RĂŞINARI, jud. Sibiu. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 1 IV 1865, cerere colectivă de admitere la maturitate, cu rezoluţia din 29 IV 1865 a lui I. Micu-Moldovanu, care se îndoieşte de capacitatea elevului: Penciu Petru. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 106, în 1898 era pretor. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 161.

107. POCA
BENE
VIII
14/X;
testimo
semnat
(sau P
1864;
la 4-5
dactat
ţiune î

108. POP A
jud. M
cl. V
cl. V
a fost
Nr. cul

109. POP
dinu]
doara.
1873/18
teolog
redacta
în ms.

110. POP G
jud. M
a fost
în cl.

111. POP
Alba.
1871/18
15/IV.

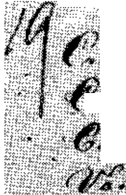
I în 1873/18
şi de cl. I
Basiliu, cant
1876. E o
rioare, în p
„eminente",
Avea atunci
Nu apare în
de o actual
(sau *Imminov*
XVIII-lea
Onu, Sivan
fundo curiali
ţiu, *Negustor*
în „Revista

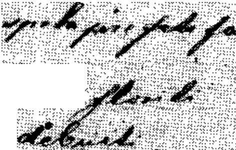
cînd elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 138.

112. POP IAGOB(Iacobu Popu), din NUȘENI, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. IV1859/1860, cl. VIII 1863/1864 ; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864 ; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 137.

113. POP IOACHIM (Joachimu Popu), din BĂIȚA, jud. Mureş. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 150.

114. POP IOAN (Joane Popu senior), din LECHINȚA, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redaclat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 146.

Ms. 2 197.11.22, ultima pagină a culegerii lui Constantin Pop, cu autograful elevului şi numerotarea lui Jarnik (Biblioteca Orăşenească, Sibiu).

115. POP IOAN (Ioane Popu), din BICHIGIU, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 136.

116. POP IOAN (Ioannu Poppu), din COLIBI, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 160.

117. POP IOSIF (Josefu Popu), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864//1865. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 147.

118. POP LADISLAU (Ladislau Popu), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1861; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864. Materialul a fost redactat la 18 IV 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 148.

119. POP MATEI (Mateiu Popu), din TĂURE, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873,cl. VII 1873/1874. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 145.

120. POP NICOLAE (Nicolau Popu junior), din SÎNTĂMĂRTE, jud. Alba. IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 26 ; SVC, 1900, p. 750, născut în SÎNTĂMĂRIE la 8 iunie 1841, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867, preot în Şăul a şi Şacalul de Cîmpie. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, cîndexevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 40.

121. POP NICOLAE (Nicolau Popu senior), din AGRIŞU DE SUS, jud. Bistrița-Năsăud. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 25. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 37.

122. POP PETRU (Petru Popu), din JABENIȚA, jud. Mureş. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 28. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 144.

123. POP PROCOPIE (Procopiu Popu), din AGRIŞU DE JOS, jud. Bistrița-Năsăud. CC: cl. VII 1861/1862 abs. 23-24/XII, 30-31/XII, 1/1; PNC: 25 I 1863, nr. 47, bursier, actul nr. 56, emis de protopopul Anderco din Gherla; IEM : trece examenul de maturitate la 24-25 VI 1863, nr. 29. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 99.

124. POP
GRÎN
1864,
1866/
1848,
mestic
în Na
culege

125. POP
jud.
1864/
1863,

126. POP
contro
a fost
(menț

127. POP
VA,
terial
cînd e
gerii :

128. POP
jud.
a fos
elevul
rii : 1

129. POP
Mureş
cl. V
1872,
Nr. c

130. POPA
ISC :
cl. IV
cl. VI
apare
coope
în 186

131. POPE
DE
1863/
redact
era în

132. POPESCU IOAN (Ioane Popescu [senior]), din CĂPÎLNA, jnd. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 156.

133. POPOVICI GHEORGHE I (George I. Popoviciu). Neidentificat. Materialul nelocalizabil şi nedatabil. Nr. culegerii : 76.

134. PRECUP D[IONISIE] (D[ionisiu] Precupu), din BUDIU MIC, jud. Mureş. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864//1865. IEM: trece examenul de maturitate la 5-6 VII 1865, nr. 8. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 105, în 1898 era membru la Curtea de casaţie în România. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 133.

135. PRECUP VLASE (Bl[asiu] Precupu), din MAIOREŞTI, jud. Mureş. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: 30 I 1861, cl. V, lipseşte cu întreaga clasă, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861//1862 abs. 26,'X, 28/X, 1-2/XI, 5/XI; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; PSS: membru al Societăţii ,,S. Micu-Clain" în 1870/1871 ; PPO: obţine tonsura la 30 X 1870, nr. 57, şi presbiteratul la 26 XII 1871, nr. 102 ; SVC, p. 278, în 1871, teolog anul IV. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 105, în 1898 nu mai era în viaţă ; fusese preot. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune culegerea nr. 131), cînd elevul era în cl. VII (menţiune în aceeaşi culegere). Nr. culegerii : 134, 139, 140. însoţeşte culegerea nr. 140 de următoarea notă : ,,De alt mentrea asi scrie m multe; inse de cele de care-mi mai aducu amente, pre unele nu le sciu pote deplenu ; er altele su prea batutoria la ochi". E acelaşi din care se publică în „Comoara satelor", 4 (1926), p. 39•, o snoavă : ,,Mîţa şi scroafa la valăul cu zăr", 4 (1926), p. 46, o legendă : „Pentru ce mornăie mîţa cînd mănîncă carne" şi 5 (1927), p. 108—113, o poveste : „Frica, nefricosul şi spaima", cu însemnarea că ar proveni din colecţia lui *Ioan Micu-Moldova na,* aflătoare în Biblioteca arhidiecezană din Blaj. Culegerea este datată de *Tr. German :* 1868 şi de A. *Lupeanu* : 1865—1868. La biblioteca din Cluj, unde a fost transportată, în anii din urmă, arhiva Blajului, nu se găseşte însă nici un alt caiet al lui Precup Vlase. Vezi scrisoarea lui Teofil Bugnariu din 14 VI 1966.

136. PUNTEANU IOAN (loanu Punteanu sau Puntianu), din VINGARD, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874 cl. VIII 1874/1875 ; CC : cl. V 1871/1872 abs. 16/IX,4/XI, 15,1, 5/II, 12/11, 17/11; AAB: pe 1871/1872 apare în raportul stipendiaţilor; RF pe 1871/1872 cl. V primeşte „stipendiulu Franciscu Josefian" ; IEM : trece examenul de maturitate la 30 VI—3 VII 1875, nr. 25. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii ; 135.

137. RADU ALEXANDRU (Alesandru Radu), din TELEAC, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872,1873. Materialul a fost redactat în 1872 (menţiune în ms.), cînd elevul era in cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 128.

138. RADU IfOAN] (I[oane] Rad[u]), din BELDIU, jud. Alba. ISC : cl. V 1862/1863. Materialul a fost redactat în anul şcolar 1865/1866, cînd elevul era în cl. VIII („octavan"). Nr. culegerii: 97.

139. RADU SIMION (Simione şi Ioane Radu) din BELDIU, jud. Alba. ISC: cl. II 1859/1860, cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în anul 1863, cînd elevul Radu Simion era în cl. V. Radu Ioan neidentificat; nu poate fi cel de la nr. anterior. Nr. culegerii : 129.

110. RAICU CL[EMENTE] (Clemente Raicu), din ŞINCA VECHE, jud. Braşov. ISC: cl. VIII 1863/1864; SVC,. p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871, teolog absolut nehirotonit; SVC, 1900, p. 759, născut la ŞINCA VECHE la 8 august 1842, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, a funcţionat în Cohalm şi Teaca ; moare în 1908 (SVC, 1911. p. 256), Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIL Nr. culegerii î 130.

141. ROMAN P. NICOLAE (Nicolau P. Romanu), din ERNEI, jud. Mureş. ISC : cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. Vil 1872/1873, cl. VIII 1873/1874 ; SVC, 1900, p. 762, născut în ERNEI la 23 ianuarie 1855, maturitatea în 1874, absolv. Seminarul domestic în 1878, paroh în Ernei. Materialul a fost redactat la 4 V 1872, cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 117.

142. RUSU AUGUSTIN (Augustinu Rusu), din UIOARA, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863,1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune în ms.), cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 118.

143. SAVA M[ACAVEI] (Macaveu Sava), din HOPÎRTA, jud. Alba. ISC: cl. I 1866/1867, cl. VI 1871/1872; CC: cl. VI 1871/1872 abs. Il/III, 19/111, 22 IU, 6/V, 13-1 l/V, 21/V, 24 V, LVI, 24 VI. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 23.

144. SĂBĂDUŞ I[OAN] (I[oane] Sabadusiu), din CĂPÎLNA DE JOS, jud. Alba. ISC : cl. V 1859/1860 ; CC : cl. V i i 1861/1862 abs. 28/X, 13/XI, 29/XI, 2/XII, 17/1; IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 17; SVC, p. 152, în 1865, teolog de anul II; SVC, 1896, p. 63, paroh în Pănade ; SVC, 1900, p. 765, născut în CĂPÎLNA DE JOS la 13 iulie 1843, absolv. Seminarul domestic în 1866, paroh în Pănade. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în el. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 25.

145. SÎNCELEANU A[U]G[USTIN] (A[u]g[ustinu] Sanceleanu), din CUGIR, jud. Alba. E unul şi acelaşi cu *Augustin Sanceali,* vezi ISC : cl. IV 1863/1864, cl. VIII 1867/1868; RF; pe 1864/1865 obţine stipendiul „Glainean" : Aug. Sanciali; CC : cl. VIII 1867/1868: abs. 25-/IX, 30/X, 12/11, 18/11, 19/11, 2-3/III, Il/III, 20/111, 25/111, l/IV; AAB: 5 VII 1868, examenul oral de maturitate : Aug. Sanceali, nr. 4, dar IEM : 5 VII 1868 trece examenul de maturitate, nr. 4, fiind trecut : Sanceleanu Augustin. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 108, în 1898 era avocat în România. Materialul a fost redactat la 20 IV 1868, cînd elevul era în cl. VIII (menţiune în ms. : „octavan"). Nr. culegerii : 119.

146. SOCOL IOS1F (Josefu Socolu), din SĂLCUD, jud. Mureş. ISC: cl. VIII 1862/1863 ; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul II; SVC, 1896, p. 128, paroh în Lăscud ; SVC, 1900, p. 767, născut în SĂLCUD la 21 martie 1841, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1867, funcţionează la Sîn Paul şi Lăscud. Materialul a fost redactat la 28 XII 1862 st.v. (= 9 I 1863 st.n.), cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 120.

147. STANCIU IOAN (Ioane Stanciu), din STRAJA, jud. Alba. IEM: trece examenul de maturitate

în 1
SVC
sept
1867
mân
1863
Nr.

148. STA
neide
106.

149. STI
jud.
1861
s-a
AA
testi
prot
povi
ritat
dact
102.

150. STR
TIU
în cl
IEM
Sum
uitat
nr.
în 1
in ş
Mat
în c

151. STU
DE
VII
5/X
14-
IE
186
191
reda
cule

152. SU
jud.
cl.
190

1857, maturitatea în 1875, primul an de teologie la Budapesta, anii II—IV la Seminarul domestic, absolvind în 1879; în 1879/1880 trece examenul „rigoros" de dogmatică la Universitatea din Viena ca „alumn" al Inst. „Sf. Augustin", din 1881 funcţionează în Căpuşul de Cîmpie, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 140). Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms. : „quintanu"). Nr. culegerii : 123.

153. SURDESCU D. (Elia Surdu), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VII 1873/1874. Materialul a fost redactat la 11 V 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 122.

154. SZABO SAMUIL (Samuele Szabo), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864 şi 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 101.

155. ŞUTEU VASILE (Basiliu Siuteu), din or. REGHIN, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; CC: cl. V 1871/1872 abs. 17/11, 16/111; SVC, p. 305, în 1876, teolog anul I; SVC, 1900, p. 774, născut în REGHIN la 17 august 1854, maturitatea 1875, absolv. Seminarul domestic în 1879, paroh în Tuşin, din 1880 „cancelist" mitropolitan şi notar al esactoratului. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 24.

156. TATU TEODOR (Teodorii Tatu), din CIUGUDU DE JOS, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, el. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB : 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate ; IEM : trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 35; PPO : obţine presbiteratul la 30 N 1870, nr. 52. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 125.

157. TĂMAŞ [IOAN] (Tamasiu [Ioane]), din ABRUD, jud. Alba. CC: cl. VII 1861/1862 abs. 23/IX, 29/1; IEM: trece examenul de maturitate la 24-25 VI 1863, nr. 19; SVC, p. 152, în 1865 e teolog anul II. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 124.

158. TÎRNĂVEANU IOAN (Ioane Ternaveanu), din SUSENI, jud. Mureş. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864,1865, cl. VIII 1865/1866. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 106, în 1898 era funcţionar. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 186.

159. TODEA IOAN (Toane Todea), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC : cl. VI 1863,1804, cl. VII 1864/1865, „deşertat". Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl a V-a. Nr. culegerii : 127.

160. TODORAN NICOLAE (Nicolau Todoranu), din CHESLER, jud. Sibiu. ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873. Materialul a fost redactat la 18 IV 1872, cînd elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 114.

161. TOHATI VASILE (Basiliu Tohati), din TĂURE, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864 ; CC : cl. V 30 I 1861 absentează cu toată clasa, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862, abs. 13-14/IX, 26/X, 28 -30/X, 1-2/XI, 5/XI; PNC: pe 1862/ 1863, nr. 56, primeşte stipendiu de la canonicul Anderco din Gherla; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIL Nr. culegerii : 91, 112, 113.

162. TRTFU IOAN (Ioane Trifu), din LODROMAN, jud. Alba. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873; CC : cl. V 1871/1872 abs. 15/XII. Materialul a fost redactat în 1872 (menţiune în ms.), cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 28.

163. ŢĂRANU IOAN (Ioane Tiereanu), din CHEŢANI, jud. Mureş. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864 ; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864 ; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 30 ; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 160, în 1871, teolog absolut nehirotonit; PPO: obţine presbiteratul la 8 IV 1872,' nr. 123. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.,* p. 105, în 1898 era „proprietar". Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 126.

164. URZICĂ IOAN (Toane Urzica sau Urdîca) din CHILTENT, jud. Covasna. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB : 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate.

Materialul a fost redactat in 1863, cînd elevul era în cl. a Vl-a. Nr. culegerii: 111.

105. VELICEA DIIONISIE] (D[ionisiu] Velicea) din LUNCA, jud. Alba. ISC: cl. III 1863/1964, cl. IV 1864/1865, cl. V 1865 1866, cl. VI 1866//1867, cl. Vil 1867/1868, cl. VIU 1868/1869; CC: cl. VII 1867/1868 abs. 23-25/XII, 10-11/111; PSS : membru al Societăţii „S. Micu-Clain" în 1870/1871 ca student în anul II, în 1871/1872 ca student în anul III ; PPO : obţine tonsura în 1872, presbiteratul în 1877, nr. 133 ; SVC, 1896, p. 74, paroh în Spătac ; SVC, 1900, p. 779, născut în LUNCA la 4 noiembrie 1847, maturitatea în 1869, absolv. Seminarul domestic în 1873, între 1874 şi 1876 învăţatei-în Veştem, apoi paroh în Spătac, unde-l aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 61). Materialul a fost redactat la 15 I 1873, cînd studentul era în anul IV. Nr. culegerii: 107.

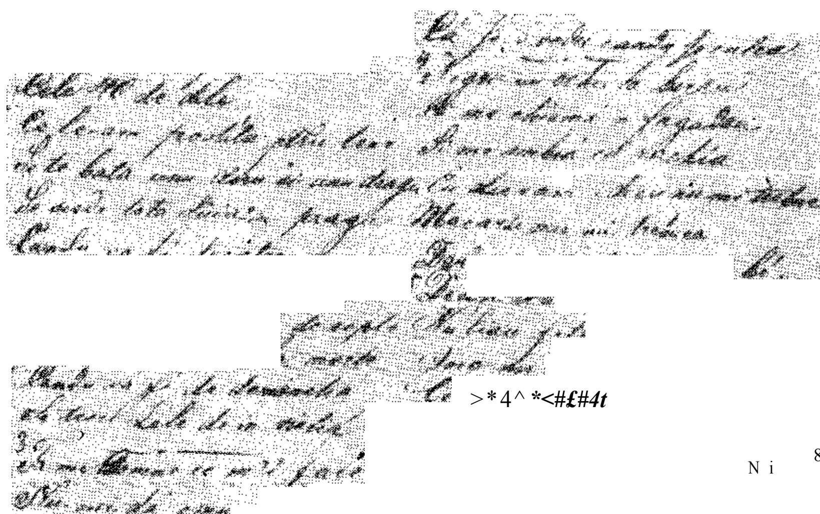
106. VICIU ALEXE (Alesiu Viciu), din AGRISTEU, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/ 1873, cl. VII 1873/1874; AAB: cl. II 1868/1869 nr. 152 şi cl. III 1869/1870 nr. 121, înscris la beneficiul de pîine; RF : cl. V 1871/1872 (dar şi greşit : cl. IV 1871/1872) obţine stipendiul „Bobian"; PPO: obţine tonsura în 1879 şi presbiteratul în 1881, nr. 326 ; AAB : 10. VI 1880 şi 16 VIII 1880 e deja profesor la liceul superior din Blaj ; SVC, 1900, p. 780, născut în AGRISTEU 11 decembrie 1855, din părinţi ţărani (George şi Floarea), studiile gimnaziale la Blaj, în cl. VIII e trimis la Colegiul „Sf. Atanasie" din Roma, pentru studii filozofice şi teologice la „Propaganda Fide", absolv. Seminarul domestic din Blaj în 1879, cînd e numit „cancelist" arhidiecezan şi prof. supl. la liceu, obţine toate gradele didactice, iar în 1899 e viceprotopop onorific. A redactat cărţi didactice (exerciţii de gramatică, legendare, dicţionare, poetici, exerciţii de stilistică), a întocmit lucrări filologice (glosare regionale, dialectologie, onomastică) şi s-a remarcat prin culegerile sale de folclor, din care una a fost publicată de Academia Română *(Colinde din Ardeal,* Bucureşti, 1914), alta a rămas, din păcate, numai în paginile „Convorbirilor literare" din 1888 — 1891, iar alta în manuscris, intitulată *Flori de cimp* (Ion Muşlea, *Timotei Cipariu şi literatura populară,* în *Studii de istorie literară şi folclor,* Cluj, 1964, p. 184, nota 69). A mai publicat folclor, cules de asemenea cu ajutorul elevilor, în „Comoara satelor",

1 (
p.
5 (
gra
„Ar
par
o a
elev
op.
187
(me
bib

167. VO
gan
jud
186
cer
luţ
înd
teo
rat
186
Nr.

168. VU
jud
fost
(m

[16] Pro
fost. în
său pe c
citare p
cîndu-i
explica
ai scris,
aceasta p
mai mar
vane, cî
şi Mold
măcar u
etimolog
scrisoare,
nea : „M
mijloceş
lectale ş
încuraja
Iată list
punerea"
ce prima
mologic
celor ad
a epocii
maţii pe
Române
61 498-

Ms. 2 197.11.109, prima pagină a culegerii lui Alexe Viciu, viitorul profesor şi culegător fie folclor. Numerotarea textelor aparţine lui Jandk (Biblioteca Orăşenească, Sibiu).

2. LOCALIZARE

Spuneam că de identificarea culegătorilor depinde detei mirai ea ariei folclorice pe care o acoperă culegerea. Editorii afirmă, în prefaţa lor, destul de vag de altfel, că materialul provine „am deosebite părţi ale Ardealului. Ţinuturile mai bine reprezentate în colecţiunea despre care e vorba smt : ţinutul Mureşului şi al Tîrnavelor, Cîmpia, Munţii Apuseni, ţinutul Sibiului

şi Ţara Haţegului''. Să vedem în ce măsură afirma
editorii au avut la dispoziţie numai caietele elevilor şi ace
cuţia noastră — în absoluta lor majoritate lipsite de ind

a) Astfel, o primă constatare ce se impune e fapt
numai 15 cuprind însemnarea clară, neîndoielnică, a l
Cum însă există cîte două caiete pentru două localităţ
mai 13, ceea ce reprezintă abia 7,1%.

b) O a doua categorie de însemnări localizatoare
sau zonei de unde s-a cules, menţionîndu-se anumite nu
nimice locale[21] sau determinările sînt de natură adjec
localizarea de acest fel atît de departe, încît aproape fiec
viduală[23]. Cum prea bine se vede, aceste indicaţii nu co
bleme a localizării materialelor culese.

c) Eămîne, aşadar, ca pentru determinarea local
care intenţionau să-1 străbată, cu ajutorul lui Ioan Micu
s-o mai facă, şi anume drumul de la caietul manuscris la
buie să acceptăm, de la bun început, ideea că materi
origine a elevilor. Primul şi cel mai puternic argument
tarea că toate localităţile de la punctul a) corespund
respectivi[24]. Chiar menţiunile neclare de la punctul b), p
pot deveni un argument în această direcţie[25]. Pentru a
tezei, trebuie să vedem dacă în cazul de faţă avem de-a
culegere de folclor iniţiată de I. Micu-Moldovanu şi re
gerat recent[26], profesorul blăjean ar fi adunat de la şcolar
asemănătoare celui al lui Aurelie Ardelean din 1831 sa

[17] Am exclus din discuţie cele 6 caiete anonime (ms. 2 197.11.17, 18, 19, 21, 39, 190) şi caietul cu fişele personale ale lui Jarnik (ms. 2 197. II. 115).

[18] Roşia de Secaş : 3 ; Tătirlaua : 8, 122 ; Lodroman : 28, 84 ; Curticap (= Poarta) : 43 ; Straja : 44 ; Ocnişoara : 46 ; Tutac (Şomoştelnic) : 77 ; Agristeu : 109 ; Valea : 123 ; Ciugudu de Jos : 125 ; Teleacul Român : 128 ; Vingard : 135 ; Sucutard : 168.

[19] Din jurul Reghinului Săsesc : 63 ; Din jurul Becleanului.

[20] De pe Tîrnava Mare (fundul regesc) : 143 ; de pe valea Şieului : 145 ; de pe Mureş : 97. Interesant exemplul caie_ tuiui 49, care cuprinde următoarea amplă localizare . „Aceste-s culese din m. multe ţinuturi şi m. cu seamă din ţinutul Blajului şi chiar din Blaj încă".

[21] De pe Cîmpie : 82 ; de pe marginea Gîmpiei : 146 ; de pe Cîmpie, din cercul Mociului, comit. Clujului : 173.

[22] [Cîntece] mureşane : 120; de ele mocăneşti : 124.

[23] Ms. 2 197.11.183, t. 18 : de pe Tîrnava ; t. 19 : de pe Mureş ; t. 23 : de pe Someş ; t. 24 : de pe Tîrnave ; t. 25 : de pe la Oşorhei.

[24] Elevul Ionaş Andrei este originar din Roşia de Secaş, comună indicată de el ca fiind localitatea de unde a cules materialul său. Aceeaşi este şi situaţia lui Ioan Macavei şi Surdescu D., născuţi în Tătirlaua, a lui Băcilă Vasile şi Trifu Ioan, născuţi in Lodroman, a lui Graur Zahei, născut în Poarta, a lui Gruianu Zaharie, născut în Stra-

ja, a lui
Octaviu,
cut în A
(= Vale),
lui Radu
Ioan, năs
în Sucut

[25] Elev
conturate
săsesc" e
Reghinul
lui" este
piere a B
lui" este
rîul Şieu
din corn.
lui, într
care a cul
aşezată p
de mare a
din ,,cerc
indicaţiil
Răzoare,
împrejuri
a elevulu
mod mar
locul său

[26] Ovid

la Blaj[27], în care tinerii îşi însemnau, fără preocupări ştiinţifice, piesele la modă într-o anumită epocă).

în dezbaterea aceasta, un argument cu foarte mare greutate este afirmaţia lui Andrei Bîrseanu din prefaţă şi declaraţiile hotărîte ale lui Jarnik din alte împrejuiări[28]. Şi nu avem motive să ne îndoim de ele. Dar avem numeroase indicii care arată că manuscrisul a fost întocmit pe bază de culegere efectivă, realizată de elevii liceului din Blaj, în timpul vacanţelor, cînd se aflau, desigur, la locul lor de obîrşie. Astfel, unele caiete poartă însemnarea expresă de ,,Ocupatiune domestică"[29], arătînd clar că este vorba de o temă scrisă ce li s-a dat s-o întocmească acasă; altele poartă simpla însemnare de ,,Ocupatiune"[30] sau,,Ocuparea"[31] şi, pentru că uneoii se notează şi data precisă a culegerii, care cade în timpul vacanţelor[32], materialul reprezintă o adevărată culegere. Ideea de culegere ad-hoc (nu de album de cîntece) reiese şi din alte formulări, cum sînt ,,Colecţiune"[33], ,,Culegerea poeziilor"[34], ,,Unele culegeri"[35] ,,Colecta"[36] (cîntece, chiuituri etc.) ,,adunate"[37], ,,culese"[38], „culese din . . . "[39]. în două cazuri apar formulări dubioase ca ,,Versuri populare a lui", care ne duc cu gîndul spre respectivele caiete-album[40], însă analiza conţinutului lor arată că avem de-a face cu o reală şi autentică culegere de folclor. într-alte cazuri, culegătorii au însemnat cu conştiinciozitate că materialul nu a fost cules numai din localitatea de baştină[41]. Elocvent în această privinţă este şi caietul ms. nr. 2 197. II. 19 al unui anonim, care indică şi persoanele de la care a cules. Astfel, la f. 5ʳ., el scrie : ,,încă vreo cîteva culese de la 4 fete BCD şi E", de unde concluzia că materialele precedente, de la f. 1ʳ. — 4ᵛ., au fost culese de la o fată ,,A". De altfel, la f. 19ʳ, el mai adaugă : „Mai în urmă vreo cîteva de la E, care-şi petrecu m[aij mult pre la oi, pre la fînaţă, printre aluni, după cum se vede şi din chiuiturile ei". La toate acestea se adaugă caracterul improvizat, ad-hoc, al caietelor, însuşire pe care am subliniat-o în capitolul precedent. Putem afirma deci, pe baza tuturor aigumentelor de mai sus, că ipoteza după care localitatea de origine a elevului poate fi considerată ca localitate unde s-a efectuat culegerea are toate şansele să corespundă adevărului.

cl) Acceptată această ipoteză de lucru, confruntarea numelor elevilor de pe caiete cu controalele liceului a condus la următoarea situaţie :

Cei 168 de culegători participanţi la culegere se împart în două categorii. Prima cuprinde pe acei elevi ce nu au putut fi identificaţi[42], ceea ce a împiedicat automat şi localizarea materialelor respective. Numărul materialelor ce intră în această categorie este redus : 12 caiete a 12 culegători. Cea de-a doua categorie cuprinde un număr de 156 de elevi, pentru care am putut

[27] Ion Muşlea, *Cîntări şi strigături româneşti de cari ciută fetele şi ficiorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti în Roşia în anul 1838,* ed. critică, cu un studiu introductiv de'. . ., p. 3.

[28] în *Drumul pe care am mers,* p. 31, arată că deţinea de la I. Micu-Moldovanu informaţia că ,,pusese pe studenţii din gimnaziu de au cules o mulţime de cîntece", că aceste cîntece au fost scrise ,,de şcolarii din Blaj în vremea petrecerii lor acasă". în scrisoarea din 18 iulie 1883, Jarnik îi scrie lui Ioan Micu-Moldovanu în acest mod, vorbind despre culegere : ,,Colecţiunea de cîntece populare din Ardeal, pe care au făcut-o şcolari[ij d-voastre îndemnaţi de d-voastră". B. A. R., Filiala Cluj, Fondul Blaj.

[29] Caietele 60, 85.

[30] Caietele 22, 23, 42, 114, 148, 161, 171.

[31] Caietul 20.

[32] Durata de şcolaritate anuală era împărţită în semestre ; prima vacanţă, cea de iarnă, se dădea în ianuarie (6 I : 173 ; 7 I : 83 ; 13 I : 141 ; 14 I : 53 ; 15 1: 107 ; 6/18 1: 51 ; 18 I : 108, 132, 158 ; 19 I : 61, 162, 143 ; 20 I : 181, 154 ; 22 I : 153 ; 23 I : 40, 161, 169, 171, 176 ; 27 1 : 51 ; un elev notează : 28 XII st. v., ceea ce corespunde cu 9 I st. nou. Vacanţa de primăvară era în aprilie-mai : 5 IV : 31 ; 18 IV : 114, 148 ; 7 V : 138 ; 11 V : 122.

[33] Caietele 3, 52, 175.

[34] Caietele 108, 164.

[35] Caietul 114.

[36] Caietul 120.

[37] Caietul 109.

[38] Caietele 173, 183.

[39] Caietele 123, 125, 128, 134, 135, 184.

[40] Caietele 150, 182.

[41] Caietele 109: Agristeu şi jur; 135: Vingard şi jur, ceea ce arată buna îndrumare pe care au primit-o de la profesorul lor, iniţiatorul întregii culegeri.

[42] Caietele : 16, 21, 31, 38, 76, 106, 162, 165, 172, 179; în două cazuri, ştim că materialul a fost cules ,,de pe la Braşov" sau din ,,cercul Sibiului", însă culegătorii n-au fost aflaţi în controale : 30, 157.

afla cu precizie localitatea de baştină, respectiv de cule
fruntarea făcută se ridică la impozantul număr de 124,

Nr. cit.	Raionul	Localităţi
1	Alba	53
2	Mureş	29
3	Bistriţa-Năsăud	15
4	Sibiu	9
5	Cluj	8
6	Braşov	4
7	Hunedoara	3
8	Covasna	2
9	Harghita	1
	Total :	124

Această situaţie arată că un singur judeţ, Alb
localităţi, culegători şi din caiete după care urmează
clin valoarea cifrelor respective. Ultimul sfert se împa
Aceasta confirmă întru totul afirmaţia editorilor c
velor şi Cîmpiei. Nu corespunde adevărului afirmaţia
tul Sibiului şi Ţara Haţegului, unde sînt reprezen
Deci centrul zonei pe care o acoperă culegerea este vale
recrutau, în general, elevii şcolilor din Blaj. Pe măsură
numărul localităţilor scade, menţinîndu-se mai ridicat
Sebeş şi Orăştie. Pentru definitivarea acestei investigaţi
ţile '

1. *Jud. Alba* : Abrud (124), Alecuş (36, 59, 187, 188),
(97, 129), Blaj (95, 101, 108, 147, 148),
Bucium (69), Căpîlna (156), Cergău Mare (
(154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de S
Colibi (160), Cugir (119), Cut (17), Doştat (
Dumbrava (149), Dumitra (180), Galtiu (
(23), Mod (80, 87), Lodroman (28, 84), L
(15, 67), Noslac (110), Oarda de Sus (50),
(26), Pănade (60, 181), Peţelca (73, 89, 103)
(32, 41, 75, 158), Sînmiclăus (15), Sîntămă
Sard (174), Tătirlaua (8, 122, 127), Tăuni
(53, 57), Uioara (118), Veşeuş (33), Vinga

2. *jud. Bistriţa-Năsăud* : Agrişu de Jos (99), Agrişii de
(10), Ilisua (88), Ilva Mare (9), Lechinţa
(48), Nuseni (137), Bîpa de Jos (159), Tăure
(34).

[43] Din totalul caietelor (190) au fost eliminate cele 6 neidentific
anonime, 1 caiet al lui Jarnik şi cele 12 caiete ale elevilor

3. *jud, Braşov* : Braşov (102), Făgăraş (78, 79), Iaşi (98), Şinca Veche (130).
4. *jud. Covasna :* Chilieni (111), Hăghig (12).
5. *jud. Cluj* : Cluj (93), Livada Someş (14), Luna (11, 166), Mintiu Gherlei (86), Ocna Dejului (183, 184), Poiana (20)', Sucutard (168), Vălişoara (123).
6. *jud. Harghita* : Porumbeni (65).
7. *jud. Hunedoara :* Bobîlna (1), Bucuresci (7), Hunedoara (22).
8. *jud. Mureş* : Agristeu (109), Aţintiş (74), Băita (150), Bogata (2), Budiu Mic (133), Cerghid (141), Cerghizel (64), Cheţani (126), Cipău (142), Deaj (72), Delureni (96), Ernei (117), Fărăgău (82), Hărţău (153), Iclănzel (163), Jabeniţa (144), Maioreşti (134, 139, 140), Mădăraş (105), Nadăşa (66), Petrilaca (151), Poarta (43), Băzoare (49, 58), Beghin (24), Sălcud (120, 131), Sărmăsel (173), Suseni (62, 63, 186), Şomoştelnic (77, 85), Teleac (128), Vidrasău (155).
9. *jad. Sibiu* : Alămor (6), Alma (143), Blăjel (51, 52), Buia (182), Bungard (167), Chesler (114), Micăsasa (13), Băşinari (92, 161), Sibiu (157).

e) O ingenioasă ipoteză localizatoare a fost elaborată recent, susţinîndu-se posibilitatea de a stabili zona folclorică pe care o acoperă culegerea „chiar cu mai multă precizie" decît o făcuseră editorii, „pe baza numeroaselor nume de localităţi pe care le cuprind doinele şi mai ales strigăturile colecţiei, ca fiind locurile de baştină ale oamenilor despre care se vorbeşte în aceste poezii"[44]. Pentru a determina, aşa cum face autorul ipotezei, o simplă zonă geografică, procedeul se dovedeşte practic şi rezonabil. în linii mari, regiunea indicată de autor corespunde cu aria pe care o fixează cercetarea noastră, minus la nord Năsăudul, la vest Turda, Abrudul, Bradul, la sud Sebeşul. în amănunt însă, toponimicele din folclorul nostru — aşa cum am arătat şi altădată[45] — nu probează că anumite texte s-ar fi născut sau ar fi circulat măcar (ar fi fost deci culese) din localităţile ce poartă acele denumiri. Astfel, din marele număr de localităţi pomenite în cuprinsul diferitelor doine, cîntece şi strigături (41 în total)[46], numai 12 se întîlnesc şi în lista de localităţi întocmită de noi[47], fără ca textele respective să fi fost culese în localităţile purtînd denumirea respectivă. Sibiul, de pildă, e pomenit în texte de 7 ori[48], dar aceasta pentru că acolo erau duşi feciorii ardeleni să facă armată, nu pentru că vreunul din aceste texte ar fi fost cules chiar de acolo (nici un elev culegător nu este sibian). Mureşul, care străbate zona de maximă intensitate a culegerii, e pomenit însă de 11 ori[49], iar Tîrnavele, la confluenţa cărora e Blajul, de 5 ori[50].

f) O problemă importantă ne-o pune împrejurarea că în culegerea de faţă există două caiete cu cîntece culese din Boşia de Secaş (o dată chiar cu menţiunea răspicată a localităţii)[51]. Faptul este important, deoarece prima mare culegere românească de folclor a fost efectuată în Boşia, în 1838, de Nicolae Pauletî, la îndemnul lui Timotei Cipariu, profesorul lui Ion Micu-Moldovanu, şi cercetările mai noi au scos în evidenţă situaţia

[44] O. Papadima, *Prefaţa* ed. 1964, p. XXXII. Acelaşi procedeu a fost folosit şi de I. Rotarii, *Eminescu şi poezia populară,* Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1965, p. 83, pentru a proba provenienţa transilvăneană a culegerii de folclor a lui M. Eminescu, dovedindu-se eficient în aceeaşi măsură ca şi ipoteza de care ne ocupăm aici.

[45] *Mioriţa. Tipologie, circulaţie, geneză, texte,* Bucureşti, Edit. Academiei, 1964, p. 411.

[46] Gîrbova, *Hărţău,* Blaj, *Huedin,* Sîngeorz, Cluj, *Cistei,* Bucuresci, *Noghilac* (Noşlac), Sibiu, Ocna Sibiului, *Ibăneşti, Crâciunel,* Bistriţa, Turda, Arad, *Ineu,* Beci, Braşov, *Luduş,* Cisnădie, Orlat, Oşorhei, Orăştie, Făgăraş, *Ciuguzel, Mociu, Vereşmort, Heria,* Teiuş, *Veza, Alma,* Mediaş, Reghin, *Arpătac, Satu-Nou, Mica, Heleu, Gîrboviţa, Vlădeni, Şercaia.* Cele subliniate au făcut obiectul unei corespondenţe a lui Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu (scrisoare din 12 ianuarie 1885 : B. A. R. Filiala Cluj, Fondul Blaj).

[47] Gîrbova (D. 7), Hărţău (D. 59), Blaj (D. 63, 242, 303, 567 ; S. 28, 149), Cluj (D. 200, 258, 612), Noghilac (D. 221 ; S. 292), Bistriţa (D. 277; S. 103), Bucuresci (D. 298), Braşov (D. 310, 330, 436, 437, 496, 630), Făgăraş (S. 16), Ciuguzel (S. 18), Alma (S. 91), Reghin (S. 103).

[48] D. 252; 258, 546, 565, 588, 608 ; S. 266.

[49] D. 50, 114, 144, 253, 283, 300, 432, 498, 533, 620; S. 182. '

[50] D. 50, 240, 253 ; S. 91, 190.

[51] ,,Colecţiune de poezii populare din Roşia" : 3.

extrem de elocventă a prezenţei unui număr de 120 d
lui Jarnik -Bîrseanu[52]. Materialul cules din Boşia se ridic
de 118 texte : cîntece, doine şi strigături (ms. nr. 2 19
Andrei în 1872 şi ms. nr. 2 197. II. 4 : 15 texte cules
acestea, foarte numeroase au intrat în culegerea Jarnik-
în capitolul de note şi variante. Ceea ce trebuie să arăt
âr de 118 texte, numai 17 se găsesc în culegerea lui
tate a cazurilor în variante aproximative său parţiale

Ms. nr. 2 197.11. 3:

f. 16 r. 5 t, 71	parţial	cu	22
f. 5 v. 5 t. 23		55	57
f. 8 r. 1 t, 33 b	complet	55	124
f. 6 v» - 7 r-, t, 26	parţial	55	129
f. 14 î. t. 44 b	•> i	55	130
f. 13 r. 1- v', t. 66 b	? ►	55	132
f. 10 v. t, 41	55	55	143
f. 10 v« t. 42	55	55	149
f. 12 r. - v-, t, 59 c	55	55	210
f. 2 r., t. 1	55	55	227
f. 10 r ~ v., t. 41	55	55	240
f. 14 r. t, 46	55	55	273
f. 4 . r., t. 14	55	55	308

Ms. nr. 2 197. II. 4:

f. 3 t. 10	parţial cu	13	Pauleti
f. 3 \, t. 11	complet	" 19	
f. 4 r., t. 11 c	parţial	" 87	
f. 2 r., t. 2 c	modificat	" 295	"

g) în cea mai mare parte a cazurilor avem
tate (94 de cazuri) , cîte două caiete dintr-o localitate în
dintr-o localitate în 5 cazuri, cîte 4 caiete în 3 cazu
cîte 5 caiete în numai două cazuri (Blaj şiDoştat). De obi
tru o localitate. Numai în 18 cazuri întîlnim cîte do
într-un singur caz avem 5 culegători dintr-o singură
gerile la aceeaşi dată. Situaţia aceasta îşi are importa
tativă scoate în evidenţă localităţile ce au fost mai
superficial sau mai puţin atent. Faptul se răsfrînge
cules. Pentru aceasta am întocmit o ultimă situaţie ;

Slab cercetate sînt 12 localităţi, de unde s-a cules
Sîntămărie, Delureni, Mădăraş, Agrişu de Jos, Agrişu
Cluj, Bucuresci). în marea majoritate, acestea sînt loca
a zonei acoperite de culegere (Năsăud, Dej, Cluj, Bra
cetate 20 de localităţi, din care 7 cuprind între 1 ş

[52]. Muşlea, *op. cit.,* p. 34.

[53]. Din acestea, 11 perechi la aceeaşi dată şi 7 perechi de culegători

Capîlna de Jos, MODor, Jabeniţa, Ohaba, Iaşi şi Burgard), de asemenea localităţi de margine, aşezate în estul şi sudul zonei cercetate, iar 13 localităţi cuprinzîncl între 6 si 10 pie- [illegible] Ciugudu de Jos, Fărăgău, Poarta, Dumitra, Colibi, Yişuia, Bistriţa, Ripa Mare, Mintiu Gherlei, Bobilna). Bine cercetate sînt cele [illegible] din localităţi, în număr de 72. Din acestea, 13 localităţi au cîte 11—15 piese culese (Tăuni, Cergău Mare, Ciufud, Sînmiclăus, Cipău, Ciugudu de Sus, Uioara, Noslac, Beghin, de Sus, Beldiu, Sinea Veche, Bîpa de Jos), li au cîte 16-20 [illegible] texte culese (M[illegible]ur, Cerghid, Iclanzel, Petrilaca, Băgau, Drîmbar, Hopîrta, Băiţa, Straja, Şard, Poiana, Băsmari, jSuşem, Hunedoara), 28 au cîte 21-30 de texte culese (Blaj, Mînărade, Tapu, Lupu, Şomoştelnic, Cerghizel, Deaj, Bogata, Vidrasău, Lechinţa, Sălcud, Ciunga, Nadăşa, Tclcac, Pctelca, Cut, Capîlna, Vingard, Porumbeni, Hărţău, Bichigiu, Manie, Livada Someş, Sucutard, Alămor, Bucium, Hăghig, Chilieni) şi 17 au cîte 31-40 de piese culese (Pănade', Buia, Iclod, Micăsasa, Sînbenedic, Eăzoare, Sărmăşel, Cheţani, Gîibova, Ocnişoara, Obreja, Luna, Dumbrava, Vălişoara, Făgăraş, Abrud, Cugir). Intens cercetate sînt numai 15 localităţi, care cuprind între 41 şi 100 de texte culese, după cum urmează : 41-50 de texte 4 localităţi plajei, Spini, Suseni, Budiu Mic), 51-60 de texte 2 localităţi (Chesler, Agristeu), 61-70 de texte 4 localităţi (Alecuş, Asinip, Ciuguzel, Ernei), 71-80 de texte 1 localitate (Bucerdea Grînoasă), 81-90 de texte 2 localităţi (Lodroman, Tătirlaua) şi 91-100 de texte 2 localităţi (Galtiu, Doştat). Foarte intens cercetate au fost numai 4* localităţi, din care una cu 102 texte culese (Tăure cu 4 culegători), una cu 118 texte (Boşia de Secaş cu 2 culegători), una cu 123 de texte (Maioreşti, de la un singur culegător) şi, în fine, una cu 146 de texte (Ocna Dejului, 2 culegători). De remarcat iarăşi că toate aceste 4 localitaţi se află şi ele la periferia zonei acoperite de culegere (Tăure şi Ocna Dejului la nord, Boşia de Secaş la sud-vest, Maioreşti la extermul ei răsărit). O situaţie aparte are localitatea Totoiu, din care s-au cules texte mai numeroase, însă nu într-o singură etapă de culegere, ci de-a lungul a numeroşi ani (1872-1876). Aprecierile pe care le-am dat muncii diverşilor culegători nu au valoare absolută, ci comparativă. Nicolae Pauleti, în 1838, culesese dintr-o singură localitate situată în această zonă (Boşia de Secaş) un număr de 321 de texte, iar Simeon Mîndrescu, în 1892, materialul pentru un volum întreg, dintr-o altă localitate atestată în culegerea de faţă (Bîpa de Jos). în linii mari, situaţia culegerii de faţă se apropie, cît priveşte adîncimea şi seriozitatea muncii, de culegerile mai noi ale lui Gheorghe Cernea.

h) O problemă deschisă rămîne determinarea acelor ,,cîteva doine şi strigături auzite de mine [A. Bîrseanu] în Ţara Oltului"[54]. într-adevăr, din capitolul de note se vede că un număr, destul de restrîns de alftel (29 de texte), nu apare în cuprinsul manuscrisului nostru. Credem că toate aceste materiale pot fi atribuite lui A. Bîrseanu şi localizate larg în Ţara Oltului.

în felul acesta, coroborînd toate datele ce ne stau la dispoziţie, am putut determina — cu cîtă precizie a fost posibil la fiecare caz în parte — zona teritorială în care s-a efectuat culegerea şi am reuşit a stabili chiar localităţile de unde s-a cules. Materialul dobîndeşte, în acest mod, o valoare istorică de prim rang, atunci cînd ştim că — în conformitate cu metodologia de culegere a epocii — cele mai numeroase culegeri din secolul trecut sînt lipsite de posibilitatea localizării materialelor şi, implicit, de posibilitatea integralei lor valorificări ştiinţifice. Chiar dacă editorii — din motive pe care le-am arătat la vreme — n-au fost în stare să îndeplinească deziderátul de a menţiona provenienţa locală a

[54] *Prefaţa* la ed. 1885, p. X, în notă.

fiecărui text, faptul că şi-au pus problema şi s-au stră[...]
se aflau pe o poziţie ştiinţifică înaintată pentru vremea l[...]
teoria generală, cît şi'cu tehnica editării materialelor fol[...]

3. DATARE

O altă problemă ce se pune în legătură cu această co[...] terialul a fost publicat în 1885, dar în prefaţă se arată [...] încă din 1863[55]. Afirmaţia este de o importanţă capitală [...] ţiei de fată, ci pentru însăşi istoria folcloristicii române[...] publicaţiile lui Anton Pani/, colecţia lui N. Pauleti (pu[...] boaie mondiale), colecţia inedită încă a lui At, M. M[...] publicate pînă în 1863 în diferitele periodice ale vremi[...] lui Ioan Micu-Moldovanu ocupă şi în ceea ce priveşte da[...] Este, de fapt, prima culegere de lirică populară ce s-a î[...] A si rămas, de altfel, cea mai importantă — cantitativ şi [...] lară românească.

Pentru datarea materialului ne-am servit atît de îns[...] lor, cît şi de deducţii pe marginea controalelor şcolare. As[...] zuri, elevii transcriu alături de numele lor şi clasa pe care [...] luna şi ziua) a redactării. Din acestea, 13 au fost redac[...] în 1865[57], 5 au fost redactate în 1872[58] şi un singur ma[...] categorie intră materialele ce poartă numai numele el[...] şi ziua) a redactării. Cazurile de acest fel sînt mai puţ[...] clin care 8 au fost redactate în 4863[60], 1 material în [...] O a treia, categorie cuprinde materialele ce poartă num[...]

[55] *Prefaţa* la cel. 1885, p. VII.

[56] 31 : Pop Teodor, cl. VI, 5 IV 1863 ; 51 şi 52 : Drăghicescu I., cl. VII, 6/18 I 1863; 53: Dancii Pct.ni, cl. V, 11 I 1863; 82: Blaga Paul, cl. VIII, 20 I 1863; 108: Vulcan Ioan, cl. VII, 18 I 1863 ; 111 : Pop George, sepiiman, 13 I 1863; 153: Panica Ioan, cl. VIII, 22 1 1863; 158 : Pocanu Teodor, cl. VII, 18 I 1863 ; 162 : Pctruţ AL, cl. VI, 19 I 1863 ; 171 : Margineanu N., cl. VII, 23 I 1863 ; 173 : Micu Simeon, cl. VIII, 6 cărindariu 1863 ; 181 : Albu Nicolae, cl. V, 20 I 1863.

[57] 73 : Ciortea George, cl. V, 14 V 1865 şi acelaşi (89) : cl. V şi (103) : 5. IV 1865.

[58] 77 : Ban[...]
117 : Roman[...]
IX, el. V, 1[...]

[59] 107: Ve[...]

[60] 10 : Pop[...]
1863; 113: [...]
18 IV 1863 ; [...]
Petru, 23 I [...]
Străjanu M.[...]

[61] 119: Sî[...]

[62] 35 : Câi[...]

LEGENDA

- 1863
- 1863-/870
- 1863+1872
- O 1872
- A 1872-1878
- L o calități puncte de reper

Localizarea şi datarea culegerii lui Ioan Micu-Moldovani

Abrud (124), Agristeu (109), Agrişu de Jos (99), Agrişu de Sus (37), Alâmor (6), Alecuş (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Ațintiş (74), Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistrița (10), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blăjel (51, 52), Bobîlua (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Capîlna (156), Căpîlna de Jos (25), CergăuMare (178), Cerghid (141), Cerghizel (61), Cnesler (114), Chetani (126), Chilieni (111), Cipău (142), C.ufud (154), C'maudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), CIun?a (71), Cluj (93), Golibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăgh g (12)', Hârtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iciănzel (163), Iclod (80, 87), Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechiita (146), Lesu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), Lupii (5, 47), Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Micăsasa (13), Mintiu Gherlei (36), Mînărade (45, 67), Monor (48), Nadă-a (66), Noşlac (110), Nuşeni (137), Oarda de Sus (50), Obreja (177), Ocna Dejului (183, 184), Ocnişoara (46), Ohaba (26), Pănade (60, 181), Petrilaca (151), Petelca (73, 89, 103), Poarta (13), Poiana (20), Porumbeni (65), Răşinari (92, 161), Răzoare (49, 58), Rechin (24), Bîpa de Jos (159), Roşia de Secaş (3, 4), Silcud (120, 131), Slrmăşel (173), Sibiu (157), Sînbenedic (32, 41, 75, 158), Sînmiclăuş (15), Sîntămărie (40), Spini (68), Straja (44, 121), Sucutard (168), Suseni (62, 63, 186), Şard (174), Şinca Veche (130), Şomoştelnic (77, 85), Tătirlaua (8, 122, 127), Tăuni (61), Tăure (91, 112, 113, 145), Teleac (128), Tiur (185), Totoiu (27), Tapu (53, 57), Uioara (118), Vălişoara (123), Veşeuş (33), Vidrasău (155), Vingard (135), Vişuia (189), Zagra (34). Cifrele din dreptul localităților reprezintă numărul de ordine al caietelor manuscrise şi corespund cu notarea de pe hartă. Numerele . 16, 17, 18, 19, 21, 30, 31, 35, 38, 39, 70, 106, 162, 165, 172, 179 şi 190 nu apar în lista rtj fată, deci nici pe hartă, caietele respective nefiind localizabile. Numărul 115 cuprinde fişele personale ale lui Jarrlk.

fără- amănunte de lună şi zi. Grupa însumează 16 cazu
tate în 1863[63], iar 4 cu materiale din 1872[64]. într-o ultim
riale, care cuprind numai numele elevilor şi anul culegerii
tegorie sînt redactate în 1863[65], iar unul în 1868[66]. într-
cu toate că posibilitatea datării există[67]. în toate aceste
,it pentiu datarea materialelor, de notele şi însemnările
zintă mai bine de un sfert din întregul material (exact : 2
şe impune faptul că din aceste 52 de cazuri, 36 sînt reda
tuindu-se astfel două grupuri masive de material. Celelalte
3 . 1868 : 2 ; 1873 : 1 ; 1874 :1. Această grupare va deveni
si restul materialului.

Toate celelalte datări au fost obținute prin c
nări parțiale din manuscris şi cataloagele şcolare.
cuprinde nu mai puțin de 47 de cazuri, cînd alături d
în care se aflau în momentul redactării materialelor. C
dea cinci au frecventat clasa respectivă, am constatat că
două naii categorii: una a celor redactate în 1863 şi ca
a doua a celor redactate în 1872 şi care cuprinde 19 ma
au fost icdaetate la alte date[70]. Multe materiale nu cuprind
fără cea mai mică posibilitate independentă de datare.
de două ciiteiii deductive : ele trebuie să fi fost redacta
pective (materiale din categoriile analizate anterior) şi
ori, într-una din cele două etape principale de culeger
fost rezultatul acestei datări : în 1863, din casa a V-a a
din clasa a Vi-a 14 elevi[72], din clasa a VII-a 21 de elevi
ceea ce dă pentru anul 1863 nu mai puțin de 61 de el

63 5 : Isailă S., cl. V, 1863 : 45 : Handra Z., cl. V, 1863 ; 56 : Dancea G., cl. VI, 1863 ; 118 : Rusu Aug., cl. V, 1863 ; 131 : Pop Vasile senior, cl. V, 1863 ; 134, 139 şi 140 : Precup Mase, cl. VII, 1863 ; 149 : Pop Vas. jun., cl. V. 1863 ; 159: Popescu Ioan, cl. VI, 1863; 164: Olteanu Paul, cl. VI, 1863 şi 184 : Marțian B. Ioan, octavan, 1863.

64 28 : Trifu Ioan, cl. V, 1872 ; 109 : Viciu Alexiu, cl. V, 1872: 128: Radu AL, cl. V, 1872; 174: Milaciu Vasile, cl. V, 1872.

65 116: Dancea Vasile, 1863 şi 183: Marțian Vasile, 1863.

66 106: Ioan Negru Stancu, 1868.

67 120: Socol losif, cl. VIII, materialul redactat la 28 XII 1862 st. v., respectiv 9. I 1863 st. nou.

68 2: Ignat Simion, cl. VI; 4: Ionaş Nicolae, cl. VI; 11: Giurgiu Teodor, cl. VIII; 25: Săbăduş Ioan, cl. VIII; 32 şi 158 : Pocanu Teodor, cl. VII : 34 : Maniu Gavrilă, cl. VI; 54 şi 90 : Deacu Alex., cl. VII; 57 : Dane Ştefan, cl. V ; 62 : Butnariu A., cl. VIII; 74 : Costin losif; cl. V; 81: Bitea Ioan, cl. VII; 83: Barbu Patriciu, cl. VII; 95: Bugneriu Ioan, cl. VII; 99 : Pop Procopiu, cl. VIII; 104 : Gherman Ioan, cl. VII; 110 : Vodă Țiganii Ambr., el. VI; 121 : Stanciu Ioan, cl. VIII; 126 : Țăranu Ioan, cl. VII; 137: Pop Iacob, cl. VII; 150: Pop loachim, cl. V ; 151 : Orăşan Gh., cl. V ; 156 : Popescu Ioan, el. VI; 165: Novac Âl., cl. VIII; 180: Marcu Simion, cl. VIII.

69 3: Tonaş Andrei, cl. V; 8: Macavei Ioan, ci. VI; 20: Nemeş Ioan jun. cl. V; 22 :...Pop Const., cl. V; 23 :
Sava Mac, cl.
I., cl. V; 63:
cl. V ; 65 : Cea
114: Todoran
Punteanu I., c
cl. V; 145: P
cl. V; 170: M

70 97 : Rad
cl. VIII în 1

71 1 : Iancu
Folea N., 48 :
67 : Costea N
Tatu Teodor,
Ioan, 166 : Ne

72 26 : Mih
69 : Ciura Al
Urzică Ioan,
losif, 152 : O
Mărculeț I.

73 12 : Gog
descu N., 41 :
băşan D., 91,
Stupineanu I
Stinghe Ioan,
Moldoveanu

74 10 : Ghe
37 : Pop Nic.
Crişan T., 80 :

participat la culegere 11 elevi[75], iar dintr-a VI-a numai trei elevi[76], ceea ce dă pentru anul 1872 cifra de 14 elevi. Numai în trei cazuri[77] datările nu s-au putut face cu precizie, neexistînd un termen obiectiv de coroborare. în această categorie de fapte intră, aşadar, 122 de materiale, ceea ce reprezintă 64,21%.

Un caz prezintă trăsături specifice. Materialul, foarte bogat şi variat, a fost transcris în decurs de mai mulţi ani, respectiv între 1872 şi 1876, făcîndu-se menţiune specială la capătul fiecărei reprize de scris[78].

O ultimă grupă de materiale cuprinde pe cele ce nu au putut fi datate din două motive : ori că e vorba de culegători anonimi[79], ori de culegători neidentificaţi[80], în total deci 11 cazuri, respectiv 5,79%.

Toate cele mai sus impun o sumă de constatări totalizatoare :

a) Datarea materialelor s-a putut face foarte precis, folosind însemnările înseşi ale elevilor (27,36%) sau întrebuinţînd unele procedee logice, care comportă racordarea tuturor documentelor referitoare la perioada de şcolaritate a elevilor respectivi (64,21%).

b) Numai în foarte puţine cazuri (5,79%) datarea a fost imposibilă. Putem considera însă, fără a greşi prea mult, că nici aceste materiale nu depăşesc limitele extreme ale perioadei luate în discuţie.

c) Cele mai multe materiale (123) au fost redactate în anul 1863, în cursul lunii ianuarie (clouă numai în aprilie), iar 42 de materiale au fost redactate în 1872, în cursul lunii mai. Se conturează astfel, în istoria culegerii, două etape principale, cu mult cea mai importantă fiind etapa din 1863 (nu numai prin cantitatea materialului, ci şi pentru că este etapa iniţială). Mai semnalăm aici că, în 1863, la culegere a participat întregul curs superior al liceului din Blaj (clasele V—VIII), în timp ce în 1872 numai primele sale două clase (V-VI).

d) Alte mateiiale au fost redactate în intervalul dintre 1863 şi 1878, 4 în 1865, 2 între 1863 şi 1867, 3 In 1868, deci alte nouă materiale în răstimpul dintre 1863 şi 1872; cîte un singur material s-a redactat în 1873, 1874 şi între 1872 şi 1876, 1876 şi 1878, deci numai patru materiale după 1872. Culegerea a durat astfel 15 ani, primii zece fiind însă cei mai bogaţi în rezultate, iar primul (1863) şi ultimul din seria celor zece (1872) marcînd, în fapt, cele două etape principale din întocmirea culegerii.

e) Cunoscîndu-se toate acestea, se poate realiza corelarea faptului singular (iniţierea culegerii de către I. Micu-Moldovanu) la fenomenul general al dezvoltării culturii româneşti din Transilvania vremii. Iniţiativa lui I. Micu-Moldovanu nu poate fi izolată din contextul cultuial al epocii; ea nu s-a născut în afara acelui context, nu aparţine unui singur om, nici măcar numai mediului cărturăresc de la Blaj, ci a izvorît din nevoi mult mai adinei şi mult mai generale. Aşa cum bine a caracterizat-o O. Papadima, culegerea aceasta „desăvîrşeşte — ia momentul ei istoric — o jumătate de secol de încercări de a prezenta creaţia poetică populară din Tiansilvania sub aspectul ei cel mai luminos şi mai caracteristic"[81]. Culegerea de faţă se încadrează oiganic în acel curent cultural, cu rădăcini în mişcarea revoluţionară clin 1848, care, după ani întregi de zbucium şi de căutări[82], a dus, în 1861,

[75] 7 : Eremia G., 24 : Şuteu V., 43 : Graur Z., 46 : Herţeagă V., 59 : Buzdugan M., 60 : Bueurescu V., 68 : Costea Al., 72: Circă Ioan, 84: Băcilă V., 155: Pop Artemon, 182 : Aron D.

[76] 6 : Lazăr A., 13 : Folea V., 163 : Orbeanu R.

[77] 132: Pop Simeon 1863-1867 şi 189: Florian G. 1863-1867; 88: Isac G. : 1876-1878.

[78] 27 : Moldoveanu S. : 3 IV 1872 apoi 1875 : 18 şi 22 III, 4 IV, 2 V, 7, 8 şi 20 VIII, 26 XII şi 1876: 11, 24 şi 26 I, 2 şi 9 II, 5 III sau V, 24 XI.

[79] 17, 18 : N.N., cl. VI, 19 : N, 21 : N[n], 39, 190.

[80] 30 : Crăciun Ioan, 38 : Moldovan, 76 : Popovici I. Gh., 172 : Micu M., 179 : Marcu G.

[81] *Prefaţa* la ed. din 1964, p. V.

[82] George Bariţiu, *Scrieri social-politice,* Bucureşti, 1962, p. 212, unde arată că românii transilvăneni ,,reîmpinşi de pe terenul politicii", s-au aruncat ,,pe alte terenuri, unul mai bun decît altul", aşternîndu-şi ,,mai bine pentru viitor" (,,Gazeta Transilvaniei", 34 (1871), nr. 81-86). Mai clar încă în Andrei Bîrseanu, *La iuhileul de cincizeci de ani al ,,AsociaţillniV,* în ,,Luceafărul", Sibiu, 10 (1911), p. 329 : ,,Orice manifestare politică fiind pe atunci împiedecala, energia naţională îşi căută şi-şi află alt cîmp de acţiune, un cîmp mai neted şi mai mănos : cîmpul nesfirşit şi veşnic roditor al culturii". Vezi şi N. lorga, *Istoria Românilor din Ardeal şi Ungaria (De la mişcarea lui Horea pînă astăzi),* Bucureşti, 1915, p. 213 despre înfiinţarea Astrei" : „De fapt, a făcut-o toată lumea; a făcut-o nevoia naţiei, pornirea disperată de a se găsi jun loc în care să se poată stringe toţi românii, fără deosebire de teritoriu şi confesiune". I. Lupaş> *Andrei Şagiina şi conducătorii Asociaţiunii transilvane" (1861—1922),* Bucureşti, [f.d. |. (Cunoştinţe folositoare, Seria C, Nr. 11-12), p. 40, citind din discursul lui T. Cipariu la adunarea generală a Asociaţiei din Sibiu 1881 : ,,Astra" a fost înfiinţată "prin zelul, stăruinţa şi patriotismul general al tuturor bărbaţilor de inimă şi devotament". I. Agîrbiceanu, *Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român Astra",* Sibiu, 1936, p. 4 : „înaintaşii noştri de acum 75 de ani, după ce s-au trezit din ameţeala produsă de dezastrul revoluţiei din 1848/1849, au înţeles că dreptatea poporului românesc nu se poate dobîndi fără luminarea poporului, fără încercarea şi lupta de a-l ridica pe o treaptă culturala cel puţin egală cu aceea a popoarelor conlocuitoare".

]„ înfiinţarea societăţii Astra. Aceasta, în conformitate
şedinte, canonicul Timotei Cipariu, care vedea în colecţii
ţie esenţială la ,,cunoaşterea geniului fiecărei naţiuni"[83],
onale ,,ţiinndu-se de spiritul, origialitatea şi stilul poe
„piopusetiunilor" publicate în 1862 de primul său secr
în programul său de activitate numeroase şi importante pr
si întocmirea unei colecţii ,,din cele mai bune (cinci) bala
denta datelor privind întemeierea Astrei şi definitivarea
ou iniţiativa lui Ion Micu-Moldovanu (1863) — elev şi in
dinte al Asociaţiei — nu poate fi întâmplătoare ; ea ar
trecut într-o dependenţă organică, într-o corelaţie inti
„ greşi, că marea culegere de folclor din 1863 a lui Ioan
legătură directă cu înfiinţarea asociaţiei culturale a ron
gerea aceasta este rodul cel mai de seamă al activităţii A
deratului unanim ele a întocmi culegeri de folclor, pentru
Legătura dintre aceste fapte nu a fost cunoscută pînă
damnarea pe care în mod injust a adus-o asociaţiei Nicol
deplinire a programului său de culegere a folclorului tran
însă aceste legături şi, desigur, nu întîmplător cartea a
vane pentru literatura română şi cultura poporului romă
Bîrseanu cuprinde numeroase detalii privitoare la această
blema fusese discutată anterior între dînşii : „Mie mi-a
vorba, adică s-o dedicăm Asociaţiunii transilvane etc, eu
avut (sic !) cîteva stipendii din partea societăţii. Academi
Peste cîteva luni revine : „Mai nainte de toate, sînt şi eu
Asociaţiunii şi-mi pare foarte rău că nu pot să fiu de f
însă că nu trebuie o dedicaţie formală, adică o scrisoare înt
ge să se zică : Asociaţiunea etc, editorii etc."[88]. Problem
cînd Jarnik întreba ce s-a ales din propunerea lui[89], şi ni
nou de soarta ei, cerea cu hotarîre : ,,Eu tot ţin una,
transilvane"[90]. Aflînd data cînd urma să se ţină aduna

[83] Ion Mu
în *,,Studii de*
citind din ms.
[84] Timotei
I. Muşlea, *op*
[85] V. Gur
rolul ei în c
,,Studii. Revi
[86] ..Pînă
ce s-a spus la
şi cine ştie d
arhivele ,,Aso
acum, dacă at
vate, pentru în
lui nostru".
garia, Bucure
[87] Scrisoare
nut de A. Bîr
ţiei sale (2 4
^Transilvania
[88] Scrisoar
[89] Scrisoare
[90] Scrisoare

roagă pe Bîrseanu să intervină („dacă tot mai gîndeşti ca cartea s-o dedicăm Asociaţiunii") pentru grăbirea imprimării, spre a o prezenta drept omagiu, gata tipărită, la adunarea respectivă"[91]. Pînă în cele din urmă, dorinţa lui, aşa cum ştim, s-a împlinit. Dacă pentru etapa clin 1863 am putut afla circumstanţieri hotărît mulţumitoare, nu tot acelaşi lucru îl putem spune şi pentru etapa secundă, din 1872. Lipsa totală de informaţii „oficiale" privind colecţia, discreţia cu care Ioan Micu-Moldovanu şi-a înconjurat opera, ca şi tăcerea pe care culegătorii însisi s-au simţit datori s-o păstreze în jurul muncii lor, nu permit, în momentul de faţă, explicarea celui de-al doilea val al culegerii. Problema rămîne deschisă pentru cercetările viitoare. Ceea ce trebuie reţinut însă e faptul că repriza din 1872 n-a mai avut tăria primei iniţiative, nici anvergura primului entuziasm.

[91] Scrisoare din 16 august 1885.

D. ANTOLOGIA JARNIK-BÎRSEANU Ş

Sarcina acestui capitol constă în elucidarea rapo
lui Ioan Micu-Moldovanu şi antologia lui Jarnik-Bîrsea
blema centrală a studiului de faţă.

în primul rînd, trebuie probată afirmaţia noastr
tura de filiaţie dintre aceste două opere. Această legătur
sele însemnări făcute cert de mîna lui Jarnik pe aproap
asemenea, a fost documentată şi de existenţa în cup
(fondul I. Pop-Beteganul de la B. O.-Sibiu) a unui mar
Jarnik, cuprinzînd copii de pe materialul din manuscris
recunoaştere (numele culegătorilor, numărul textului av
tării făcute de editor). Cea mai sumară comparaţie a
din fişe cu scrisul indubitabil al lui Jarnik din corespo
400 de scrisori, ne scuteşte de expertiza oricărui grafolog
că manuscrisul a fost în posesiune a lui Jarnik, că lui îi apar
că el a extras pe fişe parte din textele cuprinse în man
materialele din manuscris au intrat efectiv în antolog
nu se poate face decît confruntînd conţinutul antologiei
fruntarea, pe care cititorul o poate urmări detaliat în not
de faţă, atestă că în afară de un număr redus de cîntece
auzite de Bîrseanu personal pe valea Oltului, precum şi
ginar din Muntenia, comunicat de un prieten al său, ş
antologie, clupă cum se afirmă în prefaţă[1], toate celelalte
scris în forme absolut identice sau mai mult sau mai puţi
nalele lor din manuscris. Dacă această apropiere sau de

[1] Ediţia 1885, p. X, nota. De curînd s-a emis ipoteza — pe baza unor confruntări grăbite şi superficiale — că textele introduse de Bîrseanu ar fi fost reproduse de el, „cu mici modificări", dintr-o culegere publicată de Augustin Bunea în revista elevilor braşoveni ,,Conversaţiimi, jurnal literar", în 1875 : Virgiliu Florea, *Augustin Bunea, culegător de poezii populare,* în ,,Revista de etnografie şi folclor", XII (1967), p. 64. Cunoscînd cele 29 de texte pentru care nu am aflat prototipul manuscris şi pe care le putem atribui lui Bîrseanu ca fiind auzite de el în Ţara Oltului (D. 6, 27, 92,100,159,211,353,385,461,463,476, 477, 485, 504, 516, 530, 630; S. 3, 56, 73, 140, 200, 221, 297, 310, 331, 357, 358, 361) şi confruntîndu-le cu materialul din culegerea Bunea, constatăm că în antologia Jarnik-Bîrseanu se găsesc numai două strigături (357, 358) ce pot fi considerate variante la textele 35 şi 36 din culegerea Bunea şi un text de strigătura (297) care numai parţial poate fi alăturat unei variante din culegerea Bunea (37); toate aceste trei texte fac parte din materialul pe care îl atribuim lui Bîrseanu, deoarece n-au prototip în
manuscrisul
mnemotehnic
umane şi ec
seanu, care
nea ; ar fi ş
cele 29 atrib
Bunea; din
lului, două
au prototip
textul 341 (
deoarece pe
2 197. II. 1
Marţian B.
din aceeaşi
f. 3 °% t. 1
cum Bîrsea
prefaţa din
şi cum într-
caţia şcolăr
respingem i

dul de autenticitate folclorică a antologiei în momentul de față ne furnizează un al treilea, ultimul şi cel mai puternic argument în favoarea afirmației privind relația de filiație dintre manuscris şi antologie. Confruntarea nu lasă loc nici celui mai mic dubiu cu privire la faptul că manuscrisul în cauză reprezintă în realitate originalul din care cei doi editori au extras — prin copiere fidelă sau transcriere relativă — întregul materia] intrat în antologia din 1885.

Dar manuscrisul lui Ioan Micu-Moldovanu cuprinde un număr de aproape patru ori mai mare de piese decît antologia lui Jarnik — Bîrseanu : 3 941 la 1 020, ceea ce arată că editorii au operat o foarte severă selecțiune a materialelor, nereținînd decît textele ce corespundeau scopului urmărit de ei. Calitatea artistică foarte ridicată a materialului din această antologie a fost întotdeauna explicată, şi aceasta numai după simpla afirmație a prefațatorului[2], tocmai prin această strictă selecție valorică operată de cei doi editori. Rămîne de stabilit acum ce criterii au stat la baza acelei selecții care, tot după spusa prefațatorului, a însemnat o dublă opțiune : una la nivelul motivului poetic, a doua la nivelul variantelor aceluiaşi motiv. în antologie, fiecare text reprezintă un motiv poetic independent, cu contur artistic precis şi cu mesaj estetic propriu. Aceste motive au în spatele lor (deci în manuscris) un număr diferit de variante, care depăşesc uneori cifra considerabilă de douăzeci de variante. Pentru fiecare text în parte am putut stabili cu precizie situația specifică, respectiv numărul de variante din care a fost aleasă piesa publicată şi criteriile care au determinat acea alegere.

Dar editorii nu au epuizat nici întregul fond de motive poetice, precum nici întregul disponibil de variante al acelor motive. Avem astfel în cuprinsul manuscrisului o sumă de materiale încă inedite, care se cer valorificate actualmente nu numai pentru valoarea lor istorică-documentară, ci şi pentru valoarea lor artistică. Adăugăm la acestea şi faptul că manuscrisul are un conținut mult mai complex şi mai complet decît antologia. Aceasta, ca gen, e limitată la lirică (doine, cîntece şi strigături) şi numai accidental aduce şi piese dintr-alte genuri (balade, colinde, o închinare cu paharul). Manuscrisul cuprinde însă şi basme, şi descîntece, şi ghicitori. Tot acest fond a rămas pînă acum ignorat^.

Față de acestea, cercetarea de față va urma două direcții deosebite. în primul caz, trebuie să circumstanțieze alcătuirea antologiei în funcție de trei întrebări principale : *cît* au luat şi *ce* au luat editorii din manuscris, precum şi *cum* au transcris ceea ce au luat. într-al doilea caz, cercetarea trebuie să determine fondul de inedite, în funcție de alte trei întrebări : *cît* a rămas şi *ce* a rămas nefolosit de editori la alcătuirea ediției lor, precum şi *de ce* a rămas neutilizat acel fond. Răspunsurile la aceste numeroase întrebări vor avea în vedere categoriile estetice de gen folcloric şi motiv poetic, principiile folclorice de localizare, personalizare şi datare a materialului, precum şi criteriile filologice privind diversele procedee de transcriere folosite de editori.

1. ANTOLOGIA JARNiK-BÎRSEANU

Dintr-un capitol precedent s-a văzut că între manuscris şi textul publicat au existat trei copii, una a lui Jarnik şi două ale lui Bîrseanu. Din cea a lui Jarnik ni s-au păstrat unele fişe. Comparația lor cu originalul din manuscris şi cu textul publicat scoate în evi-

[2] Transcriem întregul pasaj, deoarece cuprinde aprecierea pe care Bîrseanu însuşi o dădea muncii lor : „Noi cetirăm cu toată băgarea de seamă miile de piese şi fragmente ; le puserăm de o parte pe cele de acelaşi cuprins ; asemănarăm variantele unor şi aceloraşi piese ; aleserăm dintre ele pe acelea care ni se părură mai exact reproduse şi mai frumoase; însemnarăm din celelalte părțile mai notorice cu deosebire din punct de vedere limbistic; delăturarăm piesele, care crezurăm că nu sînt scrise întocmai cum au fost auzite în popor sau că au fost chiar alcătuite de vreun tînăr prea zelos şi, in fine, cântarăm să dăm întregii colecțiuni o împărțeală cît mai naturală. Schimbări nu făcurăm, fără numai acolo unde se putea observa evident, că transcrierea este greşită şi în pasajele care-cuprindeau expresiuni ce nu obişnuiesc a se pune pe hîrtie (ediția din 1885, p. VIII-IX).

dență situația specială de intermediar a acestor copii : dar* nici n-au devenit încă egale cu textul publicat. în un siuni sintetice, întocmite pe suprapunerea tuturor variante materialului folcloric cu aceleaşi metode filologice care s toți întocmitorii de ediții critice[3]. De fapt, metoda aceas aflat o largă răspîndire în epocă[4]. De altfel, nici în prac pasul decisiv, constînd în publicarea unei variante şi ra tuturor celorlalte variante.

Diferențele dintre copia lui Jarnik şi textul tipărit î le sînt în această privință concludente : Jarnik afirmă c fise individuale ; mai tîrziu, tot de la Jarnik ştim că la B care trei caiete, nu fişe individuale. Deci editorii au opera ent şi intenționat, o sumă de modificări, despre care se sp „stul de a restitui versiunea presupusă autentică. E ce au greşit culegătorii, elevi nedeprinşi cu tehnica de rului. Pe culegători ei îi suspectau din două puncte de v ar fi compus ei înşişi textele pe care le dădeau drept p fel decît le-au auzit. în cazul al doilea, se făcea aluzie di a Blajului. Această ortografie nu le-a pus numai proble de interpretare (mai cu seamă în domeniul prozodiei !), a par a proveni din această interpretare, din încercarea — de a descoperi realitatea artistică vie, dincolo de crusta sistemul ortografic. Lucrurile erau cu atît mai necesare, cu paralele lexicale ca *a debui* pentru *a trebui, suni* pentru *a iubi, lua* pentru *ta* etc, obligînd la restituirea vorbiri astfel? cum editorii nu aveau alte criterii de apreciere a a lor simț şi o anumită cunoaştere a specificului stilistic a preocupat de expresia idiomatică ; Bîrseanu era de la s erea tonului popular), e normal să se fi ajuns şi la unele nalului, şi numai cine ştie ce înseamnă tripla transcriere spirit, îşi poate face o idee corectă despre evoluția suferi

[3] Exemplu, tipic de fişă sintetică la Jarnik este ms. nr. 2 197. II. 115, fişele nr. 4—5, pe care îl transcriem mai jos :

Frunză verde ca nalba,
duce-m-aş ca negura
ducu-mă Barbu 6
să nu viu pîn'îi lumea.
Cine n-ascultă de mumă
el nu dă de nici o bună.
Că nici eu n-am ascultat
de nici o bună n-am dat.
Bate vint de la sfințit
O ! rea veste mi-a ieşit,
(.) veste de la Belgrad
pre trei frați c-o spînzurat
i-au B[arbu]
Cel mai mare a grăit
domnule măria ta,
mai lungeşte-mi grația
viața mold. Barbu
pină-mi vine soția
că soția-i tinerea
Şi-am trăit bine cu ea.

Fratele c
s-a uitat
şi-a văzu
Turturea
tu
de

— tu te
şi spune
ca să vi
noi pe lu
noi trei
Da'fratele
el din g
au
Lasă frat
C-am fos
pînTa ce

[4] Vezi pe
tocmi *romarie*

afirmă să fi urmărit şi un scop estetizant, seleeţionînd variantele cele mai realizate din punct de vedere artistic, dar fără a interveni în direcţia înnobilării textelor. Dar tot acolo se afirmă şi scopul reautentificării materialelor, aşa încît — ori de cîte ori se va pune problema modificărilor introduse de Jarnik şi Bîrseanu — va trebui să se ţină cont de acest dublu scop[5]. Adevărul e că editorii au urmărit să facă din antologia lor o lucrare artistică (şi în această direcţie au operat o severă selecţie la nivelul motivului poetic şi la nivelul variantei), dar şi o lucrare autentică (în această direcţie s-au străduit să restituie adevărul folcloric al materialului); ei şi-au dorit opera reprezentativă şi prin frumuseţe, şi prin adevăr. Lucrurile vor deveni clare în continuarea analizei de faţă.

De la bun început însă trebuie să se ştie că mare număr de texte (proporţiile vor fi discutate la locul potrivit) au fost transcrise în mod *riguros exact,* fără cea mai mică intervenţie a editorilor. Singura operaţie săvîrşită de editori a fost transpunerea corectă dintr-un sistem ortografic în celălalt. În acest fel, gradul de autenticitate a materialelor este relativ înalt şi probează încă o dată teza expusă mai sus.

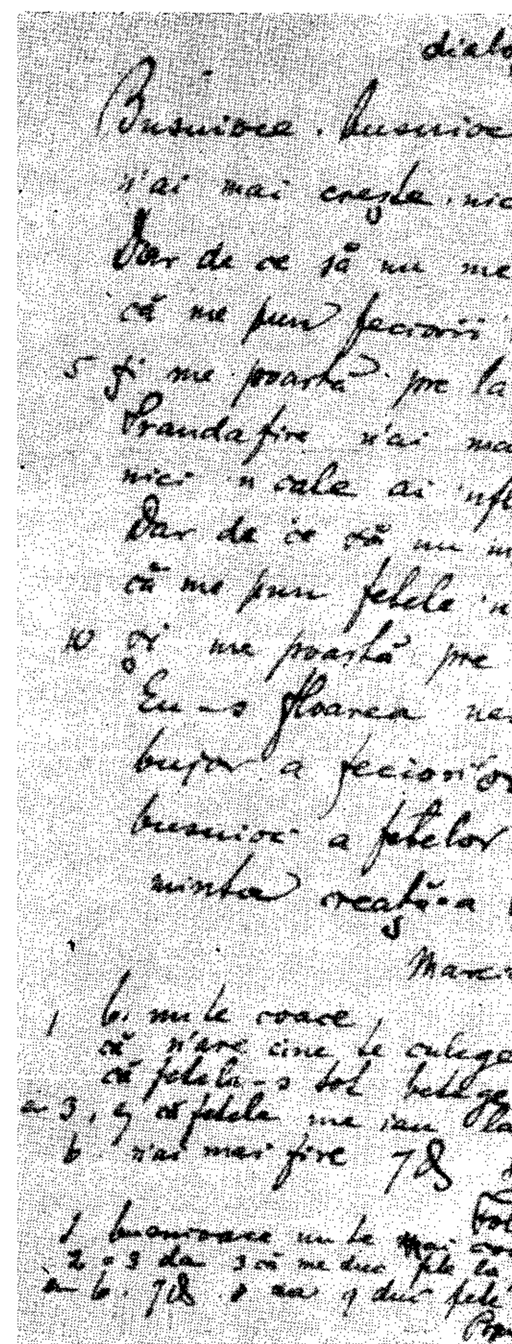
Transcrierile pe care le-am denumit *aproape exacte* constituie primul pas către realizarea reautentificării textelor. Ca procedeu, ea nu afectează structura piesei, organicitatea ei. Se referă la vers şi constă în înlocuiri de vocabule (de pildă, termenii fabricaţi pe care i-am menţionat mai sus), în schimbări fonetice (urmărindu-se restituirea pronunţiei populare, dar şi evitarea unor regionalisme şocante), în modificări de topică (pentru a face să coincidă accentul vorbirii curente cu accentul schemei ritmice), în transformări prozodice (înlăturări de anacruze, restituiri metrice), în artificii grafice (evidenţierea rimelor interioare, prin grafie emistihială) etc. După cum se va vedea din exemplele ce^ se vor analiza, procedeul se referă la aspectul formal al pieselor şi rămîne epidermatic. În urma unor asemenea modificări, textul publicat se comportă faţă de original ca o variantă de transcriere a acestuia ; ea este, oricum, mai aproape de original decît sînt între ele două variante în mediul lor firesc, oral.

Imediat în ordinea gravităţii intervenţiilor vine *reducerea* unor piese. De data aceasta asistăm la intervenţii adinei, cu repercusiuni pronunţate asupra structurii şi mesajului piesei. Procedeul constă în amputarea unor părţi a piesei, eu scopul de a evita lungimi disproporţionate, situaţii pleonastice, repetiţii moleste, efecte ale unor contaminări nereuşite. Intervenţia presupune reordonarea materialului în jurul sîmburelui său liric, extirpîndu-se protuberantele inutile, amputîndu-se accidentalul. Este vorba de reducerea piesei la ideea sa de bază, la ultima expresie a tipizării sale. Cîteodată însă procedeul se defineşte ca o apariţie pur mecanică.

Pe treapta următoare plasăm *amplificarea,* Deşi terminologic poate fi considerată în opoziţie cu procedeul precedent, funcţia sa nu are nimic antonimie faţă de aceea. Constă în adăugirea unor elemente ocazionale la materialul din manuscris, în aşa fel încît, prin poziţia adaosului faţă de original, să se asigure o potrivită intrare în materie (de obicei cu ajutorul unui vers invocativ), să se stabilească o coeziune mai intimă între diversele elemente ce compun piesa (adaosurile au, în acest caz, o puternică funcţie de liant), să se rotunjească semnificaţia lirică a piesei (prin ceea ce francezii au numit „un vers bien frappe"), să se simetrizeze conţinutul piesei în jurul unor versuri pivot (sporindu-le capacitatea de sugerare prin paralelism). Adaosurile sînt de obicei elemente flotante, clişee prefabricate, aşa că nu alienează caracterul folcloric al pieselor. Cazurile, puţine de altfel, cînd editorii au adăugat de la ei, nu din arsenalul figurilor tradiţionale, sînt uşor clepistabile şi analiza le va pune de fiecare dată, cu intenţie, în lumina cea mai crudă.

Prelucrarea este procedeul ce urmează în ordinea importanţei. Ea se manifestă în două direcţii. În cazul întîi procedeul constă în îmbinarea concomitentă a reducerii cu amplificarea. Aceluiaşi text căruia i se amputează, în scopurile circumstanţiate mai sus,

[5] Ion Muşlea, în ediţia din 1962 a culegerii lui Pauleti, releva la p. 41 numai scopul estetizant al antologiei.

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik
rativă a variantelor (Biblioteca Orăşăr

o anumită parte i se adaugă, urmărindu-se scopurile inerente celui de-al doilea procedeu, o suină de elemente noi, schimbîndu-i-se, de cele mai multe ori, semnificaţia lirică. Formele pe care le poate lua procedeul sînt multiple, în funcţie de locul unde se petrec cele două operaţii (se pot petrece în acelaşi loc, adaosul substituindu-se părţii omise, sau se pot petrece în locuri deosebite, scoţînd astfel în evidenţă însăşi funcţia procedeului). în cazul secund este vorba de transcrierea — de fapt, de reinterpretarea — liberă a textului, operînclu-se masive şi profunde schimbări în stiuctura şi mesajul său. Textul este foarte departe de original, deşi în alcătuirea lui simţim prezenţa sa latentă.

Ultimul procedeu utilizat de editori este *contaminarea,* ei nefăcînd altceva decît să aplice la materialul din manuscris acelaşi procedeu ce domină, în mod esenţial şi caracteristic, întreaga viaţă a creaţiei orale. Operaţia au făcut-o sau prin elementara juxtapunere a unor texte ori fragmente de text, sau prin amalgamarea complexă şi subtilă a două sau mai multor texte într-unui singur. în primul caz, actul este detectabil atît în conţinut, cît şi în formă ; în cel de-al doilea, numai în conţinut. Prima tehnică este similară cu cea folclorică (este, de altfel, o amplificare) şi e utilizată pe scara cea mai largă. Cea de-a doua este, de fapt, o prelucrare pentru care se iau ca bază ambele texte fuzionate. Reprezintă punctul extrem atins de editori în munca lor de transcriere. Din fericire, cazurile de acest fel constituie veritabile excepţii.

Trebuie să mai arătăm că la ultimele patru procedee, se poate vorbi, dincolo de reducerea diverselor texte, de amplificarea lor, de prelucrarea sau de contaminarea lor, de transcrierea exactă, aproape exactă sau liberă a materialului reţinut pentru versiunea publicată. Acest fapt atenuează sau sporeşte gravitatea intervenţiilor în text : una e ca textul amputat o dată să fie transcris absolut exact şi e cu totul altceva să fie transcris aproape exact sau numai cu oarecare fidelitate. în aprecierea gradului de autenticitate a fiecărei piese în parte am ţinut seamă de toate aceste criterii şi de toate corectivele corespunzătoare.

Trecem acum să arătăm cum au fost aplicate la materialul concret procedeele enumerate mai sus şi, pentru că ele se aplică în mod diferenţiat în funcţie de genul folcloric la care se referă, cercetarea va urma o cale întreită, impusă de împărţirea antologiei în cele trei cunoscute capitole ale sale : *doinele, strigăturile* si *varia.*

a) DOINELE

Analiza materialului secate în evidenţă faptul că, pentru cele 648 de piese cuprinse în capitolul generic intitulat „Doine", editorii au folosit un număr de 1 593 de variante din manuscrisul lui Ican Micu-Moldovanu. Aceasta reprezintă în medie 2,5 variante la un text. în cifre absolute situaţia este însă foarte diversă. Astfel, pentru aproape jumătate din materialul publicat, respectiv 315 texte (48,61%), editorii nu au aflat în manuscris decît o singură piesa prototip. Acestea reprezentau motive poetice independente, exprimate prin cîte un singur document. Proporţia acestui material este apropiată de cea a strigăturilor. în general, faptul că aproape jumătate din textele antologiei se bizuie pe cîte o singură piesă arată că selecţia principală s-a făcut la nivelul motivului poetic şi, într-al doilea rînd, pentru cealaltă jumătate de material, la nivelul variantelor concrete ale altor motive. Şi dacă urmărim în continuare problema celei de-a doua jumătăţi, constatăm că 115 texte publicate au fost selecţionate din cîte două variante (17,74%), 54 de texte din cîte trei variante (8,33%), 46 de texte din cîte patru variante (7,09%), 26 din cîte cinci, 21 din cîte şase, 16 din cîte şapte, într-un caz, piesa publicată a fost aleasă dintr-un număr de 27 de variante[6]. De situaţia arătată nu depinde insă gradul mai mic sau mai mare de autenticitate folclorică a materialului. Mai trebuie să arătăm aici că pentru un număr de 17 texte[7] nu există în

[6] Situaţia integrală e următoarea : 8 texte din 8 variante, 9 texte din 9, 5 texte din 10, 5 din 11, 3 din 12. 3 din 13, 1 din 14, 1 din 16, 1 din 17, 1 din 18 variante.

[7] 6, 27, 92, 100, 159, 211, 353, 385, 461, 463, 476. 477, 485, 504, 516, 530, 630.

manuscris prototipul respectiv. Ele fac parte, desigur, di
nal de Andrei Bîrseanu în Ţara Oltului[8]. Ele reprezin
si doinelor, proporţia lor fiind mai ledusă decît la strig

Doinele au fost culese de 114 culegători identificaţ
anonimi. Reprezentarea culegătorilor e foarte inegală.
Moldoveanu Simion din Totoiu, cu 36 de texte, ceea ce re
si conferă contribuţiei sale o pondere specială. În ordine, d
Marţian B. Ioan cu 16, Ionas Andrei cu 16 — lucrul treb
ginar din Roşia de Secas, de unde culesese ST. Pauleti
Vasile cu 13, Cioba Gavril cu 11 texte. Lista culegăto

Cu 9 texte : Moise losif, Novacii AL, Pop Ioan
Negru Ioan ;
Cu 8 texte : Ceauşeanu Alexandru, Sîneeleanu O
Cu 7 texte : Banfi Octavian, Butnariu Ioan, Cir
Cu 6 texte : Căluţ Candid, Cordescu Nicolae, C
Ambroziu, Oîteanu Paul, Radu Alexandru
Cu 5 texte: Ciunganu lîariu, Foka Vasile, Gog
Nicolae, Pop Iocob, Pop Ioan Senior, Pop
Cu I texte : Alutanu Ioan, Bitea Ioan, Bucure
Alexandui, Hanclia Zahei, Herţeagă Vasile
Margineanu Vasile, Micu Simeon. Mol
Sava Maeovei, Todea Ioan;
Cu 3 texte : Bârna Vasile, Busoniu Vasile, Maeo
Junior, Panica Ioan, Raicu Clemente, S
Cu 2 texte : Aron Dionisie, Bozac Ieronim, But
Dane Ştefan, Dancea George, Florian Ilie,
Giurgiu Teodor, lonas Nicolae, Lazăr
Gheorghe, Pop Artemoii, Pop Vasile Senio
Precup Dionisie, Punteanu Ioan;
Cu 1 text : Avram Ioan, Barbu Patriciu, Băcilă V
Costin losif, Dascălu Mirori, Folea Nicola
lehim Simion, Marcu Simion, Mihălţeanu
Maior, Orbeanu Romul, Orga Ioan, Petruţ
Pop loachim, Pop Simeon, Pop Vasile, Pop
Rusu Augustin, Străjanu Mihail, Şuteu V

Trebuie să spunem că în listă nu au fost cuprin
(lexic formate prin juxtapunere sau fuzionare, avînd
două sau mai multe localităţi). Aici au fost socotiţi num
ai celor 213 variante luate ca bază sari preferate, pen
cei doi editori, tuturor variantelor aceluiaşi motiv.

Zona acoperită de materialul de cîntece şi doine co
a culegerii. Centrul de intensitate se înscrie în
Sebeş-Dumbrăveni-Turda. Spre periferiile acestui perim
răresc. Se remarcă totuşi pe hartă prezenţa localităţilo
total, ^înt reprezentate i02 localităţi. Situaţia lor este îns
aici. Pentru cele 315 texte provenind din variante unic
neloealizate, ceea ce face ca pentru 279 să avem in
Pentru alte 213 texte, avînd în spatele lor mai multe
sau selecţionată pentru desăvîrşirea ei artistică, situa

[8] *Prefaţa* la ediţia din 1885, p. X, notă.

[9] 16, 24
388, 394,

w S Î Î S ^ ' r e a ce dă ? 7 ~ de localizări absolut si ^ re _ Pentru încă

o texte , lealizațe contammativ, pe baza. a cîte două variante absolut identice, din aceleaşi

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik nr. 44, cu transcrierea comparativă a variantelor (Biblioteca Orăşenească, Sibiu).

Localizarea doinelor din antologia Ja

Abrud (124), Agristeu (109), Agrişu de Jos (99), Agrişu de Sus (37), Alămor (6), Alecuş (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atintiş (74), Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistrița (10), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blăjel (51, 52), Bobîlna (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Capîlna (156), Capîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Chețani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghid (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iclănzel (163), Iclod (80, 87), Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechința (146), Leşu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), kupu (5, 47), Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Mi-

căsasa (
(66), Noş
Dejului (
(151), Pe
şinari (92
de Secaş
(32, 41,
121), Suc
Şomoştel
113, 145
(118), Vă
(189), Za
ordine al
16, 17, 1
apar în l
zabile. N

!impezi! Avem > ^ ă ™ > ™ număr de 482 de texte, periect locaLzabile, ceea ce, fața de totalul cîntecelor si doinelor cuurinse în flntnWiZ reprezintă aproape t-rei sferturi din material iha ooo/^ o ' ^mejui cupunse m antologie, — _ j ^ p e „iei sicituii am matenal (74,38%). Procentajul acesta se ridică simțitor,

[10] 20, 129, 209, 299, 441, 593.

cînd ştim că cele notate mai sus ca nelocalizabile (36 + 16), cele 17 texte culese de Bîr-, seanu din Ţara Oltului, plus textul 250 (construit de editori din două variante nelocalizate, una culeasă de Novacii AL, iar a doua de Stancu Negru Ioan), — deci un număr de 70 de texte — reprezintă abia 10,80%, iar diferenţa pînă la 100,00% (respectiv 14,82%) se referă la texte realizate de editori prin contaminarea unor variante provenind din două sau mai multe localităţi precis indicate. Parţial, aceste texte pot fi localizate. Despre aceasta se va discuta însă mai departe; acum oferim situaţia celor 102 localităţi precis determinate. Kepartiţia textelor pe localităţi este evident inegală. Avem astfel o localitate, Totoiu, de uncie provin 36 de texte (ale lui Moldoveanu Simion); o alta, Ocna Dejului, cu 21 de texte ; una, Maioreşti, eu 19; două, Koşia de Secaş şi Tăure, cu cîte 18 texte; una, Chesler, eu 14 şi două, Doştat şi Nadăşa, cu cîte 11 texte. Celelalte localităţi, după numărul textelor, se aranjează astfel :

Cu 9 texte : Abrud, Bucerdea Grînoasă, Ciuguzel, Ernei;
Cu 8 texte : Agristeu, Bichigiu, Blaj, Cugir, Porumbeni, Eeghin ;
Cu 7 texte : Alecuş, Deaj, Galtiu, Sucutard, Şomoştelnic, Tătirlaua ;
Cu 6 texte : Cerghizel, Cheţani, Lodroman, Manie, Spini, Teleac ;
Cu 5 texte : Blăjel, Capîlna, Chilieni, Ciunga, Hăghig, Lechinţa, Micăsasa ;
Cu 4 texte : Bucium, Cergău Mare, Cut, Făgăraş, Hopîrta, Livada Someş, Mînărade, Obreja, Ocnişoara, Pănade, Peţelca, Sărmăşel;
Cu 3 texte : Asinip, Drîmbar, Hărţău, Icloci, Luna, Poiana, Suseni, Sinea Veche, Tăuni, Vălişoara ;
Cu 2 texte : Alămor, Băgau, Bogata? Budiu Mic, Buia, Ciugudu de Sus, Gîrbova, IIva Mare, Nuşeni, Oarda de Sus, Petrilaca, Eăzoare, Eîpa de Jos, Sălcud, Sibiu, Sînmiclăuş, Ţapu, Vidrasău, Vingard ;
Cu 1 text : Aţintiş, Băiţa, Beidiu, Bistriţa, Cetatea de Baltă, Ciufud, Ciugudu de Jos, Dumbrava, Dumitra, Fărăgău, Hunedoara, Iclănzel, Jabeniţa, Lupu, Minţiu Gherlei, Monor, Noşlac, Ohada, Băşinari, Straja, Şarcl, Tiur, Uioara.

Faţă ele capitolul de strigături, lista aceasta este mult mai completă, clacă o raportăm la culegerea generală.

Arătam mai sus că într-o proporţie de 14,82% întîlnim texte contaminate din variante provenind din două sau mai multe localităţi. Procedeul cel mai comun de contaminare este prin juxtapunerea simplă a două sau a mai multor texte, iar sistemul cel mai folosit (38 de cazuri) este îmbinarea de cîte două variante sau fragmente de variante perfect localizate[11], în cîteva cazuri situaţia este insuficient de clară, deoarece contaminarea se face între texte localizate şi altele nelocalizate[12]. în mai puţine cazuri întîlnim juxtapuneri de cîte 3 variante[13], de cîte 4 variante[14], sau de cîte 5 variante[15]. Este evident că în toate aceste cazuri

[11] 4 : Chilieni f Bucerdea Grînoasă, 36 : Chesler f Sucularcl, 71) : Roşia de Secaş [Buia, 84 : Doştat f Asinip, 130 : Asinip 4- Agristeu, 152 : Abrud -f Doştat, 15(5 : Ciuguzel -f Roşia de Secaş, 186 : Totoiu + Vălişoara, 189 : Făgăraş -[- Obreja, 198 : Şomoştelnic -[- Luna, 222 : Galtiu -f Agristeu, 229 : Ernei 4- Hunedoara, 231 : Sucutard f Sălcud, 236 : Vingard + Tăure, 240 : Hăghig + Cugir, 247 : Doştat + Hăghig, 302 : Reghin f Roşia de Secaş, 339 : Ciugudu de Jos 4- Ocna Dejului, 344 : Şomoştelnic 4 Ernei, 350 : Hăghig f Obreja, 374 : Ocna Dejului 4- Hăghig, 381 : Totoiu -f- Alecuş, 393 : Cerghizel -j- Livada Someş, 407 : Buia f Totoiu, 428 : Bucerdea Grînoasă 4- Tătirlaua, 430 : Roşia de Secaş 4- Pănade, 431 : Galtiu 4- Ocna Dejului, 446 : Agristeu 4- Capîlna, 447 : Şomoştelnic + Ernei, 455 : Deaj 4- Roşia de Secaş, 472 : Totoiu -f Dumbrava, 499 : Luna 4- Asinip, 509 : Ciunga 4- Suseni, 541 : Hărţău - Buia, 557 : Cheţani 4 Agristeu, 567 : Cipău -j- Porumbeni, 636 : Hunedoara -j- Ocnişoara, 641 : Alecuş -u Maioreşti.

[12] 560 : Neloc. -{- Ernei şi situaţia inversă. 5, 241 : Roşia de Secaş -f Neloc, 32 : Teleac f Neloc, 163 : Iclod -f Neloc, 536 : Galtiu 4- Neloc

[13] 559 : Tăure -4 Şinca Veche 4- Maioreşti ; 22 : Neloc 4 Ocna Dejului 4- Răşinari; 409: Neloc. -4 Roşia de Secaş 4- Asinip; 112 : Buia -f Neloc. 4- Budiu Mic; 195 : Maioreşti -f Neloc. + Tăure ; 531 : Alămor -f Drîmbar + Neloc ; 48 : Asinip 4- Spini f Spini; 334 : Spini 4- Galtiu + Galtiu ; 496 : Neloc + Galtiu 4- Galtiu ; 33 : Spini + Roşia de Secaş 4- Straja.

[14] 131 : Ciugudu de Sus -f Reghin 4- Galtiu -f Asinip ; 573 : Hărţău 4- Totoiu 4- Maioreşti + Manie

[15] 387 : Pănade 4- Budiu Mic -f Galtiu -f Maioreşti 4- Luna.

nu se poate vorbi de localizarea versiunii publicate în î
jiagmentelor sau variantelor ce au intiat în combinaţ
într-o situaţie asemănătoare sînt şi alte 18 texte
de contaminare, însă realizate printr-o fuziune atît
aproape imposibil să se determine giadul de partici
publicată. Cele mai multe din aceste texte îmbină v
există şi îmbinări de cîte trei texte din cîte trei loca
tăţi[18]? ele cîte cinci[19], de cîte şase[20], şapte[21], opt[22] şi
tăţi[23], în multe din cazurile de mai sus ciudăţenia
texte provenind din localităţi extrem de depărtate în
eu Şinca Veche din Făgăraş sau Chilieni din Sf.
Mediaş etc.
în fine, tot aici trebuie discutată problema celor
sau trei variante absolut identice, aşa încît localizarea
corespunzătoare. în şase cazuri, notate anterior, cele
localitate[24]; dar într-altele localităţile diferă[25]. Merită
acestor variante identice în localităţi diferite pare a n
în privinţa cronologizării materialelor din aces
din totalul de 648 de texte, 17 sînt nedatate, constituin
seanu ; alte 20 de texte sînt nedatate cafăcînd parte
37 de texte nedatate, ceea ce face 5,70% faţă de tot
care 528 în mod absolut sigur, iar restul de 64, fiind
date deosebite, nu au o datare precisă şi concludentă
naţie pot fi determinate prin datare, sinteza editoril
Dacă ne referim deci la cele 528 de texte precis
materialul oglindeşte cele două etape principale ale
respectiv cel din 1863, fac parte 243 de texte, ceea
doilea val, adică din 1872, fac parte numai 117 texte
jumătate deci din cele clin 1863. Ceea ce trebuie reţin
texte de cîntece şi doine din antologie ţin de prima
de vedere istoric, adaugă un spor considerabil la valoa
primului val, deci între 1863 şi 1870, se aşază un nu
valului următor, între 1872 şi 1876, numai 36[28], marcîn
tativă dintre materialele ce ilustrează cele două
analizăm şi situaţia celor 64 de texte contaminate, d
tăm, în linii mari, că proporţia cea mai ridicată o au
girea acestei etape[29], în timp ce materialele din 1872

[16] 34 : Totoiu 4- Minţiu Gherlei, 10o : Tăure ; Făgăraş. 191: Agristeu }- Bâiţa, 410: Chesler | Maioreşii 6 46 : Alecuş 4- Roşia de Secaş.

[17] 622 : Luna 4- Cugir 4- Hopîrta.

[18] 201 : Chesler 4- Cipău f Şard -f Ciuguzel, 137 : Totoiu -, Jabeniţa -f Bucium f Ţapu; 533 : Maioreşii 4 Năclasa i- Petrilaca 4 Tăure.

[19] 70 : Roşia de Secaş -j- Cheţani 4 Budiu Mic -!- Eioara 4- Bogata ; 435 : Buia f Alămor 4 Ocna Dejului 4 Tătirlaua -f Luna.

[20] 470 : Ocna Dejului Tiur -|- Galtiu -1- Manie -•- Hopîrta -|- Cugir.

[21] 216 : Oarda de Sus f- Ohaba 4- Cheţani + Vidrasău 4- Buia 4- Tăure f pena Dejului.

~- .1
Tiur 4
[23] 16
şoara 4
teu 4
ni 4- I
[24] 20
[25] 8
537, 5
[26] 6
Sălcud
Ţapu 4
[27] 1
[28] 1
29 r

doar cu puţin peste o treime[30]. In acest fel se poate, pe drept cuvînt, afirma că partea cea mai importanta a materialului de cîntece şi doine din antologie a fost culeasă în prima mare etapa a culegerii (1863). In general însă, antologia reflectă - într-o proporţie ce-i este proprie - situaţia istorică reală.

In ceea ce priveşte procedeele folosite în transcrierea textelor, ele prezintă următoarea situaţie proporţionala : 95 de texte sînt transcrise absolut exact (14,67 %), 161 de texte

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a iui Jarnik nr. 19, cu analiza comparativa a textelor. Clasificarea aparţine lui A. Bîrseanu (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

aproape exact (24,85%), 40 prezintă reducerea (6,17%), 170 amplificarea (26,24°/) 67 ^^S^J^f ' ' ~ " ! ^ e a lor (14,k%/t interiori e a ^ ^ ^ ^ S este diferita Astfel, cu cel mai mie grad de autenticitate sînt capitolele : „Jalea celor ce ?17.w T S ^$™"P[72] ~ »*» ^lui mustrat şi pismuit" (402 409)! â o ^ g f ' ^tre drăguţi' (485 - 501), „Dojeniri făcute celor necredincioşi în dragoste» 593 ~ ' S fff ^ ™ P drăguţei părăsite şi drăguţului părăsit" Jl:haiduceşti» (o74 - 586). Acest ultim capitol, din 13 texte cuprinde

[30] 33,45%+3,34%.

8 amplificate, 2 amputate, 2 prelucrate şi abia unu
ce îl f^ce să fie capitolul cel mai neautentic al întregii
trebuie să vedem un anumit raport cu ceea ce afirma
la circulaţia cîntecului de haiducie în Transilvania.

Transcrierile exacte nu pun probleme şi deci nu cer r
transcrierile aproape exacte, de pildă. Acestea din ur
ficiale intervenţii ce nu depăşesc versul, modificînd s
bunătăţind metrul şi ritmul, eliminînd expresii ne
echilibru între vorbirea literară şi cea regională. N
cazuri de acest fel identificate prin confruntarea vers
cititorul le poate afla în note — mulţumindu-ne să cit
înţelegerea mecanismului şi a favoriza formarea unei
de transcriere a editorilor.

Notăm în primul rînd înlocuirea unor nume prop
unei note cu rezonanţe prea locale, dar şi pentru a
generalizare[31]. Mult mai frecvente sînt înlocuirile d
raţiune aparentă[32], alteori însă pentru a schimba obiect
o uşoară notă etnografică specifică[34] sau pentru a intr
un termen considerat de editori mai poetic, în locul a
ori pentru a elimina o stridenţă latinizantă a culegăt

Tot aşa se procedează cu unele adjective[37], cu
uşor şi sensul contextului[38] sau se elimină provincialis
schimbă însuşi discursul poetic[40]. în categoria acestor î
ca : ***violă*** pentru ***viorea, rosa*** şi ***rosuţă*** pentru ***rujă***
hiperurbanismul ***pică*** pentru ***chică****. Cercetînd acest
alterează profund sensul contextului. Numai în ultimel
tuţiei autenticităţii folclorice, putem descoperi la ed
în toate celelalte cazuri, înlocuirile sînt accidentale, ţin

Mult mai numeroase sînt modificările de ordin fo
literar sau popular (de fapt provincialist) al textelor. î
talizată[44] şi formele strident regionale[45], dar tot atît el
rare cu altele regionale[46]. Consecventă este restituirea f
(mai ales din motive de eufonie, cuvîntul fiind adese
net efecte de limbaj regional[48]. Constatăm, aşadar, o n
şi cea folclorică. Editorii n-au devenit partizanii unui
situaţia concretă, caracteristică pentru fiecare caz în

[31] 3: *losif* cu *Gherasim;* 165: *Măriuţa* cu *leliţă.*
[32] 12 : *părâu* cu *răzău* ; 90 : *vergea* cu *mărgea ;* 171 : *frunza* cu *foaie ;* 387 : *sovort* cu *zăbun.*
[33] 232 : *bădiţă* cu *măicuţă;* 259 : *badea* cu *mîndra.*
[34] 212 : *vinerea* cu *miercurea.*
[35] 559 : *mamă* cu *maică.*
[36] 600 : *ora* cu *ceasul.*
[37] 58 : *gălbinea* cu *mititea* ; 425 : *seaca* cu *biata.*
[38] 33 : *alină* cu *anină :* 88 : *reteze* cu *gătească ;* 598 : *priveşti* cu *pliveşti.*
[39] 33 : *chiscuiesc* cu *ciripesc.*
[40] 352 : *tale, tău* cu *sale, său.*
[41] Textele 241, 348; 18, 63.
[42] Textele 338, 491.
[43] Textul 244.
[44] 9 : *cheptariu* cu *pieptariu* ; 434 : *cheatră* cu *piatră ;* 36 : *inghinale* cu *îmbinate* ; 323 : *schine* cu *spine.*

[45] 86,
18, 166
zo cu *ză*
cei şi
cazuri,
126, 36
228, 284
102, 14
cu *bade*
[46] în
292, 29
rămhin
vimi cu
352, 518
văz.
[47] Tex
[48] 29

fonică a versurilor (atît în direcţia exploatării latenţelor lirice ale limbii populare, cît şi în direcţia valorificării formelor cărturăreşti), au folosit transcrierea ce li s-a părut >< îealiza mai desăvirşit autenticul pur al materialelor. Atitudinea lor este eclectică, în sensul propriu

i,

'mm

Ms. 2jl97.II.115, fişa personală a lui Jarnik nr. 68, cu analiza comparaiivă a variantelor. Clasificarea aparţine lui A. Bîrseanu. De remarcai steno-gramele indescifrabile (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

al termenului. De aici, din această oscilaţie, şi impresia de certă autenticitate simţită de toţi cititorii antologiei. în aceeaşi categorie de fapte se încadrează şi chestiunea articolului hotărît la masculin singular, care apare[49] sau dispare[50], după cum de fiecare dată cere

[49] 29 : *calm* cu *calai* ; 367 : *dealn* cu *dealul* ; 430 : *druinu* cu *dramul.*

[50] 33«): *săracul* cu *săracii*; 332: picZorul cu *piciom;* 548 : *bădişorul* cu *bădişorn.*

contextul. Efecte lirice se realizează prin nearticularea eufonică în cuprinsul versului ţine şi folosirea vocati în *a.* Editorii n-au adoptat consecvent vocativul în o[52], p ci, de la caz la caz, au întrebuinţat forma ce li s-a păru de eufonie. Pe aceeaşi linie au mers şi cînd au elimi metrică[55] şi ritmică[56] a versurilor. Pentru a reliefa virtua au folosit, în numeroase cazuri, dispoziţia emistihială rimă interioară[57]. în încheierea acestei discuţii, oferi revelatoare pentru ceea ce am arătat mai sus. în primul si fonetice, scontînd efecte de nuanţă[58] :

în manuscris:

Badiu care-mi place mie
N-are case, nici moşie,
Numai *pana-n* pălărie ;
Nici o brazdă *de* holdiţă,
Fărcămeşă cu cheiţă;
Nici o brazdă de ogor,
Făr'cioarecii cu şinor.

versi

Badiu
N-are c
Numai
Nici 0
Făr' c
Nici o
Fără cic

Exemplul următor aduce, în primul rînd o intenţie de aceeaşi grijă pentru nuanţa afectivă miniaturală :

%n manuscris:

— Spune-mi, bade, cînd te duci.,
Să-ţi dau două mere dulci,
Unde-i şedea să le mînci.
Să-ţi aduci, *bade,* aminte
Şi de-ale mele cuvinte
Ce-an rămas neisprăvite l
— Las', mindră, /Y-o/7? isprăvi,
I.a toamnă, cînd *voi* veni I

versi

— Spu
Să-ţi d
Unde-i şed
Să-ţi a
De ale
C-au ră
— Las'
La toan

în ultimul exemplu este afectat un vers întreg, ruptă dintre ambele extremităţi ale cîntecului :

in manuscris:

Arde luminuţa bine,
Pre cine-l aştept nu vine ;
Arde *luminuţa-n* masă,
Ar veni, dar nu-i acasă.

versi

Arde lu
Cine mi
Arde *l*
Ar veni

'"' 285 *gura.* cu *gurii;* 407 *săraca* cu *saracn ;* 643 : *marama* cu *marama.*

[52] 39, 347, 619: *mîndruţo* cu *mîndruţa* ; 91, 181, 257, 331, 333, 347: *mîndro* cu *mîndrk;* 383, 561: *maico* cu *ma/*că ; 465 : *inima* cu *inima* ; 633 : *măicufo* cu *măicuţa ;* 237, 490 : *bădiţa* cu *bădiţa* ; 147, 184, 299, 310, 342, 484 : *badeo* cu *bade.*

[53] 422: *maica* cu *maico;* 137: *mîndruţa* cu *mîndruţo ;* 156 : *mindra* cu *mîndro.* La fel a fost tratat şi imperativul din exemplul 551 : *vina* cu *vino.*

[54] 24 :
mare; 153

[55] Texte

[56] Texte
ex. : 1, 47

[57] Texte

[58] Subli

Şi-apoi şi cînd **ar veni,**
Tot nu-l lasă **părinţii :**
Şi **nu-l lasă mumd-sa,**
N-ar ajunge-a-1 **însura;**
Şi nu-l lasă *tatâ-sâu,*
Pune-l-ar **în copîrşeu I**

Dar chiar acasă **de-ar fi.**
Nu ***l-ar lăsa*** **părinţii**
Şi nu-l lasă maicd-sa,
N-ar ajunge-a-1 **însura ;**
Şi nu-l lasă ***taică-său,***
Vedea-l-aş **în copîrşeu I**

Ceea ce se poate afirma, caraeterizînd aceste intervenţii ale editorilor, este faptul că ele nu modifică substanţa lirică a pieselor, ci îi colorează mai viu — de obicei mai sonor — şi mai nuanţat exteriorul. în felul acesta, textele editorilor pot fi considerate drept variante mai bune, posibile şi probabile, ale originalului, ca şi cînd unul şi celelalte ar avea o existenţă caracteristică orală. Editorii păcătuiesc faţă de autenticitatea filologică (prin raportarea la fidelitatea sau infidelitatea faţă de manuscris), nu faţă de autenticitatea folclorică.

în ce priveşte reducerile efectuate de editori, ele au rostul de a elimina situaţiile pleonastice, repetiţiile moleste, contaminările neavenite. Cele mai multe amputări au fost operate în porţiunea caudală a textelor, puţind uneori merge pînă la înjumătăţirea lor şi chiar mai mult cîteodată[59]. Un exemplu tipic ni-1 oferă varianta 31, la care s-a omis clauzula lirică, socotită pleonastică :

in manuscris:

Mîndră, făcută prea tare,
Nu-mi mai face supărare,
Că nu poci şedea la scoale.
Noaptea nu mă *hodinesc,*
Tot la tin', mîndră, gîndesc.
Ţie, mîndră, na-ţi pot spune,
Că dom tău-n foc mă pune !

versiunea publicată:

Mîndră, făcută prea tare,
Nu-mi mai face supărare,
Că nu poci şedea la scoale.
Noaptea nu mă *odihnesc,*
Tot la tin', mîndră, gîndesc î

omisiunea editorilor.

Mult mai puţine exemple ilustrează cazul invers, al unei reduceri în partea iniţială a piesei. Exemplul tipic este al textului 420, în care se elimină efectele unei contaminări nereuşite :

in manuscris:

Cînd măicuţa m-a făcut,
Tare bine i-a părut:
C~un picior m-au legănat,
Din gură m-au blăstămat,
Cu blestem, Doamne de foc,
Sâ n-am bine, nici noroc.
Cînd a-mpărţit norocu,
Eu am fos dus **cu plugu.**
Nu ştiu cum **l-au împărţit,**
Că mai că **nu mi s-a vint.**
Cînd a-mpărţit urîtu,
Dusă **am fost la lucru.**
Nu ştiu cum Ua **împărţit,**
Mai tot **mie mi s-a vint»**

versiunea publicată:

omisiunea editorilor

Cînd s-a-mpărţit norocu,
Dus am fost eu **cu plugu**
«Şi *nu ştiu cum* **s-a-mpărţit,**
Că de loc **nu mi s-a vint.**
Cînd s-a-mpărţit urîtu,
Dus **am lost** *iar* **la lucru.**
Şi *nu ştiu cum* **s-a-mpărţit,**
Că tot **mie mi s-a vint.**

[59] **Text** 119 : **editorii au reţinut numai primele** 9 **versuri ale originalului cu** 17 **versuri**; 343 **redus la jumătate; 401 redus la o treime**; 604 **au reţinut numai** 10 **din cele** 52 **de versuri ale originalului. Aceeaşi schemă** : 298, 337, 366, 397, 474, 517, 549, 601.

O dată, în această situaţie, reducerea amputează te nile sale (423).

Cazurile de reducere dublă, iniţială şi finală, sîn care îl oferim elimină, în partea iniţială, o contaminare ne lirică a textului, plată şi inexpresivă. Eeducerea a reuşit cîntecului, eliberîndu-1 de balastul chenarului în care

în manuscris:

Ard-o focul pe mîndră,
Că nu şi-o ţinut gura
Ce am vorbit cu dînsa.
Vorbescu gură cu gură,
Ce sâ ştiu c-a fi minciună ?
Dracul să se bizuiască,
La vorba muierească !
O, amar, mîndră, amar,
Cruce mîndră **de stejar,**
Dragostea *noastră-n* **zadar.**
Dragoste cu multă jele
Ca şi **focul de surcele :**
S-aprinde, *se* **boboteşte**
Şi-n **casă nu se-ncălzeşte.**
Struţişor de busuioc,
Jar am rămas fără foc,
*Ca mîndră fără noroc**

versiur

omisiunea

FGaie verc
O, amar,
Dragoste
Dragoste
Ca şi foc
S-aprinde
Da-n **casă**

omisiune:

Pentru a asigura versiunii lor o justă intrare în ma versuri mediane (8 şi 9) ale originalului. Un alt exemplu, 362. Procedeul nu are o utilizare prea largă (6,17 %), în co ce afectează mai bine de un sfert din totalitatea doinel

în legătură cu problema amplificărilor, o discuţ cu caracter invocativ (formate, de obicei, cu ajutorul forn cime din numărul total de doine (134 faţă de 648) începe din texte cuprind apariţii mediane de asemenea versuri. versurilor invocative ar constitui o trăsătură caracterist prin extensiune normală, a liricii transilvănene în gener mentul tipic. Or, în această privinţă lucrurile stau cu totu versuri în cuprinsul materialului datorîndu-se intervenţ rindu-ne la numărul total de 134 de versuri iniţiale de

[60] Cele mai numeroase se bazează pe formula *foaie verde,* la care adaugă, în funcţie de rima versului următor, pînă la concurenţa metrului de 7—8 silabe : *aluniţă* : 43, *a macului:* 16; *bob nâut:* 388, 430; *brînduşele:* 580; *buruiană* : 587 ; *de dudâu :* 524, 548 ; *de duplău :* 481, 581 ; de *hamei* : 392 ; *de pe cracă* : 177 ; *de muşcată* : 423 ; *de pelin* : 440 ; *de sasău :* 49 ; *de secară* : 103 ; *de stejar :* 344 ; *de sulcină* : 300; *de susai*: 532 ; *din costiţă* : 297 ; *flori de fragă:* 12, 493; *iac-aşa :* 215 ; *iarbă neagră:* 337; *iarbă; rea :* 379, 389, 445, 633 ; *izmă neagră* : 232 ; *lemn sucit:* 494, 496, 589 ; *lemn uscat :* 508 ; *lemn uşor* : 68; *lemn vîrtos* : 438; *liliom* : 209, 534 ; *mărăcine* : 81, 611, 613; *nuc-amară* : 228 ; *păr uscat*: 378 ; *pe şindile :* 230 ; *siminoc :* 314 ; *trei alace* : 270, 318, 414, 624 ; *trei nuiele :* 582; *verde*

mac : 78 ; *ve*
leaşi conditi
525 ; *baraboi*
tr-un nuc : 64
638 ; *frunzuliţă*
trei alace : 26
trei şindrile :
Firuţ verde de
Floricică de
146, 309, 33
creaţă, ruj uliţă
fir aş : 109 ;
rea : 141.

deci 66,42%, reprezintă fabricate — după model popular — ale editorilo ceea ce face numai 29,85 %, aceste versuri apar în manuscris[61]. Din cele 40 d prezintă formule modificate de editori[62]. în cinci cazuri, respectiv 3,73 %, nalele (textele fac parte din piesele culese personal de Bîrseanu din Ţara cui i se datoreşte prezenţa unor asemenea versuri. Trebuie deci reţinut că n din numărul total al cazurilor îşi găseşte justificată prezenţa prin proto iar raportînd cifra de 40 de versuri iniţiale la numărul total al tex să se reţină că abia 6,17 % prezintă fenomenul. în mod evident deci, ve reprezintă apariţii accidentale în cuprinsul liricii transilvănene.

încă mai elocventă este apariţia unor asemenea versuri în situaţi 31 de exemple, 26 (83,87%) reprezintă fabricate precis identificate[64], justificarea în manuscris (din acestea,un exemplu a fost modificat de ed nu poate fi atribuit, aflîndu-se într-un text neidentificat în manuscris[66]. In cînd este vorba de un asemenea vers iniţial, se justifică de cele mai multe de a evita o prea bruscă şi directă intrare în subiectul pieselor respecti asemenea versuri în situaţia mediană se explică (foarte rar, după cum venind din manuscris) prin necesitatea de a lega laolaltă diversele fragm minate prin juxtapunere. Pe lîngă rolul de liant, ele au însă şi calitatea alăturarea ideilor, de a marca net contaminarea. Numeroase sînt cazurile cî atît iniţiale, cît şi mediane, apar în cuprinsul aceloraşi texte. Apariţia lor du de cele mai multe ori, reciproc, ele chemîndu-se unul pe celălalt — în regresiv — pentru a simetriza structura compoziţională a piesei sau pen deosebit asupra conţinutului, prin reluarea, cu funcţie enumerativă, cu Stereotipii definitiv osificate (nediluabile în context şi, la rîndul lor, neinf adaosurile de acest fel constituie un artificiu formal, au funcţia unui coa rează mesajul artistic al textelor, nu le alienează autenticitatea folclori

Mult mai importante sînt însă amplificările, constînd din adaosuri c inspirate fie de familia de motive sau variante, fie de propria imaginaţi grafic, aceste adaosuri se aşază în partea iniţială a unor piese, spre a fericit; în partea mediană, servind ca mortar între extremităţile uneori în partea finală, pentru a le da o încheiere pregnantă, epigramatică. Propo o realizează cele din ultima categorie.

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik nr. 30. Corecturile aparţin atît lui Jarnik cît şi lui Bîrseanu (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

[61] Din cele 40 menţionate, oferim aici trimiterile la cele 27 de texte luate integral de editori din manuscris : 22, 37, 74, 120, 133, 151, 170, 216, 218, 225, 273, 274, 323, 352, 364, 365, 393, 404, 413, 497, 536, 562, 641, 642, 643, 645, 646.

[62] Cele 13 versuri modificate de autori sînt: 10 : Frunză verde *iarbă deasă* în ms. *de pe baltă*; 75 : Frunză verde *dintr-o mie* în ms. *de pre vie*; 140 : Frunză verde *-acum se face* în ms. *cum se face;* 150 : Frunză verde *ş-un bănuţ* !n ms. *de-un bănuţ*; 158 : *Foaie* verde de pe rît în ms. *Frunză;* 171 : *Foaie* verde de trifoi în ms. *Frunză;* 248 : Foaie verde *foi de fragă* în ms. *foaie fragă;* 351 : Frunză verde *de pe mal* în ms. lapsus calami *de mal;* 366 : Floricică *dintr-o mie* în ms. *de pre vie*; 405 : *Foaie* verde de urzică în ms. *Frunză*; 488 : Muşcată cu trei *crenguţă* în ms. *clencuţă*; 518 : Busuioc *cu foaia verde* în ms. *în pietre verde*; 640 : Frunză verde *de alun* în ms. *trei săcaşti.* La ultimul exemplu, modificarea ţine de căutarea rimei: în ms. era *paşti,* editorii l-au schimbat în *crăciun,*

[63] Doine 27, 100, 146, 463,

[64] Procentajul maxim îl reali *foaie verde,* la care se alătură : 587 *;pob năui*: 438 ; *dc dudău* : 255 ; *de năut*: 493 ; *de scumpie* : *cărare* : 150 ; *foaie lată :* 488; *iz* 409 ; *siminic* : 581 ; *ş-o alună* : Formaţii pe tema *frunză verde de gutuie* : 96 ; *de pe soc* : 198 ; *di* 387 ; *mărăcine* : 146 ; *trei alace* : *ricică, floricea* : 488.

[65] Doine 146, 374, 489 ; 323 m Foaie verde *de pe spine* în ms

[66] Doina 353.

[67] Doine 78, 96, 146, 150, 19 640,

Oa exemplu tipic pentru amplificările iniţiale, oferim cazul textului 192, unde adaosul cuprinde şi un vers invocativ, constatîndu-se astfel apariţia unui distih care conferă valoare generală piesei:

in manuscris:		*versiunea publicată:*
	adaosul editorilor	*Floricică frumuşică,*
		Dorul naibei tare strică
Mtndra mea cea ocheşică		*Pe mîndruţa* ocheşică.
Nice, bea, nice mănîncă,		Nice bea, nice mănîncă,
Nici trăieşte, nici nu moare,		Nici trăieşte, nici nu moare.
Fără se-uscă pe picioare.		*Ci se* uscă pe picioare.

Tipic pentru amplificarea mediană este exemplul textului 52, în care se observă ce claritate rolul de liant al celor două versuri intercalate de editori (3 — 4) între extremităţile divergente ale cîntecului:

%n manuscris:		*versiunea publicată.*
Tătăişă, draga mea,		Tătăişă, draga mea,
Nu te tare supăra,		Nu te tare supăra,
	adaosul editorilor	*Că mîndră «ca dumneata*
		Nu-i nime, cîtu-i lumea ;
Că cît e satuZ de mare,		*Şi cîtu-i* satiz de mare
Nu-i casă c-a dumitale :		Nu-i casă c-a dumitale :
5. La fereşti cu flori domneşti		La fereşti
		Cu flori domneşti I

Menţionăm că, în aceeaşi categorie de adaosuri, se înscrie şi textul 76, la care editorii au intercalat v. 4—5, sunînd astfel: ,,Mîndră mea pe lume una/ Cumu-i soarele şi luna".

Mai puţin frecvente sînt amplificările mediane duble. În toate cazurile pe care le-am identificat, am putut constata intervenţii neautentice, ca în exemplul 151 (v. 7: ,,Dragul meu, comoara mea") sau ca în exemplul transcris mai jos (41) :

m manuscris:		*versiunea publicată:*
Fagilor frumoşilor,		Fagilor frumoşilor,
	adaosul editorilor :	*Fagilor umbroşilor,*
Face-mi-ţi o ţîr de umbră,		*Faceti-mi un pic* de umbră,
Să mă umbresc cu-a mea mîndră.		Să mă umbresc cu-a mea mîndră.
Că am mîndră tinerea		Că^am mîndră tinerea,
	adausul editorilor :	*Tinerea şi gingăşea,*
. Şi *mi-o* arde soarele,		Şi *îi* arde soarele
Pieptul ***şi*** mărgelele,		Pieptul *cu* mărgelele,
Brîul şi inelele.		Brîul şi inelele 1

Amplificarea finală este însă sistemul cel mai larg aplicat de editori şi e de reţinut constatarea că încheierea pe o măsură ritmică desăvîrşită, cu o clauzula lirică sugestivă şi pregnantă, a unui mare număr de piese din colecţie aparţine de fapt lui Jarnik şi lui Bîrseanu. Uneori intervenţiile de acest fel pot dubla cantitatea versurilor[68], sau o pot chiar întrei[69],

[68] Textele 175, 293, 301, 468.

[69] Textul 168 : originalul are două versuri, adaosul patru.

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik'nr. 24, c
a primelor 22 versuri ale baladei „Chiruţa" (Bibliot

alteori intervențiile constituie nereuşite, contravenind spiritului folcloric[70]. De cele mai multe ori însă, prin proporții adecvate şi prin prinderea tonului autentic popular, ele abia dacă pot fi simțite ca intervenții cu caracter apocrif şi numai confruntarea cu originalul manuscris le-a făcut vizibile şi sensibile[71]. Oferim în continuare exemplul textului 37, întru totul revelator al funcției estetice pe care asemenea adaosuri le împlinesc în context :

m manuscris:		*versiunea publicată:*
Frunză verde, frunză verde,		Frunză verde, frunză verde,
De trei ori tot frunză verde,		De trei ori tot frunză verde,
Om ca badea nu se vede		Om ca badea nu se vede
Nici în față, nici în dos,		Nici în față, nici în dos,
Aşa mîndru şi frumos.		Aşa mîndru şi frumos.
	adaosul editorilor	*Poți să cauți nouă mări,*
		Nouă mări şi nouă fări i

Uneori intervențiile amplificatoare adaugă o notă mai savantă încă la tehnica atît de savantă a structurilor simetrice şi paralele din folclorul nostru. în exemplul de mai jos (textul 90) au fost intercalate v. 3 şi 6 (deci o combinație de două amplificări, una mediană şi cealaltă finală), servind de clauzule la cele două distihuri ale piesei, transformate acum în două terține :

m manuscris:		*versiunea publicată :*
Badiu-nalt şi subțirel		Badiu-nalt si subțirel
Pare câ-i tras *prin* inel.		*Parcă-i* tras *printr-un* inel.
	adaosul editorilor :	*Să te tot iubeşti cu el!*
Mmdra-naltă subțirea		Mîndra-naltă subțirea
Parcă-i trasă-n/r-o *vergea*		Parcă-i trasă *prin mărgea,*
	adaosul editorilor	*Să te tot iubeşti cu ea !*

Tot pentru o asemenea simetrizare, la textul 96 au fost intercalate două versuri invocative la locurile 1 şi 4 (deci o combinație de două amplificări, una inițială şi una mediană), deschizîncl cele două distihuri, transformate acum în două terține. Aceste exemple ne pot sugera sporul de efect artistic — chiar dacă numai de natură exterioară, formală — realizat cu ajutorul unor asemenea savante combinații de amplificări simetrizatoare. Exemplul clasic însă pentru acest gen de intervenții rămîne, fără îndoială, textul 66, unde adaosul depăşeşte dublul originalului şi se aşază în cuprinsul acestuia, în mod simetric, în nu mai puțin de patru puncte : v. 1, 3 — 4, 6, 8 - 9, îmbinînd introducerea versurilor invocative (de introducere la cele două părți simetrice ale cîntecului) cu cîte două distihuri explicative, cu caracter plastic, vizual. Piesa rezultată are vizualitate, muzicalitate şi o ritmică interioară, din toate punctele de vedere, remarcabile :

in manuscris:		*versiunea publicată:*
	adaosul editorilor:	*Busuioc verde din prag,*
Badea meu care mi-i drag		*Ia giciți cine* mi-i drag?
	adaosul editorilor	j *Badiu mîndru ca un steag,*
		\ *Care-mi ară la iosag,*
Mină boii: Cea Virag î		*Mînînd* boii: Cea Virag !
	adaosul editorilor:	*Busuioc mtndru-n pridvor,*
Badea mea de car' mi-i dor		*la giciți de cin** mi-i dor?

[70] Textele 267, 291, 42t,

[71] Textele 102, 122, 125, 136, 160, 266, 296, 307, 313, 329, 4$6\

	adaosul editorilor	{ *De-un f*
		{ *Care-mi*
Mînă boii : Cea Bodor 1		*Minînd*

Spuneam că uneori editorii nu au prins tonul fol intruziuni evidente, uşor depistabile de oricine are for lucruri. Confruntarea 'cu manuscrisul înlătură pe viit această temă. E vorba, de pildă, de versurile terminate puteau trezi bănuiala cu privire la proveniența lor şi c buite editorilor şi, mai ales, atribuite ca reale nereu exemplul textului 57, unde e vorba de o astfel de ampli

în manuscris:		*versiu*
Primăvara cînd înfrunde,		Primăv
Gura cucului s-aude;		Gura
Da cîndu-i colo toamna,		Da cîn
Nu s-aude nimica;		Nu s-a
Numai mîndra cu gura.		> Numai
	adaosul editorilor	f *Cu*
		I *Toată*

şi exemplul textului 74, unde e vorba de o amplificare savantă a rimelor corespunzătoare gerunclivale :

in manuscris:		*versiu*
Frunză verde buruiană,		*Foaie* v
Dragu-mi-i numele Ană		*Drag în*
	adaosul editorilor	f *Că te*
		| *Şi te*
Drag mi-a fost şi drag mi-a fi,		Drag
Pinâ-n lume *oi* trăi 1		*Cit* în

Tot asa de nereuşită este şi intervenția editorilor în discută însuşirile dorului. Dm tot acest text, cuprinzînd autentice sînt doar primele două, transcrise exact Agristeu, în 1872, şi aflîndu-şi paralele în catrenul fin către Pop Ioaririrn din Băița (t. 18). Kestul e apocrif divergent chiar.

Spuneam la începutul acestui paragraf că preluc texte (67 de piese, respectiv 10,34%), aşa încît prob este mai puțin importantă. Nu ne vom ocupa aici de rare a originalului este prea adînc, deoarece am pr note şi nu este necesar să repetăm lucruri cunoscute. torul va afla şi hărțile de circulație a motivelor; pent privind fiecare vers sau fiecare fragment de vers în pa exemple complexe, prezentînd fenomenul, specific p al concomitentei reduceri şi amplificări a unor texte ş cedeul este destul de răspîndit, întîlnindu-1 în 16 cazuri, în funcție de piesele individuale,

Un exemplu, cuprinzind o omisiune şi un adaos paralel, ni-1 oferă textul 475 :

in manuscris:		*versiunea publicată.*
Mă dusei cu coasa-n rit,		Mă dusei cu coasa-n rit,
Cosii iarbă şi urît;		Cosii iarbă şi urit;
Mă dusei cu coasa-n şes, 1	omisiunea editorilor	
Cosii iarbă şi ovăz; J		
Mă dusei *cu coasa-n coaste,*		Mă dusei *pe pajişte*
Cosii *iarbă şi* dragoste;		*Şi* cosii *la* dragoste;
Mă dusei cu coasa-n deal,		Mă dusei cu coasa-n deal,
Cosii iarbă şi amar.		Cosii iarbă şi amar ;
	adaosul editorilor	*Mă dusei cu coasa-n luncă*
		Şi cosii jale adîncă.

Finalul, străin de modurile de expresie populară, apare cert ca o intervenţie a editorilor.

Un exemplu, cuprinzind două omisiuni şi un adaos, ni-1 oferă textul 383 :

m manuscris:		*versiunea publicată:*
Pentru un pahar de vin		*Penlr-un păhărel* de vin,
M-ai dat, maico, la străin;		M-ai dat, maicd, la străin ;
Pentru unul de vinars,		Pentru unul de vinars,
M-ai dat, maico, la necaz;		M-ai dat, maicd, la ndcaz.
Cînd creşleam ca doi arini,	omisiunea editorilor	
M-ai dat, maico, la străini.		
Că pînă străinul cină,		*Da străinu pînă* cină,
Io i-s feşnic *la* lumină;		Eu i-s feşnic *şi* lumină;
	adaosul editorilor	f Şi *străinul pînă mîncă,*
		[*Tare, maică, mă înfruntă.*
Că io şez în corn de vatră, }	omisiunea editorilor	
Cu lacrâmi pre ochi picată, j		
Iau cuţitul să-mi tai pilă,		Iau cuţitul să-mi tai pită,
Lacrâmile din ochi pică.		*Din ochi lacrimile-mi* pică.

Adaosul editorilor nu aduce un spor liric oarecare, ci dimpotrivă, De reţinut formularea corectă a manuscrisului la v. 8: „(s)feşnic la lumină". în rest, transcrierea este destul de fidelă : deosebirile aduc simple inversări de vocabular sau unele modificări fonice. Un exemplu invers, cuprinzind o omisiune (regretabilă, deoarece scoate în evidentă protestul popular împotriva regimului habsburgic) şi două adaosuri, din care primul are rol invocativ. iar al doilea rol de disimilare structurală, ne oferă textul 593 :

%n manuscris:		*versiunea publicată :*
Arz-o focul, cătănie, 1	omisiunea editorilor	
Jalnică poate să fie! j		
	adaosul editorilor :	*Bulgăraş de gheată rece,*
Vin', mîndro, de mă petrec/		Vin', mîndro, de mă petrece
Pînă-n fundul grădinii		Pînă-n fundul grădinii,
	adaosul editorilor	*Unde-am vorbit mai întîi*
		Pe cînd eram doi copii...
Şi din fundul grădinii,		*Că* din fundul grădinii,
M-or petrece străinii I		M-or petrece străinii!

Alte exemple pot fi aflate în textele 389, 556, «înt exemplele în care e vorba de omisiunea şi adăugi î)etrecîndu-se în acelaşi punct din alcătuirea piesei, fii l unui material tradiţional cu unul corespondent ap este textul 464[72]:

în manuscris:		*versi*
Lumea mea cea frumuşea		Lume
Se petrece numa-aşa,		Se p
Lumea mea cea frumuşică		Lume
Se petrece-ntr-o nimica,		Se p
i *Cit am trăit pe lumuţă,*	înlocuit de editori cu	> *Las'*
Nu văzui verde frunzuţă		*Că r*
Pîn'la mîndra-n grădinuţă:)		*Ci-am*
Tăi o ninge ş-o brumeaiză J		*Şi m*
Şi tăi stă verde şi creaţă		

Dacă este cert că prin omisiune editorii au înl şite, prin înlocuirea acestui pasaj cu catrenul final o piesă mai unitară ca înţeles şi ca închegare forma în care elementele nu fuzionează total, ci se îmbină ne lirică a cîntecului.

Cu acestea am ajuns la ultimul procedeu folosit antologie, şi anume la contaminare. Procedeul poate e reală amalgamare a două sau mai multe texte într-un tul, însuşirile tehnicii orale, fiind vorba de simpla juxta Ne oprim numai la cel de-al doilea tip de contaminare ş cea mai des folosită de editorii noştri, dar şi pentru că în note.

Am arătat într-altă parte ce reprezintă proce punctul de vedere al localizării materialelor ; aici v Schema cea mai simplă constă în alăturarea directă circumstanţă) a două texte integrale sau a două fra textul 84:

	versiunea publi
Mărgineanu Nicolae,	Bine-i stă la ceri cu lună,
Doştat, 1863.	Ca şi mîndrei cu cunună;
Ms. 2 197.11.176, f. 2	Binei-i stă la ceri cu stele,
'\ t. 15.	Ca şi mîndrei cu mărgele.
	Buzele ca rujile,
	Poalele ca florile;
	Faţa ei ca hîrtia,
	De poţi scrie pe dinsa.

unde părţile intrate în combinaţie sînt, ca amplit simetrică (un catren provenind dintr-o parte, al doi sînt relativ puţine[74], regula părînd a fi juxtapunerea

[72] Asemenea înlocuiri şi la 484, 490, 510.

[73] 2 texte : 34, 165, 194, 390, 410, 508, 646; 3 texte : 552, 622.; 4 texte: 201, 437, 533; 5 texte: 70, 435; 6 texte : ampl

dere lirică[75]. Uneori, pentru sudarea laolaltă a textelor, editorii au recurs la introducerea, între cele două blocuri fuzionante, a unui material de copulă. Exemplu tipic e textul 255, la care editorii au adăugat v. 9—11 ca liant între grupurile de versuri, inițial 1—8 și finalii—15. Alteori au fost operate amputări de texte, așa încît juxtapunerea să se facă exact în punctele cele mai evident convergente ale sensului lor. Așa e cazul textului 636, care folosește înlocui întîi (v. 1—4) fragmentul inițial al unei variante din Hunedora (căreia i s-a amputat finalul) și în locul al doilea (v. 5—12) fragmentul caudal al unei variante din Ocnișoara (căreia i s-a amputat începutul). De fapt, ceea ce trebuie consemnat e faptul că textele intrate în contaminare au suferit toate avatarurile posibile de transcriere (atît în ce privește fidelitatea față de original, fiind transcrise exact sau aproape exact, cît și în ce privește integritatea textelor,'operîndu-se asupra lor și reduceri și amplificări).

într-o situație asemănătoare sînt și contaminările de cîte trei texte[76], pentru care oferim, ca exemplu tipic, cazul piesei 495 :

versiunea publicată:

Precup Vlase, Maiorești, 1863. Cu eliminarea v. 9—11 și modificările marcate prin sublinieri.

Tu, *bâdiț,* așa-i gîndit,
Că *sînt* floare de pe rit.
Ție de batjocorit.
Da *rni-s* floarea florilor
Din grădina domnilor,
Drăguța feciorilor.
Și ți-am fost, bade, și ție]
* Dragă din copilărie
Pîn'ai fost de omenie. /
De la omenie-n jos, I
Rămii, bade, sănătos...)

Novacu AL, neloc, nedatat. Cu eliminarea v. 1—3 și modificările marcate la versurile 10—11 prin sublinieri.

Tohati Vasile, Tăure, 1863. Cu eliminarea v. 6—9 ale originalului și modificările marcate prin sublinier

Maghiran de la *viitoare,*
Nu ești, bade, rupt din soare;
Maghiran de la izvor,
Nu stă lumea-ntr-un fecior,
Nici în tine bădișor[77].

O situație similară ne întîmpină și în cazul celor două texte realizate prin contaminarea a 4 motive poetice independente (t.131 și 573). Oferim ca exemplu textul publicat 131, cu mențiuni marginale privind proveniența fragmentelor intrate în combinație.

Cocovanu Ștefan, Ciugudu de Sus, 1863. Cu eliminarea primelor două versuri și adăugarea v. 2 al editorilor.

Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să pribegim,
Că noi bine ne lovim,
Și la ochi, și la sprîncene,
Ca doi păunași la pene.

[74] V. 1-4 + 5-8: 79, 84, 455, 472, 509; v. 1-5 -f + 6-10: 430.

[75] Textele 32, 36, 130, 152, 156, 163, 186, 189, 198, 222, 229, 231, 236, 240, 247, 302, 339, 344, 350, 374, 381, 393, 407, 428, 430, 431, 446, 447, 455, 472, 509, 536, 541, 557, 567, 636, 641.

[76] Textele 48, 112, 409, 499, 531, 552, 559.

[77] La textul lui Precup Vlase au fost eliminate versurjle: „Cînd eram în scăldătoare/Tot ziceai să cresc mai tare,/Să-ți fiu dragă dumitale" (9—11) ce constituiau finalul piesei; la textul lui Novacu Al. au fost eliminate versurile inițiale (1—3): „Și tu, bade, -așa-i gîndit / Că eu pentru că-s negruță,/Voi fi la un ciuf drăguță''; textului lui Tohati Vasile i s-a amputat finalul (6—9): „Cînd ai sta tu a mă lua,/Mult aș sta și m-aș uita,/Ori nu m-aș mai mărita/Dup-un om ca dumneata". Diversele reduceri din cuprinsul versiunii tipărite au făcut posibilă îmbinarea textelor la limita miezului lor liric; ultima reducere a oprit textul pe o idee artistică potențată la maximum

Haide, mîndro, să fugim
Pre din sus de țintirim,
Să călcăm cărările,
Să-mpărțim dragostele.

Olteanu Paul, Galtiu, 1863. Cu adăugirea v. 11 al editorilor și cu modificările marcate prin sublinieri.

Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să pribegim,
C-acuma-i vremea de fugă
Pînă sînt holdele-n pîrgă.
Unde calci
Urmă nu faci,
Unde șezi
Nu ie mai vezi.
Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să ne-nsoțim,
Unde-s munții rourați,
Că-i un popă *printre brazi*
Și cunună ne'ntrebați,
Este-un popă d-ei uniți
Si cunună d-ei fugiți.

Dincolo de superficialele deosebiri față de origina
că versul 2 : „Amîndoi să pribegim", reluat întocmai
o creație de circumstanță a editorilor. Apariția lui s
simetrizant și unificator.

Transcriem în continuare și textul 387, form
prin același procedeu al contaminării juxtapozitive,
canismul acesta atît de savant :

Versiunea public

Bucurescu Vasile, Pănade, 1872. Ms. 2 197.11.60, f.1 t. 9

Frunză verde foaie lată,
Pîn'eram la maica fată,
Ori lucram, orz nu lucram,
Tot draga *maichii* eram.
Dar de cînd m-am măritat,
Mi-an ieșit toate din cap.
Pîn'eram la maica fată,
Eram lujer după masă,
Trandafir *roșu-n* fereastră;
Dar de cînd m-am măritat,
Eu sînt lujer după ușă,
Veștedă rujă-n cenușă.

Barbu Patriciu, Galtiu, 1863. Ms. 2 197.11.83, f. 4 t. 26. Altă variantă, din aceeași localitate, la aceeași dată.

Pîn'eram la maica fată,
Cîți voinici *mă întîlneau*
îmi zîmbeau și mă-ntrebau :
~ *Mai sugi, tu,* țîță ori ba?
Doamne, albă ți-i fața !
Foaie verde lemn uscat,
De cînd m-am înstrăinat,

Citi voinici mă tntîlnesc
Cu toţii mă jeluiesc,
Către mine-aşa grăiesc :
Cari, tu, pietre, zău, ori ba?
Doamne, neagră ţi-i faţa !
Pin'eram eu copilită,
Ieşeam seara pe uliţă
Albă ca *o* lebediţă.
Bătea vîntu prin petele,
Nu ştiam de-atîtea rele.
Dar de cînd m-am măritat,
Bate vîntu-n *zăbun* lat
Şi port frică de bărbat;
Bate vîntu-n ceapţă neagră,
Nu mai ştiu de lumea dragă,
Ci tot plîng şi-s tot beteagă.
Frunză verde foaie lată,
Pîn'am fost la maica fată,
Nici n-am tors, nici am pus pînză,
Făr'am şest ş-am zis din frunză.
Foaie verdeJemn uscat,
Dar de cînd m-am măritat,
Am şi tors şi-am pus şi pînză
Ş-am uitat de-a zice-n frunză.
Soacra mă *mînă* să *ţâs,*
Eu mă duc la sul s-apăs;
Soacra sare să mă bată
Cu vătrariul de pe vatră.
— Stăi, soacră, şi nu mai da,
Că *eu* nu sînt hiica ta
Ci hicuţa altuia,
Cui i-am rupt *inimioara**

Precup Vlase, Maioreşti, 1863.
Ms. 2 197.11.134, f 5.
t. 15.

Giurgiu Teodor,
Luna, 1863.
Ms. 2 197.11.11, f. 4
t. 14.

Procedeul nu apare ca un artificiu de pură tehnică, fiind justificat de buna plăcerea editorilor, ci adeseori se pot observa cu claritate şi motivele interne ale necesităţii apariţiei sale. Acesta este peste tot cazul cînd editorii au avut la îndemînă cîte două variante ale aceluiaşi motiv, variante care, prin suprapunere, dovedeau fiecare faţă de cealaltă un plus sau un minus. Exemplul textului 4 este concludent :

versiunea publicată:

Urzică Ioan,
Chilieni, 1863.
Ms. 2 197.11.111, f. 3
t. 8, v. 1-4.

De n-ar fi ochi şi sprîncene,
N-ar mai fi păcate grele ;
Dar ochi şi sprîncene sînt
Şi păcate pe pămînt.
Ochii şi sprîncenele,
Alea fac păcatele. }

Moldovan Ioan,
Bucerdea Grînoasă, 1863.
Ms. 2 197.11.169, f. 2 «
t. 21, v.1-2, 5-6.

Prima variantă, cea din Chilieni, cuprindea primele 4 versuri ale versiunii publicate : cea dm Bucerdea Grînoasă, primele şi ultimele două ; respectiv primei variante îi lipseau v. 5-6, iar celei de-a doua v. 3-4. Forţa de atracţie dintre ambele variante a fost puternic simţită de editori, iar rezultanta suprapunerii este versiunea publicată. Un alt caz de aceeaşi natură este

al textului 79, care are dimensiuni mai mari şi la care
xicale şi fonetice :

versiunea publica

Ionaş Andrei,
Roşia de Secaş, 1872.
Ms. 2 197.II.3, f. 5 v: -6 r>,
t. 24.

Mîndro, doi ochi ca la tine)
Nu mai sînt în sat la mine;
] Doi ochi ca la dumneata,
Zău, că nu mai pot afla,
Aşa negri frumuşei
Ca cireşele-n oltoi,
Care-s coapte la răcoare,
De nu-s grăbite de soare.

Aceeaşi schemă se întîlneşte şi la textele 112 şi
156. Interesant e şi cazul textului 130, care, pornind d
o a treia variantă,' legată de materialul anterior prin
în general, folosind un procedeu tipic pentru arta c
editorii nu au contravenit spiritului popular şi nu au in
problema esenţială a autenticităţii folclorice a textelo

b) STRIGĂTURI

Transcrierea strigăturilor a pus editorilor proble
datorită structurii monomotivice şi monotematice a
acestei structuri. Din această cauză, gradul de autent
giei creşte brusc şi semnificativ. O simplă comparaţie
la transcrierea strigăturilor dispare aproape cu desăvîrş
tuia o sursă importantă de dezautenticizare a materi
mod revine automat la capitolul de transcrieri exacte
de 14,97 %, iar cel al transcrierilor exacte aproape tot
taminările se ridică la 3,32 % (numai 12 texte)[78], iar
Un sfert din textele strigăturilor sînt astfel riguros exa
scris. Procedeul amplificării, care afecta capitolul de
şi el din generalitate, întîlnindu-1 abia într-o propor
aproape întreagă, la capitolul de transcrieri aproape
Se constată deci şi în cazul acesta aceeaşi mişcare însp
lui. Această importantă însuşire a capitolului merită ş
din textele de strigături (53,04 %) reflectă originalul a
pe totală (gradul acestei fidelităţi va fi determinat în
Analiza notelor la acest capitol arată că pentru
s-au folosit nu mai puţin de 709 variante, aproape cî
text. Această medie e mult mai scăzută decît la doine
oarecare măsură, şi gradul mai mare de autenticitate a
tate din texte (183 = 50,55 %) au la baza lor cîte o var
texte (23,48%), cîte trei au 38 de texte, cîte patru au
texte. Aceste situaţii constituie fondul de bază al ca
peste 93 %. Cazurile cînd textele publicate au fost se
variante se ridică abia la cifra de 13 (cu puţin peste 3
De reţinut deci : jumătate din numărul textelor se bi

[78] Textele 2, 52, 128, 137, 160, 193, 223, 225, 240, 268, 278, 314.

[79] 361
moto ca

numărul lor a fost selecţionat din cîte două variante. Aceasta arată că editorii au efectuat, în general, o selecţie la nivelul motivului poetic şi abia într-al doilea rînd o selecţie la nivelul variantelor acelui motiv. Acesta e un aspect al muncii lor ce nu trebuie pierdut din vedere. Din totalul de 362 de texte, 12 nu au putut fi identificate în manuscris. Ele reprezintă 3,31%, procentaj mai ridicat ca la doine. Fac parte, desigur, din acele materiale despre care A. Bîrseanu afirmă să le fi auzit personal în Ţara Oltului şi pe care şi-a permis a le include în antologie.

Materialul a fost cules de 97 de elevi identificaţi. Numai 12 texte au culegători anonimi[80]. Participarea culegătorilor identificaţi este foarte inegală. Cu mult în fruntea tuturor culegătorilor se aşază Moldoveanu Simion din Totoiu cu 35 de texte, ceea ce reprezintă cu puţin sub 10 % şi dă contribuţiei sale o pondere specială. După el vine Ionaş Andrei — şi trebuie reţinut faptul că el este originar din Boşia de Secaş, localitatea de unde anterior culesese N. Pauleti — cu numai 12 texte; apoi în ordine vin Marţian B. Ioan cu 11 texte şi Deacu cu 10. Lista culegătorilor e în continuare următoarea :

Cu 8 texte : Gherman Ioan, Moise losif, Precup Vlase, Boman P. Mcolae, Surdescu D., Todoran Nicolae, Viciu Alexiu :
Ca 7 texte : Macavei Ioan, Ţăranu Ioan;
Cu 6 texte : Bârna George, Băcilă Avram, Ciunganu Ilariu, Costea Alimpiu, EoleaVasile, Margineanu Vasile, Olteanu Paul, Tohati Vasile, Trifu Ioan;
Cu 5 texte : Ciura Alexandru, Margineanu Nicolae, Pop Ioan Senior, Punteanu Ioan;
Cu 4 texte : Alutanu Ioan, Aron Dionisie, Căluţ Candid, Drăghicescu loachim, Giurgiu Teodor, Hosu Constantin, Munteanu Ieronim, Negruţiu F. Ioan, Pantea Ioan, Pop George, Pop Simeon, Pop Vasile Junior, Popescu Ioan Senior, Stancu Negru Ioan;
Cu 3 texte : Bucureşcu Vasile, Ciortea George, Grama Ambrozie, Graur Zahei,Gruianu Zaharie, Micu M., Novacu Al., Orbeanu Bomul, Pop Artemon, Badu Simion şi Ioan Busu Augustin;
Cu 2 texte : Butnariu Alexandru, Circă Ioan, Dane Ştefan, Dancea George, Handra Zahei, Herţeagă Vasile, Popescu Ioan Junior, Sînceleanu Octavian, Şuteu Vasile, Vulcan Ioan;
Cu 1 text : Avram Ioan, Banfi Octavian, Barbu Patriciu, Buzdugan Militon, Cioba Gavrii, Costea Nicolae, Crişan Teodor, Drăghici Ioan, Florian George, Florian Ilie, Ignat Simion, Ionaş Nicolae, Lazăr Alexe, Marcu George, Marţian Vasile, Mărculeţ Ioan, Micu Simeon, Moldovan Ioan, Nemeş Ioan Junior, Orăşan Gheorghe, Petruţ Alexe, Pocanu Teodor, Pop Iacob, Pop Matei, Pop Ştefan, Pop Vasile Senior, Baclu Alexandru, Socol losif, Stanciu Ioan, Străjanu Mihail, Suciu Vasile, Tămaş Ioan, Tîrnăveanu Ioan, Todea Ioan, Urzică Ioan.

Zona acoperită cu materialul de strigături se încadrează întru totul în zona culegerii generale (manuscrisul lui Ioan Micu-Moldovanu), reţeaua localităţilor avînd însă ochiurile mai mari. Densitatea maximă a localităţilor se constată în regiunea Mureşului şi a celor două Tîrnave, precum arată harta anexată. în total sînt reprezentate 76 de localităţi. Numai 23 de texte sînt neloealizate[81], ceea ce reprezintă o proporţie neglijabilă de 6,35 %. Bepartiţia textelor pe localităţi este foarte inegală. O localitate, de pildă, este reprezentată prin nu mai puţin de 35 de texte (Totoiu, culegerea lui Moldoveanu Simion), alte localităţi—20 la număr — prin cîte unul singur. în linii mari, cunosc de la 1 la 5 texte un număr de 59 de localităţi, ceea ce reprezintă 77,63%; peste 10 texte cunosc abia 4 localităţi, respectiv 5,27%. Materialul este, aşadar, reprezentativ pentru întreaga zonă, nu pentru una sau alta din localităţile atestate.

[80] Textele : 103, 119, 120, 152, 153, 164, 187, 287, 303, 323, 332, 360.

[81] Textele 12, 21, 57, 88, 103, 109, 119, 120, 152, 153, 164, 187, 190, 269, 277, 287, 290, 299, 303, 317, 323, 332, 360.

Localizarea strigăturilor din antologia Jarn

Abrud (124), Agristeu (109), Agrişu de Jos (99), Agrişu de Sus (37), Alămor, (6), Alecuş (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atintiş (74) Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistriţa (10) Blaj (95, 101, 108,147,148), Blăjel (51, 52), Bobîlna (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Capîlna (156), Capîlna de Jos (25), eergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Cheţani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj C93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghig (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iclănzel (163), Iclod (80, 87), Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabeniţa (144), Lechinta (146), Lesu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), Lupu (5, 47). Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Mi-

căsasa (13), N
(66), Noşlac (1
Dejului (183, 1
(151). Petelca (
şinari (92, 161
de Secaş (3, 4)
(32, 41. 75, 15
121), Sucutard
Şomoştelnic (7
113, 145), Tele
(118). Vălişoar
(189), Zagra (
ordine al caietel
16, 17, 18, 19.
apar în lista d
zabile. Număr

Trebuie să menționăm însă că relativ bine reprezentată este localitatea Roşia de Secaş (cu texte, deci 3,59 %). Lista localităților, în ordinea numerică a textelor, e următoarea :

Cu 35 de texte : Totoiu ;
Cu 15 texte : Doştat;
Cu 13 texte : Roşia de Secaş ;
Cu 11 texte : Ocna Dejului;
Cu 8 texte : Agrişteu, Asinip, Chesler, Ciuguzel, Ernei, Maioreşti;
Cu 7 texte : Chețani, Galtiu, Täure ;
Cu 6 texte : Ciunga, Iclod, Micăsasa, Spini;
Cu 5 texte : Bucerdea Grînoasă, Bucium, Obreja, Vingard ;
Cu 4 texte : Băgau, Blajel, Căpîlna, Cerghizel, Dumbrava, Făgăraş, Hărțău, Livada Someş, Luna, Straja, Tătîrlaua ;
Cu 3 texte : Beldiu, Blaj, Buia, Cerghid, Iclănzel, Mînărade, Manie, Pănade, Pețelca, Poarta, Sucutard, Suseni, Uioara, Vidrasău;
Cu 2 texte : Bichigiu, Cugir, Deaj, Gîrbova, Lechința, Lodroman, Ocnişoara, Reghin, Sălcud, Sînbenedic ;
Cu 1 text : Abrud, Alămor, Alecuş, Alma, Bogata, Cergău Mare, Chilieni, Ciufud, Dumitra, Mințiu Gherlei, Nadăşa, Nuşeni, Oarda de Sus, Poiana, Rîpa de Jos, Şomoştelnic, Teleac, Tiur, Țapu, Vişuia.

Pată de capitolul de cîntece şi doine, lista aceasta se dovedeşte mult mai puțin completă, dacă o raportăm la culegerea generală.

în aprecierea valorii istorice a capitolului, datele de care dispunem impun concluziile de mai jos. Astfel, din numărul de 362 de texte, 15 sînt nedatate şi nedatabile, reprezentînd o proporție de numai 4,14 %. în rest, toate materialele sînt datate, chiar şi în cazul unor texte alcătuite prin contaminarea de variante culese în ani diferiți[82]. în liniile sale mari, materialul oglindeşte cele două etape principale în care a avut loc culegerea, chiar dacă nu şi proporția numerică stabilită pentru acele etape. Din primul val de culegere, respectiv din anul 1863, fac parte 152 de texte, ceea ce reprezintă 41,98 %; din cel de-al doilea val, respectiv din anul 1872, fac parte 124 de texte, ceea ce reprezintă 34,25%. Cu toată diferența neproporțională, etapa întîi a culegerii este, cum era şi normal, mai bine reprezentată, deci ceea ce trebuie reținut e faptul că cea mai însemnată parte a textelor — ca şi la doine de altfel — ține de stadiul'cel mai vechi al culegerii. în continuarea primului val, respectiv în perioada dintre 1863 şi 1870, sînt 18 texte[83], ceea ce reprezintă abia 4,96 %. în prelungirea celui de-al doilea val, deci în răstimpul dintre 1872 şi 1876, sînt 33 de texte[84], deci 9,11 % din total, toate aparținînd lui Moldoveanu Simeon din Totoiu. Aceste prelungiri îndepărtate ale celor două valuri principale ale culegerii fac ca valorile numerice pe care le analizăm să se echilibreze întrucîtva (41,98% + 4,96% - 46,94% şi 34,25% + 9,11% = 43,36%) şi ca, în general, în capitolul de strigături — cu toată ponderea materialului cules efectiv în 1863 — să se constate o tendință de valorificare cu precădere a culegerilor realizate în cea de-a doua etapă.

Cît priveşte procedeele de transcriere folosite de editori, ele nu diferă de ceea ce cunoscusem la capitolul de doine decît — aşa cum arătam în paragraful inițial — prin dozaj. Arătam că faptul acesta derivă din însuşi specificul de gen al categoriei artistice de care ne ocupăm. Cifrele obiective marchează următoarea situație : sînt transcrise riguros exact 93 de texte (25,69 %) aproape exact 99 de texte (27,35 %), cu reduceri față de original 32 de texte (8,84 %), cu amplificări față de original 76 de texte (20,99%), prin prelucrare parțială 38 de texte (10,49 %) şi prin contaminare de motive sau de variante 12 texte (3,32 %).

în privința transcrierilor exacte nu este decît foarte puțin de spus. Editorii au intervenit numai la punctuație. Dintre culegători, elevul cu cele mai multe texte exacte este, desigur,

[82] Textele 137, 158, 160, 223, 240, 268, 278, 314.

[83] 1863-7: 5 texte; 1865: 3 texte; 1867-8: 1 text; 1868 :6 texte; 1870 : 3 texte.

[84] 1872-3: 3 texte; 1875: 11 texte; 1876: 19 texte.

Moldoveanu Simeon (14 texte din 35), deşi un procentaj
Viciu Alexiu (ambii cu cîte patru texte publicate din cît
din şase texte). De reținut că numai 50 din cei 97 de cule
transcrise absolut exact. Cele mai multe texte exact
urmează Roşia de Secaş cu 5 ; Agrişteu, Asinip şi Gal
cîte 3 texte transcrise exact. Din cele 76 de localități de
sînt cu texte riguros exacte.

Transcrierile aproape exacte prezintă modificări m
caracter lexical sau fonetic, justificate de necesități prozo
tică sau mesaj artistic, ca şi la doine. Cele mai numeroas
lexicală (80 la număr), urmărindu-se, în unele cazuri, e
ției locale a unor omonime[86], a unor regionalisme con
termeni cu circulație redusă[88]. Dacă în cazul textului 28
evident rosturi prozodice (asigurarea coincidenței accente
vinte[90] sau modificările de topică[91] urmăresc scopuri est
rile nu au însă nici o justificare aparentă[92]. Exemplu tip
care editorii au înlocuit refrenele tradiționale cu altele,
ce, nici mai necesare[93]. Modificări mai ample afectează
lor, ci şi semnificația lor. Efecte lirice speciale se urm
prin schimbarea modului şi timpului regentului[95], prin
se realizează prin adăugarea de refrene[97] sau prin dispune
tul rimelor interne[98].

Modificările de ordin fonetic sînt destul de capricioa
pe care astăzi n-o putem întotdeauna depista. Astfel,
din manuscris este înlocuit cu literarul *pot* (13), într-alte
iar versurile în care apare sînt un adaos al editorilor —
torilor merge spre formele palatalizate, pe care le acceptă
şişi cînd în manuscris există paralelele lor nepalataliz
transcriu pe *merge* din mauscris cu *mere,* dar în acelaşi
scriind originalul *cămeşa* sub formă literară *cămaşa* (308).
sus exemplele s-ar putea înmulți, însă fără a introduce
Pentru a face însă mai concretă maniera de lucru a ed

[85] 11 : *Da'io* joc cu cine-mi place > 1885 : Da'eu joc ; 13 : Nu vă *poci* juca *pre* toate > 1885 : Nu vă *pot* juca *pe* toate.

[86] 41 : Mă *bat* cînii *pre* uliță > 1885 : Mă *rup* cînii *pe* uliță.

[87] 96 : Mînca-o-ar *sîcreata* gură > 1885 : Mînca-o-ar *mormîntul* gură.

[88] 167 : Măi bădiță, *medieşene* > 1885 : Mâi bădiță, *moldovene.*

[89] 28 : Tocma-n *Braşeu să* ne-oprim > 1885 : Tocma-n *Blaj să ne* oprim.

[90] 41 : Pentru *tme-mbujorată* > 1885 : Pentru tine *rajă-nvoaltă;* 85: Mîndră, *comanac* domnesc > 1885 : Mîndră, *merişor* domnesc ; 132 : Da'mîndruța-i *frumaşea* > 1885 : Da'mîndruța-i *ca o stea.* în ultimul exemplu, modificarea a pornit din necesități de disimilare lexicală față de versul întîi.

[91] 167 : *Şi oi veni* bucuroasă > 1885 : *Dar veni-voi* bucuroasă.

[92] 99 : *Viniile, vinarsule* > 1885 : *Palincuță, draga mea ;* 108 : Şi la *furcă* nu gîndeşte > 1885 : Şi la *lucru* nu gîndeste.

[93] Text

[94] 11 :
dracu-mi

[95] 134:
Doamne, ți

[96] 16 :
zice cînd oi
Bani destu

[97] Texte

[98] Texte

[99] 102 :

[100] 40 :
299 : *văd*

în globînd numeroase din trăsăturile detaliate mai sus. Ordinea în care le discutăm e şi ordinea frecvenţei cazurilor similare. Subliniem părţile neconcordante, ca şi la doine.

Cazul 71 prezintă simple modificări lexicale ce nu alterează semnificaţia internă a piesei :

m manuscris:	*verşi un ea p ublicată:*
Baăe-adună, ploaia cură,	Badea *lucră,* ploaia cură,
Ieşi, *Domnică,* şi-i dă gură 1	Ieşi, *mîndruţa,* şi-i dă gură !
— Eu guriţă cum i-oi da,	— Eu guriţă cum i-oi da,
Că mă tem că m-a muşca	Că mă tem că m-o muşca
Şi *mămuţa* m-a-ntreba	Şi *măicuţa* m-o-ntreba :
[indescifrabil]sâraca,	*Tu fetică, draga mea,*
Ai avut guriţă-ori ba?	*Avut-ai gură, ori* ba?
Atunci ce *oi* cuvînta?	Atunci ce *voi* cuvînta?
— Spune-i *tu atunci* aşa :	— Spune-i, *mîndra, tu* aşa:
Am avut, măicuţă hăi,	Am avut, măicuţă hăi,
Dar am dat-o la flăcăi !	Dar am dat-o la flăcăi !

Textul 121 aduce unele modificări în ce priveşte calitatea ironiei, prin subtila utilizare a unui pseudoadynaton pitoresc în final :

in manuscris:	*versiunea publicată:*
Mă dusei Ia *tiu* sec,	Mă dusei la *riul* sec,
Dorul mîndrei să-1 înec ;	Dorul mîndrei să-1 înec
Mă dusei la vama seacă,	*Şi~l băgai în valea* seacă :
Strigă : Tulai!, că se-neacă.	*Tulai,* tulai, că se-neacă !
Io-ntr-un pai m-am răzămat,	*La inimă m-am muiat*
La-necat nu l-am lăsat.	*Si nu l-am mai înecat.*

Textul 98, prin schimbarea semnificaţiei versului 3, a devenit cu totul altceva. In manuscris este vorba de scuzarea viciului printr-un determinism psihologic elementar (firea omului se opune ideii de a îngrămădi avuţii); din versiunea publicată lipseşte această nuanţare : textul merge pe o linie unică, fără relief (nepăsarea zgomotoasă şi inconştientă a beţivului) :

in manuscris:	*versiunea publicată:*
Vinu-i bun, vinarsu-mi place,	Vinu-i bun, vinarsu-mi place,
Om *avut* eu nu m-oi face.	Om *bogcd* eu nu m-oi face.
Nice firea nu mă bate	*Să se mai ducă-n păcate*
Să-mi fac care ferecate,	*Şi carele* ferecate
Nici turme de oi brumate.	*Şi mioarele brumate!*

Versiunile publicate se comportă faţă de originale ca, simple variante (posibile şi probabile) ale acelora şi situaţia aceasta, cu totul specială, arată că gradul lor de autenticitate folclorica este, în general, destul de ridicat. Modificările de acest gen nu au alterat caracterul popular al materialelor, n-au desfigurat aspectul lor tradiţional, nu contravin spiritului lor originar.

în ce priveşte reducerile operate de editori, ele au, şi în cazul strigăturilor, rostul de a elimina, în toate cazurile, situaţiile pleonastice, repetiţiile moleste, contaminările neavenite. Odată operată omisiunea, restul textului este transcris exact, aproape exact sau liber, după caz[101]. Numai în cinci cazuri reducerea este masivă , înjumătăţind numărul versurilor sau diminuîndu-le pînă la o treime chiar[102]. Operaţia de amputare a originalului poate avea loc oriunde în cuprinsul său, dar cazurile mai numeroase privesc omisiunile fragmentelor iniţiale sau

[101] în 6 cazuri transcrierea e absolut exactă ; în 14 aproape exactă ; în 6 transcrierea e liberă.

[102] 14, 248: reduceri masive ; 119, 159, reducere la jumătate ; 163 pînă la o treime din numărul total de versuri.

finale. Oferim, pentru situaţiile principale, cîte un exemplu ... lui iniţial, textul 127 :

in manuscris:	*versiune*
M-a făcut maica lunea,	omisiunea
Să-mi fie dragă lumea.	
M-a făcut maica pre fin,	M-a făcut
Să mă cheme Gherasîm ;	Să mă ch
M-a făcut maica pre paie,	M-a făcu
Să mă cheme Nicolae ;	Să mă ch
M-a făcut cu bucurie,	• M-a făcu
Să mă cheme Vasilie.	Să mă ch

Editorii au eliminat distihul iniţial, cu semnificaţie ge... se simetriza prin prezenţa numelor. Diferenţele de transc... în cazul 148, editorii au eliminat versurile centrale, ce li s-... în final, deşi nu au optat pentru sensul cel mai propriu şi ... şită (vezi cacofoniile de la sfîrşitul v. 3 şi începutul v. 4).

în manuscris:	*versiu*
Frunză verde, flori mărunte,	Frunză ve
Ieşitu-mi-au vorbe multe.	Ieşitu-mi-
Las'să iasă,	\
Că nu-mi pasă,	> omisiunea
Câ-s harnică şi frumoasă.	i
Las'să iasă, că nu-mi strică,	Cas'să iasă
Că-s tînără şi voinică.	Că-s tînără

în transcrierea textului 68, editorii au eliminat un ... materialului :

in manuscris:	*versiu*
— Tu te duci, *bade,* la ţară,	— Tu te
Nu-mi Iaşi nici o rînduială.	Nu-mi laş
— Rînduială ţ~am lăsat :	— Rîndui
Să nu faci mult sărutat.	Să nu fac
De cînd, bade, ne-am lăsat,	
Nici un sărutat n-am dat,	omisiunea
Numa-odată preste-un gard	
Şi-atunci la tine-am cugetat.	

În general, procedeul nu este utilizat prea abundent ... ceea ce reprezintă abia 8,84 %, la materialele a numai 19 c... de la culegători anonimi).

Amplificarea este un procedeu întrebuinţat pe scar... afectate este de 76, ceea ce reprezintă 20,99 %. Adaosurile î... cele mai multe ori, ca şi în cazul doinelor, caracterul specif... exemplele de acest fel sînt foarte puţine. Procedeul apare ... versurile intruzionale avînd rolul unui element de sudură ... compoziţiei. În cantitatea cea mai mare e atestat în finalul ... venţiile urmărind reliefarea poantei epigramatice, rotunjirea ...

[103] *Fi,icică, floricea* : 272, 298 ; *Foaie verde de mărar* : 277 ; *Foaie verde trei aluni:* 284; sau formule întîmplătoare: 6, 143, 192, 263.

[104] Textele ... 260, 266.

tă situație îl întîlnim în 41 de cazuri, ceea ce reprezintă mai bine de jumătate din numărul total al textelor afectate de amplificare. Perfecțiunea artistică a multor texte are ca explicație predilecția editorilor pentru această variantă a procedeului. Sînt cazuri însă cînd intervențiile de acest'fel sînt combinate între ele : amplificare inițilă și mediană[105], amplificare inițiala și finală[106], amplificare mediană și finală[107]. într-un caz avem o situație și mai complexă, întrunind toate trei variantele[108]. Cîteva exemple vor face sensibilă amplitudinea artistică a procedeului.

Pentru amplificare inițială oferim exemplul textului 263, unde se constată apariția unui vers cu caracter invocativ, servind ca introducere :

%n manuscris:

Are mîndră nouă ii :
Trei rupte, patru~s sparte,
Două nu se țin *pre* spate.

versiunea publicată:

adaosul editorilor *Frunzuliță dintre vii,*
Are mîndră nouă ii :
Trei *sînt* rupte, patru sparte,
Două nu se țin *pe* spate.

Pentru amplificarea mediană, oferim exemplul textului 60, în care versul intruzional are rol explicativ, insuficient motivat totuși în context :

in manuscris:

Pentru mîndră *cei* din colț
Mîncai șeptezeci de zloți
Și pentru vecină-sa
Mînca-mi-aș eu cocia
5 *Și grădina cu* via.

versiunea publicată

Pentru mindra cea din colț
Mîncai șeptezeci de zloți
Și pentru vecină-sa,
adaosul editorilor : *Pentru dalba Ileana*
5 *Mincai caii și* cocia
Și-mi făcui datoare via.

Versurile 4—5 ale originalului, oxitone, au fost modificate de editori în sensul de a permite coincidența accentelor de pe silabele finale, devenind paroxitone.

Exemplul de amplificare finală, în care se observă rolul de clauzula epigramatică a textului, prin culminarea în imprecație, ne oferă textul 84 :

în manuscris:

Frunză verde ș-o nuia,
Cum să n-am inimă rea?
Eu iubesc, altu mi-o ia.

versiunea publicată:

Frunză verde ș-o nuia,
Cum să n-am inimă rea ;
Eu iubesc altu mi-o ia. . .
adaosul editorilor: *Lume, focu-n tine dea!*

Un caz de amplificare dublă, atît inițială (vers invocativ), cît și finală (clauzula epigramatică), îl aflăm în textul 78 :

in 'manuscris:

Mîndro, mîndruleana mea,
Unde-ți văz țîțele-n sîn,
Picioarele nu mă țin.

versiunea publicată;

adaosul editorilor : *Floricică, floricea,*
Mîndrd, mîndruleana mea,
Unde-ți văz țițele-n sin,
Picioarele nu mă țin,
adaosul editorilor : 5 *De nimic nu mai sînt bun!*

în general, procedeul are caracter de juxtapunere simplă, fără ca materialul adăugat să modifice contextul. Aceasta se poate observa din faptul că în 22 de cazuri, de pildă, originalul este transcris absolut exact, iar versurile amplificatoare se atașează la acesta în mod absolut exterior sensului. Eolul adaosului este întru totul formal. în alte 41 de cazuri, deci în mai mult de jumătate din exemplele de amplificări, originalul e transcris aproape exact. Transcrierea mai puțin fidelă a textelor nu ține de necesitatea absorbției organice a versului intruzional, ci de aceeași practică a editorilor despre care am vorbit la paragraful consacrat transcrierilor a-

[105] Textele 54, 69; 169 ambele versuri fiind inyocative ; 192, 199.
[106] Textele 5, 201, 246.
[107] Textele 45, 209.
[108] Țexțui 214,

proape exacte. Aceasta e cu atît mai adevărat cu cît ma
finalul textelor. Astfel, adaosul nu se comunică regresiv
ci conchide pe baza textului, realizează un spor liric în a
scrierea se face liber, cu o oarecare participare la sensul

Spre a se vedea în ce constă, de fapt, raportul c
amplificarea concomitentă a lui, oferim exemplul 88, und
evidentă :

in manuscris:

Trandafir, trandafiraș,
Drag îmi e omul cinaș,
Car'se-ncalță *cinășel*
Si sărută *frumușel.*

vers

Trandafir,
Drag îmi
Că se-nca
Și sărută
adaosul editorilor *Că se-ncal*
Și dă gură

Trebuie deci reținut faptul că amplificările nu mo
materialelor ; eliminînd versurile adăugate de editori sa
același original, transcris exact sau aproape exact. Eedu
realizate după transcrierea textelor ; ele par să marcheze
doi editori.

Prelucrările -- ca și în cazul doinelor — prezintă
parte, transcrierea foarte liberă a originalului, ceea ce se în
reducerea și amplificarea concomitentă a diverselor tex
cedeu. Numai în cazul transcrierilor foarte libere se poat
versiunii tipărite de prototipul său din manuscris. Exer
tate, depășiri ale produsului folcloric. Numărul lor redus
caracteristica generală a operei lui Jarnik-Bîrseanu, ș
cazul amplificărilor și reducerilor concomitente, operația
rim două exemple tipice, textul 24, cuprinzind o omisiur

m manuscris:

Strigați, strigați sâ se siringă,
Să se strîngă fetele,
Mai tare nevestele. . .
Vai de mine, ce să fac,
Că toate fetele-mi plac?
Nevestele moartea-mi fac. . .

versi

omisiunea
Vai de
Că toate
Nevestel
adaosul editorilor *Moar le-r*
Dar mo
Ș-așa-mi

și textul 50, unde e vorba de înlocuirea, printr-un adac
versuri, într-un final cu sensibilă atmosferă artificială, n

in manuscris:

Puiculiță, pui păun,
Treci la badea preste drum,
Să căutăm vinul de-i bun,

vers

Puiculiță,
Treci la b
Să *cercăm*

[109] Textele 60, 199, 260, 277.
[110] Texte

Să dăm paie juncilor
Buze dulci voinicilor.

omisiunea editorilor

adaosul edil orilor

Vinu-i roşu dulcişor,
> Ca şi dalbu-ţi obrâjor :
Că-i din boabe roşioare,
Ca şi-a tale buzişoare.

Procedeul contaminării e interesant atunci cînd variantele intrate în combinaţie sînt din alte localităţi. Acesta este cazul textelor: 2 (care uneşte transcrierea liberă a unui text din Panade, cu transcrierea liberă a altuia din Alecuş), 128 (care combină o variantă din Straja cu una dm Spini, amîndouă transcrise cu omisiuni), 160 (care amalgamează un text din Totoiu dm 1876 cu altul dm Dumitra mai vechi cu 13 ani), 193 (care sudează un material din Dostat, transcris aproape exact, cu altul din Chilieni, transcris liber), 311 (care contaminează o strigătura dm Tăure, culeasă în 1863, cu alta din Chesler, din 1872). La exemplele de mai sus, sinteza dintre diversele variante intrate în combinaţie se face tot juxlapozitiv, putîndu-se deosebi părţile fuzionante, adaosurile, omisiunile, diferitele feluri de transcriere. Sinteze mai complexe au fost realizate, luîndu-se o variantă ca bază şi raportînd la ea, în mod combinativ, celelalte variante ale motivului[111]. Cîteva texte sînt rezultatul unor combinaţii încă mai fine, sintetizmd un număr de 14, 11 şi 8 variante[112]. Nu întîrziem aici asupra lor, 'deoarece le-am analizat m note, tot aşa cum nu ne oprim nici asupra celor două texte[113] rezultate din contaminarea a 4 şi, respectiv, 5 variante, pe care le-am transcris în întregime în acel despărtămînt al lucrării. In toate aceste cazuri e vorba de topirea într-un întreg artistic a unor texte de provenienţă locală deosebită, culese la date diferite de culegători diferiţi, participînd în mod inegal la actul de sinteză şi menţinîndu-se la o distanţă apreciabilă de originalele concrete. Ele presupun un proces de abstractizare, fiind de fapt motive poetice realizate din variante multiple, în loc să fie motive poetice percepute prin intermediul unei variante tipice.

c. VARIA

La materialul din acest capitol nu întîrziem prea mult, deoarece am oferit în note tot ceea ce era necesar pentru identificarea textelor, precum şi pentru transcrierea lor. în genere, am mers pe ideea de a transcrie integral textul originalelor, pentru ulterioare confruntări practice şi rapide şi, ori de cîte ori a fost cazul, am făcut trimiteri comparative (si am transcris chiar integral) la copiile personale ale lui Jarnik (uneori şi la ciornele lui A. Bîrseanu). în general, la transcrierea acestor materiale se constată o profundă intervenţie a editorilor în forma exterioară a pieselor. Conţinutul nu este atins, deşi amplificările merg uneori pînă la mai mult de dublul originalelor[114].

Copiile lui Jarnik, atîtea cîte s-au păstrat, reprezintă soluţii artistice de compromis între original şi ceea ce s-a publicat (în transcrierea definitivă a lui A. Bîrseanu), oferindu-ne indicii despre modul cum a decurs întregul proces al editării materialului. Oricum, materialul din acest capitol e cel mai puţin autentic şi este bine că editorii nu au transcris şi alte texte epice de mai mare întindere (pentru care exitsă prototipuri manuscrise), folosind aceleaşi tehnici si aceleaşi procedee. Cum tot acest material nu este semnificativ pentru antologie (constituie, de fapt, un apendice faţă de titlul şi conţinutul său), încheiem aici discuţiile asupra lui, lăsînd ca cei interesaţi să tragă singuri concluziile corespunzătoare printr-o confruntare personală.

[111] Vezi textele 52 şi 225, la al căror conţinut au concurat, în ambele cazuri, cîte patru variante.
[112] Textele 223, 240, 268.
[113] Textele 137, 278.
[114] Textele 1, 2 dublare ; 5, 8 peste dublul versurilor.

d) CONCLUZII

Dacă stăm acum să totalizăm datele obţinute de
statăm următoarele: deşi au folosit un număr consideral
de numai 648 de cîntece şi doine şi 361 de strigături, ed
rică aflat în manuscris. Arătam că doinele au fost selec
variante, iar strigăturile din 709, deci editorii au consu
variantei propriu-zise, numai 2302 din textele culegerii
mas practic nefolosite, respectiv nu au intrat în colecţie,
variantele lor. Acest material constituie nucleul inedite
ocazie. Materialul de epică nu cere o discuţie aparte, de
trem de redusă. Problema se soluţionează în cuprinsu
folosite au rămas fondurile de proză populară, de
(colăcării, bocete, descîntece, colinde, descrieri de
de întregul material aflat în culegere, editorii au
58,42%. Cu acestea am răspuns la două din întreb
Am aflat astfel *ce anume* au luat editorii din marea culeg
în mod special, pe aspectul de gen al materialelor, deci
au luat din ea pentru întocmirea antologiei lor ; în acest
sfera cantităţii. Eămîne ca acum să conchidem, urmăr
discutate pînă acum.

începem cu problema culegătorilor, şi, pentru a
oferim în note lista culegătorilor'mai importanţi, în or
participă la antologie[115]. Analiza acestei liste scoate în
Astfel, un culegător, Moldoveanu Simeon, din Totoiu
ceea ce se ridică la aproape 7,00 % din întreaga antolo
deoarece însăşi culegerea sa (ms. 2 197.11.27) oferea edi
terial liric, 206 piese. Din acestea, mai mult de o treime
tul său este apreciabil mai cu seamă din punct de ved
sa istorică, tot materialul cules de Moldoveanu Simeo
val al culegerii (perioada 1872-1876), fiind deci cel mai
bun decît Moldoveanu Simeon (cel mai bun, de altfel)
texte publicate din 54 culese (42,59%). în ordine des
27,30 %, Ionaş Andrei cu 27,18 %, Precup Vlase cu 26,6
cum, ceea ce trebuie reţinut e faptul că Moldoveanu Sim
celorlalţi culegători. Iarăşi trebuie reţinut că primilor
întreaga antologie (264 d'e texte, ceea ce reprezintă 2
semnalăm si pe Viciu Alexiu, singurul participant la c
s-a mai ocupat cu culegerea, publicarea şi studierea folcl
porţie personală prea bună (16 texte publicate din 58

[115] Moldoveanu Simeon : 71 texte, Precup Vlase : 29, Ionaş Andrei : 28, Marţian B. Ioan : 27, Todoran Nicolae : 23, Tohati Vasile : 20 ; Moise losif şi Roman P. Nicolae cîte 17; Deacu Alexe şi Viciu Alexiu cîte 16; Pop Ioan Senior şi Stâncii Negru Ioan cîte 14 ; Olteanu Paul şi Ţăranu Ioan cîte 13; Cioba Gavril, Costea Alimpiu şi Novacu Al. cîte 12; Ciunganu Ilariu, Folea Vasile, Negruţiu F. Ioan, Sînceleanu Octavian şi Trifu Ioan cîte 11 ; Căluţ Candid, Gherman Ioan, IViacavei Ioan, Margineanu Nicolae, Margineanu Vasile şi Punteanu Ioan cîte 10 ; Bâr-

na Georg
Octavian
[116] Mo
Marţian
losif, Ro
[117] înt
Viciu A
care i-a
care a co
lui rom

treilea rînd, urmărind aceeaşi ordine descrescătoare, trebuie să se reţină că al doilea sfert al antologiei aparţine unui număr de alţi 24 de elevi (256 de texte, respectiv 25,09 %). Deci prima jumătate a antologiei aparţine celor 34 de culegători menţionaţi în listă (520 de texte şi 50,98 %). Ca altă curiozitate, menţionăm că din culegerile publicistului Străjanu Mihail, viitorul esteti- cian şi pedagog, nu au intrat în antologie decît două texte, o doină şi o strigătură.

In ceea ce priveşte localităţile efectiv reprezentate în antologie, se cuvine să facem următoarele precizări. O localitate, Totoiu, este ilustrată prin 71 de texte, după care urmează : Ocna Dejului cu 32, Maioreşti cu 29, Doştat cu 26, Tăure cu 25, Chesler cu 22, Ciuguzel şi Ernei cu cîte 17, Agrişteu cu 16, Bucerdea Grînoasă şi Galtiu cu 14, Cheţani cu 13, Nadăşa şi Spini cu cîte 12, Asinip, Blaj, Ciunga, Tătîrlaua cu cîte 11, Abrud, Bichigiu, Căpîlna, Cerghizel, Cugir, Beghin, Sucutard cu cîte 10 texte. Am lăsat la urmă localitatea Eoşia de Secaş, deoarece ea pune probleme cu totul speciale. în studiul introductiv al lui Ion Muşlea la ediţia ştiinţifică a culegerii *Cîntări şi strigături româneşti de cari cîntă fetele şi ficiorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti în Roşia, în anul 1838* (Bucureşti.', 1962, p. 34), se afirmă că în antologia Jarnik-Bîrseanu au putut fi identificate peste 120 de variante la materialul corespunzător al lui N. Pauleti. In acest moment, lucrurile pot fi determinate precis. în materialul nostru există 44 de texte din Eoşia de Secaş atestate direct. Indirect (în diverse însoţiri de contaminare şi ca variante la motivele principale) sînt atestate încă alte 32 de texte. Deci numărul total al textelor din ambele culegeri (Pauleti şi Jarnik—Bîrseanu) ce se suprapun, de-o manieră sau alta, este de numai 76. Nu este însă exclus că în culegerea lui Pauleti să se afle variante la alte texte din culegerea Jarnik-Bîrseanu, originare dintr-alte localităţi din zonă decît Eoşia de Secaş, care ar ridica cifra similitudinilor tematice mai aproape de numărul indicat de regretatul cercetător clujean. Această faţă a problemei nu ne mai interesează însă. încheind, vrem să mai subliniem observaţia că localităţile cele mai bine reprezentate sînt, în linii generale, la periferia zonei acoperite de culegere (Ocna Dejului, Maioreşti, Tăure, Doştat, Eeghin, Cugir, Abrud).

^ Privitor la valoarea istorică a materialului selecţionat pentru antologie, trebuie să facem următoarele observaţii. Din prezentarea manuscrisului se ştie că acţiunea de culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu s-a desfăşutat în două etape principale — prima pe un front foarte larg în 1863, a doua pe un front mult mai îngust în 1872 — , fiecare din aceste două etape prelungindu-se cîtva timp încă după încetarea acţiunii principale şi stingîndu-se, cea dintîi în 1870, iar cea de-a doua în 1876. Cu mult cea mai importantă prin cantitatea şi calitatea recoltei realizate este campania din 1863. Era deci normal ca şi antologia să oglindească acest raport, subliniind neîntîmplător importanţa deosebită a primului val de culegere. Am arătat în cuprinsul analizelor noastre cifrele absolute privind cele două genuri folclorice reprezentate în antologie (doina şi cîntecul, pe de o parte, strigătură, pe de altă parte), acum facem totalizarea acestor date şi arătăm că din cele 1 020 de texte ale antologiei, 395 aparţin culegerii din 1863, ceea ce reprezintă 38,72%, iar 241 aparţin culegerii din 1872, ceea ce face 23,62 %. Dacă ştim că numai 52 de texte sînt nedatabile (respectiv 5,09%), restul de 32,57% se aşază normal în prelungirile celor două etape principale, într-o proporţie de asemenea favorabilă primului val de culegere. Faţă de acestea, afirmaţia după care antologia, în cea mai mare parte a sa, se bazează pe cel mai vechi strat al culegerii, este un adevăr incontestabil. Acest fapt are o importanţă deosebită cînd ne raportăm la contextul general al folcloristicii româneşti şi la momentul pe care această culegere îl ilustrează în acest context. Antologia Jarnik—Bîrseanu, raportată la culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu, pe care o oglindeşte în ce are ea mai reprezentativ, este, fără posibilitate de îndoială, cea mai mare culegere de folclor românesc realizată pînă către cel de-al 9-lea deceniu al secolului trecut. Calitativ, ea marchează un moment crucial din istoria folcloristicii româneşti, cu toate că, prin sistemul de transcriere, ea nu reuşeşte încă să rupă cu anumite tradiţii metodologice dominante pretutindeni în epocă.

Analiza a scos în evidenţă atît procedeele de transcriere folosite de editori, cît şi proporţiile în care au fost folosite. La începutul întregului capitol am arătat gradul mai mare sau

mai mic de autenticitate pe care-1 presupune fiecare proc
Ceea ce trebuie însă reţinut la încheierea discuţiei este f
sînt transcrise riguros exact, ceea ce pentru practica folc
progres evident. Ca o consecinţă a transpunerii textelor
au fost redactate iniţial de culegători, într-o ortografie „
ţie de piese transcrise aproape exact (260 de texte, re
care, în general, nu pun la îndoială autenticitatea ma
antologiei la 43,92%, situaţie unică pentru toată folclor
parte, în mod inegal, la celelalte procedee de transcriere (
prelucrare: 11,17%, contaminare : 10,68%), marcînd
original. Valoarea cărţii nu se cuvine însă apreciată ex
reproşînd editorilor că n-au anticipat pretenţiile ştiinţi
prisma eficienţei culturale la data apariţiei sale şi de at
tură va urmări traiectoria cărţii în conştiinţa generală,
cităţii sale folclorice, în timp ce omul de ştiinţă — în
tatea restabilirii acestei autenticităţi, prin confrunt
transcrise sau transmise în notele ediţiei de faţă — poat
cerută de stadiul actual al dezvoltării folcloristicii ro
aparţinut pînă acum exclusiv culturii noastre, a fost re
Aceasta este, da fapt, caracteristica principală a antolo
de pildă, de marea culegere a lui Vasile Alecsandri, care
om de ştiinţă un temei sănătos de valorificare corespu

2. MATERIALU L

Cum spuneam, editorii au utilizat numai o par
Moldovanu. Este destul de greu să determini astăzi,
tiune vreo însemnare oarecare, motivele care au stat
autenticitate şi de estetică ce au impus editorilor, în
logie, anumite principii de selecţie şi certe procedee de
înţelege omisiunea în bloc sau omisiunea individuală a
cel publicat, atît numeric, cît şi ca valoare artistică uneo
sa este de asemenea neîndestulător. în lipsa unor date
să extragem explicaţiile corespunzătoare din calită

Pentru anumite genuri folclorice, lăsate cu totul
de aflat. Aşa este, de pildă, cu materialul de proză
omis deoarece textele „nu putuseră să fie reprodus
metru şi rimă"*. De altfel, am arătat într-altă pa
cu privire la culegerea şi transcrierea basmelor popu
— criticase şi metodologia lui Petre Ispirescu. în ce
putea rivaliza cu similarul său din marea colecţie a
artistică, nici ca valoare tematică, ştiinţifică. Or, i
publica texte inferioare calitativ acelora. Pentru ant
realizate şi introduse în capitolul mixt, cu aspect
nu fuseseră intercalate anterior printre doine şi c
oraţiile de nuntă, colindele, descîntecele etc.) era
închegarea unui întreg, care să oglindească orizo
Cum lirica forma nucleul culegerii, atît ca interes

* *Prefaţa* la ediţia din 1885, p. VIII,

Turcii dau credință mințelor bătrânei
și se întorc înapoi până la Dunăre,
dar aici

Un câne de Turc bătrân,
Ce pipa mereu tutun
Foc în pipă că punea
Și la sore'n ochi privea
Și privea
Și se mira
Și din gură cuvânta:
Nu știu sore-a răsărit,
Ori Ilenca s'a ivit
Și pe noi ne-a uluit.

Și se întorc înapoi și acum se-ntâmplă cu părinții Ilencii se întâmplă tot ceea ce s'a întâmplat și cu frații Chiruței. Turcii le taie capetele, ear Ilenuța, după ce le îngroapă este silită să plece cu ei. — De'aici înainte [illegible] balada Ilencii este întocmai ca și a Chiruței.

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui A. Bîrseanu nr. 26, care a intrat în notele sale de la balada „Chiruţa" (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

cantitativă, din acest fond principal şi-an extras ed
Ou toate acestea, ei au lăsat de o parte nu mai pu
strigături, folosind numai 1593 de doine şi 709 strigă
ce reprezintă abia două treimi (65,53 %) din fondul g
tură cu acest material omis, discuţiile pot fi îndelung

a) Determinînd cantitativ fondul de inedite, tre
reprezintă o treime din întregul material, respectiv cu
publică integral, în antologie, un număr de 1 094 de t
cat Jarnik şi Bîrseanu în 1885); restul de 434 de piese,
în note, marcmdu-se numai punctele divergente. În
pune la îndemîna publicului şi, cu aceasta, întreag
poate fi valorificată ştiinţific şi artistic, intrînd în
produse în secolul trecut.

Situaţia generală a materialului inedit, din pun
'şi al raportului dintre transcrierea integrală în ant
note, este următoarea : cîntecele şi doinele publicate i
153 ; strigăturile, publicate 435, în note 165 ; bal
populară, piese publicate 37, în note 6 ; ghicitoril
clorul obiceiurilor, piese publicate 54, în note 28. Nu
antelor întrece numărul motivelor (acesta din urm
pieselor). În toate celelalte cazuri, situaţia este in
matic în cazul doinelor şi strigăturilor, unde număr
din numărul motivelor (153 la 456 şi 165 la 435), da
Bîrseanu două variante şi jumătate la doine şi apro
zentau media din care a fost selecţionat materi
acest raport se exprimă prin 71,60% motive literare
parabil, cea mai mare parte a materialului prezint
vului circulînd independent[119].

b) Dacă deschidem discuţia asupra problemei
de material inedit este mai reprezentativă pentru cule
Bîrseanu. Astfel, materialul aparţine la nu mai p
identificaţi. Adaosul masiv de culegători îl furnizea
1885, deoarece dacă punem faţă în faţă cifrele c
(la doine 114 şi la strigături 97 de culegători) şi ce
rialului inedit (la doine 125 şi la strigături 103), di
proporţia este de asemenea în favoarea materialulu
culegătorilor se plasează acelaşi Moldoveanu Simeon
reprezintă 8,90 % din totalul materialelor inedite. Du
piese, iar apoi vin cu 35 Ionaş Andrei, cu 33 Ma
28 Tohati Vasile. În total, 51 de culegători au de la
de vedere al culegătorilor reprezintă mai bine de o
de vedere al textelor culese aproape două treimi
gători participă la antologie cu mai bine de un sf
28 cu cel de-al doilea sfert, aşa încît numai 37 de
nească mai mult de jumătate din întregul materia
sibile proporţiile lucrurilor, arătăm că 24 de cule
cîte un singur text (14,45% din culegători la 1,50

[119] Excludem din discuţie proza populară, unde motivul literar se defineşte altfel decît prin piesa însăşi.

[120] Mo
Marţian
Ioachim

cu proză populară şi cu piese din folcloiul obiceiurilor. Materialele culese de elevi neidentificați se ridică la cifia de 75 de texte, ceea ce reprezintă o proporție neglijabilă. Ca să nu mai lungim vorba, oferim în continuare lista culegătorilor, cu împărțirea materialelor inedite pe genuri folclorice, lăsînd astfel cititorului libertatea de a stabili singur toate corelațiile interne ce l-ar putea interesa.

%	Culegători	Doine şi cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		în ante (partea	varii rtea	Lologie					Var			^ologie			iant	
1		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Albu Nicolae	3		2										5		5
2	Aldea Iacob							2						2		2
3	Alutanu Ioan	3		2	1			2						9	1	10
4	Aron Dionisie	4	3	9	3									13	6	19
5	Avram Ioan	2	1	1	1									3	2	5
6	Banfi Octavian	3	3	1	1									4	4	8
7	Barbu Isidor												1		1	1
8	Barbu Patriciu		4	1	1								1	2	11	13
9	Bârna George	1		5										6		6
10	Bârna Vasile	2	2		1									2	3	5
11	Băcilă Vasile	1		4	7									5	7	12
12	Bitea Ioan	5		4	1	1	1							11	2	13
13	Blaga Paul	2				3	4							5	4	9
14	Bozac Ierbnim	3	2			1								7	3	
15	Bucurescu Vasile	3		6										9		9
16	Bugneriu Ioan													1		1
17	Busoniu Vasile	1	2				2							1	4	5
18	Butnariu Alexandru	1	1	1										2	1	3
19	Butnariu Ioan	2												2		2
20	Buzdugan Militon	2	2	1	1		1							3	4	7
21	Găianu Dini. F.													1		1
22	Căluț Candid	5		2	2		1							7	3	10
23	Ceauşeanu Alex.	1	1	1	2		2							2	5	7
24	Cioba Gavrii	4	1	2										6	1	7
25	Ciortea George	2	2	4	1									10	3	13
26	Circă Ioan	5		2			1							7	1	8
27	Ciunganu Ilariu	1	1	1		1								3	1	4
28	Ciura Alexandru	2	1	3	2	1	1							6	4	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	Cocovanu Ştefan						1	
30	Cordescu Nicolae	8	1	1	1	1		2
31	Costea Alimpiu	3	2	7	3	1		
32	Costea Nicolae	1			1			
33	Costin Iosif	3						
34	Crăciun Ioan							
35	Crişan M. Iosif							1
36	Crişan Teodor	2						1
37	Dane Ştefan							
38	Dancea George	3	2					
39	Dancea Vasile		1				1	
40	Dancii Petru						1	
41	Dascălii Miron	2					1	
42	Deacu Alexe	8	1	20				
43	Drăghicescu Ioachim	10	8	4				
14	Drăghici Ioan	1	1	1				
45	Eremia George							
46	Florea Ioan							
47	Florian George			1				
48	Florian Ilie	3		2				
19	Florian Ioan							
50	Folea Nicolae	3	1	2				
51	Folea Vasile	3	1	9	1			
52	Galantu Constantin	2		1	1			
53	Gheorghiță N.	2						
54	Gherman Ioan	8	1	6	3			
55	Giurgiu Teodor	3	1	1				
56	Goga Ilie	7	2	1				
57	Gogîță T.							
58	Grama Ambroziu	2	1	1	2			
59	Graur Zahei	2	1					
00	Gruianu Zaharie	2		2	1			
61	Handra Zahei	1		2				
62	Hămbăşanu Dănilă							
63	Herțeagă Vasile	2	1	6	2			
64	Horşia Ioan		1		1			
65	Hosu Constantin	1	1	9	1			
	Iancu C. Dimitrie	2	1	3				
67	Icnim Simeon	1						
68	Ignat Simeon	1	2		2			
69	Ionaş Andrei	9	3	17	4	1	1	

o	Culegători	Doine şi cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		în antologie (partea a III-a)	în variante (partea a V-a)	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
1		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
70	Ionaş Nicolae	2	2											2	2	4
71	Isac George								1						1	1
72	Isailă Samuilă	3	2				1							3	3	6
73	Lazăr Alexe	3		3			3							6	3	9
74	Lobonţiu Nicolae												1		1	1
75	Macavei Ioan	2	2	1	5									3	7	10
76	Maniu Gavrilă												1		1	1
77	Marcu George	2	2	3	3		2							5	7	12
78	Marcu Simion	1	2	1										2	2	4
79	Marţian B. Ioan	9	8	11	3		2							20	13	33
80	Marţian Vasile	5	1	5			1							10	2	12
81	Mălai Ioan												1		1	1
82	Mărculeţ Ioan	1					2							1	2	3
83	Margineanu Nicolae	1	2	7	2		1							9	5	14
84	Margineanu Vasile	2	1	3	4									5	5	10
85	Micu M.	1	3	2	5									3	8	11
86	Micu Simeon	3	1	2	1									5	2	7
87	Mihălţeanu Ştefan						2							1	2	3
88	Milaciu Vasile	1	1	1	2		2							2	5	7
89	Moise Iosif	6	3	7	5									13	8	21
90	Moldovan	2	1											2	1	3
91	Moldovan Ioan	2		2	2									4	2	6
92	Moldoveanu Ioan						3								3	3
93	Moldoveanu Simion	39	5	26	5					42				124	12	136
94	Munteanu Ieronim	4		1										5		5
95	Negruţiu F. Ioan	3		1										5		5
96	Nemeş Ioan Junior	3		1	1		2							4	3	7
97	Nemeş Ioan Maior	2		2										4		4
98	Novacu Al.	6		6	3									12	3	15
99	Olteanu Paul	5	4	6	1		4							13	9	22
100	Orbeanu Romul			9	3									9	3	12
101	Orăşan Gheorghe	2	1		1		1							2	3	5

102	Orga Ioan	1
103	Pantea Ioan	2
104	Petruţ Alexandrii	5
105	Petruţ Axente	
106	Pineiu Petru	3
107	Pocanu Teodor	3
108	Pop Artemon	4
109	Pop Constantin	4
110	Pop George	
111	Pop Iacob (Drîmbar)	5
112	Pop Iacob (Nuşeni)	3
113	Pop Ioachim	2
114	Pop Ioan Senior (Lechința)	5
115	Pop Ioan Senior (Bichigiu)	2
116	Pop Ioan Junior	1
117	Pop Iosif	
118	Pop Ladislau	
119	Pop Matei	2
120	Pop Nicolae Junior	
121	Pop Nicolae Senior	
122	Pop Petru	2
123	Pop Procopie	
124	Pop Simeon	2
125	Pop Ştefan	3
126	Pop Vasile	
127	Pop Vasile Junior	3
128	Pop Vasile Senior	2
129	Popazu Ioan	2
130	Popescu Ioan Junior	3
131	Popescu Ioan Senior	2
132	Popovici George I.	
133	Precup Dionisie	6
134	Precup Vlase	16
135	Punteanu Ioan	2
136	Radu Alexandru	4
137	Radu Simeon şi Ioan	2
138	Raicu Clemente	4
139	Roman P. Nicolae	9
140	Rusu Augustin	

o &	Culegători	Doine şi cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		în antologie (partea a III-a)	în variante (partea a V-a)	Antologie	Variante	Antologii	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ii	12	13	14	15	16	17
141	Sava Macovei	3	1	1	1									4	2	6
142	Săbăduş Ioan							1						1		1
143	Sînceleanu Octavian	4	2	2	1		1							7	4	11
144	Socol Iosif	2			,									4	2	6
145	Stanciu Ioan			#	1		1								3	3
146	Stancu Negru Ioan	2		5	2		2							8	4	12
147	Stinghe Ioan							1						1		1
148	Străjanu Mihail	1		1	1			1						4	1	5
149	Stupineanu Iosif							1						1		1
150	Suciu Vasile	4		11										15	1	16
151	Surdescu D.	1		5	1									6	1	7
152	Szabo Samuil														1	1
153	Şuteu Vasile	1		6	1									7	1	8
154	Tatu Teodor	3	1			1	1							4	2	6
155	Tămaş Ioan	5	1	2	2		1							7	4	11
156	Tîrnăveanu Ioan	1		2		1								4		4
157	Todea Ioan	1	1	3		1	1							6	2	8
158	Todoran Nicolae	6	2	7	1	1	2							14	5	19
159	Tohati Vasile	12	1	9	3	1								24	4	28
160	Trifu Ioan	5	1	4	5									9	6	15
161	Ţăranu Ioan	5		7	1	1	1							15	2	17
162	Urzică Ioan	1	1	6	4									7	5	12
163	Velicea Dionisie													8	2	10
164	Viciu Alexiu	5	1	10	3									15	4	19
165	Vodă Ţiganu Ambroziu	4		2										6		6
166	Vulcan Ioan	2		1		1								4		4
	Anonimi	21	6	22	5	9	3					9		61	14	75
		456	153 J	435	165	57 1	82	37	6	55		54	28	1094	434	1528

c) în privința localităților de nnde s-a cules, materialul inedit este de asemenea mult mai reprezentativ pentru culegere în geneial decît ceea ce s-a publicat de către Jarnik şi Bîrseanu. Astfel, materialul inedit cunoaşte absolut toate localitățile, în număr de 124, unde s-a întocmit marea culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu. Lucrul se explică

prin apariția acelor genuri folclorice ce nu au fost inclu
la aceste localități şi una din Banat, Sasca Montană
raportăm aceste localități la genurile folclorice, dif
materialul inedit nu este.atît de mare. Astfel, doinele
veneau din 102 localități, în timp ce doinele inedite
strigăturile publicate provin din 76 de localități, în
Mai mult decît diferențele minime dintre aceste cifre
inversă dintre doine şi strigături.

Eeprezentarea acestor localități este total ine
de piese, există nu mai puțin de 14 localități cu cîte
din folclorul obiceiurilor şi 5 de proză populară). Cu
localitatea Totoiu, de unde elevul Moldoveanu Simeon a
8,11% din total. Alte 6 localități sînt reprezentate c
52 (Maioreşti cu 52, Doştat cu 50, Ocra Dejului cu
36, Galtiu cu 35). De fapt, pe aceste 7 localități se
material inedit (377 de texte), iar pe alte 19 localități
se bizuie celălalt sfert al culegerii (386 de texte), aş
ga antologie (763 de texte) provine numai din 26 d
din numărul total de localități atestate). Materialul in
a culegerii lui Ioan-Micu-Moldovanu, este reprezent
şi în special pentru cele 7 menționate mai sus. Mai tr
plasează la periferia zonei cercetate. Materialele neloc
texte, ceea ce reprezintă o proporție destul de ridicat

Situația generala a localităților atestate în acea
Moldovanu — atît pe genuri folclorice, cît şi pe repr
este cuprinsă în tabelul pe care îl oferim în continu

Nr. crt.	Localitatea	Doine şi cîntece		Strigături		Balade		P… po…
		Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie
i	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Abrud	5	1	2	2		1	
2	Agrişteu	5	1	10	3			
3	Agrişu de Sus							1
4	Alămor	3		3			3	
5	Alecuş	10	3	2	2	1	1	2

[121] Textele bucovinene transcrise de Moldoveanu Simeon, pentru că nu au o localizare precisă, le-am trecut la materialele nelocalizate, deci nu intră în calculele de mai sus.

[122] Cele 19 localități diferență sînt: cu 14 texte Blaj şi Micăsasa; cu 16 Spini şi Vălişoara; cu 17 Budiu Mic, Chețani ş
21 Ciuguz
Bucerdea
droman;

Nr. crt.	Localitatea	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
6	Alma	3												3		3
7	Asinip	8	1	6	3			1				2	1	17	5	22
8	Ațintiș	3			1									3	1	4
9	Băgau	4		1										5		5
10	Băița	2	1	2			1							4	2	6
11	Beldiu	2	1		1	2	1	1						5	3	8
12	Bichigiu	2		2	1	1								5	1	6
13	Bistrița	2						1						4		4
14	Blaj	5		3		3	1	1						12	2	14
15	Blăjel	10	8	4										16	8	24
16	Bobîlna	2	1	3										5	1	6
17	Bogata	1	2		1								1	1	4	5
18	Brașov												1	1	1	2
19	Bucerdea Grînoasă	5	3	9	7		1							14	11	25
20	Bucium	2	1	3	2		1							6	4	10
21	Bucuresci		,											1		1
22	Budiu Mic	6	3	7										14	3	17
23	Buia	4	3	9	3									43	6	19
24	Bungard						3								3	3
25	Capîlna	2			1									2	1	3
26	Capîlna de Jos													1		1
27	Cergău Mare	1					2							1	2	3
28	Gerghid		1		2									5	4	9
29	Cerghizel	5		2	2		1							7	3	10
30	Cetatea de Baltă	2					1							2	1	3
31	Chesler	6	2	7	1	1	2							14	5	19
32	Chețani	5		7	1	1	1							15	2	17
33	Chilieni	1	1	6	4									7	5	12
34	Cipău			2	1									2	1	3
35	Ciufud		1		1		1								3	3
36	Ciugudu de Jos	3	1			1	1							4	2	6
37	Ciugudu de Sus		1			1	1								1	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Ciuguzel	6	3	7.	5			
39	Ciunga	1	1	1		1		
40	Cluj							
41	Golibi	1			1		2	
42	Cugir	4	2	2	1	1	1	
43	Gut	5		4	1	1	1	
44	Deaj	5		2			1	
45	Delureni							1
46	Doștat	9	3	28	6		1	2
47	Drîmbar	5		5	1			
48	Dumbrava	2	1	1	2			
49	Dumitra	2	2	1				
50	Ernei	9	3	8	1			
51	Făgăraș	3	.	2	1	2		
52	Fărăgău	2				3	4	
53	Galtiu	5	8	7	2	3	9	
54	Gîrbova	3	3	6	3	1	1	
55	Hăghig	7	2	1				
56	Hărțău	2	1	1	2			
57	Hopîrta	3	1	1	1			
58	Hunedoara	4		2	1			
59	Iași							
60	Iclănzel			9	3			
61	Iclod	3		5	1			
62	Ilva Mare	2		1	1			
63	Iliușa							
64	Jabenița	2						
65	Lechința	5		2				
66	Leșu							
67	Livada Someș	1	1	9	1			
68	Lodroman	6	1	8	12			
69	Luna	5	1	3				
70	Lunca							
71	Lupu	6	3	2			1	
72	Maiorești	16	3	13	4		2	
73	Manie	2	1	1	2			
74	Mădăraș							
75	Micăsasa	3	1	9	1			
76	Minjiu Gherlei	2	1	1	1			
77	Mîn^rade	2		2	1		1	1

Nr. crt.	Localitatea	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiu-rilor		Total		Total general
		Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
i	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ii	12	13	£ |	15	16	17
78	Monor	1												1		1
79	Na dă şa	4	1	2										6	1	7
80	Noşlac	4		2										6		6
81	Nuşeni	3	1	2	1		1					1		7	3	10
82	Oarda de Sus	1	1	1								1		3	1	4
83	Obreja	2	1	3	4									5	5	10
84	Ocna Dejului	14	9	14	1		3							28	13	41
85	Ocnişoara	2	1	7	2									9	3	12
86	Ohaba						2							1	2	3
87	Pănade	6		7										13		13
88	Petrilaca	2	1		1		1							2	3	5
89	Peţelca	2	2	4	1									10	3	13
90	Poarta	2	1				1							2	2	4
91	Poiana	3		1	1		2							4	3	7
92	Porumbeni	1	1	1	2		2							2	5	7
93	Răşinari	3	1		2		1							4	4	8
94	Răzoare	3	2			1								7	3	10
95	Reghin	3		6	1									9	1	10
96	Rîpa de Jos	3	1			3								6	1	7
97	Roşia de Secaş	11	5	17	4	1								29	10	39
98	Sasca Montană											1		1		1
99	'Sălcud	4	1	2	2							2		8	5	13
100	Sărmăşel	3	1	2	1									5	2	7
101	Sibiu	2												2	1	3
102	Sînbenedic	5		2	2			2		13				22	3	25
103	Sînmiclăuş		1					1						1	1	2
104	Sîntămărie							1						1		1
105	Spini	3	2	7	3	1								11	5	16
106	Straja	2		2	2		1		1					4	4	8
107	Sucutard	3		1								1		5		5
108	Suseni	2	1	3		1								6	1	7
109	Şard	1	1	1	2		2							2	5-|	7

1	2	2	4	5	6	7	8	9
110	Şinca Veche	4						
111	Şomoştelnic	3	3	1	1			
112	Tătîrlaua	4	3	9	6	1	1	
113	Tăuni	1	2				2	
114	Tăure	14	3	11	5	1		2
115	Teleac	4	2	1				
116	Tiur	1		1	1			1
117	Totoiu	32	5	26	4	4		5
118	Ţapu		3		1	1	1	
119	L'ioara		1	1	1		2	
120	Vălişoara	4	1	11				
121	Veşeuş							
122	Vidrasău	4	2	5			1	
123	Vingard	2	1	6	1			
124	Vişuia			1				
125	Zagra							
	nelocalizate	46	13	38	19	11	9	4
	Total :	456	153	435	[165	57	82	37

d) în contextul de față trebuie să luăm în di materialului inedit, determinînd cronologia lui în cupri am întocmit situația de mai jos :

Data	Doine		Strigături		Balade		Proză populară	
	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1863	251	88	191	73	36	61	25	4
1863-7	2	3	8	5				
1865	2	2	4	1			3	
1865-6							1	
1867-8	4	1	2					
1868	6	2	7	3	2	3		
1870	1	1	2		2			
1872	123	42	166	65	4	15		
1872-3	2		1	1	1			
1873	1		2					
1874								
1875	27	4	17	4	2			
1876	9	1	7		1		6	
1876-7								1
1878							1	
Nedatate	28	9	28	13	9	3		1
Total:	456	153	435	165	57	82	37	6

care pune în lumină următoarele : din cele 1 528 de texte, nu mai puţin de 791 — deci mai bine de jumătate (51,96% — au fost transcrise în 1863, ţinînd de primul mare val al culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu; numai 417 texte, deci ceva mai bine de un sfert (27,29%), au fost transcrise în 1872, ţinînd de cel de-al doilea val al culegerii; 68 de texte au fost culese în prelungirea primului val, între 1863 şi 1870, iar 148 în prelungirea celui de-al doilea, între 1872 şi 1878; 101 texte sînt nedatate. Cea mai mare parte a materialului se plasează, aşadar, în stratul cel mai vechi al culegerii, avînd în momentul de faţă mai bine de o sută de ani vechime. în general, cum era şi normal, cunoscînd proporţiile de bază din cronologia culegerii, tabelul reflectă întru totul situaţia reală, confirmînd ceea ce am arătat de-a lungul analizelor noastre, şi anume faptul esenţial că marea culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu a fost realizată în două mari reprize, la interval de 10 ani, una de alta, într-o perioadă de circa un deceniu şi jumătate.

e) Cele 456 de cîntece şi doine cuprinse în materialul inedit reprezintă tot atîtea motive poetice independente. Ele aduc un spor tematic considerabil la ceea ce se cunoştea pînă acum despre lirica transilvăneană a epocii. Prin faptul că la data culegerii erau deplin închegate din punct de vedere artistic şi prin faptul că aduc, încrustate în substanţa lor, numeroase aluzii la fenomene social-politice mai vechi, ele se plasează, ca geneză, cu mult înainte de perioada notării lor şi pot servi atît la cunoaşterea istoriei liricii noastre populare, cît şi la cunoaşterea unor aspecte de viaţă populară, care, îndeobşte, scapă sau se refuză cercetării istoricului sau sociologului. Parte din ele au fost semnalate şi în culegeri ulterioare. Faţă de acestea, textele de care vorbim reprezintă prima menţiune documentară, atestînd circulaţia diferitelor motive poetice la date diferite şi în zone deosebite. Altele — din cîte ştim pînă acum — nu au mai fost semnalate nicăieri, aşa că reprezintă singurele menţiuni documentare cunoscute pînă acum ale respectivelor motive poetice. Cea mai mare parte din ele oglindeşte aspectele bogate şi variate ale vieţii ţărăneşti, în ceea ce are aceasta mai autentic şi mai reprezentativ. Unele însă, mai puţine desigur, aduc ecouri din viaţa orăşenească a epocii, în care se îmbină tematica lăutărească şi tematica diecească, într-o întrepătrundere interesantă şi elocventă pentru stadiul general de dezvoltare a societăţii vremii şi de evoluţie a gustului artistic.

Dominantele întregului ciclu sînt dragostea (cu toate avatarurile ei sentimentale : speranţă şi îndoială, bucurie şi suferinţă, aşteptare şi deziluzie etc.) şi comuniunea cu natura (o stare difuză, specifică pentru lirismul popular românesc, fără a se putea vorbi despre un sentiment al naturii), într-o îmbinare organică, structurală. Predomină însă accentele grave, nuanţele dureroase, amănuntele nostalgice. Nu avem intenţia să-1 frustrăm pe cititor de surpriza contactului direct cu materialul, de aceea nu facem o prezentare generală a tematicii, limitîndu-ne la simpla jalonare a reperelor lirice principale (unele teme noi şi nuanţe tematice noi faţă de antologia din 1885).

Dragostea e înfăţişată ca o forţă oarbă, de dimensiuni cosmice, omniprezentă şi atotputernică. Omul nu o poate evita, nu se poate ascunde de ea (72); ea îi stăpîneşte toată viaţa, gîndurile şi sentimentele, zilele şi nopţile (56); îi distruge rînduială înţeleaptă a vieţii şi muncii (29). Apariţia iubitului echivalează cu răsăritul soarelui (37)[123]. Forţa sentimentului este nimicitoare : decît să se ştie părăsită, fata preferă să-şi ştie iubitul necredincios mort (26); certată de toţi pentru sărăcia iubitului său, fata nu se poate opune dragostei, deşi e lucidă şi îşi dă seama de diferenţa de avere dintre ei (50)[124]. Iubiţii trebuie să fugă în lume, ca să scape de „ţara eîinelui" şi „oamenii dracului", ce le pun

[123] Se foloseşte *paralelismul negativ*^ după terminologia lui Roman Jakobson, sau *antiteza slavă,* după P. Bogaţirev. Vezi Monjca Brătulescu, *Cîteva tipuri de metaforă in folclor,* în *Studii de poetică şi stilistică,* Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1966, p. 83—90.

[124] *Mult mă mustră neamul meu,jCă-i sărac drăguţul meu.ţip-l văd bine câ-i sărac, jN-am ce face că mi-i drag.*

în primejdie dragostea (8). într-un caz întîlnim însă
a idilelor coşbuciene : iubitul cere fetei să-şi aştearn
în vînt de vară — va veni noaptea să-i răcorească

Dorul are aceleaşi efecte distrugătoare asupra
si lait-motivul ciclului.' Omul cuprins de dor se topeş
vale'' (81), cade la pat"şi, fără a-1 durea ceva, simte cu
- în cele din urmă — să nu mai fie bun de nimic
de omul însurat, pe care-1 împinge la beţie; legîndu-
să-şi uite proprii săi copii (84). E atotputernic ca o stih
e frămîntat de dor; în opoziţie cu tăria şi răceala
(87). încă din stadiul incipient', dorul opune mintea i
trămite-te-as. / Te-aş trămite, n-am pe cine, \ Eu m-a

Jalea este afirmată în med declarativ, nu de
prin originea ei. Omul are la inimă o negură, de care n
alta mai grea (128); ar da orice doctorului care i-ar
la rău, ca alţii la bine (145). Uneori totuşi jalea e
în viaţă : a semănat busuioc şi trandafiri — adică
sămînţa n-a rodit (127). Altă dată, jalea este efectul n
si noroc / A ars în pară şi foc, \ A meu bine si ticneal
ros de plastic e exprimată aderenţa forţată a omulu
Ca năframa de obraz;/ Vai, aproape-s de urît, / Ca p
si în materialele din capitolele următoare, colorînd în
poezia de urît şi chiar poezia de cătănie.

înstrăinarea de ai săi produce, în general, imp

Cătănia aduce însă şi note viguroase de protest
în care e blestemat împăratul *(Ardă-ţi curtea jumătat*
scaun şi de cunună,! Cum eu n-am de voie bună), pent
din aceeaşi casă, şi sînt satirizaţi ofiţerii pentru lăcon
lie *{Staţi alăturea cu noi,! Nn vă trageţi înapoi).* Sati
forme de dispreţ şfichiuitor : dacă împăratul nu se fa
boarfele în spate, trimiţîndu-1 acasă, nu însă mai î
cum se dă la o potaie jigărită (206). Celui care 1-a
fie „casă uliţa" şi „odihnă temniţa" (201). Frica
iască merg atît de departe, încît unii, spre a scăpa de
mutileze (208). Tema dorinţei de a nu se fi născut e c
în expresie e catrenul care arată că mîndruţa a fă
şi căutîndu-şi iubitul luat la armată (218).

Urîtul, sentiment complex şi profund, distruge
blestem (258). Uneori, victima lui pare a renunţa l
ar cosi urîtul în rît (242).

Blestemul, oricare ar fi cauza şi obiectul său, e
de mare şi sugestivă amplitudine.

Ciclul de cîntece şi doine mai cuprinde un n
care adeseori ascuţişul ironiei se îndreaptă spre sine în
persiflează pentru prostia de a fi „lăcomit la avere", în
cu o bătrînă. Undeva se simte şi lacrima, dar în g
satirizare. Grotescă este imaginea iadului populat c
paralela dintre felul cum nevasta necredincioasă îşi

felul cum îşi aşteaptă ibovnicul (313). Uneori efectele umoristice se construiesc pe bază de adynaton[125]. Unele par a avea origine orăşenească.

De reţinut sînt şi unele piese din categoria cîntecelor de lume, în care accentele bahice se împletesc cu autoironia şi amărăciunea. Nu e mai puţin adevărat că există şi cazuri (317) cînd tristeţea omului are o cauză pseudofilozofică : raportul tragic dintre perenitatea şi imobilitatea naturii şi efemerul vieţii omeneşti *(Rău îmi pare după lume, / Că eu mor şi ea rămîne).* Tristeţea, în concepţia cîntecului de lume, se combate cu vinul, numit „sfîntul vin", „frate de cruce", ,,măria ta" (336, 337), sau cu palinca soră dulce" (336). Dumnezeu e văzut la proporţii umane, de cîrciumar sătesc, cînd i se cere împrumut o ploscă de vin (338). Sfatul unanim pentru omul necăjit e : *Cine are-un bou ş-o vacă, I Nici o crîşmă să nu-l treacă* (339). Unele au origine lăutărească.

Cîntecele de codru, de voinicie şi de hoţie exploatează, în general, tema veche şi caracteristică a cucului.

Oîteva cîntece aduc ecouri sociale specifice pentru societatea transilvăneană a epocii. Un cîntec pomeneşte de revolta unei slugi trimise la muncă fără mîncare (367); un altul cuprinde o ameninţare violentă la adresa solgăbirăului, unealtă a exploatării : omul cere reprezentantului autorităţii să nu-l mai „tracteze" aşa de rău, spre a nu fi obligat să facă ,,palma pumn" (368); în fine, altul e un cîntec mineresc, în care se vorbeşte direct despre exploatarea lucrătorului de către patron : *Domnii din plată mi-atras/... Şi datori am mai rămas* (370).

Din cîntecele istorice, pe lîngă cele închinate lui Avram IaUcu (371—374) sau bătăliei de la Solferino (cu cîteva variante în note), merită a fi reţinută piesa 375: *Strigă Bămuţ din Sibiu,I Că Ardealul nu-i pustiu;/ Strigă lancu de la munte:/ — Nu te teme, mă Axente,/ Că şi eu vin de la munte] Cu opt mii şi nouă sute/ De păuni de-ai codrilor, / De voinici de-ai munţilor*[126]*. Trebuie să mai menţionăm aici, pentru a face sensibil ecoul pe care Principatele Unite l-au trezit în inimile românilor de peste munţi, precum şi puterea de atracţie pe care noul stat al lui Cuza a exercitat-o asupra românilor din Transilvania, acea variantă citată în note, în care se spune, într-un patetic final, plin de vigoare şi aplomb : *Munte, munte, piatră seacă,/ Lasă voinicii să treacă,/ Să treacă la România,/ Ma la Cuza-n cătănie*[127], marcînd un moment nou în dezvoltarea şi consolidarea conştiinţei naţionale a poporului.

într-un capitol intitulat ,,Diverse", am întrunit acele piese care, prin conţinutul lor, ar fi putut fi încadrate în mai multe din capitolele anterioare. Nu este deci vorba de piese cu conţinut neclasificabil, ci deasupra oricărui sistem de clasificare. Printre ele menţionăm unele piese de deosebită importanţă culturală, cum ar fi ,,Amărîtă turturea" (402) şi „Ce te datini, bradule?" (377).

Sumarul marcaj de orientare de mai sus evidenţiază cu îndestulare importanţa pe care ciclul inedit de cîntece şi doine o are pentru studiul genezei, circulaţiei, tipologiei şi esteticii poeziei lirice din Transilvania şi a liricii populare româneşti în general. Nu este vorba numai de marea bogăţie tematică pe care ne-o oferă acest material, ci de nesfîrşita variaţie în cadrul unor motive lirice de bază pe care o aduce, atestîndu-i vechimea încă de acum o sută de ani (să ne reamintim că 251 din cele 456 de texte de cîntece şi doine au fost culese în campania din 1863). Materialul completează fericit panorama poetică a satului românesc transilvănean de acum un secol, văzută cu ochii unei generaţii de intelectuali cu puternice rădăcini în tradiţia vie a satului lor, dar şi cu o specială aderenţă

[125] Textele 279-282.

[126] în capitolul consacrat cîntecului istoric din *Istoria literaturii române,* voi. I, Bucureşti, Edit. Academiei, 1964, p. 167 — 169, unde se vorbeşte despre folclorul inspirat de revoluţia burghezo-democratică din Transilvania, motivul acesta nu e menţionat.

[127] Ms. 2 197. II. 172, f. 4 ', t. 23. Culegător Micu M. Textul nelocalizat şi databil numai relativ : cum face aluzie directă la domnitorul Cuza, n-a putut fi scris decît înainte de căderea acestuia şi, destul de probabil, în 1863, în primul val al culegerii.

la fenomenul orăşenesc al epocii. De aici şi dublul
folclor ţărănesc, pe de o parte, şi proporţional mult
altă parte. Dar tot de aici şi orizontul larg şi compl

f) Numărul strigăturilor rămase nepublicate este ma
cat : 435 de texte (în 600 de variante) faţă de cele 3
de material a pus complicate probleme de clasificare. A
sistem dublu de referinţe, atît din punctul de veder
si din punctul de vedere al direcţiei urmărite de satir

într-un prim capitol am încadrat piesele caracter
sincretic, în mod spontan), pe cei care joacă, pe cei ca
ce nu mai trebuie să joace. Este de reţinut textul în c
si înclinaţia ca avînd origine demonică (2).

Un alt capitol cuprinde piese caracterizînd satir
de statură (33), pe cele care-şi pun nădejdea în sulimar
cepute, neîndemînatice, nespălate şi nepieptănate, pe
întocmindu-se astfel un repertoriu complet al defectelor
gorii de locuitori ai satului. Hilarul atinge proporţii
nepieptănate (75 — 76). Merită a fi reţinută : *Mîndră*
ie,/ Din trei coţi şi jumătate,/ Să-mi facă şi mie parte
joc la joc cu drag.

La rînd vin nevestele, ironizate pentru firea le
beţiei (112—113), pentru lene (114—115). Nevasta f
pagubă la casă, deoarece bărbatul e obligat să şi-c
ruinîndu-şi gospodăria (107). Nevestei frumoase —
este permisă infidelitatea, cu condiţia discreţiei (106
acest ultim text nu trebuie să se vadă concepţia gen
bilitatea morală a familiei, ci numai un joc spiritu
cială şi fără urmări.

Un capitol întreg e închinat feciorilor. Ei sînt rid
cît şi pentru cele morale. Eeţinem cîteva piese ma
multe/ Nu scoate plugul din curte,/ Da băditul c-o cure
rizează lenea bogătaşului în contrast cu hărnicia fecio
la popa,/ Mai bine să baţi doba;/ Decît slugă la bi
slugă la diac,/ Mai bine să iei colac, unde predomină c
sele ce oglindesc probabil o anumită mentalitate specif
nite parţial şi în Pauleti), în care se vorbeşte despre c
tire, într-un mod lipsit de respect (tînărul e cu mîinile
e cu mîinile pe icoane, dar cu ochii după. cucoane, 163
orală desigur, s-au născut şi au circulat în cercurile ş
Jarnik-Bîrseanu ne era cunoscut cazul doinei 460 : *P*
gării I Blestemîndu-şi părinţii,/ De ce i-au călugărit \ Şi
adăuga următoarea plîngere a unei astfel de victime :
pe dăscălie, / Ci-s făcut pe voinicie (165). Cu o interpret
de urîtul tău, j M-aş călugări şi eu. / Dar păcat de Dun

Flăcăii tomnateci sau rămaşi se pot lăuda şi ei cu
Dintre numeroasele exemple, cităm unul singur, cu o psiho
de atmosfera specifică a cîntecului de lume : *Cmd eram*
ţinea. / Dar acum, sărac de mine, j Şi de una-mi pare

Bărbaţii însuraţi sînt şi ei, în anumite cazuri, ob
frecvente se referă la bărbatul prostit de dragoste pentr

chiar cînd aude şi vede, nici una din isprăvile galante extraconjugale ale jumătăţii sale (197). Cu o tristă resemnare şi un umor mai acid e condamnat bărbatul bătăuş de către însăşi victima brutalităţii sale (195—196) şi e regretată imposibilitatea „descununării" (207). E necesar să arătăm aici că o mare parte a liricii populare a vremii e dominată de imaginea sumbră a căsniciei nedorite, impuse de părinţi sau de necesităţi, sau a căsniciei nereuşite, situaţie caracteristică pentru moravurile familiare ale epocii şi locului.

Nici atotputernicia dragostei nu scapă de săgeţile ironiei populare. în această privinţă e instructiv exemplul 225 : *Vai de mine, ce-am făcut, \ C-am dat dragostea-mprumut \ Şi-acum cînd vreau să iubesc, j Nici pre bani nu mai găsesc.*

Multe strigături nu urmăresc scopuri mai mult sau mai puţin mărturisit didactice, în direcţia unei concepţii populare despre moralitate, ci sînt pur şi simplu piese umoristice, căutînd efecte de veselie bufonă şi de amuzament sănătos, într-un joc inteligent, cu cuvîntul ambiguu .şi cu gradaţia epigramatică. Exemplul 265 e revelator : *De-ar avea mîndrele minte, / Cînd oi muri să mă cînte j Cu trei zile mai nainte.* Comicul provine uneori dintr-o anumită înclinare spre hiperbola grotească : *Săraci mîndruţele mele, j Cum ară dracul cu ele I Şi-şi seamănă pietricele* (271), alteori din cultivarea expresă a realismului (270, 283, 289). Unele însă îşi întemeiază comicul, de bună calitate, pe jocul subtil de cuvinte, pe asociaţiile neaşteptate de idei, pe paralelisme contrastante şi sugestive. Oferim două exemple tipice : *Dr agile tatei copile, j De v-ar putea tata creşte, \ Să vă vadă şi neveste ; \ Din neveste, babe slabe / Şi din babe* mMm&e(290)sau : *Da săraca cizma mea, / Spusu-ţi-am căte-oimuia / Şi-oi face zeamă din ea / Şi-oi mînca cu soacra mea. / Şioiface-opipărată,ISăsoarbăşisocni-odată(308).*

Satira cu caracter social e deosebit de bine reprezentată în ciclul inedit al strigăturilor, de aceea merită să ne oprim mai îndelung asupra acestui capitol. Grupa cea mai numeroasă de material ilustrează tema preferinţei pentru omul frumos şi sărac sau pentru omul sărac şi harnic, în contrast cu omul urît şi bogat sau bogat şi leneş. Feciorulnu-şidoreşte nici boi nici vacă, ci numai mîndra care să-1 placă (318), nu-şi doreşte fată de domn, fată cu moşie sau fată de frunte, ci fată care să-i placă lui (320). Bogatele sînt, în general, leneşe, pretenţioase, jignesc mîndria lui de muncitor : unele umblă cu poale de cumpărat (335), altele lasă vacile nemulse (336), altele cuptorul dezlipit (337). Caracteristic pentru întreaga grupă e textul 329 : *Mîndro, mîndruleana mea,\ Nu gîndi tu, mîndro hăi,/ Că soarele cînd răsare, / Răsare la voi în curte / Şi tu eşti fată de frunte;/ Că soarele cînd răsare,! Răsare în lumea toată/ Şi ta eşti fată de coadă.* Se scoate astfel puternic în evidenţă diferenţierea socială existentă în cadrul satului transilvănean de odinioară şi poziţia net critică a omului sărac şi productiv împotriva păturii bogate, parazitare, a satului. Mai trebuie reţinut textul 341, unde satira împotriva cucoanelor, nu numai de la oraş, îmbracă o formă acidă şi virulentă : *Dragile tatii, cucoane,/ De v-ar da Dumnezeu coarne,/ La toate, sărăcite,/ Să-mpungeţi ca vacile.* Ceea ce aduce nou în această privinţă materialul inedit este o grupă întreagă de strigături pe tema „fata popii". Nu mai puţin de şase texte ridiculizează defectele morale considerate caracteristice — ale fetei de popă. Notăm numai unul din ele : *Fata popii celui nou,/ Bate gîsea pentru-un ou* (355). O altă temă bine reprezentată este a popii însuşi şi lucrul e cu atît mai semnificativ cu cît textele au fost culese şi notate de elevii unui liceu ce urmărea, în primul rînd, pregătirea de preoţi. Sînt puse astfel în lumină lăcomia de bani a popilor (359), lipsa de modestie (360), infidelitatea domestică (361), priceperea de a-şi exploata slugile (362), hoţia crasă (363), ipocrizia ecleziastică (364), concupiscenţa (365).

într-un ultim capitol am grupat strigăturile care, ca şi doinele şi cîntecele, sînt pe deasupra oricărui sistem de clasificare. Eemarcăm, printre ele, textul cu certă rezonanţă coşbuciană[128]: *Ce mi-i mie de-o drăguţă? / Ca codrului de-o frunzuţă: / Tinde pică, -aici se strică* (379). De asemenea merită a fi reţinut, pentru jocul galant de dragoste, textul 382 ;

[128] Vezi şi paralelul său *: Nu mi-e mie de-un drăguţ,/ Ca pădurii de-un lemnuţ* (378),

însoară-te, bade,-nsoară/ Şi-ţi grijeşte nevasta/ Şi de m
atmosfera epocii, de fapt atmosfera blăjeană a epocii
palatin,/ Eu-s copilă de român.

g) Cele 57 de balade, în 139 de variante, nu in
într-adevăr, deşi închegate structural şi realizate arti
De aceea editorii le-au şi omis din antologia lor.
pentru cunoaşterea repertoriului de epică populară tr
studierea răspîndirii şi circulaţiei diverselor motiv
direcţiilor de evoluţie a genului întreg, pe baza suge
de piese şi subiecte din fondul de inedite.

Dominantă în cuprinsul epicii populare transilv
cu subiecte din viaţa familiară, gustate pretutind
foarte apropiate. Menţionăm, dintre acestea, motivul t
spre a putea dobîndi dragostea Anei Ardeleana „din ţ
cu un final cu totul neobişnuit şi nelogic (13); mot
nestatornic, otrăvit din gelozie de una din iubitele sale
impresionant de variante, 9 la număr, culese toate
Doştat, Vidrasău, Alămor, Bucerdea Grînoasă)[129];
încumetă a scoate presupusul şarpe din sînul lu
destul de fluide ca structură şi închegare (15); mot
la toate cele patru variante din culegere, în însoţi
final (18); motivul femeii necredincioase a lui Ghiţă
(24); motivul nevestei vîndute[130], care descoperă în
său, „feciorul Banului din Ţara Haţegului" (25);
braţe, rugîndu-se de podar s-o treacă Dunărea,
trivit, dar cunoscînd alte opt variante în culegere (2
Toma Alimoş, Toma sau Tonea[131], pedepsită cu mo
pruncului, după repudierea de către amant (27); m
de un zlătar (28); motivul soacrei rele, ce-şi chinui
ţinînd-o flămîndă în închisoare (29), ce cunoaşte 5
varianta din Maioreşti ambii soţi mor îmbrăţişînd
cuţii arbori îmbrăţişaţi; în varianta din Şard, ma
motivul sorei otrăvitoare, ce reprezintă un subiect
franco-taliană *Donna Bombarda,* care are o circula
peană şi numai întîmplător prezintă contaminări
semnalăm, în ciclul de balade, existenţa motivului, de
telui mort", într-o variantă bine structurată şi bin
vului „nunta fraţilor", versiunea transilvăneană a b

[129] Pentru motiv, vezi Radu Niculescu, *Constante în structura cîntecului epico-liric din Transilvania, Crişana şi Maramureş. Cîntecul lui Vălean,* în *Studii de poetică şi stilistică,* 1966, p. 114-163.

[130] în textul publicat de noi la inedite, vînzarea nu e motivată. Textele din note sînt mai explicite în această privinţă. Astfel, o variantă din Bungard justifică vînzarea nevestei printr-o temă aglutinată : feciorul s-a însurat cu o fată săracă, pe care o repudiază ulterior pentru aceasta ; variantele din Cut şi Ohaba justifică vînzarea prin neputinţa bărbatului de a se plăti de bir ; varianta din Colibi pune fapta pe seama psihologiei canine a bărbatului.

[131] Cu patru variante în culegere.

[132] Cu
Bucureş
cap. ,,E
voi. I,
Papahag
XXXV
Bucureş
una e
baladă
după ca
pare a n
I. Pop-
1884, p.

Culegerile de balade din ms. Ioan Micu-Moldovanu

Abrud (124), Agrişteu (109), Agrişii de Jos (99), Agrişu de Sus (37), Alămor (6), Alecuş (36, 59, 187. 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atintiş (74), Băgau (170), Buita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistriţa (10), Blaj (95, 101, 108,147, 148), Blăjel (51, 52), Bobîlna (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Căpîlna (156), Căpîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Chetani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fârăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghig (12), Hârtâu (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iclănzel (163). Iclod (80, 87). Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinta (146), Leşu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107). Lupu (5, 47), Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Micăsasa (13), Mintiu Gherlei (86), Mînărade (45, 67), Monor (48), Nadăşa (66), Noşlac (110), Nuşeni (137), Oarda de Sus (50), Obreja (177), Ocna Dejului (183, 184), Ocnişoara (46), Ohaba (26), Pănade (60, 181), Petrilaca (151), Petelca (73, 89, 103), Poarta (43), Poiana (20), Porumbeni (65), Răşinari (92, 161), Răzoare (49, 58), Reghin (24), Rîpa de Jos (159), Roşia de Secaş (3, 4), Sălcud (120, 131), Sărmăşel (173), Sibiu (157), Sînbenedic (32, 41, 75, 158), Sînmiclăuş (15), Sîntămărie (40), Spini (68), Straja (44, 121), Sucutard (168), Suseni (62, 63, 186), Şard (174), Şinca Veche (130), Şomoştelnic (77, 85), Tătîrlaua (8, 122, 127), Tăuni (61), Tăure (91, 112, 113, 145), Teleac (128), Tiur (185), Totoiu (27). Tapu (53, 57), TJioara (118), Vălişoara (123), Veşeuş (33), Vidrasău (155), Vingard (135), Vişuia (189), Zagra (34). Cifrele din dreptul localităţilor reprezintă numărul de ordine al caietelor manuscrise şi corespund cu notarea de pe hartă. Numerele 16, 17, 18, 19, 21, 30, 31, 35, 38, 39, 76, 106, 162. 165, 172, 179 şi 190 nu apar în lista de fată, deci nici pe hartă, caietele respective nefiind localizabile. Numărul 115 cuprinde fişele personale ale lui Jarnik.

Din categoria baladelor de voinicie semnalăm pi
amplă şi fastuoasă, sugerînd o eventuală proven
dele antiotomane, menţionăm o reuşită variantă a ***I***
(5); din baladele haiduceşti, cităm versiunea transi

Ms. 2- 197.11.78, prima pagină a culegerii lui Io
riantă a D. 404 şi începutul baladei „Toma Ali
Sibiu).

(6), în două variante, din care una fragmentară; pe ce
leşte de către Manea (7); a lui Stanciu (8), a lui Ea
tînd vechea unitate tematică a epicii populare român
locuit de români. Dar încă la data culegerii, acea
diversificări impuse de modificarea stilului de execu

Din marea şi ampla baladă moldo-munteană *Şarpele* nu mai întîlnim decît fragmente, trei în culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu (2) şi alte două în culegerile lui Ioan Pop-Beteganul şi Ilarion Cocişiu. Persistă însă cu tenacitate, în forme sensibil reduse, vechea[133] şi interesanta baladă *Brumărelul,* pentru care avem 6 texte fragmentare în culegerea de care ne ocupăm, precum şi motivul „metamorfozelor" succesive pentru a evita căsătoria silită, versiunea transilvăneană a temei, cu amploare epică de basm, *Cucul şi turturica* (21).

Ms, 2 197.11.27, f. 49'; din culegerea lui Simion Moldoveanu, cuprinzînd începutul baladei ,,Voinicul şi calul" (Biblioteca Orăşenească, Sibiu).

Bogat reprezentată în cuprinsul ineditelor este apariţia jurnalului oral, oglindind aspecte dramatice din viaţa de toate zilele a satului vremii. Aşa e, de pildă, textul 40, care povesteşte despre un oarecare Nicolae, care duminică a fost la horă, luni a tăiat spini, iar marţi — întorcîndu-se seara spre casă — a fost pîndit de anumiţi duşmani personali şi lovit de moarte. La fel şi textul 44, care narează despre moartea ciobanului Istrate, omorît la instigarea unei femei stricate, Cătălina, de către Jurcă Şandor şi un nepot al

133 pentru atestările sale documentare, de asemenea în forme degradate şi fragmentare, în 1789, Onisifor Ghibu, *Contribuţii la istoria poeziei noastre populare şi culte,* 1934, p. 28-29, în 1831, Romulus Todoran, *Poezii populare într-un manuscris ardelean din 1831,* în „Anuarul Arhivei de folclor", 7 (1945), p. 135 — 136, două variante, într-un caiet al preparandului Ardelean Dimitrie.

**acestuia, cu ajutorul unui oarecare Cărţoaie, ce-i purta sîm
e şi piesa 48, care istoriseşte despre unul Ioan, din Mic
la instigarea stăpînei sale pe cineva nenumit (poate însu
din temniţă, cu toate că vina asasinatului nu este num**

**Pornind de la presupunerea întemeiată că materialu
aduna mai uşor şi mai simplu, în condţiile speciale al
ţelor şcolare de iarnă şi primăvară), deci ceea ce cuno
(le circulaţie, putem afirma, fără teama de a greşi pr
este întru totul reprezentativ pentru stadiul de evoluţ
pectivă. Deosebim, în cadrul acestui ciclu, trei catego
din fondul general al epicii populare româneşti, denotî
de destrămare a stilului specific de execuţie pentru cîn
a repertoriului de cîntece cu conţinut eroic şi voinicesc
caracter nuvelistic, marcînd predilecţia pentru subiectul
stilul strofic de execuţie; texte povestind „fapte diverse"
lui. Cu mult deasupra celorlalte două categorii, prin num
(numărul variantelor), se plasează grupul de balade nu
tatea subiectelor era la capătul superior al unei evoluţi
individualizate tematic, bine închegate epic şi într
stadiu de evoluţie a cîntecului epic în Transilvania.**

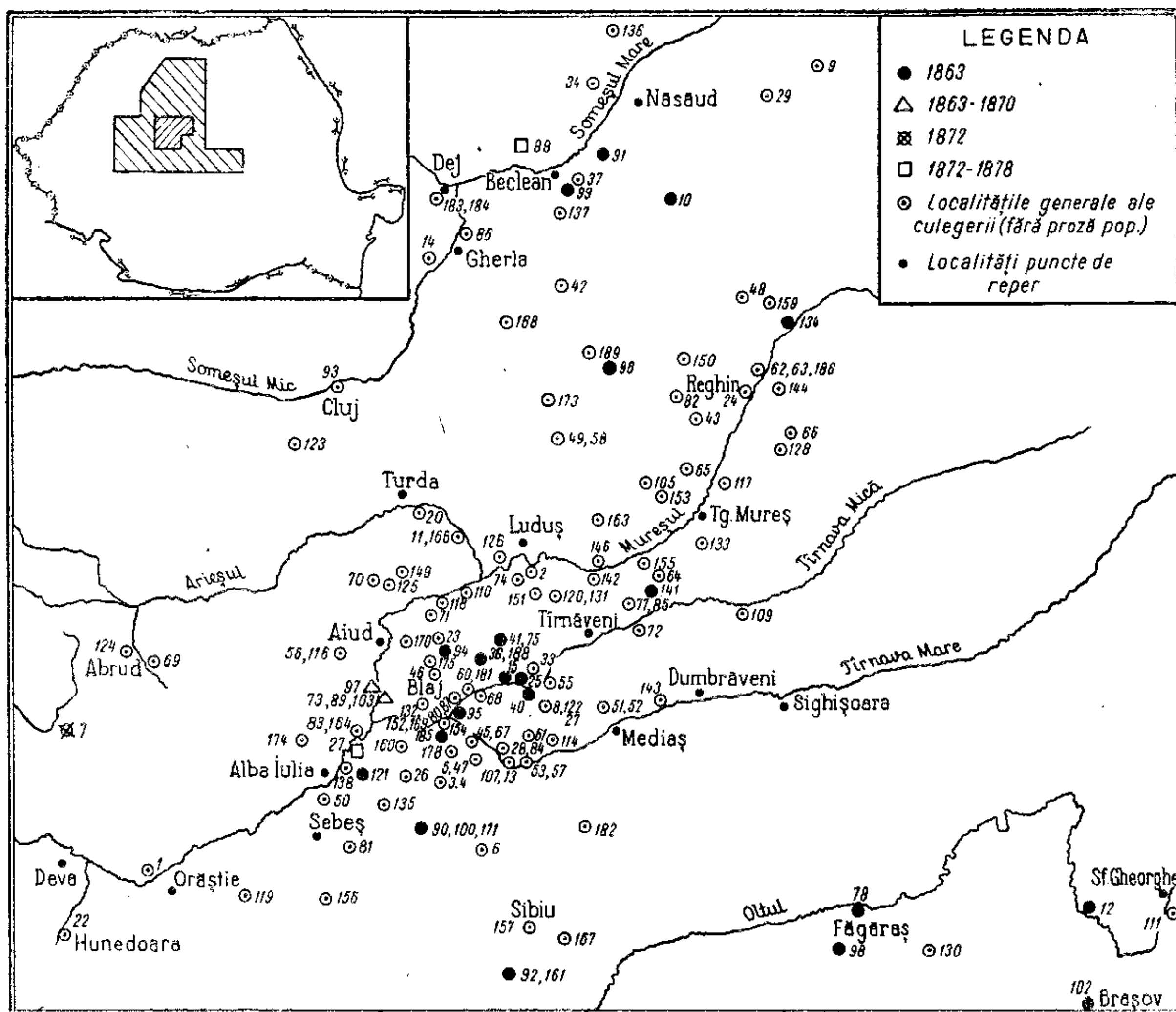
**h) în ceea ce priveşte transcrierea basmelor, am înt
pe care le-au mărturisit şi editorii din 1885, pentru că în
scrierii acestui gen de producţii populare era încă departe d
cauză am optat pentru rezumatul tematic al pieselor, ca
reproduce schematic basmul în vorbirea curentă de astă
tuirea lui artistică, şi reproduce schematic basmul în
motiv etc), putînd servi specialistului ca material co
culese şi transcrise fără ajutorul tehnicii speciale de în
probleme şi pot fi utilizate numai cu aceste rezerve.**

**Am transcris însă absolut întocmai acele formule
iere „ce îndeplinesc în genere o funcţie de soclu, de r
intenţionat, izolează acţiunea basmului de realitatea zil
basmele fantastice, o dată însă şi la snoave (35).**

**Formulele introductive situează acţiunea basmului î
pentru a cărei determinare se face controlul veracităţi**
odată, a fost, că de n-ar fi fost, ***nu s-ar povesti*** **(17,**
nu aş sta a minţi
n-aş cuteza a minţi
nu m-aş da a mi
nu m-aş bate a m
că un purice o plezni **(5, 10, 17, 21, 25, 28, 35)**
că nu-s de cînd poveştile, ***ci cu vreo două zile mai***
şi cu vreo nouă mai încoa
ci numai de o zi, de dou
că-s cu o zi sau două ma
că de-aş fi mai încoace,
m-ar spune poveştile pre

134 Ovidiu Bîrlea, *Ajitologie de proză populară epică,* voi. I, 1966, Bucureşti, Edit. pentru literatură, p. 76. Pentru mecanismul psihologic al utilizării unor asemenea clişee, Eug Limbă şi

dar aşa le spunem eu p
ci cu o zi două mai î
de cînd puricii se potcovir
să se suie în cer la sî
însă le-a fost frică să n
şi aşa s-au sfătuit să se

Culegerile de proză populară din ms. Ioan Micu-Moldovanu

Abrud (124), Agrişteu (109), Agrişu de Jos (99), Agrişii de Sus (37), Alămor (6), Alecus (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atintiş (74), Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Biehigiu (136), Bistrița (10),- Blaj (95, 101, 108,147,148). Blăjel (51, 52), Bobîlna (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Căpîlna (156), Căpîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cerghid (141), Ccrghizel (64), Chesler (114), Chetani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154). Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171. 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fărăgău (82). Galtiu (83, 164). Gîrbova (56. 116), Hăghig (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iclănzel (163), Iclod (80, 87), Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinta (146), Leşu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107). Lupu (5, 47). Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Micăsasa (13). Mintiu Gherlei (86), Mînărade (45, 67). Monor (48). Nadăşa (66), Noşlac (110), Nuseni (137), Oarda de Sus (50). Obreja (177), Ocna Dejului (183. 184), Ocnişoara (46). Ohaba (26), Pănade (60, 181), Petrilaca (151). Petelca (73, 89, 103), Poarta (43). Poiana (20). Porumbeni (65), Răşinari (92, 161), Răzoare (49, 58), Reghin (24). Rîpa de Jos (159), Roşia de Secaş (3, 4). Sălcud (120, 131), Sărmăşel (173). Sibiu (157). Sînbenedic (32, 41, 75, 158). Sînmiclăuş (15). Sîntămărie (40), Spini (68), Straja (44, 121), Sucutard (168), Suseni (62, 63, 186). Şard (174). Şinca Veche (130), Somoştelnic (77, 85), Tătîrlaua (8, 122. 127), Tăuni (61), Tăure (91, 112. 113, 145), Teleac (128), Tiur (186). Totoiu (27), Tapu (53, 57), Uioara (118), Vălişoara (123), Veşeuş (33), Vidrasău (155), Vingard (135), Vişuia (189), Zagra (34). Cifrele din dreptul localităților reprezintă numărul de ordine al caietelor manuscrise şi corespund cu notarea de pe hartă. Numerele 16, 17. 18, 19. 21, 30, 31. 35, 38. 39. 76, 106, 162, 165, 172. 179 şi 190 nu apar în lista de fată, deci nici pe hartă, caietele respective nefiind loealizabile. Numărul 115 cuprinde fişele personale ale lui Jarnik.

Ms. 2 197.11.185, pagină din culegerea viitoru
Străjanu, cuprinzind un fragment de basm şi not
sterotipe ale basmului) şi etnografice (şezătoarea
Orăşănească, Sibiu).

că acolo nu le face nimica (21)
că-s cu o zi două mai încoace,
că chiar cînd poveştile pre la poarta noastră trecea,
pre mine maica atunci mă făcea
şiam luat una de picior
şi am ţipat-o după cuptor
şi am strîns-o bine
şi m-a învăţat şi pre mine (5).

Unele cunosc completări umoristice de circumstanţă :

Sai, purice, pre părete,
Intre dracu-n cine nu crede !
Sai, purice, sus pre grindă,
Intre dracu-n cel din tindă (17)

sau : *că un purice ar plezni în uşa surei şi n-are unde* (25), ori : *nici nu port minciunile cu sacul, ci numai cu desagii* (35).

Formulele mediane sînt mai puţin frecvente şi au darul de a solicita şi întreţine atenţia ascultătorilor : *S-a dus tînărul nostru voinic, ca din poveste, că de aici încă multă şi frumoasă este; cîtă va fi, toată la domniile-voastre o voi povesti* (27), sau : *multă cale-mpărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că încă din poveste, tot mai multă şi frumos se povesteşte. Cine-o asculta, o-nvăţa; cine s-o culca, mai de bună o da* (26). într-un caz apare contaminată cu formula clasică iniţială : *S-a dus, dus, multă lume, împărăţie, ca Dumnezeu să ne ţie, că cînd poveştile pe la poarta noastră trecea, mama atunci mă făcea şi am prins şi eu una şi am bătut-o bine, bine şi m-au învăţat şi pe mine* (17).

Cele mai frecvente şi mai variate sînt formulele de încheiere. Comună e formularea : *Şi am venit pre o şea şi am spus-o aşa*[135], cu o completare ce ţine să sublinieze caracterul neveridic al naraţiunii : *pe o şea ruginoasă şi am spus-o mincinoasă*[136], sau : *mă suii pe o custură ruginoasă şi spusei poveste mincinoasă*[137]. O a doua formulă se referă la personajele basmului : *Şi-s morţi, de cumva nu mai trăiesc, însă poate că şi astăzi mai viază*[138]. Altele se referă la nunta eroilor :

un ospăţ într-un vîrf de băţ,
la care : *se căra apa şi vinul cu ciurul* (3),
a participat şi povestitorul (11),
şi căra apa cu duru şi tăia lemne cu sapa (20)

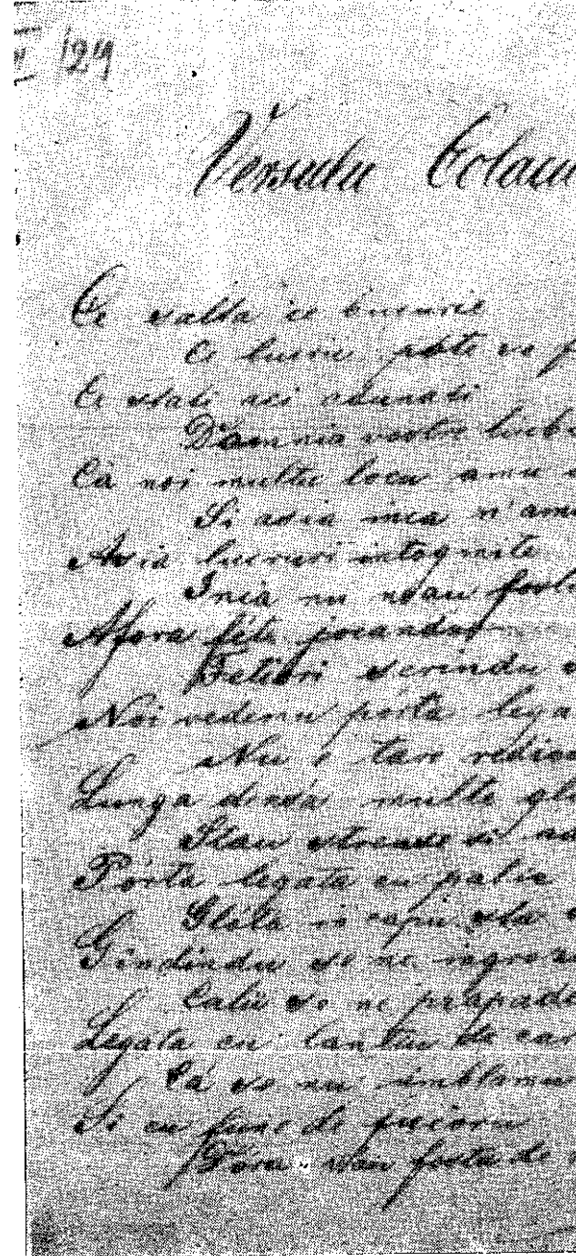
sau : *s-a făcut un ospăţ pre un fund de fedeleş, a belit multe laviţi şi scaune şi era oalele cînd cu gura în jos, cînd cu fundul în sus* (27). O dată basmul se termină cu o formulă sigur de provenienţă mediană: *Un tăciune şi—un cărbune, ba, zău, nu voi mai spune* (24). O asemenea formulă de încheiere, amplă şi creînd un adevărat episod, merită să fie transcrisă în întregime : La ospăţ *au ucis nişte scaune, au tăiat nişte laviţi si nişte mese de fag. Eu încă am fost pe acolo şi am căpătat nişte oase cu carne. Venind către casă, m-am întîlnit cu Crede-mă, care a vrut să-mi ia ce-am avut în desagă. Eu am scos un os şi l-am lovit oblu peste ochi şi de atuncea umblă cu el întors pe dos! După aceea vin pînă mai în capu oraşului. Aici ynă întîlnese cu tîbereitern. El încă a vrut cu puterea să-mi ia merindea din desagă. Mi-o fost oarecum să-i dau peste ochi Qa lui Crede-mă, da i-am dat cu fluierul cel de picior de laviţă peste mînă şi după aceea, cînd am văzut că vrea să mă bată, i-am mai dat încă una peste picior şi de atuncea i-au înţepenit şi mîna şi piciorul* (2).

[135] Textul 5 ; cu variaţii 3 : *Mă suii*; 10, 13 : *M-am pus* ; 20: *încâlecai;* 21, 25: *Am venit;* 22: *Mă pusei.*

[136] Textul 25 ; cu o variaţie ţinînd de intervenţia deliberată a elevului care ştie că nu povesteşte, ci scrie *Şi am* scris *o mincinoasă* (21).

[137] Textul 3 ; *M-am pus pe o custură ruginoasă şi am spus-o mincinoasă* (10); *Şi am spus-o cam mincinoasă* (14); *mă pusei pe o custură şi* scrisei *o minciună* (15), intervenţie interpretabilă ca mai sus.

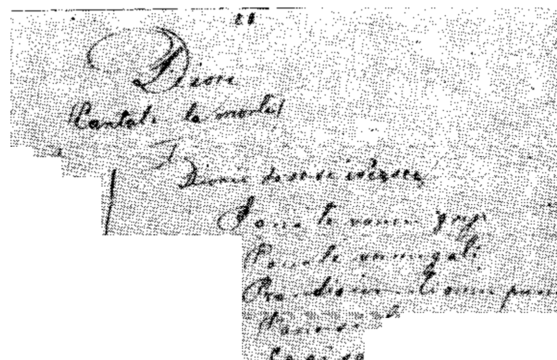
[138] Textul 7 ; *De nu va fi murit şi astăzi ar trăi, amin* (8); *Dacă n-a murit, trăieşte şi astăzi* (28).

Ms. 2 197.11.29, prima pagină a culegerii lui Ioan I... dean al lui George Coşbuc, cuprinzînd începutul unei ,, ... nească, Sibiu).

într-un caz, transpar ecouri ale stărilor sociale : *Soarele întîrzie patru zile în loc, uitîndu-se la ei, pentru care fu blestemat de lucrători şi iobagi şi mustrat de marnă-sa* (9).

Mai trebuie semnalate unele clişee prefabricate, care „caracterizează o însuşire a personajelor sau o anumită situaţie şi ele se repetă întocmai ori de cîte ori apare acel personaj în scenă sau se repetă împrejurarea. Ele sînt rolul unei şlefuiri îndelungate şi con-

Ms. 2 197.11.27, f. 45 ; din culegerea lui Simion Moldoveanu, cuprinzînd începutui „Cîntecului zorilor" (Biblioteea Orăşănească, Sibiu).

stituie mijloace expresive de carcterizare, puse de-a gata la dispoziţia povestitorului"[139], cum ar fi *scroafa cea cu dinţii de fier şi cu o falcă în cer şi cu una în pămînt* (11) sau : *o trimis cărţi în toate părţi şi răvaşe în toate oraşe* (25).

O ultimă observaţie priveşte o anumită terminologie caracteristică pentru basmul transilvănean, şi anume e vorba de numele personajelor : Ubereitern (2), Emil (4), Hortensiu (8), regele din Boemia (8), Măria Terezia (14) şi tot atît de caracteristicul Ler împărat (20).

în note am oferit trimiterile corespunzătoare la catalogul internaţional de motive Aarne-Thompson (identificările au fost efectuate de tov. Ovidiu Bîrlea, căruia îi mulţumim

[139] Ovidiu Bîrlea, *op. cit.,* p. 81.

şi pe această cale). Acolo unde trimiterea la acest cata
pînă la cunoaşterea amănunţită a materialului de ba
ţine originea românească a pieselor respective. în mod s
velor din ciclul lui *Păcală* şi asupra celebrei snoave
obiectul unor importante studii, atît în ţară cît şi în
frecvenţa temei *înşirHe mărgărite* şi a mamei denatur

i) Capitolul de ghicitori cuprinde texte culese înt
doi culegători numai. Nu prezintă, nici tematic, nici
specială. Are însă o însemnătate istorică ce trebuie
cînd au fost notate ultimele texte din culegere, nu s-a n
ros de ghicitori. într-adevăr, în „Calendariul" pe 1872 c
cat numai 52 de texte, iar principalele culegeri tipărite
ntiîndu-se în anul următor[140], iar cele în volume începîn

j) Folclorul obiceiurilor este reprezentat de genu
capitale. Din creaţiile consacrate ciclului familiar, rema
unele cuprinzînd celebra alegorie a vînătorii, despre c
într-o formă realizată şi aleasă (de altfel, le-am trans
zorilor" (25), atestat la data aceea într-o zonă de unde
crate anului etnografic, menţionăm cele două variante
vînătoresc al vidrei (27), colindul păstoresc al oii (29),
Descîntecele, farmecele şi vrăjile interesează atît ist
peutică-empirică şi magică, cît şi istoria limbii, pri
arhaice. Prezintă şi interes artistic, cum arăta mai d
putînd fi apreciat pentru însuşirile sale estetice tot atît d
Pentru studierea trăsăturilor de bază ale stilului oral (c
folclorice care nu era însoţită sincretic de melodie), cu
pensabilă. Dintre descrierile de datine populare, merită
„joia mare" (52), a cărui existenţă este atestată încă d

în nici un caz materialul acesta eterogen şi inegal
1885 şi cei doi editori au dat dovadă de mult simţ
cînd, restrîngînd tematica lucrării, l-au lăsat de o par
puri, readuce acest material în atenţia omului de şti

3. CONCLUZ

în urma tuturor celor de mai sus, se pot trage c
privind importanţa culegerii lui Ioan Micu-Moldova
Bîrseanu, apreciate atît din punctul de vedere al epoc
punctul de vedere el epocii de faţă. Numai acest du
în evidenţă însemnătatea operei şi eficienţa ei ştiinţi

[140] Alexe Lateş, *Ciumeliiuri. De la Lăpuş in Ardeal,* in „Şezătoarea", 2 (1876), p. 22-23, 42, 50, 58-59, 65-66, 82-83 şi 90-91; 3 (1877), p. 6 cu 114 texte şi S. FI. Marian, *Cimilituri din Bucovina,* în „Şezătoarea", 3 (1877), p. 35, 44, 51, 63-64, 72, 88, 96 cu 95 de texte.

[141] Petre Ispirescu, *Pilde şi ghicitori,* Bucureşti, 1880, 48 p„ cu 174 de texte, din care unele transilvănene (zona Cohalmului) şi George T, Bulgărescu, *Din jurul vetrei.* *Ghicitori cu*
texte.

[142] Adri
de etnogra

[143] Adria
secolului a
nr. 1-2,

a) Fondul principal al culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu îl constituie lirica populară. Faptul însă că în manuscris sînt reprezentate şi celelalte genuri folclorice arată că inițial culegerea a fost gîndită ca înglobînd întreaga creație populară a românilor din Transilvania. Este de asemenea posibil ca, în mod special, sase fi urmărit culegerea genurilor considerate mari şi reprezentative (balada şi basmul), iar culegerea să nu fi dat rezultatele scontate (să ne reamintim că în programul Astrei era înscrisă alcătuirea unei colecții de balade din Transilvania). Se ştie, de asemenea, că materialul a constituit, pînă la un anumit punct, chiar o decepție, fiind considerat nepublicabil, lipsit de valoare (probabil tocmai din cauza conținutului său socotit minor). Meritul antologiei lui Jarnik-Bîrseanu constă deci, în primul rînd, în a fi reabilitat lirica populară, în a o fi scos din situația ei de cenuşăreasă şi de a o fi pus într-o lumină strălucitoare, provocînd o adevărată senzație în epocă.

b) Selecția operată de cei doi editori s-a făcut la două niveluri deosebite : la nivelul motivului poetic, cînd au fost alese piesele ilustrînd bogăția şi varietatea tematică a liricii transilvănene, şi la nivelul variantei, cînd s^a ales piesa cea mai aptă, din punct de vedere artistic, să reprezinte respectivele motive. în prima acțiune predomină intenția ştiințifică de a oferi un cît mai larg evantai de motive tipice; în cea de-a doua, intenția estetică de a oferi exemplul cel mai realizat din punct de vedere artistic. Editorii mărturisesc că au urmărit — chiar dacă nu l-au ştiut aplica întotdeauna — şi un al treilea criteriu, respectiv pe cel al autenticității folclorice a materialului publicat, eliminînd acele texte ce păreau a fi de proveniență orăşenească sau diecească. Aceste trei criterii, atît de vizibile în cuprinsul antologiei, arată că editorii n-au țintit publicarea unei lucrări oarecare („o mică colecțiune drăgălaşe, ca aducere aminte de petrecerea mea în Ardeal", cum şi-o închipuia inițial Jarnik), ci au urmărit, tenace şi consecvent, alcătuirea unei antologii în adevăratul înțeles al cuvîntului, realizarea unei opere cu adevărat reprezentative. Colecția Ioan Micu-Moldovanu era atît de bogată, încît acest scop a putut fi uşor îndeplinit, editorii permițîndu-şi luxul exorbitant de a reține pentru publicare numai un sfert din ea. Cel de-al doilea merit al celor doi editori este deci de a fi ştiut alege reprezentativul şi de a fi găsit cea mai adecvată metodă (în conformitate cu maturitatea ştiințifică a epocii lor) de a-l prezenta. în felul acesta, lucrarea lor a putut deveni de interes general, tipică nu numai pentru lirica populară transilvăneană, ci pentru întreaga creație lirică a poporului român.

c) Poate părea paradoxală sau măcar contradictorie atitudinea celor doi editori în problema autenticității materialelor publicate : pe de o parte, resping presupusele sau realele contrafaceri ale culegătorilor, pe de alta, contrafac ei înşişi texte despre a căror autenticitate nu puteau şti nimic (fiind editori, nu culegători). Aceasta este însă o pseudoproblemă. Ei au modificat, dar s-au ferit să falsifice. în acest sens trebuie apreciată munca lor de transcriere. Originea acestei activități trebuie căutată în concepția despre necesitatea restituirii unui prototip folcloric, nici mai bun, nici mai frumos, nici mai complet, nici mai expresiv, ci pur şi simplu cît mai adevărat, în sensul potențial al cuvîntului. în această direcție ci au urmărit verosimilul. De aceea modificările lor nu afectează decît în extrem de puține cazuri substanța cîntecului, conținutul său ; ele se referă, în principal, la formă, prezentîndu-ne variante posibile şi probabile ale respectivelor motive poetice, în concepția lor ei nu greşeau cumulînd funcția de informator şi cea de culegător. Unele din procedeele folosite de ei în transcriere sînt identice cu cele utilizate curent în mediul folcloric, fiind, de fapt, caracteristice pentru tehnica orală[144]. Este clar că, din punctul de vedere al metodologiei actuale, poziția celor doi editori este greşită; în contextul epocii lor însă, ei nu acționează cu nimic mai rău decît alții, dimpotrivă. De altfel, nu putem cere tuturor să-şi depăşească epoca şi contemporanii. Cu toate că gradul de autenticitate al lucrării e mare — mult mai mare decît al altor lucrări ale vremii — antologia Jarnik-

[144] De pildă, contaminarea prin juxtapunere. Vezi Ligia Bîrgu-Georgescu, *Contaminarea, un procedeu artistic de compoziție,* în *Studii de poetică şi stilislicâ,'1966,* p. 70-

Bîrseanu nu mai poate fi valorificată ştiințific fără co
rea de fată. Cartea a avut şi continuă să aibă o imens
putea contesta niciodată, 'şi acesta este cel de-al t

d) în contextul general al folcloristicii vremii, a
rilor folclorice prin elevi, tehnică ce a cunoscut în Tra
în deceniul al 3-lea al secolului nostru, dar mai ales
editori au făcut-o liricii noastre populare, realizînd
de monografie a iubirii, cu etapele şi peripețiile ei"[145]
ce depăşeşte cu mult domeniul şi problematica folcloris
monument cultural realizat în Transilvania, în cea de
este încoronarea sforțărilor de afirmare a naționalită
teren ce-i mai rămase îngăduit după instaurarea r
lației discriminatoare privind naționalitățile şi învăță
fest al naționalității române din Transilvania, îndepl
treizeci de ani mai' înainte îl jucase culegerea de bala
la apariția ei au conlucrat români de dincoace şi de di
apărută'cap de serie sub obläduirea Academiei Român
tă valoare de simbol. Cartea a fost, într-adevăr, simbol
nilor (să nu uităm că Andrei Bîrseanu a scris textul i
Acesta este cel de-al patrulea merit al lucrării şi,

[145] Ovidiu Papadima, *Prefața* la ediția din 1964, p. XI.

E. LĂMURIRI ASUPRA EDIȚIEI DE FAȚĂ

1. EDIȚIA DIN 1885

Manuscrisul a pus editorilor săi prpbleme destul de grele şi de complicate. Jarnik era partizanul ortografiei fonetice[1], pe care o considera drețt condiție esențială a autenticității textelor folclorice[2]. Manuscrisul fusese însă întocmit la Blaj, centrul sistemului etimologic, iar Ioan Micu-Mqldovanu era un fervent adept al maestrului său Cipariu[3]. Moldovănuț nu" a cerut elevilor săi „însemnarea credincioasă a pronunțării"[4], dar nici elevii nu au aplicat, în mod consecvent, sistemul ortografic oficial al Blajului, aşa încît, pe drept cuvînt Jarnik putea să scrie:,,Din contră, s-a întrebuințat şi aici [ca] de obicei o scriere' mai mult sau mai puțin etimologică"[5], acel „mai mult sau mai puțift*' făcînd ca mat (trialul să nu corespundă" regalelor cari trebuie să fie hotărîtoare pentru orişicine are de gînd a culege şi publica produse [le] muzei poporane"[6]. Ne putem dar ima-

[1] 1. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers,* Bucureşti, 1909, p. 32-33.

[2] *Ibidem,* p. 14 şi 15.

[3] Jarnik povesteşte cum a încercat să evite să corespondeze cu [. Micu-Moldovanu îh ortografie etimologică, scriindu-i cu caractere chirilice : *Ibidem,* p. 32. S-au păstrat două asemenea scrisori, una din 22 octombrie 1878, alta din 18 iulie 1883.

[4] Încă In 1882 Jarnik scrie lui Birseanu : „Cit pentru gramatica dialectală a poeziilor aceste, nu-mi fac o prea mare iluzie c.-oi putea face o prea mare ispravă, fiindcă texturile n-au fost scrise aşa cum se vorbeşte pe acolo şi e cam greu, dacă nu cu tot[ul] imposibil, să-şi facă unul o idee lămurită despre lucrul acesta mai pe urmă, dacă nu-i este cu putință să şază timp mai îndelungat chiar în locurile de unde provin poeziile" (Scrisoare din 13 martie 1882). În 1885 relua problema într-o scrisoare adresată conducerii Academiei Române : „îmi pare rău, într-adevăr, că cîntecele aceste n-au fost scrise aşa cum se pronunță de la popor în deosebitele părți ale Ardealului; atuncea prețui lor şi al glosarului ar fi cu mult mai mare" (Arh. Canc. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 14-16, f. 522-/523 (pr. 16/28 ianuarie 1885, nr. 2 709). Scrisoare din 25 ianuarie 1885).

[5] *Drumul pe care am mers,* p. 33.

[6] *Ibidem,* p. 32. Pentru a da o idee despre anarhia ortografică ce domneşte In manuscris, oferim cîteva din cele mai izbitoare exemple. În primul rînd se cer menționate cazurile de etimologizare intenționată a vorbirii, prin înlocuirea termenilor din limba curentă cu alții fabricați: *sum* (II. 2, t. 6, v. 5), *asum* (< *adsum;* II. 2, t. 7, v. 1), *rosa* (II. 112, t. 38, v. 2,5), *roza* (II. 14, t. 17, v. 2,4), *rodia* (II. 3, t. 6, v. 1), *ama* (II. 20, t. 14, v. 2,3), *amicu* (II. 104, t. 24, v. 7), *amant* (II. 112, t. 19, v. 5), *tuu* (pentru *tău* : II. 59, t. 23, v. 6), toate (II. 168, t. 9, v. 2) şi cuvîntul *a debui* pentru *a trebui,* în toate formele verbale posibile: *debuiii* (II. 22,'t.'19, v. 2, 3), *debuesc* (II. 155, t. 3, v. 8), *deba* (II. 172, t. 7, v. 6,8), despre care încă în 1878 Jarnik îşi exprima mirarea față de I. Micu-Moldovanu, scriindu-i : „Ore nu este un eroru de tiparu «debui» ce am cititu in numerulu celu dein urma Foiel scol. in massimele domnului dr. Man?" (scrisoare din 13 februarie 1878). Într-al doilea rînd trebuie menționate cazurile de manifestă latinizare ortografică. În acest grup de fapte intră exemple ca : *suntu* (II. 2, t. 10, v. 3), *sunteți* (II. 2, t. 24, v. 2), *suntemu* (II. 2, t. 14, v. 8), *jace* (II. 8, t. 18, v. 4), *fontana* (II. 9, t. 12, v. 3), *viaia* (II. 62, t. 9, v. 7), *ocliulu* (II. 69, t. 8, v. 3), *ocliului* (II. 173, t.23, v. 7), *craniu* (II. 127, t. 11, v. 6, 7), *granu* (II. 13 O, t. 15, v. 8). Din cea de-a treia categorie fac parte numeroase cuvinte a căror grafie este nesigură, şovăind între 2 pînă la 12 forme. Se scriu în două feluri: *senge* (II. 1, t. 2, v. 11) şi *sânge* (II. 2, t. 8, v. 2), *demu* (II. 1, t. 6 v. 2, 3) şi *ghemu* (II. 177, t. 14, v. 2), *reu* (II. 1, t. 7, v. 10) şi *riu* (II. 184, t. 96, v. 10), *frunza* (II. 2, t. 1, v. 1) şi *frundia* (II. 2, t. 2, v. 4), *mergele* (II. 9, t. 5, v. 2) şi *margele* (II. 73, t. 9, V. 1), *obradiu* (II. 13, t. 21,'v. 4) şi *obrazu* (II. 63, t. 5 b, V; 5), *mele* (II. 17, t. 1, v. 3) şi *ureehia* (II. 113, t. 4 c, v. 3). *mormantu* (II. 68, t. 31, v. 3) şi *mormentu* (II, 83, t. 17, v. 3). În trei feluri se scriu : *rata* (II. 131, t. 10, v. 3), *ritu* (II. 139, t. 5, v. 2) şi *rălu* (II. 166, t. 4, v. 1), *radioru* (II. 104, t. 1, v, 1), *rezoru* (II. 87, t. 2, v. 1), *rozor* (II. 132, t. 23, v. 1). În patru feluri stat scrise: *cucurusu* (II. 6, t. 10 a, v. 2), cucuruzii (II. 17, t. 20 b, v. 1), *cucurudiu* (II. 28, t. 46, v. 2) şi *cuâurudt* (II. 3, t. 33b, v. 2); *capetuntu* (II. 4, t. 9, v. 2), capatuniu (II. 6, t. 16, v. 5), *căpetaniu* (II.I134, t. 31, v. 10) şi *capatăiu* (II, 58, t 12, v. 9) *ifanu* (II. 106, t. 34, v. 1), *fenu* (II. 113, t. 26, v. 1), *finu* (II. 173, t. 25, v. 1) şi *finu* (II. 133, t. 22, v. 1, 3); *fanțana* (II. 57, t. 15> v, 1), *țuntum* (II.

$' tft fi AlMgl &ţUc£* •* **fcc**Tt. **<g fc at**

' fa**£9** ^ « **M h T** *i ţ j L . o y N ţ $ ţ c n * j H c*

•4t ***t<% t%*** ***p,t.*** **fK £ t Atinge**

t M * £ ? î * **'h&fc****^** ' '

I. U. Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu, scrisoare , în chirilică, din 18 iulie 1883, Iralîiul desp-e publicarea colecţiei la Academie şi despre colaborarea cu A. Bîrseanu (Biblioteca Filialei Cluj a Academici, Fondul Blaj).

gina ce dificultăţi a întîmpinat Jarnik, încercîndr să se orienteze prin hăţişul de junglă al ortografiei manuscrisului. Ortografia aceasta trebuia să fie schimbată „întruna mai fonetică"[7]; de fapt, era vorba de uniformizarea completă a grafiilor. Jarnik a considerat operaţia lesne de efectuat, dar curînd şi-a dat seama că el, un străin, nu o să se poată descurca în cuprinsul manuscrisului şi şi-a căutat un colaborator.în cîteva rînduri mărturiseşte impasul în care s-a aflat, făcînd în acelaşi timp şi elogiul priceperii colaboratorului său[8].

Credincios convingerilor sale, Jarnik a încercat şă impună şi lui Bîrseanu sistemul ortografiei fonetice, după, cum mărturiseşte următorul pasaj dintr-b scrisoare, unde principiul este aliat cu experienţa tipografică : „In privinţa chipului de scriere în poeziile populare ce ai luat d-ta, să fie cît se mai poate de fonetică, fiindcă la aşa producte aşa trebuie. Pe *z* aş dori să-1 scrii totdeauna cu *z* şi din cauza tipăririi, fiindcă dacă se va tipări aicea în Viena, e mai bine să avem o literă mai puţin de aceste cari nu se află la tipografiile de aicea. Aşa şi *şt*, deşi din cauza tipăririi ar "fi mai comod cu sc, dar să fie mai fonetic, să-1 scrii cu *şt*. Vocala -k o voi transcrie totdeauna prin *ă*, vocala 4 prin *î* şi înaintea celui din urmă semn; *h* şi *g* vom scrie prin *ch* şi *gh* ca înlimba italiană. Altmintrelea, dacă s-ar afla nişte deosebiri între transcrierea d-ţale şi a mea, ne putem înţelege să o ţinem, sau dacă trebuie cores, nu va fi munca mare"[8]. Nu ştim ce-i va fi răspuns Bîrseanu la fiecare din problemele puse în discuţie, însă dintr-o altă scrisoare a sa vedem că a renunţat la ideea iniţială: „în privinţa ortografiei, acuma [î]mi pare rău într-adevăr că te-am îndemnat la ceva ce te împiedică. Eu nici nu m-am gînd.it c-asta ar putea să pricinuiască o piedică aşa de mare, se vede însă bine că m-am înşelat: eu nu m-am gîndit că alta este să scrii o limbă străină ce ai învăţat-o din cărţi.într-o vîrstă mai înaintată, cînd cu o ortografie cînd cu alta, şi alta să-ţi schimbi modul de scriere în limba ta strămoşească, modul cu care te-ai deprins din fragedă copilărie. Divergenţa între modul de scriere al meu şi între al d.-tale după cum mi se pare nu este alt decît că d-ta scrii pe -K cînd cu & cînd cu *ă*, pe cînd eu totdeauna sunetul acesta îl scriu *ă*, şi alta că d-ta scrii şi 4 cu $ sau pe cînd eu scriu cu *î*. în privinţa scrierii lui -K prin *6* declar că-mi este absolut egal; dacă semnul scurtării îl faci numai pe *a* sau şi pe *e*, se va zice că e şi o cu semnul scurtării pe deasupra se citeşte -h. Mai serios lucru e transcrierea sunetului 4, fiindcă aicea sunetul este cam deosebit de ik. Ştii că sînt unii care zi<3 că pe unele locuri niei nu s-aude sunetul acesta, şi

150, t. 6, v. 1), *fonlana* (II. 9, t. 12, v. 3) şi *fântâna* (II. 42, t. 24, v. 3). In cinci feluri slnt scrise : *dumeneea* (II. 6, t. 9, v. 6), *dumineca* (II. 28, t. 29, v. 6), *domeneca* (II. 59, t. 15, v. 6). *domenica* (II. 128, t. 4, v. 6) şi *domineca* (II. 71, l. 17, v. 6); *parlazu* (II. 56, t. 2, v. 3), *parladiu* (II. 165, l. 12, v. 5), *pdrlaz* (II. 110, t. 10, v. 3), *priladiu* (II. 112, t. 2, v. 1) *şiprilasu* (II. 168, t. 5, v. 2); *gie* (II. 58, t. 5, v. 1), *vie* (II. 58, t. 8 a, v. 3)*, *via* (II. 141, t. 1, V, 3), *vinia* (II. 02, t. 9, v. 7) şi *oenia* (II. 173, *t.* 26, v. 1); *nacadia* (II. >9, t. 13, v. 8), *necadiu* (II. 68, t. 4, v. 6), neeewu (11. 177, t. 12, v. 1), *necazu* (II. 152, t. 7, v. 4) şi *notam* (II. 130, t. 10, v. 15);, *chartie* (îl. 60, t. 19, v. 2), *hârtie* (II. 61, 1. 2, v. 2), *hârtia* (II. 104, t. 12, v. 3), *ehârtia* (II. 113, t. 19 a, v. 1) şi *hirlie* (II. 169, t. 14, v. 3); *sprâncenele* (II. 2, t. 17, v. 3), *sprintenele* (II. 168, t. 4, v. 3), *sprincene* (II. 70. t. 9, v. 5), *sprencenele* (II. 56, t. 15, V. 3, 4), *sprâncene* (11. 58, t. 3, v. 8). în şase feluri slnt scrise: *camasia,* (II. 2, t. 12, v. 3), *camesia* (II. 46, t. 1, v. 4), , *chamesia* (II. 3, t. 43 b, v. 5), *chemesia* (II. 49, t. 12, v. 6), *chiemesia* (II. 56, t. 4, v. 4) şi *chimesie* (II. 54, t. 8, v. 5); *giele* (II. 12, t. 8, v. 5); *gele* (II. 45, t. 3, v. 7), *jele* (II. 52, t. 10, v. 1, 3), *jiale* (II. 49, t. 3, v. 3), *glalea* (II. 135, t. 17, v. 7) şi *jale* (II. 63, t. 3 b, v. 6); *piena* (II. 65, t. 2, v. 2, 3), *piana* (II. 104, l. 20, v. 3), *pana* (II. 84, t. 26, v. 2), *peana* (II. 73, t. 6, v. 4), *pinii* (II. 185, t. 24, v. 3, 4, 5) şi *pena* (II. 71, t. 9, v. 2, 5). In şapte feluri scris: *magyaranu* (II. 2, t. 22, v. 3), *magieranu* (II. 162, 1.12, v. 1, 3), *maderan* (II. 42, t. 22 b, v. 2, 3), *mageranu* (II. 3, t. 25, v. 5), *maiaranu* (II. 73, 1.1, v. 1, 3), *magiaranu* (II. 6, t. 22, v. 1) si *maghiaam* (II. 185, t. 24, v. 3). în fine, In 12 feluri este scris: *ie* (II. 2, t. 19, v. 2), *iie* (II. 50, t. 7, v. 2), *Ha* (II. 4, t. 13, v. 3), *iea* (II, 4, t. 11, v. 2), *ija* (II. 155, t. 19, v. 3), *liie* (II. 132, t. 27, v. 2), *liea* (II. 3, t. 41, v. 22), *lia* (II. 3, t. 23, v. 3), *Ua* (II. 68, t. 13, v. 4, 7, 9), *ilia* (II. 117, t.33, v. 4), *linia* (II. 13, t. J16, v. 2) şi inia (H. 3, t. 7, v. 7).

'*Drumul pe care am mers,* p. 33.

• *Ibidem, p.* 31: Bîrseanu a dovedit „o pricepere cum se cade pentru poezia populară peste tot şi cea română In special". Şi In Doine *si strigători din Ardeal,* extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912", Blrlad, 1912, *pi* 15—16, In două scrisori către I. Micu-Moldovanu (4 martie 1880: „l-am rugat sa mă ajute" ; 18 iulie 1883 r nu s-ar fi încumetat singur şi face prezentarea Iui Bîrseanu ; şi In două scrisori către Titu Maiorescu (31 decembrie 1879 şi 8 aprilie 1881—B. A. R., S——4,9).

• Scrisoare din 28 noiembrie 1880.

eu, zău, nu ştiu dacă tocmai p-acolo de unde provin poeziile este cunoscut sunetul acesta sau ba. Ştii bine d-ta că originalurile, fiind scrise etimologiceşte, nu puteau să mă orien-i teze asupra cestiunii aceste [ia]; am transcris cam după mtîmplare şi trebuia mai tîrziu să mă adresez la persoanele competinte în privinţa aceasta, adică la persoanele dintr-aceste părţi ale ţărilor româneşti. Aşadar vezi că în privinţa aceasta nu trebuie să-ţi impui *nici o rezervă* şi-ţi sînt foarte îndatorit c-ai atras băgarea-mi de seamă la acest punct"[16], în urma acestei corespondenţe s-a ajuns la situaţia de a folosi 5 semne pentru sunetul *i* şi cîte două pentru sunetele *ă, oa, ea* şi *şt,* ceea ee încarcă inutil aspectul grafic al textelor. Mai grav e însă faptul că folosirea diferitelor semne se face fără nici un discernămînt, fiind puşi în faţa celor mai rebarbative inconsecvenţe grafice.

Cîteva exemple devin revelatoare. Astfel, acelaşi cuvînt are două grafii deosebite ale lui *î* în cuprinsul aceluiaşi text[11]. Poate avea chiar trei grafii în texte diferite[18]. Unele forme ale ind. prez. de la "a *fi* sînt transcrise în două felurii *«unt, suntem* şi *sînt, sînteml**,. ultimul eaz fiind cel mai frecvent. Sunetul *ă* apare în aceleaşi cuvinte şi în aceleaşi text© transcris de asemenea în două feluriDiftongul *oa* e transcris cînd *6,* cînd *oa,* fără alegere. Transcrierea cu *6* este cea mai abundentă în prima parte a volumului, apărînd ultima dată la D. 542. La strigături o întîlnim doar o singură dată[15]. Acelaşi cuvînt este transcris, în cuprinsul aceluiaşi text, în ambele feluri*[8]. Mai frecvente slnţ cazurile cînd în cuprinsul aceluiaşi text întîînim cuvinte diferite ortografiate în ambele feluri Diftongul *ea* este întru-totul în aceeaşi situaţie; transcrierea lui sub forma *e* apare numai la începutul cărţii, la strigături neîntîlnindu-se nici un caz. Subliniem acest interesant paralelism între tratamentele grafice ale ambilor diftongi. Apare şi aceeaşi inconsecvenţă în transcrierea aceluiaşi cuvînt în cadrul aceluiaşi text[18], precum şi inconsecvenţa transcrierii mai multor cuvinte din acelaşi text[19]. Pentru ambii diftongi este valabilă aceeaşi situaţie : toate cuvintele transcrise cuJ sau *6* au şi paralelele lor în ea şi oa. Sunetul *z,*este transcris şi el în flouă feluri, în mod indistinct. Astfel, aceleaşi cuvinte sînt ortografiate atît cu *z,* cît şi eu o"[80]. Uneori aceleaşi cuvinte sînt transcrise, în cadrul aceluiaşi text, în ambele feluri[21]. în acelaşi text se întîlnesc ambele grafii, la cuvinte diferite[88]. Interesant de remarcat e faptul că editorii folosesc în mai mare măsură pe d, foarte rar pe *z.* Din punctul de vedere al limbii materialelor, este important să semnalăm fonetismul: *vază,şază, erează, cază* etc.[83]. Grupul consonantic *st*

[10] Scrisoare din 12 ianuarie 1S81. Cu toate acestea. In prefaţa lui Birseanu (p. XII) citim :„Ortografia întrebuinţată de noi a fost de tot fonetică. Am fi dorit să se observe Întocmai ţi la tipărire, ceea ce insă nu s-a putut Indeplini".

[11] *Urtt* şi *urat*: D. 176 ; *dinsa* şi *dlnsa :* D. 609; *cititâ* şi *ciuntâ* : D. 470 ; *mergând* şi *mergând* : S. 237. Formele cu *ă* le corectează în scrisoarea cin 1884 către Birseanu : vezi *c&nd* 24.4,182.8,191.9. 261.3 , S. 53 . 228 346 ; oand 40S.4; 1 4 5 *gândesc* 409.6; *mnncata-s* 410.7 ; *bitr&ni* 410.14; Căte 514.9.

[11] *Minca-mincăm* D. 637 *m&ncalu-s* D. 410; *strtnge-str&nge* D. 316 *stringeam* S. 75; *sfint-sfinta* D. 591 - *sf&ntutD.* 486, S. 137 ; *iârg* S. 138- *tirgS.* 126;258, 299 llrgi S. 138; *mandră - mendia,* D. 177 - *minară* D. 512.

[13] *Sunt* D. 59.18.19, 163.6; S. 73.1,78.5; suntem D. 112. 8, 137.2. Cazurile paralele In *t* nu le-am transcris.

[14] Păcate şi păcate D. 4; *m&ru* şi *mirul* D. 53; *dttdui* şi *didui* S. 274; *făra* şi *fâr&* S. 301.

[15] S. 110.

[16] *T6te şi* toate D. 33 ; *net&tu* şi netoatei D. 347.

[17] *T6te* dar scoate, poate, moarte D. 2; *nbptea* dar scoate D. 31; sore, n6ptea dar *răzoare* D. 36; *bală* dar toate, moarte, *şcoală, privighetoare* D. 48; *t6te* dar *albifwe, roşiwe, merişaare* D. 59; *Mariorâ, seri&ră, Mişhră, bilă, tcolă, 'mira,* dar *rumeoară.* D. 64; *pictore* dar moare D. 192; *sănătdsa iar frumoasa* D. 241.

[19] *Simână şi seamănă* D. 58; *tigăn şi leagănă* D. 188.

[19] *Nteă* şi *fcagă* D. 33.,

[20] *Frunză* D. 140, 141, 374, 396, 525; S. 283 dar /fwitgd S. 274, 284 şi *fruntyină* S. 283; *pânză* D. 204, 216, 330, 492 şi *pânzâtură* S. 181 dar *pdnOa* D. 641; *prdffzu* D. 167, 554 dar prdnd D. 440; *buxe.D.* 107, 174; £ 230 dar 6ude D. 106 ; *vhut* D. 266, 269 dar *vitutu* D.43, 47, 103„ 298, 30», 309, 350, 503; S. 188; *ziiele* D. 47/ dar dtfe/e D. 29, 67, 68, 142, 230,-247, 286, 381, "395, 398, 404, 412, 450, 454, 487, 537, 539; S. 24, 131, 144, 208; zfti D. 21 şi zeu D. 82 dar dii DL 6, 35, 67, 79, 81, 82, 106, 128, 138, 153, 165, 202, 214, 239, 237„ 251, 254 etc.; *Dumnezeu* D. 95, 130, 325, 355 dar *Dumnezeu* D. 198, 223, 257, 258, 278, 372, 380, 381, 399, 402, 414, 435, 457, 464, 476, 480, 545, 547, 570, 572„ 586, 588, 594; S. 342; *zioa* D. 7 dar *ţioa* D. 32, 142, 167, 181, 226, 263, ji86, 302, 312, 415, 53», 559, 644.

[21] Ze« şi dii D. 82.

[22] Zifcte dar *oiţutu t>.* 47.

** *Vaăă* S.;202; D. 285, 451, 559, 52*; *pl$* IX 65, 81, 85, 89,4*4, 197, 2ţ1, 216, 242„ 299, 306, 30Ş, 359, 379,

este transcris de asemenea în două feluri.: ş t sau se, fărăua? putea, descoperi un criteriu îp folosirea uneia sau alteia din cele dotiă grafii. Singura oBeta^ţ^^'/m^Po^A^ 'ace se referă la faptul că în prima parte,a cărţii predomină grafia $ **j t&Jtm.Jbh*- doua partea ei, grafia sc[26]. Apariţia fenomeaulai merge 5deoi paralel cu-ce constatasem!» cei doi diftongi. Mai interesante sînt cazurile de gţafiedublă */«'.'v.A-, . z-M'i^: bU. ',.-••>.,

Această compartimentare a c&^ii iu doctă ;ttnităţi grafice (^ttia,pM^.%«aiftdi9rjza1^ prin folosirea diftongului 6 şi diftongului ❖ ca ţ|i -prin; utilizarea grupului consonantic şţ i partea a doua caracterizată prin grafiile oa, eaşi *c) apare şi mai accentuată cînd ştim că în aceeaşi situaţie se află ţ i alte două fenomene; Astfel « (mui după consoane) apare numai în prima parte a cărţii, lipsind complet în cea;de-a.douarţaiJte^[27]. în aceeaşi situaţie se află. şi * (final)[28].Pe baza aceasta am putea presupune că fiecare din aceste douăsparţi aparţine altuia din cei doi editori. Uuputem ştiinsăcăruia dintre «i. Este iarăşi posibil fia .această si-: tuaţie să se datorească şi altor factori (îngrijitorului de la Bueureştial ediţiei, & S|on*j&au chiar lui P. Ispirescu, despre ca£re ştim oă.a f acut; ©^corectură,suplimentară a imaterialului, la cererea lui Jarnik, începîndcu o »Aiuiu^>'eâidă.'tqMg^i^o&)[29].. BĂffl&îne ca, eercetări ulterioare (de pildă, în arhiva familiei»:.Jarnik, pentonTd^seoperire^ seanu) să stabilească mai precis «poi?tul fiecăruia din_ .cei care au participat Ja,.edi-tarea cărţii în 1885.'Fişele personale al© lui Jarnik ce ni s^au păstrat,- nu. sjnt rele-vante în această privinţă,!; deoarece-; ele« nu ^reprezintă ultima, formă,» manuscrisului, ci o formă intermediarăude kK^u. 'Jivr.^mm^iişi^-.aciiiaoexe.», Im i^amlk., eăţre. ,lpn. Slavici, cuprinzind amănunte 5privitoare la tipărire, nu este suficient de clară în problema ce ne interesează. „A doua oară am păţit-o du cîntecele pop» din- Ardealj. publicate de dl. Bîrseanu şi mine de Academia B^mană. Bupăce înoăitoaintedeasepunetfixturUeaceste • la tipar, am scos toate cuvintele din ele, nii-am închipuit că printr-astă am dobîndit un mijloc ca ortografia să fie cît se mai poate de consecinţe si de acurată. Am cerut (dară nu în mod oficial şi asta era greşeala;)!să; nu se: trimită ;şi:> inie cel puţin o * corefftură şi dl. dare a fost însărcinat cu. privigkeim 'trpăiareimi-a iiftspuns prfn jwlogi&jiiiBpt. c£daazft el în privinţa aceasta este mai competent;decît mine. în.zadar cereanj;săij^i ,ssrtrimită fiecare coală <el puţin: dupăce#<o fi: tip&rhV de-.*bt y...ixL sfârşit mi îşuplinit cererea»;ţi

428, 465, 501, 541, r.82 ; S. 78, 86, 102, 134, 159, 202, 216 ; şa$ă D. 352, 518, 573; sed S. 202; D. 413, 585; ereadd D. 285, 529; cad<$ D. 427, 135; pear^ă £>, 396; nrtfff D. 198, 228, 396, 426, 478, 588; S. 331; aprindă 81 40; «fts-chQă D. 183; S. 40 ; au$[i]u D. f42, 216.

[26] Forma este caracteristică pentru doine*; la strigături p.lntllnim numai .le două ori în totul.' îaijă ^xeriiplete: cunoaşte, brasovenetli, româneşti: D. 47 jfereşti^dqîhheşti; 52; ceteşte, topeşte : 55; grăeşte, poeşie; iot••;grăeşte, iu-beşte: 115; iubeşti: 123; gândeşte-. 177,^355, 575;gân-deşti: 181, 570; ltiieureşti,'ddnrni^^kmţă'i:298' neă%, deşte: 345; ntâlmşte: 866; pordfsette/ mifr^şteV 367;pii-' tredeşti: 482 ; trăieşti, iubeşti,găseşti: 544;ştf, rumeneşti. S: 259; mâittueşte: 311.

[27] Forma oste caracteristică pentru ştrlgftţtiţl; htidoine sfc intîlneşte numai de două ori. Iată exşmplefe';; smifeaeei T). 24 ; negrezee, 'verdesee : 26; 'niierdeaci\ &'~şeiut: 324, sfdrşesee, privesee : 45; gdndeseti' $4Ayeuhmţeşti. seiu: 605, 631; S. 2, 80, 131; pomeneser; S. 9; âWirfn 22; gătesei, esci : 26 ;.cresee : 31; ifrd^osfesei::37; emst', 45, 47, 58, 73, 89, 122; 166, 213, 214; sei; seiu: 52; g<U teste, polrivesne : 57 ; trăieşti : 58, 70; iubeşti i 73»t tndrat nesce, poftesec : 85 ; opresee : 100; pdriesee| gli^ei^tOp-aeiai: 111; netedele : 142; frdi>*ee, gundetie£ CfSf; (o-petee, pesee, sdrăngăneace, păşeşte : 162 ;; sttijeatu'i 169; iubesee, pustieşte'. 183rffdiicfesce'rlS^^ KtiH ţ9ţ; tntăt-deaee : 209; cresee, peaee : 228 ; eobesee : 229; fereşte : 230 ; mpusee: 328.

» Astfel fhtllninv dubletele: tncăltfeaieS. 209 ştlneăl-ieşUD. 345 ;ganae»t O. &U<^gAiă%şUD: 181,570,? jian* deaee". S. 108,154,184 ţi gândeşte D. 177,356,575; iubeşte S.183 şr iubeşte D. 415; iubesni T>. 73 şi iube%U D. 123, 544f fopesee S. 162 şi topeşte D. 55; traleseiD. 58, 70 ^i haşti-D.-544.

[28] ...lh mod absolut consecvent la doine 1—202, după «are inconsecvent plnă la 309. Cazuri de inconsec-venţă : Ti'. 46 fost şi foştii, cum ^i cumA.

*f ţ l n m o d .absolutconsecvent, apare? la doiwj l—ZţLlţ după care pjâi rar. ,î)j ţr|Ulninv Insă şi la strigăturiV S. 4, 61, 139, 308. Destul de clar.se coniureâză ţi situaţia lui * (median): D. 24. 35, 149, 221, 249, 394, 465, 479y 4$$, 490* 492, 403",. 502, "503, 5 | 2 » ^ i ,541, 544/ 584, 622J; S. 154, 292, deci la D. 148-622, a ooua jumătate a primei părţi, In, timp c'e i (iniţial) nu eşte,relevant pentru nroJUţBjna d i s c u l

[29] Traian ^«ÎM^-Nlytjj^C*'^ţ^r^p^||M|a\.^nâie',4jft Urban Jarnik si Petre Ispirescu, In „Studii şî c^rcetărlpe•-istorie literar^ şi jojelor", 12 (1963), p. § 7 9 ; scrisoare $in 18 decembrie s t . ' J Ş 8 3 : „Gt^efelile"ce^ziceţi tâa&gâsit ...riă' y^fH.:pvrntei lh 'c&artf'fţ citet la^trejăifte, la ...a'răşbhrsmdajyei rf-jtalefairr rtfât făcut şi etfb revizfe ...drectnra aHui'fflbn'V •^n-^'-i^n «»^*% ,..-t^>

mi s-au trimis cele 5 coaie de la început, tipărite aşa încît mi se făcea scirbă de asta. După ce am reclamat în contra, s-a îndreptat, niţel, dară ce bine, ar fi fost de mi s-ar fi trimis chiar coala cea dintîi, cum am cerut"[30], Cartea, avînd15 coli, secţionarea de care pomeneşte Jarnik ca moment de îmbunătăţire a-ortografiei (la coala a cincea) nu corespunde cu secţionarea pe care am deosebit-o noi şi care rămîne, pentru moment, încă inexplicabilă.

Oricare ar fi situaţia în momentul de faţă, la data respectivă ea a provocat lui Jarnik multe neajunsuri deoarece în redactarea glosarului său el a trebuit să ţină seama de toate aceste permanente şovăiri grafi©e. Este ceea* ce mărturiseşte în cuvîntul introductiv al glosarului : „II est encore un repifochequ'onp^njroit.m'adresssfc: celui de n'avoir pas suivi partout la transcription observle "dans les textes. Voici ma reponse: Si un seul systeme orthographique avait âte" suivi d'une maniere constante et conş^quente dans les textes, j'aurais regarde' comme mon devoir de l'introduire dans leglossaire, quand mame je differerais d'avis sur la question de son oppdTtuîu^e"«Malheureugement j'^tais en pr^sence de plus d'un mode d'orhographe : des fluctuations perp6tuelle's entre *ă* et *t*, entre *â*, *%*, *î* et *u* *(sunt)*, entre *6* et *oa*, *6 et ea d* et *z*, *se* et *şt* m'ont determină â adopter pour le glossaire une transcription qui ne saccorde pas toujours avec celle des textes. .Quelquefois les mots 6crits de manieres diffărentes se trouvent & leur place alphaMtique, ensemble avec la citation respective. D'autres fois, je ne fais que renvoyer 4 l'arttele ot. est trăite le mot, sans prendre egard ă sa forme ext&ieure[31]". El a reuşit, aşadar, să înlăture obiecţiile ce i s-ar fi putut aduce, introducînd în glosar cea mai mare parte a greşelilor şi inconsecvenţelor grafice arătate mai sus[32].

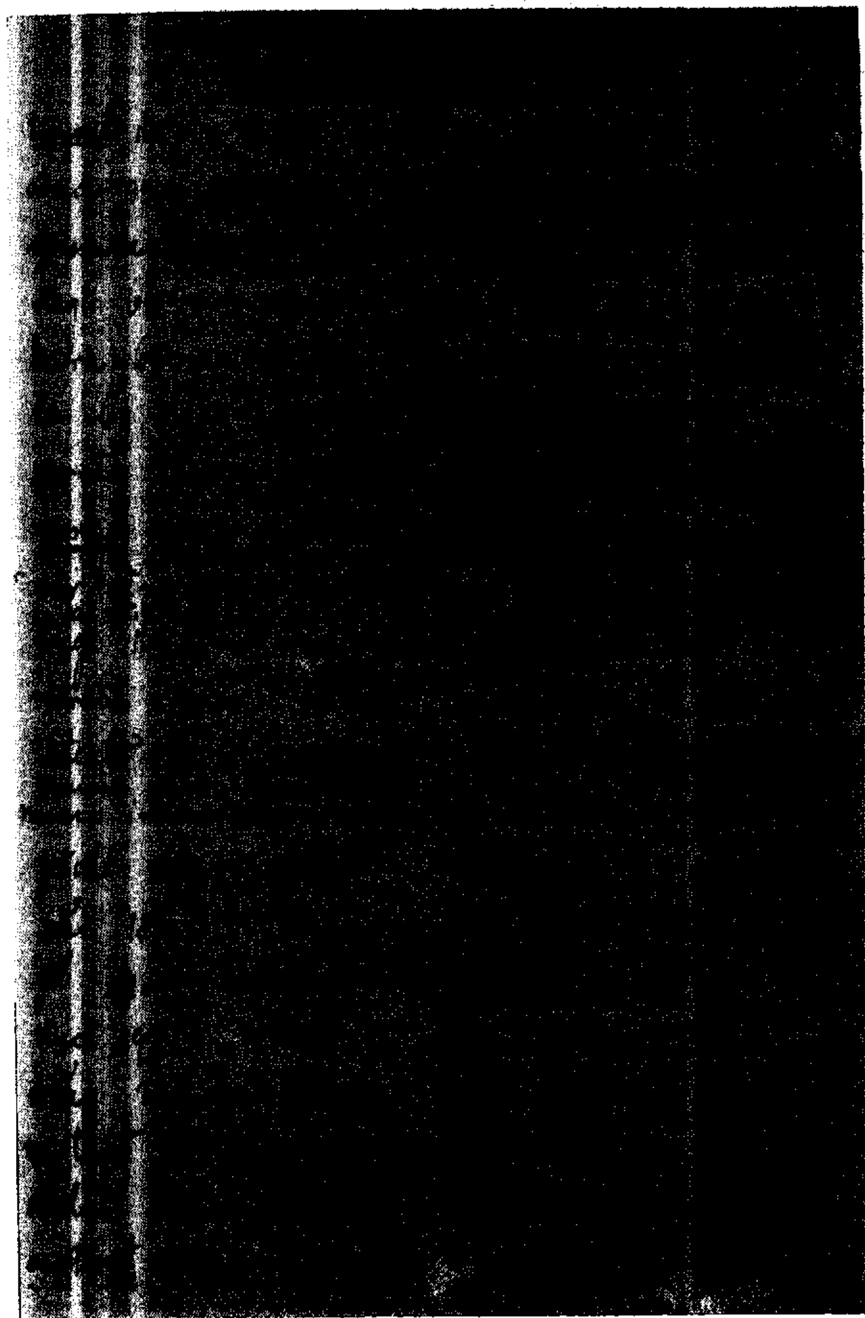
Nu a fost însă niciodată de acord cu, sistemul ce s-a folosit la tfpăriţea cărţii, sistempe baza căruia cei doi editqri au fost excluşi de la corectura textelor. Problema corecturii 1-a preocupat tot limpid. înainte de publicare a propus' diverse soluţii[33]; după publicare

[30] I. E. Torouţiu, *Studii ţi documente literare*, voi. III, Bucureşti, 1932, p. 145 -148, scrisoarea a IV, din 3 mai 1885.

[31] *Avant-propos*, p. 1K—X. Iată cileva trimiteri de acest gen din glosar: *adine* v. *adine, încă* v. *tncă,dlns*, v. *dens, m&runt* v. *merunt, mer* v. *mar, pir* v. păr, *pireuţ* v. p&r&ul, *rămân* v. *renr&n, rispund* v. *rispund*, se v. să, *senătos* v. *s&nâtos*, *strein* v. .v/răin, suni v. sînt, *tinerut* - v. *tlnemţ* etc.

[32] într-o amplă scrisoare către Bîrseanu, la care anexează şi lista tuturor greşelilor si neconcordantelor grafice descoperite de el (scrisoare reprodusă parţial in fotocopie), Jarnik spune : „Să nu te spării văzlnd o aşa mulţime mare de greşeli de tipar. Dac'ar trebui să le trecem pe toate la locul cuvenit ca autori şi să mai adăugăm şi neconseolnţi[le] In scriere, grozav ar fi; însă după ideea mea puUtm să fim cit se mai poate de coiiştilnţoşi şi să'coregem tot şi totuşi să hu se vază la întlia, vedere... Mi «' glndulssă mascăm aceste greşeli cit se poate mai mult. Mi se pare~s c-am şi vorbit despre modul cum ar trebui făcut: să trecem greşelile aceste cil se va putea In glosarul Însuşi la locul cuvenit şi tot aşa sa trecem acolo si neconsecinţe in modul scrierii... Despic alte neconsecinţi, ca de exempiu : *să* şi sg, *o* şi *oa*, *e* şi *ea*, *Iwl* şi *bol*, *foae* ş\ *foaie*, *dauk* şi *doue*, mă şi *me*, *urîtu* şi *urbtti*, *mandră* şi *mendră*, *de la* şi *dela*, *şt* şi se, *peatra* şi pi *atn't*, am să fac o notiţă înaintea glosarului şi va ajunge... Numai greşelijlel ce nu\, se pot din orice cauză trece !n glosar, se vornttmrla locul" lor ca greşeli de tipar, de piulă: *sărace* 33.1 = *săracele*, *ţi-i-l* 230.15 = *ţi-i...*" (scrisoare din 6 octombrie 1884).

[33] La 25 mal 1885 li comunica in scris că a şi realizat acestea : „în cit priveşte greşelile de" tipar şi inconsecinţele de scriere, după cum ţi le-am fost Înşirat Intr-o scrisoare a mea de "mai naintc, le-am trecut, partea cea mai mare, In glosarul Însuşi". În «Ue,1883, scrtindu-i iuţ Bîrseanu, propunea : „Acum cu corîjcturaj cunj să fie ? Să se corecteze numai şi numai la Bucureşti* nurmi vine să admit, fiindcă In privinţa asta mi se pare că nu-s destul de riguroşi şi c-ar intra, o mniţlme de greşeli. Apoi eu aş vrea să am *cea din urmă corectură*, *ca* să constatez scrierea să fie *totdeauna* consecinţă şi corectă şi să scet Îndată cuvintele necesare pentru glosarul". Peste o lună (14 august 1883) relua problema": „In cit priveşte corecturile, nu pot să zic altfel decit scrisesem In scrisoarea respectivă. Cu cit am avut prilej să văd; am observat că In privinţa unei ortografii consecinţe lucrul stă foarte rău fii .cărţi[le] româneşti. Şi CS^JS^. vrea ;ca."cărift nbasţse-să 4*] »e' poată face o asemenea lmpiitare. Eu aş fi" de părere ca coaiele să se trimită aţK mie„ cit şi ţie şl d-lui Sion.Fiecare va corige Ia rlntfal său şt coaiele noastre le trimitem amîndoi d-Jul Sion, care Ie va compara cu corectura d-lui şi va vedea lijcă.o d^tă daci 1-a scăpat ceva eu vederea sau ba...". După două luni (20 Octombrie 1883), după ce s-a văzut exclus de la corectură, 11 roagă pe Bîrseanu: „Fii bun şi scrie d-lui Sion ln privinţa aceasta, spre ca nu doară va ft*ipărit, fără să ne fi arătat cel puţin o parte de cea-dmtrfcoWăy-să' vede** şi noi- şi-sâ^im dacă ne place au ba. Atlta cred putem să cerem şi noi, deşi dl. Sion este Însărcinat cu supravegherea tipăririi". Academia a

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, un fragment din lista dc greşeli (f. 82r.) ce însoţeş-te scrisoarea din 6 octombrie 1884 (Biblioteca Universităţii „Babeş-Bolyai", Cluj).

nu a încetat să incrimineze sistemul şi pe inițiatorii ^săi[34]. Din această cauză a stăruit ca glosarul să i se tipărească la Praga, sub directa sa supraveghere/[8].

Din cauza muncii împărțite şi a unui control superficial, lucrarea este plină de greşeli de tipar. Pe lîngă numerotări defectuoase[85], cuvinte scrise greşit culiteră mare[87] sau invers, cu literă mică[88], pe lîngă litere sărite[8]*, litere întoarse*[0],. litere inver-

considerat Insă trimiterea colilor de tipar in străinătate stingheritoare şi a Încredințai supravegherea tipăririi lui G. Sion. în Arhiva Cancelariei Academiei Române s-a păstrat o scrisoare a lui G. Sion către preşedintele Academiei, din 15/27 decembrie 1883, prin care solicită să fie retribuit pentru primele 6 coli corectate (dos. VIII, voi. 14—16, f. 299, nr. 2 277). In condica de intrări şi ieşiri, la nr. 2 282 din 19 decembrie 1883, este menționat şi procesul-verbal nr. 42 al delegației prin care se „aprobă a se plăti suma de 150 lei, emițîndu-se ordonanță de plată (Un cap. II, § 2, lit. r., precum şi un aeompt de 100 lei pentru coaiele viitoare ce sînt a se tipări, în total 250 lei, «Hui Sion conform cererii sale". La 5 aprilie 1884, cu nr. 2 422, „di. G. Sion cere a fi lichidat pentru revisuirile şi corecturile făcute tipăririlor din *T. Liviu* şi *Poesii populare* (dos. VIII, 15)".

"Aflînd hotărîrea Academiei, pe care o. va critica ln introducerea la glosar (pentru pasaj ceruse aprobarea Academiei Însăşi: la 7 iunie 1885), trimite introducerea şi Întreabă „dacă se aprobează mai cu seamă* pasagiul ln care vorbesc despre ortografia şi despre modul Cum s-a executat tipărirea texturilor. N-aş fi pomenit asta dacă nu mi-ar fi frică că s-ar pomeni de alții şi poate Într-un mod mai aspru" (Arh. Cane. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 17, f. 33, pr. 28 mai 1885, nr. 2 882). Mai tîrziu avea să spună că procedase greşit, „Intr-o vreme, cînd regulile ortografice române nu erau aşa de stabilite" *(Drumul pe care am mers,* p. 33). Ii scrie lui Bîrseanu, la 20 octombrie 18S0: „Cit priveşte pe dl. Sion şi simțimîntul său de infailibilitate, să fie după voia lui: numai câ, clnd se vor strecura nişte neconsecințe în scriere — şi numai de aceste mi-i frică —, va fi vina iui. Şi cum este cu d-ta, şi tu eşti esclus din participarea la ti ârire. Aici cel puțin nu s-ar putea aduce scuza că tipărirer. ar înUrzia prea mult, căci din Bucureşti la Braşov merge iute", iar la 1 februarie 1884, după.ce văzuse o parte a tipăriturii, nu-şi poate înfrlna indignarea şi-i scrie: „Se vede acum cit s-a adeverit vorba sămeață a d-lui Sion că doară el este mai competinte in afacerea aceasta decît mine. Dară nu era frica că ni se va da vina nouă de modul cel pocit ln care se tipăresc -cîntecele, mi ar părea chiar bine c-aroganța d-sale are să fie pedepsită, însă aşa cum stă lucru [l] [l]mi pare cit se mai poate de rău şi am şi exprimat părerea mea ln două scrisori ce am trimis d-lui Ispirescu, la cari am adaus nişte liste de greşeli de tipar şi de neconsecințe iu modul de scriere. Să zic adevăr, cele din urmă mă necăjesc şi mai mult declt cele dinții; dacă s-a crezut că Academia, tipărind colecțiunea, nu poate să Întrebuințeze altă ortografie declt a sa, fie; însă atunci trebuia să se întrebuințeze ln mod consecințe şi nu să scrie lntr-un rind *6, e. d,e* şi lntr-alt rînd *oa, ea, z, ă* şi tot aşa". într-o altă scrisoare 11 Învinovățeşte pe „prea stimatul d. Sion" de a „ni fi schimonosit textul" ți de a se ti purtat cu el atît „de arogant" (scrisoarea din 6 octombrie 1884). Mai tîrziu, revenind asupra chestiunii, avea să scrie despre G. Sion : „N-am putut niciodată să-l iert c-a lăsat4ă se strecoare atit de multe'şi grave ineohsecuențe şi chiar necorectitâți ln scriere: noi amîndoi, Bîrseanu şi cu mine, am primit texturile cu totul ttpărite" *(firumulpe care am mers,* p. 33). Corectura o considera posibilă, deoarece avea la lndemihă glosarul, eu ajutorul' căruia putea constata „urce mod a fost scris un cutare cuvmt in foile precedente, pe clnd un alt, care se lasă numai şi numai pe memoria lui, poate foarte des să se ție Inşălat" (scrisoarea din J.4 august 1883). Ideea este reluată şi in introducerea sa la glosar (p. X) şi ln : *Drumul pe care am mers,* p. 33. Pentru a ascunde fată de public toate dedesubturile afacerii, li scrie lui Bîrseanu la 10 august 1886: „Mai bine iau pe mine răspunderea pentsnjaceste clteya cuvinte declt să se facă aşa, ca să vază lumea Întreagă, curată, cum stă treaba".

** La 8 aprilie 1884 scria din Paris conducerii Academiei, cerind această favoare, deoarece numai autorul unei lucrări poate să nu „treacă cu vederea nişte, greşeli toarta neplăcute" (Arh. Cane. Acad. Rom., «los. .VIII, voi. 14-16, f. 387-388. Cu decizia şedinței din 3 aprilie 1884, nr. 2 420). In aceeaşi arhivă se păstrează 4 Scrisori ale lui Jarnik în această chestiune, precum şi 2 ciorne ale lui I. Bianu. Toată corespondența, ln condica de intrări şi ieşiri, la nr. 2 420 din 5 aprilie 1884 şi 31 mai 1884, nr. 2595 din 28 septembrie 1884, nr. 2606 din 7 octombrie 1884 nr. 2 709 din 16 ianuarie 1885, nr. 2 712 di* 18 ianuarie 1885, hr. 2 743 din 12 ianuarie 1885, im 2 882 din 28 mai 1885, nr. 2 922 din 28 iunie 1885 şi 5 iuUe 1885, hr. 2 928 din 3 iulie 1885, nr, 3 346 din 25 aprilie 1886. Pentru scrupulozitatea lui Jarnik in privința tipăririi, oferim un exemplu referitor la prefața lucrării (Întocmită de Bîrseanu şi trimisă Academiei după conUtJul corespunzător al lui Jarpflc). La 10 august 1885. scrie conducerii. Academiei: „Cu toate acestea, mă rog eu tot dinadinsul ca corectura restului acestuia să mi se trimită aicea la Potenstein ln Bpemia şi am s-o trimit Îndărăt indată. Aş scrie să i se trimită d-lui Bîrseanu, dară dl. acesta, în săptămlnile viitoare, nu se va afla ln Braşov, Ar fi neplăcut • atit pentru onor. Academia, cit şi pentru noi, dacă s-ar mai strecura nişte greşeli ln cartea noastră" (Arh. Cane, Acad. Rom., dos. VIII, yoL 17, f. 61-62, pr. 1/1$ august 1885, nr. 2 964); Dar chiar a doua zi revenea cu o telegramă: „Zăboviți Încă câteva zile cu tipărirea prelatei. Jarnik" (ibidem, dos. VIII, voi. 17, f. 63, pr. 2/14 august 1885, nr. 2 964).

* De texte: D. 83, -234,426; S. 9, 78, 326; de versuri, la textele : D. 223, 326, 518, 560; S. 40; de note, la D, 79 : •lipsă nr. 8. - .'<.*.: ..

»' D. 9, 40, 66, 8J, 106, 142, 143,' 153, 165; 214; S. 69. .

» D, 409.

»» D. 46, 170, 216, 271, 285, 362, 446, 580, 622; £ 49:

«o D. 76, 175. 274, 436, 440, 512, 520, ,537, 555, 6pQ, 602, 615, 640; S. 130; Var. 3.

sate[41], litere dublate[45], litere în plus[48], pe lîngă hpsa repetată a unor semne dîatritlefl[4]^ sau proasta lor aşezare**,ImbQefttft^^,^}^^^'cuvinte[4]* ^u diftq^ierealor neatentă**,' pe lîngă cumularea de mai-'n^lfie^gre^'tfflb^ilfJE^'siiig^^$yfckt**ţi işj^aa^iţia altor asemenea greşeli neclasificabile[4]^asistăm la erori ce compromit ritmica versurilor[50] sau la alte greşea grave care compromit tasuşisensul diferitelor texte; Acestea diri urm&lsrebTrie discutate aici;'

1. Astfel, la D. 16. 3, s-a scris *timpul* în loc de *trupul,* modificîndu-se astfel sensul cîntecului în care se vorbea despre *trupul dat dracului şi despre*sufletul dat iadului,* alătu^ rărea ideilor mar dud evident o culminaţie lirică. în context, *timpul* este un nonsens* Jarnik a trecut •greş^alaîn lista lui dm 1884, anexată la scrisoarea către Bîrseanu[51], şi â' reluat-o în glosarul sătţ[M]. Ediţia din 1895 a îndreptat greşeala, cea din; 1964 a transmis-o mai departe. Pentru adevărul lecţiunii.noastre, vezi manuscrisul: 2 197» *II,19,* 1.20^ t. 49 şi discuţia la note.

2. La D. 33.1 lipseşte articolul hotărît; de unde şi deficienţa ritmică a versului: *sărate* pentru *săracele.* în 1884, Jarnik sugere»^^ treceiea greşelii în erată fi o introduce în glosai? la p. 253. Ediţia din 1895 nu îndreaptă, ca şi cea din 1964, Manuscrisul e însă de parte» lui Jarnik (vezi nota corespunzătoare, unde se dau 3 variante % 2 197. II; 68, fU[r],i t.lij 2 197. II. 130, f. I[r]y t.1 şi 2197. II. 50, f. 1 t . 2, unde versul respectiv are forma *-.s&raciW dragostele).*

3. La D* 69.3 s,a tipărit wipirge, în lista de greşeli din 1884 Jarnik se întreabă „de ce nu mere ?'^referindn-«e lacrima versului anterior : *mele.* Ediţiile din 1895 şi 1964 îndreaptă, în manuscris? *mere i* 2 197^11.109,f,3% t. 31. 7

l. La D. 792 s-a tijfiteit nt»n^ lui de greşeli din 1884 şi*eokevbe^;\l^',făQi^.* (p. 188). JMiţia din 1895 îndreaptă, cea din. 1964 transmite în continuare greşeala*i* Inmanuseris : 2 197. II. 182, f. 6% t. 25 est» rome (vezi discuţia la note).

5. La D.90-5 s-a tipărit *mfagea.* Jarnik, pqrhirrd'de la manuscris, mtr^bă în j;88^ dacă nu trebuie corectat în ver^* Ediţia fiu* l.S^^indreaptl,','iar ce» dM, iţ$4 iui în manuscris: 2197. *TI.3, t.* i§îy t.71, envîntul este *vergea* (vezi discuţia 4a note).

6. La D.170.10 B-a tipărit *numa* i-am-pentru *numai* am. în 1^84, cerea rectific^ Celelalte două ediţii îndreaptă.

[41] *ă* în loc de î: D. 11, 24,123, *1*8,*182,191,261,408, 109, 410, 512, 514, 554; S. 53; 113, 228, 346 ;*ă* lri loc de o : D. 89, 181, 209, 27% 272, 330; 451, $6#, «48; S. 169; ⊲ în loc de *ă* : D. 69, 86, 172, 325^33-1, 371, 393, 402, 410, 441, 448; 463, 501; S. 109, 238; 324; tf ln loc de a : *O.* 19, 5S2; diVerse : D. 32, 67; 78, 1i7; j«0i 166, 169, 182, 191, 191. 210, 212, 224; 228, 235, 245, 272, 277, .317, 346, 351, 3(iO, 373, 376, 495, .544, 586, 622; S. 87, 90, 445, 639. 116, 294. Ltimul exemplu e grav şl prin sens; apare scris *Horia* pentru *Huria.* Greşeala nu e semnalată ln lista sa de {reşeli din 1884, dar este Îndreptată în glosar (p. 119).

[43] D. 641.

[45] D. 216. 241.

[44] Sidile: D. 33, 215, 272, 3Î9, 5Î5, 635; S. 23, 220; pălăriila*ă:* D. 35, 59, 66, 94, 13i, 188, 210, 264, 267, 271, 295, 378, 387, 390, 492, 504, 507, 542; S. 86,- 153; 180, 208, 245, 285, 290, 300, 301, "343, 315, 316, 321, 324, 325, 313, 351, 353; căciula la *t:* D. 59, 83, 260, 503, 573; S. 97, 208; accente : D. 66; lipsă linioara de unire : D. 308 (cu o fizionomie ciudată din această cauză : D. 187 : cdful, 374 : uiiam, 462; s/iea ; S. 71 : *spună,* 51 : *tii,* 75 : cdfeo, 200 : *schimbă\l,* 280 : *maicăta,* 304 : *şadună,* 361 : *xefi* sau D. 376 : semdnma-m, 405': ft*»).

«• Apostroful aşezat prost: DV 79, 80, 223, 268, 541; S. 59 ; acceîtte prost aşezate :T>; 113,129, 525, 551.'

«• D. 139, 217, 225, 294; *S. 90,* 102, 165, 3051

[47] Sdriela un loc negaţia *tiu* şi adverbul *ttiai*•': D. 42, 245 dar desparte pe numai (ln*nu + mai)* clnd nu trebuie : D. 79, 211. Caz special: *numa i-am* 170.10 = *numai am.* Tdt aşa ortografiazâ greşit pe m-a/ sub forma *măi: V).* 61;

[48] D. '94, 163, 179, 230^274, 527.

*» t).146; 354, 393,' 503/05; S. 318.

»° Versurile dobîndesc*;ip* silaba in plus prin: lipsa11-nioarei de unire: D. 27,36;;12S, i46, 155, 311; rieeli-darea lui / din *tn* la InrieputiiV cclnj de-al doilea cuyirit: D. 189, 226, .451; 618; S, 172, 331•'; pflri neelidarea vo^ calei pentru care s-a pus apostroful; D. 378, 571; prin neelidarea de sunete lri expresii cu caracter popular: t). 171, 267, 441 (cm'«rade, c7n*«ine, *miri<ihihe}^* priti heamuţirea lui u final: *ti,*159, 424; prin nefoJostrei formei neaccentuate a' auxiliarului *a fi* la prez. ind.: D. 211. Alteori versurile au o silabă fh minus : D. 244, v. 24 — 26 ; 646. în cazul textului 78, Jarnik Îşi exprimi nelămurirea.

[51] Scrisoare *dh$* 6 octombrie 1884. •

[41] Pr 286 : timpul 16:3 corr. en trupuL

I. *V.* Jarnik c'itre A. Bîrseanu, **fragment din lista de greşeli (f. 84r-)> ce Însoţeşte** scrisoarea din 6 octombrie **1884 (Biblioteca Universităţii „Babeş-Bolyai", Cluj),** j

7. La D.173.2 s-a tipărit *de-aş,* lipsind între cele două părţi de cuvînt pron. pers. II, ace. sing.: *te,* versul dobîndind o structură evident aritmică. In 1884, Jarnik se întreba, dacă nu t necesar să se scrie, *de te-as.* Ediţiile din 1895 şi 1964Îndreaptă. în manuscris: 2 197.11.27, f. 30'-, t. 21, e bine.

8. La D. 223. 7 s-a tipărit *ptee* în loc de *pieie.* £n lista din 1884 Jarnik întreba dacă nu e necesara modificarea. Ediţia din 1895, îndreaptă, cea din 1964 duce greşeala mai departe, în manuscris ; 2 197. LJ. 72, f. 2'- - 3*- ,'t, 22 este : *pieie.*

9. La D. 244. 24 —26, versurile sînt tipărite.cu.o silabă în minus, greşeală perpetuată şi în celelalte ediţii. Astfel, se scrie *săruţa-ţi-oi* pentru *săruta-ţi-o oi, împleti-ţi-oi* pentm *împleti-ţi-o oi* şi *alina-ţi-.oi* • pentru '*ălin*-ji-o'* oi. Nu se discută în 1884.

10. La D. 288. 4,s-a imprimat *culcat* pentru *culca,* modifieîndu-se sensul pasajului, în 1884, Jarnik cerea îndreptarea greşelii. Ediţiile din 1895 şi 1964 cuprind lecţiunea corectă, în manuscris : 2 197. II. 171, f. 6'\, t. 7 : *Pe cafmînă ş-o culca,*

11. La D. 298. 5, s-a imprimat *că* în loc de *8ă,* ceea-jee este un nonsens. Jarnik a propus corectarea în lista lui din 1884, dar ediţiile din 1895 şi 1964 cuprind în continuare greşeala. în manuscris : 2197 II. 184, f. 6" — *V',* t. 31 la v. 5 : să *n-o doreşti* (vezi nota corespunzătoare).

12. La D. 309.1, s-a imprimat *florică* pentru *florieică,* ceea ce a turburat ritmica versului. în 1884, Jarnik propunea corectura şi o trecea în glosar : *„florică* 309. lcorr. en *florioi('ă'* la p. 104. Ediţiile din 1895 şi 1964 îndreaptă eroarea, în manuscris: 2 197. II. 118, f. 3'- — 4'*, t. 9, versul lipseşte, materialul publicat fiind o intervenţie a editorilor.

13. La D. 400. 4, s-a tipărit *n'aiVa* pentru *naib-a,* transformînd substantivul *naiba* în imperativul verbului *a avea,* ceea ce a dus la completa alienare a sensului pasajului. în lista din 3 884, Jarnik cere îndreptare». Ediţiile din 1895 şi 1964 transcriu lecţiunea corectă, în manuscris-; 2197. Iţ. 146, f. 3"', t. 21, transcrierea e coreetă.

14. La D. 484.5, s-a tipărit *ţineam* în loc de *ţucam* (perina... ca guriţa ta), ceea ce nu are nici un sens. în lista de greşeli din 1884, Jarnik întreabă dacă nu trebuie operată modificarea, iar în glosar îndreaptă : *„ţineam* 484. 5 corr. en fwcom" (p. 300). Bîrseanu, în ediţia din 1895, îndreaptă. Ediţia din 1964 transmite mai departe greşeala. Confruntarea cu manuscrisul e nerelevantă, deoarece ultimele 3 versNiri ale textului publicat reprezintă intervenţia editorilor (vezi discuţia în note). '

15. La B. 515. 9 s-a tipărit *te-a trezit* pentru *te-ai trezit.* Greşeala.s-a comunicat şi în ediţiile ulterioare. Nu e în lista de greşeli din 1884. V-

16. La D. 563. 9, s-a tipărit *Dă-mă*pentru D«-m-a(= mă va da). în 1895 se păstrează greşeala ; in 1964, apare alia ; *Da-mă.* Nu e în lista de greşeli din 1884.

17. La D. 622. 34, s-a tipărit *amoful* pentru *amarul,* evident un nonsens. în text se vorbeşte despre jalea înstrăinatului, de frunza munţilor, dorul părinţilor, florile cîmpului şi de *amurul* mîndrei. în lista de greşeli .din 1884, Jarnik, propune schimbarea. în ediţia din 3 895, greşeala este îndreptată; Uu şi în ediţia din 1964, care transcrie *amorul.* în mă* nuscris, pasajul întreg este o contrafacere.

18. La S. 196. 2, s-a tipărit «re în loc de *pare.* în lista din 1884, Jarnik propune modificarea. Ediţia din 1895 îndreaptă greşeala, cea din 1964 nu. în manuscris : 2 197. II. 104, f. 8, t. 57, apare: *pare că.*

19. La S. 208 s-a comis o greşeală de ritmică, transcriindu-se forma ardelenească, scurtă, de la *a mmca.' mîncâ,* ceea ce scurtează versul cu o silabă. în 1895 se corectează, dar ediţia din 1964 revine la forma greşită. \

20. La; S, 278. 10. 12 s-a tipărit: *Tu* le *găta* şi *-Şi* li *da* pentru *Tu* li-i *gata* şi *Şi* li-i *da,* cum îndreaptă Jarnik în lista sa de greşeli din 1884. în ediţia din 1895 Bîrseanu a şovăit în îndreptarea pasajului, trecînd primul verb la *trez.* ind.: *Tu le gata,* iar pe al doilea, lăsîndu-1 într-o situaţie nehotărîtă : *Şi le da.* în ediţia din 1964, ambele verN

sînt trecute la ind. prezent: *Tu le gaia* şi *Şi le* dă. Manuscrisul nu este relevant în această privinţă (vezi nota corespunzătoare : 2 197. II. 106, f; 3'; t, 10; 2 197. II. 177, f. 3", t. 26; 2 197. II. 64, f. 2% t. 10 ; 2 197. II. 68 f. 5", t. 44), deoarece în toate cazurile sînt utilizate alte forme : le-om *da,* lr-oi *da* (primul verb lipseşte).

21. La Var. II. 120, s-a tipărit fără acordul.de gen : *Cu însuşi mînuţa* ta pentru *Cu însăşi mînuţa ta.* Greşeala persistă în toate celelalte ediţii.

Mai menţionăm eă interpuncţia este adeseori'greşită. în cîteva cazuri lipseşte linia de dialog[83], într-altele nu trebuie păstrată[64].

în scrisoarea din 6 octombrie 1884 (menţionată de cîteva ori mai sus), JFarnik a notat un număr impresionant de greşeli (311 poziţii), din care pentru 38 este îndoit: „Caşuri în cari stau la îndoială cum trebuie să sune şi mă rog c-aicea să mi se răspunză cum şi ce. Să se ştează ceea ce nu e bine"[86], iar pentru alte cîteva cere lămuriri suplimentare : „îmi mai vine să te întreb : Dacă se serie d.p. sprâncene şi 4.4; 35.7 etc. sprîncene; trebuie admisă o duplă pronunţă sau este numai o inconsecinţă de ortografie" ? Teţrmenul *culcuduţă — dulducuţă* i-a pus multe probleme. îl întreabă pe Bîrseanu cu privire la metateza pe care o prezintă cuvîntul, dar la 12 ianuarie 1885 i«e adresează silui I. Micu-Moldovanu : *„ăulducuţ; prune ăulducuţe,* oare există cuvîntul acesta şi în ce sens sau este o greşeală şi trebuie cores *culoudvţe,* cum am încă o dată : *flori de culcuduţeV^.* Mai interesante sînt unele cazuri de greşeli menţionate în lista aceasta^şi care nu există^în ediţia din 1885[65]. E posibil ca aceste erori t-ă fi fost îndreptate de către Ispirescu, despre care am arătat că a făcut o corectură suplimentară, la cererea lui Jarnik. Mai trebuie menţionat că, în conformitate cu promisiunea făcută lui Bîrseanu, de a introduce anumite greşeli în glosar, din numărul de 319 pagini ale glosarului nu mai puţin de 98 sînt afectate de asemenea corecturi. Este deci clar că la baza oricărei ediţii critice trebuie să stea ediţia din 1885, care, însoţită de instrumentul excelent care este glosarul, precum şi de celelalte materiale ajutătoare (manuscrisul original şi lista greşelilor întocmită de Jarnik), exprimă cel mai autentic voinţa expresă a editorilor. Dincolo de cele 21 greşeli grave discutate anterior, ediţia din 1885 nu mai pune probleme.

i <

2. EDIŢIA DIN 1895

Documentele referitoare la întocmirea a-cestei ediţii sînt mai puţin numeroase şi nu suficient de elocvente. Astfel, dintr-o scrisoare din 3 ianuarie 1895 a lui Jarnik către Bîrseanu aflăm că acesta din urmă purtase tratative, încununate de succes, cu casa de editură *Uf.* Ciurcu din Braşov pentru republicarea colecţiei şi că îi scrisese prietenului boem despre aceasta şi mai ales despre corectura noii ediţii. Jarnik îi scrie: „Primesc cu "bucurie oferta d-tale în privinţa corecturei: acuma cel puţin s-ar putea da cînteeelor o formă mai mult

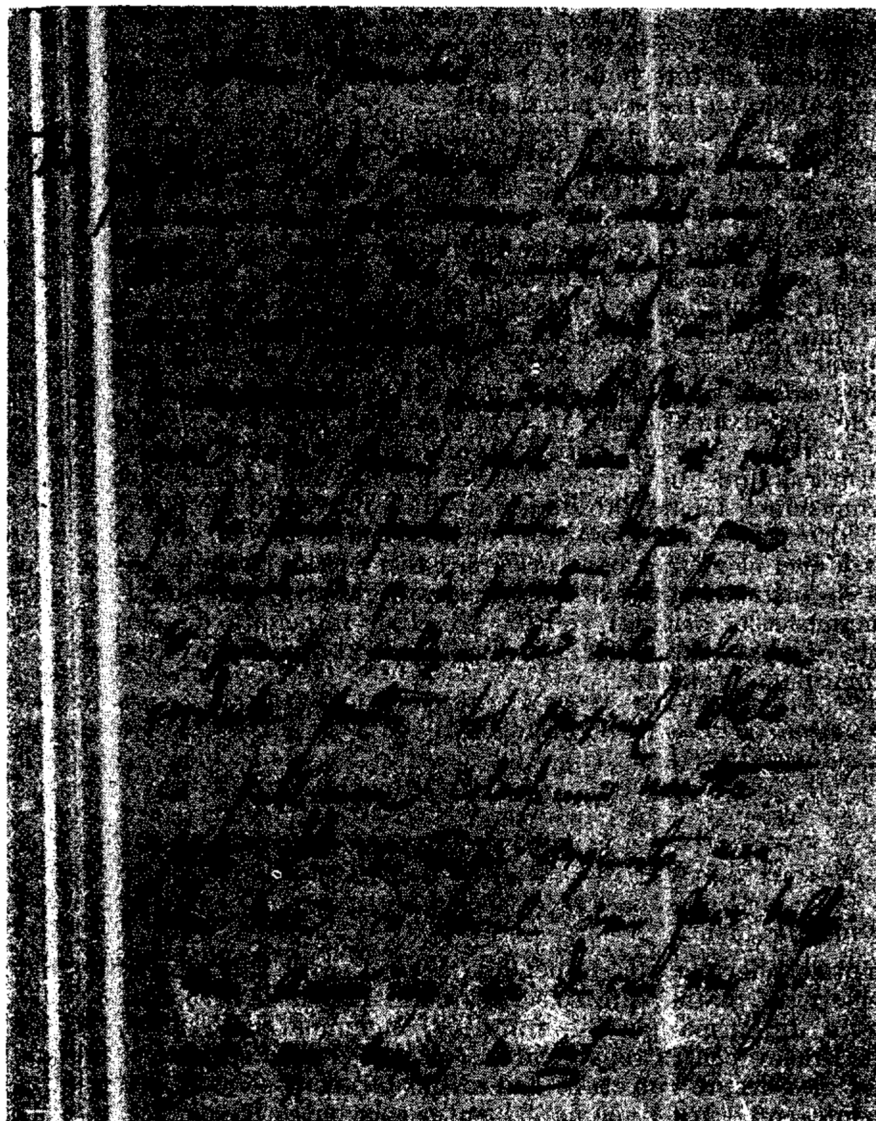
[63] D. 127.1; 176.1; 180.6; 227.10; 236.1.3; 485.1; 506.7.

[64] D. 619.1.3.

[65] Se referă la texlele : D. 3, 4, 85, 116, 117, 143, 211, 258, 298, 315, 316, 319, 327, 334, 337, 346, 347, 369, 407; S. 213. 273, 324.

[56] D. 197.4.8; 216.1G, 292.7; S. 160.9, 177.8. Pentru cazul D. 292.7, avem o Întreagă discuţie, In scrisoarea propriu-zisă : „Măinul pănnului 292.7= mâna străinului" şi comentariul: „Se vede, ce poate să [indescifr. poate: devină] două cuvinte sui *mâna străinului,* adică nu a autorului sau a editorului Însuşi", unde.sub aparentul calambur verbal transpare resentimentul puternic împotriva lui G. Sion şi a sistemului de corectură impus de acesta,

corectă decît fusese cea dinții". Nu ştim- cum a decurs colaborarea, dar o scrisoare dia 20 septembrie 1895 pare să arate că Jarnik n-a participat de Joc la republicare. Astfel, el afirmă a nu mai fi primit nici o veste m privința reeditării, eă a aflat din „Tribuna'

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare din 1 octombrie 1896, relativă la drepturile de autor pentru ediția din 1895 (Biblioteca Universității „Babeş-Bolyai", Cluj).

despre apariția ei şi că aşteaptă să i se trimită un exemplar, pentru a nu fi pus în situația ciudată de a trebui să-lcumpere, deşi autor. Peste un an, la 1 octombrie 1896, primind, onorariul, .scrie : „Mă grăbesc a-ți adeveri primirea banilor, de care am fost surprins cu atît mai plăcut, că a fost cu mult mai mutt^âefeît mă aşteptam. Se vede că d-ta, în cunoşcu-

ta-ți bunăvoință față tu mine, n-ai primit oferta mea să reții şi din plată partea leului, după cum ai avut o şi în privința la lucru", ceea ce ar arăta că, într-o oarecare măsură» a participat şi el la mutica de reeditare. Şi, în continuare, îşi exprima — fără alte adaosuri tehnice — satisfacția pentru aspectul general al lucrării: „Enițiunea aceasta fa^gaşupra mea o impresie cu mult mai bună decît aceea a Academiei: de 9 parte hîjrtia, este>;ejț mult mai bună şi apoi ştii mai bine decît mine că, în privința cojecțitității, domnii din Academie, va să zică dl. G. Sion, nu prea şi-a dat osteneală mare" Pare mai probabil că jşdițiadin 1895 trebuie atribuită lui Bîrseanu şi aceasta cu atît mai, mult cu cît lucrarea are o sumă de trăsături specifice, care în nici un caz nu poț fi rezultatele unei munci .de colabprare.

Prima observație are în vedere însuşi conținutul colecției. Astfel, ediția nouă, avînd» mărturisit, un scop de popularizare (prima fusese o ediție populară !)[58],, renunță, la glosarul lui Jarnik şi la prefața, foarte tehnică, din 188Ş. De asemene^„npț«ie, care în petiția întîi erau dispuse separat pe capitole, sînt trecute în josul fiecâței pagini, ceea jșe — prin niodificarea sistemului de citare — a adus şi o sumă de modificări in'jepr^nție^eâ lpr. P^țe 'țoț, de pildă, se renunță la numerotarea globală a notelor, înlqeuind-o printr-un asterisc care trimite în josul paginilor. De asemenea, se renunță la indicarea versurilor discutate in notă. Lipsesc, deşi nu consecvent, şi versurile discutate[59]*. Din aceeaşi pauză lipsesc şi tiimiterile explicative ca : „Despre cuvîntul *peana vezi* nota 19"[60] săui „Pe lîngă v. 2"*[61], ori „versul ultim"[62]. Uneori apar schimbări în transcrierea materialelor din note**: Se^^sonimb)^ şi. sistemul de trimitere[64]. Printre adaosuri, notăm semnătura, cu inițiale, a notei de la balada *Băducanu*[65], explicația la t. 344: „techiră = corfă, coşniță"[66] şi explicații cu privite la introducerea celor 3 colinde din ultimul capitol al lucrării[67]. La cap. *III & că,Tț% Varta*> face o modificare neavenită. Modifică textul în *Cîntece bătrâneşti şi colinde*^ ceea. ce nu corespunde în întregime conținutului capitolului (se lasă astfel pe din afară *llwlwMfrea cu paharul)* Tot în cadrul acestui capitol, editorul intervine (şi acesta este negreşit Bîrseanu i), adăugind 3 colinde, culese de P. Moldovan dini"logaUțatea,.'*Strtf&Ctoffitfbty*, jud. Braşov.

Ediția are cîteva caracteristici grafice principale. Astfel, în mod consecvent^ a!»< eBte ortografiat *snnt*[68]. Tot atît de consecvent — pentru culoare locală, desigur — reflexivul *se* este ortografiat *sâ*[69]. Pentru aceeaşi culoare locală, în cazuri anunute, editorul foloseşte pe

[57] în scrisoare, .larnik disculă şi retribuția fiecăruia dintre ei, ln proporție cu participarea fiecăruia la lucrare, urmlnd ca Bîrseanu sâ primească două treimi, iar el'o treime din onorariu. Este, de altfel, singura retribuție pe care au primit-O editorii. Pentru ed. din 1885, Academia nu le-a plătit nici un onorariu ; nici măcar pentru glosar Jarnik nu a pulut obține vreo retribuție. La 8 martie 1887, adresindu-se lui Ion Bianu, 11 ruga să intervină pe lingă cineva, nu. pentru un premiu, ti pentru un oarecare alt mod de răsplătire şi scria „Sper că nu mi vei refuza doo lucruri ln afacerea aceasta : discrețiunea şi bunăvoința". La 23 aprilie 1887 ştia că nu s-a aranjat nimic şi regreta situația: B. A. R., fond. Ion Bianu, inv. 57 311--57 312.

[58] Vezi noua prefață a lui Birseanu, care justifică noua structură a cărții.

' ' «• P. 21 şi 86.

•o P. 45.

[61] P. 64.

[62] P. 99.

[63] Schimbă pe. *Spate/taie-nctrligaie* ln .*Spate Inctrligate*, p. 157 sau pe rumpă lri *rupă*, p. 233 (v. 18).

•* în 1885 trimiterea se făcea la nr. note),Iri'isSo' se face la nr. textului. Vezi p. 3.48, 373 şi 412 dm ed. 1895.

[65] P. 414.

[66] P. 145..

•[67] P. 424: prezentarea generală a adaosului; p. 424, 426 şi 428 explicații privind refrenele respectivelor colinde ; p. 427 despre numele Înlocuibil al eelții c&ruia I se colindă..

[68] D."4 (sub rimă), 491, 495, 506, 523, 324, 578, 580, 628; S. 59, 73,78, 99, 247*;^63, 278. La fel, *tmteți*: Var. 2.70. 6 dată tetUiiim o formă mixtă :~*Gnl* (D. 79).

[69] D. 140, 355, 364, 3,73, 375, 379, 981, 396| 404, 433, 435, 447, 452; 453'/ 459, 460, 464^476* 478,;480,-506*531, 549, 570, 575, 622; Ş. 57, 134, 159, 162, 180, 183,484, 194, 216, 231, 236, 237, 243, 244, 246, 253, 260, 279, 284, 352; Var. 1, 2, 4, 7.

« în locul lui *e*[76] sau alte soluții mai speciale*[1], cu. toate că uneori întîmim şi tendința inversă, de evitare a fbnetismului local[7]*. -

Cîteva din greşelile ediției anterioare stet păstrate[78], cu toată lista de erori din 1884 a lui Jarnik[74]. Din cele 21 de greşeli mari ale ediției din 1885, discutate în paragraful anterior, ediția îndreaptă numai 13,8 rămînînd necorectate[7]*. Dintre greşelile mai mici, îndreaptă cîteva din cele cerute de Jarnik[78].

Ediția prezintă însă un număr considerabil de modificări, din care cea maLmare parte nu se justifică obiectiv. Dacă în unele cazuri, foarte puține la număr, pare ă exista o justificare de ordin poetic[77], în cele mai multe această justificare lipseşte[78]. Intervine modificând o sumă de fonetisme susceptibile a stîrni discuții[7]*.

Punctuația nu apare îmbunătățită față de ediția anterioară. Lipsesc liniile de dialog[80], numerotarea e uneori felacioasă[81]. Numeroase greşeli de tipar se adaugă la toate acestea[82].

în acest fel, ediția din 1895 se deosebeşte de cea anterioară în nu. mai puțin de 337 de locuri, ceea ce teoretic afectează o treime din texte.

Bazîndu-ne pe marea mulțime de deosebiri circumstanțiate mai sus, credem eă ediția din 1895 nu poate servi la mtocmirea unei ediții critice, definitive, a colecției, nici măcar în subsidiar. Ediția din 1964 a păcătuit tocmai pentru că a încercat să folosească şi această a doua ediție, considerînd-o — în anumite privințe — ca exprimînd „ultima părere a autorului"[83]. E ceea ce se va arăta mai jos.

[70] *Mur-hşu* : r>. 144 ; *s&cară* O. 365, 374, 646 ; S. 39, 146, 182; *năcăjeşte:* D. 366, ***nicăjit:*** P. 372, 446, 471 şi *necazul:* D. 304, 451, 556 ; ***şacal:*** P. 378 şi ***sicafi*** D. 444 ; *bl&stăma :* D~ 378,. 534 şi *blast&mă :* S. 63; ***Căirh :*** P. 337, 398, 512 ; *cară :* S.,266 ; ***băutor:*** D. 401; ***s&mănat***: D. 458 ; *răgute:* D. 623, 635; *f&sute :* S. 206, 216 şi ***t&săloare :*** S. 240, 243 ; *'nvM :* S. 232, ***laibar:*** S. 30; ***păşirile***: Ş. 62.

[71] *Larr&mi* D. 378, 381, 426, 463, 622; s«nsă : ***D,*** 459; • ***e-vitfa:*** *D.* 491; ***M&riucă:*** S. 39;*c&nii :* S. 41; parau : D. 321 ; S. 147 sâu (p. seu): D. 415, 416; eucu :, D. 95; *bădişom:* 524; *(tntate* S. 166; /in: S. 263; ***pusu-ş i-o:*** D. 366 : o *prins :* D. 506 ; ***mulțimi:*** S. 55 ; dormi : D. 448 ; *mlnile :* S. 324 ; ***sorioară :*** D. 437, 634 ; ***cocoane :*** S. 353 : *Mineri» :* P. 55 ; ***probaluiască*** : D. 518.

[72] *beşici:* S. 136 % ***Muiată:*** P. 630;***fecior*** : D. 396, 425 ; *fermecat:* D. f.53 ; ***țara :*** D. 598, 610; ***şase*** : S. 130; ***sade :*** D. 378: a ***fost:*** D. 378; ***ro*marin:*** D. 39; ***pe*** (pentru pre): D. 297. 354, 416; an *venit*: D. 646; *pieptarul:* D. 9 ; *mijlocul* : D. 380 ; *lucrul:* D. 395 ; ***sftntul:*** S. 209; *pârnlntui :* S. 322; cerul (p. ceriul): D. 386: ***păcurarul*** (p. pdcurariul): P. 406; singura: D. 381 ; țipau: S. 326; /ir : S. 332; nu-a : D. 336; *repede :* P. 194; *tns-treinal:* P. .492; ***streinii:*** D. 593; ***jalea*** : D. 461; e (p. ti, -i): D. 285, S. 94; dumitale (p. ***dumnitale)***: D. 52; ***rupere-as*** (p. rumpere-aj): D. 285; ***fereastră:*** P. 374; *mărunt:* D. 376 ; ***prieten*** : P. 508.

[73] *Gârbova :* D. 7; ***sîrmană :*** P. 463; ***vâlcele:*** 1D. 463, 476.

[74] Jarnik ceruse *min',* se scrie *mini:* D. 441; ceruse *țc-a\,* se scrje 'e-a : p. 515.

[78] îndreptate cele numerotate cu: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 19; necorectate: 2, 5, 9, 11, 15, 16, 20, 21. \

Grădirivtă : D. 117: *numai am:* P. 170; *Gherasim: iD.* 3 ; *un':* D. 171; *şirag :* P. 235; *ișpital*: P. 635; *săbii i* S. 180; *vă-ți:* S. 361; *crenguță:* P. 11; pe *văi:* S. 39; mănfncd : S. 208; ***Heria*** : S. 294.

[77] Pentru rimă: P. 310 : *tii* cu *fii*; pentru ritm : D. 60 : .- ***Nime bădif ca min'n-are***; prin simetrii cu alte. versuri: P. 352 : cam ***cu jale***; D. 434 : De-al.

[7]* D. 646: .***boll-njugați*** pentru ***bol înjugați,*** Mi-a ***ocol*** pentru ***bol*** In ***ocol***; P. 295 : o ***vint*** pentru ***vint-a***; P. 49 : Şi ***ne-aşteaptă*** pentru Ce ***ne aşteaptă***; P. 51: de ***viorele*** pentru cu ***viorele***; D. 182: ***merişor*** pentru ***mtndru măr;*** D. 182 : pin pentru din; P. 507 : eu ***plată*** pentru ***pe plată;*** P. 556; ***C-alunci*** pentru Ş-ataicf; P. 81 :- ***etnt ti*** pentru cfndu-1; P. 302: ***badea meu*** pentru 6a4e-nM*; P. 300: ***Urttu-n*** pentru w/tin; S. 247 : ***dragi îmi*** pentru ***dragl-ml;*** P. 458: erijmd pentru etrjm<J. •)

[78] Scrie astfel ***văi*** pentru ***Văz*** (D. 89), ***caia*** pentru ***cată*** (P. 135), *şei* pentru şez (P. 413); dar *vă** pentru *văi* (D. 301); scrie pot pentru poei (P. 154, 161), spui pentru spun (P. 181; S. 164); *viu* pentru aia (P. 245); /au pentru ***leu:*** P. 644).

»° D. 533, 571.

« P. 285.

» P. 27, 142, 216, 229, 274, 323, 343, 373. 412, 422, 445, 512, 530, 570, 574, 586, 612, 624, 633> 686; S- 230, 360.

[83] Ed. 1964, p. XXXV.

3. EDIȚIA DIN 1964

Caracteristica acestei ediții e faptul că nu urmează nici una din edițiile anterioare, ci se vrea o sinteză a amîndurora. Principiul însuşi de editare este, aşadar, eronat. Normai era să urmeze una din cele două ediții anterioare, notînd diferențele față de cealaltă în note. Neputîndu-se hotărî pentru o ediție sau alta, cu toate explicațiile aparent savante ce se dau în „Notă asupra ediției", reeditarea este diletantistă.

Această situație ambiguă se oglindeşte, în primul rînd, în însuşi conținutul volumului. Editorul are păreri personale în legătură cu acesta şi nu dă nici ce se afla în ediția din 1885, nici ce se afla în cea din 1895. Este inutil să căutăm o explicație, deoarece editorul s-a retranşat în spatele unui nejustificat „a fost nevoit", care nu spune nimic, ascunzînd însă totul. Situația textelor este, aşadar., următoarea : lipsesc integral față de ediția 1885 patru texte[84], se dau însă alte patru din ediția 1895[85], două texte sînt trunchiate[86], patru texte sînt contopite, deşi nu prezintă identitate sau măcar similitudine de conținut[87], două texte sînt îmbucat ățite[88]. Ca urmare a acestor intervenții în conținut, apare fireasca nenumerotare a textelor şi nenunlerotarea versurilor. O. altă consecință este lipsa notelor ce însoțeau textele eliminate (vezi snoava ce servea drept notă la &. 360) şi prezența celor introduse din ediția din 1895.

Punctuația iste capricioasă. Se poate surprinde însă o tendință de a generaliza semnul exclamării la finele textelor, chiar şi, mai ales, acolo unde prezența sa nu este necesară. Tot atît de incertă este şi situația semnelor de dialog. îl introduce în 7 cazuri[89] şi îl elimină în două[90], greşind de fiecare dată.

Nu îndreaptă după ediția din 1895 unele din greşelile mari (semnalate în paragraful corespunzător)[91], ea şi o sumă de evidente greşeli de ritmică, ortografie etc[92]. Alteori adoptă unele modificări ne justificate de construcții, cuvinte şi sunete ale ediției din 1895**. î n nu mâi puțin de 129 de cazuri inovează, adică nu urmează edițiile anterioare, ci propria sa opinie[94]. Poarte numeroase sînt greşelile în transcrierea ritmicii[95]. Uneori asistăm la adevărate

[84] S. 360; Var. 9, 10, 11.

[86] Colinda I (p. 299), colinda III (p. 300-301), colinda IV (p. 301-302) şi colinda V (p. 302-303).

[86] D. 435: lipsă ultimul «atren (v. 52-55); S. 214: lipsă ultimul vers, al unsprezecelea.

[87] D. 99+100, 200 ^201, 216+217; S. 85+86.

[88] D. 97: v. 1-6 şi v. 7-10; S. 137: v. 1-8 şi v. 9—12. Recenzia lui Ionel Oprişan din „Revista de istorie şi teorie literară", 13 (1964), nr. 1, p. 208—212, surprinde unele din aceste modificări, dar cum autorul Însuşi nu are prea clară ideea despre ceea ce înseamnă o adevărată ediție critică, nu reuşeşte sâ fie altceva declt o simplă notație impresionistă.

» D. 259.8; S.10.1 ; 11.1.3; 127.1.3.5.

[90] S. 74.3; 150.1.

[81] Vezi D. 16 : *timpul*; 90 : *mărgea :* 223 : *să piçe*; 244, v. 24—26; 484: *ținеam;* 53 5: fe-a; 563: *Da-mă;* 622: *amorul;* S. 196: *are;* 208: *mtncă;* Var. II. 120: *tnsuşi.*

»[a] D. 11, 32, 51, 59, 635 ; S. 30, 49, 180, 208, 269, 361.

[93] Construcții : D. 295, 357, 390; S. 278; cuvinte: D. 352, 507; S. 39, 242, 296; sunete : D. 144, 154, 245, 337, Ş74, 376, 401; S. 55, 168, 254, 326; alte cazuri; D. 336, 395, 456, 502, 518, 524, 574, 646; S. 94, 99, 142, 230, 322. , '

-•* Schimbă cuvinte: *hodină* pentru *odihnă:* , D. 30; *frunză* pentru *foaie:* D. 164; /ine pentru *țipi :* D. 260; de *s-a culca* pentru da *s-a culca:* D. 288; să *bea* pentru şi *bea:* D. 313; *la* maicâ-fa pentru *la* masa *la:* D. 399; nimeni pentru *nime:* D. 437; *fetişoară* pentru fetişoara: D. 503 H şi *poartă* pentru iml *poartă:* D. 560; *răzoare* pentru *zăvoare:* D. 577; domni pentru *domn:* D. 581; le-am *furat* pentru l-am *furat:* D. 586; *muscalului* pentru *muscanului:* D. 597; merg *ctnttnd* pentru mai *ctnttnâ:* D. 628; la *mine* pentru de *mine:* S. 31; *Boamne* (mase. voc.) pentru *doamne* (ace. fem de la *doamnă):* S. 249; *Piscut* pentru *Viscut:* S. 273; *Că ea* nn pentru *Că eu* cînd; S. 315. Schimbă sunete aut pentru, a crea culoare locală, cit "şi pejitru a atenua culoarea locală, fără nici o justificare (substituirea reciprocă a Iui *ă* şi e) :D. 45, 50, 138, 146, 277, 353, 404, 421, 575, 535, 642; S. 7, 42, 216, 219, 223, 248, 258; substituirea reciprocă a lui *d şi* "z: D. 65, 85, 184, 379, 504, 518, 54i, 559; transcrierea art. hot. mase' *l* sau elidarea lui (deşi in nota asupra ediției generalizează): D. 230, 314, 496, 533, 578, 598; S. 22, J93, 209; nesiguranță In transcrierea arț. h6ț. fem,;

ciudăţenii grafice[9]*. Pentru a scoate în evidenţă modul cum editorul din 1964 îşi respect* propriile afirmaţii („Notă asupra ediţiei"," p. XXXVI), oferim cazul verbului *a blestema,* care în 1885 e transcris : *bl&stema,* în 1895 *blksttma* şi pe care nu ştim din ce considerente, îl aflăm transcris în 1964 : *blestema* (D. 502,534).

În totul, ediţia din 1964 diferă de cele două anterioare în nu mai puţin de 251 de cazuri, ceea ce afectează un sfert din textele colecţiei. Ounoscînd toate, acestea, ediţia este departe de a întruni calităţile ce se cer unei ediţii critice. Ea nu poate fi luată în considerare la întocmirea unei asemenea ediţii, reprezentmd un exemplu tipic despre modul cum nu trebuie să ne comporţăni faţă de clasici. Bineînţeles, această apreciere vizează numai ediţia, nu şi prefaţa întocmită de O. Papadima, a cărei excelenţă am subliniat-o în mai multe rînduri şi pe care am folosit-o ori de cîte ori a fost nevoie. '

4. EDIŢIA DE FAŢĂ

Despre utilitatea ediţiei de faţă nu poate fi nici o îndoială, primele două fiind de mult epuizate, iar toate trei prezentînd numeroase lipsuri şi scăderi în ce priveşte autenticitatea şi precizia transcrierii. Datorită faptului că în anii din urmă au intervenit elemente ştiinţifice noi (aflarea manuscrisului original şi a listei de greşeli întocmite de Jarnik m 1884), există condiţii şi premise pentru o ediţie critică definitivă a operei.

În conformitate cu practica ştiinţifică ce se observă în asemenea împrejurări, am ales ca bază a ediţiei de faţă publicaţia din 1885. Aceasta pentru că la redactarea ei au participat ambii editori (la cea din 1895 a participat — pare-se — numai Bîrseanu), ea exprimînd, cu toate inconsecvenţele şi erorile discutate anterior, punctul lor de vedere comun şi, desigur, cea mai mare apropiere de originalul manuscris. A contat,- de asemenea, foarte mult şi faptul că ediţia din 1885 este monumentul cultural principal la care s-au făcut şi se fac, în mod consecvent, toate trimiterile. A alege o altă ediţie ca bază de discuţie înseamnă a nega locul şi importanţa culegerii înseşi în cultura romînească. În fine, existenţa glosarului lui Jarnik, care o face accesibilă specialiştilor din străinătate, a interzis o altă alegere. Ca atare, am păstrat opera în forma ei clasică, respectîndu-i întru totul conţinutul, structura şi ţinuta.

D. 151, 486, 583, 584, 644; S. 164 şi inversul situaţiei:/ D. 369, 375, 499, 558; Var. 3; preferă voc. fem. In *o:* D. 520, 600; alte cazuri: D. 171, 189, 240, 440, 545, 570, 588, 608; S. 134, 227, 266 şi cu tendinţa contrară: D. 379, 381, 612, 648 ; S. 19, 69, 72, 96, 268, 277, 280, 298. Neclasificabile exemplele : D. 48, 170, 258, 292, 313, 328, 329, 439, 457, 503,534, 549, 552, 588, 636; S. 43, 52, 76, 129, 159,, 169, 172, 206, 277: Var. 2.

[95] Măreşte versurile cu clte o silabă, prin simpla adăugare a ei : *Dar dorul de la ibovnică* pentru *Dar dorul de ibovnică :* D. 273; *Mult mă mir* şl eu *de-ahăla* pentru *Mult mir eu de-ahăla :* D. 462; *Clnd a fi a primăvară* pentru *Clnd a fi primăvam :* D. 570 ; prin neelidările corespunzătoare : *Nime bădiţ ca mine n-are* pentru *ca min'n-are:* D. 60; mini pentru *min'*: D. 441; undi pentru *un'*: D. 171; *să stea* ln pentru *să stea-A:* D. 394; Că *aşa-i* pentru *C-aşa-i -.* D. 566; prin menţinerea lui *u* mut final după vocală, deşi in nota asupra ediţiei se spune altfel; *trăia necăjii* pentru *frai necăjii:* D. 372; *putu* pentru *pul:* D. 440; ceri'U pentru *cer :* D. 540; *Oşorheiu* pentru *Oşorhei:* D. 611; *biciu* pentru *bici:* S. 199; prin omiterea linioarei de unire dintre două cuvinte: de *o fi* pentru *die-o fi:* p. 138; *le aduci* pentru *le-aduci:* D. 185; *să fie at* pentru *să fie-al:* D. 372; *de atlta* pentru *de-attta :* D. 408; *de ar* pentru *de-ar:* D. 439; *verde a* pentrir"*verde-a:* D. 562-; *Cu mîndra amlnaoi* pentru *mtndra-amtndoi:* D. 600; *uşă afară* pentru *uşă-afară:* S. 328 (şi două cazuri speciale : *mere, oi;* pentru, *mere, -oi;* D. 604 şi *s&ara, aduce* pentru seara, *-aduce:* S. 199). Tot astfel, micşorează versurile cu cîte o silabă: *Să ne facă o groapă* pentru Şl *să ne facă o groapă:* D. 130; *Cine-a* pentru *Cine* a : D. 446; *Nici U dulce* pentru *Nici U 'dulce:* S. 146; Ia D. 244, V..84,-26 toate cu,o silabă ln minns. '

*• De exemplu: *zioa:* D. 181, 263, 286, 302, 312, 539, 644; S. 7, 260 ; *picioarA* ; D.'277, '

Cunoscînd că materialul nu reflectă pronunţia locală (a fost iniţial transcris în ortografia etimologică a Blajului, apoi transpus, de cei doi editori, într^o ortografie cu pretenţia de a fi cît mai fonetică, pentru ca în cele din urmă să fie rescris în sistemul ortografic al Academiei Eomâne de către *G.* Sion), problema ortografierii textelor devine o problemă secundară, fără a fi însă total indiferentă. Am păstrat, astfel, toate formele (morfologice sau fonetice) duble care pot, la rigoare, face aluzie'la fenomene lingvistice locale, ca *văd* şi *văz* său *pot* şi *poci,* precum şi unele forme ce-şi găsesc confirmări în culegeri ulterioare : *ăeaoă, peana, feară* sau: *pieptanvA, euptori,* ceriuri. ,~, •

Servindu-ne de lista greşelilor trimisă de Jarnik în 1884 Tui Bîrseanu (alte două liste asemănătoare au fost trimise lui Petre Ispirescu), de glosajrul lucrării, de manuscris şi de logică, am îndreptat cele 21 de greşeli mari*[7] discutate anterior; am qorectat ortografia, consecvent eronată, a formei gramaticale *ţe-i***; am îmbunătăţit metrul şi ritmul**; am generalizat pronunţia *Mint, sîntem* pentru *sunt, mntem"';* am ameliorat grafia unor nume proprii[101]; am eliminat unele erori flagrante, ce nu par a avea întotdeauna o simplă cauză tipografică[102]. Greşelile de certă provenienţă tipografică (menţionate la analiza ediţiei din 1885 şi aflătoare în lista lui Jarnik diu 1884) le-am corectat, fără a considera necesară discutarea lor. Deci, dacă lăsăm de 0 parte greşelile de tipar, ediţia de faţă diferă de cea din 1885 numai în cele 59 de puncte menţionate mai sus. Nu discutăm?aici problema interpuncţiei, pe care am refăcut-o integral.

Ediţia de faţă es1 e însoţită de un amplu capitol de note (partea a IV-a). Acestea urmăresc, în principiu, două scopuri. Primul este de a oferi detaliile tehnice şi de culegere pentru fiecare piesă în parte; cel de-al doilea de a lămuri problemele autenticităţii versiunii publicate, în direcţia primului facem trimitere la manuseris, notînd caietul, fila şi numărul textului şi menţionînd numele culegătorului, localitatea de unde s-a cules şi data transcrierii textului, în direcţia celui de-al doilea, notele cuprind comparaţia materialului publicat cu cel din manuscris, menţionînd identitatea grafică a versiunilor sau diferenţele dintre ele (adaosuri, omisiuni, înlocuiri etc). Se scoate astfel în. lumină metoda folosită de editori, de la simpla opţiune pentru o anumită variantă dintr-un întreg grup de variante pînă la prelucrările ample, prin juxtapunere de motive sau prin contaminare conştientă. In cazul textelor mai numeroase, am determinat circulaţia diverselor motive pe hărţile însoţitoare. În cazul special al materialelor culese din *Roşia de Secaş,* am făcut trimiteri la culegerea mai -veche a lui *Nicolae Pauleti* (ed. Ion Muşlea). În acest fel, notele circumstanţiază culegerea şi o fac ştiinţific utilizabilă, prezentîndu-se ca mici monografii independente pentru fiecare text, respectiv pentru fiecare motiv poetic în parte.

Ediţia de faţă este însoţită însă şi de un capitol special, care cuprinde materialul rămas inedit după 1885. Acest material sporeşte considerabil interesul ştiinţific al lucrării, atît

»[7] D. 16.3 : *trupul*; 33.1 : *săracele* ; 69.3 : mere ; 79.2 : nime; 90.5 : *vergea* ; 170.10 : *numai am;* 173.2 ; *de te-aş;* 223.7: *să piele;* 244. 24-26: *săruta-ţi-o oi,' tmpkti-ţi-o oi, alinarţi-o oi*; 288.1 : *s-a culca;* 298.5 : sft *n-o doreşti;* 309.1 : *floricică* ; 400.5 : nnib-a ; 484.5 : ţueam; 515.9 : *te-ul trezit;* 563.9 : *Da-m-a* ; 622.34 ; *amurul;* S. 196.2 : pare; 208.6: *mznlncă*; 278.10.12: fu li-i *găta,* si 11-i da; Var. 11.120 : insăşi.

•» D. 541 : tei *însura :* S. 49 : te-i *căsători*; 119 : te-i *culca ;* 345 : te-i *sătura.* t

•* D. 171.8: *an's-o pui;* 267.3: eln7-a *pus;* 441.15: *pe* mia' şi 588.6 : *care* (1885 : cari, 1895: carii, servindu-ne de exemplul lui Blrseanij de la S. 187.3 . ' -

[100] D. 59.19 ; 79.2 ; 169.1 : 207.1 ; 463.6 ; S. 73, 78/ 263 : sini; D, 112.8; 137.2: sl/uYm. - . .

[101] D.3,1; *Gherasim ;* 307.1 : *luliană* pentru *Suliană ;* pentru următoarele trei topice, ne-ain folosit şi de nomenclatoarele oficiale de localităţi: *Glrbova*: D. 7>; *Harţau:* D. 59; *Htriai* S. 294.

[102] D. 35.16: *măicuţa-mea;* 39.3 şi 313.1: *rpsmarin;* 117.1: *grădinuţă;* 146.21: *subsuoară* (transcris şi *subsuori* : D. 197.9 şi menţionat astfel In lista din 1884); 151: uZipi-i; 164.3 : bulMu-ac (vezi ms. 2 197.11.109, f. 3r-t. 42, culegător *Alexiu Viciu);* 229.1: *Bădiţa;* 235.9 *şirag;* 441.13 : *ciungari*; 513.5 : *spaţiresc* (In conf. cu nota 79, a editorilor, de la p. 346 ed. 1885); 617.3 : *lacrimele;* 635,7: *işpitai* (glosar p. 142—143: „corr. en *işpitai* Im.ispitâly); S. 30.5: *lalbnr;* 180.7: săftii.

în ceea, ce privește tematica literară, cunosctițft în zottă la date, culegerii, cît şi în ceea ce privește aspectul lingvistic al culegerii. Printul asprit l-am analizat[1] în capitolul rezervat discutării acestei probleme, cel de-al doilea își are locul aici. tu legătură cu transcrierea acestui material, nu am întîmpinat dificultățile ridie^te'deunm^ ce trebuie respectat pentru valoarea sa culturală" intrinsecă. Din această cauză, transcrierea este mult mai apropiată de realitatea lingvistică oglindită ln manuscrisul din 1863 — 1872. Am adaptat însă ortografia și punctuația la normele astăzi în vigoare. Nii insistăm aBupra acestui punct, deoarece cea mai simplă confruntare a celor două fonduri (ediția din 1885 și materialul inedit) este întru totul elocventă. Așa cum nu am înfrumusețat limba, nu am „îndreptat" nici textele, ca ritmică sau coerență tematică, așa încît ele reflectă întru totul situația din manuscris. Unele mărunte intervenții, pe care le-am considerat absolut obligatorii, au fost trecute între croșete, marcînd astfel faptul că nu aparțin manuscrisului. întrucît ediția de față are, în chip manifest, un caracter științific, nu unul estetic, nu am selectat textele— lăsînd pe cele nerealizate artistic de o parte — ,ci, în cazul unui grup mai mare de variante ilustrînd același motiv poetic, am optat mtotdeauna pentru textul cel mai complet, chiar dacă mai puțin expresiv, variantele transcriindu-rle în note, iar în cazul textelor uni«e nu am pregetat a le introduce în culegere, chiar dacă valoarea lor artistică era discutabilă Bau nulă. Am fațpt loc în acest capitol și acelor texte a căror autenticitate folclorică este îndoielnică, pe care editorii din 1885 le omiseseră, considerîndu-le a fi „alcătuite de vreun tînăr prea zelos" sau a nu fi >,scrise întocmai cum au fost auzite în popor", spre a nu lipsi culegerea de unitatea ei organică, pentru a nu o scoate artificial din conexiunile sale culturale firești. Cum se va vedea însă, materialele de acest gen sînt incomparabil mai puține decît s-ar fi putut erede. Printre omisiuni menționăm înlăturarea deliberatăa euvîntului obscen. Pasajele ilizibile au fost însemnate consecvent.

Pentru a hu știrbi unitatea lucrării, am folosit, în prezentarea acestui Capitol, același sistem pe care l-au folosit cei doi editori din 1885. Astfel, am orînduit textele în capitole ce merg, în cazul doinelor și strigăturilor, pe același sistem intern de clasificare tematică, făcînd astfel să reiasă mai limpede atît asemănările, cît și deosebirile dintre cele două fonduri, iar pentru celelalte genuri folclorice, nereprezentate în ediția din 1885, am folosit criterii de clasificare asemănătoare. , ^

În culegerea propriu-zisă textele sînt lipsite de detaliile cuvenite de culegere. Peacestea le dăm în capitolul de note (partea a V-a), elaborat în așa fel încît să ofere amănuntele tehnice ale fiecărui material (caietul, fila, numărul textului) și amănuntele folclorice corespunzătoare (culegătorul, localitatea, data). Anumite referiri la variante publicate ulterior (în general materiale similare culese din aceeași zonă teritorială) urmăresc atestarea, veridicității folclorice a acestui material, scoțînd în evidență însușirea istorică — documentară a fondului.

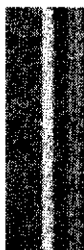
Oricît de atentă și meticuloasă ar fi fost prezentarea noastră, este foarte posibil ca anumite aspecte (folclorice, lingvistice, istorice sau culturale) să ne fi scăpat. În toate aceste cazuri sîntem convinși că cititorul, pe baza analogiilor ce se pot stabili în întreaga lucrare, va reuși sa găsească soluția justă.

ÎTu putem încheia prezentarea de față fără a exprima mulțumirile noastre sincere acelor specialiști care ne-au ajutat cu sfatul și cu fapta, de-a lungul anilor eîfj a durat elaborarea lucrării. Menționăm, așadar, aici pe regretatul *Jon Mușlea* (care ne-a oferit însemnările sale

personale privitoare la fişele Jarnik din ms. Ion Pop-Reteganul de la Biblioteca orăşenească din Sibiu), apoi pe *Ileana B »zac* (care ne-a pus la dispoziţie un fond inedit de scrisori ale lui Jarnik către dr. Victor Macavei) şi pe *Teofil Bugnariu* (care în repetate rînduri a avut extrema amabilitate de a cerceta pentru noi fondurile blăjene ale bibliotecilor din Cluj, procurîndu-ne microfilme, informaţii documentare etc), toţi din Cluj ; pe *Elena Cânăea* şi *Băncescu Lidia,* de la Biblioteca orăşenească Sibiu şi pe *Măria Moraru* şi *Marcel Ştirban,* de la Arhivele Statului din Blaj, pentru amabilitatea cu care ne-au oferit ajutorul, înlesnindu-ne investiga (iile; pe *Ovidiu Bîrlea* (care a făcut clasificarea internaţională ATh. la basmele, poveştile şi snoavele din această culegere) şi *Traidn Ionescu-Nişcov* (.fondurile inedite ale culegerii sale în vederea redactării unui volum de corespondenţă Jarnik) din Bucureşti. Mulţumiri speciale ţin să adresez soţiei mele, *Modica Fochi,* pentru asistenţa permanentă şi ajutorul continuu pe care mi le-a oferit în toate etapele muncii şi mai ales în fazele importante ale controalelor şi colaţionărilor de texte, precum şi în eea a elaborării, indicilor.

PARTEA A II-A

Doine şi strigături din Ardeal, date la iveală de dr. ban Urban Jarnik şi Andrei Bîrseanu

Bliii

Coperta interioară a ediției din anul 1885 (exemplarul B. A. R.).

P R E F A Ț Ă

^feritul de căpetenie pentru adunarea poeziilor poporale cuprinse in colecțiunea de față îl are zelosul şi eruditul canonic mitropolitan din Blaj, dl. Ioan M.Moldovann.l>$»«»l, ca profesor la gimnaziul din acest vechi foular al culturii române, a îndemnat necontenit pe- şcolarii din clasele mai superioare să se intereseze de literatura noastră poporală şi să caute a-şi însemna deosebitele versuri, povestiri etc., c& le vor auzi la vetrele părinteşti.

'îndemnările zelosului şi învățatului' profesor n-au rămas nebăgate în seamă. în scurtă vreme (începînd din â.1863) se făcu o considerabilă adunare de producte ale «vazei poporale atit în versuri, cît şi în proză din deosebite părți ale Ardealului. Ținuturile mai bine reprezentate în colecțiunea despre care e vorba sînt: ținutul Murăşului şi al< Tîrnavelor, Gtmpia, Munții Apuseni, ținutul Sibiului şi țara Hațegului.

Manuscriptele adunate în chipul acesta le păstra'dl. canonic I.M.Moldovanu la sine plină în vara anului 1879, când le încredința spre folosire d-lui profesor universitar dr; Ioan .Urban Jarnik (peatunci docent la universitatea din Viena), carele tocmai făceao călătorie prin Ardeal şi prin Muntenia. • •A:'-'-

€u hărnicia-i caracteristică se şi apuca imediat dl. Jarnik de sistemiftarea colecțiunei sieşi încredințate. Anume dînsul îşi îndrepta deocamdată atențiunea asupra pieselor 4n versuri, lăsînd la o parte pe cele în proză, care nu putuseră să fie reproduse cu fidelitatea, aşa-zicind, impusă de metru şi rimă. ~ "\- / , '

Pînă la reîntoarcerea sa în Viena, dl. Jarnik şi transcrisese mai toate versurile pf'cț&o bucată deosebită de hîrtie. Acum era întrebarea, cum'aveau să fie alese, asemănate şi jgrupate aceste versuri? • . " " ' • ' '

La lucrarea aceasta dl. Jarnik binevoi a mă face părtaş şi pe mine. ' ,

' Noi cetirăm cu toată băgarea de seamă: miile de pUse şi fragmente; le puserăm de departe pe cele de acelaşi cuprins', asemănarăm varianteU unor[a] şi aceloraşi piese; aleserăm dintre ele pe acelea care ni se părură mai exact reproduse' -ți- mai frumoase;' iiMenmaraW^dSn .ceUlalte părțile mai notorice cu deosebire din punct de vedere limbisUc, delăturafăm piesele care creznrăm că nu sînt scrise întocmai cum au fost • -omite twpitjpoi' «Mfr eă an fort ckipr ateătuile' de vreun tînăr prea zelos şi, în fine, căutarăm să dăm întregii eolecțiuni o împărțeală cît mai naturală. Schimbări nu făcurăm, fără numai acolo unde se putea observa evident că transcrierea este greşită şi în pasajele care cuprindeau expresiuni ce nu obişnuiesc a se pune "p&mtrtie.

Nn pot să nu amintesc aici tragerea de inimă,.pot zice chia/r ewtueiasmwl, ce-l dovedi dl Jarnik în.decursul acestei indelungote lucrări față de,poezia noastră poporală. Iubiră sa față de limba şi literatura română în genere şi îndeosebi față de literatura poporală română, împreună cu profunda sa erudițiune pe terenul limbistic, merită ştima şi recunoştința întregii noastre națiuni.

Eu unul îmi voi aduce totdeauna ou bucurie aminte de frumoasele seri din capitala austriacă, in care admiram, pe de o parte, frumusețile muzei noastre poporale, pe de altă parte, zelul şi priceperea învățatului bohem.

Să ne întoarcem însă la subiectul nostru.

Partea cea mai mare din piesele alese era alcătuită din aşa-numitele „doine" şi „hore" sau, cum le zice în cele mai multe părţi ale Ardealului, „strigături". Şi „cîntecele bătrîneşti", cum le-a numit marele nostru Alecsandri, erau binişor reprezentate; unele dintr-însele însă erau reproduse într-un mod de tot fragmentar, altele semănau aşa de tare cu unele din „baladele" cuprinse în eolecţiunea d-luj, Miron Pompiliu (laşi, 1870, tip. soc. '•Junimea), încît am găsităe prisos a le introduce şi în antologia ce era în formare. Am ales numai cîteva, care mi s-au părut mai î n-semn ate in privinţa cuprinsului şi care, deşi aduceau în unele părţi cu piese aflătoare în colecţiunile de pînă acum, totuşi în genere luat nu erau lipsite de elemente noi originale. Pe Ungă aceste cîteva cîntece bătrîneşti mai adăugarăm două colinde şi o „închinare cupaharul", obişnuită mai cu seamă la cununii, care iarăşi crezurăm că nu ar trebui trecute cu vederea.*

Va să zică, modul de împărţire al poeziilor despre care e vorba ne era oarecum impus prin însăşi natura lor. , •<» - ' ' >

Făcurăm trei mari despărţăminte. în cel dinţii introduserăm doinele, într-al doilea strigăturile şi într-al treilea, sub numirea „Varia", eînteeele bătrîneşti, cele două colinde şi închinarea cu paharul.

Atîtanu era de ajuns. Sutele de doine şi strigături ăe deosebit cuprins nu putem rămîne amestecate unele cu altele, că trebuiau împărţite din nou. Doinele le subîmpărţirăm în secţiunile: dragoste, dor şi jale, mustrj&rişi blestemuri, doine haiduceşti şi de-ale cătăniei, iară, strigăturile în : strigături glumeţe şi strigături satirice. Ca evidenţa să fie şi mai mare şi Ce est i de un fel să fie la un loc, împărţirăm din nou.primele trei secţiuni din doine şi strigăturile satir \ rice în cîte mai multe capitole, potrivit cuprinsului deosebitelor versuri. , ,

întruoît ne-a succes sau nu ne-a succes această împărţire, vor judeca aceia care vor lua în mină eolecţiunea de faţă. Atîta-mi iau voie a. observa, că nu de puţine ori eram la îndoială, oare în care capitol şi în care subdespărţămînt să aşezăm cutare şi cutare vers%, Binevoitorul cetitor să nu ne ia în nume de rău, dacă ici, colea i se va părea că oarecare piesă sau chiar un şir întreg de piese, s-ar potrivi-mai bine în alt despărţămînt decît în acela în eare se află. _

în primăvara anului 1882, eolecţiunea era aşezată gata, totodată dl. I.U. Jarnih lucrase un glosariu al cuvintelor aflătoare într-însa, iară subscrisul făcuse mai multe adnotări, ce crezuse că sînt de'lipsă pentru completarea şi pentru o mai uşoară înţelegere a texturilor.

Neăiapunînă singuri de mijloacele de lipsă pentru a putea da la iveală lucrarea adusă la îndeplinire, ne luarăm voie a ne adresa către onor. Academie Română din Bucureşti, rugînd-o ca sau să binevoiască a lua asuprăşi tipărirea ei, sau să ne dea un ajutorf ca să o putem tipări

Academia însărcina pe ăl. V. Alecsandri cu cercetarea lucrării prezentate şi, în urma raportului făcut de dînsul in şedinţa din 16 martie 1883, hotărî, să o tipărească pe cheltuiala şa împreună cu ylosariul alcătuit de dl, Jarnik. Dl. 6. Sion avu bunătatea a lua asuprăşi priveghere a tipăririi. ,

Tipărirea colecţiunii se făcu în decursul anilor 1883 si 188'4, iară a glosariului, parte \n 1884, parte în 1885. [, _ ' ,

Ortografia întrebuinţată de noi a fost de iot fonetică. Am fi dorit să se observe întocmai şi la tipărire, ceea ce însă nu s-a putut îndeplini.

*Atîta despre chipul în care s*a pregătit această eolecţiune pentru ea să poată vedea lumina zilei. " '*

Să mi se permită acuma a adăuga eîieva euvinte şi despre cuprinsul ei. . -

* Aici treimie să observ că, pe lingă piesele amintite, mi-am permis a introduce în eolecţiunea de faţă cîteva doine şi strigăluri auzite de mine în Ţara Oltului, precum *şi o* baladă Împărtăşită de un prieten al meu din împrejurimea Ploieştilor.

După cum am pom,enit mai sus şi după cum se poate wd^ chiar şi din numitâa colecţiunii de faţă, partea cea mai mare ăintr-însd o formează „doinele"l şi •-^H^hM^^jiaeskOi^ini tovarăşele poporului român ardelean, soaţele nedespărţite ale Hmţămintelor nutrite,de inimk lui, izbucnirile clipitelor de jale şi mărturiile celor de veselie. Asemănînd cineva'cîntecele aeţt) tea cu cele culese de prin celelalte părţi locuite de români, va trebui neapărat să constatele,* Işt *preună cu dl. V. Alecsandri, neîntrecutul pricepător al firii şi al simţirilor poporului nostru,* <*t *poezia poporală română este aceeaşi pretutindenea, că modul de simţire este aceiaşi, că exprimarea se face în acelaşi chip, deoarece, zice dl. Alecsandri, „geniul românesc este acelaşi peste Carpoţi şt peste Dunăre, cum este dincoace şi dincolo de Milcov"*. Deopotrivă este curăţenia de simţăminte, deopotrivă este acea mişcătoare duioşie ce caracterizează versurile de cuprins mai serios şi şăgalnica veselie din versurile ce întovărăşesc petrecerile omului nostru din popor.* _

în două puncte s-ar putea zice că există oarecare deosebire între ctntecete noastre, ale celor din Ardeal, şi între cîntecele poporale din Muntenia şi din Moldova, deosebire oare nicidecum nu atârnă de la vreo diferenţă intre caracterul popukttiunii dinir-una dht aceste pr&viwiv şi din cealaltă, ei numai şi numai de la nişte împrejurări, eateriOărtx oare intr^un h>e au fost) iarA în celălalt nu.*

„Cîntecele haiduceştV, care formează o parte aşa de însemnată a poeziilorpoporale din Moldova şi Muntenia" şi care se aud,răsunînd mai prin toate cătunele din aceste două provincii, în Ardeal, cu deosebire în ceea ce priveşte timpul relativ mai nou, sînt cu mult mai puţin reprezentate. Explieaţinnea şi-o va găsi fiecine, dacă se va gindi la starea în" care se afla pe la sfîrşitul veacului trecut şi la începutul celui de faţă Muntenia şi Moldova de o parte şi Ardealul de altă parte. în timpurile mai demult, după cum se poate vedea din unele cîntece mai vechi {v.d.e.baladele:* Gheorghe, Răscumpărarea voinicului, Stanciu şi Vochiţa, *din colecţiunea d-lui Miron Pompiliu) se pare că viaţa haiducească in adevăratul ei înţeles era mai cu putinţă şi în părţile de dincoace de Carpaţi.* >'

O specie de poezii proprie numai ardelenilor, bănăţenilor şi bucovinenilor sînt „Cîntecele de cătănie^. Aceluia care ar voi să se convingi pe deplin despre alipirea românului faţă de pământul pe care s-a născut, despre greutatea eu care se despărţeşte el de casa părintească şi despre durerea ce o simte cînd este departe de dînsa, i-aş recomanda îndeosebi duioasele cîntece de acest fel aflătoare în colecţiunea de faţă. ^

în ceea ce se atinge de piesele cuprinse sub numirea „Varia"") aflu de lipsă a aWmti că unele părţi din balada Marcu *aduc în citva cu partea a cincea din* Gruia şi tatăl său NbvaC *din colecţiunea* d-lui At. M. Marienescu (Peste, 1859), *Chira din colecţiunea de faţă seamănă cu* Pata Sandului din *tomul I al* Pbesiilor poporale *adunate de dl. Simeon FI. Marian (Cernăuţi, 187'3) şi ou* Iloanca *din colecţiunea d-lui Marienescu.* Nevasta fugită *este în mare parte* Chiralina *din colevţiunia d-lui Marian, tot asemenea* Teiul şi bradul *se află şi, în colecţiunea d-lui Marian, însă cu mai multe deosebiri. în fine, după cum am însemnat şi în notele de la sfîrşitul despărţămîntului,, Varia^, colinda a doua are oarecare păiţi comune eu* Crăciuneaea. şi pruncii *din culegerea de colinde a d-lui At. M. Marienescu (Pesta, 1859).*

Nu pot încheia fără ă exprima în numele d-lui I.U.Jarnik şi al meu cele mai sincere ale noastre mulţumiri onor. Academiei Române, cafea făcut cu putinţă datea la lumină a acestei colecţiuni, d-lui V. Alecsandri, care a binevoit a o recpmanda atenţiunii colegilor săi într-un mod atît de favorabil, şi d-lui G. Sion, care n-a pregetat a se însărcina cu supravegherea tipăririi.

* Vezi r*Analele Academiei Române", seria a Il-a, t. V, p. 45, şedinţa din 18 martie J883,

** Vezi V. Alecsandri, *Potstt populare ote românilor,* Bucureşti, 1867,

Dl. I.M.Mqldovan şi tinerii săi ajutători de odinioară de bună seamă vor simți o mar bucurie văzînd că silințele ăinşilor nu au rămas uitate, ei rodul acestor silințe a fostprezenie publicului cititor spre aprefiere'. . •

Braşov, mai, 18S5.

Andrei Bîrseanu
profesor

P.8. Piesele din despărțămîntul „Varia" de la balada Nevasta fugită *încolo* nit» *shttpe trecute în glosariul d-lui dr', liU.Jarnik, deoarece la ultima reviâar%acestui glosariu 41. i U. Jarnik n-a . avut la-nfomină pie*d$,âe$pre. cart « vorba,.,.* . '•••.-•••>.•

• •• -V, >> * •'.'•/ A. Bv; - '

>

D O I N A [1]

, Dotoă, doină,tdLcttec dttlce ! -
Cînd te-aud, nu m-aş mai duce.
Doină, doină, viers cu foc !
Cînd răsuni, eu 6tau în loc.
Bate vint de primăvară,
Eu cînt doina pe afară,
De mă-ngîn cu florile
Şi privighetorile.
Vine iarna vigcoloasă,
Eu cînt doina-nchis în casă,' ,. .
De-mi mai mîngîi zilele,
Zilele şi nopţile.
Frunza-n codru cînd învie.
Doină cînt de voinicie;
Cade frunza jos pe vale,
Eu cînt doina cea de jale;
Doină zic, doină suspin,
Tot cu doina mă mai ţin;
Doină cînt, doină şoptesc,
Tot cu doina vieţuiesc !

Vasile Alecsandri

(Poezii populare ale românilor)

I

DRAGOŞTfc

Putere» dragostei

I

BelerS, bade, frigurile[2],
Da-s mai rele dragostele.
Maica din friguri mă scoate,'
Dăr din dragoste nu poate.

II -

Zis-a maica că nia scoate ' '
De la cîte, de la toate.
De la două nu mă poate :
De la mîndră, do la moarte !

III

Măi bădiță Gheiasim,
Eu de drag te-aş băga-n sîn
Şi de drag te,-aş semăna,
Şi cu drag te-aş secera,
Şi te-aş face stog în prag,
Şi te-aş îmblăti ou drag,
Şi te-aş cerne prin sprîncene,
Şi te-aş frămînta-n inele,
Şi te-aş da inimii mele .
Doar inima te-ar mînca,
Doar de drag m-aş stîmpăra !

IV

De n-ai fi ochi şi sprîncene[4],
N-ar mai fi păcate grele ;
Dar ochi şi sprîncene sînt,
Şi păcate pe pămînt.
Ochii şi sprîncenele,
Alea fac păcatele !

Bea bucată-i Aragostea-:
Cine prinde-a o gustă, /
:ONware- cap de-a o lăsa,
Mei ^iatersde-a o purta.
M-a pus dracu şi-am gustat-o
Şi-am bolit pîn-amnitat-o.

VI

Cît d^njare-î părhîhtui
Ce-i maiJrău ca urltu[6]î
Ba, zău, ffiai rea^ dragostea,
Care «şea pajiştea. '
De urît te poți ascunde,
Dar de dragoste n-ai Tinde,
Că oriunde te-al ascunde,
La inimă toț pătrunde.. ,

: vil

Mărie din Gîrboyar
Doar tu mi-ai făcut' ceva[6],
De niite mai poci uita -l J.
Ziua tot la tin^gîndesc
Noaptea pe tin'te vise».

VIII ' ' ,

De urît m-aş dttce-n țară,
Dragosteamă-ntoajnă iar&;
De urît m«aş duoe-n lume,
Dragostea capiimi-lpțme[7]:!

IX

Pentru badea, bădițu,
Bucuros mi-aş da şurțu
Şi pieptariul mi l-aş da,
Numai de l-aş Căpăta!

Frunză verde iarbă deasă,
De la noi a treia casă,
Tot suspină-o preoteasă, ;
C-a bătut-o preotu
Să-şi spună ibovnicu.
— De m-ar frige pe-un cărbune,
Ibovnicul nu-1 voi spune !

• • xn •

Pe-o clenguță din dumbravă,
Zace mierla rău beteagă ; '
Merge cucul şi mi-o-,ntreabă[8]:
— Mori tu, mierlă 1 mori tu, dragă ?
— Ba eu, cuce, n-oi muri, ,
Pînă ț-oi creşte puii!

• xn

Foaie verde, flori de fragă,
Picioarele mi se leagă :
Ori de frunză, ori de iarbă,
Ori de tine, mîndra' dragă !

XIII

Pentru mîndra care-mi plaee,
Trei zile la domni aş face*;
Da' pentru care-i urrtă>.
Una mică-mi pare multă.

XIV

Pentru mîndra caprini pî*^,:«'.«
Nici părinții n-aut ce-mi face, i ;
Nici judele satului, , , ,
Nici chiar domnii sfatului.
Domnii şed şi sfătuiesc,
JEu cu mîndra mă iubesc.

XV

Pe de-o lăture de sat,
Mere-un păun retezat;
Dar nu-i păun retezat,
Ci-i bădița fermecat[10].
Şi cine 1-a fermecat 1
Mîndrulița lui din sat,
Cu trei maci din trei grădini
Oii apă din trei fîntîni.

XVI

Foaie verde-a macului,
Pentru voia badiului,
Dat-am trupul.dracului
Şi sufletul iadului!

XVII

Pîn'eram de nu iubeam, /
Unde mă culcam, dormeam
Dar acum de cînd iubesc,
Nu pot să mă odihnesc.
Pe braț capu-mi sprijinesc
Şi tot la mîndra gmdesc.

XVIII

Mîndro, de iubirea noastă
Băsărit-a rujă-n coastă.
Cine-n lume s-ar afla
Ca să rupă rujuța,
Mare iubire-ar strica !

XIX

Măi bădiță, strugur bun,
Te-aş mînca şi nu mă-ndur,
Te-aş lăsa şi te-ai usca,
Şi inima m-o durea !

XX

însura-m-aş, să-mi fac şură,
Dar inima nu mă-ndură ;
însura-m-aş, să-mi fac casă,
Dar inima nu mă lasă !

XXI

Puişor de la pădure,
Du-te la mhidra de-i spune
Să nu se gate-aşa bine,
Că, zău, capu mi l-o pune j
Ce să mi-l puie, câ-i pus,
Numai cît mai stă în sus.

XXII

Frunză verde de alună,
De cît c-un tată ş-o mumă,
Mai bine c-o mîndră bună.
Că mîndruța, dragul meu,
De te vede că ți-e rău,
Anină rochița-n brîu
Şi dă fuga la răzău,
De-ți cată leacul mereu ;
Şi de vede că ți-e bine,
Te strmge-n brațe la sine,
De rîde inima-a tine !

XXIII

Du-te, cucuie, în berc
Şi mă lasă să-mi petrec,
Să-mi petrec eu ein* mi-i drag,
De m-ar ducelhiar în iad !

XXIV

Decît maică cu dulceață, ;
Mai bine la mîndra-n brață;
Că mîndruța, fătul meu„
Cînd simțeşte că ți-i rău,
Fuge iute la părău,
Udă cîrpa-n apă rece,
Te leagă la cap şi*ți trece.

... XXV,,

Ce mi-i drag nu mi-i urît,
De-ar fi ca negru pămînt;
Ce mi-i urît nu mi-i drag,
De-ar fi cît caşul de alb.

XXVI

Unde şede urîtul,
Şe-nnegreşte pămîntul;
Unde şede dragdstea,
Se-nverzeşte pajiştea.

XXVII

Floricică albăstrea,
Mîndră, mîndruleana mea,
După fața ta de doamnă
Luiiiea-ntreagă se întoarnă
Eîsu-ți lumea veseleşte,
Plînsu-ți lumea amărăşte;
Şi de dragul dumitale
Ştie chiar şi sfîntul soare :
Că la tine cînd priveşte,
Stă şi nu mai asfințeşte.
Sfîntul soare, dacă-i soare,
Şi tot după ține moare ;
Dară eu fecior sărac,
Cum să nu mor de-aî tău drag f
Hei dragoste, dragoste,
Tu uşti mîndră pajişte;
Tu miro uşti, tu mi-o-nverzeşti,
Şi iar lumea-nveseleşti!

xxvin

De-ar fi apa pînă-n p^epty
La mîndră cautâ să trec;
De-ar fi apa pînăm brîu, ;
La mîndră cautâ să viu !

XXIX

Calul bun şi mîndrele,
Alea-mi nîîneă zilele;
Calul bun şi mîndra bună,
La inimă mă răzbună !

XXX

Pentru tine, rujă plină,
Mei n-am somn, nici n-am odihnă ;
Pentru tine, rujă creaţă,
Mei n-am somn, nici n-am viaţă !

xxxi

Mînciră, făcută prea tare,
Nu-mi mai face supărare,
Că nu poci şedea la scoate[11].
Noaptea nu mă odihnesc,
Tot la tin', mîndra, gîndesc,

xxxir

Mîndra, mîndruleana mea,
Doar ai ştiut tu cevjj„
De nu te mai pot uiţa
Nici ziua şi nici noaptea ;'
Ni ce[12] ziua cu lucru,
Nice noaptea cu somnul
Cum mă culc, cum te visez
Pun mina, nu te găsesc ..."
Doamne, cum mă celuiesc !

XXXIII

Săracele dragostele
Ciripesc[13] ca pasările
Pe toate gardurile,
Sub toate streşinile j
Dară nu-s toate curate,
Ci-s cu dracu mestecate[14].

Trec prin tină, nu se-ntină,
De voinic tînăr s-anină ;
Trec prin ăţ»ă, nu se-neacă,
De voinic tînăr se leagă.

xxxrv

Dragostea de fată mare
Ca garoafa din răviare:
Cînd bate/vîntul subţire,
Atunci mă scoate din fire.
Dragostea de nevăstuţă
Ca floarea din grădinuţă :
Cînd batcş vînt^din jos,
Umple casa de miros.

XXXV

Frunză verde de 4tidău,
Mergea, lelea pîngă tău,
Cu cunună de sasău.
Drăguţu său o vedea
Şi din grai aşa-i grăia ;
— Trage-ţi, lele, cununa,
Cam pe ochi, cam pe sprîncene,
Că mă bagi în multe rele;
Cam pe coada ochiului^
Izvorul păcatului»,
Eu, lele, de dorul tău,
Nu poci sluji domnu-meu,
Nici s-asculţ pe tată-meu *l*
— Bade, nu te supăra^
Că, zău, nu e vina mea,
Ci-i vina măicuţă-mea
Ea fruhlGasă'm-afiâcut
Şi eu ţie ţi-am plăcut,
Ca piperiu grecilor,;
Ca tămîia popilor.
Cînd măicuţa m-a scăldat,'
Ea ciupa că mi-a ţipat
Tot în umbra nucilor[18]!
Spre chinul voinicilor!

XXXVI

Pentru ochi ca murele,
Ocolesc pădurile;
Pentru sprîncene-mbinate,'
Umblu ţa?a.îumătate
Şi MoidoVar-8t«eia parte f
Pentru*m W*«ă sIMtul soare,
Umblu noaptea pe răzoare.

Lauda ibovnicului şi ibovnicei

XXXVII

Frunză verde, frunză verde,
De trei ori tot frunză verde,
Om ca badea nu se vede
Nici în faţă, nici în dos,
Aşa mîndru şi frumos;
Poţi să cauţi nouă mări,
Nouă mări şi nouă ţări !

XXXVIII

Cît în lume am umblat,
Eu ca mîndră n-am aflat;
Bunişoară şi frumoasă,
Şi ca ea de drăgăstoasă ! ,

XXXIX

Hop ! mîndruţa, păr galbin,
Gura ta miroase-a vin
Şi braţele-a rosmârin;
Dinţii ţi-s mărgăritar,
Gura, pahar de cliştar !

XL

Mîndră mea, mîndră Mărie,
Scrisă-i fața ta-n hîrtie ;
Mîndră mea, mîndră Ioană,
Scrisă-i fata ta-n icoană !

XLI .

Fagilor frumoşilor,
Fagilor umbroşilor,
Faceţi-rai nn pic de umbră,
Să mă umbresc cu-a mea mîndră
Că am mîiidră, tinerea,
Tinerea şi gingăşea,
Şi îi arde soarele
Pieptul en m&^şletej " v
Brîul şi inelele! ,

XLII

Neculae, pui păun,
Din ţara ou Vinul bun,
Chica ta-i toată Mele,
Gura ta-i făgur de miere.;'
Chica ta-i numai d-un păr,
Buzele de călăpăr;
Chica ta-i numai de-un fir,
Buzele de trandafir ! •

XLIII

Foaie verde aluniţă,
Cît am trăit j»e li^n^ă, <
N-am văzut ^eriţe fWnzuţă
Ca la mmdJa-n grădinuţă;.,
Cît o ninge, eîţ o plouă,., ,.

Ba e tot mîndra şînouâ
Cît o ninge ş-o {brumează,
Ea e tot mîndra şi creață,;
Ca şi mțndra mea isteață-

XLIV ,

Prin curtea popii la vale, , i
Busuioc ro^su răsare,
Unul mic şi altul mare ;
Cel mai mic mi-i ibovnic,
Cel mai mare mi-i drag tare !

XLV .• "

De cînd maica m-a făcut,
Zile bune n-am âfut,
De dulceață n-ajh ştiut,
Pînă cînd am strâns în brață
Puişor frumos la față,'
Puişor -
Cam roşior,
, Puişor
Ca un bujor . . .
Puişorul cînd m-atinge,
Foc la inimă mă-ncinge;
Şi la mine cînd priveşte, ,
Inima mi se sfîrşeşte !

XLVI "

— Mîndra, de cînd ne iubim,
Vreme-i să ne şi hulim'⁷!
— Vremea ne-a fost mai de mult,
Dai* noi nu ne-am priceput.
— Dar eu, mîndra, cum ți-aş zice ?..
Floricică mierioară,
Dulce-ai fost la gurişoară^
— Şi eu, bade, cum ți-aş zice! . .
Merişor verde-nvărgat, •
Dulce-ai fost la sărutat. •

'XLVII

— Trandafir de pe hințeu,
N-ai tfăzut pe dragul meuî,
— Poate că l-oi fi văzui,
Dară nu l-am cunoscut.
— A fost lesne de-a-1 cunoaşte,
, Că-i cp, cizme româneşti,
Cu cioareci braşoveneşti,
în degete cu inele,
Cu "buzele subțirele,
Gura lui fagur de miere !

XLVIII

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana, mea,
Ochii tăi şi toatei bune,
Sprîncencle-ți iaciminun*;
Ochii tăi şi toate-mi plac,
Sprîncenele mcarțe/mi fac.
Mîndra, mîndruleana mea,
Floricică şgingăşeai
Ochii tăi mă bagă-n boală, .•,
Sprîncenele iar mă pcoajă; ,
Ochii tăr mă bagă-n frică,
Sprîncenele mă ridică.
Floricică gingă^şea,
Mîndra, mîndruleana mea !
Sprîncenele dumitale
Pene de privighitcâre 'y"
Cînd le sui, cînd le ridici,] ^
Eău la inimă mă strici;.
Cînd le sui, cînd ie cobori,
Din picioare mă dobori!

XLÎX

Foaie verde de^sasău, ":[";
Țu, țu, țu, murguțul meu f
Să intrăm în sat cu soare,
C-amo niîndră ea ş-o floare

Ce ne-aşteaptă cu mmcare.
Acolo dac-om sosi,
Ea frumos ne-a omeni :
Ţie iarbă şi ovăz,
Mie gură şi scoverzi! " i

L

Pe Murăş şi pe Oîmpie,
Nu-i mîndră să-mi placă mie; *
Pe Murăş şi pe Tîrnavă,
Nu-i mîndră să-mi fie dragă.
Numai pe Tîrnfijva Mică,
Am o mîndră ibovnică,
Tinerea şi frumuşea,
De mă pot iubi cu ea.

LI

Struţişor cu viorele,
Dulce ţi-i guriţa, lele.
Mai dulce n-are cum fi,
Că-i ca strugurul din vii :
Nici e dulce, nici sălcie,
Fără cum îmi place mie !

LII

Tătăişă, draga mea,
Nu te tare supăra, ,
Că mîndră ca dumneata
Nu-inime, cîtu-i lumea;
Şi cîtu-i satul de mare
Nu-i casă c-a dumnitale,
La fereşti

Cu flori domneşti! ;•

LIII

Vai de min', ce-mi place mie,
Măru roşu din liîrtie,
Badea care ştieia scrie;
Mărul roşu jumătate,
Bădiţa care ^i'earte ! > i

LIV

Vai, mîndruţb, gura tas '
Pentru multenu d-»ş da r '
Pentru-un galben, pentru ddij
Pentru două mii de boi.
Galbenii, mlnflra; să gată,
Guriţa ta niciodată
Şi nici zece'mii de boi
Nu fac ca buzele moi!

LV

Suflă vtntul alinat, „
Io-l cunoso că nu»i curat,
Ci-ide la badea mînat.
Suflă vînţul/alinaity
Io-l cunosc că nu-ieurat
Şi ştiu de ttnde-i mînat . v »
-Dintr^o grădină «uflori •:.«::
Unde scrie-^un scriitor;<•.!••.
C-o mînă pe carte serie >•«•>
Şi cu alta-mi face mie - :
Să merg în cănţelărie,
Să mă-nvăţ şi eu a scrie[18].
Serie badea pe Mrtie, >
Şi cînd scrie, mă mîngîie;
Scrie badea latineşte,
Cînd citeşte, - •
Mă topeşte î " ^ '

Sărac plug cu şase boi . . .
Dragu mi-i mie <de voi
Şi mi-i drag de pîn'vă mînăj
Că ţine biciu*ntr-o Mnă
Şi strigă de la inimă !

LVII ? 'i

Primăvara, cînd înfrunde,
Gura cucului s-aude;
Da cîndu-i colo toamna,
Nu s-a ude nimica ;
Numai mîndra cu gura,
Ou dulceaţă ciripind,
Toată lumea veselind.

LVIJI

Cîte flori pe cîmpurele,
Nu seamănă mîndrei mele;
Numai una mititea,
Frumuşea şi gingăşea,
Parcă seamănă cu ea.

LIX

Cîte fete ardelene
Toate-s negre la spjîneene,
Numai două din Hărţău,
Săruta-le-aş numai eu,
Au sprinceana cam gâlbie
Făcută spre lăcomie;
Şi la faţă-s albişoare,
Albişoare, roşioare,
Ca şi nişte merişoare.
Trupuşorul sprintenel ,
Parcă-i tras prinţr-un inel.
Mersul lor e legănat,
Legănat şi dezmierdat;
Gîtul şi mărgelele
Ca ceriul cu stelele ;
Sînul eu-ţîţucile/
Grădina cu florile.
Şi la grai sînt drăgăstoase,
Şi la suflet sînt voioase,
Şi-s cu buze subţirele
Adăpale-n tău cu miere,
Să te t ot săruţi cu ele !

LX

Mult mă mustră măicuţa
Să las seara uliţa,
Dar eu nu o poci lăsare,
Că satul cîtu-i de mare
Nîme bădiţ ca rain' n-are,
Şi cîtu-i «atu mereu
Nu-i bădiţă ca al meu;
Ba mai e un brad în munte
Cu crăci verzi, cu verde frunte.
Dar nici bradul cel fălos
Nu-i ca badiu de frumos,
Că bradu mi-e elenguroş,
Şi bradu mi-e poeiumpos,
Nu-i ca badiu 'subţirel,
Să mă poci iubi cu el. ~

LXI

— Trandafir ş -un fir subţire,
Rău m-ai scos, dragă, din fire;
Trandafir şi-un fir mai gros,
Mult mă mir cum de m-ai scos.
— Trandafir verde frumos,
Bădişor la grai duios,
Eu din fire mi te-am scos,
C-ai fost drăgălaş copil
Cu faţa de trandafir,. - •-
Şi cu pană'* frumuşea
Făcută pe voia mea.

LXII

Draga mea subţire-n trup,
Harnică maică-ai avut:
De frumoasă te-a făcut,
Cu ochi negrj de ochit,
Cu sprîncene de-amăgit.
Cu gura de-nceluit.

LXIII

Cîtu-i dealul de mereu,
Nu-i drăguț frunios ca-1 meu,
Mei în sat, nici în oraş
Numa-n şcoala de la Blaj. > '
Vai! frumosu-i, frumuşel, M I
MI ştiu ce să fac cu el . , ; -
Pace-l-aş rujă-n fereastră
Totdeauna să-nflorească;
Da ruja s-o scutura
Şi eu rău m-oi supăra.

LXIV

Marioară, surioară,
Sufletul meu lelişoară,
Dorul tău mă bagă -n boală
De nu poci merge la şcoală;
Fața ta cea rumeioară
Zice : vino de te-nsoară,
Ochii tăi cei negrişori
Umple-mi trupu de fiori,
Fruntea ta cea albineață
Umple-mi sinul de dulceață.

LXV .'• ;

Cîtu-i țara românească
Nu-i ca fat-ardelenească,
Măcar cine ce gîndeşte,
Măcar cum [20] mi-o ocărăşte.
Cînd mă uit la sînu-i plin,
M-apucă dor şi suspin ;
Cînd văd păru-i de mătasă,
-Dorul ei tare m-apasă ;
Cînd văd fața-i bălăioară,
Dorul ei mai mă omoară;
Qînd la joc se-mpodobeşte,
Inima din tine creşte;
Cînd îşi pune struț de flori,
După dînsa stai să mori[21].

LXVI

Busuioc verde din'prag, ;
Ia gîcițț cine mi-i drag ?
Badiu mîndru^sa.'Un steag
Care-mi ară la iosag*[2]
Mînînd bdiisiCea Viragî
Busuioc verde-n pridvor,
Ia gîciți de cin? mi4 dor ? *
De-un flăcău cam negrişor, <
Care-,mi lueseă la cgor
Mînmd boiiî Ho Bodbr !

\> LXVII

De la mîndră mea de rale
Mîndruinftdepan răsare,- -
Măderan de cel turcesc . . .
Pus-am gmd s-o țăBăsesc . .
Drept să fie, sau glumesc ?
Ba, zău, cumsro, părăsesc, ;
Cînd ca ea nu mai găsesc,/,,
La obrşjz,ca^ujile ' •
Ochişori ca^ murele, -
Buzele ca frunzele,
De-ți răpune zilele.
Nu te, dragă, -nfricoşa
Că, zău, nu te voi lăsa
Oîtezile^ voi avea.

v .-'.;;Lxfțir' ;

Foaie ver^lemn/iftşor^ ,
De nimica nu mi-i dor '
Ca de flori de cujpnduță,
De gura lelii Antița. '
Ochii ei şi buzele
Scurtă-mi mie zilele,;
Ochii ei cei cu lumină * ,
" Mult mă strigă de la cină;
Ochii ei cei e u ^ a l f e u ş '
Mult mă cheamă din culcuş.

Jocul ei dumineca
îmi robeşte inima
Pentru-ntreagă viața.

LXIX

Frunză verde trei nuiele,
Din trei iubite-ale mele
Nu ştiu la care voi mere:
Mere-oi colo peste vale,
La cea mîndra ca ş-un soare f
Mere-oi colo peste drum,
La pana cea de păun *1*
Duce-m-oi la cea Vecină,
Că-i mîndra ca o lumină ;
Gurița ei f agur dulce,
Cin'gustă nu se mai duce.

LXX

Dragu-mi-i cîmpu cu flori
Şi mîndra cu cingători;
Dragu-mi-i cîmpu cu ceațăj
Şi mîndra cu ie creață !

LXXI

Dragu-mi-i cîmpu cu flori
Şi bădița cu surori,
Dragu-mi-i cîmpu cu ceață \
Şi badiu cu chica creață,
Dragu-mi-i badiu din joc
Că miroasă-a busuioc[28]!

LXXII ' \

Trandafir cu bun miros,
Drag mi-i, Doamne, cel frumos,
Şi călare, şi pe jos;
Şi la lucru, şi la joc j
Te face să stai pe loc.

IiXXIII

Eu pe deal, mîndra pe vale,
T-o cunosc numai pe poale;
u pe deal, mîndra pe şes,
Ş-o cunosc numai pe mers;
Pe mersul picioarelor,
Pe-ncrețitul poalelor!

LXXIV

Foaie verde buruiană,
Drag îmi e numele Ană.
Că te-ncîntă auzindu-1
Şi te farmecă rostindu-1.
Drag mi-a fost şi drag mi-a fi.
Cît în lume voi trăi!

LXXV

Frunză verde dintr-o mie,
Altul nu-mi trebuie mie,
Fără frunza macului
Şi podoaba satului,
Ioan al diacului:
Ori cu el să mă iubesc,
Ori de nu,-mă prăpădesc !

LXXVI

Ie şii seara pe uliță
Şi-mi văzui mîndra-n portiță
Gata ca o păunită :
"Mîndra mea, pe lume una,
Cumu-i între stele luna !
Părul ei mătasă moale
Ca şi inul cînd înfloare;
împănată cu scumpie,
Tuturor dragă , . . şi mie !

LXXVII

Lelea cu mărgele multe
Amiroase-a flori mărvmte,
De pe vale, de la munte ;
Dar cea cu mai puțintele
Amiroase-a floricele,
De la munte, din vîlcele.

LXXVIII

Foaie verde, verde mac,
Oehii lelii tare-mi plac,
De pe uliță mă *rag
Şi grozav necazu-mi fac.
Foaie verde, verde mac,
Ochii lelii care-mi plac,
Dulcişori şi mieriori,
Mă cheamă sub prunişori,
Să mă scoată din fiori . .
Nu ştiu scoate-m-a, ori ba,
Ori mai tare rn-o băga ?

LXXIX

Mîndro, doi ochi cala tine
Nu mai sînt în sat la nime;
Doi ochi ca la dumneata,
Zău, că nu mai pot afla,
Aşa negri frumuşei
Ca cireşele-n oltoi,
Care-s coapte la răcoare,
De nu-s grăbite de soare !

LXXX

Nevastă secerătoare,
Ce seceri vara la soare
Şi mijlocu nu te doare î. •
Că şi io-s secerător,
De mijloc numai nu mor[24]!

LXXXI

Foaie verde mărăcțne,
Zău, acuma trăiesc bine
Cu bădițu dîngă mine ! . .
Cîndu-1 văz^ dumineca
Mi se rupe inima;
Cînd. îl văz cu capul gol
Pare că-i un domnişor;
Că-i cu părul retegat . . .
Nu-i fecior ea el în sat.
Cînd *nă uit ln fața lui,
Parcă-i spuma laptelui!

LXXXII

Bădița cu şese Boi
N-are ce câta la fioi,
Dar bădița cel cu-o vacă
Nici o seară sâ mH treacă/!
Bădița cel şărăcuțj
Zău, acela mi-i drăguț,
Că, zău, ăla mi-i mîndruț !

LXXXIII

Cîntă cucu-n par de vie %
Ş-acolo este-o chilie
Cu muşcată şltămîie[25],
Dragii meu acolo scrie . . .
Şi cînd scrie, mămîngîie,
Cînd citeşte^ mă topeşte,
Cu ceriul m& potriveşte;
Culuna, cu stelele,
Cu dragi rîndunelele;
Cu luna, cu soarele,
Cu dragi căprioarele!

LXXXIV

Bine-i stă la ceri cu lună,
Ca şi mîndrei cu cunună;

Bine-i stă la ceri cti stele,
Ca şi mîndrei cu mărgele.
Buzele ca rujile, .. -
Poalele ca florile; '.'.-.."••}
Pata ei ca hîrtia, j
De poţi scrie pe dînsa'!.

"LXXXV

Badea meu, tînăr băiat, ; ' ,
Mei mustaţa nu i-a dat
Badea meu, tînăr copil,
Eoşu ca un trandafir;
Din obraz îi pieăsînge,
Undei văz inimtt-mi plînge.
Faţa lui ca trandafirul,
Trupul lui ca rosinarmuU
Cum e bradul arătos,
Aşa*i badea de frumos•; t
Cum e bradul'nalt din munte,
Asa-i badea meu de f&unte!

LXXXVI

Badiu care-mi'place, mie
Mare casă, nici inoşie, N
Mimai peană-n pălărie;
Mei o brazdă în holdi^ă,
Făr'cămaşe euialtiţă/,
Mei o brazdă d^ ogor, ,
Fără cioareci euşinorî

' -. Lxxxyii

A iu, iu, crucea*mea, lelej-
Tu cu ochii faci belele,; ?
Intri-n căs'j şte:iumiji#a^
Ieşi afar', se-nWnMeâz^1

Aluniş cu-alune multe, ,
Spune la badea din curte,
Pedummica^e vine i
Să-şi gătească peana* bine,
Şi în loc de doua flori
Puie şi-ai mei ochişori,
Şi în loc de două pene
Puie şi-a melespAcene j

' LXXXI3;

Badiul meu, tînăr copil,
Mîndru ca un trandafâr.
Cîndu-1 văz<sear^la poartă,
Parcă-i rujă-nrourată;
Cîndu-l văz seara pe lună,
Parcă-i floare din cunună;
Cîndu-1 văz seara la stele,
P&reâ-i cruce de m^rgele^

• XC , '

Badiu-nalt şi subţirel
Parcă-i tras prints-un inel,
Să te tot iubeşti cu sel î
Mîndra-naltă; subţirea
Parcă-i trasă prin vergea,
Să te totiubeşti Cu eă î

Mă miram ce-nil placjef mie
Mărul roşu cţigt tipsie,
$adea-nalt e» pălărie;
Mărul roşdji&aureţ;
Badea-iialt şîalMheţ ! • -

i Dragoste nehotărîtă

XCII

Hop ! leliţă, lelişoară,
Păsărică mea uşoară,
Tot gîndesc şi iar gîndesc
Că pe cine să iubesc ?
Tu mi-ai spus odată-aşa~:
Că pe tine de voi vrea .
Tot întreb inima mea,
Ascnlta-te-voi, ori ba ?

XCIII

Gîndit-am, mîndra, gîndit •
Să mă las de-al tău iubit,
Dar inima iar mă-ntoarnă
Să te iubesc pîn'la toamnă ;
De la toamnă încolea,
Iubească-te cine-a vrea.

.. XCIV

Pană-n car, pană-n căruţă,
Şi-a prins badea o drăguţă ;
Pană-n car, pană-n hinteu/
Dar tot i-s mai dragă eu !

XCV

Auzi, mîndra, cucul cîntă,
Ieşi afară şi-1 ascultă !
De ţi-a cînta cucu bine[27],
Trage nădejde de mine ;
De ţi-a cînta cucul rău,
Grijeaseă-te Dumnezeu[28]!

XOVI

Frunză verde trei pătace,
Zis-a mîndra că mi-a face
O peana de bănuţei .> •
Frumoasă ca ochii ei.
Frunză verde de gutuie,
Eu am zis că nu-mi trebuie .
Făr'peană de măderan,
Să ne mai iubim un an !

, xcvii

Bădiţa cn şapcă neagră
Iese-n cale şi mă'ntreabă :'
Fostu-i-am vreodată dragă ?
Eu răspund dintr-uncuvînt,
Făr'să pun 6ehji-n pămînfr,:
Că i-am fost trei ani de-a rînd.
El răspunde :,jtu, leliţă,
Să-nii mai fii un an drăguţă !
Eu i-am spus, că m-oi gîndi
Şi-apoi mă voi'hotărî!

xcyni

Pus-am gîn<T şi jurămînt
Să-1 las la dracu iubit,
Dară iar m-am socotit.
Să mai iubesc pîn'la toamnă,
Pîn'la toamnă, pîn'la iarnă :
De la iarna. încolea,
Mai iubească eine-a vrea,
E,u ani iubit partea mea !

XCIX

— Haide, bade; de mă ia
Pîn'ee-s pruncă tinerea, *
Că dăc-oi îmbătrîni
Toţi oamenii m-or urî,
Ţie nu ţ-oi trebui.
7- Mîndra,/^Tr^âii^^mmi
Eu atuncea ţe-ţoi îua,

Cînd a face plopul pere
Şi răchita vişinele,
Să mîncăm, mîndra, din ele !
— Bade, bădişorul meu,
Dragul meu, sufletul meu,
Eu te văd că şăguieşti,
Da tu tare mă doreşti!

C

Foaie verde de urzici,
De e, mîndra, precum zici,
Ori mă lasă-n calea mea,
Ori dă-mi dulce guriţa
Şi mă-nvaţă-a săruta !

Îndemnări la dragoste

CI

Ce stai, bade, cît colea
Cu-atîta inimă rea ?
Da-ndrăzneşte de grăieşte,
C-a mea inimă voieşte !

CII

Iubeşte-mă, bădişor,
Pe mine, un puişor;
Şi iubeşte-mă, bădiţă,
Pe mine, o puiculiţă;
Că drăguţă de-ţi voi fi,
Pentru tine voi trăi !

CIII

Foaie verde de secară,
Iubeşte-mă, bade, iară,
Că nu ţ-am fost mîndr-o seară,
Ci doi ani întregi ş-o vară !....
Iubeşte-mă dacă-ţi plac,
Dacă nu, silă nu-ţi fac;
Iubeşte-mă din văzut,
Deaca nu mă poţi mai mult!

CIV

Frunzuliţă încolţeşte,
Iubeşte, bade, iubeşte
Trestie mîndra din baltă,
Subţirea, verde şi-naltă !...
Nu iubi o buruiană,
Ci o floare din poiană !

CV

Măi bădiţă al meu dulce,
Fă-mi cu ochiul cînd t-ei duc
Măcar, bade, cu geana,
Să ies după dumneata !

CVI

Măi bădiţă, buze moi !
Ce nu vii seara la noi ?...
Vino, bade, joi seara,
C-atunci e dulce gura!
Dar nu veni cu soţie,
Că, zău, nu-ţi voi da nici ţie
Nu-ţi aduce soţia,
Că nici tu nu-i căpăta !

CVII

Măi bădiţo, buze moi,
Mută-ţi casa lîngă noi[28],
C-am un păr cu pere moi
Şi le-om mînca amîndoi!

OVIII

Măi bădiță, chică creață,
Mină boii pe fînață
Şi-i adă de dimineață
Şi-i leagă de trei proptele,
Cu trei fire de mărgele, -
Şi vin' la noi de mă cere,.
De m-or da, de nu m-or da,
M-a da frunza şi iarba
Ş-oi fugi cu dumneata !

CIX

Trandafir, trandafiraş,
Măi bădiță lonaş,
Fă-ți fîntînă la prilaz
Şi strigă seara pe lună :
Hai, mîndră, la apă bună !
Şi mă cheamă dimineața ;
Hai, mîndro, dc-ți spală fața !

(X

îtujă creață, ruj uliță,
Măi bădiță Mculiță,
Cînd ieşi seara pe uliță,
Fluieră din fluieriță,
Să ies şi eu la portiță,
Să-ți mai dau a mea guriță!

CXI '

Hai, mîndră, la cununie
Pînă-i frunza verde-n vie.! ...
Deacă frunza s-a usca, :
Cine-amar ne-a cununa?

GXJI

Hai, mîndro, să ne iubim,
C-amîndoi ne potrivim,
Şi la ochi, şf la sprîncene,
Ca doi porumbaşi la pene;
Şi la ochi, şi la uitat,
Ca doi porumbi la zburat.
Tu n-ai tată, eu n-am mamă,
Amîndoi sîntem de-o cearnă;
Tu n-ai frați, eu n-am surori^
Amîndoi ca două flori!

CXIII r

Vino, mîndră, să dăm mina
Şi să fim amîndoi una !
Hai, dragă, să ne iubim,
C-amîndoi ne potrivim,,
Şi la ochi, şi la sprîncene,
Ca doi porumbei la pene !

CXIV

Murăşan cu tundră sură,
Treci Murăşu, să-ți dau gură;
Murăşan cu tundra albă,
Treci Murăşu, de ți-s dragă,!

CXV

Io cunosc firea badii,
Că cu mine s-ar iubi,
Dar nu cutează-a grăi,
Porul arşi destăiaui ...
Cutează, bade, grăieşte,
Şi cu mine te iubeşte !

Dragoste cu frici şi cu zulie

OXVJ

Aluniş eu *i*ruhza-n crişl "'
Ibovnic tînă*ini*ttm;prJnffT
Aluniş cu fru&za ;d«asă^; s
Frică mi-i să nu'mă, jaşă!.;

'^C^vii^'r;-;,^-:;'^

Intr-o verde grădiriuță5 • i
Şede-un bade'' e&fc mmdtuță^i
Ş-o ține de cingătoare,
Ş-o jură la sfjintn,soare,
Las, bade^ nu mă jura :
Să mă bată Precisța,
De-6i iubi pe cineva,
Far' singur'pe dumneata ! ^

Am un bade tea ş-un steag ."
Ce ,pîn' la suflet mi-i drag ,
Şi mi-e frică că s-a pierde
Ca şi toamna frunza verde;
Că l-am mai pierdut o dată
Şi l-am găst l&.paartă-nehisăj
Unde-s mîndrulițe strînse :?
I na-n poală mi-1 ținea,
Una patul îi.făcea>, ?, *
Una cu vin îl stropea, '' '
Una carne că-i frigea,
Una că mi-1 desculța,
Una-n gură-1 săruta !

«XIX •

Bădiță cu peana verde', , '' \ -
Mult mi-e teamă'eStfe-oi plercfe,
Că te-am ma* pierdut o dată, ' •
Te-am pierdut şi te-am'aflat i-
Chiar în fundul codrului,. ; ;
La curțile dorului^ \
Prins-a. doru-a mă-nțreba] {
— Ce câți, mîndra, pe-aijcea f.
— Dorule, doruțule,
Eu îmi caut dragostele !' -

, Frunză verde huhurez,
Te-aş iubi şi hu cutez,
Că mă tem că mă-i iubi
Ş-apoi mă vei părăsi'!

OXXI

Colo-n deâllfc Huedin ' ''
Merg cârăle iiupă viii.
Am un bădițtmerel
Şi l-aş lua şi pe el,
Dară nu ştiu oe l-oi face
Că să-1 las acas' nu-mi place
Face-mi-l-a^rAtăa* gutui; '
Să mi-1 pun la oăpătîi,
Măr gutui asputrezi,
Fără bade mtoitreziiil» *U*

-'/©XXII - ' V \

Badea mere, badea vine,
Badea m-a lua pe mine;
Badea mere^badea^'nioarnățt
Badea m-a lua la toamnă; ^
Badea mere ş-o vemV >
Oa^e nu mro oeM t « ;

CXXIII

— Badea meu cel supărat,
Da aseară ce-ai cinat ?
— Vreo două pere cu pîne, • '
Ş-am gîndit, mîndro, la tine,
Să nu te iubeşti cu nime !

CXXIV -

De-aş vedea pe faiîndra mea
Că dă gură, altuia,
Fără milă m-aş junghia
Şi pe mine şi pe Ca !

Dragoste ascunsă şi cu piedici

CXXV ;

Peană-n cui, peana sub cu'!,
Eu drăguţul nu mi-l spui !". ".
De l-oi spune,
L-oi răpune;
De-oi tăcea,
Ce s-a-ntîmpla? . .
întîmple-să ce va vrea,
Eu de badea voi tăcea.

CXXVI

Maghiran eu creanga-n sus,
Ne-am iubit, mîndro, pe-ascuns ;
Ke-am iubit cu multă frică
Ş*ai no şti n-au ştiut nimica !

CXXV II

— Poţi tu, mîndră, zice zău
Că nu te-am sărutat eu ?
— Ba eu, badeo, nu pociiZice,
Că mi-a plăcut gura dulce
Şi noi unde ne-ntîlneam,
Ştam în loc şi ne iubeam
Şi din grai aşa grăiam :
Hai, bade, să ne iubim, ;
La luat să nu gîndim 3 '
Ne-am lua, nu ne putem, r, i-
Ne-am lăsa, nu ne-ndurăm!
De mic
Mi-ai fost ibovnic
Şi de mare
Drăguţ tare
Ş-acum nu ţe poci lăsare ^ *l*

CXXVIII

Suflă vîntu-n paie ude,
Eu strig, mîndră/ nu m-aude.
— Ba zău, bade, aud bipe,
Dar nu pot veni la tine !

< cxxix :

Eu am prins gînduri nebune,
Să mă duc cu maidra-n lume
Eu am pus gînduri deşarte,
Să fug cu mîndra-ntr-o noaptt

..: CXXX '..

- Mori, mîndră, sătoor şi eu,
Să ne f&că-un copîrşeu
Şi să ne facă o groapă,
Să ne^ngroape tptodată,
Să să mire lumea toată
C-a fost dragoste curată,
De la Dumnezeu lăsată
Şi de-ai tăi, dragă, stricată ?•.
Mori, mîndră, să mor şi eu,

Să ne facă-un copîrşeu,
Ca pe lumea ceealaltă
Să fim, dragă, laolaltă !

OXXXI

— Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să pribegim ,
Că noi bine ne lovim
Şi la ochi, şi la sprîncene
Ca doi păunaşi la pene !..'
Haide, mîndro, să fugim
Pre din sus de ţintirim,
Să călcăm cărările,
Să-mpărţim dragostele ! . . .
Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să pribegim,
C-acuma-i vremea de fugă,
Pînă sînt holdele-n pîrgă :
Unde calci
Urmă nu faci,
Unde şezi
!Nu te mai vezi f . . .
Haide, mîndro, să fugim,
Amîndoi să ne-nsoţim,
Unde-s munţii rouraţi,
Că-i un popă printre brazi
Şi cunună ne-ntrebaţi;
Este-un popă d-ăi uniţi
Şi cunună d-ăi fugiţi!

CXXXII

Hai, mîndro, să ne iubim,
La luat să nu gîndim,
C-avem doi bătrâni acasă :
îfe-am lua şi nu ne lasă !

C XXXIII

Frunză verde trei alace,
Lasă-mă, mădcuţă-n, pace,^
Să trăiesc cu mîndrele,
Oa codru cu frunzele !

CXXXIV

Mult mă mustră măicuţa
Să părăsesc uliţa,
Că mi-i goală drăguţa . . .
Uliţa n-o poci lăsa, .
Pînă ştiu pe mîndruţa !

CXXXV

Porumbel cu porumbele,
Negrişoare, mititele,
Cază-ţi porumbelele,
Ujte-ţi-să frunzele,
Să răinînă numai spinu,
Să mă iubesc cu vecinu,
Vecinu de-a treia casă . . .
Dară măicuţa mă lasă?

CXXXVI

Părăuţ cu apă rece„
Dare-ar Dumnezeu să sece,
Să rămînă numai tina,
Să mă iubesc cu Irina ;
Să rămînă ghicăşei,
Să voiască şi ai mei!

CXXXVII

O mîndruţo, buze moi,
Dragi ne sîntem amîndoi,
Este-un deal mare-ntre noi! .
M-oi ruga la Precista
Şi dealul s-o aşeza
Ş-apoi, dragă, ne-om lua !

CXXXVIII

Drag mi-ar fi, mîndră, de tiue,
Mi-i urît de cin'te ţine.
Că te ţine-n nouă frîne
Şi mi poci veni la tine ! . * *

Dar de-o voi Dumnezeu,
Tot vei fi odată, zău,
Tu a mea şi eu al tău !

OXXXIX

Vai de mine, iar e seară
Şi mă bate maica iară,
Că ş-aseară m-a bătut
C-am şest cu badea prea mult!

CXL

Frunza verde-acum se face,
Ce iubesc mamei nu-i place-. . .
De-ar plăcea mamei ca mie, .
Azi m-aş duce-n cununie !

CXLI

, Frunză verde, frunzulică,
Ce să facem, tu, lelieă ?
Ne-am iubi, nu cutezăm;
Ne-ăm lăsa, nu ne-ndurăm;
De luat încă-i păcat,
De lăsat e mult bănat!

CXLII

Viorica, viorea,
Mîndră, mîndruleana mea,
Aseară-nsărai pe coastă,
Pe din sus de casa voastră,
Ca să-ţi aud guriţa,
Eumeioara, drăguţa.
Dar n-auzii vorba ta,
Ci-auzii pe maică-ta^
Dojenindu-te pe tine,
Blăstămîndu-mă pe mine,
De ce şed, mîndră, cu tine !. .
Acum deacă-i treaba-aşa,
Spune-i, dragă, maică-ta
Să-ngrădeas că uliţa
Tot cu in şi cu pelin
Să nu ne naaHntllnim.
Numai sîmbăta o dată,
Dumineca ziua toată,
Alte zile-arare ori,
*într-una de nouă ori! ,

^ CXLIII

— Aide, mîndro, aide dragă,
Să trecem măgura neagră
La sfinţitul soarelui
Prin frunzişul codrului
Şi prin ţeara Oltului;
Cînd o fi codrul gătat.. \
Să fiu cu tine-n Bănat.
, Haide joi de la /Şîngeorz
Tocmai în ţara de jos !...
Iar mîndruţa frumuşa
Din guriţă-aşa grăia :
<- Mai dă-mi, voinice, răgaz
Pînă joi după Ispas,
Să-mi las lucru rînduit,
Să nu mă duc cu urît!

CXLIV

D-auzit-am o minciună,
Că Mureşu-i apă bună [31],
Cîţi beau, toţi se împreună !..'.
Hai, mîndro, să bem şi noi,
Să ne luăm, amîndoi 1

CXLV ,

Astă vară mi-am vărat
Sub o cetină de brad,
Dar la vară mi-oi văra
Cu mîndruţa*n Moldovă,
Că-n Moldova-i apă bună ;
Cine bea se împreună.
— Hai, mândră, să bem *şi* noi^
Să ne luăm ainîndoi !

CXLVI

— Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea !
N'u mai umbln degeaba, :
Oi mă duc în calea mea,
C-ai tăi, dragă, nn mă vrea.
Bămîi, mîndra, In, cu bine,
Eu mă duc în țări străine:!
— Frunză verde mărăcine;'•••^
Du-mă, bade, şi pe mine
Unde mergi, în țări străine',
Fă-mă peană-n clopul tău
Oa să te umbresc mereu.
De ți-a fi aşa ruşine,
Fă-mă brîii pe lîngă tine.
De ți-a părea brhil greu,
Fă-mă lumină/de seu
Şi mă pune-n sînul tău.
De-i vedea;că mă topesc,
Suflă să mă răcoresc !
Fă-mă* lumină de ceară
Şi mă pune subsuoară
Şi mă du cu tine-n țarâ,
Că eu, unde-i însera,
Calea ți-o voi lumina.
Oamenii te-or întreba :
~ — Ce lumină e astaî. - . '
Atunci tu vei cuvinte :
— Asta-i lumină de seu
. Mîndruța din satul meu \ '
Asta-i lumină de ceară,
Mmdruță dintr-a meavțeară.

pizmuiți

CXLVII

Cît trăieşti, bade, pe lume
Nu striga mîndrei' pe nume,
Ci strigă : trei foi de ceapă,
Mme să nu te priceapă;
Şi strigă : trei foi de vie,
Mme să nu mi te ştie !

CXLVIÎÎ

Floare mîndra pe binteu,
Bade, bădişorul meu,
De iubit să ne iubim,
La luat să' nu gîndim!
Oamenii ne vorovesc
Şi părinții nu voiescl.
Lumea toată de pre lume
Ne-a şi pus urîte nume : -
Mie grîu, ție tăciune;
Mie frunză de sălcuță
Că-s copilă tînăruță,
Ție roşmalin ciontat
' Căeşti ' " ;
Mie floarea florilor"
Şi scumpa feciorilor, /
Ție răul răilor ^ ,
Şi pleava oamenilor î

• -• ' CXLIX

Badeo, de duşmane, multe
Eu nu pot ieşi din ctete, •
Că de-oi fi,, bade, sehijttibată
Mi-or ziee că-s blăstemată,
Şi de voi ieşi smolită
\Mi-or zice că-s adormită !, .
Mi-s frumoasă, nici n-am fost
Dar voinic din minte-am scos
Nu-s frumoasă,"nici n-oi fi,
Om frumos eu voi inbi!.

CL

Frunză verde ş-un bănuţ,
Aseară mi-amjprins drăguţ;
Par lram prins într-o cercare,
Să vedem ce fire are;
Şi l-am prins la noi la poartă,
Să vedem ce minte p o a r t ă . . .
Foaie verde din căfare,
Mie nu mi se prea pare,
Oă-i fire copilărească,
Şi nu ştie să iubească.
El iubeşte de cu seară
Cîndu-s duşmancle-afară.
Nu iubeşte-n miez^ de noapte
Cînd dorm duşmanele toate !

CLI

Frunză verde, lemn de blană,
Vino, bade, să-ţi dau peana !"
Peana de vei căpăta
Şi pe uliţă-i pleca,
Mîndrele te-or întreba :
Cin' ţi-a dat, bade; peana 1. . .
Dragul meu, comoara inea,
Vorbă bună nu le da,
Ci pune capu-n pămînt,
C-or gîndi că ne-am urît!

CLII

Frunză verde baraboi,
Cînd treci, bade, pîngă noi,
Nu te uita oblu-n curte
Că duşmanele mi-a multe;
Cîte-s de la noi la deal
Toate ţin pe mi ne-alean.
Cîte-s de la noi de vale
Toate stau să mă omoare!
Ci te uită peste sat,
C-or gîndi că ne-am lăsat
Şi te uită peste rît,
C-or gîndi că ne-am urît!

GLin

Tare, bade, ne iubim.
Daî prea irar ne mtilnim.
Şi zău, deş ue-'am Sntîlni,
Duşmanele de h«ăr fi!
Foaie'verde de trifoi,
Cum să vorbim amîndoi?.
Auzi, bade; -acuma joi
Pune clopote lau bqi
Şi le leagăyubade, teagă, ?
Şi le leagă, bade, dragă;
Cu şinoare.de cicoare
Să te-aud^dinşăzătoare,
Cu şindar©>de mătasă ;
Să te-aud^ bade, din casă.. - *
Vino, dragă», $i th*ziuy
C-or gîndi că duci la grîu;
Vino, dragă şi de vreme,
C-or gîndi că duci la lemne!

CLIV

— Măi bădiţo, bădişor,
Dar de nune nu. ţi-i dor?;,.
— Ba mi-i dor^ mîndro, prea tare,
Nu poci trece valea mare,
Că valea-i cu pietricele,.
Nu popi trece preste ele !. . .
Frunză verde-aciin înfrunde,
Mîndro, nu voi mai ascunde, .
CMax dulce pretiină-ta
Mi-a ţinut mie>caiiea,
Să nu mai am grija ta !
— Foaie verde, pomfrurizos,
Fă-te, bade, mînios
Şi-mpinge pretiha jos
Şi vino la. npi/^voios !

CLV

— Măi bădiţă, satu-i plin
Că amîndoi; ne iubim li
— Fie plin şi fiei ras,

Eu de tine nu mă las !
— Măi bădiță, pentru tine >
Multe dau cu lemnu-n mine,
Multe dau şi mulți mă-nfjrotă,
Dar cine dracu-i ascultă *l*

CLVI

Mîndro, de dragostea noastă
Băsărit-a pom în coastă
Cu frunzele de argint,
Lumea-ntreagă mirosind
Şi toată lumea sfințind;
Cu frunzele de aramă,
Mirosind a noua țeară,
A rujă ş-a scorțişoară.
Duşmanii l-au oblicit,
Cu securile-au ieşit,
Cu securi şi cu topoare,
La pămînt să mi-1 doboare;
Pomul nostru să ni-1 arză,^
Pe noi, dragă, să ne piarză[32] !

CLVII

Mă dusei în jos Şe Vale,
Mă-ntîlnii ou'doru-n cale.
Dorul prinse-a mă-ntreba :
Drag mi-e bădița, ori ba?. ..' .
De mi-i drag, de nu mi-i drag,
Nu poci spmie peste sat;
De mi-i drag, de mi-i urît,
Nu poei spune peste rît»

CLVIII

Foaie verde, de. pe rît,
O fată ş-a socotit
Să facă fărmecătură
Tot cu pizmă şi cu ură,
Să mă farmece pe mine,
Să mă las, bade, de tine !. : .
Las'să facă ce va vrea,
Eu de tin' nu m-oi lăsa!

Dragoste cu glumi

CLIX

Astă toamnă era bine
Că-mi zicea mîndra; jupîne,
Dar nici astăzi nu mi-i rău
Că-mi zice : iubitul meu !

CLX

Iese mîndra la portiță,
Numa-n ie şi-n cretință. ;*
Badea trece pe uliță.
Mîndra trage cu ochiu,
Badea suceşte clopu;
Badea trage eu geana,
Mîndra scoate năframa. . .
'Acum mai întrebi, ori ba,
Cum se face dragostea !

CIiXI

Vai, leliță, cum te-aş bate,
Dar mi-s mîinile legate
C-un fir de mătase neagră; "«
-Nu te poci bate de dragă!

CLXII/

Copilită a cai eşti, -
A cui eşti de-au^sma^.'creşti?
Copilită cn dor m^Pv' . .

— Da-s a bădiții, ca n^are.
Copilită cu dor mult. . .
— Da i-s băditți-mprumut.

CLXIII

Ia vedeți aici pricină !
Două flori dintr-o grădină,
Anfîndouă-ntr-o tulpină,
Crescute din rădăcină,
Amîndouă mă iubesc ;
Eu numai una voiesc J
La una i-aiu zis să iasă,
Ceealaltă să nu vază;
La una i-am zis să vie,
Ceealaltă să nu știe!

CLXIV

Foaie verde trei pătaee,
Zis-a maica, că mi-a face
Un pieptar ș-un buibărac
Și m-a da după diac.
Dar eu zic, că nu m-oi duce,
Pîn'mi-or pune la cap cruce !. .
Juratu-m-am și mă jor,
Dar tot după diac mor !

CLXV

— O, leliță, pui păun,
Mută-ți casa lîngâ drum,
Că m-oi face-un păunăș
Ș-oi veni să-mi dai sălaș '.
— Vino, bade, zău, la mine
Că te^oi ținea foarte bine !
— Da de cină ce-mi vei da?
— Castraveți ca iedera,
Pe deasupra gurița,
Să-ți dereagă inima ! . '/ - .

CLXVI

— Bade, trup de trandafir,
Lasă-mă să rup un fir !
— Rupe, mîndră, cît îi vrea
Trandafiri din peana mea,
Numai tu să fii a mea !

CLXVII

— D-auzi, mîndră, ori n-auzi,
Ori n-ai gură să răspunzi?
Mi te cere-un diecel:
Mere-i, mîndră, după el ?
— După diac nu m-oi duce :
Că prînzu cînd e inai dulce,
El ia cartea si citește,
Prînz pe masă se răcește;
Ziua-carte, noaptea carte,
Și trupuKplrn de păcate !
— D-auzi, mîndră, ori n-auzi,
Ori n-ai gură să răspunzi f
Mi te cere-un morărel:
Mere-i, mîndră, după el ?
— După morar nu m-oi duce
Că somnul cînd e mai dulce
El moara că și-o pornește
Și pe mine mă trezește!
— D-auzi, mîndră, ori n-auzi,
Ori n-ai gnră să răspunzi?
Mi te cere-un ciobănel:
Mere-i, mîndră, după el ?
— După ciobănel m-oi duce,
Că gurița lui e dulce !. . .
El întreaga ziuliță
Nu să lasă de doinită,
Mînînd printre floricele
Albișoăre miorele,
Mînînd printre ghilicei
Mielușei tot frumușei:
Iară noaptea lui e lină,
Că-i cu-a stelelor lumină .
Și cu dalbă lună pliftă *l*

CLXVIII

Mîndra-naltă şi subţire,
B făcută spre iubire; . *
Mîndra mică, rotunjoară, v
Cu iubirea te omoară !. ^
Place-mi şi cea-năltişoară,
Place-mi şi cea rotunjoară !

CLXIX

Dragi-mi sînt oiţele
Cînd le cresc cornițele,
Dar mai dragi fetiţele •
Cînd le cresc ţiţucile !,
Dragi-mi sînt fetele, dragi,
Toamna cînd culeg la fragi;
Dar mai dragi copilele,
Cînd culeg coprinele;
Cînd sînt multe şi mărunte
Şi nu-ncap să mă sărute,
Cînd se suie pe curele[33]
Şi-mi dau buze subţirele !

CLXX

Frunză verde, izmă neagră,
Spăriat badea mă-ntreabă,
Mă întreabă de cercei:
Ci ne-a dat banii pe 'ei *V*
Cui ii drag de ochii mei !,
Şi mă-ntreabă de mărgele :
Cine-a dat banii eleşt
— Cui i-i plac buieîe mele' ţ,'.
Ce, bade, te-ai necăjit ?
Şi eu numai am glumit!

CLXXI

— Foaie verde de trifoi, J
Vino, bâdipt, laribi
Şă petrecem ămîhdoi;
Vin'pe colo, pe sub coasta
Pînă la căsuţă iioăstăî
— Dar la tin'ctfm sâ întru ?
— întră; bade, ca gfndu ! '
— Pălăria tm's-d pui? ^
— După uşă este-un cui:
Acolo, bade s-o pui! _

CLXXII

Aide, mîndra, de-mi dă gură,
Că-ţi dau tot ce am în şură,;.
Dragă, hai de mă sărută,. ,
Că-ţi dau! boii de la rudă !. ...
Puică, hai ş-a doua oară,
Că-ţi\dau şi cei din tînjală !

CLXXIII

Ah, urîte, cum te-aş vinde *
Numai de te-aş putea prinde;
Dragoste, cum te-aş lua
Numai de te-aş'capătă ! /

D«o st bl te

CLXXIV

Dragostele tinerele
Nu se fac din floricele,
Ci din buză subţirele,
Din degete cu inele
Şi din grumaz cu mărgelei

CLXXV

Dragostele dintr-alt sat
Ca pita de cumpărat:
Cînd o cumperi
Te îmbucuri,
•$ O mftnîhei, *

Dar nu te saturi.
Dragostea din satul tău
E mai bună, fătul meu :
Cît trăieşti
Tot liboveşti,
De drum n-ai să te-ngrijeşti,
Mei de ploi să te scuteşti...
Tot lîngă drăguţă eşti!

CLXXVI

— Urîtul din ce-i făcut ?
— Din omul care-i tăcut.
Pune-o buză peste alta
Şi iată urîtu-i gata !....
— Dragostea din ce-i făcută ?
— Din omul cu vorbă multă,
Zice-o vorbă, zice două,
Indată-i dragostea nouă !

CLXXVII

Foaie verde de pe cracă,
Eu cu mîndră rîd în şagă,
Ea gîndeşte că mi-i dragă;
Eu cu mîndră şaguiesc,
Ea gîndeşte c-o iubesc !

CLXXVIII

Nu ştiu, mîndră, ce-i asta :
Ori iubesc alta, ori ba,
Pe tin'nu te pot uita !

CLXXIX

Vai de mine, ce-am ajuns,
Să iubesc pe sub ascuns !
Vai de mine, ce păcat,
Să iubesc ce am lăsat!

CLXXX

Pe dealul cela cu spinii,
Mere bădiţa cu clinii,
Tot pe'cale,pe cărare,
în codru la vînătoare.
îl întreabă fir de iarbă:
— Dragă ţi-i Măria, dragă ?
—Dragă mi-i şi nice prea,
Că ştiu bine că-i a mea;
C-am cătat în păscălie
Şi mi-o dă maică-sa mie !

CLXXXI

— Spune-mi, mîndră, ne jurată,
Mai ieşi tu seara la poartă ?
— îţi spun, bade, nejurată,
Că seara nu ies la poartă !
—Spune-mi, mîndră, nejurată,
' Mai gîndeşti la min'vreodată !
— îţi spun, bade, nejurată, ,
Că ziua cîtu-i de mare
Nime gînd ca mine n-are;
Că ziua cîtu-i de lungă
Stă, badeo, să nu-mi ajungă !

CLXXXII

Astăzi îi o săptămînă
De cînd umblam prin grădină
Cu iubita mea de mînă,
Să sădim un mîndru măr
Nălţişor şi verzişor,
Tot cu roduri dulcişoare
Şi la faţă roşipare.
Dor pă mine cînd m-ajirfinge
L-al nostru măr^ mă voi duce
Şi încet-l-oi scutura,
Mere din el vor cădea...
Din poame cînd* voi gusta,
Focul mi-oi mai alina!

CLXXXIII

Cînd treci, bade; p'îngă noi
Pune clopote la boi '
Şi fă pleasna de mătasă

Şi pocneşte-n boi ţusşasă,
Să te-auz, dragă, din, casă,
Din casă de după masă !, . ., \
De-oi fi moartă de beteagă,
Mi-oi face inima-ntreagă
Ş-oi ruga pe maică-mea
Să deschiză fereastra,
Să mă uit la dumneata
Si să-mi treacă durerea[34] !

CLXXXIV v

Badea negru ca tina, '""
Ăla-mi rupe inima !. . • ,
Cînd te văz, bade, pe cale,
Inima-mi plînge de jale;
Cînd te-aud, bade, cîntînd,
Stau în loc, greu suspinînd!

CLXXXV

Bădiţă cu buze dulci, v
Seara vii, seara te duci
Şi nimica nu-mi aduci
Fără sinul plin de nuci.
Tu le-aduci,
Tu le mănînci!

CLXXXVI

De-aş trăi eîţ aş trăi,
Fată măre n-aş iubi,
Ci-aş iubi 6 copilită,
Să fiu vara cu drăguţă
Şi iarna cu nevăstuţă !.
De-aş trăi cît aş trăi,
Fată mare n-aş iubi;
Fata mare se mărită
Rămîi cu guriţa friptă !

DOR ŞI JALE

Puterea dorului

CLXXXVn

Cine n-are dor pe vale,
Nu şti' luna cînd răsare
Şi noaptea cîtu-i de mare;
Cine n,-are dor pe luncă,
Nu şti'luna cînd se culcă
Şi noaptea cîtu-i de luiigă !

CLXXXVIII

Măi, bădiţă, păr gaibăn,
De dorul tău mă leagăn
Cum să leagănă iarba
Cînd o taie cu coasa;
Cum o taie pică jos
Şi cum pică-ngălbeneşte. . .
Aşa dorul mă topeşte !

CLXXXIX

Duce-m-aş cu luna-n/nor,
Nu mă poci de-al mîndrei dor
Duce-m-aş cu luna-n stele,
Nu mă poci de-a mîndrei jele
De n-ar plînge inima
Şi ochii n-ar lăcrima,

Pîn'la lună aş zbura;
Dar inima mereu plînge,
Lacrimile rău mă stinge[86],
Doru sufletul mi-l frînge !

CXC

Măi bade, de dorul tău
îmi tot cade părul meu.
Dă-mi peana din'pălărie-
Să-mi fac un pic de leşie,
Că dacă m-oi leşia
Qu frumoasă peana ta,
Părul meu n-o mai cădea !

CXCI

Bade, bădişorul meu,
Ajungă-te dorul greu!. . .
Pînă cînd nu te ştiam,
Unde mă culcam, dormeam;
Dar acum de cînd te ştiu,
Pun capul pe căpătîi
Şi gîndesc la tine-ntîi.
Nu-mi tigneşte nici ce mînc,
Mei ce beau, nici cînd mă culc,
Pînă cînd nu mă-ntîlnesc
Cu tine să mă iubesc !

CXCII

Floricică frumuşică,
Dorul naibei tare strică ,
Pe mîndruța ocheşică :
Mce bea, nice mănîncă,
Mei trăieşte, nici nu moare,
Ci se uscă pe picioare !

CXCIII

Bădiț, bădişorul meu,
Rău e dorul, tare-i rău,
E tocmai ca gheața-n baltă,
De oftează biata fată !. . .
Bădiț, bădişorul meu,
Rău a dorul, tare-i rău !
Gheața-ri baltă se. topeşte,
Dar fata care iubeşte,
Cu dor moartea o găseşte !

cxeiv

Dorul meu pe unde pleacă
Nu-i pasăre să-1 întreacă,
E mai răpede ca vîntul,
Ca fulgerul şi ca gindul.
Pînă ce clipeşti o dată,
înconjură lumea toată;
Pin'clipeşti de două cri,
A zburat mai sus de nori !

excv

Du-te, dor, cu carele,
N-aştepta căruțele;
Căruțele-s mititele
Şi nu-nchepi,[86], dorule,-n ele !

CXCVI

Amară-i frunza de nuc,
Mai amar doru ce-1 duc;
Amară-i frunza de fag,
Mai amar doru ce-1 Jbrag!

CXCVII

Am un bădiț ca ş-un steag,
Dorul dracului ce trag;
Am un bade ca ş-un nuc,
Dorul dracului ce duc !. . .
Cînd îl văz dumineca,
Mi se rupe inima ;
Cînd îl văz în sărbători,
Mereu mă iau la, fiori,
Din tălpi pînă-n subsuori
într-un ceas de nouă ori!

cxovin

Frunză verde/pe nuielej
De doruțul mîndrei mele
Mei în eîrşmă nu pot bea,
Mei în nat nu pot şedea !.'
Frunză verde de pe soc,
Dare-ar Dumnezeu un foc
în pădurea grindului,
în frunza moliftului-
Să arză pîn'la butuc,
Dorul ei să nu-l mai duc,
Că de cînd dor am purtat,
Ca seîndura m-am uscat!

CXCIX

Mare-i apa Bistriții,
Mai mare-i dorul mîndrii;
Apa Bistriții voi trece,
Dar dorul o să mă-nece !

Lung e drumul Clujului,
Dar mai lung al dorului;
Al Clujului se sfîrşeşte,
Al dorului mă topeşte[87]!

CCI

De-ar fi dorul vînzător,
Eu m-aş face negustor
Şi mi-aş pune şatra-n şură
Ş-aş vinde la dor şi gură,
Şi mi-aş pune şatra-n rît
Ş-aş vinde dor cu urît,
Şi mi-aş pune şatra-n prag
Ş -aş vinde la dor cu drag,
Şi mi-aş pune şatra-n poartă
Ş-aş vinde la lumea toată;
Toată lumea-aş milui:
Jale-n lume n-ar mai fi,
Fată n-ăr îmbătrîni,
Voinic tînăr n-ar muri!

OCII

De-ar fi doru ca doru
L-aş băga-n sîn ca măru,
Dar, zău, doru-i mare cine
Peste multe dealuri vine;
Ş-aşa vine de fierbinte,
Să stai în loc te-ai aprinde;
Dar cu-atîta ai noroc,
Că te mişti, nu stai în loc !

CCIII

Aoleo, măi hoț de dor,
N-am topor să te omor,
Mei secure să te tai,
Să nu mai am nici im bai!

Necazuri din pricina dorului

CCIV

Măi bădiță, Onule,
Sămăna-li-aş numele
Prin toate grădinile,
Să zboare miroasele
La toate frumoasele;
Să răzbească şi la mine,
Supărarea să-mi aline
Ce-mi face dorul de tine !

CCV

Vai de mine, cît dor duc
Colea seara cînd mă culc ;
Dimineața cînd mă scol
Sînt cu sînul plin de dor;
Dimineața cînd mă-mbrac
Sînt cu sînul plin de drag!

CCVI

Eu pe deal, mîndra pe vale,
Frica mi-i să nu mă-nsale.
înşela-va pe dracu. . .
Ba pe badea săracu !

CCVII

De cînd sînt eu pe pămînt
Numai trei mîndre-am avut:
Una-n deal
Ca ş-un pahar,
Un.a-11 vale
Mîndra tare,
Una-n capul •satului
Ca şi floarea crinului.
Cea din deal s-a măritat,
Cea din vale m-a lăsat,
Ca din capul satului
Mi-i punerea capului!

CCVIII

Primăvara-i noaptea mică,
Nu-i de mers la ibovnică. . .
Pînă-n, luna lui Brumari
C-atuncea-s nopțile mari,
Noapte lungă de iubit
Şi vreme de odihnit!

CCIX

Foaie verde liliom
Lasă-mă, maică, să, dorm
Pe perină de fuior
Şi-n brațele cui mi-i dor;
Lasă-mă, maică,' să zac
Pe perină de bumbac,
în brațele cui mi4 drag !

CGX

A trecut bădița dealul,
îi cunosc mersul fi calul;
A trecut bădița şesul,
îi cunosc calul şi mersul.
Calu-i sur, bădița sur,
L-aş blestema, nu mă-ndur;
Calu-i alb, bădița alb[38],
L-aş blestema şi mi-i drag !

CCXI

Mîndra, galben puişor,
Mă dai gata cu-al tău dor !
Cînd o zi nu te 'zăresc,
La inimă mă sfîrşesc
Şi cînd nu te văz un ceas,
Mi-e sufletu tare ars.
Zic vecinii: *Auzi,* june,
Mîndra capu ți 1-a pune !
— Ce să-1 mai puie, că-i pus
Numai cît mai stă în sus.

CCXII

Mă dusei miercurea-n tîrg
Să văz boii cum se vînd,
Vacile cum se plătesc,
Mîndrele cum se iubesc.
Mă dusei mai încolea
Şi găsii pe mîndra mea
In brațele altuia.
Cînd tn brațe mi-o strîngea,
Frigurile mă prindea
Cînd pe buze-o săruta,
Mai tare mă scutura !

CCXIII

Zis-a badea c-a yeni ;
Pînă-n, fundul grădinii,
Să-i dan gura şi ochii;
D-a mințit şi n-a venit,
Doamne, rău m-a celuit !. . .
De-aş fi ştiut ca ş^amu
Nu mi-aş fi pierdut somnu,
Şi m-aş f^ culcat devreme, '
N-aş fi ars atîtea lemne!

CCXIV

Cînd badea podul trecea
Mîndrulița suspina,
Maică-sa o întreba :
— Fiică, ce suspini aşa ?. . .
— Da suspin că nu mi-e bine,
Că bădița nu mai vine. .
Strigă-i, strigă-1, zău, măicuță,
C-apucă pe potecuță
Să-şi caute altă drăguță !

CCXV

Fcaie verde iac-aşa,
Poruncit-a bădița
Pe-un spic verde de secară
Să mă duc, că el se-nsoară !. . .
Fcaie verde lemn sucit,
înapoi i-am poruncit ,
Pe-un spic verde de ovăz
Să se-nsoare sănătos !. . . .
Trandafir roşu-nflorit
Şi la urmă vestejit
Şi de vînturi biciuit,
El din nou mi-a poruncit .,
Pe-o frunzuță de alun
Să mă duc, ca să-1 cunun.
Cununa-l-aş, cununa,
Da la fină ce-i voi da?
Da o mînă de alune,
Să se ducă fina-n lume,
Să rămînă finu june,
Cu mine să se-mpreune !

COXVI

Frunză verde, frunzuliță,
Am avut o mîndrulița
Ş-am lăsat-o să mai crească,
Minte-n cap să dobîndească. *
Mîndruța s-o măritat...
Vai de mine, ce păcat!
Şi nu mi-ar fi cu bănat
Mîndră de-ar avea bărbat
Din vr'un sat, mai depărtat,
Dar mîndră s-a măritat
De la noi a treia casă
Şi mi-i inimuța arsă.
Ies afară, văzu-o,
întru-n casă, -auzu-o;
Măicuța pune de cină,
Dar inima mea suspină
Şi nimica n-o alină !.
Şi măicuța pricepură
Şi din grai aşa grăiră[37]:
— Ce eşti, hicuț, supărat
Că mîndruța te-a lăsat,
Cu altul s-a măritat %
Nu-te, hicuț, supăra
Că alta vei căpăta.
Maică, măiculeana mea,
Maică, fericirea mea, \
Eşti bătrînă şi nu crezi
Şi nici crezi şi nici nu vezi,
Că dintr-o sută ş-o mie
Numai una-mi place mie.
Ceriu-i mare, stele-s multe,
Şi mai mari şi. mai mărunte,
Jjuminoase, strălucioase .
Dar ca mîndră nu-s frumoase l

CCXVII

Vai, ce lună şi ce bine !
Şi bădiţa nu mai vine.
Ori i-i rău, ori nu i-i bine,'
Ori maică-sa i-o fi dat
Astă seară de cinat
Dintr-un taler nespălat !

CCXVIII

Frunză verde iacă-aşa,
Temniţa-i numai colea :
Ce lucru poate să fie
Să mă bage în robie
Nelegat, nevinovat?. . .
Numai mîndra m-o băgat!;,

OCX IX'

Mă dusei şi eu la moară
Şi-ntîlnii o fetişoară
Cu cosiţa gălbioară,
Cu mijloc de trestioară. . .
Rupe-i, Doamne, cosiţa
Cum mi-a rupt ea inima !

CCXX

Doamne sfinte, nu ţi-i jele . .. •
De tinereţele mele,
Să le laşi aşa de grele?
Că le trec
Şi le petrec ,
Tot cu dor şi cu năcaz
Şi cu lacrămi pe obraz !. .
De lacrămi n-a.ş băga seamă,
Că le şterg cu-a mea năframă,
Dar mi-i milă de obraz *
Că -rămîne fript şi ars
Şi rămîne ofilit
Ca otava de pe rît, ,
Cîndu-i bună de cosit!

CCXXI

Vai de mine,, mor şi piei
Pentru mîndra din Cistei,
Vai de mine, mor şi zac
Pentru mîndra. din Noghilac !

CCXXII

Vai de- mine, rău îmi îi
Şi leacul departe-mi îi,
Tocma-n fundul grădinii,
Sub o tufă de mărar
La bădiţa în şerpar !
Vai de mine, mor şi mor.
Aduceţi descintător, ,
Să-mi descînte să nu mor;
Aduceţi-mi vrăjitor,
Pe la brîu cu cingători
Şi pe cioareci cu şinor,
In pălărie cu flori
Şi pe faţă cu bujori !

ccxxm

Vai, mîndra, cată să mor,
Ia-mă-n poală şi-mi dă flori :
Rujuliţe şi bujori
După dalbi-ţi obrăjori
Şi nu mă lăsa să mor !
Că-i păcat de Dumnezeu
Să piele voinic ca. eu,
Voinicel fără musteaţă,
Cum să-nvaţ-a strînge-n braţă !

• ccxxtv •

Drăguţă sfîntă Mărie,
Slobozi robii din robie, \
Pre cei dragi la omiunie !
Şi mă lasă şi pe mine
Să trăiesc o ţţr'mai bine
Cu mîndruţa mea frumoasă, :
Din copilăaie-aleasă
Ca să-mi fie de mireasă ! .

ccxxv

Foaie verde ş-o frunzuţă,
Drăguliţa mea măicuţă,
Las'să vie ein'mi-i drag,
Să-mi puie mîna la cap
Şi să-ntrebe de ce zac.
— Of, nu zac de nici un rău,
Ci, bade, de doruHau !

CCXXVI

Eu holtei, mîndră copilă,
Dorul plînge şi suspină;
Eu holtei, mîndră nevastă,
Dorul plînge sub fereastră;
Eu holtei, mîndră văduvă,
Dorul plînge-n zori de ziuă !

ccxxvn

La fîntina din răzor,
Sub umbră de ponjişor,
Să-ntîlneşte dor cu dor
Şi să iubesc pînă mor;
Iar din cei codri pustii
Vine dorul băditţii,
La fintînă se opreşte
Şi sub pom se răcoreşte.
Mîndră dorul şi-1 întreabă :
— De unde vii, bădiţ dragă ?
— Din lunca cu florile,
Din codrul c^ frunzele,
Unde păscui mielele
Şi iubii mîndruţele !

CCXXVIII

Foaie verde nuc-amară,
Badea-i mîriios de-ăseară,
Că n-am şest cu el afară !...
Foaie verde flori de fragă,
Iartă, badeo, iartă, dragă,
Că nu m-a lăsat maica
Să viu lîngă dumneata,
Şi mi-a dat o sită deasă
Să nu ies seara din casă,
Cînd a fost de sărutat,
Ea m-a pus la frămîntat;
Cînd a fost să-mi stîmpăr dorul,
Ea m-a pus să arz cuptorul!

CCXXIX

Bădiţa de preste deal
Ar veni şi n-are cal. . .
Ia-ţi» bădiţă, cal cu plată
Şi mai vin'Ia noi vreodată;
Da, zău, vino şi pe jos
Că te-oi primi bucuros !
Vină, bade, pmă-s fată,
Că deaca m-oi mărita
Ai veni, nu-i cuteza,
în casă de soacră-mea,
în tindă de socru-meu,
în curte de mutu-meu *°!

, ccxxx !

Foaie verde pe şindile,
Cîntâ cucul de trei zile.
Eu gîndeam că-mi clntă mie,
Da el cîntă a pustie
După biata ciocîrlie;
Ş-aşa cîntă de cu jele
De stă Oltul ,şi nu mere,
Ş-aşa cîntă cu căldură
De stă Oltul şi nu cura.
— Taci, cuce, nu mai cînta,
Că tu-mi opreşti alvia;
Ori să taci; ori să răspunzi,
Aşa jalnic de ce cînţi[4]!
Ori ţi-i foame, ori ţi-i sete,
Ori ţi-i dor de codru verde?
— Mei mi-i foame, nici mi-i sete
Mei mi-i dor de codru verde;
Ci mi-i dor de cidcîrlie,
Că mi-a fost dragă soţie !

CCXXXI

Luna-i jos pe pajişte,
Badea-i sus la dragoste ;
Luna-i sus de-o suliţă, •
Badea-i dus pe uliţă;
Luna-i sus de trei zvîrlite[41],
Badea-i dus la chiuite . . ,
Haide, bade, nu te duce,
Că te-aştept cu gura dulce;
-Haide, bade, sările,
Nu-ţi uita cărările ;
Nu lăsa seara uitată,
Gura mea nesărutată !

CJCXXXII

Foaie verde izmă neagră,
Aleargă, măîcuţ, -aleargă,
Aleargă din jos de moară
Şi-mi adă năsip în poală, "
Să dau la badea, să moară;
Ori să moară, ori să pieie,
Ori să vie să mă ieie !

CCXXXIII

Eu cu dor, mîndra cu dor,
Trebui-ne-ar un doftor,
Pe noi să ne doftorească,
De dor să ne mîntuiască !

Drăguţii depărtaţi unul de altul

CCXXXIV

Mergînd, dragă, de la tine,
Plînge inima în mine.
Eu mă duc cu mare dor,
Ca şi luna printre nori;
Eu mă duc cu mare jele,
Ca şi luna printre stele . . .
Eămîi, dragă , sănătoasă
Ca garoafa cea frumoasă,
Să trăieşti, să-nvcseleşti,
Ca garoafa să-nfloreşti!

CCXXXV

i—Tu te duci, bade, sărace.
Eu cu dorul tău ce-oi face ?
— Da tu, mîndra, -i face bine,
Că mai sînt voinici ca mine !
— Lasă, bade, lafi'să fie
Chiar o sută, chiar o mie,
Las'să fie tot de-a rîndu,
Deacă nu-i care mi-i gîndu;
Las'să fie tot şirag,
Deacă nu-i care mi-i drag;
Las'să fie cît frunza,
Deacă nu-mi eşti dumneata !

CCXXXVI

— Tu te duci, ba&eo, sărace,
Eu cu dorul tău ce-oi face ?
Dorul tău e dezmierdat,
Trebuie-n braţe culcat;
Dorul tău e mădărit,
Trebuie-n braţe-nvelit,
Şi dorul tău e dor greu,
Nu-1 poci purta-n sînul meu.
Io-s copilă tinerea,
Nu ştiu dorul mîngîia;
Io-s copilă dezmierdată,
Nu-s cu dorul învăţată ! -

CCXXXVII

Tu te duci, bădiță, duci
Pe sub fagi şi pe sub nuci!
Du-te, zău, dar iară vină,
Nu mă 1 asa ici străină
Ca pe-o floare-ntr-o grădină;
Dar nici floarea nu-i streină,
Şi ea are rădăcină . . .
Vino, zău, bădiță, vină !

OOXXXVIII

—Tu te duci, bade, sărace,
Eu cu dorul tău ce-di face î
— Tu, mîndră, nu-i face rău,
Că rămîi în satul tău;
Dar ce-o fi, sărac de mine,
Că mă duc în țări străine,
Unde nu cunosc pe nime, .
Fără fru uza şi iarba
Şi dorul de la mîndră !

CCXXXIX

— Eu mă duc, mîndruță,-n țări,
Da te rog s'ă nu porți flori,
Mei să nu te-mpodobeşti,
Mei la joc să nu porneşti!
'— Ie albă mi-oi cerni,
Dacă tu, bade,-i porni,
Părul mi l-oi despleti
Şi pre tine te-oi jeli!
*— Mîndră, mîndruleana mea,
Mi mă jeli cu ia,
Jeleşte cu inima;
Mi mă jeli cu portul,
Jeleşte eu Sufletul!

CCXL

Eu mă duc, mîndro, de mîne,
Dorul meu la tin' rămîne,
Grijeşte-mi-1, mîndră, bine !
Şi mi-l leagă, mîndră, leagă
într-un corn de| cîrpă neagră,
Şi mi-l țipă<pe Țîrnavă.
De-i vedea că stă pe apă,
Fie-ți inimioara-ntreagă;
De-i vedea că s-adînceşte[42],, '
Nu-mi trage nici o nădejde,
Plînge şi te tînguieşte[43]!

CCXLI

Eu, mîndruța, plec, mă duc . .
Pleacă-te să te sărut:
Sâ te sărut,de călare,
Să-mi paie drumu-n plimbare ! .
Rămîi, mîndră, sănătoasă
Ca ş-o viorea frumoasă,
Că eu mă duc supărat
Ca un trandafir plouat!

CCXLII

Bate vîntul pe sub fagi,
Eu mă duc, mîndră, la Blaj
Şi-ți iau şi doruțul tău,
Dar nu ți-1 voi ținea rău,
Că-1 voi pune într© cărți
Ca să-1 văz cîndu-rmi învăț !
Bate vîntul tot deodată,
Mai sărută-mă o dată,
Drăguța mea supărată.!
Să mestecăm lacrămile
Ce le varsă inimile J

CCXLIII

Eu mă duc , mindra rămîne,
Cum s-o fac s-o duc cu mine
Barem calea jumătate,
Să n-o las aşa departe ?

CCXLIV

Ieşi tu, mmdră, din chilie.
Şi te uită-n sus prin vie

Şi te suie-n mărul dulce
De vezi badea cum se duce
Cu cămaşa lui cea nouă,
Ou inima ruptă-n două;
Cu cămaşa lui cea veche,
Cu inima ruptă-n şapte.
Şi te uită după el
Cum mere de cătinel,
Cu chica nepieptănată,
Cu gura nesărutată !
Ieşi tu, mîndră,-]i drumul lui
Şi-i dă gură bietului
Şi grăieşte cu dînsul,
Doară-i stîmpăra plînsul,
Că se duce fluierînd
Şi din gură-aşa grăind :
— Mergînd, mîndra, de la voi,
Plîhgu-mi ochii amîndoi;
Mergînd, mîndra, de la tine,
Plînge inimioara-n mine !

*

— Vino, bade, înapoi . . .
Gura săruta-ţi-o oi,
Chica împleti-ţi-o oi,
Inim-alina-ţi-o oi !

CCXLV

Eu mă duc, mîndruţa, duc
Unde-nfloare piperiul
Şi nu viu pînă'i ceriul;
Unde-nfloare tămîia . . .
Nu mai vin pînă-i lumea !

CCXLVI

Auzit-am, mîndra, eu,
Că ţie, dragă, ţi-i rău;
Dar nici mie nu mi-e bine,
De cînd m-am dus de la tine.

CCXLVII

*

Cînd gîndesc, mîndra, la tine
Nu mai am inimă-n mine;
Puţintică ce mai este,
Nu mai e de vreo nădejde;
Puţintică ce-a rămas,
Mi s-a fript şi mi s-a ars ! .
Cînd gîndesc, mîndra, la tine,
Plînge inimioara-n mine
Ca copilul de trei zile;
Copilul plînge şi-nceată,
Inima mea niciodată !

CCXLVIII

Frunză verde flori de fragă,
Departe eşti, mîndra dragă;
Eu departe, tu departe,
Două dealuri ne desparte.
Dară Domnul sfînt va da
Şi dealul s-o surupa
Şi pădurea s-6 usca
Şi s-o face dealul şes
Şi pădurea loc frumos",
Să se vază sat cu sat . . .
Să văz şi eu ce-am lăsat!

CCXLIX

Şi să ştiu, bade, că vii,
Frumos m-aş împodobi
Şi-nainte ţi-aş ieşi
Şi calea ţi-aş vărui,
Tot cu var de cel mărunt,
Ca să ajungi mai curînd.

COL

Bade, dorul, de la tine
Peste multe dealuri vine,
Şi nicăieri nu s-alină,
Pîn'la mine la inimă ;
Nicăieri n-are popas,
Pîn'la mine la obraz !

CCLI

De cînd, mîndra, mi te-ai dus,
Peana verde n-am mai pus
Şi de mi-oi fi pus vreodată,
Mi-am pus, zău, peana uscată,
De la tine căpătată !

CCLII

Cînd ţi-a fi, baded, de mine,
Lasă lucrul două zile
Şi hai la Sibiu la mine,
Şi te uită, dragă, bine
Pe foaie de cucuruz,
Pe uliţa Ocnii-n sus 4

CCLIII

Treci, dorule, Murăşul,
Nu-mi mai rupe sufletul;
Treci, dorule, Tîrnava,
Nu-mi mai rupe inima !

CCLIV

Măi bădiţă bădişor,
Nu-mi trimite-atîta dor
Pe gurile tuturor,
Că n-am vreme să-1 doresc :
Ziua lucru şi muncesc,
Noaptea voi să odihnesc ;
Trimite-mi mai puţinei
Şi vin'dumneata cu el! . . .
Foaie verde păr crăiesc,
Vin', bădiţă, cînd gîndesc,
N-aştepta să te doresc,
Că-s copilă dezmierdată
Şi cu dorul ne-nvăţată ! . . .
Foaie verde de diîdău,
Vino, bade, vino, zău !

COLV

Măi bădiţă, de departe
Mai trimite-mi cîte-o carte,
Dar nu o pecetlui
Ca s-o poci şi eu citi :
Şi n-o scrie cu cerneală,
Că de-aceea-i multă-n ţară;
O scrie cu arginţel
Că de-acela-i puţintel! . , .
Foaie verde de mohor,
Măi bădiţă bădişor,
Tu te-ai face scriitor,
Dar poşta-i depărtişor
Şi nu poci mere de dor;
Şi oraşu-i cam departe . . .
Vino, bade, fără carte !

CCLVI

— Spune-mi, bade, cînd te duci
Să-ţi dau două mere dulci,
Unde-i şedea să le mînci,
Să-ţi aduci bine aminte
De ale noastre cuvinte
C-au rămas neisprăvite !
— Las', mîndra, că le-om sfirşi
La toamnă, cînd oi veni!

CCLVII

Cînd ţi-i dor, mîndra, de mine,
Du-te-n codru la un spine
Ş-acolo te jeluieşte,
Doar Dumnezeu ne-ntîlneşte !

CCLVI1I

— Cucuie, de unde vii ?
— De la Cluj, de la Sibii!
— Da de mîndra ce mai ştii !
— Ştiu bine că-i sănătoasă,
Şede la masă şi coasă[48];

Nu ştiu coasă, ori descoasă,
Ştiu bine că lacrămi varsă
De face fîntînă-n casă . . .
Şterge-şi ochii cu-o năframă,
Dar plînsul nu bagă-n seamă
Şi-i mai şterge c-un. chindeu,
Lacrimile curg mereu,
Şi fîntina creşte, creşte,
Mîndră ta aşa grăieşte :
,— Fîntînă cu trei izvoară
Cine-a bea din ea să moară.
De va bea iubitul meu,
Să-1 păzească Dumnezeu !
Dar de-a bea duşman de-al meu,
Să-1 trăsnească Dumnezeu !

CCLIX

— Cucuie, de unde vii ?
—' De la nişte vii pustii !
— Dar de badea ce mai ştii ?
— Ştiu bine că-i sănătos,
Şede la masă voios . . .
Dar voios îi voinieu, .
Ori îi plînge sufletu ? . . .
Pită albă stă pe masă,
Cum îi pita mai frumoasă
Nici necoaptă,
Nici răscoaptă; ˇ~
Lîngă pită
Carne friptă,
Lîngă carne
Două cane ;
TJna-i cu vin îndulcit
Şi nu bea de necăjit,
Una-i cu vin pipărat „
Şi nu bea de supărat:
Şi nici bea şi nici mănîncă
De durerea cea adîncă !

CCLX

Frunză verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face ;
Fă-mă strugure din vie[47]
La badea-n cănţelărie,
Ca să văz şi eu cum scrie;
Scrie două, trei rînduri
Şi-1 ajung nişte gînduri;
Ţipă condeiul pe masă,
Şi mi se plimbă prin casă . ...
;— Lasă, bade, gîndurile
Şi-ţi plineşte rîndurile !

CCLXI

Păsăruică cu cunună,
La ce cînţi seara pe lună,
Cînd inima mea nu-i bună ?
Că-i legată cu curele
Şi roasă de multe rele,
Şi-i legată c-un chindeu
Şi mîncată de mult rău !

CCLXII

Turturică dragă mie,
Spune-i mîndrului să vie,
Că s-aii copt struguri-n vie
Şi vine o mirlă neagră,
De zboară cu viţa-ntreagă ţ
Şi vine una mai mică,
De nu mai lasă nimica ;,
Şi vine una bătrînă,
De-i scoate din rădăcină !

CCLXIII

Soare, soare, sfinte soare,
Ţine, ţine ziua mare,
Că mîndră miri călătoare
Peste munţi în alte curţi,
La părinţi necunoscuţi
Şi la fraţi
Neîntrebaţi!

CCLX1V

— Cucuie, pasăre sură,
Ce tot cînţi la noi pe şură ?
Au ţi-i foame, au ţi-i sete,
Au ţi-i dor de codrul verde?
— Nu mi-i foame, nu mi-i sete,
Nici mi-i dor de codrul verde,
Dar mi-i dor de satul meu
Că am trei mîndruţe-n el:
Una-n deal
Ca ş-un pahar,
Alta-n vale
Ca ş-o floare;
Cea di a capul satului
Mi-i punerea capului !

CCLXV

Cucuie de la pădure,
Du-te la badiu de-i spune
Să nu fie supărat,
Că eu nu m-am măritat,
Mei de el nu mi-am uitat.

CCLXVI

— Pasăre de la graniţă,
N-ai văzut pe-al meu bădiţă ?
— Ba l-am văzt la Ibăneşti,
Culegea la flori domneşti;
Culegea, vîrstă-şi punea,
Culegea şi nu-i plăcea . . .
Pe toate le azvîrlea !

CCLXVII

De la Crăciunel la vale,
Busuioc mîndru răsare.
— Dar acolo ein'l-a pus ?
— Da bădiţa cînd s-o dus . . .
Pusu-l-a cu multă jale
Şi cu lacrimi căldişoare !

CCLXVIII

Clenguţa mohorului
Arde-n para focului,
Tot arde şi nu se stinge . .. .
Mîndra suspină şi plînge.
— Ieşi, mîndruţo, pînă-n prag
Şi-mi arată cin' ţi-i drag î . .
Iese mîndra pîn-afară
Şi-mi arată-un drum de ţeară.

CCLXIX

De cine mi-i mie dor,
Departe-i, depărtişor;
De cine mi-i mie sete,
Nice-1 văd, nice mă vede !

CCLXX

Foaie verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face;
Fă-mă pasăre de-argiht
Cu aripile de vînt,
Ca să zbor
Unde mi-i dor,
Şi să trag
Unde mi-i drag!

CCLXXI

Mîndra seceră la grîu,
Năframa-i arde la briu;
Mîndra seceră secară,
Năframa-i arde cu pară,
Ca şi inima amară,
După badea cu şinpară
Ce-a plecat de-alaltă seară !

CCLXXII

Dorul, mîndra, de la tine
Peste multe dealuri vine,
Ş-aşa vine de fierbinte;
Să stau în loc m- aş aprinde;

Ş-aşa vine de cu jele,
Pare c-am făciît tot rele
înaintea maicii mele
Şi la surorile mtle . . .
Da vine şi p-un părău,
Ş-aşa vine de cu greu,
Pare c-am făcut tot rău
înaintea tată-meu[48] !

CCLXXIII

Frunză verde liliac,
Badiu meu tînăr diac
Şede la masă scriind
Şi din inimă oftînd,
Scrie dcuă, trei rînduri
Şi se pune pe gînduri . . .
Ţipă condeiul pe masă
Şi mi se plimbă prin casă,
De la inimă fierbinte
Zicînd astfel de cuvinte :
— Alelele, Doamne sfinte,
Doamne sfinte şi părinte !
Mai aşază-mi gîndurile
Să-mi isprăvesc rîndurile,
Că dorul de la părinţi
îţi mai vine să-1 mai uiţi,
Da dorul de ibovnică
Bău la inimă te strică
Şi dorul de mîndră dragă >
Rău Ja inimă te seacă'!

CCLXXIV

Frunză verde lilion,
Mi-o trimis bădiţa dor
Pe frunză din via lor ;
Foaie verde izmă deasă,
I-am trimis dorul acasă
Pe frunză din via noastă !
Dorul lui e mare domn ;
Seara cînd îi vine somn
Trebuie să *i-* adorm,
Dimineaţa să-1 trezesc,
Peste zi să-1 giugiulesc !

CCLXXV

Frunză verde troscoţel,
Mi-a trimis badea inel,
Să-mi stîmpăr dorul cU el . . .
Frunză verde gheaţă rece,
Dar de mi-ar trimite zece,
De dorul lui tot nu-mi trece !

. CCLXXVI

De-ar fi luna de cu seară,
M-aş duce la badea-n ţeară ;
Dar luna iese tîrziu,
Nu poci mere şi să viu !

CCLXXVII

Cîte cară cu povară
Toate suie şi coboară,
Numai carul bădiţii
Şe4e-n dealul Bistriţii:
Nici nu suie, Dici coboară,
Că zac toţi boii de boală
Şi bădiţa de picioare !

CCLXXVIII

De-aş fi trăit tot aşa
Nici o ţţr' n-aş măi putea;
Ci-am trăit o ţîr'mai bine
C-a fost mîndră lîngă mine !
Cine mă vede pe mine,
Gîndeşte că trăiesc bine;
Cin' pofteşte traiul meu,
Să i-1 deie Dumnezeu,
Nici mai bine, nici mai rău,
Ci numai cum trăiesc eu !

CCLXXJX

Ş-apoi lin, dorule, lin,
Că puica-i pe loc străin;
Ş-apoi rar, dorule, rar,
Că puica-i pe loc amar[49]!

OCLXXX

Ochi-mi plîng, inima-mi cere
Puişorul cu durere,
Eu departe, el departe,
Un deal mare ne desparte;
Şi nici apa nu mă lasă
Să fiu cu el faţă-n faţă !

CCLXXXI

Pădurice, deasă eşti,
Mîndra mea, departe eşti;
Dar'să ştiu că te-aş vedea,
Păduricea-o-aş tăia,
Mei o cloambă n-aş lăsa.
Mei cucului de cîntat,
Mei mirluţii de culcat !

CCLXXXII

De cînd s-a dus bădiţa
Mi-i pustie uliţa :
Mi-i pustie
Mimai mie
C-a zis că n-o să^mai vie!...
Turturea fără soţie,
Şi tot crez e-o să mai vie
Batăr la sfîrita Mărie,
Cîndu-s copţi struguri-n vie !...
Mîndru-i codru şi-nfrunzit,
Mi-i nădejde de venit;
Mîndru-i codru şi-mpănat,
Mii nădejde de-nturnat !

CCLXXXIII

Vai.de mine, ce-ntristare
C-a crescut Murăşu mare
De nu poci trece călare
Să viu la tine, mîndrare !

CCLXXXIV

Eău mă doare limba-n gură,
C-a rămas mîndra singură;
Rău mă doare limba-n gît,
C-a rămas mîndra plîngînd !

OCLXXXV

în pădure duce-m-aş,
Frunză verde rumpere-aş,
Pe genunche pune-o-aş,
Slovă neagră scriere-aş,
La mîndra trimite-o-aş,
Ca să vază
Şi să crează,
Că cum îi slova de neagră,
Aşa mi-i inima-ntreagâ;
Şi precum îi slova scrisă,
Aşa mi-i inima-nchisă !

CCLXXXVI

De-aş avea drăguţ să-mi placă
N-aş voi vremea să treacă,
Şi să am drăguţ pe-aici
Mi-ar părea zilele mici...
Dar arh unu peste deal,
Pare-mi ziua cît un an.

CCLXXXVII

Vină, bade, vină, zău,
De-mi dă gură, că mi-i rău;
Vină, bade, vină dragă,
De-mi dă gură, că-s beteagă!

CCLXXXVIII

Foaie veştedă din tău,
Săraeu bădiţu meu !
Unde-a fi, unde-a-nsăra,
Pe ee mînă s-a culca ?...
Da s-a culca pe stînga
Şi va gîndi la mîndră,
Şi s-a-ntoaree pe dreapta,
Ş-a plînge ş-a suspina !

COLXXXIX

Săracă străinătate,
Mult eşti fără direptate !...
Ocolii ţările toate,
Şi de bine n-avui parte;
Ori pe unde am umblat,
Odihnă n-am căpătat !...
Vino, dragă turturea,
De-mi arată calea mea.
Să poci trece Dunărea
La sărmana mîndruţa,
Să mă mai iubesc cu ea !

CCXC

Săraci ochi nevinovaţi,
Vale de laerâmi vărsaţi;
Dar tot voi sînteţi de vină,
Că iubiţi fată străină;
Voi sînteţi fără dreptate,
Că ţineţi un dor departe !

CCXCI

Săraci picioarele mele,
Nu le poci purta de grele,
  Ori de grele,
  Ori de rele,
C-am fost la Turda cu ele,
Să mai stîmpăi din cea jele
La sînul drăguţii mele !

CCXCM

Poruneitu-mi-a mîndră,
Pe un pui de^ rlndunea
Să mă duc pînă la ea;
Ş-am răspuns pe-un pui de cuc
Că, zău, nu poci să mă duc,
Că-s la umbra spinului,
Sub mina străinului.
Şi /străinul pînă cină,
Fi i-s feşnic şi lumină;
Deacă gată de cinat,
Eu m-apuc patu să-i fac,
Şi tîrziu, cînd s-a culcat,
M-apuc şi eu de cinat.
Iau cuţitul să-mi tai pită,
Lacrămile părău pică...
Cine nu-mi crede vorba
Nu-i ajute Precista!

CCXCIII

Vai de mine, cum m-aş duce
Seara la guriţă dulce !
Vai de mine, cum aş mere
Seara la gură cu miere!...
N-am ce face, sus îi locul,
Inima-mi arde ca focul;•
N-am ce face, sus îi dealul,
Inima-mi arde ca jarul!

CCXCIV

Vai, mîndruţa, dor ţi-a fi,
Crede că nu poci veni,
Nici n-am pe cin'porunci[50]!...
Porunci-ţ-aş pe maica,
Frică mi-i că-şi va uita;
Porunci-ţ-aş pe-un străin,
Dar de loc e satul plin;
Porunci-ţ-aş doar pe lună,
Porunci-ţ-aş voie bună,/
Luna mere rostogol
Şi ţi-a fi, mîndră, cu dor;

Porunci-ţ-aş, zău, pe soare
Dor nestins şi lungă jale,
Dar soarele străluceşte,
Dorul, mîndra, se topeşte!

CCXCV

Zis-a badea c-a veni,
Luna-n ceri cînd' s-a ivi!.
Ies afară, luna-i sus,
Badea vint-q_ şi s-o dus;
Ies afară, luna-i jos,
Badea vint-o şi s-o-ntors !

CCXCVI

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Du-ma unde mie-mi place;
Fă-mă pasăre măiastră .
La bădica pe fereastră :
Să auz al lui suspin,
Lacramile să-i alin!

CCXCVII

Foaie verde din costiţă,
Eidică-te neguriţă,
De pre pari, de pre nuiele;
De pre ochii mîndrei mele !

CCXCVIII

— Păuna ş, de pe căruţă,
N-ai văzut pe-a mea drăguţă?
— Ba o-am văzt în Bucureşti
Culegînd la flori domneşti
Şi mi-a spus să n-o doreşti.
Că de-o fi vreo pace-n
Va veni la primăvară;
Iar de-o fi vreo răutate
Ţi-o trimite, bade, carte
Pe de laturi
Cu bănaturi,
în mijloc
Pară de foc.

CCXCIX

Fă-mă, Doamnej oe mi-i face;
Fă-mă frunză de frăgar
La bădiţa-n buzunar[61],
Să-1 văz seara eum citeşte,
La mine cum se gîndeşte; ;
Pe mîndra cum o doreşte !

CCC

— Foaie verde de sulcină,
Murăş, Murăş, apă lină,
De mi-ai fi tu vorbitoare
Precum eşti de mergătoare;
Eu cu drag te-aş întreba :
N-ai văzut pe bădiţa!
— Poate că l-am şi văzut,
Dară nu l-am cunoscut I
— Badea-i lesne de-a-1 cunoaşte,
Că-i înalt şi subţirel,
Parcă-i tras printr-un ineL
Pe deasupra ochilor,
Trasă-i peana cotbilor;
Pe din jos de ochişori,
Bumeorii obrăjori
Sînt tocmai ca doi bujori;
Pe din sus de buzişoare,
Are negre mustăcioare
Şi-i de-o palmă lat în frunte
Şi nu prea grăieşte multe!

CCCI -

Să ştiu cînta ca cucul
Nu m-aş mînca cn lucrul,
Ci-aş zbura din cracă-n cracă
Pînă la mÎBdruţa dragă,
Netezindu-mi penele,
Ca şi ea sprîncenele.
avea noroc
Să pătrund în acel loc
Şi să văd pe mîndra mea,

Trei cupe de vin aş bea...
La nime n-aş închina,
Făr'la mîndră săraca,
Pînă vinul 's-ar gâta !

CCCII

Cin'se primbla pe uliță?
Trandafir ş-o scinteiuță;
Trandafir îi bade-meu,
Scînteiuță mi-oi fi eu !
Badea meu, tînăr copil,
Mi l-au pus domnii la bir
Şi i-au dat birul prea mare,
De s-a dus pe -Tiu la vale[52].
Cînd a fost la jumătate,
L-a luat dorul de spate :
— Un'te duci, iubite frate ?
Şi bădițu meu iubit
Din guriță mi-a grăit :
— Eu mă duc cît apele,
Că m-ajung dragostele.
— Dară mîndră scînteiuță
Ce va face pe uliță
Ziua, noaptea întreguță?
— Dorule, rău ai grăit,
Dorule, m-ai aniârît !
Bate vîntul, iarba-nspieă,
Jelea mîndrei răii mă strică;
Bate vîntul, iarba creşte,
Jelea mîndrei mă topeşte !

: œc in

De aicea pîn' la Blaj
Dorul meu n-are sălaş,
Nici pe paie, nici pe fîn,
Numai la bădița-n sîn !

CCCIV

Arde luminița bine,
Cine mi-i drag nu mai vine;
Arde lumina pe masă,
Ar veni, dar nu-i acasă.
Dar chiar acasă de-ar fi,
Nu l-ar lăsa părinții:
Şi nu-l lasă maică-sa,
N-ar ajunge-a-1 însura !
Şi nu-l lasă taică-său,
Vedea-l-aş în copîrşeu !

CCCV

Sus e luna, jos e noru,
Departe-i badea cu doru;
Noru-i jos şi luna-i sus,
Departe-i bădița dus !...
De-aş şti, bade, c-ai veni,
Drumul ți l-aş şindili
Tot cu şindile de fag
Pîn'la noi, bădiță-n prag!

CCCVI

Bălgărad[53], țeară pustie,
Bine văz că nu mi-e mie!
Cîți frăgari pe la Arad,
Atîtea gînduri mă bat;
Cîți frăgari pe la Ineu,
Atîtea gînduri am eu !

CCCVII

Iuliană de la Beci,
-Adă luntrea şi mă treci...
Albi grijă să nu mă'neci,
Că n-ai bani să mă plăteşti,
Nici surori să mă jeleşti.
Aibi de gTijă, Iuliană,
C-am o mîndră ca o peana
Şi m-aşteaptă fără seamă !

CCCVIII

Du-te, dor, unde te mîi
Şi te-aşază unde-ți spui,
La badea sub căpătîi !...

De-1 vei găsi adormit,
Să-i spui că m-am logodit
Şi de-1 vei găsi culcat,
Să-i spui eă m-am măritat !

CCCLX

Floricică floricea,
Săracă mîndruța mea,
De cînd nu o-am mai văzut,
Tot de rău parte-am avut,
Dumnezeu m-a tot bătut !...
Săracă mîndruța mea,
Să mă văz acum la ea, ,
Doamne, bine i-ar părea !

CCCX

Dorul tău, bade, ş-al meu
De şi-ar face-un pod mereu, \
Pod mereu pîn'la Braşeu,
Să treci, bade, tu şi eu,
Şi să treacă doi cu doi
Şi noi, bade, amîndoi;
Ba să treacă trei cu trei,
• Iară noi ca doi copii;
Şi să treacă cinci cu cinci
Şi eu, bade, de pe-aici!

CCCXI

Părăuț cu apă rece,
Descultța-m-oi şi te-oi trace;
Descultța-m-oi de-un picior
Şi te-oi trece cu mult dor;
Descultța-m-oi de-amindouă
Şi te-oi trece ca pe-o rouă !

CCCXII

De-ar fi lună de cu seară
M-aş duce la badea-n țeară[54];
Luna răsare tîrziu,
Nu poci mere şi să viu.
De-ar fi noaptea ca ziua
Aş trece la Moldova;
Noaptea-i mică, stele-s multe,
Ş-oi pierde calea prin munte !

CCCXIII

Sub tufă de rosmarin
"Şede badea şi bea vin
Şi mă face să-i închin...
Focu-i poate de suspin !»
Trag năframa pe obraz
Şi-i închin cu mult năcaz :
Să umbli, bade, cu bine
Şi vezi să nu-ți uiți de mine !

COCXIV

Foaie verde siminoc,
Zis-a badea să nu joc
Pîn'la storsu vinului,
Cînd voi fi mireasa lui!
Iată storsul a trecut
Şi badea încă n-o vint,
Ba şi bruma o picat,
Badea-n cap nu m-o legat[66]!
Suflă vîntul friguros,
Badea nu s-a mai întors,
Iată postul lui Crăciun,
Badea n-are suflet bun!

CCCXV

Vai, mîndruța, de departe,
Ce tot faci de nu scrii carte?
Doar hîrtia s-a scumpit, .
Ori pe mme m-ai urît,
Sau negreala^ «-o gătat
Ori pe mine m-ai uitat?

CCCXVI

Bade, inimă de piatră,
Ce nu vii la noi vreodată ?
Barăm numai pînă-n casă,

Să mă vezi pe niin'mireasă,
Barăm numai pîn'la poartă,
Să mă vezi pe mine moartă,
Că cu mare dor te-aştept
Să te poci strînge la piept,
Inima să mi-o îndrept !

CCCXVII

Badea vine şi se duce,
Dor îmi lasă, dor îmi duce !
Badea mere şi se-ntoarce,
Sînul meu durerea-1 stoarce !
Bate vîntul şi nu-nceată
Dorul badei mă săgeată...
Şi din lună şi din nor,
Eu citesc numai tot dor !

CCCXYEII.

Foaie verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face.
Fă-mă puiul cueului
în dealul Luduşului,
S-aud moara vîjîind,
Pe badea boii mînînd,
Şi ţinînd zbiciu-ntr-o mînă
Şi strigînd de la inimă !

CCCXIX

Mult, bade, te-am aşteptat
Aseară pe înnoptat:
Tot cu foc şi eu lumină
Şi cu dor de la inimă !
Deac-am văzt ea nu mai vii,
Fdcul eu învăluii,
Pusei dorul căpătîi,
Urîtul mi-l aşternui,
Cu dragul m-acoperii[56]!

ceexx

Mult mă-ntreabă inima ;
Doru-mi-e de cineva?
Foaie verde de scumpie,
Cum naiba dor să nu-mi fie? -
Cînd şi muntele că-i munte
Şi-ncă are doruri multe
Cu luna şi cu ceaţa,
Cu iarba şi cu frunza
Şi cu mirla săraca !

CCCXXI,

Cîte flori mîndre-s pe rît
Toate mi s-au veştejit;
Numai una pe pîrău
E frumoasă tot mereu...
Acolo-i binele meu !

CCCXXII

Du-mă, Doamne, şi mă pune,
Unde mi-i mai drag pe lume
Du-mă, Doamne, şi mă lasă,
Unde mi-i mai drag în casă !
De m-aş face unde ştiu
Cuc la pene argintiu,
Aş gîndi să nu mai viu
Prin locul ăsta pustiu. .
De m-aş face un'gîndesc
Merişor roşu creţesc,
Aş gîndi să tot trăiesc !

CCCXXIII

Frunză verde de rogoz,
S-a dus badea şi s-a-ntors ;
Frunză verde de pe spine,
Iaca badea iară vine !..
— Bine-ai venit sănătos,
Trandafirul meu frumos !
— Bine-am găsit sănătoasă,
Rujuliţa mea frumoasă !

Moartea unuia dintre iubiți

CCCXXIV

De cine mi-i mie dor
De-aici e depărtișor;
De cine mi-i mie sete
Ș-a-ntors fața la părete
Și pe mine nu mă vede !

CCCXXV

Mult mă-ntreabă doru,-ntreab,ă,
Unde* râi-i fflîndra cea dragă?...
Eu i-am spns cu jurămînt,
Că e-ngropată-n pămînt;
Cin' nu crede jurămîntul,
Vie să-i arăt mormîntul!

CCCXXVI

Murire-aș, moartea nu vine;
Trăire-aș, și n-am cu cine,
Că cu cine am trăit
A pus fața la pămînt
Și n-a pus-o să-nflorească,
Ci-a pus-o să veștejească[57]!

CCCXXVII

Nu plînge, iubita mea,
Că «crifia[58] uoastă-i așa ;
Nu plîBge, de-i auzi,
Că eu în pămînt voi fi!

CCCXXVIII

N»nre omul ce gîndi, ~
Făr'mereu a socoti
Că în veci va tot trăi.
Dar viața omului
E,ca floarea cîmpului;
Dimineața înflorește,
Peste zi se veștejește!

CCCXXIX

De-ar fi mîndra ca o floare,
Dacă-i Vine ceasul, moare;
De-ar fi mîndra ca' o cruce,
Dacă moare,-n groapă-o duce;
De-ar fi badea ca ș-un nuc,
Dacă moare, ^n groapă-i duc !

CCCXXX

De-aici pînă la Brașeu
Nu-i voinic străin ca eu;
Ba mai e încă unu
Ș-ala-i cucu săracu;
Dar și cucu cînd bolește,
Vine mirla și-1 grijește.
Numai eu nu am pe nime,
Ci-s străin ca vai de mine,
Că pe cine am avut
A pus fața la pămînt;
A pus fața înflorită,
Supt o glie veștejită.
Deacă nu crezi în cuvînt,
Vin' cu mine la mormînt:
Ia pînza de pe obraz
Și vezi moarte cu năcaz,
Ia pînza de pe picioare
Și vezi moartea-nșelătoare-!

CCCXXXI

Frumos, mîndra, frumos, dragă,
Frumos în pămînt mă bagă;
Frumos, mîndra, frumos, cruce,
Frumos în, pămînt mă duce[69]!

CCCXXXII

Unde Tăd piciorul gol,
Stau în loc să mă omor;
Unde văd picioru rece,
Stau în loc şi-mi fac de lege,
Peste care munte-oi trece !

(CCXXXIII

Floricică floricea,
Mîndră, mîndruleana mea,
Mîndro, dacă-oi muri eu,
Vino la mormîntul meu,
Şi seamănă siminic,
C-am fost mîndiu şi voinic !

CCCXXXIV

Mă dusei cu coasa-n laz,
Cosii iarbă şi năcaz,
Să pui mîndrii pe obraz; .
Cosii iarbă şi cicoare,
Să pui mîndrei la picioare.
Mă dusei cu coasa-n rît,
Cosii iarbă şi pămînt,
Să pui mîndrei pe mormînt!

CCCXXXV .

Mult mă-ntreabă inima,
Bine mi-i mie, ori ba?
Şi eu zic că nu mi-i rău...
Lacrimile-mi curg părău.
De lacrimi n-aş băga seamă,
Că le şterg cu c» năframă,
Dar mi-i milă de obraz,
Că rămîne fript şi ars...
Inima tare mă-ntreabă,
De ce sînt tristă şi slabă?
Tristă, slabă cum n-oi fi •- • .'
Ce-am pierdut n-oi mai găsi!
C-am pierdut un mare bine,
Ş-aş trăi şi n-am cu cine!
Taci, taci, taci, inima mea,
Babdă pe cît vei putea,
Că nu-î trăi cît lumea,
Mei vei domni tu țara;
Ci-i trăi o zi sau două
Şi te-i topi ca ş-o rouă !

CCCXXXVI

La fîntînă-ntre răzoare
S-a-necat o fată mare
Cu cizme roşi-n picioare[60],
Cu păr galMn pînă-n brîu
Şi cu brîul nărămziu/..
— Ml mi-o spune, că o ştiu.
Că un an şi jumătate
Mi-o fost drăguță-n dreptate!

CCCXXXVII

Foaie verde iarbă neagră,
Toate lemnele se pleacă J
Ou capul cătră pămînt
Şi mă-ntreabă de ce plîng.
Eu le-am spus : să mă plătesc,
Că ce-am piert nu mai gases
C-am pierdut un fir de linte
Ş-o mîndră tare cuminte,
Ş-am pierdut un fir de iarbă
Ş-o mîndră tare de treabă !

CCCXXXVTII

Asta noapte şi ieri noapte
Mă strigă cu blînde şoapttf
Mîndră mea* de-o lună moartă*
Şi-ngropată lîngă poartă.,
De m-o striga şi la noapte,
Tot sînt eu dator c*o moarte !

CCCXXXIX

Nime nu-i străin ca mine,
Fără mirla din pădure;
Dar mirla cîndu-i beteagă
Mere cucu ş-o întreabă :
Ce ți-1 ție, soră dragă?
Numai eu nu am pe nime
Şi tot bat la țări streine,
Că pe cine am avut
A_ pus fața la pămînt!

Dragoste stricată

CCCXL

Cîte flori pe iaz în sus
Toate cu mîndra le-am pus,
Le-am pus cu mîna de unt
Şi nici una n-a rodit,
Iar noi, mîndra, ne-am urît;
Le-am pus cu mîna de sare
Şi nici una nu răsare...
Ne-am lăsat cu supărare !

CCCXLI

De-ar iubi bădița zece,
De dorul meu tot nu-i trece;
De-ar iubi badea o sută,
Pe mine tot nu mă uită !

CCCXLII

— Spune-mi, bade, spune-mi, zău,
Pare-ți după mine rău?
— Zic zău, mîndro, că nu-mi pare,
Numai inima mă doare.

CCCXLIII

De dorul Ionului
Eupsei lemnul Domnului
Şi-1 purtai,
Pînă-l uscai
Şi-1 pusei la umezeală,
Doar Ioan să-ntoarnă, iară...
Peană-n cui, peană-n colop,
De Ioan n-avui noroc !

CCCXLIV

Cu mîndra de-acum un an
Dintr-un măr mă săturam;
Da cu mîndra dintr-ăst an
Mine un măr şi două pere,
La inimă tot nu mere;
Să mînc o țechiră plină,
Inima nu mi-o alină !

CCCXLV

Foaie verde de stejar,
O amar, mîndra, amar,
Dragoste ruptă-n zădar;
Dragoste cu multă jele
Ca şi focul de surcele,
S-aprinde şi boboteşte
Da-n casă nu se-ncălzeşte !

CCCXLVI

Mîndro, de dragostea' noastră
Mi-o-nflorit un pom în coastă,
Mi-o-nflorit şi n-o legat...
Dragi am fost şi ne-am lăsat!

OCCXLVII

— Ce stai, mîndruța, la poartă,
Ori eşti proastă şi netoată?
— Nu-s nici proastă, nici netoată,
Fără stau înfierbîntată
De dragostea de o dată !

CCC XL VIII

Şi mi-or zis floare de fragă,
Tuturor pe lume dragă ;
Mi-cr zis floarea florilor,
Dragostea feciorilor,
Cum ți-am fost, bade, şi ție-.r
Pîn-ai fost de omenie;
De la omenie-n jos
Rămîj, bade, sănătos
-Ca ş-un trandafir frumos,
Că eu rămîi sănătoasă,
Ca o viorea frumoasă !

CCCXLIX

Cucuie, peana pe cap,
Adă-mi flori peana să-mi fac,
Să-mi trimit la badea-n jos,
Să văd de ce-i mînios ;
De-atîta mînie lată,
Poate-i fi şi să-i şi treacă;
De-atîta mînie lungă,
Poate-i fi şi să-i ajungă L

CCCL

Ibovnică părăsită,
Nu gîndi că-mi eşti urîtă;
Pus-am gînd sâ te urăsc,
Dar mai tare te-ndrăgesc.
Că şi-aseară te-am văzut
La fîntina de băut,
Şi, vai, tare mi-ai plăcut î

CCCLI

Frunză verde de pe mal,
Bădiță de către deal,
Ce laşi vrețne-ăşa uitată
Şi nu vii la noi vreodată ?
Pîn'veneai, bade, la noi,
Eram floarea florilor,
Drăguța ficiorilor
Şi umblam din mînă-n mină
Cu cîrligul la fîntînâ;
Dar de cînd tu m-ai urît,
Fața mi s-a veştejit,
Inima mi s-a topit!

CCCLII

Frunză verde şi iar verde,
Mîndră mea cu d-altul şede.
Da şază cu Dumnezeu
Că mie nu-mi pare rău...
Numai o țîr'cam cu jale
Că ştiam vorbele sale;
Numai o țîr'cam cu greu,
Că ştiam năravul său.
Pe cînd creşteau holdele,
Eu îi ştiam vorbele
Ca şi popa slovele,
Diacul scrisorile !

CCCLIII

Pică frunza de pe nuc,
Vint-o vreme să mă duc;
Să mă duc de-aici cu dor
Ca şi luna printre nor;
Să mă duc de-aici cu jele,
Ca şi luna printre stele;
Să mă duc ca să-mi ajungă,
Dorul mîndrei să mă frîngă
Dorul mîndrei de m-ajunge,
N-oi mai înceta d-a plînge,
Şi cînd eu voi lăcrima,

Munții s-or cutremura,
Văile vor răsuna,
Păunașii s-or mira,
Cu jele m-or întreba:
— Voinicelule frumos,
De ce plîngi așa duios?
— Foaie verde lemn uscat,
Mîndra rău m-a înșelat!

CCCL1Y

Copiliță de pre șes,
Te-o iubit badea pe mers;
Că ți-e mersul legănat,
Cu dragoste mestecat...
Te-o iubit și te-o lăsat.
Te-o iubit ca pre-o cocoană,
Te-o lăsat ca pre-o vădană,
Te-o iubit ca pre-o copilă,
Te-o lăsat ca pre-o străină!

CCCLV

Badea-i călător, se duce,
Nu-i ajute sfînta cruce;
Badea-i călător, pornește,
Pe mine mă părăsește, j . .
Nu-i ajute ce gîndește!

CCCLVI -

Părăuț, apă amară,
Face-te-ai neagră cerneală,
Ca să-mi cernesc eu portu,
Că m-a lăsat drăguții!

CCCLVII

Am avut o mîndra dragă
Ș-am lăsat-o dor să tragă,
Trage, mîndro, dor de mine,
Că eu am tras pentru tine;
Trage, mîndra, la dor greu,
Că eu am tras tot mereu!

cdCLvm

Lîngă mnnte
Este-o punte
Și la capătul punții
Scrisu-i dorul^mtodruții;
La capătul celălalt
Scrisu-i și-al badei bănat,
Că s-a dus și rn^a lăsat
Cu trupșoru-ngreuiat,
Fără frică de păcat! >••.•.

i CCCLLX

Frunză verde, frunzulițȘj V
Eidică-te, neguriță,
De pe peri, de pe gutui,
De pe casa badiului,
Să i-o văz, mînca-o-ar focul,
Cum mi-a mîncat el norocul; *
Să i-o văz, mînca-o-ar para,
Cum mi-a mîncat el tigneala!

CCCLX

Cărărușa merge-n rît,
Dragi am fost și ne-am urît;
Cărărușa merge-n vii,
Dragi am fost de mici copii;
Cărărușa merge-n sat,
Dragi am fost și ne-am lăsat!

CCCLXI

Dragostea noastră cea dulce
Eu am văzt că n-o vom duce
Dragostea noastră cea bună
Nu ținu mai mult de-o lună;
Dragostea noastră cea dragă
Nu trăi nici cît o fragă!

CCCLXII

Vino, mîndră,-n deal la vii
Să mîhcăm mere, gutui,

Să fim dragi ca mai întîi!
Vino, mîndră,-n jos la şes,
Un'se face grîul des;
Vino, mîndră, sus pe deal,
Un'se face grîul rar,
Ca să scăpăm de amar !

CCCLXIII

Pîn-aveam şi eu drăguță,
îmi părea noaptea micuță,
Dar de cînd drăguță n-am,
Paru-mi nopțile un an.
Aveam drăguță copilă
Şi ploua şi era tină
Şi mergeam ca cu lumină !

COC LXIV

Frunză verde lilionr
Toate păsările dorm
Numai eu nu mai am somn !
Frunză verde trei alace,
Ziuă albă-acum se face,
Prind cocoşii a cînta
Şi de ici şi de colea,
Cînd mai gros, cînd mai subțire,
Despre-a noastră despărțire !

CCC LXV

Frunză verde baraboi,
Ce-i asta, mîndră, pe noi,
C-am sămănat grîu de vară
Ş-o ieşit numai secară; ,
Ş-am sămănat busuioc
Ş-o ieşit pară de foc !

CCCLXVI

Floricică dintr-o mie,
Pusu-şi-o mîndră mînie,
De dor nu vrea să mai ştie !..,
Poți desface ce-ăi făcut,
T Dar eu n-am cap «ă te uit,
Că cu gindul te-aş uita,
Nu mă lasă inima;
Visul iar mă necăjeşte
Şi cu tine mă-ntîlneşte !

CCCLXVII

De s-ar face dealul şes,
Ar veni badea mai des;
Dar dealul se tot măreşte
Şi badea mă părăseşte !

CCCLXVIII

Deal cu deal nu să-ntîlneşte,
Om la om trage nădejde*',
Numai eu cu mîndruța
Nu ne tragem nădejdea !

CCOLXIX ' '

— Cucuie, peana pe cap,
Du-te-n pădurea de fag ,
Ş-adă flori peana să fac;
Adă floare de bujor,
Să fac peana de ficior, /
Adă ş-un trandafiruț,
Să fac peana la drăguț!...
— La drăguț nu-i trebui peana,
C-amu are o cocoană !
— De. cocoană s-a urî -
Ş-atuncea i-a trebui!

CCOLXX

Cîntă păsărioa-n iarbă,
Trece badea, nu mă-ntreabă,
Pare că nu i-am fost dragă;
Da eu încă nu-l întreb,
Numai cu ocbiu-1 petrec[68]!

CCCLXXI

Foaie verde, verde peana,.
Astă iarnă era. iarnă,
Bătea vîntn şi ningea
Şi badea la noi venea.
Amu-i vară şi-s Rusale,
Punte nouă peste vale,
Amu-i cald şi amu-i bine
Şi bădița nu mai vine !

Jelea celor ce n-au nimerit bine cu căsătoria

CCCLXXII

De-ar fi lăsat Dumnezeu
Ce iubeşti să fie-al tău,
N-ar mai fi pe lume rău.
Dumnezeu a rînduit,
Să ia mîndruța urît,
Să aibă trai necăjit !

CCCLXXIII

Bate-1, Doamne, om urît...
Nu ştiu cum naiba-am brodit,
Să mînc cu el dintr-un blid !
De s-ar sparge blidu-n fund,
Doar aş scăpa de urît;
Da blidu-i de cositor,
Nu se sparge, pînă mor !

COCLXXIV

Firuț verde de ovăz,
Toată lumea ş-o ales
Trandafirul din fereastă,
Bărbat mîndru şi de gazdă;
Numai eu că mi-am luat
Frunză de măr pădureț,
Om calic şi tot măreț.
Firuț verde de ovăz,
Toată lumea ş-o ales
Omul care-i mai frumos;
Numai eu că mi-am ales
Firuț galben de secară
Şi urîtul dintr-o țeară !

COGLXXV

Şi cînd eram holteiaş,
Umblam seara prin oraş
Tot cîntînd *şi* fluierînd,
Mîndrulița căutînd.
Fetele cînd m-auzeau,
Porțile le deschideau
Şi în uliță ieşeau,
Şi mie nume-mi puneau :
Spate late de bărbat,
Buze dulci de sărutat.
Unele cînd m-auzeau,
Uşile le descuiau,
Focu-n vatră-1 aprindeau
Şi pe mine m-aşteptau
Tot cu foc şi cu lumină
Şi du dor de la inimă;
Altele cînd m-auzeau,
Uşile le întăreau,
Focu-n vatră-1 înveleau,
Luminile le stingeau...
Doamne, tare se temeau !
Dar de cînd m-am însurat,
Cînd umblu seara prin sat,
Nu mă teme nime-n lume,
Nu m-aşteaptă nime-n lume,
Mi se pun urîte nume :
Spate reu încîrligate,
Buze mari şi lăbărțate[64] !

CCCLXXVI

Sămănat-am mac în prag,
Să vie cine mi-i drag,
Ş-a ieşit macul mănunt,
Luatu-m-a cel urît !

CCCLXXVII

Mei o poamă nu-i dulcie
Ca strugurașul din vie
Şi ca bărbatul dintîie;
Mei o poamă nu-i amară
Ca omu de-a doua oară !

CCCLXXVIII

Foaie verde pâr uscat,
Tînără m-am măritat
Şi rea soacră-am căpătat,
Intră-n casă ca o coasă
Şi zice că nu-s frumoasă,
Şede-n vatră ca o piatră
Şi zice că nu-s bărbată.
Dac-am văzt lucru de-aşa,
Că mereu mă tot mustra,
Pusei secera la brîu
Şi mersei în jos pe rîu
Pîn'la holda cea de grîu.
Secerai două, trei clăi
Şi mă uitai înapoi.
Toate soacrele veneau,
La nurori prînz aduceau;
Soacra mea, muiere rea, .
De mine grijă n-avea.
Dac-am văzt lucru de-aşa,
Mă făcui o păsărea
Şi zburai la maică-mea;
Fulg de pasăre măiastră -
Zburai la maica-n fereastră.
Maica-n casă mătura :
— Hîş ! pasăre de-acolea,
Că doar nu eşti fiica mea,
C-am şi eu o fiică \.lume
Şi nu-i mai auz de nume.
Dacă-am văzt lucru de-aşa,
Zburai la nânaşă-mea.
Nănaşa pe prag şedea,
Cu-o mînă acul ţinea,
Cu alta lacrimi ştergea,
Iar din grai aşa grăia:
— Hîş ! pasăre de-acolea,
Că doar nu eşti fina mea,
C-am şi eu o fină-n lume
Şi nu-i mai auz de nume.
— O nănaşă, draga mea,
De ţ-ar fi secat mîna,
Cînd mi-ai pus tu cununa
Şi mi-ai ţinut lumina !.-..
— Taci, fino, nu blestema !
Cununa a fost la mine,
Da ochii or fost la tine,
Să fi luat seama bine
Cu cine te împreuni
Şi cu cine te cununi;
Cu propteaua gardului,
Cu mişelul satului
Şi cu neamul slabului" !

CCCLXXIX

Foaie verde iarbă rea,
Iacă văz o porumbea...
Oare nu-i din ţeara mea?
— Ba eu nu-s din ţeara ta,
Făr-aşa mi-a fost calea
Pe la uşa maică-ta.
— Dară maica ce lucra?
— Da la pîne frămînta,
După tine se cînta.
— Porumbea din.porumbele
Frumuşa din frumuşele,
Spune-i tu măicuţei mele
Pîne să nu mai irămînte,
După min'să nu se cînte,
Ci hainele din fetie
Puse-n ladă şi-n cutie

Să le-ncarce-n patru oară,
Să le ducă-ntre hotară,
Să le deie foc şi pară,
Ca să meargă fumurile
Peste toate drumurile,
Să se-nveţe maicile
Cum să-şi deie fetele,,
Că m-a dat maica pe mine
La rău mare de la bine !'...
El cinează ca ş-un crai,
Eu suspin si rod mălai;
Io-i fac zeamă pipărată,
El ia zbiciul să mă bată;
El cinează după masă,
Eu suspin pe după casă!

CCCLXXX

M-ai dat, maică, şi nu-mi place,
Moarte cu mîna mi-oi face
în uşa bisericii
Unde cîntă diecii.
Maică, maică, draga mea,
Spune-mi un'mi-i îngropa ?
în uşa altarului,
în mijlocul raiului,
Maică, din mormîntul meu
Va da domnul Dumnezeu
Ş-o ieşi un fir de linte,
Biserica s-o aprinde
Şi ieşi-ra veste-n ţară
La toate măicuţele
Cum să-şi dea hieuţele !

CCCLXXXI

Săracă străinătate,
Mult eşti plină de păcate
Şi n-am maică să mă cate,
Mei n-am maică, nici n-am tată,
Pare c-am căzut din piatră;
Mei n-am fraţi, nici n-am surori,
Pare c-am căzut din nori!...
Mult, măicuţă, te-am rugat,
Bîu de lacrimi am vărsat,
Sâ ţii zile pentru mine",
Ca să fiu în sat cu tine;
Dar tu zile nu ţinuşi
Şi departe mă dăduşi.
Mă trecuşi, măicuţă, dealul,
Maică, dealu cu podbealu,
Să nu ne vedem cu anu;
Maică, dealul cel cu spinii
Şi în satul cu străinii,
Unde nu cunosc pe nime,
Ci-s sîngură, vai de mine !
Ba cunosc, măicuţă, zău...
Da, un popă ş-un birău
Ş-un bătut de Dumnezeu
Ş-acela-i bărbatul meu.
Pînă-şi ia buhaiu-n spate,
Trecut-a de miez de noapte;
Pîn'se-ncalţă la picior,
Soarele-i la prînzişor;
Pînă-ncalţă celălalt,
Sqarele-i la scăpătat!

CCCLXXXII

De la noi a treia casă
Supărată-i o nevastă :
Bărbat are, drăguţ n-are,
Bărbat mic şi drăguţ mare..
Trăieşte cu supărare,
De la fraţi cu judecare.
— Mi mă mai judece nime,
Om cu suflet ca şi mine,
Că la podu de'aramă
Sufletul meu va da seamă
Şi la podu de argint[67]
Va fi tare socotit!

OCCLXXXIII

Pentr-un. păhărel de vin,
M-ai dat, maică, la străin[68];

Pentru unul de vinars,
M-ai dat, maică, la năcaz.
Da străinu pînă cină,
Eu i-s feşnic şi lumină;
Şi străinul pînă mîncâ,
Tare, maică, mă înfruntă;
Iau cuțitul să-mi tai pită,'
Din ochi 'lacrimile-mi pică !

CCCLXXXIV

Scobori, Doamne, pe pămînt
De vezi lumea ce-a făcut;
Desfăcut-a doi drăguți
Şi legat-a doi urîți[69]!

CCCLXXXV

Draga mea, rujă umplută,
Ce urît te mai sărută...
Mai bine te-ai fi uscat
Să nu te fi sărutat!

CCCLXXXVI

Binele meu din fetie
Nu-i diac să-1 poată scrie,
Chiar de-ar fi ceriul hîrtie
Şi luna un călămăr,
Sfîntul soare-un diecel,
Să tot scrie mărunțel!

CCCLXXXVII

Frunză verde foaie lată,
Pîn-eram la maica fată,
Ori lucram, ori nu lucram,
Tot dragă maichii eram;
Dar de cînd m-am măritat,
Mi-au ieşit toate din cap.
Pîn-eram la maica fată,
Eram luger după masă,
Trandafir roşu-n fereastră;
Dar de cînd m-am măritat,
Eu sînt Înger după uşă;
Veştedă rujă-n cenuşă[70].
Pîn-eram la maica fată,
Cîți voinici mă întîlneau,
îmi zîmbeau şi mă-ntrebau :
— Mai sugi, tu, țîtă ori ba?
Doamne, albă ți-i fața !
Foaie verde lemn uscat,
De cînd m-am înstrăinat,
Cîți voinici mă întîlnese
Cu toții mă jeluiesc,
Către nnne-aşa grăiesc:
— Cari, tu, pietre, zău, ori ba?
Doamne, neajgră ți-i fața !
Pîn-eram eu copilită,
Ieşeam seara pe uliță
Albă ca o lebediță,
Bătea vîntul''prin petele,
Nu ştiam de-atîtea rele;
Dar de cînd m-am măritat,
Bate vîntu-n zăbun lat
Şi port frică de bărbat;
Bate vîntu-n ceaptă neagră,
Nu mai ştiu de lumea dragă,
Ci tot plîng şi-ş tot beteagă.
Frunză verde foaie lată,
Pîn-am fost la maica fată,
Nici n-am tors, nici n-am pus pînza
Făr-am şest ş-am zis din frunză.
Foaie verde lemn'uscat,
Dar de cînd m-am măritat,
Am şi tors şi-am şi pus pînză
Şi-am uitat de-a zice-n frunză.
Soacra mă mînă să țăs,
Eu mă duc la sul s-apăs;
Soacra sare să mă bată
Cu vătrariulîde pe vatră.
— Stăi soacră şi nu mai da,
Că eu nu sînt hiica ta,
Ci hicuța altuia, i
Cui i-am rupt inimioara !

CCCLXXXVIII

Foaie verde bob năut,
De ce, maică, m-ai făcut
Pe vatra cea cu spoială,
Să trăiesc tot cu cîrteală?
Şi pe vatra cea de var,
Să trăiesc tot cu amar f
La ce, maică, m-ai făcut
Chiar pe vatra cea de lut, .
Să trăiesc tot cu urît?
La ce, maică, m-ai făcut,
Chiar sub umbra spinului,
Să robesc străinului?
Că mila de la străin
E ea umbra de la spin;
Cînd gîndeşti să te umbreşti,
Mai tare de dogoreşti !

CCCLXXXIX

Foaie verde iarbă rea,
Poruncitu-mi-a maica
Pe-o frunzuţă de smochină,
Să mă duc la ea pe cină.
Eu maichii i-a-m poruncit
Pe frunză de lemn dubit,
Să cine cu cei de-acasă,
Că pe mine nu mă lasă,
C-am picat în negru loc
Chiar cum pică lemnu-n foc,
Fără urmă de noroc !

CCCXC

Mi-am luat urît pe-o noapte
Şi-mi va fi pînă la moarte;
Mi-am luat urît pe-o zi
Şi-mi- va fi, cît voi trăi.
De cît cu urît în casă,
Mai bine cu boală-n oasă;
De boală bolesc şi scap, •
Dar urîtu-i tot pe cap !

CCCXCI,

Mă dusei pe saţ în jos,
Să-mi aleg drăguţ frumos.,.
Amar de alesul meu,
Cum mi-am ales eu de rău !
Rădăcina florilor,
Urgia ficiorilor î

CCCXCII

Foaie verde de hamei
Maico, din copiii tăi
Toţi au casă,
Toţi au masă,
Numai eu trag la pedeapsă;
Toţi au casă şi moşie,
Numai eu trag la urgie.
Numănui vină nu-i bag,
Fără prostului de eap;
El e mare şi stogos,
Dar la minte mic şi prost!

CCCXCIII

Frunză verde trei nuiele,
Mă-nsurai să iau muiere,
Mă bucurai la avere.
Lăcomit-am, lăcomit,
Lăcomit la şese boi
Ş-am luat hîda de găzdoi<;
Lăcomit-am, lăcomit,
Lăcomit la şepte vaci
Ş-am luat hîda din găzdaci!

CCCXCIV

Fost-am fată de bogat
Şi-am mers după blăstămat,
Ce-am avut tot mi-a mîncat
D-am avut vreo eîţiva lei
Şi i-o dat pe doi viţei
Ş-o grijit lupul de ei...
Ş-am avut ş-un potilat

Şi ăla că i l-am dat
Pe pipă şi pe tabac,
Să stea-n casă la pipat,
Să nu meargă seara-n sat,
Că vine cu capu spart.
Foaie verde-a mărului,
Nu mi-e de durerea lui,
Cum *ţoi-e* de necazul meu,
Că trebui să-1 leg mereu !

CCCXCV

Du-te, dor, cu glodurile
Pe la toate plugurile,
Du-te şi la mîndrul meu,
Câ-i cu plugu lîngă tău.
De te-a-ntreba ce mai fac,
Spune-i că m-am măritat*
Deac-a-ntreba după cine :
Dup-un sec de mărăcine,
Ce mă bate-n toate zile
Şi-mi dă lucru cu ruptul ; ,.
Şi mîncare cu pumnul[71]!

CCCXCVI

Colea jos în prunduleţ
A crescut un, nuculeţ,
Nuculeţ cu frunză rară,
S-adună cucii din ţeară
Şi cîntă de se omoară.
'Mai la vîrful nucului
Şede mama cucului,
Iar mai jos pe rămurele,
Cîntă două turturele:
Una rîde, una plînge.
Tot cu lacrime de sînge.
Care rîde, zice-aşa:
• — La ce plîngi, surata mea ?
— Da cum focu sa nu plîng,
C-am luat bărbat nătîng !
Nu ştiu eu mi l-am luat,
Ori măicuţa m-a-ndemnat,
Ori taica m*a măritat ,
Peste dealul Roşior
Dup-un cjnîe de ficior;
Dup-un ficior ca ş-un cîne
Mă face să-i zic jupîne.
Zice-i-oi, focul să-1 arză,
Să mi-1 arză şi să-1 piarză,
Că n-are mălai să mînce!
Nici de dulce
Să se spurce[78] !

CCOXCVII

Ce folos că trag acasă,
Că n-am nevastă frumoasă;
Strhîg în braţe sloi de gheaţă,
Pare că-i o mogîndeaţă !

CCCXCVIII

De cînd, maică, m-ai băiat,
Cu amar m-ai blestemat:
Cu mînile către soare,
Să trăiesc cu Supărare;
Cu mînile către lună,
Să n-am nici 6 voie bună;
Cu mînile Către stele. . .
Amar de zilele mele !
Cînd, măicuţă, m-ai făcut,
Mai bine să fi zăciit,
Că de rău ţi-ar fi trecut;
Dar de mine nu-ţi mai trece,
Că ţi-e inima toţ rece,
Neştiind cum oi petrece !

OCCXCIX

— Da şi te-oi bate^ muiere,
C-ai venit |ără av^re !..,-,••.
— Da mai lasă, mai bărbate,
Las-acum şi nu mă bate.
De cîndu-s la masa ta,

Bătută-s de Prefcistă;
De cîndu-s la blidul tău.
Bătută-s de Dumnezeu ?

CD

Fost-am tînâră copila,
Doru-mi plînge şi suspină
Şi frunzele cad de milă.
Cine naib-a pomenit,
Cît în lume a trăit,
Din copilă tinerea
Nevastă cu voie rea î

CDI

Mariuţo cu chindeu,
Vai de măritatul tău,
Că te-ai măritat eu drăeu
Şi ţi-i beutor bărbatu ;
Beutor şi prădător
Şi la lucru n-are spor !

Jalea celui mustrat şi pismuit

CDII

Frunză verde trei nuiele
Mamă, suratele mele
Ş-aseară s-au socotit
Şi aseară s-au vorbit
D-oi mamă-ntr^un porn de şură,
Să-mi arunce fapt[74] şi ură.
Dumnezeu e bun şi sfînt
Ş-a trimis ploaie şi vînt,
Vîntul ura a suflat,
Ploaia faptul 1-a mînat
Şi pe ele s-a-nturnat !

CDIII

De-aş fi aşa blâstămat
Precum îs de judecat,
Soarele nu l-aş Vedea,
Pămîntul nu m-ar ţîriea;
Dar, zău, nu sînt blâstăihat
Precum îs de judecat^
Că soarele îl văd bine
Şi pămîntul mă mai ţine 1

CDIV

Frunză verde ş-'o plăntică,
Mă iubii cu multă frică,
Dar vecina, căţeaua,
Mă pîrî câtră maica
Şi maica s-o supărat
Şi-n cămară m-o băgat
Şi trei zile m-o lăsat,
De mîncare nn niir-o dat.
Mă uitai, pe sub lăcaţ,.
Văzui trei jocuri în sat,
Jucînd fete şi feciori,
Cuprinuţe şi bujorii
Şi cine plînge de-o parte i
Dragul meu supărat foarte;
Mare jale Jn-apuca* . ri ^ ,
Inima mi se sfîrşa
Şi-n genunchi îngenuneheaL
Şi #e maiea mă'^ugai:
— Sldbozi-mă, m»ică,-n satţ
Că de iubit m-am lăsat; ,V
Slobozi-mă, -inăică-n joc,
Că, zău,' niă topesc de foc !

CDV

Foaie verde de urzicji,
Hîde'le la mine strigă,
Strigă chiar ca la un lup,
De pe-aicea să mă duc.
M-oi şi duce, îs ca dusă,
Numai floarea nu mi-i pusă; -
Dară floarea pune-voi
Şi de-aicea duce-m-oi,
Duce-m-oi de-aici din sat,
Să le fac la, hîde larg!

CD VI

Strigă duşmanii la mine
Ca păcurariul la cine ;
Strigă duşmanii la noi
Ca păcurariul la oi!

CDYII

Săracă inima mea
Iar începe-a mă durea,
Nu mă doare de durere,
Mă doare de Vorbe rele.
Săracă inima mea,
C-un cuțit de o-ai tăia
N-ar curge sîngc din ea;
De o-ai pune la izvor,
N-ai şti inimă-i sau mol;
De o-ai pune la fîntină, ,
N-ai şti iniinări sau tină !

CD VIII

—Floricică de pe rît,
Vai, tare-ai îngălbenit \
—Cum să nu mă-ngălbenesc
De-atîta gîhd ce gîndesc.
Cîte flori pe lîngă mine,
Toate vreau a mea pieire;
Cîte flori în jurul meu,s
Toate-mi voiesc numai râu ;
Cîte flori de pe departe,
Toate-mi roagă mie moarte!

CDIX

Dacă n-am noroc şi bine,
Nu mă mai judece nime,
Că mă judec eu pe mine;
Mă judec şi măJrămînt
Ca frunza galbenă-n vînt;
Mă judec şi mă gîndesc^ .
Doamne, râu mă Veştejesc
Ca iarba cînd o cosesc.
Foaie verde mărăcine,
Nu mă mai judece nime,
Că m-o judeca odată
Cînd o fi la judecată
Ş-oi lua faptele-n brațe
Ş-oi sta cu Dumnezeu față !

Jalea celui depărtat de la ai săi

CDX

Săracă străinătate,
Mult avui do tine parte !
Vai, mîncatu-s de străini
Ca iarba de boi bătrîni;
Şi mtocat^-s de duşmani
Ca iarba de boi bălani;
Mîncatu-s de răutate
Ca iarba de vaci cu lapte;
Şi mîncatu-s de nevoi.
Ca iarba de cele oi!

Cunjurai țările toate
Şi de bine n-avui parte.
Ori pe unde am umblat,
Odihnă n-am căpătat;
Ori pe unde-am ocolit, .
Odihnă n-am dobîndit !

CDXI

Jelu-i-m-aş brazilor,
De doruțul fraților;
Jelui-m-aş munților,
De dorul părinților;
Jelui-m-aş florilor,
De dorul surorilor;
Jelui-m-aş şi n-am cui,
Jelui-m-aş codrului,
Codrului frunzosului,
Codrului umbrosului;
Codru-i jalnici ca şi mine,
Vara trece, toamna vine;
Pică-i frunza toată bine,*
Cu crengi veştede rămîne !
Maică, mâiculeana mea, ,
Auzi-mi tu jalea mea!

CDXÎI

Cîntă puiul cucului
în vîrfuțul nucului/
Mai în jos pe rămurele
Cîntă două păsărele,
Şi-aşa cîntă de cu jale,
De pică frunza pe cale !
Şi uu-s două păsărele,
Că-s două surori d-a mele.
Mai în jos la rădăcină
Cîntă-o turturea, .bâtrînă;
Şi-aşa cîntă de eu dor
Frunzele în vint că zbor J ,
Da nu-i turturea bătrîna,
Căi a mea maica străină,
—Dulce maică,;dragi surori,
Vărsat-ați lacrimi pe flori
Pentru fiul călător.
Ştergeți voi lacrimile,
Nu v-amărîți zilele!

CDXIII

Frunză verde lapte acru,
Mă băgai slugă la dracu,
Dar la dracu nu-mi prea place;
Cât'să şez, că n-am ce face.
Vai de ăla, săracul,
Care-i slugă la altul,
Că multe rabdă bietul!
Las'să rabde, dacă şede;
Lumea-i largă şi n-o vede!

CDXIV

Foaie verde trei alace,
De cînd trecui dealu-ncoace
Voie bună nu-mi poci face,
Nu ştiu zilele mi-s rele,
Ori mă bat faptele mele j
Nu ştiu locu-mi este rău,
Ori mă bate Dumnezeu.
Nu mă bate, sfinte Doamne,
Nu mă bate eu canoane, -
Dacă nu m-ai fost bătut,
Cînd faptele le-am făcut!

CDXV

De-aici pînă-n satul meu[75]
Ard două lumini de seu;
Ziua plouă, noaptea ninge
Şi tot nu le poate stinge,
Făr-inima mea cînd plînge.

CDXVI;

D-auzit-am şi ştiu bine
Că n-oi muri pre perine,
Ci-oi muri în țări străine,

Urxde n-oi avea pe nime :
Fără lumină de ceară,
Fără om dintr-a mea țeară;
Fără lumină de seu,
Fără om din satul meu.

CDXVII

D-aşa-i, Doamne -ntre străini,
Ca mlădița latre spini;
Suflă vîntul ş-o clăteşte,
De toți spinii mi-o loveşte !

CDXVIII

Blăstematu-m-a maica,
Să mă leagăn ca frunza.
Frunza se leagănă-n vînt,
Eu mă leagăn pe pămînt;
Frunza se leagănă-n soare,
Eu mă leagăn pe picioare !

CDX1X

Cînd, măicuță, m-ai făcut,
Tare bine ț-a părut,
Dară cînd mă legănai,
Cu mînile tu lucrai,
Cu gura mă blăstămai:
Să n-am prînz
Fără de plîns,
Nici amiaz
Fără năcaz.
Râu, maică, m-ai blăstămat,
Măicuță, cînd m-ai scăldat;
Să umblu din mînâ-n mînă
Ca vita care nu-i bună,
Să umblu din sat în sat,
Ca vita de cumpărat !

CDXX

Cînd s-a-mpărțiț norocu,
Dus. am fost eu cu plugu
Şi nu ştiu cum s-a-mpărțit,
Că de loc nu mi s-a vint.
Cînd s-a-itipărțit urîtu,
Dus am fost iar la lucru
Şi nu ştiu cum s-a-mpârțit,
Că tot mie mi ş-a vint

CDXXI

M-a blăstemat măicuța,
De ce i-am călcat vorba,
Să mă leagăn ca frunza,
Ca frunza mălinului
In casa străinului.
Blâstămul s-a auzit
Şi eu mult am suferit!

, CDXXII

Frunză verde foaie lată,
Nu fi, maico, supărată,
Că ne-om mai vedea vreodată.
Spune tu la frații mei
Că mă despartesc de ei
Şi la cele surorele
Că mă despartesc de ele .
Cu lacrimi şi eu durere !

CDXXIII

Foaie verde de muşcată,
Dulce maică, mă aşteaptă
Tot cu apă rece-n vasă
Şi cu prînzul cald pe masă,
Doar-oi veni iar acasă, ^
Să m-apuc iară de coasă !
Apa-n yasă s-a-noălzit,
Prlnz pe masă js-a răcit
Şi eu, maică, n-am venit!
Coasa-n cuî a ruginit .
Şi eii, maică, n-am venit. « .
Tare, tiri ii amărît î

CDXXIV

-Maică, mâiculeana mea,
De te lasă inima, .
Din partea mea cea din casă
Fă, maică, masă frumoasă;
Din partea mea de moşie
Dă, maică, o liturghie
Şi mi-o fă poamană mie !
— Dragul mamei copilaş,
Copilaş fără sălaş !
Mare răutate-a dat
De pe tine te-a-ngropat,
l 3 ide-a fost locu-i\semnat.
însemnat de blăstămat,
Do noi tare depărtat;
O, ce moarte cu bănat !

CDXXV

Cîte păsărele-n codru
Toate-mi cîntă mai la modru,
turnai bjata cioeîrlie
Aia-mi cîntă-n pribegie.
Pribegia mult e rea,
Cui nu e harnic de ea !...
Pribegia cui e bună f
La feciorul fără mumă.
Pribegia cui e dată *?
La feciorul fără tată !

CD xxvi ' - :

Arză-1 e focul, pădure,
Şi toate lemnele-n tine, '\
Să rămîie-un stejerel,
Să mă sui eu, Doamne; -hei,
Să-mi fac ochişorii roată,
Să mă uit în lumea toată,
Să zăresc şi-n ţeara mea -
Şi să văd pe maică-mea
Cu mătura măturînd;
Cu lacrimi din ochi stropind ! ;

CDXXVII

Codrule, frunză rotundă,
De mi-ai da p^ţwâ umbră;
Codrule cu frunza lată,
Bruma cază, nu te bată;
Codrule, frunză .galbenă,
Eu mă culc, tu mă leagănă;
Codrule, frunză mierie,
Eu mă culc, tu mă mîngîie î

CDXXVIII

Săraci ochişorii mei,
Multă lume văz cu ei
Dar nu văz oameni d-ai mei,
Ci tot negri străinei. , -
Sărac piciorușul meu,
De te-ai vedea-n satul meu,
Să beau apă din părău
Şi să nu mai ştiu de rău !

CDXX1X

Bate-mi vîntul dinspre munţi,
Of, dorule !
Vine-ihi dor do la părinţi;
Bate-mi vîntul dinspre deal, .
Vine-mi dor de la Ardeal !

CDXXX

Foaie verde bob năut,
Lungu-i drumul şi bătut;
Xu-i bătut de car cu boi,
Nici de ^rmele de oi,
Ci de ochişorii mei.
Haide, pui de turturea,
De-mi arată cărarea,
Să ma duc în ţeara mea.
Ţeara mea e lapte dulce
Şi din ea nu m-aş ihai duce î

(DXXXI ,

Aşa-mi vine eîte-odată, =• '
Să mă «ui **la** munți **cu** piatra"
Să-mi fac ochişorii roată,
Să mă uit in lumea toată.
Aşa-mi vine uneori,
Să mă sui **la** munți cu flori,
Să mă uit pe la «urori, ,
Doară-mi văd batăr una,
Şi-mi mai slîmpăr inima, **i,**
Aşa-mi vine uneori,
Să mă sui la munți cu flori, ;
Să mă jeluiesc la nori, ?
Să-mi mai treacă de plînsorj^

CDXXXII ,

Murăş, **Murăş**, apă lină, >>!
Cine te bea să-nstrăină ;
Eu numai **că** te am gustat,
Foarte m-am înstrăinat ! !

CDXXXIII

D-oi săracă țeara mea,
Eu mi te-am lăsat d^e rea
Şi n-o trece nici o lună' ^
Şi mi te-oi câta de bună !
Trandafirul rău tînjeştef
Dacâ-1 smulgi, de unde creşte;
Tot aşa tînjesc şi eu
Fără de sătuțul meu.
Cîndu-i colea dimineața,
Lacrimile-mi taie fața;
Cînd răsare soarele
Şi mi se duc stelele,
De răsare nourat,
Toată ziua-s supărat; *
De răsare fierbiricior,
De Ia maica-mi vine dor,
Stau în Ioc sâ mă omor ! <

jalea orfanului

CDXXXTV

Strugurel bătut de piatră, .', .
Rău, e Doamne, fără tată;
Strugurel bătut de brumă,
Rău e, Doamne, fără mumă.
De-ai călca din piatră-n piatră,
Din străin nu-i iace tată; tr.,]
De-ai călca din urmă-n urmă,!
Din străin nu-i iace mumă! î

(DXXXV ~;':F

Cîîte păsărele-n codru
Toate cină mai la modru/
Toate cină ..-'/
Si s-alină ..... /
Numai eu n-am ce cina,
Nici cir. ce mă alina,
Căci mi-e cuibul.lîngă drum
într-o tufă de alun,
Cîți drUmaşi călătoresc
^ Toți în el zburățbresc.
Eu de-aici că 1-am^ luat
Şi-ntr-alț foc mi l-am mutat;
Tocma-n vîrful munților,
în crengile brazilor.
Brazii că să legănau
Cuibulețul mid strica».
— Dar voț ce vă legănați • u
Sau vreți cuibul să-mi stricați^
De-aici să depărtați %...
Brazii nu. ş-au stfanpărat,

Eu cuibul că l-am luat
Şi departe l-am mutat,
în tufa mohorului,
Unde-i locul corbului.
Corbul că se mînia
Şi din plisc aşa grăia :
— Puii, puişorii mei,
Puii mei, drăguţii mei,
Grijaseâ-vâ Dumnezeu
Numai cît v-am grijit eu,
Că eu de-acuma mă duc,
De roi grijă nu mai duc !
Puişori din grai gr&iră
Şi inima mi-o topiră :
— Taică, tăiculeanu nostru,
Singurel binele nostru
Gri jeşte-ne-o lună., două,
Să ne crească pene nouă.
Să putem şi noi zbura,
Tăicuţă, cu dumneata !
Da corbu nu-i asculta,
Ci singuri că mi-i lăsa...
— Puişori lipsiţi de bine,
Puişori sărmani ca mine,
Alinaţi durerile
Şi lăsaţi ţipetele,
Că vă rupeţi inimile.
Noi cu toţi să ne-nfrăţîm
Şi cu toţii să trăim,
Că noi toţi sîntem de-o seamă,
Fără tată, fără mamă.
O da Dumnezeu un vînt
Ş-o da bine pe pămînt
Ş-o da Dumnezeu un soare
Şi la sărmani alinare!

CDXXXVI

De-aici pînă la Braşeu
Nime nu-i străin ea eu,
Fără frunza de duplău.
Dar nici aia nu-i străină,
C-are-un pie de rădăcină
Şi nu e arsă de toc
Şit-mpinsă din loc în loc !

ODXXXVII

De-aici pînă la Braşeu
Nime nu-i străin ca eu,
Numai mirla din pădure;
Dar şi mirla din pădure
Are pe unul anume,
Pe cucul cu pene sure.
Cîndu-i mirla mai beteagă,
Vine cucul ş-o întreabă:
— Bău ţi-i ţie, surioară,
Bau ţi-i ţie,negrişpară?
— Nu mi-i rău> dar o«ă mor,
Că de mult mă arde-un dor;
Nu mi-i rău, dar mă topesc,
Cînd în mine mă gîndesc,
Că azi-mîne^voi muri
Şi nime nu m-o jeli!
— Te-6i jeli eu, soră dragă,
Ş-oi zbura din cî-acă-n cracă.
Oi zbura din viţă-n, viţă
Şi te-oi jeli cu credinţă,
Ş-oi zbura din fag în fag
Şi mi te-oi jeli cu drag!

CDXXXVIII

Foaie verde lemn vînjos,
Drum în siis şi drum în *jos;*
Foaie verde bob nănt,
Drumul de cine-i bătut ?
De-o iată st^ăină-n ţeară
Ca ş-un cuc de primăvară :
N-are maică
N-are taică,
N-are fraţi n-are surori,
N-are grădină cu flori *î*

CDXXXIX

Străină-s, Doamne, străină,
De nici apa nu m-alină,
De-ar ploua o săptămînă. -
8ăracă-s, Doamne, săracă,-
De nici apa nu mă-neacă,
De ar ploua o lună-ntreaga !

CDXL

Foaie verde de pelin,
Străinu-s Doamne, străin.
Străinu-s ca pasărea,
N-am milă nicăierea;
Străinu-s ca pui de mirlă,
Nu capăt nici prînz, nici cină;
Străinu-s ca pui de cuc,
Milă n-am unde mă duc !

CDXLI

Vai de mine, ce sâ fac?
Floarea cea de mac.
Că n-am pe nimenea drag, ;
Floarea cea de mac.
Să-mi puie mina la cap.
Floarea cea de mac.
Să-mă ntrebe de ce zac.
Floarea cea de mac.
Eu zac boală nebolita,
Frunză de răchită.
Boală nemaiisprăvită,
Frunză de răcnită.
Vin ciungari s-o ciungărească,
Floarea cea domnească.
Pe min' să mă mîntuiască,
Floarea cea domnească.
Ei atunci or ciuflgări,
Floarea dintre vii;
Şi atunci m-or mîntui
Floarea dintre vii.
Cînd or face juguri muguri,
Floarea dintre pluguri,
Şi restele vişinele,
Lacrime şi jele !

CDXLII

Cîte poame sînt de vară,
Nice una nu-i. afnară
Ca maică de-a doua dară;
Cîtâ poamă e tomnie,
Nice una nu-i dulcie
Ca măicuța cea dintîie !

CDXLIII

— Fată cu co&ița mare,
Nu plînge aşa de tare,
Că vine Dunărea mare !
— Las'să vie, să mă mîie,
Câ n-am taică să mă ţîie,
Nici maică.să mă mîngîie !

CDXLIV

Creşteți, flori, cît gardurile
Sâ vă bată vînturile,
Ca pe mine pudurile !
Şi secați din rădăcină,
Cum plîng eu de la inimă.
Creşteți, flori, şi nu-nfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți,
Că D-am frați să vă-ngrădească
Nici surori să vă' plivească,
Nici nepoate..
, Să vă poarte., ,.

CDXLV

Foaie verde iarbă rea,
Maică, măiculeana' mea,
Cînd creşteamca ş-un brăduț,
M-âî lăsat^ matcă, micu|;;
Cînd creşteain ca ş-o nuia, -
M-ai lăsat cu voie rea;
Cînd cre|teăm că iarTia^ji cîmp
M-ai lăsata maică, plmgînd !

Deosebite

CDXLVI

Cine-a zis doina pe rît,
Fost-a, Doamne necăjit;
Care-a zis doina pe lunca,.
Fost-a Doamne, necăjită,!
Cine a scornit doina,
Arsă i-o fost inima
Ca şi mie acuma !

CDXLVII

De urît 3 n-aş duce, duce,
Calea, mi se face cruce; .
De urît aş mere, mere,
Căleai mi se i'ace stele.
Eu mă (inc, urîtul vine
Tot alăturea de mine !

CD XLV III

Negru-i, Doamne, pămîntu,
Da-i mai negru urîtu; ;
Din om te face neom,
C-ai dormi şi nu ţi-i somn,
Ai mînca şi nu ţi-i foame,
Numai te uşti pe picioare
Ca şi floarea de cicoare.
Toată boala are leac,
Da urîtul n-are cap,
Fără scîndura de brad
Ş-o piatră mare la cap !

CDXLIX

— Spune, mîndra, spune dragă,
Spune, mîndra, şi-mi ghiceşte :
Codru de ce-ngâlbineşte, ,
Voinic de ce-mbatrîneşte ?
— Codrul de zăpada multă,
Voinic de inimă ruptă;
Codrul de zăpadă, grea,
Voinic de inimă rea !

CDL

Du-mă, Doamne, de pe-âicj,
Unde sînt zilele mici,
Că pe-aicea s-au mărit
Şi oamenii s-au răit!,

CDLI

Vine cucul de trei zile
Peste văi, peste movile
Şi n-are un'să se puie,
Şi necazusă şi-1 spuie.
S-ar pune pe-o rămurea
Aproape de casa mea,
Dar i-e frică de belea,
Să nu-l vază cineva.
De-ar fi cucul voinicel,
Faoe-l-aş ibovnicei,
Laibăr subţirel i-aş coase
Tot cu fir şi cu mătase;
Ci e cucul păsărea,.
Şade tot pe rămurea
Ş-apoi zboară-n calea sa'!

CDLII

Vai, vai,vai, inima meat,
Multul bună, multu-i rea,
Multu-i neagră ca ţină ;
Mult se arde şi să frige
Şi n-are gură să strige.
Că de-ar striga num-o dată
Auzire-ar lumea toată ![76]

CDL III

Var de mine, cum m-aş duce,
Puterea din mine fuge,
Calea mi se face cruce !
Vai de mine, cum aş mere,
Puterea din mine piere,
Calea mi se face stele !

CDLIV

Zilele trec rînduri-rînduri
Şi eu nu mai poci de, gînduri.
Turturea de-i turturea
Şi tot face-şi voie rea,
D-appi eu cum să nu-mi fac.
Pentru unul ce mi-i drag!

CDLV

Trece-un rau şi altu vine,
N-am nădejde de mai bine;
Trece-un rău şi-o supărare
Şi-mi vine alta mai mare.
Năcazul şi voia rea
S-au pus la inima mea
Şi s-au pus cu-aşezămînt,
Pînă ni-orbăga-u pămînt!

CDL VI

Supăra-m-aş, supăra,
Supărarea ce mi-o da !..
Ba eu nu" m-oi supăra,
Ci necazul voi uita,
Că destul m-am supărat
Şi nimic n-am căpătat,
Făr'viaţă mi-am scurtat,
Boală-n oase mi-am băgat!

CDL VII

Frunză verde frunzuliţă,
în cetate pe uliţă
Fată ca o păunită,
Duchidu-mi-o la temniţă,
în cale că s-a oprit
Şi din grai că mi-a grăit Î
— Măi jupîne pîrcălabey .
Tu din lanţuri mă sloboade
Şi nu m-arunoa-n temniţă,
Ci dă-mi drumu pe uliţă,
Să vorbesc eu neam de-al meu,
Cui am făcut nume rău
Şi să scriu o cărticea,
S-b trimit la maică-mea
Că de-o mai avea vreo fata,
Să-i puie capul sub piatră
Şi de-o>vea. vreun ficior,
Puie-i capul sub picior,
Că de l-ar fi pus pe-al meu,
O-ar fi iertat Dumnezeu !

CDL VIII

Sărac bine de demult,
Ce-am făcut de te-am pierdut ?
Că-n cîrşmă nu te-am băut.
Nici în tîrg nu te-am vîndut.
Doară mi te-am semănat
Mestecat cu grîu curat.
Grîu curat a răsărit,
Al meu bine-a putrezit!

CDL1X

Săracă lumin-aprinsă,
Bătu vîntul şi se stinsă !
Bătu vîntul pe fereastră,
Se stinse lumina-n cajSă !

CDLX

Pe dealu cu .strugurii
Primblă-se călugării,
BlăstănJtodu-şi părinţii,
De ce i-atr călugărit
Şi nu i-au căsătorit.

CDXI

Că nu curge ceea vale,
Să mă pot spăla de jale;
Că nu curge cel izvor,
Să mă pot spăla de dor !
Măcar încătrău pornesc,
Jalea şi dorul găsesc ;
Măcar încătrău oi mere,
Mere-oi tot cu dor şi jele;
Măcar încătrău m-oi duce,
Jelea şi dorul m-ajunge.
Dorule, pare că ştii,
De mereu la mine vii;
Tu, jale, pare că vezi,
De mereu la mine şezi!

CDLXII

Mult mă mir eu de-ahăla
Care nu ştie-a cînta,
Cum îşi petrece lumea,
Că eu cînt, zău," tot mereu
Ş-o petrec destul de rău !

CDLXIII

Foaie verde iarbă rea,
Sărmană inima mea !
Multă vreme-ai tot jelit,
Tot mereu te-ai chinuit.
Cîtă apă-i pe vîlcele,
Sînt tot lacrimi de-ale mele !
Cîtă ploaie-a tot plouat,
Tot din ochi-mi â picat !

CDLXIV

Lumea mea cea frumuşa
Se petrece num-aşa;
Lumea mea cea frumuşică
Se petrece-ntr-o nimica.
Las'să fie rău, nu bine,
Că n-am ascultat de nime,
Ci-am făcut de capul meu
Şi m-a bătut Dumnezeu !

CDLXV

Inimă supărăcioăsă,
Mor şi nu te văz voioasă,
Fă-ţi, inimă, voie bună,
Nu sta ca bivdlu-n tină !

CDLXVI

Iartă-i, Doamne, păcatu
Cui a făcut of tatu,
Că oftatu-i lucru mare
Şi e bun la supărare !

CDLXVII

De-ar şti, Doamne, cineva
Cum mi-i mie inima,
Ar sta-n loc şi s-ar mira,
Cum mai poci călca iarba !

CDLXVIII

Bine-a zis frunza de fag,
Că dragostea mi-i iosag;
Bine-a zis frunza de vie,
Că dragostea nu-i moşie;
Că dragostea se sfîrşeşte.
Şi cît lumea nu trăieşte,
Dragostea e-nşelătoare
Ş-aduce cliinuri amare !

CDLXIX

Cucuie, pasăre sură,
Nu-mi cînta la curmătură,
Că inima mea nu-i bună,
Ci-i legată cu curelş,
C-a mîncat-o multe rele !

CDLXX

Cîntă puiul cucului
în mijlocul eodrului 1
Ş-aşa cîntă de cu dor,
Frunzele în vînt că zbor;
Ş-aşa cîntă de cu jale,
De pică frunza pe cale;
Ş-aşa cîntă de duios,
De pică frunzele jos !

CDLXXI

Cîntă cucu pe pămînt,
Necăjită-s fără rînd ;
* Cîntă cucu jos pe iarbă,
Necâjită-s fără treabă;
Cîntă cucu pe răchite,
Necâjită-s, Doamne sfinte !
Cîntă cucu lîngă tău,
Necăjită-s Doamne, rău I

CDLXXII

Atîta-s de supărat,
Cumu-i ceriul înnorat
Şi atîta-s de scîrbit,
Cumu-i ceriul de cernit.
Tuturor li-i lumea lume,
Numai mie mi-i cărbune;
Tuturor li-i lumea dragă,
Mie mi-i cerneală neagră.
De-ar fi lumea de hîrtie,
I-aş da foc într-o mînie ;
De-ar fi lumea rămurea,
Cu toporul o-aş tăia !

CDLXXIII

Cîndu-mi vine dor de ducă,
Merg pe deal ca şi pe luncă;
> Cîndu-mi vine dor.de mers,
Merg pe deal ca şi pe şes;
Cîndu-mi vine dor de cale,
Merg pe jos ca şi călare !

CDLXXIV

Fost-am tînăr şi brudiu,
Pare-mi rău ş-amu-i tîrziu,
Că mi-am dat cuvintele
La toate trăsnitele
Şi mi-am dat vorbele mele
Şi la bune şi la rele !

CDLXXV

Mă dusei cu coasa-n rît,
Cosii iarbă şi urît;
Mă dusei pe pajişte
Şi cosii la dragoste ;
Mă dusei cu coasa-n deal,
Cosii iarbă şi amar;
Mă dusei cu coasa-n luncă
Şi cosii jale adîncă !

CDLXXVI

Dare-ar Dumnezeu o ploaie,
Să se facă tot şiroaie,
Să crească vîlcelele,
Să se spele relele.
Dare-ar Dumnezeu un vînt,
Să rămîie pe pămînt
Numai verde pajişte,
Numai dulce dragoste !

CDLXXVII

Aş a-i lumea cum o vezi,
. într-însa să nu te-ncrezi.
Cînd gîndeşti c-o să trăieşti,,
Atuncea te prăpădeşti ;
Cînd gîhdeşti să scapi de-un rău
Vine altul şi mai greu J

CDLXXVIII

. Arză-te focul, necaz,
Că de tinerel te-am tras ! . . .
Năcăjitu-i omu-atunci,

Cîndu-şi dă boii pe junei
Şi vacile pe juninci;
Nacăjitu-i omu, Doamne,
Cînd se culcă şi nu doarme !

CDLXXIX

Arde focul nu ştiu unde,
Para la inim-ajunge,
Badea suspină şi plînge.
— Taci, bade, nu suspina,
Că e numai vina ta;
La alţi le-ai făcut pe voie,
Ţie ţi-ai făcut nevoie;
La alţi le-ai făcut pe plac,
Ţie ţi-ai făcut de cap !

CDLXXX

De-ar da Dumnezeu să deie,
Omul necăjit să pieie !
Să trăiască cui i bine,
Doar se satură de lume !

CDLXXXI

Foaie verde de duplău,
De-aş avea un făgădău,
Ce crîşmar aş mai fi eu !...
Aş da vinul pipărat .
La voinicul supărat;
Aş da vinul îndulcit
La voinicul năcăjit!

CDLXXXII

Dar ce-i asta, codru des?
Vara verde şi frumos,
Iarna putrezeşti pe jos !

CDLXXXIII

Mergînd seara la mîndra,
Scurtă mi-a părut calea;
Dar de la mîndra-napoi,
Era lunca pustiită,
Cu mult dor învăluită.

CDLXXXIV

Astă noapte am visat
Bade, că te-âm sărutat;
Şi din somn cînd m-am trezit,
Foarte rău m-am eeluit :
Ţucam, bade, perina,
Ca dulce guriţa ta !

MUSTRĂRI ŞI BLESTEME

Neînţelegeri între iubiţi

CDLXXXV

— Ce stai, bade, tot pe prag
Şi te uiţi la noi cu drag?
— Mărită-te, mîndra mea,
C-apoi nu m-oi mai uita !
— Şi tu, bade, crezi că eu
Mă topesc de dorul tău?
— Mîndra, de nu ţi-ar $ăsa,
Acunr nu m-ai întreba ! ,
- | T 7 - Bade, mie mi-i de tine
Chiar ca lupului de cîne !

CDLXXXVI

—Vai, badeo, cum te-am urît
Aseară dintr-un cuvînt !
— Iartă, mîndro, c-am fost beat
Şi nu ştiu ce-am cuvîntat!
—Badeo, lesne-i de-a ierta,
Da mi-i prea mult a uita !
,—Trăznea^c-o sfîntul palincă, ,
Pînă şi dragoste Strică !

CDLXXXVII

Nu gîndi, mîndră, gîndi
Că dacă nu ne-om iubi
în apă m-oi azvîrli,
Că n-am, zău, atîtea zile
Să mai dau şi pentru tine.
Nu gîndi, mîndră, gîndi;
Că dacă nu ne-om iubi
Alta nu voi mai găsi.
Gălbioară ea şi tine
Voi găsi în toate zile,
Galbenă ca dumneata
Voi găsi tetdesiima !

CDLXXXVIII

Muşcată cu trei crenguţă,
Are badea o drăguţă
Mîndră ca o păunită;
Muşcată cu trei crenguţă,
Ieşea badea pe uliţă
Şi trecea măreţ pe drum
Iar £ata ca ş-un păun.
Ea a rîs, el nu i-a rîs,
Inima-n ea s-a aprins.
în casă cum a întrat
Maică-sa o-a întrebat:
— Foaie verde, foaie lată,
Ce eşti, fiică, supărată. . .
Oii te-a nins, ori te-a plouat,
Ori floarea ţi s-a uscat |
— Nici m-a nins, nici m-a plouat,
Nici floarea nu s-a uscat,
Făr-am ieşit pe jşorţită
Gata ca o păunită
Şi badea trecea pe drum
Iar gata. ca ş-un păun; ,
Eu i-am rîs, el nu mi-a rîs,
Inima mi s-a aprins !
— Floricică, floricea,
Fiică, nu te supăra,
Ci da cofă albă-n mînă
Şi te cară la fîntînă.
Acolo de-1 vei afla
Tu să nu zici nimica;
Elo rîde, tu nu-i 'rîde,
Inima-n el s-o aprinde. . .
Şi vâ fi rîsu-mprumut
Şi nu vi-ţi iubi mai mult!

CDLXXXIX

Zis-a mîndră cătră mine :
—Mă mărit, te las pe tine;
Că mulţi tare m-au cerut,
Tu nici grijă n-ai avut !
—Hai numai cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău.
Foaie verde, foaie lată,
Nu stă lumea într-o fată. . .
Nu eşti numai-tu, surată !

CDXC

Vai, bădiţă, pentru tine
Multă supărare-mi vine ;
Dar decît mi-o mai veni,
Mai bine te-oi părăsi;
Că doar nu eşti ăl voinic,
Ci, bade, eşti de nimic.
O vorbă dacă ţi-o spui,
Tu o si dai vîntului,
De o duce satului
Ş-o duce bărbatului!

CDXCI

De ţi-s dragă, bade, dragă,
De nu, iată lumea-i largă;
Ia-ţi murgul şi ţi-1 aleargă
De-ţi cată alta mai dragă,
Care-i cu cosiţa neagră.
Al meu păr e gălbior
Şi sînt dragă tuturor,
Tuturor voinicilor !

CDXCII

Badiu meu, tînăr, viteaz,
Făcutu-şi-a la prilaz,
Făcutu-şi-a o fîntînă
Şi strigă seara pe lună :
— Hai, mîndra, la apă bună,
Apă bună de băut,
Gură dulce de vîndut;
Apă bună de gustat
Şi de-aici de-nstrăinat,
Să n-ai teamă de bărbat !
— Ba eu, bade, n-oi veni
Că n-ampînză de-a-nălbi,
Nici poveşti de-a povesti,
Şi zău, bade, n-oi veni
Şi cu tine n-oi fugi; "
Că tu, bade, eşti cătană
Şi te-or cunoaşte,la vamă;
Şi eu, nevastă-nvălită.
Mi-or zice că sînt fugită,
Fugită de la bărbat
Cu altu de căpătat !

CDXCIII

Foaie verde flori de fragă,
Pînă ţi-am fost, bade, dragă,
Ti-era casa văruită
Cu vai peste cărămidă
Şi-n poartă aveai oglindă.
Foaie verde de năut, -. . .
De cînd, bade, m-ai urît,
Casa ta e grajd de cai,
Prin grădină spini şi scai,
Nici în cas-oglindă n-ai!

CDXCIV

Foaie verde lemn sucit,
Tu bădiţ,-asa-ai gîndit,
Că eu pentru că-s negruţ%
Mă bucur săTţj fiu drăguţă;
Şi tu, bade,-aşa-ai gîndit,
Că io-s floare de găsit,
Ţie de ciufuluit;
Şi tu, bade, -aşa-ai gîndit,
Că dacă mi-i părăsi,
Eu altul n-oi mai găsi. . .
Dar nici pragul n-ş,m călcat
Şi altul mi-am căpătat
Mai'voinic şi mai legat
Nu ca tine-un deşelat !•

CDXCV

Tu, bădiţ,-aşa-ai gîndifcr,
Că sînt floare de pe rît,
Ţie de batjocorit;
Dar mi-s floarea florilor[78]
Din grădina domnilor,
Drăguţa feciorilor.
Şi ţi-am fost, bade, şi ţie
Dragă din copilărie
Pîn-ai fost de omenie.
De la omenie-n jos,
Bămîi, bade, sănătos. . .
Maghiran de la vîltoare,
Nu eşti, bade, rupt din soare
Maghiran de la izver,
Nu stă lumea-ntr-un fecior,
Nici în tine, bădişor ! \

CDXCVI

Foaie verde lemn sucit,
Tu, bade, aşa-ai gîndit,

Că dacă mă vei urî,
Eu portul mi-l voi cerni.
Dar cum focu să-1 cernesc,
Că mai tare-l săpunesc
Cu săpun de la Turda,
Măi, bădiță,-n ciuda ta;
Cu săpun de la Braşeu,
Măi, bădiță,-n butul tău;
Cu săpun din Cisnădie,
Bădiță,-ntr-a ta mînie.
Aşa portu l-oi gata, \
Iară fața mi-o voi da
La Turda la rumenele,
Părul la făcut inele;
Ochişori la scriitori,
Sprîncene la cernitori;
Buzele la tipărie,
Ca mine să nu mai fie !

CDXCVII

— Frunză verde de pe rît,
Vai, bade, cum te-am dorit
Şi tu nicidecum n-ai vint!
— Foaie verde bob năut,
N-am venit, că n-am putut,
Că aseară am fost dus
La mîndruța de din sus
Şi mi-a dat vin de-am beut,
Pe vatră mi-a aşternut,
Pe vatră de trandafir,
La umbră de roşmalin;
M-am culcat ş-am adormit,
Anevoie m-am trezit !

CDxeviii

— Ce vii, bade, tîrzior,
Ori nu ți-i de taine dor?
— Ba mie, mîndră, mi-i tare,
Dar nu poci veai pe cale,
C-a crescut Mureşu mare I

CDXCIX

— Ce focul, bade, te ține
De nu vii seara la mine,
Batăr la două, trei zile?
— Ține-mă pămînt cu iarbă,
Iartă-mă, mîndruța dragă,
Nu poci veni fără treabă !
— Treaba-i lesne de-a o face,
Pentru omul care-ți place !
— Crede, mîndro, n-am venit,
Că somn greu m-a-nțepenit
Lîng-un păr, mîndro, -nfldrit;
Fțorile m-a coperit, .
Mirosul m-a adormit !
— Spune, bade, spune verde,
Că minciună eu n-oi crede !
— Floricică, floricea,
Mîndră, mîndruleana mea,
Ş-asear-am pornit la tine
Cu struguri şi cu smochine; -
Vremea era-ntunecoasă
Şi cărarea lunecoasă. .. .
Lunecai la altă casă,
Unde-i nevasta frumoasă
Şi bărbatul dus de-acasă !

Iubeşte-mă, i)ade, tu,
Ori mă lasă la altu !
Nici mă iubeşti, nici mă laşi,
Făr' numai năcaz îmi faci !

DI

Frunză verde foi de fragă,
Mărită-te, mîndră dragă,
Mărită-te, nu şedea,
Nu şedea-n nădejdea mea,
Că nădejdea mea, mîndruța,
E ca floarea din crenguță :
Cînd gîndeşti că înfloreşte,
Ea atunci se veştejeşte;

Şi nădejdea de la mine
E ca rîrma de subțire :
Ca sîrma din bolta veche,
Cum o tragi„se rupe-n şepte;
Ca sîrma din bolta nouă,
Cum o tragi, se rupe-n două!:

Dojeniri făcute celor necredincioşi în dragoste

DII

Spune, mîndra, ce ți-i gîndu,
1 >e ți-i fața ca pămîntu ? " .
ftpune, mîndra, ce gîndeşti,
De toată îngălbeneşti,
Cînd cu mine voroveşti?
— Hei, bădiță, badiulmeu,

Din

La biserica de piatră
Sede un fecior c-o fată,
Fețişoară albişcară,
La cosiță gălbişoară
Şi la mijloc subțirică,
La picioare mititică.
Şede voinicelu-n soare
Şi ri agă pe mîndra tare,
O tot rcagă să se joare :
— Joară, subțirico, bine,
Că tu n-ai altu pe nime •
Să^ți fie drăguț ca mine !
- Bădiță, eu ț-oi jura
Dar nici tu nu mă-nşela;
Că «lacă mi-i înşela
Jurămîntu ce-oi jura
Pe capul tău va cădea!. . .
Şi-ncepu a se jura :
Biserica tremura
Şi crucea din vîrf cădea,
Pietrele se despicau, '
Icoanele tremurau;
Da icoana Precistei,
Din fundul bisericei,

Badiul meu, drăguțul meu,
De cînd noi ne-am despărțit,
Pîn-acum, cînd ai venit
Tot cu altul m-am iubit!
— Mîndruța, te-aş blăstema,
Dar mă doare inima !
Nu să plîngă cum se plînge,
Făr'vărsa lacrimi de sînge.
— Bade, bădişorul meu,
înceluitorul meu !
M-ai făcut de ți-am jurat
Şi tu ai mîndruțe-n sat
C-am umblat în sat la vale
Ş-am văzut mîndrele tale.
Bădiț, bădişorul -meu,
Ierte-mi-te Dumnezeu;
Să nu-ți sece inima,
Cum ai secat tu pe-a mea !

DIV

Bat-o cruciulița lele,
C-aseară i-am dat inele
Ş-acum o văz fără ele.
Eu o-ntreb ce le-a făcut,
Ea pune capu-n pămînt
Şi spune că le-a pierdut !

DV

Bat-o cruciulița lele,
N-avu cum să nu mă-nşele,
C-o văzui albă la piele

Şi la grumaz cu mărgele
Şi cu buze subţirele
Şi-n degete cu inele. .
Inima era de fiere !

1)VI

Mă uitai pe Olt la vale.
Văzui mîndră pe cărare,
Frumuşică ca o floare.
Eu am prins a o-ntreba :
Datu-şi-o gura cuiva?
Ea a prins a se jura :
— De-oi fi dat gura cuiva,
Uşte-mi-se cununa
Ca cîmpu primăvara,
Cînd oile sînt eu miei
Şi vacile cu viţei,
Pe sub tufe ginlieei;
Cîndu-s oile cu miele
Şi vacile cu viţele,
Pe sub tufe brînduşele !

DVII

Măi bădiţă, du-te-acum,
Că te-aşteaptă hîda-n drum
Tot cu vin roşu-ndulcit
Şi cu purcelaşul fript;
Tot cu vin şi cu holireă
Adusă de la petică.
Du-te, bade, du-te zău,
Nu crede că-ţi dau şi eu,
Că eu nu sînt învăţată,
Ca să-mi ţiu drăguţ pe plată !

DY III

Foaie verde lemn uscat,
Tare, mîndră, te-ai jurat,
Că tu n,-ai drăguţ în sat;
Ş-astă noapte pe la doi
Am trecut pe lîngă voi
Şi mi te-am aflat,cu doi.
Feciorul de lîngă tine
Era bun pretin cu mine;
Feciorul de după masă
Era cu inima arsă
Ca ş-a mea de la fereastă!

DIX

Ai, săracă mîndră mea,
Cu brîu roşu se-ncingea,
Inima mi-o aprindea,
Cu dragostea mă vindea!
Lele cu sprîncene-n sus,
Sufletul badei l-ai pus;
Lele cu sprîncene-n jos,
Sufletul badei l-ai scos !

DX

Ştii tu, mîndră, cum erai,
Cînd cu mine te iubeai?
Cum umblai din mînă-n mină
Cu cîrligul la fîntina ?...
— Dar de cînd mă celuieşti,
Ximărui nu-i trebuieşti!

DXI

— Floricică dintre foi,
Xu-ţi da gura la slugoi,
Ci ţi-o dă la cei cu boi.
— Decît gazdă păcătoasă,
Mai bine slugă frumoasă,
C-o sluji un an, sau doi,
Şi-şi va face car cu boi;
Ş-o sluji o lună, două,
Şi-şi va face casă nouă !

DXII

Ştii tu, mîndră, ce ţi-am spus
La sapă de cucuruz ?.
Unde-or fi oameni mai mulţi,
La mine să nu te uiţi;.

Unde-or fi mai puținei,
Ochii tăi să fie-ai mei. •
Ştii tu, mîndra, ce ți-am spus
La sapă de cucuruz?. . .
Să-ți faci ie de colie,
Să-mi fii dragă numai mie.
Tu ți-ai făcut de fuior,
Să fii dragă tuturor ;
Şi ți-ai făcut de bumbac,
Tuturor să fii pe plac !

DX1I1

Of, drăguța mea leliță,
Dacâ-ți este cu putință,
Te rog, fă ş-a mea voință :
Nu ieşi seara-n uliță !
Eu ies şi mă spățiresc[79],
Cu trei, patru te găsesc,
La inimă mă topesc !

DXIV

Măi bădiță de la şcoală, .
Vin-acasă de te-nsoară,
Că barba mi te-mpresoară
Şi mustața-ți taie fața,
Mîndrele*ți mîncă viața.
Yină, bade, cînd gîndesc,
N-aştepta să te doresc;
Eu doresc cu dor de moarte,
Tu iubeşti pe cîte toate !

DXY

Ştii tu, bade, ştii tu, cine,
Cum tot ziceai către mine,
Că tu alta nu Iubeşti,
Nici la alta nu gîndeşti !
Aseară pe la sfinţit,
Cu alta te-ai întîlnit,
Cu alta te-ai drăgostit,
Lîngă ea ai adormit
Şi pînă ce te-ai trezit
Şaua ți s-a putrezit,
Frînele s-au ruginit .'

DXVI

Foaie verde iarbă rea,
Dragă,- drăguleana mea,
Tu pe mine m-ai uitat,
Cu urît te-ai cununat.
Ți-ai luat urît pe-o zi
Şi ți-o fi pînă-i trăi;
Ți-ai luat urît pe-o noapte,
Şi ți-o fi pînă la moarte !

DXVII

Bade, cu cint'te iubeşti,
Nici un pic nu te loveşti î
Uită-te, bade, la mine
Că-s tînără ca şi tine;
Mult ne-ar sta nouă de bine !

Dxyni

Busuioc cu foaia verde, r
Dragutu cu alta-mi şede .'. .
Şază şi prubuluiască,
Numai să nu-şi bănuiască.
Nici picioru n-oi întinde
Şi trei, patru m-or cuprinde;
Nici afară- n-oi păşi
Şi, zău, altu mi-oi găsi;
Nici un pas nu m-oi mişca
Şi altu mi-oi căpăta !

DXIX

Bade, mîndrulița ta,
Care-o iubeşti acuma,
E neagră ca şi noaptea
Şi galbenă ca eeara ! •
Iubeşte-o, bade, ş-o ține,
Că-i de gazdă, nu-i ca mine!

DXX

Nu eşti, niîadrâ, vrednică,
Să calci în biserică,
Nice crucea s-o săruți,
Nici la popă să te uiți,
Că biserica-i sfințită
Şi tu, mîndră eşti greşită !

DXXI

Puiculiță dalbă-n. pene
Şi subțire la sprîncene,
Pare că nu-ți stă prea bine,
Cu doi drăguți lîngă tine !.
Peana mîndră de păunu[80],
Iubeşte numai pe unu ; „
Foaie verde de trifoi,
Nu-i iubi pe amîndoi!

DXXII

Te cunoşti, mîndră, cunoşti,
Te cunoşti, te prea cunoşti,
Te cunoşti de pe cosiță,
Că eşti de-a maică-ta viță;
Te cunoşti pe ochişori,
Te cunoşti pe cingători,
Că eşti lbațră de feciori;
Te cunoşti de pe năframă,
Că eşti de-a maică-ta seamă !

Mustrări şi blăstămuri din partea drăguței părăsite şi drăguțului părăsit

D X X I I I

Trei cu prin e ş-un bujor,
D-oi bădiță, bădişor,
M-ai învățat a iubi
Ş-acum mă laşi a dori!. . .
înşală-şi badea murgul
Şi se duce ca vîntul,
Nu-l înşală cu curele,
Să meargă, să-i fie jele,
Ci-1 înşală cu mătasă
Şi se duce şi mă lasă
Şi de mine nici nu-i pasă,
Că sînt cu inima arsă !

DXXIV

Foaie verde de dudău
Bădiț, bădişorul meu,
Trimesu-mi-ai la scrisori,
Că-n curînd, bade, te-nsori.
Foaie verde de dudău,
însoară-te, dragul meu.
Masa nu stă-ntr-un picior
Şi nici lumea-ntr-un ficior;
Masa stă-n patru picioare
Şi mai sîht voinici sub soare

DXXV

Frunză verde-acuma creşte,
Iubeşte, mîndră, iubeşte,
Da ia sama ce iubeşti,
Nu cumva să bănuieşti;
Să nu iubeşti o nălucă,
S-o iubeşti şi să se ducă *X*

pxxvi

Mînea-te-ar, bade, viermii!.
M-ai învățat a iubi.
Cînd, bade, m-ai învățat,
Atuncea m-ai şi lăsat
Cu trupşoru-agreuiăt,
Cu obrazu ruşinat \

DXXVII

Badea zice că se duce\
Mîndra iese-n drum şi plînge ;
Badea-n tinde hamurile,
Mîndra şterge lacrimile.
Şi sărmana drăguța
De la inimă grăia :
— Nu ți-o fi, bade, păcat,
Să mă laşi aicea-n sat
Cu sufletu sfîşiat !...
Ochii tăi m-au înşelat,
Sprîncenele m-a-ndemnat,
Buzele m-au ofticat.
Nu ți-ar fi, bade, ruşine
Să te laşi acum de mine,
Că eu de te voi uita,
Să mă uşte Precista
Ca firuțul paiului
Deasupra fumariului[81] !

DXXVIII

Peste deal, peste colină,
Este-o creangă de măslină,
Suflă vîntul ş-o clatină
Din vîrf pînă la tulpină;
Lelea plînge şi suspină.
Lele nu mai suspina
C-ai rămas acum aşa,
Singurică singurea,
Că-i atîta vina mea,
Cît şi, lele, vina ta !

DXXIX

Prin grădină pe cărare,
Pagubă că-i iarba mare
Şi nu poci mere hoțind
Mîndrului versuri făcînd,
Că să vază
Şi să crează,
Foiță verde de fragă,
Că i-am fost iubită dragă;
Foiță verde de-alună,
Că i-am fost mîndruța bună
Foaie verde lemn uscat
Şi acuma m-o lăsat
Pentru sluta cea din sat !.

DXXX

Draga badei, Năstăsie,
Prea iubită mi-ai fost mie
Dintr-a ta copilărie,
Şi acuma, nu de mult,
Foarte tare m-ai urît.
Scrisorică de pe ban,
Nu m-ai urît de măgan[82];'
Scrisorică pe hîrtie,
Alți-or sămănat urgie !

DX XXI

Nu te-ncinge, mîndro, lat,
Că bădița te-a lăsat;
Ci te-n,cinge strîns şi bine,
Doar se-ntoarce iar la tine !
— Spune-mi, bade,-adevărat,
Pentru cine m-ai lăsat?. .
Pentr-o truchină de salcă,
Pentr-o urgie de fată;
Pentr-o' truchină de soc,
Pentr-o Urgie de tot; • . :
Pentru iarba de cărare,
Pentru hîda de pe vale !...
Foaie verde mărăcine,
Uită-te, bade, la mine,
Că-s mîndra, nesăpunită,
Roşie, nerumenită,
Nu ca boaghia hai urîtă !

DXXXII

Foaie verde de susai,
Ştii tu, mîndra, ce ziceai,
Cînd eu la tine veneam
Ş-amîndoi ne drăgosteam ?.

Tu mîndruța, -așa ziceai,
Că nu este om pe lume,
Pe noi să ne despreune.
Iată omul t-a aflat,
Pe noi ne-a despreunat
Din arat pînă-n, cărat[84]!

DXXXIII

P'îngă Murăș, p'îngă Tisă
Trece mîndră mea descinsă
Tot prin iarbă pîn.ă-n brîu
Și ține murgul de frîu.
Murgul paște și rînchează,
Mîndră plînge și oftează.
— Dar de ce plîngi, mîndră, hăi,
Ce strici ochișorii tăi?. .
— Foaie verde de dudău,
Bade, bădișoru meu,
Ți-oi spune de ce plîng eu.
Astă noapte, tîrzior.
Am visat vis cu fior :
Că năframa ta cea nouă
Era ruptă, bade,-n două.
— Asta, mîndro, nu-i așa ;
Nu-i ruptă năframa mea,
Ci-i ruptă inima ta,
Că te temi că te-oi lăsa !

DX XXIV

Foaie verde liliom,
Vin', mîndră, să ne jurăm
Și să nu ne mai lăsăm.
Vin.', mîndră, sâ ne jurăm
Sub cruce de lemn de brad,
Că odat' ne-am mai jurat
Și tot, dragă, ne-am lăsat.
De mi-i lăsa dumneata,
Să te uști ca scîndura;
Iar de mi te-oi lăsa eu,
Să mă usc ca apa-n tău.
Frunzuță, despică-te,
Vino, mîndră,-mpacă-te,
Că de nu te-i împăca
Foarte rău te-oi blăstema.

DXXXV

Bată-te norii, negruță,
De trei ani mi-ai fost drăguță,
Iar acum de-o săptămînă
M-ai lăsat pentr-o minciună;
M-ai lăsat... că te-am lansat
Și alta mi-am căpătat
Mai din viță și sămînță,
Nu ca tine-o răpătiță !

DXXXVI

—Frunză verde trei nuiele,
Prăpădi-te-ai, bade,-n ele...
Nu ț-ar fi, bade, păcat,
M-ai iubit și m-ai lăsat !
— Foaie verde de sulcină,
Eu, mîndruța, nu-s de'vină,
Că-i de vină maică-ta,
Maică-ta,
Mașteră-ta ;
Eu am zis că te-oi lua,
Ea mi-a spus că nu te-o da !

DXXXVII

— Bată-te, bădiță, bată
Zilele toate deodată,
Cele două zile grele
Care-i sîmbătă-ntre ele;
Bazele de p'îngă soare
Și dreptatea mea cea mare,
Țarcănu de p'îngă lună
Și dreptatea mea cea bună.. .
Bată-te toate-mpreună,
Să te tîrîi pe-a mea urmă !
— Nu mă, lele, blăstăma,

Că te las acum aşa;
Eu numai că mi-am glumit,
Nicidecum nu te-am iubit[85]!

DXXXVIII

Ştii, bădiţă, cum cereai
Seara, cînd la noi veneai,
Să-ţi dau paharul cu miere
Şi io-ţi dam buzele mele;
Cereai paharul cu vin,
Io-ţi dam buzele deplin?
Ştii, bădiţă, cum ziceai
Seara, cînd la noi veneai,
Că la toamnă-o să mă iai?
Ştii, bădiţă, cum jurai
Seara, cînd la noi veneai,
Că pe alta n-o s-o iai?. . . .
Nu uita, bade, uita,
Cum zice, bade, vorba:
Cine calcă jurămîntul,
Nu-l primeşte nici pămîntul,
Şi-l bate Dumnezeu sfintul[86]!

DXXXIX

Bată-mi-te, leleo, bată
Inima mea întristată!
Bată-te, leleo, pe tine
Cele patruzeci de zile,
Ce le-am postit pentru tine!
Să te bată-un dor ş-un drag,
Să şezi toată ziua-n pat!
Cînd o fi de cătră seară,
Să mi te pai ca de ceară;
Cînd va bate miez de noapte,
Treacă-te sudori de moarte;
Cînd va fi de dimineaţă,
Să te duci din astă, viaţă!

DXL

Tu, bădiţ,-aşa ziceai,
Cînd seara la noi veneai:
— Pînă soare-n cer va fi,
Dragă, nu te voi urî!
Soarele, bade,-o sfinţit
Şi frumos a răsărit,
Tu pe mine m-ai urît.
Urască-te binele,
Iubească-te boalele!
Să te uşti ca scîndura,
Să te-adăpi cu lingura,
Pîn'ţi-i sfîrşi viaţa!
Să fii ca frunza de brad,
Sufletul să-ţi meargă-n iad;
Iar eu să fiu ca un pai,
Sufletul să-mi meargă-n rai
Şi din rai să te privească
In căldarea cea drăcească
Cum îţi plîngi păcatele,
Că n-ai ţinut vorbele!
Cu atît nu te-oi lăsa,
Mai tare te-oi blăstăma:
Să te-nsori de nouă ori
Şi să ai nouă feciori!
Să te mai însori o dată
Şi să ai numai o fată!
O fată, o copilită,
Să te poarte pe uliţă,
Pe uliţa polecească,
Toţi să mi te miluiască!
Să vii, bade, şi la mine
Ca să-mai fac milă de tine
Cu-o cojiţă de mălai,
De cînd o fost moşul crai,
Pe poliţă aruncată,
De cînd o fost buna fată!

DXLI

— Mărită-te, mîndra mea,
După mine nu şedea,
Că eu nu-ţi mai duc grija!
— Ba eu nu m-oi mărita,
Pînă nu te-i însura,
Să văz pe cine-i lua.

De-i lua una ca mine
Să-ti deie Dumnezeu bine !
De-i lua o gălbioară,
Deie Dumnezeu să moară !
Ş-apoi să vii iar la mine
Şi eu să-mi bat joc de tine.
Ba eu nu m-oi mărita
Pînă nu te-i însura,
Să văz pe eine-i lua.
De-i lua de seama mea,
Tot să poţi trăi cu ea ;
De-i căta la altceva,
Dumnezeu **sâ** nu-ţi mai dea
Decît una ologea,
Să ţi-o pui în telegea,
Să umbli cerşind cu ea ;
Să vii şi la pragul meu,
Să te miluiesc şi eu,
C-o mînuţa de tărîţă,
Să ştii că **li-ani** fost drăguţă,
Prin tărîţă cărbunaşi,
Să vezi ce mîndruţa laşi !

DX LII

Bată-te, bădiţo, bată
Inima mea cea stricată !
Două stele d'îngă lună
Şi nădejdea mea cea bună,
Două stele d'îngă soare
Şi dreptatea mea cea mare ! . .
Ce crezi, bade, că-i scăpa?
Dar aşa **nu** te-oi lăsa,
Mai tare te-oi blăstăma :
Să te bată, bade, bată
Inima mea cea stricată,
Slujbele din nouă sate,
De nu toate,
Jumătate,
Că te-am iubit cu dreptate,
- M-ai lăsat cu strîmbătate.
Să-ţi aduci, bădiţ-,aminte
De blăstămul ăst fierbinte,
Că nu-i blăstăm de măicuţă,
Ci-i blăstăm de la drăguţă !

DXLIII

Du-te, bade, ducă-te,
Dorul meu ajungă-te
Seara, desculţîndu-te,
La masă punîndu-te;
Niciodată să nu-mbuci,
Pîn-aminte nu-ţi aduci
De-a noastre cuvinte dulci !

DXLIV

Lasă, lasă, măi bădiţă,
Deacă n-ai fost cu credinţă !...
Să te-ajungă, bade,-ajungă
Dorul lung şi jalea lungă,
Inimioara să ţi-o frîngă,
Să ţi-o frîngă
Şi s-o stingă ![1]
C-am fost floare dezmierdată,
Cît am fost la maica fată;
Tu, bade, m-ai celuit
Şi inima mi-ai topit.
Să trăieşti
Să tot iubeşti,
Dar tot jale să găseşti !
Să n-ai parte nici de-un bine,
Făr'să tot gîndeşti la mine !

DXLV

Te duci, bade, de la mine !
Dumnezeu nu-ţi deie bine;
Tu te duci, bade, departe,
Să n-ai bine-n nici o parte !
Să te ţină Dumnezeu,
Unde-o fi locul mai rău ;
Nici să bei, nici să închini,
Ci mereu să tot suspini,
Năcazul să nu-ţi alini !
Să-ţi aduci, bade, aminte,

Cîî.-i blăstăm de oareunde ;
ISu-i blăstăm de la maica,
Că i-e milă-a blăstăma ;
Ci-i b'ăstăm de la mîndra,
Că stricat inima !

DXLVI

Bădiț, bădişorul meu,
Ajungă-te dorul greu
Pe şesul Sibiului,
Pe spatele murgului;
Murgul să se poticnească,
De pămînt ^ă te izbească !
Sîngele să te pornească
Şi pe gură şi pe nas
Şi pe dalbul de obraz !
Să tragi țolu
Cu picioru
Şi chinguța
Cu mînuța,
Bucalele sărăcuța !

DXLVII

Şi ii tu, badeo, ce ziceai
Cind .seara la noi veneai
Şi pe laviță şedeai
Şi cu maica povesteai?. .
Tu, bade, ziceai aşa :
Că atunci mă vei lăsa,
Cînd de pîne ți-i uita.
De pîne nu ți-ai uitat,
Dar pe mine m-ai lăsat.
Dare-ar, bade, Dumnezeu,
Să fie pe gîndul meu !
Să te-ajungă dor cumplit,
Să laşi lingura pe blid,
Să iesi afară plîngînd
Şi părul din cap smulgînd !
Să te bată, badeo, bată
Nouă boale dintr-odată,
Nouă boale
Ş-o lingoare
Din arat
Pînă-n cărat;
Din culesul cînepii
Pînă-n ruptul cămăşii !
Cînd vei crede că ți-i bine,
Să vie popa la tine ;
Cînd vei crede că te secii,
Să vie popa că mori;
Cînd va fi la prirrăvaiă,
Să te scoată sese-afară :
Doi de mîni, doi de picioare,
Doi de albe brățişoare !

DXLVIII

Foaie verde de dudău,
Bade, bădişoru meu,
Cîndu-i mere a peți
Şi la mine nu-i veni,
Calu ți se poticnească,
Pe tine să te trîntească.
Mîna stingă,
Să ți-o frîngă,
Pe cealaltă să ți-o rupă,
Să tii frîul cu dinții,
Să nu poți mere-a peți !

DXLIX

Du-te, bade, cît codru
Şi stăi unde stă Oltu;
Unde Oltu se coteşte,
Stăi, bade, şi odihneşte
Şi calul ți-1 potcoveşte
Cu potcoave de aramă,
Cu lacrimile sub barbă;
Cu ținturțe de argint,
Cu lacrimi pînă-n pămînt,
Ca aminte să-ți aduci
De-ale noastre vorbe dulci;
De-ale noastre dragi cuvinte
Ce-au rămas neisprăvite !

Mustrări din pricina socrilor şi părinţilor

DL

Floricică floricea,
Mîndră, mîndruleana mea,
Spune, mîndră, maică-ta,
Să-ngrădească uliţa
Tot cu pari şi cu nuiele
Si cu cuvintele ţârele,
Tot cu in şi cu pelin
Şi c-un fir de rojmalin ;
Că pînă mi-i fi nevastă,
Zău, ţi-o creşte iarbă-n casă
Şi otavă după masă,
Pe la uşi
Ţi-ar creşle ruji,
Pe la pat
Tot flori de mac,
La fereşti

Tot flori domneşti !

DL1

Vino, bade, sările
De-ascultă mustrările,
Cum mă mustră măicuţa,
Bade, pentru dumneata !. .
Măi bădiţă, pentru tine
Multă supărare-mi vine,
Supărare şi ruş-ne,
Probozeală-n toate zile;
Da decH mi-a mai veni,
Mai bine te-oi părăsi !. . .
Părăsi-te-aş cu gîndul,
Nu mă lasă sufletul;
Părăsi-te-as cu gura,
Nu mă lasă inima !

DLII

Frunzuliţă ş-o nuia,
Spune-i, bade, maică-ta,
Să prînzească, să-i ticnească,
Că eu n-o să-i între-n casă,
Pîn-o creşte mac în prag
Şi m-o chema ca să-1 calc;
Pîn-o creşte iarbă-n tindă,
S-ajungă cu vîrfu-n grindă ;
Pîn-o fi holdă-n fereastă,
Stînjen de lemne pe masă.
Spune, zău, măicuţă-ta,
Că atunci te voi lua,
Cînd voi două-ţi număra
Frunzele de pe doi nuci,
Penele de pe doi cuci;
Frunzele dintr-o grădină
Şi fulgii de pe-o găină !

DLIII

Frunzuliţă ş-o nuia,
Spune, bade, maică-ta,
Să nu mă grăiască-n sat,
Că eu nu te-am fărmecat.
Cînd voi sta de-a farmecă,
Nu farmec din viţa ta,
Ci farmec de viţă bună,
De-aş şedea-n temniţ-o lună ;
Şi farmec din viţă mare,
De-aş şedea tot în prinsoare !

DLIV

Cîtu-i drumu de-a lungul,
Ară badea cu plugul;
Mîndră mere cu prînzul.
:— Bun lucru, bade, la plug !
— Noroc, nevastă, la drum !.. .
Da de prînz
Ce mi-ai adus *1*
— Coco şei în blidişel,
Vinişor în păhărel.

— Şezi, drăguță, să prînzim,
Amîndoi să ne iubim.
— N-am vint, bade, să iubesc
O-am vint să mă jeluiesc;
Maică-ta-i muiere rea,
Nu mai poci trăi cu ea :
Iese-afară
Ca o pară,
Intră-n casă
Mînioasă
Şi zice că nu-s frumoasă.
Tu, bade, ştiut-ai bine,
Că nu-s frumoasă ca tine;
Ce foc ai cătat la mine ?

DLV

— Spune-mi, bade, din inimă,
Bagă-mi maică-ta vreo vină ?
— Eu îți spui de la inimă,
Că nu-ți bagă nici o vină,
Nici de mică, nici de mare,
Ci te are
Dragă tare !

— Bade, dragă, nu minți,
Bade, nu mă celui,
Că asear-am auzit
Maică-ta cum m-a vorbit
Şi cum m-a ponosluit.
Da vorbească, că nu-mi pasă
Că eu n-o să-i într-un casă..
în casă nu i-aş întră,
Dacă n-ai fi dumneata;
în casă nu i-aş păşi,
Dacă nu mi te-aş iubi!

DLVI

Frunză verde de duplău,.
Bade, bădişorul meu,
Spune, bade, maică-ta,
Că cu sila nu te-oi lua
Ş-atunci oi fi noru-sa,
Cînd o face plopul nuci
Şi sălcuța mere dulci,
Şi răchita porumbele,
Să mînc cu soacra din ele !

Mustrări din partea fetei silite la măritiş

DLVII

Dă-mă, maică, unde* trag,
Să trăiesc traiul cu drag;
Dă-mă, maică, unde vreau,
Toată grija să ți-o iau.
Nu mă da, maică, departe,
Să viu cu hainele-n spate,
Cu trupul beteag de moarte;
Dă-mă, maică,-n satul tău,
Să poți vedea cînd mi-i rău;
Dă-mă, maică,-n sat cu tine,
Să te bucuri cînd mi-i bine !

DLVIII

Nu mă da, maică, pe deal,
Că se face griul rar
Şi iarba numai podbeal;
Ci mă dă, maică, pe şes,
Că se face grîul des
Şi iarba numai ovăz !

DLIX

Maică, lucră ce-i lucra,
După urît nu mă da.
Maică, urîtul mă cere,

Nu mă da fără plăcere,
Că io-s fată, nu-s pămînt,
Nu mă-ndemn după urît !
De mi-i da unde nu-mi place,
Moarte eu mîna mi-oi face;
De mi-i da unde n-oi vrea,
Moarte-mi fac ca mîna mea
în ziua Crăciunului,
în mijlocul tîrgului,
Ca să vază tot omul,
Ce plăteşte urîtul !

DLX

Uite, maică, urîtul
Cum îmi poartă inelul;
Eu i-ltot cer să mi-l deie,
El zice c-o să mă ieie.
De-aş şti, maică, că m-ai da
Mai bine m-aş spînzura
De ciucurul brîului
în mijlocul tîrgului[87],
Să se mire tot tîrgul,
Ce mi-a făcut urîtul;
Să se mire şi lumea,
Ce mi-a făcut dragostea !

DLXI

Frunză verde foi de fragă,
Dă-mă, maică, dă-mă, dragă,
Dă-mă şi dup-un sărac,
Numai să trăiesc cu drag;
Căci casa avutului
Din afară-i văruită,
înlăuntru-i otrăvită;
Dar casa săracului
în afară-i eu mînjală,
Dinlăuntru-i cu ticneală !

Deosebite

DLX.TI

Frunză verde-a mărului,
Nu crede feciorului,
Că fecioru-i mare cîne
De fură mintea din tine ;
Că te pune pe-un genunche
Si-ti tot minte mii şi sute
Şi mai mari şi mai mărunte.
Te-ntreabă, te ispiteşte,
Pînă mintea ţi-o suceşte !

DLX III

Bădiţă de la Sibiu,
Nu-nşela niurgu-n pustiu,
Că măicuţa ţi-o spus bine,
Că nu mă dă după tine,
Pînă nu vei număra
Paiele de p-un hotar
Şi tot fînul dintr-un car...
Ba ş-atunci în chibz va sta :
Da-m-a după tin', ori ba?

DLXIV

Doi bujori şi doi bădiţi,
Şti-vă dracu ce gîndiţi,
C-amîndoi mă-nceluiţi;
Amîndoi fost-aţi la carte,
De nici unul n-avui parte.
Avui parte d-un mişel,
Pică tundra de pe el;
El mi-o da să i-o cîrpesc,
Eu o iau şi o izbesc...

Adică mă socotesc,
Tot să i-o mai petecesc,
Că cu el am să trăiesc !

DLXV

Măi bădiț cu părul creț,
Ce te tîi asa sumet,
Că de că-i îmbătrîni,
Pâru-n cap ți s-o albi...
Nimărui nu-i trebui !

DLXVI

Vecinii, mîndruț-aleasă,
De bădițu meu te lasă !.. .
Să știi tu, vecină, bine,
C-așa-i povestea cu mine :
Să bo esc la pat o lună,
Cum mă scol, ți-l iau din mînă ;
Și să zac chiar patru ai,
Cum mă scol, bădișor n-ai !

DLXVII

Copilii a cu părinți,
Nu sili să te măriți.
Măritatu-i lucru mare,
Nime nu-l poate stricare;
Nice popa satului,
Nici vlădica Blajului.
Măritatu-i jug de fier,
Pîuă-i trăi, ești cu el !

DLXVIII

Floricică de sulcină,
Mergînd astăzi prin grădină,
Găsii arba tăvălită
Dt-un copil ș-o ibovnică.
Copil se scoală rîzînd,
Ibovnica suspinînd
Și din gură blăstămînd :
Fiie-ai, bade, blăstămat,
Că tare m-ai înșelat,
Că nu-s nici cu fetele
Și nici cu nevestele,
Făr'cu ticăloasele
Și cu păcătoasele !

DLXIX

Păcurar cu oile,
De te-ar bate ploile,
Să-ți omoare turmele !
De te-ar bate num-o ploaie,
Să-ți rămîie num-o oaie;
De te-ar bate-o ploaie grea,
Să-ți rămîie-o oaie rea,
Să umbli numai cu ea...
Să vii la gurița mea.
Să-ti rămîie o oiță
Și să vii l-a mea guriță !

DLXX

De gîndești, bade, la mine,
Dumnezeu să-ți deie bine;
De gîndești în altă parte,
Să-ți deie și sănătate.
Sănătate cu luna,
Să nu mai vezi lumina;
Sănătate cu anu,
Să nu mai vezi pămîntu.
Cînd a fi la primăvară,
Să fii roșu ca de ceară;
Cînd a fi primăvara,
Să fii roșu ca iarba !
Zece boi ca bivolii
Să ți-i mînci cu doftorii,
Zece vaci și o junincă
Să se ducă la potică !

DLXXI

— Foaie **Verde** de duplău,
Face-m-aș bădiță, zău,

O creangă de merişor
Tocmai lîngă-al i ău trupşor !
—Draga mea, floare, mîndruța,
Face-m-aş o vîzdoguță
Tocmai l-a ta inimuță !
— D-oi, bă<i iță 1)ădişor
Tie ti-i des! ul de dor
Şi eu după rine mor ;
Cîndu-i colea la luat,
Amîndoi tragem bănat.
Tune-n tindă şi prin casă
Şi-n capu cui nu ne lasă !
Tune-n tindă şi pe-afară
Şi-n capul cui nu vrea iară !

DLX XII

Cine iubeşti» şi ține,
Să-i deii Dumnezeu bine;
Cine iubeşte şi lasă,
Deie-i Dumnezeu pedeapsă !

DLXXIII

Cine strică dragostele,
Mînce-i grîul pasările !
Şi să n-aibă pîne-n masă
Şi nici sănătate-n casă !
Cine desparte doi dulci,
Ducă-i corbii carnea-n nuci;
Cine desparte doi dragi,
Ducă-i corbii carnea-n fagi;
Cine face orz din grîu,
Şază-n sînge pînă-n brîu,
Să-1 mînce viermii de viu !
Şază-n sînge pînă-n barbă,
Mînce-1 viermii de ispravă !
Şază-n sînge pînă-n piept,
Să-1 mînce viermii de tăt[88].
Cine strică-aşezămînt,
X-aibă țărnă pe mormînt,
Mei hodină pe pămînt;
Fie-i moara rîşniță
Şi hcdina-n temniță !

DOINE HAIDUCEŞTI

DLXXIV

Cîntă puiul cucului
Pe coarnele plugului
Şi mirla de pe teleagă
Tot strigă la boi să meargă.
Eămîi, brazdă, după plug,
Că eu de astăzi mă duc
Şi mă bag în >odrii verzi,
De astăzi nu mă mai vezi.
Te las nai bei, sărăcie,
Şi mă duc la vitejie ;
Te las nai bei, sapă lată,
Şi iau puşca ferecata !

DLXXV

Dorul badei unde şede %. ..
Colo-n grădinița verde ;
Mereu cîntă şi sădeşte,
Păru-n flori şi-1 împleteşte.
Dorul, mîndrei unde şede ?…
Colo-n codrulețul verde,
Unde murgul şi-1 hrăneşte
Şi la mîndra se gîndeşte.
Cîndu-i colea către seară,
Badea murgul şi-1 înşală ;
Cîndu-i colea în murgit,
Badea din codru-a ieşit.

Codru după el plîngea,
Voinicelul răspundea;
Eu mă duc, codrule, duc,
Mîndruța să mi-o aduc ;
Mie floare de iubit,
Ție de împodobit !

DLXXVI

Cine-i tînăr şi voinic
Mere noaptea la cîştig
Fără par, fără pistoale,
Numai cu minele goale !

DLXXVII

Codru-i mare,
Frunză n-are ;
O avut
Şi o-a pierdut
De tropotul cailor,
De sunetul armelor,
De jelea voinicilor.
Care-a fost mai voinicel,
Acum e mai vai de el;
Care-a fost voinic mai mare,
Acum e legat mai tare
Şi de tnîini şi de picioare
Cu lanțuri şi cu zăvoare !

DLXXVIII

Frunză verde trei şindile,
De trei nopți şi de trei zile,
De cînd sînt în codrii verzi,
N-ai vint, mîndro, să mă vezi.
Cînd codru o-ngălbeni,
Vei veni, nu mi-i găsi;
Eu atuncea unde-oi fi'?.. .
La Lina la făgădău
Acolo sînt, mîndră, eu !

DLXXIX

Eu mă duc, codru rămîne,
Plînge frunza după mine;
Nu ştiu frunza plînge,-ori ba,
Dar, zău, plînge mîndruța,
Că i-am rupt inimuța.
De vreai, mîndro, hai cu mine,
Dar departe-n țări străine,
C-aici nu mai dai de bine !

DLXXX

Foaie verde brînduşele,
Jele-i, Doamne, cui i-i jele,
Jele-i, Doamne, codrului
De armele hoțului,
Că le plouă şi le ninge
Şi n-are cine le-ncinge,
Că cine mi le-a avut,
Mi-o pus fața la pămînt;
Dar n-a pus-o să-nflorească,
Ci-a pus-o să putrezească
Şi să nu mai haiducească !

DLXXXI

La făgădăul de piatră
Beau voinicii şi se-mbată ;
La făgădăul de peşte
Beau voinicii călăreşte;
La făgădăul de nuc
Beau voinicii şi se duc,
Din pistoale troscănind
Şi din gură chiuind :
Foaie verde siminic,
Asta-i viață de voinic,
Că nu-ți pasă de nimic;
Nici de domn şi nici de dracu..
Trăiască codru săracu !

DLXXXII

Foaie verde trei nuiele
Săraci mîndruțele mele !
De-ar ținea vreo sărbătoare,
Doar scap şi eu din prinsoare;
Şi de-ar da vreo liturghie,
Doar scap şi eu din urgie.
Vă rugați, mîndre, rugați,
Vă rugați şi mă scăpați,
Să mă văz iară-ntre brazi,
Că cu drag vă voi cinsti
Şi cu drag vă voi iubi,
Cît în lume voi trăi,
Cît în codru voi hoți !

DLXXXIII

Pînă codru frunza-şi ține,
Toți voinicii trăiesc bine ;
Deaca codru frunza-şi lasă,
Toți voinicii trag pe-acasă,
La copii şi la boreasă,
La viață ticăloasă !

DLXXXIV

Pînă țineam cu codrul,
Eram roşu ca focul;
Dar de cînd țiu cu țeara,
Gălbenit-am ca ceara.
Da lăsa-voi țeara-n pară
Şi m-oi duee-n codru iară;
Şi lăsa-voi țeara-n foc,
M-oi duce-n codru la loc...
în codruțul cu copaci
Şi cu lunci pline cu fagi;
în codruțul cu izvoare
Şi cu mîndre căprioare;
în codrul cu veselie
Şi cu dalbă vitejie !

DLXXXV

Cîntă, mîndră, trăgănat,
Să te-aud de la Bănat,
Că-s cu trei cai de furat :
Unu-i roşu ca focu,
Altu-i negru ca corbu;
Şi pe care şez călare
Pintenog de trei picioare ;
La picioare pintenog
De calcă tot la soroc,
Cu ochi iuți ca fulgerul,
La goană ca vulturul,
De-ți înalță sufletul !

DLXXXVI

Frunza verde încolțeşte,
Lumea, țeara mă pîrăşte,
Dumnezeu, mă milueşte.
Lumea, țeara-mi strigă hoț
C-am furat eu caii toți;
Dar eu, zău, nu i-am furat
Făr'cu stava i-am mînat
De la nemeşul bogat.
Am lăsat o mînzişoară,
Să-şi care cu ea la moară,
Şi dacă m-o necăji
Şi de-aceea l-oi lipsi,
La sărac oi dărui,
Să aibă cu ce munci!

D-ALE CĂTĂNIEI[89]

DLXXXVII

Foaie verde buruiană,
Vai, maică, m-a scris cătană !
Vin,', maică, de mă petreci
Batăr, maică, pin' la Beci,
De la Beci pin' la Turda,
Din Turda-n Galiția.
Foaie verde baraboi,
Du-te, maică, înapoi,
Că de-o fi vreo pace-n țeară,
Eu mi voi întoarce iară;
Dar de-o fi vreo răutate,
M-oi opri în vreo cetate
Şi ți-oi scrie, maică, carte.
Tn tuspatru cornurele
Scriu eu lacrimile mele ;
Tn mijloc
Pară de foc,
Că nu am nici un noroc.
Cine cartea va citi,
Lacrimile l-or porni !

DLXXXVIII

De-ar da Dumnezeu un foc
Să arză Sibiul tot,
Să rămîie numai parii,
Să să nțepe generalii,
Generalii şi maiorii
Care cătănesc feciorii !

DLXXXIX

Foaie verde lemn sucit,
Poruncit-au, poruncit
Slugile-mpăratului
La fe! ele satului,
Să nu poarte busuioc,
Că ei sînt în mare foc
Şi să nu poarte mărgele,
Că ei sînt în mare jele !

DXC

Am avut un drăguț dulce
Ş-am tot zis că nu-1 vor duce.
Eu m-am uitat de pe prag,
Pînă l-au jurat sub steag;
Eu m-am uitat de la şură,
Pînă l-au pus sub măsură !

DXCI

Am avut un frate drag,
L-a jurat neamțul sub steag;
Am avut un frate dulce
Ş-acuma departe-1 duce,
Nu le-ajute sfînta cruce !

DXCII

Am ibovnic tinerel
Şi l-ar duce şi pe el;
Nu ştiu, zău, ce mi l-aş face,
Ca să-1 scap, că multu-mi place
Şi l-oi face rujă-n masă. ..
Dar masa s-o clătina
Şi ruja s-o scutura,
Doamne, rău m-oi supăra.
Şi l-aş face măr gutui,
L-aş pune sub căpătîi;
Măr gutui mi-o putrezi
Şi eu rău mi-oi bănui !

DXCIII

Bulgăraş de gheață rece,
Vin', mîndro, de mă petrece

Pînă-n fundul grădinii,
Unde-am vorbit mai întîi
Pe cînd eram noi copii...
Că din fundul grădinii
M-or petrece străinii !

DXCIV

Mult, bădiță, am dorit
Ca să scapi de cătănit;
Da Dumnezeu ne-a bătut,
C-am şezut seara prea mult !

DXCV

Auzi, mîndră, ori n-auzi,
Ori n-ai gură sa răspunzi *1*
Auzi, mîndră, doba bate. . .
Mai rămîi cu sănătate !

DXCYI

Bate, Doamne, neamțu-n drum,
C-o ales ce-o fost mai bun
Ş-or rămas nişte pitici...
Altfel n-ai cum să le zici.
Piticii care-or rămas.
Pun căciulile pe nas
Şi fac la fete năcaz !

I)X(VII

Bate vîntul peste paie,
Trec voinicii la bătaie,
La bătaia turcului
în țara muscanului.

DXCVIII

— Bate vîntu pe fereşti,
Da tu, mîndră, i-c pliveşti'?
— Maghiran şi flori domneşti,
Să fac la, bădița pană,
Că azi mi-l duce cătană !

DXCIX

De-ar fi puşca de cucută.
Bucuros aş fi răgută'[90];
De-ar fi puşca de tocană,
Bucuros, aş fi cătană;
De-ar fi puşca de hamei,
Regimentu de femei,
Şi tisturi de pătrînjei[91],
Bucuros aş cătăni
La compania mîndrii !

D/3

Cînd bătea ceasul la unu,
Eram gata ca păunu;
Cînd bătea ceasul la doi,
Eram cu mîndr-amîndoi;
Cînd bătea ceasul la trii,
Ne jucam ca doi copii;
Cînd bătea ceasul la patru,
Mă duc, mîndră, la-mpăratu;
Cînd bătea ceasul la cinci,
Mă duc, mîndră, de pe-aici;
Cînd bătea ceasul la şasă,
Eu mă duc, mîndră, de-acasă;
Cînd bătea ceasul la şepte,
Mă pogor, mîndră, pe trepte;
Cînd bătea ceasul la opt,
Neamul mîndrei plînge tot;
Cînd bătea ceasul la nouă,
Mă-mbrăcam în haine nouă;
Cînd bătea ceasul la zece...
Nici un legman nu mă-ntrece[92]!

DCI

Cînd de-acasă am plecat,
Eram tinerel băiat,
Tinerel fără mustață
Şi acum barbă stufoasă...
Nu m-or mai cunoaşte-acasâ !

DCII

Nn-ţi pune **peana** de brad,
Ca te duci, bade,-n Orlat,
Ci-ţi pune de busuioc,
Că te duci la mare foc;
Şi-ţi pune de viorele,
Că te duci la mare jele;
Şi-ţi pune de tămîiţă,
Că te duci ca şi-n temniţă !

DCIII

Să ciuţi, cuce, cînd m-oi duce,
Să te prind frate de cruce.
Tu-i mere pe sus cîntînd,
Iară eu pe jos plîngînd
Şi pe maica blăstămînd :
Fire-ai, maică, blăstămată,
De ce nu m-ai făcut fată,
Să şez cu furca pe vatră;
M-ai făcut, maică, fecior,
Să fiu tatii d-ajutor.
Cînd ram de-ajutorie,
M-a scris neamţu pe hîrtie
Şi m-o dus la cătănie;
Nu mă lasă-n satul meu,
Ci numai pe drum mereu.
Cînd mă pui să odihnesc,
Doba mi bate să pornesc;
Doba mi bate de pornit,
Nu cată că-s ostenit !

DCIV

Cîntă cucu-npar de nuc,
Yint-a vremea să mă duc;
Cîntă cucu-n par de vie,
Să mă duc la cătănie :
Să-mi las boi şi grîu-n paie
Şi s-o iau către bătaie.
Mere-oi, că n-am încătrău,
De n-oi mere,-oi păţi rău,
Că de n-om sări cu toţii,
Vor veni turcii ca hoţii !

DCV

— Căpitane Pavele,
TJnde-ţi duci cătanele?
— Da la foc sărmanele !
— Căpitane, căpitane,
Pe drum nu le duce tare,
Că-s răgute tinerele
Şi pe drum nu prea ştiu mere !

DCVI

Cătănia cui e bună ?...
La feciorul fără mumă.
Cătănia cui e dată?
La feciorul fără tată !

DCVII

Cătănire-aş, cătăni,
Numai puşca de n-ar fi;
Puşca şi oţelele
Alea-mi mîncă zilele;
Pătrontaşu mijlocul
Şi viţelu tot trupul[93].
Rău mă doare-n piept şi-n spete
De puşcă şi de unelte;
Rău mă doare-n piept şi-n şele
De puşcă şi de curele !

DCVIII

Cîtu-i Sibiu de mare,
Numai o uliţă are
Bătucită cu năsip,
Merg cătanele tot rînd,
Merg mumînile gemînd
Şi tătînii suspinînd[94]
Şi din grai aşa grăind :
Vai de mine, rău mă tem,

Rău mă tem şi mă blăstem,
C-am un băiat tinerel
Ş-oi rămînea fără el !

DCIX

Cîți voinici de seama mea
Toți în Moldova trecea ;
Cîți voinici de-a mea măsură
Toți în Moldova trecură.
Numai eu, floare de soc,
N-avui parte de noroc,
N-avui parte de maica,
Să trăiesc lîngă dînsa !

DCX

Cine m-a băgat cătană
Nu-i mai trebuie pomană :
Că pomana lui e dată
La poarta cu judecată.
Bată-te crucea, birău,
Mult umblaşi în rîndul meu,
Să-mi dai puşcă şi ciacău[96]!

DCX I

Foaie verde mărăcine,
Cum nu-i dorul mare cîne,
Că de la Oşorliei vine
Şi mă-ntreabă de curele :
Poți-le purta de grele?
- De curele
Cît de grele,
Tot m-oi mai lupta cu ele,
Dar mi-i jele, Doamne, jele
De doruțu mîndrei mele !

DCX II

De la noi pînă la Cluj
Viorele şi lenrnuş;
Da acelea cin'le-o pus?
Da bădița cînd s-o dus.
Da, zău, cine le-o cosi ? ...
Bădița cînd o veni.
Da cine le-o aduna ?...
Bădița cu mîndră sa !

DCXIII

Foaie verde mărăcine,
Cum nu-i neamțu mare cîne?
Porunceşte la dobaş
Să bată doba de marş,
Să ție feciorii paş.
Strigă neamțu iar la ei:
Stați în loc, copii mei !
Stați în glidă cum v-ați pus[90],
Nu vă uitați că doi nu-s !

DCXIV

Decît slugă şi cătană
Mai bine-n codru cu peana;
Decît slugă şi biriş
Mai bine colo pe Criş !

DCXV

Ian ieşi, maic,-afar'din sat
De vezi cum mă duc legat
Cu curele de-ncălțat,
Cu curea braşovenească,
Minteni să mă cătănească.
Cătăni-i-ar frigurile
Ca pe mine gîndurile,
Ca pe maica lacrimile !

DCXVI

Eu mă duc, maică,-n cătane,
Tu rămîi cu multă jale;
Eu mă duc, maică, departe,
Tu rămîi cu grija-n spate.
Maică, pînă ce-oi veni,
Tu cămaşă mi-i croi,
Dar să n-o coşi omeneşte,
Ci s-o coşi cătănăşeşte :

Pr ba rburul dinainte[97]
Pune plug eu şese vite,
Pe ba rburul dinapoi
Pune plug cu şase boi,
Pe frate-meu lîngă ei.
Maică, măiculiţa mea,
Maică, fericirea mea,
re mîneca de-a dreapta
Pune-te pe dumneata;
Pe mîneca de-a stînga
Pune pe iubita mea;
Pe ba rburul dinainte
Pune-mă de om cu minte,
Om cu mirite şi-ntelept
Dar eu jale mare-n piept!

DCXVII

Eu mă duc, mîndră,-n cătane,
Tu rămîi de-mi spală haine;
Le spală în lăcrimelc
Şi în negre gîudurele;
Tiimito-le-n dor şi jele
Pe fata pămîntului,
IV şuierul vîntului,
în. ţeara franţuzului.
V ude-o fi stcagu-nălţat,
De voinici încunjurat,
Acolo voi fi culcat,
Dar culcat şi cum culcat?. . .
Cu puşca plină la cap,
Cu pistoale
La picioare ;
Iu puşcuţă răzimat,
Cu gindul la tine-n sat !

DCXVIII

Vino, maică, pîn'la cruce
De vezi neaniţu cum mă duce,
Pe foaie de cucuruz
La Ir alia din sus ;
Pe fcaia tuleului
Oblu n tara ceului!

DCXIX

Sabie scăldată-n lapte,
Badea meu e dus departe;
Sabie scăldată-n sînge,
Taci, mîndruţa, nu mai plînge !

DCXX

Bău îmi pare, Doamne, pare
C-a crescut Murăşu mare,
De nu-i iaz
Şi nici pîrlaz,
Să trec la mîndra acas';
Nici îi luntre
Şi nici punte,
Să trec la mîndruţa-n curte !. . .
Nu ştiu Murăşu-i de vină,
Că jelesc de la inimă,
Ori e ţara cea străină?

DCXXI

Prin pădurea cu nuiele
Merg răgute tinerele,
Cîte trei, ori cîte patru,
De duc carte la-mpăratu.
Şi voinicii osteneau,
Că povară grea duceau.
Floricică ş-o nuia,
Dară cartea cum era ?. .'.
Scrisă, zău, cu mînile,
Blăstămau mumînile;
Scrisă, zău, cu florile,
Blăstămau surorile;
Scrise cu lacrimile,
Blăstămau drăguţele !

DCXXII

Pe din jos din Orăştie
Vin doi fraţi din cătănie.
Şi fratele cel mai mare
Grăieşte cu multă jale :

— Pune frate, niîna-n şale
Să tragem una de jale,
Că de cînd ne-a cătănit,
Plug din curte n-a ieşit,
Fiarele au ruginit,
Boii-n grajd că au murit
Şi caru a putrezit.
Pune, frate, mîna-n şale
Să cîntăm una de jale,
De-al măicuţii greu doruţ
Şi de dorul de tăicuţ,
Că de cînd ne-a cătănit,
Tare-or **fi** îmbătrînit
Şi tare or fi slăbit,
Deacă n-or **fi** şi murit !
Aşa voinicel cînta,
Iarba că se clătina
Frunza-n codru tremura
Şi foarte se-nduioşa.
Dar fratele cel mai mic
(De-i mai mic, e mai voinic)
Mîna-n şale că punea
Ş-aşa, zău, că-mi vierşuia :
Foaie verde trei nuiele,
Jele mi-i, zău, mare jele
De frunzuţa munţilor,
De dorul părinţilor;
Dar mi-i jele, frate, jele,
De-a cîmpului floricele,
De amarul mîndrei mele
Că drăguţii ochişori
Frumuşei şi negrişori
Or fi de lacrimi izvor;
Şi drăguţul obiăjel,
Bumeior, şi frumuşel,
O fi, zău, ea vai de el !. . .
Bine vorba nu sfîrşea,
Iarba că se veştejea,
Piatra că se despica,
Frunza-n codru jos cădea,
Firea-ntreagă că jelea !

DCXXIII

**Pe cel drum, pe rîticel,
Merge-un drag de voinicel
Cu mîndruţa după el.
Foaie verde ş-o alună,
Merg drăguţii împreună,
Şi mergeau, nu prea mergeau,
Că deodată se opreau
Şi pe iarbă s-aşezau,
De ospăţ că s-apucau.
— Na, mîndruţo, vin şi bea,
Că mai mult nu mi-i vedea,
C-a venit o carte iute,
Să mă duc între regute !
— Bade, bădişorul meu,
Dragul meu, binele meu,
Lasă, bade, nu te duce,
Că te scald în lapte dulce !
— Mîndră, mîndruleana mea,
Draga mea, comcara mea,
De m-ai scălda şi-n vinars
Şi tot trebui să te las,
C-astă lume-i cu năcaz.
A venit o grea poruncă,
Ce de dragoste n-ascultă ;
A venit o grea urgie,
Ce de dragoste nu ştie !**

DCXXIV

**Foaie verde trei alace,
Fă-mă Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă năframă tărcată
Peste cetate-aruncată,
Să văz frunza cum se-ngustă
Şi pe badea scos la mustră.
Frunză verde din trei sate,
Arde-te-ar focul, cetate !
Pe trei părţi cu lemne verzi,
Nici urma să nu-ţi mai vezi,**

Pe de-o parte cu uscate,
Că prea mulţi ţîi în bănate
Fără nici o dereptate !

P/CXXV

— Plouă ploaie cu bulbuci
Şi tu. bade, tot te duci!
— Eu mă duc, mîndruţa mea,
Că-i poruncă foarte grea.
De-ar ploua ploaie de foc,
Catana nu stă pe loc,
Făr'numai cînd stă şilboc[98]!

DCXXVI

Of, săraca cătana,
C indii-i vine porunca,
îşi desculţă opinca
Şi încalţă papucul
Şi ia drunm de-a lungul.
Drumu-i bătut cu nisip,
Merg cătanele tot rînd,
Mai cîntind şi mai plîngînd !

DCXXVII

Neamţule-n compania ta,
Nu-i voinic ca bădiţa;
Nemţule-n şireagul tău,
Nu-i frumos ca mîndrul meu !

DCXXVÎII

Murgule, coamă rotată,
Mai seoate-mă-n deal odată
Să-mi fac ochişorii roată,
Să mâ: uit în lumea toată
Pe unde-am. umblat o dată.
Şi mă scoate pîn'la Tisă
C-acolo-i tabăra-ntinsă;
Ş-acolo sub fagii mici
Sînt morminte de Voinici,
Care s-au dus dup-aici!

DCXXIX

Mult mă-ntreabă inima,
Ştiu unde-i Italia,
Ţeara, unde-i bădiţa?...
Eu i-am spus inimei mele
Că n-am fost şi nici n-oi mere.
Aş mere
Şi nu-i putere !

DCXXX

Draga badei, Măriucă,
Vine neamţul să mă ducă,
Să mă ducă la Braşeu,
Ca să uit de dorul tău.
Ducă-mă-n Italia
Şi eu tot nu te-oi uita !

DCXXXI

M-a minat maica la vie
Să-mi culeg maghiran mie,
Maghiran de cel albuţ
Să fac peana la drăguţ;
Dar drăguţu mi-i cătană,
Nu ştiu cum va purta peana !

DCXXXII

Măi neamţule, nu ţi-i jele,
Cînd vezi sînge pe curele,
Izvor din spatele mele ?
Măi neamţule, nu ţi-i greu,
Cînd vezi sînge pe ciacău,
Izvorînd din capul meu?

DCXXXIII

Foaie verde iarbă rea,
Maică, măiculeana mea,
Eu mă duc la grea bătaie,
Tu rămîi cu grîu-n paie.
Pînă, maică, ţ-oi veni,
Grîul tot o putrezi;

Pînă ț-oi veni la poartă,
Poți, măicuță, să fii moartă;
Pînă ț-oi veni-n ocol,
Găsesc poate numai dor !

1)0 XXXIV

înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate,
C-or cădea pe capu-ți toate.
Nu te-or bate tunurile,
Că te-or bate lacrimile,
Lacrimele mai celor
Ş-ale surioarelor
Ş-ale mîndrişoarelor
De dorul vornicilor !

DCXXXV

înălțate împăiate,
Pune pace, nu te bate,
Că«s rcgute tinerele,
Nu te băga-n foc cu ele,
Ai avut mai învățate,
Jumătate-s împuşcate
Şi la işpitai băgate !

DCXXXVI

Haide, mîndră, pînă-n prag
De-mi dă gură, că-s beteag;
Haide, mîndră, pîn'la cruce
De vezi neamțul cum mă duce :
Cu cămaşa nespălată,
Cu inima supărată ;
Fără pită, fără sare,
Numai cu puşca-n spinare
Şi în loc de şese boi,
Pătrontaşul dinapoi
Şi în locul zbiciului,
Teaca panganetului[99]!

DCXXXVII

Haideți, feciori, la cătane,
Să mîncăm pită cu carne;
Haideți, feciori, la bărbunc[100],
Să> mîncăm carne de june !

DCXXXVIII

Frunză verde foi de fragă,
Haide, maică, haide, dragă,
Cu poala plină de zloți
Şi mă scoate dacă poți
De prin mîni de pe la hoți,
Că de-ai şti tu cum trăiesc,
Cum trăiesc, cum mă muncesc
Ț-ai încleşta minele
Şi ț-ai plînge zilele;
Te-ai scula în miez de noapte
Şi mi-ai ruga mie moarte !

DCXXXIX

Bată-te crucea de neamț,
De tînăr m-ai pus în lanț;
De tînăr fără mustață
îmi țipaşi tu puşca-n brață :
Na, copile, şi te-nvață,
Că pînă te-i învăța,
Multe palme-i căpăta !

DCXL

Frunză verde de alun,
într-o joi după Crăciun
La cătane m-a luat,
Părul mi 1-a retezat
Şi departe c-am plecat.
Pentr-o puşcă, arz-o focul,
îmi lăsai casa şi locul;
Pentr-o puşcă, arz-o para,
îmi lăsai locul şi țeara;
Pentr-o puşcă ruginită
Rămase casa jelită.

Foaie verde de dudău,
Rău ii stă muntelui, rău,
Fără piatră, tară brazi,
Ca şi mie fără fraţi;
Rău ii stă muntelui, rău,
Fără piaîră, fără flori,
Ca mie fără surori;
Rău îi s1ă muntelui, rău,
Fără piatră, fără biumă,
Ca şi mie fără mumă;
Rău îi s1ă muntelui, rău,
Fără brad şi fără piatră,
Ca şi mie fără tată[101]!

DCXLI

Frunză verde săleioară,
Trage-o eătană să moară
S-asa. trage de cu milă
Că moar<-n țeară străină,
Ba moare fără lumină
Şi la eaț> iară perină ;
S-asa, trage cu năcaz
Că nu-s scînduri spre sălaş,
Nici nu-i pînză pe obraz,
Nici îi maică cu mila
Şi nici soră cu gura,
Făr'dobaşu cu doba,
Trîmbiţaş cu trîmbiţa...
Nu te, maică supăra,
Că mai mor voinici aşa !

DCXLII

Frunză A^rde lemn uscat,
Rău, maică, m-ai blăstămat:
Să calc cu picioarele,
Cît aleargă soarele !...
Am călcat ţările toate,
Italia jumătate.
Foaie verde ş-o alună,
Italia-i țeară bună,
Fără mie-mi pare rea,
O>am şezut doi ani în ea,
Departe de mîndră mea.
Cît te uiți în lung şi-n lat
Xu mai vezi pămînt uscat,
Ci tot ape tulburele,
Umblînd corăbii pe ele,
Tot corăbii ferecate
Ce pe mare stau plecate
Şi-s cu tunuri încărcate ;
Tunuri mari şi tunuri mici,
La tot tunul cinci voinici.
Hei, mare, apă sărată,
Mai lasă-mă-afar-o dată,
Să mai văz pămînt uscat,
Să mai fiu o dat'băiat[102]!

DCXLIII

Frunză verde iarbă neagră,
Cîți mă văd, toți mă întreabă
De ce port maramă neagră *1*
Las's-o port c-aşa mi-i dragă,
Că mi-i bădița cătană
Şi e dus de astă iarnă !

DCXLIV

Frunză verde dintr-un nuc,
Vint-o vremea să mă duc,
Să mă duc din satul meu
Şi ziua bună să-mi ieu
De la frunza de pe munți,
De la dulcii mei părinți;
De la frunza de pe fagi
Şi de la dulcii mei frați;
De la grădina cu flori,
De la dulcile surori;
De la fir de busuioc,
De la feciorii din joc;
De la frunză de cicoare,
De la fetele fecioare,
Din voioasa şăzătoare;
De la mîndră rujă plină,

De la puica ce suspină
Şi durerea nu-şi alină;
De la mîndra rujă creață,
De la puica-mi albeneață
Oa şi dalba dimineață.
Eămîneți cu toții-n pace,
Eu mă duc că n-am ce face,
Că-i poruncă-mpărătească...
Trebuie să se-mplinească !

DCXLV

Foaie verde de secară,
Veste rea o vint în țară,
Să meargă feciorii iară
Unde nu-i tirul de iarbă,
Fără sînge pînă-n barbă,
Unde nu-i fi rut de grîu,
Fără sînge pînă-n brîu !

DCXLVI

Foaie verde de secară,
A venit poruncă-n țeară,
Să meargă feciorii iară;
A venit cărți şi paşuş[103],
Să meargă la număruş;
Şi rămîn măicuțele
Blăstămîndu-şi zilele,
Stingîndu-şi vederile
Vărsîn d lă crim11țelc,
Pe toate ulițele !
Şi rămîn, boi înjugați '
Şi părinții supărați;
Şi rămîn boi în ocol,
Casele pline de dor !

DCXLVIT

Prins-o fața să-nnegrească
Şi păru să-mi cărunțească,
Că-s cătană-mpărătească !
Cărunțească
Şi-nnegrească,
Numai mîndra să-mi trăiască
Cînd cu mîndra m-ci găsi, .
Zău, iar voi întineri !

DCXLV1II

Şi mă cată, mamă, cată
Unde-s cătane grămadă,
La tabăra jumătate,
C-acolo-i ş-a mea dreptate.
Şi mă cată, mamă, cată
(Dar să nu fii supărată),
La capul şireagului,
Chiar la poala steagului;
Eu acolo-i fi-ngropat,
Fără scîndură de brad.
Dumnezeu m-o milui
Şi din •mine-o răsări,
Din picioare
Mîndra floare,
Din păr
Mîndru călăpăr,
Din musteață
Mintă creață,
Din guriță
Fîntîniță,
Şi din buze izvorele,
Din ochi negri păhărele,
Ca să beai, maică, cu ele' -
Şi să-ți mai alini din jele.
Să beai, să te lecuieşti,
Pe min'să nu mă jeleşti !

NOTE LA DOINE

1

Doina este poezia în care românul îşi dă la iveală simţămintele, tainele inimii sale. Aceste simţăminte pot fi de tristeţe sau de bucurie, de dragoste, de dor, de entuziasm etc.; cu toate acestea însă, duioşia predomneşte în acest cîntec caracteristic al săteanului nostru. În ceea ce priveşte originea cuvîntului *doină,* părerile sînt deosebite. Dl. B.P. Hasdeu susţine într-un studiu publicat în „Columna lui Traian " şi reprodus în „Transilvania" din 15 marte 1883, că *doina* ar fi de origine dacică.

2

Rele-s, bade, frigurile,
Da-s mai rele dragostele I...

Versul poporal românesc este alcătuit de obicei din cîte *patru picioare* troheice, adecă compuse din cîte două silabe, dintre care cea dintîi este lungă, iar a daua «curta, de ex.:

Pe-o crenguţă din dumbravă,
Zace mirla rău beteagă...

Piciorul din urmă poate să fie alcătuit şi numai dintr-o singură silabă, de ex. :

Vai de mine, ce-am ajuns
Să iubesc pe sub ascuns...

Afară de versul acesta se mai întrebuinţează uneori şi versul de *trei picioare,* de ex. :

Lină Carolină,
Floare din grădină

sau

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai...

Fiecare vers rimează cu cel următor sau cu cel dinaintea lui. Numai arareori se află în mijlocul vreunui cîntec cîte un vers rătăcit, care nu-şi găseşte soţ înprivinţa rimei. De multe ori o rimă se continuă şi în versurile următoare, de ex.:

Ai, săracă mlndra mea
Cu brîu roşu se-ncingea,
Inima mi-o aprindea,
Cu dragostea mă vindea I ...

Oîteodată versul de patru picioare se împarte în două versuleţe de clte *două picioare,* de ex. :

Făr' pe lună
Voie bună
Şi pe stele
Dor şi jele ...

sau

Codru-i mare,
Frunză n-are;
O avut
Şi b-a pierdut

Nu arareori se înlîmplă ca vreunul din picioare să fie defectuos în privința accentuării. Aşa este, de ex., piciorul al patrulea din versurile citate în fruntea acestei note. în cîntec însă românul evitează, pe cît se poate, o pronunțare nepotrivită.

3

V. 3:

Maica din friguri mă scoate . . .

Alnziune la doftoriile de casă şi la priceperea bătrînelor de a vindeca fel de fel de boale.

4

V.l şi 2 :

De n-ar fi ochi şi sprîncene
N-ar mai fi păcate grele. . .

într-o variantă se zice

De n-ar fi ochi şi sprîncene,
Inima mea n-ar mai geme,
Dar ochi şi sprîncene sînt
Şl mă bagă ln pămînt!

într-o altă variantă se adaugă după 2 :

Dar cînd la ele privesc,
Nu poci să nu le iubesc I

Versurile 5 şi 6 :

Ochii şi sprîncenele,
Alea fac păcatele

Sînt proverbiale.

5

V.1 şi 2:

Cit de mare-1 pămîntu.
Ce-i mai râu ca uritu? . . .

Sau după o variantă :

Rău e, Doamne, urltu,
Care uscă pămlntu... etc.

6

V. 2:

Doar tu *mi-ai făcut ceva,*
De nu te mai poci uita ! . . .

Mi-ai făcut ceva = ni-ai vrăjit, m-ai fărmecat. ,,Parcă i-a făcut ceva !" se zice despre o persoană care se simte tare atrasă de o a doua.

7

V. 4 :

Dragostea *eapu mi-l pune*

„îmi pune capul cutare şi cutare lucru", idiotism românesc foarte adeseori întrebuinţat. De ex, : cui ăruia îi pune capul jocul, băutura, mîncarea bună etc.

8

între nefericita mierlă sau mirlă (care veşnic cernită îşi jeleşte soţul ce 1-a avut pe cînd era încă falā de crai şi la a cărui moarte s-a prefăcut în pasăre cîntăreaţă, după cum spune legenda) şi lainicul etic poporul a aflat o gingaşă legătură.

9

V. 2 :

Trei zile la domni aş face . . .

Aluziune Îs vremea iobăgiei.

10

Săteanul nostru crede în puterea farmecelor (vrăjilor), diochiului etc. Cel fărmecat nu mai ştie nimica de capul său, ci se supune orbeşte dorinţelor persoanei care i-a sucit minţile.

11

V. 3

Că nu poci şedea la scoale

Eroul n cestor versuri este student, de bună seamă din Blaj.

12

V. 5 şi 6 :

Nice ziua cu lucru
Nice noaptea cu somnii. . .

Nice se întrebuinţează în multe părţi ale Ardealului (mai cu seamă în părţile centrale) în loc de *nici.* Nu arareori *i* final de la *nici* se lungeşte în cîntec şi astfel, de ex., versurile de mai sus se pronunţă în unele locuri în felul următor :

Nicii ziua cu lucru,
Nicit noaptea cu somnu. . .

13

V.2. *Ciriptuc* ca paserile ... într-o variantă se zice.. *Chiscuiesc* ca paserile.

11

V.5 şi 6

Dară nu-s toate curate,
Ci-s cu dracu mestecate . . .

într-o variantă se adaugă după aceste versuri ca încheiere :

Da cine le-o mestecat?
Două fete dintr-un sat !

15

V. 21-24

Cind măicuţa m-a scăldat,
F.a ciupa că mi-a ţipat
Tot In umbra nucilor
Spre chinul voinicilor 1

Eomâncele au obicei a vărsa apa în care şi-au scăldat copiii şi cu deosebire copilele (ciupa) la tulpina unui nuc. Asemenea fac fetele cu apa în care s-a (sic !) spălat. Totodată, părul ce le rămîne la pieptănat, îl vîră fetele într-o scorbură de nuc, căci astfel cred ele că vor avea totdeauna coade lungi şi frumoase.

16

Mîndră mea, mîndră Mărie,
Scrisă-i faţa ta-n hîrtie 1

Adecă : faţa ta e ca şi zugrăvită pe hîrtie ! Este de însemnat expresiunea :*parcă-i scris,* expresiune întrebuinţată faţă de un lucru făcut cum se cade, de ex. : un car, un vestmînt etc.

17

V.2 :

Vreme-i să ne şi hulim ! . . .

într-o variantă sa zi.'e

Vreme-i să ne *ciufulim*

A se ciufuli sau ciufuliii = a se batjocori.

18

V. 12

Să mă-nvăţ şi eu a scrie . . .

După acest vers se adaugă într-o variantă, ca sfîrşit :

Scrie badea mănunţel
Pe frunză de petrînjel,
Să mă duc plnă la el!

19

V. 10 şi 11

Şi cu pennrt^frumuşea
Căculă pe voia mea . . .

într-o marc parte a ardealului, svîrla (vrîsta) de flori sau de verdeaţă ce şi-o pun flăcăii la căciulă sari la pălărie se numeşte *peana.*

20

V. 4

Măcar cum mi-o ocărăşte . . .

într-o variantă se zice :

Barem cum mi-o ciufuleşte.

21

într-o altă variantă, după

Nu-i ca fata-ardelenească. . . ,

urmează numai versurile :

Cu briu roşu ea se-ncinge,
Din obraz ii pică slnge,
Şi cu cizme roşi se-ncalţă,
La inimă te dezgheaţă I

22

V.5 şi v. 10 :

Mînlnd boii: *cea* Virag I
Mînînd boii: *ho* Bodor I

Cea şi *ho* sînt strigăte întrebuințate pentru boi. Boul de pe partea stingă a tînjelei se numeşte *boul de cea,* iar cel de pe pe partea dreaptă *boul de hăis (hois, his* şi în unele părți *oidea). Virag* şi *Bodor* sînt nume de boi. în Ardeal auzi mai rar numele româneşti Plăvan, Bourean, Roşei decît Siloi, Bendea, Cendea, Bârna, Daru şi alte numiri ungureşti. Asemenea, pe lîngă Eoibu, Suru, Albu, Murgu, Mocan etc. (nume de cai), găseşti şi Şargu, Dereş, Oinoş, Bator etc. Vacile însă au mai peste tot nume româneşti, ca : Florica, Joiana, Plăvana, Surica etc.

23

V. 5 şi fi

Dragu-mi-i badiu din joc,
Că miroase-a busuioc I

Fetele române au obicei a duce cu sine la joc unul sau mai multe fire de busuioc. Totodată, mamele feciorilor, cînd întocmesc cămăşile acestora, obişnuiesc a pune printre ele această plantă bine mirositoare. Busuiocul se consideră ca o floare aducătoare de noroc, pentru aceea se şi găseşte la orişicare casă.

24

Dovadă despre hărnicia româncelor !

25

Muşcata, tămîița, maghiranul, rosmarinul, garoafele, lemnul Domnului etc, sînt, pe lîngă busuioc, *florile* cele mai favorite ale românilor.

26

V.3 şi 4

Pc duminecă ce vine.
Sil-şi gătească *peana* **bine . . .**

Despre cuvîntul *peana,* **vezi nota 19. Jocurile de pe la sate se țin numai în dulce, şi anume dumineca şi sărbătoarea.**

27

Cucul **este proorocul săteanului nostru. Primăvara, cînd trece prin codru, românul întreabă cu glas mare : „Cucuie, cîți ani îmi dai?" Şi apoi numără cu luare aminte de cîte ori răsună monotonul „cucu !" al păsării cu pene sure.**

28

într-o variantă a acestui cîntec :

Auzi, mîndră, cucul cîntă,
Ieşi afară şi-1 ascultă!
De ți-a cinta cucul bine,
Ia-ți hainele, hai cu mine ;
De ți-a cînta cucul rău,
Mai rămîi în satul tău!

29

V. 2 :

Mută-ți casa lîngă noi . .

într-o variantă se zice :

Vino pe seară la noi . . .

30

V. 16 :

Şi-acum nu te poci lăsare !

Terminațiunea ***are*** **se îrl rebuințează de multe ori în versuri pentru potriveală (rimă), nu numai la verbe, ci chiar şi la substantive. De ex. :**

Frunză verde şi frunzare,
Măi bădiță Ionare, etc. . . .

31

Pe lîngă v. 2 :

Că Murăşu-i apă hună.

Se mai află si variantele

Că Ttrnava-i apă bună . . .
Că-apa dini re hokle-i bună . . .
şi **Că-apa de la popa-i bună.**

32

într-o variantă se adaugă de la 8 încolo :

Nu ştiu cine s-a aflat.
De porau ni l-a tăiat
Şi dragostea ne-a stricat!

33

V. 11 şi 11'

Cînd *se suie pe curele*
Şi-mi dau buze subţirele

Se înţeleg curelele de la opinci.

34

într-o variantă se adaugă ca sfîrşit versurile :

Bade, bade, dragul meu,
Dragul meu, binele meu,
Să nu dai in boi prea tare,
Că se strică la spinare!

35

V. 9 :

v *Lacrămile* rău mă *stinge*

în poezie, ca şi în vorbirea obişnuită, se pune nu arareori predicatul în singular, pe cînd subiectul este în plural.

36

CXCY, v. 1 :

Şi *nu-nchepi,* dorule-n ele 1

închepi în loc de încapi; provincialism.

37

în loc de v.3 şi 4 se zice într-o variantă

Drumul Clujului se gată,
Al dorului niciodată !

38

V. 5 şi 7 se mai găsesc şi în forma următoare :

Bădiţa-i cu suman sur
Bădiţa-i cu suman alb.

39

V. 18 şi 19

Şi măicuţa *pricepură*
Şi din grai aşa *qrăiră :*

Construcţie mai iar întrebuinţată. Numai din cînd în cînd auzi pe cîte o babă sau pe cîte un moşneag tu pletele ea argintul zicînd, de ex. : Muriră bietul cutare sau cutare !"

40

V. ultim :

In curte de *mutu-meu*

***Mut* = porecla, pentru bărbat.**

41

V.3 şi 5 :

Luna-i sus de-o suliţă . . .
şi
Luna-i sus de trei zvlrlite . . .

Aşa se măsoară drumul lunii şi al soarelui la poporul nostru.

42

într-o variantă se zice în v.9, în loc de :

De-i vedea, că s-adinceşte . , .
De-i vedea, că se corleşte . . .

43

Aceste versuri se găsesc şi în următoare formă :

Eu mă duc, mîndră, ca mine,
Inima la tin'rămîne . . .
Grijeşte-mi-o, mîndră, bine!
Mi-o-nvăluie-n chischineu
Şi mi-o bagă-n sinul tău.
De-i vedea că înverzeşte,
Poţi să Iragi a mea nădejde;
De-i vedea că s-a-nnegrit,
S-a-nnegrit,
A mucezit
laţi nădejdea de la mine,
Că eu nu mai ştiu de tine!

44

V.9 :

Şi pădurea loc frumos .

într-o varianta se zice :

Şi pădurea tot livezi . ,

45

Fata din acest cîntec de bună seamă că se afla în Sibiu la slujit.

46

V.5 :

Şede la masă si coasă . . .

Se al'lă şi in următoarele forme :

Şede *pe polmod* şi coasă . . .
Şede *pe vatră* şi coasă . . .
Şede-n *fereastră* şi coasă .

Ou vîntul ***polmod*** din varianta primă se exprimă şi ***pomnol*** şi ***polmon,*** şi însemnează prispă. In fine, într-o altă variantă, între v.5 şi 6 se aflâ intercalate cuvintele ;

Cu arnici şi cu mătasă.

47

V.3 :

Fă-mă strugure diu vie . . .

într-o variantă :

Fă-mă pasăre negrie . . .

48

într-o variantă se zice de la v.4 încolo :

Cu atîta am noroc,
Că nu stau de fel în loc.
Că m-aş aprinde de tot
Ş-aş arde cu bobotaie
Ca şi-o giradă de paie !

49

într-o variantă se zice în loc de v.3 şi 4

Şi încet, dcrule-ncet,
Că puica-i pe loc sicret !

50

într-o variantă se adaugă după v.3, ca sfîrşit :

Făr' pe lună
Voie bună
Şi pe stele
Dor şi jele !

Cuvîntul „porunci" din versul ,,Nici n-am pe cin-poiunci" înseamnă a comunica, a împărtăşi. Ce mai porunceşti la cei de acasă? = Ce veste mai trimeţi la cei de acasă?.

51

V.3 :

La bădila-n *buzunar*

în unele locuri se zice ***buzdunar,*** în loc de buzunar.

52

V.8

Do s-a dus pe Jiu la vale. . . .

O mare parte din transilvăneni (nu numai români) trece vara în Eomânia, ca astfel să-şi agonisească ceva pentru a putea plăti birurile de acasă.

53

V.1 : ***Bâlgărad*** = Bălgrad = Alba — Iuli'a.

54

V.2 :

M-aş dude cu badea-n *ţeară.* . .

Ţeară (ţară) = Ţara Bomânească (Muntenia). Eomânii ardeleni îi numesc pe cei din Eomânia „ţăreni".

55

V. 8 :

Badea-n *cap nu m-o legat*

= Badea nu m-a făcut soţia lui. Fetele umblă cu capul gol sau îşi pun cîte o cîrpă (maramă), pe cînd nevestele sînt ***învelite,*** adică îmbrobodite cu ştergare (chindeie).

56

O variantă începe astfel

Foie verde de dudău,
Bade, bădişorul meu,
Aseară cînd însăra,
Murgu-alară necheza.
Eu murgu 1-ani dezlegat
Bine că l-am săturat,
In Nistir l-am adăpat,
în grajd apoi l-am băgat
Şi pe tin'te-am aşteptat.
Dar văzlnd că nu mai vii.,
ele. etc.

• 57 . :.

într-o variantă se maj adaugă după v.6 :

Plîngi, măicuţă, după el,
C-a fost voinic tinerel.
— Aş plinge şi mi-i ruşine,

Că mi-a ieşi veste-an lume ;
Aş plînge da-s tinerea,
Şi mi-a ieşi veste rea !

58

Y.2

Că *scrisa* noaslră-i aşa . . .

Scrisa, ursita, soartea.

59

Sau

Cruce mîndra, cruce dulce,
Cruce ln pămînt mă duce ;
Cruce mîndra, cruce dragă,
Cruce în pămînt mă bagă !

In unele Jocuri, cuvintul *cruce* se întrebuinţează ca adresă (numire) faţă de fete şi neveste mai tinere.

60

Y.2 :

Cu cizme roşii-n picioare. . .

Pînă mai ieri alaltăieri fetele şi nevestele cele tinere purtau în zi de sărbătoare de obicei cizme roşii. în unele locuri se purtau şi cizme galbene. Astăzi aceste culori au ieşit din modă în cele mai multe părţi.

01

Y.1 şi 2

Deal cu deal nu se-ntîlneşte
Om Ia om trage nădejde !

se întrebuinţează ca zicală (proverb).

62

într-o variantă se zice de la v.3 încolo

Dc doi ani şi jumătate
Ibovnică-n direptate ;
Da acum d-o săptămînă
M-a urît pentr-o minciună
Pare că-i alta mai bună !

63

La sătenii noştri —ta de obicei la oamenii din popor — , în cele mai multe cazuri căsătoriile nu se fac atît în urma legăturilor de dragoste ale tinerilor, cît mai mult după bună chibzuiala părinţilor. în chipul acesta se poate întîmpla foarte lesne ca cei căsătoriţi să nu se potrivească de loc unul cu altul şi să ducă traiul cel mai rău. Mai ales partea femeiască este expusă în cazuri de asemenea natură la suferinţele celş mai grele. Aşa se nasc jeluirile de felul celor cuprinse ta colecţiunea de faţă,

64

V.27 şi 28 :

Spate tare-ncîrligate
Buze mari şi lăbărţate !

într-o variantă se zice :

Spate tare *cirjobate,*
Buze mari, *dăbălăzate !*

65

V. 51 :

Şi cu neamul *slabului !*

Neamul slabului **se înţelege în privinţa năravurilor. Om slab = om de nimica.**

66

V.10 :

Să *tti zile* **pentru .mine**

A ţînea zile **= a ajuna. Eomânii şi mai cu seamă româncele au obicei a ţinea postul cel mai strict (a se lipsi eu totul de mâncare) într-o zi anumită dintr-o bucată de vreme oarecare. Aceasta o fac ei parte pentru expierea vreunui păcat, parte pentru delăturarea vreunei primejdii ameninţătoare.**

67

V.9 şi 11

Podul de anjint **si** ***podul de aramă*** **sînt închipuiri ale poporului pentru lumea cealaltă**

68

Aceste versuri se potrivesc şi pentru un băiat, care a fost băgat slugă într-un loc rău.

69

V.4 :

Şi legat-a *doi urlfi . . .*

adecă doi care se urăsc.

70

V.12 :

Veştedă rujă-n cenuşă . .. ...

într-o variantă se zice

Roşmarin verde-n cenuşă ., . .

71

O variantă zice

Du-te, dor, cu glndurile
Pe la toate plugurile,
La un plug cu şese boi,
Acolo-s *poganici* **doi,**

Poganiciul cel mai mic
Acela mi-a fost iubit,
Poganiciul cel mai mare
Cela mi-a fost drag mai tare.
De te-or întreba ce fac,
Spune că m-am măritat;
De-or Întreba cum mi-e traiul
Spune-le că cu vătraiul !

Poganiei **— minator de boi (mai cu seamă un băiețandru).**

72

V. 26 şi ***21***

Nici de dulce
Să se spurce I

Acela caic mănîneă de dulce în post se zice că se spurcă. Aici însă ,,să se spurce" are înțeles satiric.

73

V.5 ; D'o; este o exclamare de duioşie. Vezi nota 4, p.89 din colecția d-lui Mirou Pompiliu, intitulat» ***Balade populare române*** **(Iaşi, 1870, tip. Junimei).**

74

Fapt -- **fărmecăturâ.**

V . 1 :

De-aici pînă-n satul meu . . .

într-o variantă se zice

Din Sebeş pină-n Cergău . . .

76

Şi:

Vai, vai, vai, inima mea,
Multu-i bună, multu-i rea,
Multu-i neagră ca tina,
Ca tina după ogoare,
Care-i călcată de care . . .
Călcată de boi domneşti
Şi de cară birişeşti!

77

V. 13 :

Mai voinic şi mai legat . . .

într-o variantă se zice

.Mai voinic, mai țințălat . . .

78

V. 4 :

Dar *mi-s* florarea florilor

Această construcţie se întrebuinţează în Banat şi în unele părţi ale Ardealului.

79

V.5 :

Eu ies şi mă *spăţiresc* . . .

Eroul acestor vei suri trebuie să fi fost cătană cezaro-crăiască. Cătanele şi aceia care au fost cătane obişnuiesc a-şi împestriţa vorbirea cu cuvinte străine, ca *spăţiresc, ruculuesc* etc.

80

V. 5 :

Peana mindră de *păunii.* . .

TJ final de la cuvîntul *păunu* s-a pus numai pentru rimă şi pentru completarea versului. Asemenea „licenţe poetice" se găsesc deseori în poeziile populare. în Braşov şi în cîteva sate dinprejurul acestui oraş nu se completează cuvintele cu *u,* ci cu *î.*

81

V. 17 şi 18 :

Ca firuţul paiului
De-asupra *fumariului!*

Fumariu = locul de unde iese fumul = coş, urloi. Casele românilor mai înainte erau mai toate acoperite cu paie.

82

V. 7 :

Nu m-ai urit *de măgari*

De măgan (ungui ism) — din îndemn propriu.

83

V. 17 :

Nu ca boaghia *hai* urîtă !

Hăl şi *hai* (pronume) în loc de cel şi cea (ăl, a).

' 84

V. 10 :

Din arat plnă-n *cărat !*

Cărat =' căratul (dusul) bucatelor de pe cîmp.

85

într-o variantă se adaugă după v. 14 ca sfîrşit:

15 Şi, leliţă, ce mi-i da,
Că şi eu te-oi blestema;
Cîndu-i trage cu acul,

Să sc rumpă bumbacul:
Bumbacul să fie rău,
Să-1 înnozi cu dorul meu !

86

Versurile :

Cine calcă jurămintul
Nu-1 primeşte nici pămintul '

sînt proverbiale.

87

într-o variantă se zice în locul versurilor 7 şi 8 :

într-un vîrf de solovirf,
La o margine de tirg . . .

88

V. 15 :

Să-l mince viermii *de tăt* . . .

De tăt = de tot; *tăie* = toate. Aşa se rosteşte acest cuvînt în unele părţi ale Ardealului.

89

Eonianul din Ardeal şi din Ţara Ungurească a dovedit de repeţite ori că este ostaş vrednic, care nu părăseşte cîmpul de luptă cu una, cu două. Cu toate acestea, *câtănia* n-a fost în stare a exercita un farmec deosebit asupra omului nostru din popor, şi anume cu deosebire din cauză că cel luat la cătane era trimis pentru ani întregi peste nouă mări şi ţări, între oameni străini, cu care nu se putea înţelege nici în vorbă, nici în obiceiuri.

90

V. 2 :

Bucuros aş fi *râgulă*. . .

Ragutâ — recrut. Militarii noştri în cele mai multe cazuri transformă termenii ostăşeşti străini după cum le vine lor mai bine la socoteală. Aşa, de ex., din *Zapfenstreich (retrăite* fr.) ei fac *f-i-upistrac,* din *Abschieă, hopşit,* din *BroăsaTc, bropc,* din *Reibstok, krăştoc,* din *Dunlcelarreşt, dun<jarişU* din *Oberstlieutenant, obîşlainic,* din *Schildwache, şilboc* etc.

91

V. 7 : *Tin* = ofiţer.

92

V. 20 : *Lcyman* = locotenent *(lieutenant).*

93

V. 5 si 6

Pătrontaşu mijlocul
Şi viţelu ţot trupul • > .

Pătrontaş (patrînlaş) = cartuşieră (nemţ. *Patrontasche).* Viţel (bornfu) = traista care o duce ostaşul în spate. Această traistă este făcută în Austro—Ungaria din piele de viţel.

94,

V.5 şi 6 :

Merg muminele gemînd
Şi tătinii suspinînd . . .

Mumînă şi *tătînc* sînt forme mai rar întrebuinţate de la mamă şi tată.

95

V. 7 : *Ciacănl* este un fel de chipiu de paradă.

96

V. 8 : *Olidă* = şir, rînd (nemţ. *Glied).*

97

V. 9 şi 10

Pe barburul dinainte
Pune plug cu şese vite . . .

După cît am afla r, *barburul* este o chindisitură în formă de triunghi. De altfel, cuvîntul barbur se întrebuinţează şi fală de alte luciuri. De ex. barbuiul (barba) topoiului etc.

98

V. 7 : *Şilbuc* = ^irajă, sentinelă (nemţ. *Svhildwache).*

99

V. 12 : *Panganet* = (spanganet) = baionetă.

100

V. 3 :

Haideţi, feciori, la bărbunc . . .

Bărbunc (vărbunc) = înrolare la miliţie (nemţ. *Werbung).* Aceste versuri datează din timpul cînd flăcăii se ademeneau cu jocuri şi cu chefuri, ca să intre în miliţie.

101

într-o variantă se adaugă după v.24 ca încheiere :

Vine vîntul dinspre munţi
Şi-i cu dor de la părinţi.
Tare suflă vînturile,
Rău mă strică gindurile;
Tare suflă vînturi reci,
Rău mă strică gînduri şecj!

102

îiitr-o variantă, se zice de la v. 21 încolo :

Hei, mare, apă sărată,
Eşti cu lacrimi mestecată;
Lacrimi de-a voinicilor
De dorul mîndruţelor
Şi de-al măiculiţelor !

103

V. 4 :

Au venit cărţi şi paşuş .

Carte = scrisoare, poruncă. *Paşuş* = passe port (fr.)

STRIGĂTURI

Decît c-o eeteră rea,
Mai bine cu gura mea.
Cetera-i cu patru strune
Şi mai rele şi mai bune...
Gura mea toate le spune;
Cetera mai şi greşeşte...
Gura mea le potriveşte !

(Strigături din Ardeal)[1]

STRIGĂTURI GLUMEȚE

I

Ciiie joacă şi nu strigă,
Face-i-s-ar gura strîmbă,
C-aşa-i joeu românesc
Cu strigăt ardelenesc,
Oînd l-auz mă-n veselesc !

II

Drag mi-i jocul românesc,
Dar nu ştiu cum să-1 pornesc;
Şi de nu l-oi porni bine,
Lesne voi păți ruşine !

HI

Zică cine ce va vrea,
Eu tot joc pe voia mea...
Ori urîtă, < ri fiumoasă,
Că e tot din vița noastră !
Haide măi[2] !

IV

Place-mi mie d-a juca
Cu drăguța d-a! tui a[3],
Că să uită pe sub gene
Şi de mine că ş-o teme !
Aşa copile !

V

Strigă, strigă, să se strîngă
Fetele din vait a lungă
Ca oițele la strungă;
Toată ziua să jucăm,
Seara să le sărutăm !

VI

Foaie verde trei bujori,
Aveți grijă, măi feciori...
Iată vine-a mea drăguță
Cu cătrința cu zăluță;
Aveți grijă s-o jucați,
Numai să n-o sărutați !
Mină,mină măi

VII

Altu joac-o țîrişoară
Şi-1 loveşte, Doamne,-o boală
De trei luni nu să mai scoală
Da eu şi cu mândruța
Jucăm, zău, toată ziua
Şi n-avem nici pe naiba !
Na, copile, na

VIII

M-a minat maica la joc,
Cremene şi foc !
Să joc fata cea frumoasă,
Cremene şi iască !
Dar din trei cine lc-a şti !
Cea frumoasă care-a fi !
Tot aşa, copii

IX

Frunză verde de pe soc,
Vino, mîrdră, să te joc !
Să te joc să fii jucată...
Să mă pomeneşti vreodată !

X

Acuma m-am tulburat
La. jucat şi la strigat !
— Mai taci, vere, nu te face,
Că nu joci cu cine-ţi place !

XI

Vai, mîndro, bine ţ-ar sta,
De-aş juca cu dumneata;
Da eu joc cu cine-mi place
Şi tu n-ai ce dracu-mi face.

XII

De "œ joc d-ai-aş juca,
Mînă, mînă, măi !
Pare că-s făcut aşa.
Tot aşa, măi !

XIII

Dragele mele nepoate,
Nu vă pot juca pe toate;
Faceţi bine si iertaţi,
Că pe i'înd toate jucaţi !
işa măi !

XIV

Mindră maic-am mai avut !
Co[)il mîndru m-a făcut;
M-o băiat cu flori de munte,
Toii gura să mi-o asculte...
Miudrele să mi-o sărute !
Hop aşa, măi !

XV

Păsărrtică de pe culme,
laită-mă, mîndro, de glume :
Că nu-i om să nu glumească
Şi să nu păcătuiască !

XVI

De-aici pîn'la Făgăraş,
Nu-mi trebuie ceteraş ;
Ceteraş e gura mea
Şi-mi poci zice, cînd oi vrea.

XVII

XJiu, iu, pînă ce-s Viu,
Dac-oi muri, mort să fiu !
TJiu, iu, că şi-n mcrmînt,
Eu tot trebuie să cînt !

XVIII

Am o rîză de inel
Ş-o drăguţă-n Ciuguzel;
Na copile !
Am o rîză de verigă
Ş-o drăguţă-n Şeica Mică !
Mînă, mînă măi !

XIX

Zi, ţigane, pînă mîne,
Că mîndruţii-i pare bine ;
Zi, ţigane, zi drăguţ,
Pîn' ce-oi rămîne a desculţ !

XX

Bate, Doamne, şi mai ţine
Cîte-o mîndra lîngă mine;
Bate, Doamne, şi mai lasă
Cîte-o mîndră-n cîte-o casă !

XXI

TJşurelu-s, uşurel,
C-am mîncat carne de miel
Şi costiţă de purcel;
Da şi mîndra-i uşurea,
C-a mîncat carne de mia
Şi costiţă de purcea !

XX TI

Ştiutu-te-a dracu, lele,
Că ţi-e trupu floricele
Şi gura fagur dc miere !
Că de mult te-aş fi luat
Ş-acuma ţi-aş fi bărbat !

XXIII

Tătăişă bătăuşă,
Draga badiului brînduşă,
Fă-mi cămaşă de fuior,
Că mi-i gîndu să mă-nsor,
Să iau fata lui Bujor...
Dară nu te supăra,
Că şi de m-oi însura,
Eu de loc nu te-oi uita !

XXIV

Vai de mine, ce să fac,
Că toate fetele-mi plac...
Nevestele moarte-mi fac.
Moarte-mi fac nevestele,
Dar mă-nvie fetele,
Ş-aşa-mi duc eu zilele !

XXV

Sărută-mă, gornieeasă,
Că gornicu nu-i acasă[4],
Că s-o dus pe vale-n sus...
Doar nu-s cară de ajuns !

XXVI

Pe seară să te găteşti,
Copilă ce eşti !
Că deseară viu la voi,
Copilită hăi !
Să te cer de la ai tăi.
Mîn-o, mîn-o măi!

XXVII

Asta mie mi-o plăcut,
Numai maică-sa n-o vrut;
Asta mie mi-o plăcea,
Numai maică-sa n-o vrea...
Vai, tuna-te-ar lume rea !

XXVIII

Haide, mîndra, să pornim,
Tocma-n Blaj să ne oprim,
C-acolo-i vinul mai dulce
Şi-i cupa cu două duce[5]!

XXIX

Hop leliţă, lelişoară,
Nu lăsa voinic să moară
Pentr-un pic de gurişoară.
Pentr-o ţîră şi cu treabă,
Nici chiar popa nu te-ntreabă
Pentru-un pic de sărutat,
Nici popa hu-ţi dă păcat!

XXX

Mîndra, mîndruleana mea,
Boagă-te de maică-ta,
Să te sloboază seara,
Batăr pînă la portiţă
Numa-n laibăr şi-n cretinţă,
Să dai badiului guriţă !

XXXI

Pînă ce iubeam copile,
Mai era ceva de mine;
Dar decînd iubesc neveste,
Creşte barba fără veste !
Aşa măi!

XXXII

Uiu, iu, mi-am luat de seamă :
Iepuraşu-i bun de zeamă,
lepuroaica de friptură...
Lelea de ţucat în gură !

XXXIII

Place-mi mîndra cinăşea,
Că mi-i falâ-n tîrg cu ea ! ,

XXXIV

Fonie verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă, Doamne, lemn de tufă
Să mă taie mîndra furcă,
Să mă ducă-n şezătoare,
Să mă ţie-n brăţişoare !

XXXV

Mîndra, mîndruleana mea,
Dracul negru te-o ştiut
Că ai gură de vîndut,
Că şi eu mi-aş fi luat
Pe vreo zi de secerat !

XXXVI

— Mîndra, buze marmanzii,
Dar pe-a cui seamă le ţii?
— I)ară şi pe-a dumitale
De i avea bună purtare !

XXXVII

Mîndra mea, mîndra de domn,
Nu mă dragosti prin somn;
Cînd gîndesc să dorm mai bine,
Tu te drăgosteşti cu mine !

XXXVIII

Mă uitai prin pomişori,
Văzui negri ochişori...
Veniţi după ei feciori,
Să ne facem vînători !
Zi, măi, zi !

XXXIX

Pentru tine, tu Ileana,
Mi-a pierit iarba-n poiană.
Pentru tine, Măriucă,
Mi-a pierit iarba pe luncă.
Pentru tine, mîndra băi,
Mi-a pierit iarba-ntre văi
Şi bucatele-n hotară,
Nouă clăi şi nouă cară,
Nouă cară de secară
Şi nouă de grîu de vară !
Aşa zău, copile !

XL

Strigă, strigă tot aşa
Să răsune uliţa,
Uliţa la mîndruţa,
Să deschiză portiţa
Şi s-aprinză lumina.
Aşa, măi !

XLI

Pentru tine, mîndruliţă,
Mă rup cîinii pe uliţă;
Pentru tine, rujă-nvoaltă,
Mă rup cîinii şi mă latră.
Aoleo !

XLII

Aseară-nsărai pe coastă
Pentr-un pic de gură proastă;
Hop aşa !

Aseară-nserai la cruce
Pentr-o ţîr' de gură dulce.
Trage, măi !

XLIII

Boii-n rît şi eu la mîndra,
Vin juraţii să-mi ia tundra[6];
Mei cu mîndra, nici cu tundra,
Fire-ar a nalbei dobînda !
Zi, măi, zi !

XLIV

Cîte fete-s cu mărgele
Hop măi, hop !
Toate-s drăguţei e mele ;
Haide-aşa, măi!
Cîte fete-s eu cercei,
Hop copile !
Toate-aşteaptă să le cei;
Mînă, mînă, măi !

XLV

Muieruşcădin Bercuţ
Cu pieptarul cel mîndruţ,
De ce dracul n-am aflat
Că tu eşti de măritat,
Că **şi** eu te-aş fi luat
Şi acum n-aş fi strigat
Şi **din** greu n-aş fi oftat !
Mînă, mînă, măi !

XLVI

Draga mea ş-a cui te ţine,
Lasă-mă-n braţe la tine ;
Draga mea şi-a cui te are,
Lasă-mă-n braţele tale,
Că nu mai poci de picioare !

XLVII

Mîndra cu ochii bărnaci,
Albă eşti, dar nu-mi prea placi;
Mîndra cu ochii negrii,
Albă eşti, dar nu-mi trebui,
Că-s fecior, nu mărăcine,
Să mă iubesc cu oricine !

XLVIII

Zis-a maica să mă-nsor
Să-i aduc un ajutor,
S-o mai dea de cel cuptor....
Cîteodată
Şi de vatră !

XLIX

Mei o mîndra n-ai afla.
Care să grăiasc-aşa :
Bagă-ţi banii în curea !
Mei o mîndra nu ţ-ar zice :
Mi-ţi bea banii, măi voinice,
Că banii ţ-or trebui,
Dacă te-i căsători !

L

Puiculiţă, pui păun,
Treci la badea peste drum
Să cercăm vinul de-i bun.
Vinu-i roşu dulcişor,
Ca şi dalbu-ţi obrăjor,
Că-i din boabe roşioare
Ca ş-a tale buzişoare !

LI

Cu ibovnică-n vecini
Mi ţi-i hasnă de ce cini;
Ieşi afară şi mi-o vezi,
Intri-n casă şi oftezi !

LII

De-aş şti că mă duc în rai,
Aş lua căruţ şi cai
Şi i-aş da popii Mihai;
Da ştiu că-n rai nu m-oi duce,
Că mi-a plăcut gura dulce !

LIII

De cînd maica m-a făcut,
Zău, drăguță n-am avut...
Că n-am avut cîte una,
Ci cu cîrdul totdeauna !

LIV

Foaie verde trei smochine,
Dragu-mi-i, lele, de tine,
Dar mai drag de cin'te ține.
Foaie verde iac-aşa,
Dragu-mi-i de dumneata,
Dar mai drag de maică-ta !

LV

Trandafir cu patru fire,
M-a făcut maica pe mine
Să fiu doftor de copile :
Pe cîte le-oi doftori,
Prea frumos mi-or mulțumi,
Că nu dau leacuri amare
Să fie cu supărare,
Ci tot buze rumeioare,
Care plac la fetişoare !

LVI

Mîn-o, măi, că n-are boi,
Numai ochii amîndoi;
Mîn-o, măi, că n-are vaci,
Numai ochii cei bărnaci.
Nu căta la bogătate,
Ci la sprîncene-nghinate !

LVII

Nu-i frumos cine se ține,
Ci-i frumos cui îi stă bine;
Nu-i frumos cin'se găteşte,
Ci e cui se potriveşte !

LVIII

Ce folos de tine, dragă,
Că eşti albă şi spălată
Şi trăieşti tot supărată,
Că i-os negru şi urît
Şi trăiesc tot libovit !

LIX

— Ciucur verde de mătasă
Lasă-mă, mîndruțo,-n casă,
C-afară plouă de varsă
Ş-afară-i vreme vrăjmaşă
Şi eu sînt numa-n cămaşă !
—• Bucuros mi te-oi lăsa,
Dacă bine te-i purta !

LX

Pentru mîndra cea din colț
Mîncai şaptezeci de zloți
Şi pentru vecină-sa,
Pentru dalba Ileana,
Mîncai caii şi cocia
Şi-mi făcui datoare via !

LXI

Codrule, frunză rotundă,
Slobozi-mi o țîr' de umbră,
Sub tine să mă umbresc,
Cu mîndra să mă iubesc,
Să poci zice că trăiesc !

LXII

Săracele mîndrele
Chiscuiesc ca paserile
Pe sub toate streşinile;
Numai la streaşină mea,
Chiscuiesc şi nice prea !

LXIII

Ară badea eu plugul
Alăturea cu drumul
Şi răstoarnă pămîntul;
Tot ară şi seamănă
Şi din gură blastemă :
Frunză verde pe copaci,
Să te faci, grîule, faci,
Să te faci, grîule,-nalt
Şi să stai la secerat
Ca mîndra la sărutat !

LXIV

Pentr-un pic de sărutat
Toată noaptea-am tremurat;
Cînd am fost la sărutat,
Bună palmă-am căpătat...
D-aleo, Doamne, ce păcat!

LXV

Du-mă, Doamne, şi mă pune
TJnde-s nevestele bune
Şi bărbaţii duşi în lume;
Du-mă, Doamne, şi mă lasă
Unde-i nevasta frumoasă
Şi bărbatul dus de-acasă.

LXVI

Vai de mine, n-am opinci,
Dar mîndruţe am vreo cinci!

LXVII

— Foaie verde maghiran, ^
Da fii, vere, mai viclean !
— Foaie verde trei smochine,
Că sînt mai viclean ca tine !

LXVIII

— Tu te duci, bădiţă,-n ţeară,
Nu-mi laşi nici o rînduială'?
— Eînduială ţ-am lăsat,
Să nu faci mult sărutat!

LXIX

Colo-n deal pe potecuţă,
Lîngă mîndra fîntîniţă,
Trece-o dalbă copilită
Cu doi pui de raţă-n braţă
Chiar colea sub ia creaţă;
Eu mă ţîp să-i iau un pui...
— Bibi, bade, că te spui',
C-o veni sîmbăta mare
Şi de pui o f i-ntrebare !
Copilită, nu mă spune,
Că puiul la loc 1-oî pune !

LXX

Ară badea cu plugul
Cîtu-i dealul d-a lungul,
Trece mîndra cu prînzul:
— Bun lucru, bade, cu plugul!
— Să trăieşti, mîndra, cu prînzul!
— Să fii, bade sănătos,
Că mi-ai mulţămit frumos !
— Să fii mîndra, sănătoasă,
C-ai grăit vorbă frumoasă I

LXXI

— Badea lucră, ploaia cură,
Ieşi, mîndruţa, şi-i dă gură !
— Eu guriţă cum i-oi da,
Că mă tem că m-o muşca
Şi măicuţa m-o-ntreba :
Tu, fetică, draga mea,
Avut-ai gură, ori ba ? . . .

Atunci ce voi cuvînta ?
— Spujic-i mîndra, tu aşa :
Am avut, măicuţă, hăi,
Dar ani dat-o la flăcăi !

LXXII

— Mîndra, mîndruleana mea,
Păsăruică uşurea,
N-ar fi modru şi putinţă,
Să vîr mîna-n sîn la ţîţă ?
— Haide, badeo, bucuros,
Numai să umbli frumos !

LXXIII

Cile flori sînt pe cîmpie
Nu-s ca tine, tu Mărie;
Mîndra eşti, frumoasă eşti,
Numai nu mă prea iubeşti !

LX XIV

Omul negru ca căldarea
Ţipă «le răsună valea :^
— Mîjidră, zău, mărturisesc,
Ca pe tine te iubesc ;
Dau-ţi carte de la mine,
Că nn m-oi lăsa de tine !

LXXV

Mă dusei astăzi la fîn
Cu dorul mîndruţii-n sîn,
Mai st lingeam cîte-o căpiţă
Şi mai dam pe la guriţă.
De lucrat, voi fi lucrat...
Dar guriţ-am căpătat !

LXXVI

Copilită drăguliţă,
De tc-ai face-o iconiţă,
Să-mi fii ziua de-nchinat
Şi seira de sărutat !

LXXVII

Cîtu-i fînaţul de mare,
Dorul meu odibnă n-are,
Nici la umbră, nici la soare
Nici la umbră de căpiţă,
Păr' la tine, copilită !

LXXVIII

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea,
Unde-ţi văz ţîţele-n sîn
Picioarele nu mă ţin,
De nimic nu mai sînt bun !

LXXIX

Hai, mîndra, să te sărut[8],
Că îndată plec la plug,
Să alerg în lat şi-n lung;
Ziua-i mare,
Glia-i tare...
Dragostea n-are răbdare !

LXXX

Vai de mine, bine mi-i,
Nu ştiu mîne cum mi-a fi.
Da şi mîne mi-a fi bine,
C-a fi mîndra lîngă mine !

LXXXI

Bate-1, Doamne, cui nu-i pl
Gura de fată bărnace,
Că nici mie nu-mi plăcea
Pîn'nu m-am dedat cu ea.
Deac-am prins a mă deda,
N-a fost cap de-a o lăsa;
Deac-am prins de-a o iubi,
N-a fost cap a o urî!

LXXXII

Bate-mă, Doamne, să zac
într-o grădină cu mac
Cu mîndra pe după-cap;
Bate-mă, Doamne, să mor
într-o grădină cu flori
Cu mîndra de subsuori;
Bate-mă, Doamne, să piei
într-o grădină cu tei
Cu fruntea pe sînul ei !

LXXXIII

Copilită eu dor mult,
Pleacă-ți gura s-o sărut,
Să mă-nvăț a săruta,
Dragă, la. gurița ta,
Că e foarte frumusa !

L XXXIV

Frunză verde ş-o nuia,
Cum să n-am inimă rea :
Eu iubesc, altu mi-o ia...
Lume, foeu-n tine dea!

LXX XV

— Mîndra, merişor domnesc,
Te-aş iubi şi nu-ndrăznesc.
— îndrăzneşte, îndrăzneşte,
Dacă inima-l i pofteşte !

L XXXVI

Trecu mîndra plngă mine
Ş-acuma nu mai văz bine; •
Nu ştiu, fi-va vrăjitoare,
De m-a orbit aşa tare. *
Vrăjitoare, cum vei fi,
Mîndra, eu te voi iubi,
Chiar de tot de m-ai orbi !

LXXXVII

Trecui valea mort de sete,
Mă-ntîlnii cu două fete.,
Amîndouă-n berte nouă,
Săruta-le-aş pe-amîndouă !

LXXXVIII

Trandafir, trandafiraş, .
Drag îmi e omul cinaş,
Că să-ncalță frumuşel
Şi sărută subțirel;
Că să-ncalță pe picior
Şi dă gură de ficior !

LXXXIX

Sărută-mă, puişor,
Că de nu mă săruți, mor;
Sărută-mă, puiculiță,
Că eşti dulce la guriță !

XC

— Vino, lele, la Bănat !
— Ba eu nu, că am bărbat.
— Da că şi eu am muiere
Şi cu tine tot aş mere !

XCI

Dragostele din Alma
S-au dus tot pe Tîrnava,
Pîn-au stat la Mediaş,
Că-i locul mai drăgălaş
De copile mai cinaş.

XCII

Apuca-m-aş de-nturnat,
Frică mi-i de răsturnat;
Apuca-m-aş de-nvîrtit,
Frică mi-i de prăvălit !

XCIII

Cine-a făcut crîşma-n drum,
N-a făcut-o de nebun;
Oamenii-s cu gînduri multe,
Merg în crîşmă să le uite.

XCIV

Cui e voia să nu moară,
Pună plosca subsuoară;
Cui e voia să trăiască,
Plosca să n-o părăsească !

XCV

Drace, du-o ţeară rea,
Bani destui şi n-am ce bea[10]!

XCVI

La făgădăul din deal,
Mi-o rămas al meu suman ;
Pentr-o ţîr de beutură,
Mînca-o-ar mormîntul, gură !

XCVII

Bău-i, Doamne, rău-i, zău,
Cînd nu-i vin la făgădău;
Da-i mai rău, Doamne, atunci
Cîndu-ţi dai boii pe junei
Şi vacile pe juninci!

XCVIII

Vi nu-i bun, vinarsu-mi place,
Om bogat eu nu m-oi face;
Să se mai ducă-n păcate
Şi carele ferecate
Şi mioarele brumate !

XCIX

Palincuţă, draga mea[11],
M-am jurat că nu te-oi bea
în toata viaţa mea,
Şi acum de-o săptămînă
Sînt tot cu felcuţa-n mînă[12]!

C

Cînd mă gat de făgădău,
Furca e în drumul meu;
Mă opreşte caerul
Şi nu-mi dă pace fusul !

CI

Hop, ţnp
N-am să-mbue
Şi la moară n-am să duc;
îţop, hop, hop, cu cupa-n braţă
Pînă-n alba dimineaţă !

Cil

Eu văz bine, măi ortace,
C-a mea ibovnică-ţi place;
Dă-mi un sfărtar de vinars[13],
Că-mi prind alta şi ţ-o las !

CUI

Multu-mi place vinarsu
Şi departe-i Eeghinu !
Multu-mi place palinca
Şi departe-i Bistriţa !...
Foaie verde de mărar,
Naiba să te ia, crîşmar,
Că-păharu-i cît un cui,
Deacă-1 pui la gură, nu-i;
De-ar fi zece,
Toate-ar trece !

CIV

Mîndra, mîndruleana mea,
Floricică albăstrea,
De ai gînd să ne iubim,
Vină-n crîşmă să bem vin;
De ai gînd să ne lăsăm,
Hai la crîşmă vin să bem,
Trişti să nu ne depărtăm.

CV

Dragu-mi-i în crîşm-a bea
Cu oameni de seama mea;
Dragu-mi-i în iăgădău
Cu oameni din satul meu !

CVI

Dragă mi-i crîşma-n pădure,
Că beau vin şi mînc la mure,
Dragă mi-i şi-ntre copaci,
Că beau vin şi mînc la fragi.
Na, copile, na !

CVII

Săracele fetele !
Dulce-i gura, place-le;
De le-ai ela cu lingura
Şi-ncă nu le-ai sătura !

cvm

Cîtu-i copila de mică,
Bate-o ş-o pune la furcă,
Că iubeşte de pîrleşte
Şi la lucru nu gîndeşte !

CIX

Nu te teme, mîndra mea,
Că cu alta n-oi şedea
Numai de nu-mi va plăcea}
Nu te teme, mîndra dragă,
Că cu alta nu-mi fac treabă...
Numai de nu-mi va fi dragă !

CX

Mă dusei cu plugu-n coastă
Ş-aduse dracu-o nevastă,
Uitîndu-mă după dînsa,
S-a rupt cucura şi bîrsa;
Cucură am făcut nouă,
Dar s-a rupt grindeiu-n două,
Grindeiul pîn' l-am tocmit,
Ş-a gătat de plugărit"!

CXI

Aseară pe vremea cirni
Cînd treceam gardul cu spinii,
M-amuţai, mîndra, cu cînii;
M-amuţai şi nici prea tare...
Cam ştiai că cine sare;
M-amuţai şi nice prea...
Cam ştiai cine trecea !

OXII

Copilită, copilită,
Draga badei drăgulîţă,
Astă vară sugeai ţîţă
Ş-acum dai badei guriţă !

CXIII

Ieri am fost la popa-n clacă[15]
Şi n-am găst mîndra să-mi placă
Mă dusei la şezătoare[18],
Găsii mîndra ca o floare !

CXIV

Vai de mine, ce să fac,
Care-mi, place, eu nu-i plac;
Vai de mine, ce să fie,
Cui plac eu, nu-mi place mie !

CXV

Mîndruță, buzele tale
Ştiu 'că nu-s mărgăritare,
Că-s de piele;
Ca ş-a mele;
Buze moi şi subțirele...
Hai, să ne țucăm cu ele !

CXVI

lacătă, cîtu-i de mare,
Cer gură, zice că n-are;
lacătă, cîtu-i de mică
Şi dă gură subțirică !

CXVII

Dragă mi-i lelița-naltă,
Că-mi dă gura peste poartă;
Dar lelița mititea
Sare gardul ş-o proptea
Şi se fură
De-mi dă gură f

CXVIII

Haide, mîndra, după mine,
Să te-n văț a trăi bine.
La moară nu te-oi mîna,
De nu-i mere, nu-i mînca;
Desculță nu te-oi purta,
Că-i umbla tu, deacă-i vrea !

CXIX

Țucu-ți, lele, ochii tăi
Seara, încuind vițăi;
Țueu-ți, lele, gurița
Astară, cînd te-i culca[17]!

^ CXX

D-aveți grijă, măi fecior^
C-or, veni fete cu flori - ^ i .v
Ş-o veni ş-a mea drăguță
Cu peana de scînteuță,
Mîndra ca o păunită;
Cu grumazul subțirel,
Cu cosița tot cîrcel[18]!

CXXI

Mă "opusei la rîul sec,
Dorul mîndrei să-1 înec
Şi-1 băgai în valea
Tulai, tulai, că să-neacă[19]!...
La inimă m-am muiat
Şi nu l-am mai înecat.

CXXII

Dragostele nevesteşti
Mi te bagă pe fereşti
Şi te scot pe unde pot,
Pe sub straşină, prin pod !

CXXIII

Mîndra mea de mîndra mare
Mei oblală-n cizmă n-are,
Ci se-ncalță cu hîrtie,
Ca să-mi fie dragă mie !

CXXIV

De la noi a treia casă
Bste-o fată ş-o nevastă;
Cu nevasta mă iubesc,
După fată mă topesc !

CXXV

Hop, săracă mîndra mea,
De mîncat îmi aducea
Lapte acru-ntr-o mărgea
Mîncam şi-mi mai rămînea ;
Dar acuma însurat
Trăiesc ca ş-un împărat
Si nici cînd nu-s săturat !

CXXVI

Ochişori ca la mîndra
N-am văzt în toată lumea
Xuma-n tîrg la Orăştie
La o doamnă-ntr-o cocie;
Da nici doamna, zău, n-avea
Ochişori ca mîndra mea !
Aşa, feciori!

CXXVIT

M-a făcut maica pe fin,
Să mă cheme Gherasîm.;
M-a făcut maica pe paie,
Să mă cheme Niculaie ;
M-a făcut eu bucurie,
Să mă cheme Y'asilie !

OXXVIII

M-a făcut maica pe lună,
Să fiu tot cu voie bună;
M-a făcut maiea-ntr-o noapte,
Să iubesc fetele toate;
M-a făcut maiea-n coşer,
Să fiu pui de căluşei[20] !

CXXIX

Marişcuţă de la vamă,
Taie-un pui şi ne fă zeamă;
Cîndu-i trece pe la noi
Pentru unu ţ-om da doi,
Pe deasupra buze moi !

CXXX

Hop, mîndruţa-, gura ta
Pentr-un husoş nu o-aş da[21];
Nici p-un husoş, nici pe doi,
Nici p-un car cu şese boi !•

CXXXI

Cine are dor şi drag,
Cîtu-i lumea tot beteag;
Eu ştiu bine după mine,
Că-s beteag în toate zile !
Aşa, măi!

CXXXII

De n-ar fi mîndra frumoasă,
X-ar fi fată mînioasă ;
Dar mîndruţa-i ca o stea,
Fetele n-o pot vedea !
Hop, copile !

CXXXIII

De la grajd pînă-n poiată
Nu scăpaşi nesărutată ;
Hop, lele, hop !
Din poiată pînă-n şură
Nu scăpaşi să nu-mi dai gură.
Hop, lele, hop !

CXXXIV

Fă-mă, Doamne, ţîntă-n grindă,
Să văz mîndra cînd se schimbă ;
Fă-mă, Doamne, ţîntă-n poartă,
Să văz mîndra cum se poartă î

CXXXV

De-aş mai fi o dată june,
Ştire-aş peana cum se pune,
C-aş pune-o după ureche
Ş-aş mere seara la fete.
De-aş mai fi o dată fată,
Ştire-aş peana cum se poartă;
C-aş purta-o în cosiţă
Ş-aş da seara la guriţă !

CXXXVI

Zis-am, zis şi m-am jurat,
Că n-oi rnere seara-n sat
La nevastă cu bărbat,
Dar ş-aseară m-am scăpat,
M-am scăpat, c-am fost cam beat
Ş-am venit cu capul spart.
Cînd era gura mai dulce,
Pe bărbat dracu l-aduce,
Eu l-întreb de sănătate,
El îmi dă cu pumnu-n spate;
Eu mi-l întreb de trăit,
El mă-ntreabă : de ce-am vînt ?...
Prin susai
Abia scăpai
Prin urzici
Tot cu băşici !

CXXXVII

Cîte stele lucitoare
La un loc cu sfîntul soare
Pentru mine stau să joare[22],
Că-s de treabă foarte tare;
Dară luna hamişa
Zice, zău, că n-o jura,
Că m-a văzt miercuri seara
Prin grădină cu mîndra !...
De-oi fi, Doamne, vinovat,
Vrednic sînt de spînzurat
Pe pociumb de pătrînjei
Cu funii de tăieței!

CXXXVIII

Vai de mine, că nu poci
Să mă duc în tîrg la Mo ci,
Să m-arunc între e^paeef
S-aleg mîsârjei eaie-i jliaer;
Să măr uit idsfst $«eâg,
S-aleg mîndrei care-i drag
Şi să iau tîrgu de-a rîndu,
Să iau mîndrei care-i gîndu !
Hop măi !

CXXXIX

Fost-am, fost, cu oile
Pe coasta cu florile
Ş-am pierdut cimpoile
Şi le-au găst țigancele
Ş-au suflat într-însele,
De le-au crescut țîțele
Câ. vara căprițele !
Strigați, măi !

CXL

— Frunză verde foi de nalbă,
Ce duci, mîndra, pe sub salbă,
Colea-n iişoara albă?
-r- Da doi pui de turturea.
— Dă-mi-i mie, draga mea.
— Bibi, bade, de-acolea,
Că nu-s pentru dumneata !

CXLI

Dați din gură, măi feciori,
Nu şedeți ca-n şezători!
D-auzi, măi!

CXLII

Cucuie
Voinicule,
Cucuțule porumbac,
Deacă vrei să-mi fii pe plac,
Netezeşte-ți penele,
Ga mîndra sprîncenele;
3Sfetezeşte-ți codița,
Ga şi mîndra cosița !
Strigă măi!

CXLIII

D-auziţi, feciori cu tundră,
Mîndră-i lumea cu ce-i mîndra,
Mîndră-i lumea cu feciori,
Ca grădina cu bujori;
Mîndră-i lumea şi cu fete...
Făr' de feciori rău îi şede !

CXLIV

Hop săracile copile !
Cum să uită nopţi şi zile
Peste gardul viilor
La jocul copiilor !

CXLV

Hop săracă micsăsană,
Ţucu-i ochii ş-o sprinceană
Şi cercelul din ureche,
Cine m-o vedea să crepe !

CXLVI

Foaie verde de secară,
Bună-i gura de la vară :
Mei îi dulce, nici sălcie,
Fără cum îmi place mie !

CXLVII

Trecui valea ş-un ptrău,
Mă-ntîlnii cu dragul meu,
Cu dragul meu cel iubit,
Pe care l-am părăsit...
Părăsit şi nu prea tare,
Că-i dau cîte-o sărutare !

CXLVIII

Frunză verde, i'lori mărunte,
Jeşitu-mi-au vorbe multe;
Las'să iasă, că nu-mi strică,
Că-s tînără şj voinică !

CXLIX

— Hei, leliţă de la Blaj,
Ce ţi-i trupu-aşa cinaş?
— Las'să fie, las'să fie,
C-aşa-i din copilărie,
Făcut spre minunăţie !

CL

— Mîndrulică, ochii tăi
Bine seamănă cu-ai mei!
Da cum foc n-or sămăna,
Câ-s făcuţi pe seama ta !

CLI

— Unde-ai fost, leliţă, unde %
Spune, nu te mai ascunde.
— Colo-n jos, la perişori,
De-am dus apă la feciori:
Apă rece de gustat,
Buze moi de sărutat !

CLII

— Spune-mi, mîndră,-adevărat
De cînd badiu te-a lăsat,
Tu cu cîţi te-ai sărutat ?
— Cu vreo cinci
Tot cu opinci,
Cu nouă
Cu cizme nouă,
Cu zece
Cu căpenege !

CLIII

Bădiţă cu părul creţ,
Ce te ţii aşa măreţ ?...
Părul tău deacă-i mărgele,
Gura mea-i fagur de miere !

CLIV

Foaie verde de duplău,
în.xoară-te, badiul meu,
Şi trăieşte, badeo,-n bine
Şi gîndeşte şi la mine,
Că şi ei m-oi mărita
Ş-oi gîndi la dumneata !

CLV

Cucuruz de pe deluţ,
Ce eşti, bade,-aşa mîndruţ?
Că n-ai car cu şase boi,
Nici curtea plină de oi,
Nici o brazdă de ogor...
Făr'doar cioareci cu şinor !

CLYI

Mergînd seara pe uliţă
Mă-ntîlnii c-o copiliţă,
Cerui gură de-o groşiţă.
— Măi bădiţă bădişor,
Bată-te al mîndrei dor,
Nu-s fată de potlogar
Să dau gură pe creiţari,
Ci-s copilă tinerea
Şi la faţă frumuşa...
Şi dau gură num-aşa !

CLVII

în fundul grădinii noastre
Un voinic patru boi paşte
Şi-şi tot mînă slugile,
Să-i trimit eu buzele ;
Dară, zău, n-am nebunit
Să iac lucru-aşa pocit :
Vie gaz*la boilor,
Că sti'rmdul buzelor !

CLVIII

Frunză verde ş-un bănuţ
Nu stă lumea-ntr-un drăguţ...
— Ba stă, zău, dacă-i mîndruţ !
Frunză verde ş-o frăguţă...
Nu stă lumea-ntr-o drăguţă...
— Ba stă, zău, dacă-i mîndruţă !

CLIX

Fă-mă, Doamne, ce me-i face,
Fă-mă, zău, mîndrei ce-i place,
Fă-mă floare de cicoare
Să mă ducă-n şezătoare ;
Fă-mă mîndra păsăruică,
La mîndruţa-n ferestruică,
S-o văd seara cînd se culcă !

CLX

Măi bădiţă buze moi,
Ia seama cînd vii la noi
Şi nu da pe lîngă şură,
Că avem o căţea sură,
Ci vino pe mai în jos,
Că e uşa de rogoz,
Cum pui mîna, pică jos.
Dă, bade, tot prin grădină.
Că nu-i găsi neam de tină,
Ci tot iarbă înverzită,
Pentru tine încolţită !

CLXI

M-o făcut maica-ntre brazi,
Ibovnică la doi fraţi;
M-o făcut maica-ntre meri,
Ibovnică la doi veri;
M-o făcut maica pe lună,
Să fiu tot cu voie bună !

CLXII

Zis-a tata că m-o da
După Micloş cătana,
Că-i cu peană-n pălărie

Şi cu pinteni la călcîie ;
Cînd păşeşte,
Zdrăngăneşte. . .
Inima mi se topeşte
Ca unsoare;i, cea de peşte !

CLXIII

Eău e dealul cu cucute
Şi badea cu mîndre multe ;
Pin-ajunge pe la toate,
Trece, zău de miez de noapte !

CLXIV

Dă-mă, maică după Gheorghe,
Xu mai faoe-atîtea vorbe,
Că colea e Grigoraş
Şi lua-l-oi mintenaş,
Făr'să-ți spun ție cevaş !

CLXV

Pe părăul ou spini verzi
Mere Ana cu scoverzi;
Şi zău, oare cui le duce?...
Pare că la gură dulce !

OL XVI

Frunză verde nu şi nu,
Cu ce te ții, bade tu?...
Xici frumos nu eşti prea tare,
Xici gazdă nu eşti prea mare,
Făr'pe seama d urnit ale. •
Xici ai boi,
Nici ai slugoi;
Nici ai junei
Cu coarne lungi,
Fără curele cu bumbi;
Nici, bădiță, vaci-cu lapte,
Fără curele țintate ! ; .

CLKVII

Măi bădiță moldovene,
Hai la maica de mă cere,
Că m-oi face niînioasă,
Dar veni-voi bucuroasă *l*

CLXVIII

Pentru tine, măi bădiță,
Mă teme cea măiculiță
Şi nu-mi dă drumu-n uliță;
Măcar m-ar putea lăsa,
Că dracu-ți are grija !

CLXIX

— Foaie verde trei smochine,
Ce hasnă, badeo, de tine[23],
Ce hasnă că tot slujeşti
Şi nimic n-agoniseşti,
Făr'slujeşti pe-o tundră sură
Şi pe-o pipă cu ciutură ?
— Foaie verde, flori de fragă,
Lasă, mîndra, lasă, dragă;
Pe simbria socotită
Facu-mi casă şindrilită,
Pe simbria dintr-un an
Facu-mi casă cu pridvan !

CLXX

Dragu-mi-i bădița, drag,
Care nu trage tabac;
Dar mai drag mi-i care trage,
Că cu pipa treabă-şi face
Şi pe min'mă lasă-n pace !

CLXXI

Du-te, drace, la badea
Şi-i adă pălăria,
Să vie la pălărie
Ş-apoi să-mi rămînă mie !

CLXXII

Frunză verde mărăraş,
Am drăguț păcurăraş,
Vine seara,-aduce caş;
Dimineața urdă dulce

Şi-mi dă gură şi se duce,
Şi se duce-u codrii verzi,
Pînă seara nu-1 mai vezi !

CLXXIII

Uiu, iu, floare de mac,
Dulce-i gura de diac;
Dar nu-i dulce ca gura,
Ci-i dulce ca şi mierea !

CLXXIV

Bate, Doamne pe-mpăratul,
Că mi-a cătănit bărbatul...
Dar nu 1-a cătănit bine,
C-am auzit că iar vine !

CLXXV

Vai de min', mult m-am temut,
C-a veni iarna curînd
Ş-oi lua bărbat urît;
Dar mi-a dat Dumnezeu bine,
Că e mai frumos ca mine !

CLXXVI

— Tu, leicuţă Cătălină,
Ce dai la bărbat de cină?
— Foaie verde din grădină.
— Dară la drăguţul tău ?
— Vin roşu din făgădău !

CLXXVII

— Fruuză-n prun, frunză sub prun.
Ian ieşi, mîndra, pînă-n drum !
— Frunză verde dintre vii,
Eu bădiţă, aş ieşi,
D-as cu mînile în pîne
Şi cu mutu lîngă mine.
— Lasă pînea să dospească
Şi pe mutul să-1 stropşească !

CLXXVIII

Vecinul de lîngă mine
Totdeauna-mi prinde bine.
Vecin mîndru de n-ar fi,
Cu mutul ţi s-ar urî!

CLXXIX

Nevăstuţă cu chindeu,
Vai de măritatul tău,
Că te-ai măritat cu dracu
Şi ţi-i băutor bărbatu !
— Las' să fie cum o vrea
Că drăguţ pe seama mea
Mintenaş voi căpăta !

CLXXX

— Deschide uşa, măi lele,
C-aduc în gură mărgele !
— Lasă-le unde le-ai pus,
Pînă-i vedea mutul dus :
C-amu doarme mutul beat
Cu puşca plină la cap,
Ou săbii la şold legat;
La picioare
Cu pistoale
Şi mă tem să nu se scoale !

CLXXXI

— Nevastă cu pînzătură,
Treci Murăşul şi-mi dă gură !
— Gura mea e măsurată

Şi pentru altul păstrată,
Cu copu morariului[24],
Pe seama bărbatului !

CLXXXII

Copilită cu brîu roşu,
Vin-încoace, vin'la moşu ;
Ca moşu nu-i nime-n ţeară,
Că-ţi dă pită de secară !

CLXXXIII

Eu iubesc, baba iubeşte,
Casa ni se pustieşte ;
Dar de-aşi iubi numai eu,
Casa noastr-ar sta mereu !

CLXXXIV

Bine nu-i nici gazdă mare,
Xici să fii sărac prea tare.
Gazda mare se gîndeşte,
Săracul se tot trudeşte ;
Gazda mare-i om gîndit,
Săracu-i tare trudit !

CLXXXV

— Ce câţi, bădiţă, pe luncă ?
— Cat o vacă ş-o junincă
Ş-o bală de ibovnică.
Vaca vreau să mi-o găsesc,
Cu mîndra să mă iubesc !

CLXXXVI

Cîtu-i lumea pe sub soare
Xu-i bine ca-n şezătoare,
Că sînt fete şi fecioare
Şi mai uiţi din supărare,
Şi sînt fete şi feciori
Şi mai uiţi din supărări !

CLXXXVII

Cine-i gazdă şi avut
Toţi îi dau bani împrumut;
Da noi care nu avem,
Cerem şi nu căpătăm.
De-am avut, de n-am avut,
Am trăit cum am putut;
De-om avea, de n-om avea,
Om trăi cum om putea !

CLXXXVIII

Cine dracu-a mai văzut
Iepure vara cosind,
Iepuroaica fîn strîngînd.
Cioara cu ciocul greblînd
Şi baba de joc fugind !

CLXXXIX

La fîntîna cea de piatră
Judecă-un fecior pe-o fată.
Judecata-i şi făcută :
Strînge-o-n braţe ş-o sărută !

CXC

Căluşeri de pe cîmpie
Cu ochii de ciocîrlie,
Căluşeri de pe Tîrnava
Cu ochii de scroafă neagră,
Daţi, măi, daţi,
Xu vă lăsaţi !

STRIGĂTURI SATIRICE

în ciuda fetelor şi nevestelor

CXCI

Mîndra care joacă bine,
Mă învață şi- pe mine ;
Mîndra care joacă rău,
îmi strică şi mersul meu.
Dragă, de nu ştii juca,
Vremea n-o mai încurca !

CXCII

Aoleo şi vai de mine,
Aş juca şi nu ştiu bine;
M-aş lăsa şi iar nu-mi vine,
Că mi-e frică de ruşine !

CXCIII

Doamr e,rău capu mă doare,
Cînd se cer vara pe soare ;
Oîndu-:'i zi de sărbătoare,
Sîn.t uşoară foarte tare.
Cîndu-:i vremea lucrului,
Vine boala trupului !

CXCIV

Astă fată şti'juca
C-a-nvățat-o maică-sa;
Ține-o, Doamne, lîngă mine
Să mă-nvețe jocul bine.
Ian te uită cum se-ntoarce,
Paie că-i legată-n doage;
Ian te uită cum se țîpă,
Parcă sare de pe rîpă !

CXCV

La mîndruța jucăuşă
E gunoiul după uşă ;
La mîndruța-n joc bărbată
Curtea nu e măturată;
La mîndruța-n joc voinică,
Spală oala tu, pisică !

CXCVI

Astă fată bine joacă,
Numai pare că cam şchioapă
De-ar fi şi bădița şchiop,
Te-ai putea uita la joc !

CXCVII

Eu la joc, mîndra la joc,
Mălaiul de joi la foc.
Cu mîndruța jucăuşă
Mînci mălaiul tot cenuşă !

CXCVIII

Omu-n lume multe vede !...
La o casă şepte fete
Şi fîntînă sub părete ;
Cînele moare de sete !

CXCIX

— Bădiță de lîngă noi,
Bădiță cu şese boi,
Vinde patru
Şi-mi fă patu ;
Vinde doi

Pe petini moi;
Vinde iapa înşelată
Şi ia-mi pilotă-mbrăcată !
— Aşa, zău, mîndruța mea,
Oi face pe voia ta
Ş-oi vinde două vițele
Ş-oi lua bici de curele
Ş-oi face din tiu'muiere !

CC

TJiu, iu, mîndruța mea,
Auzi ce zice lumea :
Că te culci seara cu soare
Şi te scoli în prinzu mare,
Cîndu-i ciurda-n zăcătoare
Şi soarele pe răzoare.
Dragă, schimbă-ți purtarea,
Dacă vrei să fii a mea !

COI

Cucuie euculule.
Cucuie drăguțule,
Cîntă diminețile
Pe la toate pori, ile ;
Să se scoale toantele
Că le rămîn vacile
închise, săracile !

COTI

Mărita-m-aş să nu şez,
Numai cîmpul să. nu-1 văz ;
Cîmpul să-1 vază bărbatul,
Eu numai să-mi aştern patul
Şi să pui hîrbu-n fereastră[25],
Să văz, bine-mi stă nevastă ?

CC! II

Fost-am, fost la şezătoare,
Unde-s fete lucrătoare;
Toate fetele torcea,
Numai proasta mea plîngea,
'— Nu mai plînge, toantă fa,
Că dracu te-o mai lua
De-i fi toantă tot aşa !

CCIV

Foaie verde odoleană,
Asta-i mîndra mîndruleana,
Țesătoarea pînzelor,
Bărbata bărbatelor.
Pînă țese-un cot de pînză,
Codrul nu mai are frunză.
Țese-un cot
Şi fuge-n pod;
Țese-o natră,
Bupe-o spată.
Printre ițe şi fustei,
Paşte-o scroafă cu purcei;
Printre ițe, printre spată
Paşte-o iapă-mpiedicată[26]!

CCV

Bate, Doamne, pe lelea
De ce şi-a pierdut cheia,
C-a rămas lada-ncuiată
Şi ea umblă neschimbată !

CCVI

Bine-i stă mîndrei gătată
Cu veşminte de la şatră,
Dar mai bine i-ar şedea,
De-ar fi țesute de ea.
Săracele şetrele
Cum mărită fetele !...
De n-ar fi armean cu şatră[27],
N-ai vedea fată gătată !

COVII

Cîte şute, cîte mute
Toate-s cu barşon pe frunte;
Lelea cu barşoanele
Nu şti'mulge oile !

CCVIII

De s-ar țese pînza-n baltă
Fără iță, fără spată,
Fără leac de suveicuță,
Ar țese ş-a mea mîndruța ;
Suveica şi ițele
îi mănîncă zilele !

CCIX

Foaie verde de cicoare,
Am o mîndra ca ş-o floare;
Frunză verde de măr dulce,
Am (i mîndra ca ş-o cruce
Şi la lucru n-o pot duce.
Dimineața-i rouă mare
Şi se udă pe picioare ;
Cînd apune sfîntu soare,
Stau țînțarii să te-omoare ;
Peste zi se pre-ncălzeşte
Şi, biata, prea se-nnegreşte !

CCX

Lunea, marțea, n-am lucrat,
A ținea m-am apucat;
Miercurea e sărbătoare,
Ca scapă de multe boale,
Apoi joile-s legate,
N-oi lucra, să-mi fac păcate ;
Vineri le le cinstesc
Şi nu mă prea ostenesc ;
Sîmbăta cînd aş lucra,
Gata-i popa cu toaca,
Să-nceapă vecernia...
Stăi, părinte, nu toca,
Că eu încep a lucra !

CCXI

Luați, feciori, seama bine,
Că ş-a mea drăguță vine
Cu laibăr şi cu pieptar,
Cu pieptar cu buzunar.
D-aşa vine de gătată,
Ca o claie negrăblată :
Dinainte lungă-n şurță,
Dindărăt lungă-n cretință ;
Dinainte scurtă-n poale,
Din dărăt picioare goale !

CCXII

Nici o boală nu-i uşoară,
Ca vara la umbrişoară ;
Nici o boală nu e grea,
Ca vara cu secerea !

CCXIII

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea,
De frumoasă eşti frumoasă
Şi-ai fi bună de mireasă,
Dar te strică gurița,
Că-ți umblă ca melița !

CCXIV

Frunzuliță ş-o nuia.
Mîndra, mîndruleana mea,
De frumoasă eşti frumoasă,
Dar ia nu ț-o ştii coasă,
Că ț-o coasă făina
Şi ț-o coasă slănina.
Ia de la brîu în sus

Cusută-i pe cucuruz. ,
Ia de la brîu în jos
Cusută-i pe grîu frumos
Ca şi faţa lui Hristos !

CCXV

Mărita-m-aş, mărita.. .
Cu suveica uu ştiu da,
Cu badea nu ştiu juca,
Pita n-o ştiu frămînta;
Pe lopată n-o poci pune
De n-oi lega-o c-o fune !

CCXVI

Firuţ verde de ovăz,
M-a minat maica să ţăs,
Iară eu de prea bărbată
Mă suii în pod îndată
Şi cătai printre podele
Să văz pînza cum mai mere ;
Doar sfinţii vor fi făcut,
Pînza să se fi ţesut !

OCX VII

Zice taica să mă-nsor,
S-aduc mamei ajutor ;
Dară mama nu mă lasă
Să-i aduc leneşă-n casă,
Cum eşti tu, măi jupîneasă !

OCX VIII

D-aşa-i rîndul fetelor,
Cumu-i rîndul merelor ;
Pînă-s mere mititele,
Stau în creangă făloşele;
Dacă cresc şi dă un vînt,
Pică toate la pămînt.
Pică jos şi putrezesc,
Ximămii nu-i trebuiesc !

CCXIX

Badea-nalt cît un cireş,
Mîndra cît un fedeleş;
Badea-nalt cît o prăjină,
Mîndruţa-i toată-n ţarină.
Mă mir ce se mai iubesc,
Că nicicînd nu să-ntîlnesc !

CCXX

Dat-a para,
Ars-a ţeara
Ş-a rămas o porumbea,
Samănă lelea cu ea;
Ş-a rămas un mărăcine,
Samănă, lele, cu tine !

CCXXI

Eu trag grapa după mine;
Eu o trag şi ea nu vine !

CCXXII

Bate-mă Doamne, cu bîta,
Xu mă bate cu urîta.
Milostive Dumnezeu,
Xu mă bate aşa rău,
Că şi io-s copilul tău !

CCXXIII

Dragă mi-i leliţa-naltă,
Că-mi dă gură peste poartă;
Dar leliţa mititea
Se-ntindea şi n-ajungea !

CCXXIV

Cîte fete cu pieptare
Toate-s strîmbe de spinare
Ca cirligul la căldare;
Dar mîndra cu şubeica
E oablă ca secerea !

OGXXV

Asta-i lelea care-o vezi,
(are ne făcea scoverzi;
Asta-i lelea dinainte,
Care ne făcea plăcinte
Şi care-am scos-o din minte !

CCXXVI

Asta-i mîndra, bat-o sfinţii,
(are-a căzt şi ş-a rupt dinţii !

CCXXVII

Badea-nalt ca ş-un busar,
Lelea pînă la pieptar ;
Badea mîiidru şi voinic
Şi îmudruţa de nimic !

CCXXVIII

Ciudă mi-i şi rău îmi pare,
(-am iubită şi nu-i mare.
Am nădejde c-o mai creşte,
Cind o prinde mîţa peşte
Şi coada la urs o creşte !

CCXXIX

3>ragă mi-i mîndra micuţă,
Că la cîmp e hărnicuţă ;
Dară mîndra hălăoaie,
Dac-o duci în cîmp, se moaie
Şi mereu cobeşte-a ploaie !

CCXXX

Fereşte-mă, drăguţ Doamne,
Þe jiuiinca hegheşă[28],
De leliţa leneşă ;
Fereşte-mă, drăguţ Doamne,
De fata cu buza mare;
Fereşte-mă, drăguţ Doamne,
De mazăre oleiată
Şi de lelea drîmboiată;
Fereşte-mă, drăguţ Doamne,
De grădina cu frăgari,
De lelea cu cizme mari !

CCXXXI

Fetele, care-s mărețe,
Nu se țin cu corobețe,
Ci se țin cu miez de mac
Şi cu buze de diac.
Fetele, care-s frumoase,
Nu se țin cu prune grase,
Ci cu prune dulducuțe
Şi cu vin din donicuțe !

CCXXXII

Fetele,
Sărmanele,
Or trimis carte la curte,
Că de-s fete de frunte
Ş-o venit carte-napoi,
Că-s toate nişte nevoi !

CCXXXIII

Leliţa cu nasul lung
Ducea tăieţei la plug
Şi de nas s-a-nchedecat,
Tăieţeii i-a vărsat!

CCXXXIV

Mîndra cu şurţ de "mat a să
Ş-a uitat un ochi aca^ă;
Mîndra cu şurţ de carton,
E cu ochii plini de somn !

CCXXXV

Nici cu gîndul n-am gîndit,
Cine m-a ciufulit:
Bădăcina dintre cepe

Şi urîta dini re fete ;
Zău, tăciunele din, foc,
TJrîta cu care joc !

COXX XVI

Pentr-o mîndra cit o nucă
Toţi feciorii se bursucă ;
Pentr-o fată cît o ceapă
Stau feciorii să se bată !

C(XXXVII

Lelea-naltă smernică,
Mergînd la biserică,
De poale se-nchedecă !

CC XXXVIII

Toată fata
Sare balta,
Xumai ştirba
Scoate limba ;
Da şi oarba pipăia,
Drăguţ, să sale, şi ea[29] !

Ci'XX XIX

Lelea mică, mititică,
Deac-o pui la sac, ridică ;
Lelea-naltă ca ş-o salcă[30],
Deac-o pui la sac o calcă.

OCXL

Pe colea p'în.gă])ălan
Mă-ntîlnii c-un bogătan;
Bogătanii zice-aşa. :
— Ia, j tinere, fala mea[31],
Că-ţi dau şase b<d cu ea.
— Şese sute de mi-i da
Şi fata nu ţ-oi lua.
Mie-mi trebui ţesătoare,
Fata ta-i scurtă-n picioare;
Xu ajunge la tălpige[32],
De nu i-oi pune cîrlige !

CCXLI

Trecui valea satului
La fata bogatului
Şi bogatu-mi dă avere
Să iau fata lui muiere.
Bo:i-s buni, vacile-mi plac,
Dar cu bîda ce să fac?

CCXLII

Pentr-o ţîr' de loc de casă
Xu iau fata cea rămasă;
Pentr-o ţîr' de loc de şură
Xu iau fata ştirbă-n gură !

CCXLIII

Fata crescută-n mătasă
X-ai la ce-o aduce-n casă.
Tie-ti trebui ţesătoare,
Ea se culcă tot cu soare
Şi se scoală-n ziua mare ;
Cît se scoală,
Cată-n oală,
X-a rămas ceva d-aseară?

CCXLIV

De-oi trăi ca frunza-n vie,
Xu iau fată cu moşie,
Mai bine iau o săracă
Ce cu mîna ei se-mbracă,
Ce voi zice eu, să facă,
Cînd oi zice : taci, să tacă

CCXLV

Mîndra cu şurţ de carton
Ar fi bună dup-un domn,
Dar cenuş-ajunge-n born;

Mîndra cu şurţ de mătasă
Ar fi bună preoteasă,
Dar e cu gunoiu-n casă !

OCXLVI

Place-mi fata sărăcuţă,
Că umblă vara desculţă
Şi iarna cu opincuţă ;
Dar cu fata de bogat
Totdeauna eşti mustrat :
Să-i cumperi cizme de capră,
Că altele se tot crapă
Şi de oaie
Se tot moaie,
Şi de ţap
Ii sar în cap !

CCXLVII

Dragi-mi sînt boii şi carul,
Dar pe fată mînce-o jarul;
Dragi-mi sînt boii şi locul,
Dar pe fată ard-o focul !

CCXLVIII

Dragă mi-i fata săracă,
Că cu mma ei să-mbracă ;
Dar i'ata de gazdă mare
Tot cu mîna la parale !

CCXLIX

De-aş ajunge pîn'la toamnă,
Să mă-nsor să iau o doamnă,
Fie «loamna de ţigan,
Xumai să aibă vigan[33].
— Lasă-le la dracu, doamne,
Că şi ele mor de foame !

CCL

Cîte fete-n sat la noi
Toaţe-s bune de cimpoi,
Iar fata diacului
De cimpoiul dracului !

CCLI

Vai, mîndruţa, albă eşti,
Albă eşti, frumoasă eşti;
Dar eşti albă de albele,
Koşie de rumenele !

CCLII

Vai, mîndra, frumoasă eşti
Vara, cînd te rumeneşti;
Dar cînd eşti nerumenită,
Eşti ca via neplivită !

CCLIII

Arză-te focul, potică[34],
Că faci pe lelea voinică,
în potică cum se bagă,
Ea de rumenele-ntreabă
Şi de cumva nu găseşte,
Doamne, rău se năcăjeşte !

CCLIV

Săracele fetele,
Multu-şi bat picioarele
Pe toate răzoarele,
S-adune ceapă cicrească,
Faţa să şi-o rumenească.
Ceapa ciorii s-a uscat,
Fetele s-au supărat !

CCLV

Mîndra mea, frumoasă eşti
Colea, cînd te rumeneşti;
Iar cînd nu eşti rumenită,
Eşti ca dracul de urîtă !

CCLVI

Mîndra cînd e rumenită,
Cu cinci sute nu-i plătită ;
Dar cînd se desrumeneşte,
Nici doi bani nu mai plăteşte !

CCLVII

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea,
Aş jura cu jurători,
C-ai purtat un car de flori
Ş-o căruță de bertițe
Şi dna de rumenite !

CCLVIII

Mîndra mea de mîndra mare
Mei un dinte-n gură n-are
Şi cunru-i de păcătoasă,
Tot se ține căi frumoasă ;
Dar frumsețea nu-i la ea,
Că-i în tîrg la rumenea
Şi la ta-său în curea !

CCLIX

Mîndra, pe obrazul tău
Bumenele-s de-un zlct rău,
Da şti'dracu cum le-ai pus.
Că pe nas nu ţ-o ajuns
Şi ţ-o rămas nasul gol
Cît o muche de topor.
Fire-ai, boltă, î-ănătoasă,
Multe fete faci frumoasă ;
Fire-ai, boltă, a cui eşti,
Multe fete rumeneşti !

CCLX

Mîndrulica mea mîndruța,
Drăgulița mea drăguță,
Toată ziua se oglindă
Şi gunoiu-i pîn,ă-n grindă.
Hai, să prindem şase boi,
Să mai scoatem din gunoi !

CCLXI

D-oi săracă mîndra mea,
Că şi-asear-am fost la ea
Ş-o găsii c-o sucnă rea[35],
Pe cea bună şi-o cîrpea !

CCLXII

Mărita-m-aş şi eu biata,
Eufele de pat nu-s gata ;
Xici îi țol, nici îi cojoc,
De altele nu-s de loc.
în pivniță
Ca-n uliță
Şi-n cămară
Ca ş-afară !

CCLXIII

Frunzuliță dintre vii,
Are mîndra nouă ii :
Trei sînt rupte, patru sparte,
Două nu se țin pe spate !

CCLXIV

Asta-i fată de birău
Cu poale de lepedeu;
Asta-i mîndra de diac
Şi-i cu poalele de sac !

CCLXV

Cînd eram la mana fată
Mă culcam destul pe vatră,
Pe vatră şi pe cuptori,
Ba şi jos a uneori!

CCLXVI

La Sibiu pe ulicuță
Zece care ş-o căruță
Pline cu fete mîndruțe
Şi cu toatele-s desculțe;
Dar la noi îs numai două !
Ş-acelea-s cu cizme nouă !

CCLXVII

Lele cu trei ruji la cap
Şi cu poalele de sac,
Leapădă-ți tu rujile
Şi-ți cîrpeşte poalele !

CCLXVIII

Mîndra mea de mîndra mare
Nici o ie bună n-are;
la cea tle sărbători
Şi-o țîue după cuptori !

CCLXIX

Cine dracu-a mai văzut,
Iarbă verde sub poduț,
Fete mari cu legănuț ;
Iarbă verde sub podele,
Fele mari cu covățele !

CCLXX

Eu cu peana şi cu struț,
Mîndruța cu legănuț.
Eu mă duc, mîndro, la joc,
Tu-i pune ciupa la foc;
Eu m-oi duce ş-oi juca,
Tu-i pluige şi-i legăna !

CCLXXI

Lelea cu fodorii mari[36]
Ibovnica la jendari;
Lelea cu fodorii mici
Ibovnică la voinici;
Lelea cu fodorii lați
Ibovnică la finanți!

CCLXXII

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea,
Toată vara mi-ai vărat
Cu vaca pe lîngă sat;
Cînd a fost colo toamna :
Fata-fată, vaca-ba !

CCLXXIII

Marişcuță din Fiscut,
Cine dracu te-o ştiut
Că ți-i gura de vîndut,
Că, zău, aş fi cumpărat
Pe vro zi de secerat !

CCLXXIV

Frunză verde foaie lată,
Eămînsei fată bogată[37],
Eămînsei cu şese boi
Şi-i dădui pe buze moi;
Eămînsei cu patru junei
Şi-i dădui pe buze dulci;
Eămînsei cu patru vaci,
Le dădui pe poale largi!

CCLXXV

— Auzi, mîndra, popa toacă,
Ieşi afară şi te roagă
La păreți la chiotori[38],
Ca să-ți vie pețitori.
—Las' să vie, furcile,
Dac-a trecut dulcele !

OCLXXVI

Caută, maică, cu sita[39],
Doar m-oi putea mărita,
Că-i ruşine, vai de mine,
Să-mbătrînesc lîngă tine !

CCLXXV1I

Foaie verde de mărar,
In zadar, mîndră,-n zadar,
In zadar mi te gaţi bine,
Mergi la joc, nu te ia nime;
Vii acasă supărată
Şi te iai cu toţi la ceartă !

COLX XVIII

Sub răchita rourată
Şede baba supăiată
Cu fata nemărilată.
— Hei, fiicuţă, fiică mea,
Eu nu te pot mărita !
— Xu te, maico, supăra,
Că şi eu m-oi mărita,
C-am vorbii cu doi feciori
Să-mi trimită peţitori.
Tu li-i găta de mîncare,
Doar m-a cerc oarecare
Şi li-i da de băutură,
Să nu mă mai eate-n gură,
Că din sus
Măsele nu-s
Şi din jos
Dinţii i-am scos ;
Xumai ceva de-o mai trece
Sînt de patruzeci şi zece !

CCLXXIX

Cîtu-i postul lui Crăciun,
Toate fetele se ţîn ;
Cîndu-i pe la Bobotează,
Se tot uită pe fereastâ :
— Vai de mine, vai de mine,
Că la noi nu vine nime !

CCLXXX

Ce folos, fată, de tine...
Te gată maică-ta bine,
Mergi la joc, nu te ia nime;
Vii acasă supărată,
Te dai cu capu de vatră.
De ciudă şi de amar
îţi azvîrli bertiţa-n jar,
De ciudă şi de mînie
Bertiţă nu-ţi mai trebuie;
Xăframa cu ciucurii,
Pe sub cloca cu puii
Şi pieptariul mătăsit[40]
Pe sub vatră-i tăvălit!

CCLXXXI

Dragile mele de fete
Cum razimă cel părete
Şi mă doare inima,
Că nu le pot mărita !

CCLXXXII

Draga mamei torcătoare,
Cînd te-i duce-n şezătoare,
Spune-i badei la ureche,
Că eşti tinerică veche;
Numa cîţiva de-or mai trece
Ş-or fi o sută şi zece !

CCLXXXII!

Frunză verde ş-o fiunzună,
Eu tînăr şi tu' bătrînă;
Eu sînt prune de nouă ai,
Tu măsele-n gură n-ai;
Io-s tînăr făr'de mustaţă,
Tu eşti zbîrcită la faţă !

CCLXXXIV

Frunză verde trei aluni,
In grădina cea cn pruni
Fac fetele rugăciuni
Sîmbăta, dumineca,
Să se poată mărita !

CCLXXXV

Lasă, mândră, iubitul
Ş-apucă chistornicul [41];
Fost-a vreme de iubit,
Acum la călugărit !

CCLXXXVI

Mărită-te, horholină,
Nu şedea fată bătrînă,
Că şi dracu s-a-nsurat
Şi tu nu te-ai măritat !

CCLXXXVII

Nu rînji, lele, dinții,
Că n-am venit a peți !

CCLXXXVIII

Patruzeci de ai îmi pare,
De cînd port păr pe spinare.
Nime grija mea n-o are !

CCLXXXIX

Penele se scutură [42],
Fetele se bucură ;
Penele se veştejesc
Fetele îngălbinesc !

CCXC

Supărate-s fetele,
Că să trec cîşlegile ;
Nu vă, fete, supărare,
C-o veni el postu mare
Şi veți da la sărindare,
Doară vă veți măritare !

CCXCI

Taică, taică, luna-i sus,
Doi au vint şi doi s-a dus
Şi ştiau amîndoi carte,
Nici de unul n-avui parte î

CCXCII

Fetele din Vereşmort
Nu plătesc un fir de tort,
Iară cele din Noghilac
Nici o pipă de tabac !

CCXCIII

Cît am vint prin nouă sate,
N-am văzt ca aici căscate ;
Cît am umblat pe sub munte,
N-am văzt ca aici urîte !

CCXCIV

Fetele de la Heria
Beau vinarsul cu porția,
Dar pe la noi nu le place
Căci c-o cupă n-au ce face !

CCXCV

Fetele de la Tiuş
Fură rața din culcuş
Şi mi-o duc la şezătoare
Ş-o ciupele pe picioare !

CCXCVI

Fetele de la Veza
Nu ştiu toarce cînepa,
Făr-o-ndrugă cu lîna !

OCX O VII

Fetele din, Arpătac
Mereu pipă la tabac,
Iar cele din Satu-Nou
Se întrec după băgau[43]!

ocxcvni

Floricică, floricea,
Mîndra, mîndruleana mea,
Toată vara mi-ai lucrat
La o masă de bumbac[44],
Ca să meri după diac ;
Numai ceva ai greşit...
Diacu nu ţ-o venit !

CCXCIX

De-ar fi tîrgul la Mica,
Mi-aş mîna ibovnica,
Şi o-aş da pe ce o-aş da,
Şi o-aş da pe bani de lut,
Numai să n-o văz mai mult !

CCC

însura-m-aş, însura
Şi urîtă nu mi-aş lua :
Dar nici frumoasă nu-mi place,
Că prea mulţi şogori îmi face !

COCI

Decît eu drăguţa proastă
Mal bine la oi pe coastă,
C-oi tăia cîte-o nuia
Şi m-oi şti fără de ea,
Ş-oi tăia cîte-o crenguţă
Şi m-oi şti fără drăguţă !

COCII

Fetelor, nevoilor,
Orişicît vă ţineţi voi,
Caută să vă luăm noi;
Lumea fără de feciori,
Grădină fără bujori !

CCCIII

Pînă sînt fetele fete,
Nu le vezi în crîşmă bete ;
Deacă pun conciul pe cap,
La crîşmă nu mai încap.
Tot închină cîte-o dată :
Să trăieşti, dragă surată !

CCCIV

Străduieşte-te, bărbate,
Ş-adună multe bucate,
Că şi eu m-oi strădui
Pînă ce le-oi risipi !

CCCV

Săracii boii cornuţi,
Cum însoară nişte muţi !
Săracele sutele,
Cum mărită mutele ! . .
Lăcomii şi eu la sută
Şi luai şi eu o mută ;
Cei la mută de mîncat,
Ea-mi dă blidul nespălat
Şi lingura de sub pat !

CCCVI

Niciodată nu mi-i ciudă,
Ca cînd dau vacile-n ciurdă;
Nici atuncea nu mi-ar fi,
De m-aş putea pomeni!

CCCVII

— Vino, nevastă, la sapă !
— Vai, bărbate, -s rău bolnavă.
— Vino, nevastă, la vie !
— Vai, bărbate, rău mi-i mie.
— Vino, nevastă, la vin !
— Hai, dragă, să ne pripim !

CCCVIII

Mere nora la fîntina
Cu cămaşa soacri-n mîna
Ş-o afund-o dată-n baltă
Şi o ţîpă peste poartă :
— Na-o, soacră, că-i spălată !

CCCIX

— Trandafir de pe fereastă,
Nevastă, dragă nevastă,
Scoală, mulge vacile,
Că răsare soarele !
— Foaie verde de dudău,
Măi bărbate, dragul meu,
Lasă să mai aţîpesc,
Că minteni le tîrcotesc !

CCCX

— Rău ţi-i ţie, măi muiere,
Că după popa voi mere ?
— 1 >u-te, zău, bărbate,-n tindă
Şi te uită sus la grindă,
Că-i o puică ş-un cocoş
Şi mi le scoboară jos
Şi le ciupele frumos[4S].
Şi le presară cu sare
Şi le trage-ntr-o frigare ;
Şi le pică cu slănină,
Ca să-mi meargă la inimă ;
Şi te du pe cel pîrău
Pînă-i da de făgădău,
C-acolo-i lecuţul meu

CCCXI

Măi bărbate,
RlăsIernate,
De cînd iu ai sămănat,
Boală-n oase mi-ai băgat;
Ia, zău, coasa şi-1 coseşte,
De boală mă mîntuieşte !

CCCXII

Harnică-i nevasta mea
Harnică, dracu s-o ia !
Că-ntr-o lună
Toarce-o lînă
Si-ntr-un an
Ţese-un suman !

CCCXIII

Harnică-i nevasta mea,
Harnică, dracu s-o ia !
C-avem cînepă de vară
Ş-o mîncă focul pe-afară,
Iară cînepa de toamnă
în şopron stă ca o doamnă!

CCCXIV

Fie cucuruz în sac,
Numai cîmpul nu mi-i drag;
Fie grîu, fie ovăz,
Numai cîmpul să nu-1 văz;
Eu caut'să rămîn acasă,
Să fiu nevastă frumoasă!

CCCXV

— Spovedeşte-te, nevastă,
Că moartea e la fereastă !
— Ba eu nu m-oi spovedi
Chiar în casă de-a veni,
Că eu cînd m-oi spovedi
Şepte popi mi-or trebui;
Şepte popi din şepte sate,
Să mă ierte de păcate,
Iar cînd m-oi cumineca,
Să vie şi vlădica!

în ciuda feciorilor şi bărbaţilor

CCOXVI

Nu te uita, lele hăi,
Că mi-s cioarecii cam răi,
C-am acasă două oi
Şi mi-oi face alţii noi!

CCCXVII

Trandafir crescut în fin,
Eău îmi stă june bătrîn;
Trandafir crescut în iarbă,
Eău îmi stă june cu barbă !

CCCXVIII

Mîndra-naltă cît o salcă,
Badiu şuştărel de-o vacă[46];
Sustărel de două vaci,
Mă mir, mîndra, cum îl placi !

CCCXLX

Dragu-mi-i feeiom spîn,
Că-i şi tînăr şi bătrîn, !

CCC XX

Decît să tot vii la noi,
Mai bin'mcri, badeo, la boi;
Nici 1-a ceea nu eşti bun :
Cînd li-i sete, le dai fîn.!

cccxxr

Fost-a taica băutor
Ş-a rămas la birt dator;
Eu silind să mă plătesc,
Mai tare mă-ndatoresc !

OCCXXLT

Feciorii, care-i fecior,
Doarme pe pămîntu gol,
Dar tu, bade Ionaş,
Tot în pene ai sălaş
Ca un pui, cînd îl îngraşi!

CCCXXIII

Vai de mine, nu mă-ncred,
C-am un drăguţ ca ş-un ied,
Cumu-1 scap în iarbă-1 pierd ;
Cîndu-1 văd seara pe lună,
Pare că-i un ghem de lînă !

CCCXXIV

D-oi, bade, -n ocolul tău
Puteare-aş să umblu eu
Tot cu mînile-n şolduri,
Nu m-oi lovi de stoguri;
Cu mîinile tot în şele,
Nu m-oi lovi de tînjele
Şi prin pod fără lumină
Nu m-oi lovi de slănină,
Şi prin casă tot desculţă,
Că n-oi călca pe grăunţă !

CCCXXV

Sărac bărbăţelul meu,
Toţi oamenii zic că-i rău,
Da-i omul lui Dumnezeu . . .
Că de cînd m-am măritat,
Nici o palmă nu mi-a dat,
Numai capu mi 1-a spart !

CCCXXVI

Decît ţîpău şi cu unt[47]
Şi să-1 mînci c-un om urît,
Mai bine mălai zguros
Şi să-1 mînci c-un om frumos !

CCCXXVII

Tot umblînd să fiu jurat,
CV-am avut tot am mîncat
Şi din plug cu şese boi
Âm rămas numai cu doi,
Din cocie ferecată
Am rămas numai c-o roată !

CCC XXVIII

Vine bărbățelul meu
Din, sat, de la făgădău;
Eu îi pun zamă de pui,
El caută biciul din cui;
Eu fac patul să se culce,
El ia puşca să mă-mpuşte;
Eu mă sui pe vetrişoară,
El mă ia de cîrpuşoară
Şi mă dă pe uşă-afară !

CCCXXIX

Fugi, urîte, dîngă mine,
C-oi lucra şi pentru tine ;
Fugi, urîte, de la spate;
C-oî lucra şi a ta parte !

CCCXXX

Lele, cu-ai tăi ochişori
Nu te uita sus la nori,
Ci te uită la bărbat
De ți-l vezi de minunat ;
Ia-l de brîu
Şi-l țipă-n rîu,
Şi zi, zău,
Că nu-i al tău !

CCCXXXI

Frunză verde foi de varză,
Vezi urîtul, focu-l arză,
Şede-n deal pe piatră seacă !
Tulai, tulai că se-neacă[48] !

CCCXXXII

Bărbățelu-i ca şi-un steag,
De foame de-abea mă trag;
Bărbățelu-i ca ş-un nuc,
De foame de-abea mă duc.
De foame ar fi ce-ar fi,
Dar n-am cu ce mă-nveli;
De-nvelit aş mai lăsa,
Dar n-am cu ce mă-ncălța.
Na, drace, bărbatu ție,
Că mie nu-mi mai trebuie,
Că nu-i harnic să mă țîie !

CCCXXXIII

Bate-mă, bade Vasile,
Şi astăzi, ca-n toate zile,
Ba astăzi, să dai mai tare,
Că e zi de sărbătoare.

CCCXXXIV

Cîndu-i negură şi nea,
Atuncea caii să ia ;
Cîndu-i negură şi bură,
Atuncea caii să fură !

CCCXXXV

Cîți feciori cu pălării
Toți au fost azi noapte-n vii,
Numai eu cu şapcă neagră
Am furat o viță-ntreagă !

CCCXXXVI

Cu bărbatul băutor
Nu-i face pită-n cuptor;
Cînd ai face cîteodată,
Nu-i făină nici lopată !

Deosebite

COCX XXVII

Bată-mi-te crucea, drac !
Cum te-oi prinde, te dezbrac
Şi-ţi trag pielea după cap,
Să-i fac soacrei comanac[49],
Socrului căciulă-n cap !

CCCXXXVIII

TJcigă-te crucea, drace f
Că nu dai babei or pace,
Să mai facă rugăciuni,
Să nu tot poatre minciuni?

cccxxxrx

— Auzi, babo, clopotu !
— Las'să fie la dracu !
— Auzi, babo, cetera !
— Las' să fie drăguța !

OCCXL

Cîtu-i moşu de bătrîn
Tot ar mînca mar din sin j
Cîtu-i moşu dalb la plete
Totu-i stă firea la fete !

CCCXLI

Fă-mă, Doamne, cumu-ţi place,
Numai popă nu mă face,
Să mînc pită
Bombăită
Şi colaci
De la săraci !

OOOXT.II

Hai, leliță,-n satul meu,
Că nu-i popă aici birău,
Bătutu-i-a Dumnezeu:
Pe popa pentr-o poveste,
Pe birău pentru neveste !

CCCXLIII

Tremură popa să moară
Cu prescura subsuoară ;
Ar muri şi nu se-ndură
C-ar mai roade la prescură !

CCCXLIV

Aşa zice popa nost
Cînd moare cel fără rost:
— Mergeți tare,
Că bani n-are;
Dar cînd moare vreun bogat,
Unde-ţi cîntă trăgănat:
— Puneți jos,
Că-i bănos !

CCCXLV

Crişcă iadul şi mă cere
Pentru păcate de-a mele.
— Taci, iadule, nu crişca,
Că destul te-i sătura
De jupîni cu jupînese
Şi de popi cu preotese !

CCCXLVI

Aşa zice popa nost:
— Să nu mergi la 'fete-n post
Preoteasa zice-aşa :
— Mergi, voinice, cîndu-i vrea
Şi la min'cîndu-i putea !

CCCXLVII

Strigă, popa din altar
Cătră slugă, că-i tîlhar;
Preoteasa de pe vatră
Jură că sluga-i dereaptă.

CCCXLVIII

Pînă-i popa-n liturghie,
Preoteasa bea rachie;
Pînă-i popa la altar,
Preoteasa-i la hambar;
Preoteasa coace ouă,
Popii două, mie nouă!

CCOXLIX

Are popa şese boi,
Preoteasa buze moi;
Are popa şese junei,
Preoteasa buze dulci;
Are popa şese vaci,
Preoteasa ochi bărnaci!

COCL

Cîte paie şi gunoaie
Toate-s tisturi şi biraie,
Numai eu, fecior de popă,
De trei ani tot bat la dobă!

CCCLI

Hop, hop, hop, la popa-n pod
Să-i luăm purcelu tot,
Să rămîie numai spata,
Să-şi mărite popa fata;
Să rămîie ş-un picior,
Să-şi însoare ş-un fecior!

CCC UT

Vai, săracu diacul
Cînd aude clopotul,
Țîpă coasa-n buruiene
Şi se cară la pomene;
Pentr-o țîr' de parastas
Iți zbiară pîn' la amiaz!

CCCLIII

Bată-l crucea de diac,
Cumu-i, Doamne, de buiac[50]
Cu mînile pe psaltire,
Cu ochii pe la copile;
Cu mînile la icoane,
Cu ochii după cucoane!

CCCLIV

La şcoli, popo,
La şcoli, drace,
Nu la fete
Sub părete!

CCCLV

Pe la noi pe la Heleu,
E darul lui Dumnezeu:
Patru boabe pe-un ştuleu!

CCCLVI

Pe la noi prin Gîrboviță,
Umblă foamea pe uliță
îmbrăcată cu țundriță
Şi în cap cu căciuliță!

CCCLVII

Pe la noi, pe la Vlădeni,
Nu se fac nici chiar coceni!

cccLViri

Pe la noi pe la sercaia,
Patru cofe lasă claia[51]!

CCCLIX

Mere dracu pe părete
Cu țiganu de ureche;

Mere dracu pe răzoară
Cu țiganii subsuoară !

Chite vomini de pudure,
Toate vomenile bune[52] !

OCCLX

Chite Horiți eu şisme mari,
Toate hoațe şi tîlhari;

CCCLXI

Ş-am strigat, ş-om mai striga,
Deacă nu v-eți supăra !

NOTE LA STRIGĂTURI

1

în decursul jocului, românul are obicei a recita cu glas mare, după tactul muzicii, fel de fel de versuri, eu scop de a mări veselia celor de față. Eu arareori aceste versuri se improvizează chiar în momentele în care se rostesc şi în multe din ele se cuprind observațiuni satirice de tot potrivite. Versurile despre care e vorba se numesc *strigături,* chiote (chiuituri), descîntece, iară în Muntenia, Moldova şi Bucovina hore. „Chiotul (strigătura) — zice dl. I. Slavici într-un studiu al său publicat în ziarul „Educatorul" — este o glumă pusă în versuri, un joc de spirit, un compliment galant, ori o scînteie satirică, ceva ce mai bine se poate asemăna eu aşa-numitul *cuplet".* Jocul cel mai lățit în Ardeal este aşa-numitul *joc românesc,* care în unele locuri (mai cu seamă dincoace de Olt, de ex. în Țeara Oltului şi în Țeara Bîrsei) se numeşte şi *ardeleneasca.* Ardeleneasca este unul din jocurile cele mai originale şi mai pline de viată.

2

Haide măi !... Toi aşa măi, tot aşa !... Bă măi, dă !... Mîn-o, mîn-o, măi !.... Aşa copile !... Sus, copile !... etc etc. sînt strigăte, cu care jucătorii se încurajează unii pe alții.

3

V.2:

Cu drăguța *d-altuia* . . ,

d s-a pus pentru evitarea hiatului.

4

Gornic = păzitor de pădure şi în unele locuri şi păzitor de cîmp.

5

V. 4 : Şi-' cupa cu două duce.

Duce sau duci este pluralul de la *dutcă* — piesă de patru cruceri.

6

Tundră = zeghe. *Jurații* sînt membrii comitetului comunal şi ai celui bisericesc.

7

Bibi nu pune mîna ; se întrebuințează mai cu seamă față de copiii mici.

8

O variantă zice :

Haide, mlndră, să te țuc,
Că mîne mă duc la plug;
Ziua-i mare,
Locu-i tare
Şi n-am vreme de țucare

A țuca = a săruta.

9

Bear ui — o podoabă pentru cap.

10

într-o variantă se adaugă ca răspuns :

Ține-o, Doamne, țară bună,
Că slnt tot cu cofa-n mină !

11

Eacliiul (vinarsul) se numeşte în unele locuri *palincă.*

12

Fele, felcuță = jumătate de cofă.

13

Sfirtar, sfirtai şi *firtal* = pătrar.

14

Cucvra, bîrsa şi grinăeiul sînt părți ale plugului. în loc de *tocmit* se pronunță în multe păr *tomn it.*

15

în multe locuri obişnuiesc sătenii şi şatenele noastre a-i ajuta popii fără plată la secera strînsul finului, căratul bucatelor etc. Acest serviciu neplătit se numeşte *clacă.* Fireşte, şi poi sau oricine care ar chema pe oameni la clacă trebuie să se pregătească bine cu de-ale mîi carii, să aibă la îndemînă un lăutar, doi, şi peste tot să caute a face munca cît se poai mai plăcută.

16

Şezătoarea este o adunare de fete, care vin să lucreze împreună vreo două-trei ceasuri din nopţile cele lungi de iarnă. Se înţelege că lucrul nu poate rămînea aşa sec, ci trebuie presărat cu glume, povestiri etc. Feciorii încă nu sînt eschişi de la aceste întrunri pentru lucru şi petrecere.

17

Astarâ se întrebuinţează în unele locuri în loc de astă seară — diseară.

18

V.7 :

Cu cosiţa tot clrcel . . .

Un jucător mai glumeţ adaugă ca refren :

Ca o coadă de purcel I

19

Tulai (de la ungurescul *tolvaj* — *hoţ)* este o exclamaţiune de desperare, care adeseori se întrebuinţează şi în glumă.

20

Căluşerii sînt nişte flăcăi (de obicei 12 la număr), care se leagă între sine sub anumite formalităţi pe un timp anumit, în care cutreieră satele de prin împrejurime şi execută voinicescul joc al *Căluşerilor.* Conducătorul lor se numeşte vătaf. Leagănul căluşerilor este mănoasa cîmpie a Mureşului.

21

Husoş = sfanţ.

22

într-o variantă se zice în loc de 1—3 numai: -

Stă să joare.
Sfintul soare etc.

23

Hasnă = folos. A lua hasna unui lucru = a-l folosi bine.

24 •

Cop =. cupă, cofă.

25

V. 5 :

Şi să pun *hîrbu-n* fereastă . . .

Hîrbul = un hîrb de oglindă. '

26

Spală, ițe. fustei etc. sînt părți ale războiului de țesut. *Natra* este un termen prin care se arată o parte din țesătură.

27

V. 7:

De n-ar fi *armean* cu șatră . . .

Neguțătorii cu șetre de pe la tîrguri sînt mai cu seamă armeni și evrei.

28

•*Junincă htgkefă* = cu coarnele ridicate și date spre-ndărăt.

29

V. 5 si 6

Da și oarba pipăia,
Drăguț, să saie și ca !

Drăguț ÎB loc de *drag Doamne, an Doamne* expresiune ironică.

30

Salcă, (pe la Năsăud) = salcie.

31

•*lunete* (în Munții Apuseni) = ginere.

32

Tălpige suit lemnele de la războiul de țesut, pe care se apasă cu picioarele.

33

Vigan — rochie de pe la oraș.

34

Potică = apotecă, farmacie.

35

Swcnă este o fustă mai groasă.

36

Fodorii sînt o cusătură cu arnici la mînecile de la ii.

37

Bâmînsei (în Munții Apuseni) în loc de rămăsei.

38

V. 3 :

La păreţi, la chiotori . . .

Chiotorile canei ^ **locul unde se întîlnese bîrnele = colţurile casei.**

39

V. 1 :

Caută, maică, cu sita . . .

Eomâncele — mai cu seamă cele bătrîne — ştiu o mulţime de mijloace prin care sînt de părere că pot afla cele ce au să se întîmple în viitor. Astfel de mijloace sînt : datul cu bobii, căutatul cu sita etc.

40

Pieptarul *mătăsii* •— pieptarul chindisit cu mătase.

41

Chistornicul **este tiparul care se pune pe prescuri. Prescurile se fac mai cu seamă de călugăriţe.**

42

V. 1 :

Penele se scutură . . .

Adecă : penele (\ ezi 1)oine, nota 19) de la pălăriile sau căciulile flăcăilor se clatină în joc.

43

Băgăul **este scrumul ce rămîne în pipă (lulea).**

44

Masă de bumbac **= pinzătură.** v

45

A ciupeli **= a jumuli.**

46

Şuştarul **= este un vas de lemn, în care se mulg vacile.**

47

Ţipăul **este o pîine mai mică.**

48

Vezi nota 19.

49

***Comanacul* esle o învălitoare pentru cap.**

50

***Buiac* =• vesel, cu voie bună, răsfăţat.**

51

Patru cofe *la*ă* claia = Dintr-o claie se scot patru cofe.

52

ifu ştiu in ce loc, vreo cîţiva români buni de glume au făcut de frică pe un sas să intre în jocul lor. începe bietul Honţ (Hans) să sară şi el cu cizmele lui cele mari, dar un Păcală nu se mulţumeşte cu atît, ci-i porunceşte să-şi caşte pliscul şi să strige şi el ca ceilalţi jucători. Văzînd că nu e glumă, sasul nostru făcu ce făcu şi înciocălă strigătura aceasta. Va să zică şi frica te face poet cîteodată.

V A R I A

L Marcu

Cărpiniş, pădure deasă,
Mâreuler s-a dus de-acasă[1]
Şi turcu a d-oblicit
Şi la el d-adrept a vint
Şi rău 1-a batjocorit;
Cetatea prădatu-i-a,
Măicuţa călcatu-i-a
Cu copila calului
Tocina-r capu pieptului.
Foaie verde lemn sucit
Şi păgmul încînit
Cu-atît nu s-a-ndestulit,
Mai rău 1-a batjocorit:
Nevasta robitu-i-a,
Departe pornitu-o-a[2].
Marcp biet o auzit
De potopul cel cumplit
Ce casa i-a pustiit
El acas's-a repezit
Ş-acasă cum a sosit,
Ţîpat-a haină mărcească[3]
Ş-a luat călugărească,
Mme să nu mi-l cunoască
Şi pe murg a-ncălecat
Şi în grabă c-a plecat
Chiar colo la Ţărigrad.
Şi s-a pus Mărcuţ în silă
Să cearâ mereu la milă,
Precum cer călugării
Pe seama mănăstirii[4].
Astăzi ici, mîne colea,
Vreme bună, vreme rea,

La Țărigrad ajungea
Şi la turc că se ducea,
Sub fereastră se punea
Şi din gură cuvînta :
— Hai de dă, turcule, dă,
Hai de dă şi milă-ți fă
De sufletu Marcului,
Marcului bogatului;
Hai de dă, turcule, dă,
Hai de dă şi milă-ți fă,
Nu din avere turcească,
Ci din avere mărcească.
Dă, turcule, sărindare,
Să-i facem slujba cea mare,
Că murgii mi s-a venit,
Pentru că l-am prohodit[5]!
Turcu-n uşă că ieşea
Şi din grai aşa grăia :
— Alelei, măi părintele,
D-auzi cuvintele mele;
Murguleţu tare-mi.place,
Spune-mi mie, cîți bani face?
Marcu bine-mi auzea,
Dar surduț mi se făcea
Şi iar turcului zicea :
— Hai de dă, turcule, dă,
Hai de dă şi milă-ți fă
De sufletul Marcului,
Marcului bogatu'ui;
Hai de dă, turcule, dă,
Hai de dă şi milă-ți fă,
Nu din avere turcească,
Ci din avere mărcească !
Turcu mi s-apropia
Şi Marcului că-i grăia :
— Părintele, părintele,
D-auzi cuvintele mele,
Că nu grăiesc vorbe rele;
Morți cu morți şi vii cu vii,
Noi murguțu vom tocmi
Şi pînă ne-om învoi,
Amîndoi că vom cinsti,
Vinişor vom gustări,
Vinişor
D-ăl roşior;
Vinişor de nouă ai
Cum e mai bun pentru trai,
Nouă ai şi nouă luni
Cum e bun pentru bătrîni !
Turcu-afară că ieşea
Şi-n pivniță se ducea,
Iar Mărculeț rămînea
Şi prin casă se primbla
Şi jur împrejur căta
Şi căta şi prea căta,
Căci deodată ce.vedea? . . .
Yedea mîndra soțioară
Cu jelită fețişoară ;
Sînişoru-i suspina,
Ochişorii-i lăcrima.
Marcu biet se-nduioşa,
Inima i şe sfîrşea,
Dar îndat' se stâpînea
Şi durerii nu se da,
Ci din grai aşa grăia :
— Alelei, tu, nevestică,
Nevestică mîndrulică[6],
Cum creştinii ai urît
Şi păgîn ai îndrăgit?
— Eu creştinii n-am urît
Şi păgîn n-am îndrăgit,
Că-s nevasta Marcului,
Marcului viteazului;
Eu creştinii n-am urît
Şi păgîn n-am îndrăgit,
Dară turcii m-au robit!
Marcu iar ser-nduioşa,
Dar de nou se stăpînea . . .
Turcu-n casă că tuna
Şi vin roşu aducea,
O ploscbiță
De-o vedriță;

Plosca pe masă punea,
Pe divan se aşeza
Şi murguleţul tocmea.
Turcu bea şi se-mbăta,
Maieu bea şi nu prea bea
Căci amar grija-1 rodea ;
Turcu bea şi se-mbăta
Şi din gură cuvînta :
— Părintele, părintele,
D-auzi cuvintele mele,
Că nu grăiesc vorbe rele ;
Ian aruncă-te la joc,
Dar la joc colea eu foc,
S-o aduci tot la soroc,
Că de cînd pe lume sînt,
N-am văzt călugăr jucînd !
Marcul' ţ se ridica
Şi din grai aşa grăia :
- Alelei, măi turcule,
Tureule hainule,
Eu joc ţie ţ-oi juca,
Dar mi-e că te-i supăra,
Că jocu nostru-i ciudat
Şi eu dracu mestecat ! . . .
Şi-ncepu Marcu-a juca
Şi cîte-o hain-a ţîpa,
Pîn'se zări sabia,
Turcu rău încremenea
Ş-în fire deacă-şi venea,
El de Marcu se ruga :
— Alelei, măi Marcule,
Marcule vicleanule,
Ian aruncă ochii tăi
Tot de-a lungul celei văi
Şi priveşte-a mea cetate,-
Că-i plină de bogâtate.
Ţie toată ţ-o voi da,
Zilele de-mi vei lăsa !
Mărculeţ nu mai glumea,
Ci turcului că-i grăia :
— Cetatea-i pe mîna mea
Ţie ţ-oi face ce-oi vrea,
Ce fâcut-ai maică-mea[7] !
Şi vorba nu mai lungea,
Ci la turc se repezea
Şi capul îi reteza.
Apoi nevasta-şi lua
Şi-napoi cu ea pleca.

II. Chiruţa[1]

Frunză verde trei alune,
Lăţitu-s-a vestea-n lume
De frumuse-ţea Chiruţii,
Soră Silice a popii
De la podul Craiovii.
Mai mindruţă decît ea
Cîmpul floare nu avea,
Stea pe ceriuri nu era,
încît zvonul ajungea
Pînă-n ţeara turcului,
Turcului hainului.
Iată că-ntr-o dimineaţă,
Dimineaţă fără ceaţă
Chiruţa cum se scula
Dalb de obrăjel spăla,
Cosicioara-şi aşeza,
Spre răsărit se-ndrepta,
Lui Dumnezeu se ruga,
Pe fereastră se uita
Se uita şi se mira :
Fi-vor spinii înfloriţi,
Ori-s turcii învăliţi,
Tot cu roşu-mpodobiţi[2] ? ,
Chiruţa se-nspăimmta

Şi către nen-său grăia :
— Scoală, nene, dragul meu,
Că nu ştiu ce-am văzut eu;
Ori-s spinii înfloriți,
Ori-s turcii învăliți,
Tot cu roşu-mpodobiți!
Popa iute se scula,
Pe fereastră căuta
Şi din gură cuvînta :
— Sora mea,
Comoara mea,
Nu sînt spinii înfloriți,
Că sînt turcii învăliți,
Tot cu roşu-mpodobiți.
Ei aicea c-or veni
Şi pe tine te-or peți,
Dar, dragă, nu te-ntrista,
Că la turc eu nu te-oi da,
Pînă capul sus mi-o sta ! . . .
Bine vorba nu sfîrşea,
Turcii-n casa năvălea,
Bună dimineața da,
Iar popa le mulțumea :
— Bine-ați vint la casa mea .
Doi berbeci că voi tăia
Şi prea mult m-oi bucura,
Cu mine de-ți ospăta !
Turcii mult nu aşteptau,
Ci îndată răspundeau :
— Noi de masă-ți mulțumim,
Că n-am venit să prînzim,
Ci pe Chira s-o pețim !
Popa mi se încrunta
Şi din grai aşa grăia :
— Pînă capul sus mi-o sta
Sora la turc n-o voi da !
Turcii rău se mînia,
Paloşele toți scotea
«Şi la popa s-arunca
Cum s-arunc lupii la mia.
Popa sabia trăgea,
Mînecile sufleca
Şi la turci aşa răcnea :
— Alelei, tîlhari pagini,
Cum o să vă dau la cîni,
Că de-atîta sînteți buni!
Cum zicea, aşa făcea,
Rău pe turci îi sărăcea . . .
Dar degeaba se lupta,
Căci păgînul nu scădea,
Ci mai tare se-nmulțea.
Pentr-un turc care cădea
Zece de-afară venea.
— Aoleo, popo, sărace,
Turcii cu Chira ce-or face,
Că-ți slăbesc puterile,
Ți se-nvîrt vederile !
Sfîntul soare sus lucea,
Vremea prînzului era,
Popa biet mereu slăbea,
Pîn 'deodată jos cădea,
Ochişorii-şi închidea
Şi pînă ce-i închidea,
La soru-sa-i îndrepta
Şi lacrimi din ei vărsa
Şi din piept amar ofta.
Turcii mult nu aştepta,
Ci îndat'se repezea
Şi capul îi reteza;
Iar Chiruța, vai de ea,
Roabă la pagini cădea.
Şi sorioara popii
De la podul Craiovii
Pînă să-şi lase casa,
Pe podele-ngenunchea,
Mînile împleticea
Şi turcilor le grăia :
— Turcilor
Grabnicilor,
Prea tare nu vă grăbiți,
Ci fiți buni şi zăboviți,
Să iau capu frate-meu,
Singurel sprijinul meu
Şi să-d duc colea-n grădină

La tuia de murăcină,
Să-l jelească florile,
Să mi-l cînte-albinele !
Şi Chira cum se ruga,
Turcii chiar se-nduioşa
Ş-un pic o mai aştepta ; *
lar Chiruța sărmana
Capul frate-său lua
Şi de sînge-1 curățea
Şi-n grădinuță-1 ducea
Şi gropşoară că-i făcea
Cu însăşi mînuța sa . . .
Dar groapa cum o-nvălea,
Ea deodată leşina
Şi cînd iarăşi se trezea,
Chiar la Dunărea era
Şi paginii d'îngă ea
în țara lor o ducea.
Sora tlulee a popii
De la podul Craiovii
Pe pămînt îngenunchea
Şi de turci iar se ruga :
— Turcilor,
Grabnicilor,
Prea tare nu vă grăbiți,
Ci fiți buni şi zăboviți,
Pe palme să mă spăl eu
De sîngele frate-meu,
Singurel sprijinul meu !
Şi turcii o-ngăduia,
lar Chiruța voinica
De loc nu mai aştepta,
Ci-n Dunăre se țîpa,
Şi pîn-a nu se țîpa,
Ea din gură cuvînta :
— Decît roabă turcilor,
Mai bin'hrană peştilor ! . .
Turcii toți încremeneau
Şi-n fire dacă-şi veneau,
După Chira s-aruncau
Şi cu toții şe-necau.
lar Dunărea-nțeleapta,
Unde Chira se sfîrşea,
Apă lină se făcea;
Dar unde turcii murea,
Tot vîrtejuri se făcea
Şi mereu tot spumega !

III. Calul Radului

Pe drumul Bălgradului
Mere murgul Badului,
Din picioare scînteind,
Din gură pară țîpînd[1].
Cu Mu galben în picioare,
Cu şaua-ntoarsă sub foaie.
Măiculița Badului, <
Badului Viteazului»
Murgulețul ca4 vedea
Şi din grai aşa-i grăia :
— Murgule, cal minunat,
Cu vin roşu adăpat, <
Cu lapte dulce-ngrăşat
Pe Badu un'l-ai lăsat?
— Nu te, maică, supăra,
Tristă veste de-i afla.
Pe Badu rău l-am lăsat
La poartă la Țărigrad,
Unde turcin l-6r tăiat 1
Biata maică* vai de ea, •
Cosicioara că-şi smulgea
Şi murguțul blăstăma :
— Murgule, fii blăstămat,
Că feciorul mi-ai lăsat

Pe loc taro depărtat;
L-ai lăsat
Neîngropat,
Ou pămînt neînvălit,
Fără loc de odihnit !
Murgu capn-n jos pleca
Şi cu jale necheza :
— Nu te, maicii, supăra,
Şi nu mă mai blăstăma,
Că drăguț feciorul tău
Şi viteaz stăpînul meu
Cu pămîntu-i învălit
Si-i cu loc de odihnit.
Turcii cum mi l-or tăiat,
Cu copita am lucrat,
Pînă groapa i-am gătat
Şi în ea l-am îngropat!

IV. Osînditii

Bate vînt de la sfințit
Şi rea veste mi-a venit,
Veste de la Bălgărad,
Că-s trei frați de spînzurat.
Şi fratele cel mai mare
Se-ngrozea de moarte tare ;
Se-ngrozea
Şi se ruga :
— Domnule, măria ta,
Mai lungeş1e-m! viața,
Pînă-mi vine soția,
Că soția-i tinerea
Ş-am trăit bine cu eă !
Fratele cel mijlociu
Şi cu părul casianiu,
Din ochi tare lăcrima,
Lăcrima
Şi se ruga :
— Domnule, măria ta,
Mai lungeşte-mi viața
Pînă vine maică-mea,
Că maica-i bătrînă tare
Şi alt sprijin nu mai are !
Dar fratele cel mai mic
(Că-i mai mic, e mai voinic)
De moarte nu se-ngrozea
Şi din ochi nu lăcrima,
Dar deodată greu ofta
Şi domnului că-i zicea :
— Domnule, măria ta,
Cu mine să faci ce-i vrea,
Că eu n-am pe nimenea;
Ba o mîndra am iubit
Şi foarte m-a celuit[1] !

V. Nevasta fugită

— Lină Carolins,
Floare din grădină,
Yină-napoi, vina,
Că tu ți-ai uitat
Şi tu ți-ai lăsat
Sugniță frumoasă[1]
La mine pe masă !
— Ba eu n-am uitat-o
Că eu am lăsat-o
De urîtul tău,
De bănatul meu!

Lină Carolină,
Floare din grădină,
Vină-napoi vină,
Că tu ți-ai uitat
Si tu ti-ai lăsat
Inelu.şul tău
în degetul meu !
— Ba nu l-am uitat,
Că, zău, l-am lăsat
De urîtul tău,
De bănatul meu[3] !
— Lină Carolină,
Floare din grădină,
Vină-napoi, vină,
Că tu ți-ai uitat
Si tu ti-ai lăsat
Cusătura ta
Pe grindiița mea !
— Ba eu n-am uitat-o,
Că eu ani lăsat-o
De urîtul tău,
De bănatul meu !
— Lină Carolină,
Floare din grădină,
Vină-napoi, vină,
Că făgăduiesc
Şi ni-afurisesc,
De azi înainte
Să fiu mai cuminte;
Vină, Lină, vină,
Lină Carolină,
Vină, zău, şi-mi iartă,
Greşala mea toată,
Cît este de mare
Şi grea de iertare !
— Bărbățelul meu,
Eu te-aş ierta, zău,
Că m-ai luat de-acasă,
Din casă frumoasă
Şi m-ai dus la tine
Cu multă ruşine :
Fără cununie,
Fără veselie.
Bărbățelul meu,
Eu te-aş ierta, zău,
C-ai lăsat acasă
Măicuță duioasă,
Taică-mbătrînit
Şi foarte jelit,
Frățiori iubiți,
De mine-amărîți.
Dar nu te-oi ierta,
Ci te-oi blăstăma,
Că nu m-ai iubit
Şi m-ai celuit. . .
Bată-mi-te, bată
Dragostea deodată,
Cum făgăduiai
Şi cum te jurai;
Bată-mi-te, bată
Inima stricată
Şi jelea mea toată !

VI. Răducanu[1]

— Foaie verde salbă moale,
Căpitane Răducane,
Coboară din deal devale,
Că-ti moare murgu de foame !
— Las'să moară la pustii,
Că inai am eu bidivii
Şi mai am pe vînătul,
Care-mi poartă sufletul
Şi mai am pe negru mare,
Care mă duce călare !
— Foaie verde salbă moale,
Căpitane Răducane,

Coboară din deal devale,
Că ț-am gătit de mîncare !
— Strînge masa, nu mănînc,
Pune şaua să mă duc,
Să mă duc la. Cîmpulung,
Să-mi aleg un cal porumb,
Scurt în gît şi lung în trup,
Coama să-i dea de pămînt;
Şoimuleț să-mi placă mie,
Cum e bun de haiducie !
— Foaie verde salbă moale,
Căpitane Eăducane,
E vai de zilele tale. . .
Potera-i colea pe vale !
— Las'să vie, las'să vie,
Moartea de ştire să-i ştie,
Că mi-i flinta ghintuită
Şi-mi e mîna oțetită.
Las'să vie, las'să vie,
Corbii de ştire să-i ştie,
Că de venit or veni,
Da' nu ştiu cum or porni !
— Foaie verde salbă moale,
Căpitane Răducane,
E vai de zilele tale. . . .
Te topeşti în închisoare.
— Bată-vă crucea, ciocoi, *
De-aş mai scăpa de la voi,
Să mă trag la codru iară
Şi să fac dreptate-n țară.
Cînd oi vedea om sărac,
în chimir mîna s-o bag
Şi de chiu şi vai să-1 scap;
lar de-oi întîlni ciocoi,
De piele să mi-1 despoi
Şi să fac din ea cimpoi !

VII. Teiul şi bradul

Teiul, bradul se sfădea[1]...
Teiul către brad grăia :
— Tu eşti, brade, clenguros,
Şi la trup eşti nodoros,
Iară eu sînt lemn de treabă,
Ori şi pe ce om întreabă,
Că pe mine mă cioplesc
Si iconițe croiesc
Si-n biserici mă tocmesc,
Cu aur mă zugrăvesc
Şi cu toții mă cinstesc !
Teiul, bradul se sfădea. . .
Bradul către tei grăia :
— Că şi eu sînt lemn de treabă,
Ori şi pe ce om întreabă,
Că pe mine mă cioplesc
Şi şindilițe croiesc,
Pe biserici mă tocmesc,
Biserica s-o păzesc;
Că de n-ar fişindila,
Ar fi vai de cinstea ta,
Căci ploaia, cînd ar ploua,
Aurul ți l-ar strica !

VIII. Cîntecul ciobanului

Fpaie verde trei smochine,
Mult mă mir, cioban, de tine,
Unde-ai fost la ciobănie,
De pe fața ta poți scrie
Ca pe-o coală de hîrtie ?
— Fost-am, zău, sub cel noruț,
Fost-am la cap de codruț,
Sus pe vîrful muntelui,

TJ udei drag sufletului,
Şi mîiiat-am dragi mioare
TVintre iarbă numai floare,
IV la limpede izvoare;
Pe la umbră de copaci,
Fi titre mîndruliţe fragi.
Uşurel vint cînd bătea
Fluierul frumos cînta,
Oile mi le-adormea;
Cînd bătea vîntul turbat,
Cu zăpadă mestecat,
Fluierul minuni făcea,
Geru că mi-1 alunga !

IX. Colindă[1]

Voi umblăm
Să colindăm
P-asti; noapte-ntunecată
Şi zăpadă necălcată ;
Noi umblăm
Să colindăm
Şi zăpada s-o călcăm ;
Că az s-a născut Hristos,
Domnul cel prea luminos.
Şi umblînd
Şi tot umblînd,
Ne-n,l ilnim cu Dumnezeu,
Cu veşmîntul mohorît
Lung din cer pînă-n pămînt;
Şi pe-ntinsul hainelor,
Şi-mp ie jurul poalelor,
Luceau stele mărunţele,
Mai în sus mai mititele,
Mai în jos mai măricele.
Şi pe cei doi umerei
Luceau doi luceferi;
Lucea luna cu lumina
Si soriele cu căldura.
Cmce-n stînga că-i lucea,
Iar în dreapta mai ducea,
Ducea verde bosioc,
Floricică de noroc;
Bosiocul fetelor,
Maghiran nevestelor,
Tămîiţă babelor,
Bulg de aur junilor
Şi crucea bătrînilor.
Şi noi tare ne-am mirat
Şi prin lume c-am plecat,
Taina s-o istorisim,
Minunea s-o povestim.
Ş-acum bine-am nemerit
La casă de om cinstit,
Tot cu feti si fete mari
De-nsurat,
De măritat,
Că e ziua lui Crăciun,
Lui moş Crăciun cel bătrîn.
Bămîi, om bun, sănătos,
Ca un trandafir frumos,
C-ai fost gazda lui Hristos !
Bămîi casă sănătoasă,
Ca un păhărel frumoasă !

X. Colinda II[1]

Mîna noaptoa moş Crăciun,
D-oi moş Crăciun cel bătrîn;
Mîna sluga cea mai mare
Să dea la boi de mîncare.
Sluga la grajd se ducea,
Nu se poate-apropia,
Ci-ndârăt că se-nturna :
— D-aleo, d-aleo, moş Crăciune,
D-aleo, moş Crăciun, stăpîne,
Nu mă poci apropia
Fîn uscat la boi a da
De zvonul albinelor,
De para făcliilor,
De fumul tămîilor,
De mirosul florilor !
Mîna sluga mijlocea,
Boilor fîn să le dea.
Sluga la grajd se ducea,
Nu se poate-apropia,
Ci-ndărăt că se-nturna :
— D-aleo, d-aleo, moş Crăciune,
D-aleo, moş Crăciun, stăpîne,
Nu mă poci apropia
Fîn uscat la boi a da
De zvonul albinelor,
De para făcliilor,
De fumul tămîilor,
De mirosul florilor !
Mîna sluga mititea
Boilor fîn să le dea.
Sluga la grajd se ducea,
Nu se poate-apropia,
Ci-ndărăt că se-nturna :
— D-aleo, d-aleo, moş Crăciune,
D-aleo, moş Crăciun, stăpîne,
Nu mă poci apropia
Fîn uscat la boi a da
De zvonul albinelor,
De para făcliilor,
De fumul tămîilor,
De mirosul florilor !
Mîna fiu nevinovat,
Cu păr galben, retezat.
Şi boilor fîn le-a dat.
Ş-a văzut crai îngeresc,
In sălaş dobitocesc,
Mititel
înfăsetel
In scutec de bumbăcel.
Vîntu bate,
Nu străbate;
Neaua ninge,
Nu-1 atinge.
Noi umblăm să colindăm,
Şi la gazdă o-nchinăm !

XI. închinare cu paharul

Fecioria

— Eu îţi închin cu paharul,
Dumnezeu fie cu darul,
Dar într-astă băutură
Este ş-o cimilitură,
Şi cimilitura mea
Zice, zău, mîndruţ-aşa :
Că pe malul Nistrului,
Nistrului adîncului,
Este-un păltinaş de aur
Cu vreo nouă pui de graur ;
Ciripesc,
Vorovesc,
Cum să scoată, cum să fie
Cei bani de vămeşie ? ...

Vor trece Mstru,
Să prade Pistru
De zale, de inele,
De copile frumuşele.
Frunză, frunzuță,
Să trăieşti, dragă mîndruța !

Fața

- Troscoțel de lîngă cale,
Voie bună dumitale.
Păsăruica rugului
Pe coarnele plugului
Ciripeşte,
Voro veste
Dumitale-ți mulțămeşte

NOTE LA VARIA

Marcu

1

V. 2 :

Mărculeț s-a dus de-acasă

într-o variantă :

Marcu biet s-o dus de acasă.

V. 14 şi 15 :

Nevasta robitu-i-a,
Departe pornitu-o-a.

într-o variantă :

Soțioară
Dălbioară
0-a pornit peste hotară
Şi a dus-o-n a lor țară.

A țipa ceva = a arunca (ardelenism).

V. 27 -20 :

Şi s-a pus Mărcuț la silă
Să ceară mereu la milă,
Precum cer călugării
Pe seama mănăstirii.

într-o variantă se zice :

Foaie verde de mohor.
Mere Marcu frăţior
Tot cerşind
Şi suspinlnd
Şi năcazul înecind.

5 •

V. 46 şi 47 :

Că murgu mi s-a venit,
Pentru că l-am prohodit. . .

într-o variantă se adaugă :

Şi murgu că mi s-o dat,
Pentru că l-am comindat.

6

V. 98 şi 99 :

Alelei, tu nevestică,
Nevestică mlndrulică...

într-o variantă se. zice :

Vai de mine, româncuţă,
Româncuţă tinăruţă. . .

7

V. 157:

Ce lăcut-ai, maică-mea. . .

în varianta de mai sus :

Ca să-mpac pe maică-meă 1

Chiruţa

.1

Această baladă se aude în deosebite feluri şi sub deosebite numiri. Una din variantele cele mai divergente poartă numele : *Ileanca cea frumoasă.* În această variantă rola popei din „Chiruţa" o are mama Ilencei sau Ilencuţei, care, fireşte, neputînd să se lupte cu turcii ca viteazul frate al Chiruţei, caută a-i înşela, spuindu-le că fata ei nu mai trăieşte.

Măicuţa din grai grăi :
— Da voi pe cine-ţi peţi?
— Vom peţi pe Ileanca,
Pe Ileanca frumoasa !. . .
Iar maica se prefăcea

Şi la turci aşa grăia: • • -
— Turcilor,
Grabnicilor,
Altă dată v-aţi grăbit,
Dar acum aţi zăbovit
Şi Ileana a murit.
Moartă e în grădinuţă
Sub tufă de scînteuţă;
De nu credeţi pe cuvînt,
Vă voi duce la mormlnt! . . .

Turcii dau credinţă cuvintelor bătrînei şi se întorc înapoi la Dunăre, dar aici

Un cîne de turc bătrin.
Ce pipa mereu pe drum, .
Foc în pipă că punea
Şi la soare-n sus căta,
Şi căta
Şi se mira
Şi din gură cuvînta :
— Nu ştiu soare-a răsărit
Ori Ileana s-a ivit
Şi noi rău ne-am celuit?

Ei se întorc înapoi şi acum cu părinţii Ilencei se întîmplă tot ceea ce s-a întîmplat şi cu fratele Chuuţei. Turcii la taie capetele, iar Ilencuţa — care asemenea nu lasă capetele neîngropate — este silită să plece cu ei. De aici înainte balada Ilencei este aproape întocmai ca şi a Chiruţei.

2

într-o variantă ceva mai prozaică se zice : '

Iată că-ntr-o dimineaţă,
Dimineaţă fără ceaţă,
Chira-n casă mătura
Şi gunoiu aduna
Şi afar'cu el pleca.
Dar gunoiul cum ţîpa,
Către soare căuta,
Căuta şi se mira etc.. . .

Calul Radului

1

A ţîpa, vezi nota 3 de la balada Marcului.

Osîndiţii

1

A celui = a înşela.

Nevasta fugită

1

Sugnă (sugniță) şi suină, vezi nota 35 de la „Strigături".

2

Bănat = căință, părete de rău.

Rădueanu

Această poezie am auzit-o de la un fost coleg al meu din împrejurimea Ploieştilor ; prin urmare nu este din Ardeal, ci din Muntenia. Ca să nu se dea uitării însă, am aflat de bine a-i face loc în colecțiunea de față.

Teiul şi bradul

O variantă începe astfel:

Jos la poala muntelui,
La marginea codrului,
Două lemne se sfădesc
Şi mereu se ciufulesc
Este bradu şi teiu, . .
Teiu bradului zicea : etc.

Colinda I

Această colindă am auzit-o în Țara Bîrsei. într-alte locuri este mai schimbată. Iată două variante din ținutul Tîrnavelor :

Sculați, sculați, măi boieri,
Flori dalbe de măr,
06 vă vin colindători 1
Dar cu dlnşii cine-şi vine?
Vine Domnul Dumnezeu
Mititel, lnfăşețel,
ln scutec de bumbăcel.
Mina dreaptă crucea duce,
Mina stingă busioc.
Crucea-i a bătrlnilor,
Busioc nevestelor,
Măr de -aur fetelor,
Sănătate tuturor. . .
Intră-n casă după masă

Peste masă grlu revarsă
Să iasă răul din casă.
Noi clntăm şi colindăm,
Şi la gazdă o-nchinăm,
I-o-nchinăm cu sănătate
Că-i mai bună declt toate.
De Ia noi
De la vreo doi,
Mai vîrtos
De la Hristos I

Este de observat că refrenulFlori dalbe măr" se repetează după fiecare vers.

2

Vlnătorii lui Crăciun
De cu noapte s-au sculat
Şi pornit-au la vlnat.
Cînd a fost de către sară,
Sus în nori că se uitară.
— Trageţi arcul Înapoi,
Că io nu-s ce glndiţi voi,
Ci io-s Petru, sln-Petru,
Nănaş bun lui Dumnezeu
Şi vă spun cum şede el. . -.
Şede, zău, îmbrăcatei,
Cu veşmînt plnă-n pămînt,
Cum n-am văzut de cînd sînt;
Cu veşmîntul mohorlt
Şi frumos împodobit
Tot cu stele
Mănunţele,
Mai In sus mai mititele,
Mai în jos mai măricele. . .
Să fii, gazdă, sănătoasă
Ca o floare prea frumoasă t

Colinda II

Colinda aceasta seamănă în cîtva cu *Crăciuneasa şi pruncii* din *Colindele* adunate de Marieneseu (Pesta, 1839, p. 22-23).

închinare cu paharul

Astfel de închinări şi răspunsuri se obişnuiesc mai cu seamă la nunţi. Iată încă un exemplu :

Un mesean se adresează către nună

— Să trăieşti, nănaşă mare I
Eu Iţi închin dumitale
C-un pahar galbin
Dintr-un virf de paltin,
De unde sughiţă
Dalba fecioriţă,
Cu mlneci pestriţă.
De mi-i şti mulţămi,
Paharul l-ii dobîndi;
De mi-i şti lnturna,
Paharul,l-ii căpătai

" Nuna

— Păsărică rugului
Clntă-n vîrful nucului,
Ziua-ntreagă ciripeşte
Dumitale-ţi mulţămeşte 1

CUPRINSUL

